Ngindo New Testament
2015

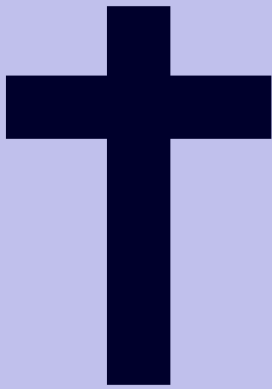

The New Testament in the Ngindo language of Tanzania, 2015

Ngindo New Testament 2015

The New Testament in the Ngindo language of Tanzania, 2015

copyright © 2015 The Word for the World

Language: Ngindo

Translation by: The Word for the World

Contributor: The Word For The World

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
d5116cc2-3c1c-51ad-b1b2-7dde35a6f8cb

Contents

Matayo 1
Maluko 73
Luka 119
Yohana 196
Itendwa 251
Akaloma 326
1 Akakolinto . . 357
2 Akakolinto . . 386
Akagalatia 406
Akaefeso 418
Filipi 429
Kolosai 437
1 Akasesalonike 445
2 Akasesalonike 452
1 Timoteo 457
2 Timoteo 466
Tito 473
Filemoni 477
Ebulania 480
Yakobo 504
1 Petulo 512
2 Petulo 521
1 Yohana 527
2 Yohana 536
3 Yohana 538
Yuda 540
Kuekuligwa . . . 543

Nhwalo Gwambone oguandikigwe na Matayo Kilongoi

Nhwalo Gwambone oguandikigwe na Matayo nga gumwe kati ja itabu ncheche Mulilagano Liyono yenie ilanduli kutama kwa Yesu Kilisto padunia. Kila kitabu kikemigwa, “Injili” mana gakwe, “Nhwalo Gwambone.” Yenie iandikigwa kuboka pukujomoka Yesu, uandikigwa na Matayo na Maluko na Luka na Yohana. Akachomi bamanyi kipolaje chaka chuandikigwa nhwalo gwambone gwa Matayo, bapemelelanga pangaje uandikigwa chaka cha 60 kuboka pukubelekwa Kilisto. Uyo bamanyije paali puandikigwa, nambu ajingi baachanga gwenio uandikigwa ku Palestina andaje ku kilambo chuku Yelusalemu.

Nhwandiki Matayo ojwakiba ntocha kodi, tango nu kupambuligwaje na Yesu kube napunji jwakwe. Uyo amanyikana ku liina lya Lawi. Matayo akiba jumwe kati ja achandundame komi na abena na baandakila akachomi biki Yahudi. Ganga gabonekana kipola gambu gwatumi majandiko kupeta 60 kuboke mu lilagano lya lolo. Apala kulaya kutenda Yesu nga Masia, Nkomboi jwenio nga ojwalondoligwa na akalondoli. Kabe Matayo alongi kipola muno kukulenga kingwana cha uhuke jwa Nnoongo Akayahudi bayobalela kutenda Masia akaba nngwana jwa chilikali padunia. Matayo alanduli kipola kukana mawacho genia nu kulaya kingwana chu uhuke cha Nnoongo.

Nhwalo Gwambone gwa Matayo nga kitabu chu kualala kutumbu mu Nhwalo Gwambone gambu gwa mapungu gakwe goa agatumike kuboka Majandiko ga lolo. Genia galonda Malagano mabena. Akachomi balenga Matayo ajigite kengama andi pikibi kitabu cha Musa, chenie nga kitabu chukutumbula mu Lilagano lya Lolo. Matangacho ga Yesu ga pikitombi (Matayo lipungu lya 5-7). Gawechi kulandanikigwa na chalia ja Nnoongo jampa Musa (Kombake Tolati 19:3-23:33).

Agabi mukitabu

- Matayo mu kitabu chakwe atumbwi kulenga nhwalo gu kubelekwa kwa Yesu Kilisto na atumbwi na kulenga nhwalo gu liengo lyakwe mulipungu lya 1-4.
- Kabe Matayo alengite kipola nhwalo gwa liengo lya Yesu nu kubola kwakwe kwoa mulipungu lya 5-25.
- Matayo ajomole kitabu chakwe kukulanduli panakati ji liengo lya

Yesu mu kiu chakwe nu kuyoka kwakwe (Lipungu lya 26-28).

Lungolo lwa Yesu (Luka 3:23-38)

1 Lungolo lwa Yesu Kilisto, kibelei cha Daudi, ngi kibelei chu Ulaimu.
2 Kuboka pu Ulaimu kuika Nngwana Daudi, yenje ngi ibelei yenie, Ulaimu ngapoto mwana Isaka, Isaka ngapoto mwana Yakobo, Yakobo ngapoto mwana Yuda, ni inunu yakwe,
3 Yuda ngapoto mwana Felisi na Zela amamundu bakiba Atamali, Pelisi ngapoto mwana Esiloni, Esiloni ngapoto mwana Lami.
4 Lami ngapoto mwana Aminadabu, Aminadabu ngapoto mwana Nashoni na Nashoni ngapoto na mwana selemani,
5 Selemani ngapoto mwana Boazi amamundu Laabu. Boazi ngapoto mwana Obedi amamundu Lutu, Boazi na Lutu bakibanga achikibelei ba Obedi, Obedi ngapoto mwana Yese,
6 Yese nga ngapoto mwana Nngwana Daudi. Daudi ngapoto mwana Solomoni amamundu abakiba anaba Uliya.
7 Solomoni ngapoto mwana Leoboamu, Leoboamu ngapoto mwana Abiya. Abiya ngapoto mwana Asa,
8 Asa ngapoto mwana Yaashafati, Yaashafati ngapoto mwana Yolamu, Yolamu ngapoto mwana Uzia,
9 Uzia ngapoto mwana Yotamu, Yotamu ngabe na mwana, Aazi ngapoto mwana Ezekia.
10 Ezekia ngapoto mwana Manase, Manase ngapoto mwana Amoni, Amoni ngapoto mwana Yosea.
11 Yosea ngapoto mwana Yekonia, na akanung'una. Kingobu chenie kikiba kiamo Akayahudi kapeleka kukilambo chuku Babiloni.
12 Kuboka pikitamo cha Akayahudi kujenda ku Babiloni, Yekonia ngapoto mwana Shetieli, Shetieli ngapoto mwana Zelubabeli.
13 Zelubabeli ngapoto mwana Abiudi, Abiudi ngapoto mwana Eliakimu, Eliakimu ngapoto mwana Azoli.
14 Azoli ngapoto mwana Sadoki, Sadoki ngapoto mwana Akimu, Akimu ngapoto mwana Eliudi.
15 Eliudi ngapoto mwana Eliazeli, Eliazeli ngapoto mwana Matani, Matani ngapoto mwana Yakobo,
16 Yakobo ngapoto mwana Yusufu, ojwakiba angwana ba Maliamu amama ba Yesu ojwakonda Kilisto.
17 Penia ikapeta ibelei komi na ncheche kuboka pu Ulaimu mpaka Daudi, ni ibelei komi na ncheche kuboka pa Daudi mpaka pa Akayahudi pabatoligwa ubanda Kujenda ku Babiloni, ni ibelei komi na ncheche kuboka pabatoligwa ubanda kuika

kingobu cha Kilisto Nkomboi.

Kubelekwa kwa Yesu Kilisto
(Luka 2:1-7)

18 Kubelekwa kwa Yesu Kilisto kukiba yene, Maliamu amamundu Yesu akankobeka Yusufu. Nambu tangu nu kutamangaje pamwe andi pibi analome na akege, Maliamu ngabonekana abi na ndumbo kuwecho gwa Uhuke jwa Chwapi.

19 Magambu Yusufu akiba na majendo ga mbone nnongi ja Nnoongo, apaije kunkoya oni Maliamu, ngapala kunneka kukunyegela.

20 Pakiba akaacha genia Mpakachi jwa Angwana kuboka Kumbengu ngampitila mumaloto kulenga, “Yusufu, mwana jwa Daudi, makajobokaje kuntola Maliamu kube aanabinu magambu ndumbo ejabinajo kuwecho gwa Uhuke jwa Chwapi.

21 Abakupoto mwana munalome mumpa liina lyakwe Yesu, magambu jwenio nga ojwapakakombola bandu bakwe mumabaja gabe.”

22 Genia goa gapitila lilenganile lilobe lya Angwana elibalenga kupete nnondoli jwa Nnoongo,

23 “Munkege jwangamanya analome aiba na ndumbo apotola mwana munalome, nangweto binkema Imanueli” kulenga, “Nnoongo abi pamwe natwenga.”

24 Yusufu apajimuka mulugono, ngatenda genia agalenga mpakachi jwa Angwana kuboka Kumbengu, nganto Maliamu kube aanamundu.

25 Nambu bagolokingeje kindanda chimweje mpaka Maliamu apapotola mwana munalome Yusufu ngampe liina mwana jwenio Yesu.

2

Akageni kuboka kumbwani

1 Yesu abelekwa kukilambo chuku Beteleemu kunkoa gwa Kuyudea, kingobu Helode pakiba Nngwana. Kingobu tu kuboka pu kubelekwa, akamanyi ba ndondwa ngabaika Kuyelusalemu kuboka kumbwani.

2 Ngabakonya, “Kibiko kilemba, chikibelwike ojwabakube Nngwana jwa Akayahudi? Tulubweni lutondwa lwakwe kuboka kumbwani natwe tuikita kunng'ongalela.”

3 Nngwana Helode pajoa genia, ngaechuka muno pamwe na boa abatama Kuyelusalemu.

4 Helode ngabakemanga akakolongwa ba Akakung'i boa na akaboli ba malagilo ga Musa, ngabakonyanga, “Kilisto Nkomboi apakubelekwa koo?”

5 Angweto ngabajanga, “Apakubelekwa kukilambo chuku Beteleemu, nkoa gwa Yudea. Andi piandikigwe na nnondoli jwa Nnoongo,

6 'Mwe Beteleemu kilambo cha Kuyuda,
mwe machokochokoje panakati ji ilambo Ikuyuda,
gambu kwinu apakupiti kilongoi
ojwapakalongaleya bandu bango, bu Kuisilaeli.' "

7 Penia Helode ngabakemanga pantemela akamanyi ba ndondwa, ngaba konyanga kingobu gani pulupitila lutondwa.

8 Kuboka penia ngabatuma bajendange ku Beteleemu ngabalagi, "Nnyendange makaingikiye nhwalo gwa mwana jwenio, anda mampatite unetele nhwalo gwenio nane nyende nakang'ongalele."

9 Kuboka pa kapenikia angwana, akamanyi ba ndondwa ngabajabula. Penia lutondwa lubalubona kingono cha kalelo kumbwani ngulwalongaleya mpaka ngulujenda kujema panani pakiba mwana.

10 Pubulubona lutondwa lwenio ngabaala mwojo muno.

11 Ngabajingila unyumba ngabammona mwana jwenio pamwe na amamundu Amaliamu, ngabakilikitila, ngabanng'ongalela. Kuboka penia ngabakulugula mikoba jabe ngabampe hupo, jaabu nu ubani na mauta ga bei ngolongwa agakemigwa manemane.

12 Penia ngababuja kachabe kundela jenge gambu Nnoongo akatekakelebuya mumaloto bakammujije Helode.

Kutili kukilambo cha Kumisili

13 Kuboka pa akageni kujabula, mpakachi jwa Angwana kuboka kumbengu ngampitila Yusufu mumaloto ngannenge, "Nnyimuke muntole mwana pamwe na amamundu ntilile kukilambo cha Kumisili. Ntamanga kwenio mpaka pambakunnengela, gambu Helode apa kunkoma mwana jwenio."

14 Yene Yusufu ngajimuka, ngantola mwana na amamundu, ngababokanga kilo kujenda Kumisili.

15 Ngabatama kwenio mpaka Helode pajomokaga. Kilebe chenie kipitila kupala lilobe libalongela Angwana kupete nnondoli jwa Nnoongo lilenganile, "Nganankema manango kuboka Kumisili."

Ukomigwa kwa ilemba ikinalome

16 Helode apang'anyama kutenda akamanyi ba ndondwa bala batekunkoloya, ngachimwa muno. Ngalagi ingota yoa ikinalome ya kilambo chuku Beteleemu na eibi papipi jakwe eibi nayaka ibena kubuja unyuma ikomigwe. Atenda genia akombakela machoba kuboka pagaika akamanyi ba ndondwa.

17 Yene nga pagalenganila malobe agalenga Nnondoli jwa Nnoongo Yelemia,

18 “Lilobe lijoanika kukil-
ambo chuku Lama
nguto nukokaleka muno.
Laeli aiguti ingota yakwe,
na apaije kumpembeleya,
magambu yoa ijomwike.”

Kubuja Kumisili

19 Kuboka pu kujomoka
Helode, Mpakachi jwa
Angwana kuboka kumbengu
ngampiti Yusufu mumaloto
ukwako Kumisili.
20 Ngannenge, “Nyimuke
muntole mwana na ama-
mundu mmuje kukilambo
cha Kuisilaeli, magambu
abapalangita kunkoma
mwana jwenio bawilangite.”
21 Yusufu ngajimuka
ngantola mwana pamwe
na amamundu ngababuja
kukilambo chuku Isilaeli.
22 Nambu Yusufu pa-
joa kita Akelao Atawala
Kuyudea paali pa awa-
mundu Helode, ngajoboka
kujenda kwenio. Kuboka
pukunkelebuya mumaloto,
ngajenda kunkoa guku
Galilaya,
23 Na ngaami kukilambo
chi Kunazaleti. Yene
ngagalenganila malobe
agalenga Nnondoli jwa
Nnoongo, “Binkema Nnaza-
leti.”

3

Kutangacha kwa Yohana Mmatichi
(Maluko 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

1 Machoba genia Yohana
Mmatichi ngapitila pa-
pongoti kukilambo cha
Kuyudea ngatumbu katan-
gachi bandu.
2 Ngalenga, “Nnapange
mabaja ginu. Magambu
Kingwana chu kumbengu
kibandakile!”
3 Yohana jwenio, nga
ojwannenga Isaya ojwakiba
nnondoli jwa Nnoongo
apalenga,
“Mundu achobe papongoti
kanonoya kulenga,
‘Mapanganakie Angwana
ndela jabe,
mmeke kipola ndela jabe!’ ”
4 Yohana akwinda ngobo
ejilokigwe namajuni ga
nyama ojwakemigwa
ngamia, nu luunga lu lim-
bendela akwinda mukibuno
chakwe, chakulya chakwe
kikiba maige na buchi gu
kupongoti.
5 Bandu kuboka kukil-
ambo cha Kuyelusalemu nu
Kuyudea, ni ilambo yoa ibi
umbwega ju lukemba lwa
Yolidani ngabannyendelela.
6 Ngabalapanga mabaja
gabe, na jwenio ngaba-
batichanga mulukemba lwa
Yolidani.
7 Nambu Yohana pababo-
nanga Mafalisayo na
Masadukayo ajingi bukun-
hwikalila kupala ba-
batichigwe, ngalenga,
“Mangweto machamajoka!
Beneke abannengi nhwotwi
kujepa lilaka lya Nnoongo
eliika?
8 Ntendange agalaya ku-
tenda nnapangite mabaja.
9 Makaachangaje ku-
tenda nhwotwile kujepa
lilaka kukuneme, ‘Awabito

ana Ulaimu.’ Nannenge
Nnoongo aotwi kagatenda
mabwe aga gabe ingota yu
Ulaimu.
10 Libago libekigwe pa-
manhina ga mikongo, kila
nkongo gwangapambika
ubakupenguligwa nu kuleke
pamwoto.
11 Nenga nammatichanga
kwa mache kulaya nnapan-
gite mabaja ginu. Nambu
ojwapakuika kuboka pan-
gunenga akweti uwecho
muno kumbeta ne, nenga
kuotoje kupoto ilatu yakwe.
Jwenio ammatichanga kwa
Uhuke jwa Chwapi na kwa
mwoto.
12 Jwenio akamwi
kipalwe chakwe chuku-
pete mapemba. Aikon-
gola mapemba nukubeka
mukikokwe, nambu mapoi
aitinia mwoto gwan-
gaimika.”

Kubatichigwa kwa Yesu
(Maluko 1:9-11; Luka 3:21-22)

13 Kuboka penie Yesu
ngaboka kukilambo chuku
Galilaya ngaika mulukemba
lwa Yolidani, kupala
abatichigwe na Yohana.
14 Nambu Yohana nga-
tumbu kunkanalila ku-
lenga, nenga mbaligwa
kubatichigwa na mwenga,
“Lele, mwe nhwika kwango
nenga?”
15 Nambu Yesu ngan-
nyanga, “Ngoe magaleke
genia gabe yene. Gambu ge-
nia nga agapala Nnoongo.”
Penia Yohana ngajeketela.
16 Kuboka pa Yesu ku-
batichigwa, ngapita umache.
Kingobu ucho mbengu ngi-
jiekuka, ngammona Uhuke
jwa Nnoongo akauluka anda
ngunda nukutola panani
jakwe.
17 Lilobe kuboka kum-
bengu, ngililenga, “Jwenio
nga manango, junampala
jwanhalalila.”

4

Kutegigwa kwa Yesu
(Maluko 1:12-13; Luka 4:1-13)

1 Kuboka penia Uhuke jwa
Chwapi ngannongaleya Yesu
mpaka kupongoti kupala
alondoigwe na Mmaja.
2 Ngapunga machoba
alubaini kilo na mui panga-
lye kilebe chachoa pajomola
ngajijoa njala.
3 Mmaja nganhwikalila,
ngannenge, “Anda mwenga
Mamwana ba Nnoongo,
magaamuliche mabwe aga
gabe mikate.”
4 Nambu Yesu ngajanga,
“Iandikigwe Mumajandiko
Gachwapi,
‘Mundu alama kukulye
nkate tuje,
nambu ku kila lilobe elya-
longe Nnoongo.’ ”
5 Kuboka penia Mmaja
ngantola Yesu mpaka kuk-
ilambo chu Kuyelusalemu,
Kilambo cha Chwapi, ngam-
meka kunani pulengo gwa
Nyumba ja Nnoongo,
6 ngannenge, “Anda mwe
Mamwana ba Nnoongo mik-
ileke pae gambu andikigwe,

Nnoongo maamulicha akapakachi bakwe kuboka kumbengu kwa magambu ginumwe,
mabannyanganga kumaboko gabe,
kata mukikipotekaje mumaganga.”
7 Kwa magambu genia Yesu ngajanga kulenga, uyo Mumajandiko Gachwapi, iandikigwe, “Makategaje Angwana ana Nnoongo binu.”
8 Kuboka penia Mmaja ngantola Yesu mpaka kunani kukitombi kitandamau, ngannaya kingwana chi ilambo yoa ya padunia na gwambone gwakwe.
9 Mmaja ngannenge, “Yenie yoa nhotwi kumpe mwe anda nkilakatile nu kung'ongalela.”
10 Penia Yesu ngannenge, “Nnyabule mwe Malichetani! Iandikigwe Mumajandiko Gachwapi, ‘Magongalela Angwana ana Nnoongo binu na mabegelela benia jika jabe.’ ”
11 Penia Mmaja nganneka Yesu, akapakachi kuboka kumbengu ngabaika ngabammegalela.

Yesu atumbu maengo gakwe Ku Galilaya
(Maluko 1:14-15; Luka 4:14-15)

12 Yesu pajoa kita Yohana Mmatichi bantabite mukipungo ngajenda Kugalilaya.
13 Ngaboka kilambo chuku Nazaleti ngajenda kukilambo chuku Kafalanaumu, kilambo chikibi umbwega ja lilaba lya Galilaya, mumpaka gwa kilambo cha Zabuloni na Naftali, ngatama kwenio.
14 Yene pililenganila lilobe elyalongela Nnondoli Isaya,
15 “Kilambo chuku Zabuloni na Kilambo chuku Naftali,
Kujenda kubaali kwiye julukemba lwa Yolidani,
ku Galilaya, kilambo cha bandu banga Akayahudi!
16 Bandu abatama pulubendu
bijibweni ndaa.
Angweto abatama miwili ja kiu,
Lumuli lwamulakile.”
17 Kuboka kingobu chenie Yesu ngatumbu kutangacha ngalenga, “Nnapange mabaja ginu, magambu Kingwana chu kumbengu kibandakile!”

Yesu bakemanga akalopoi ancheche
(Maluko 1:16-20; Luka 5:1-11)

18 Yesu pakiba akatyanga umbwega ji lilaba lya Galilaya ngababona bandu abena alungolo akakoki, bandu benia bakiba Simoni ojwa konda Petulo na nnuna gwakwe Andulea bakakoka yamaki ku lipelele mulilaba.
19 Yesu ngabalenge, “Ungengamange nenga manammekanga mme makakoki ba bandu.”

20 Kingobu tu ngaba-
galeka mapelele gabe nga-
bankengama Yesu.

21 Pajenda nnongi kachoko
ngababona bange akalongo
abena, Yakobo na Yohana,
ingota ya Zebedayo. Bak-
iba muntumbwi pamwe
na awamundu Zebedayo,
batendekea mapelele gabe.
Yesu ngabakema,
22 benia kingobu tu
ngubuleka ntumbwi pamwe
na awamundu, nga-
bankengama Yesu.

Yesu babola bandu na kalamia akatamwe
(Luka 6:17-19)

23 Yesu ngajenda kila
paali mukilambo chu Ku-
galilaya kabolanga bandu
mu nyumba ju kunng'ongale
Nnoongo nu kutangacha
Nhwalo Gwambone gu
kingwana cha Nnoongo
ngabalamia bandu itamwe
yoa eibakiba nayo.
24 Nhwalo gwakwe ngu-
joanika mukilambo chuku
Silia, akatamwe boa bina ita-
mwe ya kila aina nu ku-
laga, bandu bina michepela,
akatamwe kiinduindu, na
bandu abakiba bapolite mi-
bele, ngabapeleka kwa Yesu,
jwenio ngabalamia boa.
25 Bandu ajingi nga-
bankengama kuboka kuk-
ilambo chuku Galilaya,
kilambo echikibi ni ijiji
komi, Kuyelusalemu na
Kuyudea na kwie ja lukemba
lwa Yolidani.

5

Yesu babola bandu pikito-
mbi
1 Yesu pababona bandu
ajingi ngaombe pikitombi
ngatama. Akinapunji bakwe
ngabannyendelela,
2 jwombe ngatumbu
kabolanga,

Laa ja kweli
(Luka 6:20-23)

3 “Mbaya ababi nu uwocho
muhuke,
gambu Kingwana chu kum-
bengu nga chabe!
4 Mbaya ababi nu kuechuka,
gambu Nnoongo mabapem-
belea.
5 Mbaya mundu jwa jali,
gambu mapokela malagano
ga Nnoongo!
6 Mbaya ababi na njala
na nyota ju kutenda
gapala Nnoongo,
Nnoongo mababeka ba-
jukute!
7 Mbaya ababi na kia,
gambu Nnoongo mababonela
kia!
8 Mbaya abampala Nnoongo
kwa mwojo chwapi,
gambu mabammona
Nnoongo!
9 Mbaya akachikichani,
gambu bikemigwa ingota ya
Nnoongo!
10 Mbaya abapotekigwa kwa
magambu gu kutenda
agapala Nnoongo,
gambu Kingwana cha kum-
bengu nga chabe!
11 “Mbaya mangweto
anda bandu bantukine na
bamponjite nu kunkopakeya
kilebe chachoa chubaja kwa
magambu gango nenga.

12 Nhwalalange mwojo nu kululuta gambu hupo inu
ngolongwa kumbengu. Yene
ngapaba bonelanga akalon-
doli ba Nnoongo abakiba
tango namangweto kubeje.

Mwinyo nu lumuli
(Maluko 9:50; Luka 14:34-35)

13 “Mangweto nga mwinyo
panakati ja bandu padunia.
Nambu anda mwinyo uoite
kulaa kwakwe ipakolelwa
na nike? Kuchataje ka-
bele, nambu kuleke panja nu
kulebatigwa na bandu.

14 “Mangweto nga lumuli
lwa dunia. Kilambo chi-
kichengigwe panani pa kito-
mbi kuotoje kukiia.

15 Na bandu kupambaje lu-
muli nu kuluekelela lidebe,
nambu kulubeka panani
putala, kupala bamulakile
bandu boa ababi unyumba.

16 Mangweto uyo mpaka
oti lumuli lwinu lumulike
nnongi ja bandu, bagabone
maengo ginu gabe chwapi
na bakoigwe Awawa binu
ababi kumbengu.

Malagilo ga Musa na Majandiko ga akalondoli ba Nnoongo

17 “Makakita nhikila
kuboya Malagilo ga Musa
na maboulo ga akalondolije.
Nhikila kuboyaje, nambu
nhikila kulenganakia.

18 Nannenge kweli mpaka
mbengu na dunia pipaku-
peta, napachokoje pa Malag-
ilo ga Musa pukuboigwa,
mpaka goa galenganile.

19 Mundu jwajwoa ojwa-
pakulemwa amuli ejibi
njokochoko kupeta joa na
kabola bange batendange
jenia, jwenio apakube
nchokochoko mukingwana
chu kumbengu. Nambu
jwajo ojwapakagakamula
na kabola bange, jwenio
apakube nkolongwa muk-
ingwana chu kumbengu.”

20 “Nannengelanga kweli
nukamuje gambone gapala
Nnoongo kapeta Mafalisayo
na aboli ba Malagilo ga
Musa, nnyingije ngu muk-
ingwana chu kumbengu.”

Maboulo gi lilaka
(Luka 12:57-59)

21 “Nnyoaninge kutenda
bandu ba lolo balengigwe,
‘Makakomaje! Abapakoma
bapa kuhukumigwa.’

22 Nambu nenga nan-
nenge, jwajwoa ojwapa
kunchimwa nnunu gwakwe
apakuhukumigwa. Ojwapa
kummembula nnunu
gwakwe apakuntakiana
kana jumbe na ojwapa
kunkema nnuna gwakwe,
‘Matokamau!’ Apaligwa
kujingi mumwoto gwan-
gaimika machoba goa.

23 Anda mpelike lilumbo
lya hupo linu kukitembe cha
Nnoongo na penia nkom-
bakile nnunugwinu abi na
bulwa na mwenga,

24 mileke hupo inu
pikitembe, nnyabule
oti makachikachane na
nnunugwinu, kuboka penia
mmuje makapange hupo
inu.”

25 “Nchikachane na
mundu ojwantakiine kiti
mmi undela, makajenda
kanajumbe. Andaje ojwan-
takiine apakunkamuya
kana akimu na akimu apa
kunkamuya ku linjolinjoli
na kubekigwa mukipungo.
26 Nannenge kweli mpitaje
mwenio mpaka nnyomole
kulepa uloi gwoa.”

Maboulo nhwalo gwa ngongola

27 “Nnyoaninge kube
bandu balengigwe, ‘Maka-
tendaje ngongola!’
28 Nambu ne nan-
nenge, ojwapa kunnolakea
munkege nu kunnokolela
bai ateile nakwe ngongola
umwojo gwakwe.
29 Anda lio linu lyakalelo
lipakunnyambuki kulemwa,
muliboye mililekele kutali
namwenga! Mbaya kuoya
kipagwa chimwe cha mmele
gwinu, kuliko kuoya mmele
gwoa kukulekeligwa kum-
woto gwangaimika machoba
goa.
30 Anda luboko lwinu
lwa kalelo lupakunnyam-
bukia kulemwa, mbaya
muluekete mululekele kutali
namwenga! Mbaya kuoya
kipagwa chimwe cha mmele
gwinu, kuliko mmele gwoa
ujende kumwoto gwan-
gaimika machoba goa.”

Nhwalo gwa kulekana mundu na anamundu

(Matayo 19:9; Maluko 10:11-12; Luka 16:18)

31 “Uyo ilengigwe,
‘Ojwapakaleka anamundu
apaligwa kape talaka.’
32 Nambu nenga nan-
nengelanga, mundu jwajoa
ojwabaleka aanamundu,
nambu tu gambu ga
ngongola, jwenio am-
meka munkege jwenio
abe nngongola na mundu
anda antoi munkege jwenio
atenda ngongola.”

Maboulo ga nhwalo gwa kulapila

33 “Kabe nyoininge kube
bandu ba lolo balengaligwe,
‘Mikikilekaje channapila,
nambu mpaka ntende chan-
napile Kangwana.’
34 Nambu nenga nan-
nenge, makalapije. Nu
kumbenguje, gambu kwenio
nga kukibi kitebu cha
Nnoongo,
35 na pannemaje, gambu
penia nga pukubeka makon-
gono gabe, nuku Yelusale-
muje, gambu chenie nga
kilambo cha Angwana Ako-
longwa.
36 Na makalapije kwa
mutwe gwinu, gambu mwe
kuotoje kulubeka lunywili
lube luhu andaje lupili.
37 Andannengite, ‘Elo’, Ibe
‘Elo’, Anda nnengite, ‘Ije’,
Ibe ‘Ije’, Chachoa chikipeta
genia kiboka kwa Mmaja.”

Maboulo nhwalo gwa kubuyana

(Luka 6:29-30)

38 “Ngannyoanga kube
galengigwe, ‘Nnyinu anda
ammoite lio namwe mam-
moya lio, nnyinu anda anko-
lite lino namwe mankola
lino.’

39 Nambu nenga nannen-
gela, makammukije ubaja
mundu mmaja. Mundu
anda amputite likopi lijego
lya kalelo, mantendebukie
lenge.
40 Mundu anda ampelike
kamahakama kupala kutola
lichati linu munnekele ni-
likoti linu atole.
41 Mundu anda anhwa-
muliche kupotola nhwigo
gwakwe mwanja gwa maili
jimwe mpotola maili ibena.
42 Ojwapakunyopa kilebe
mumpe, makannyimaje
ojwaika kunnyaika kilebe.”

Maboulo ga kapalanga akangondwa
(Luka 6:27-28,32-36)

43 “Ngannyoa kutenda
ilengigwe, ‘Mumpale
nndami nyinu, na manchimwe
nngondwa jwinu.’
44 Nambu nannenge, ma-
palange akangondwa binu,
na majopele ku Nnoongo
abampoteka,
45 kupala mmegange mak-
inangota ba Awabinu ababi
kumbengu. Gambu be-
nia bamulakila lumuli lwabe
bandu boa akabaja na bam-
bone, na kakomelekea ula
bandu bambone na bandu
akabaja.
46 Bo, mpakupata upo nike
ku Nnoongo, kwa kapala
abampalanga mangweto tu?
Magambu ata akatocha kodi
bakamulanga ugo!
47 Anda mapatangite
abali akalongo binu tu,
ngimikikamwa ni kiyono?
Mbone na bandu bangam-
manya Nnoongo bakamu
ugogo!
48 Mmeganga makam-
bone, anda Awabinu bu
kumbengu pababi bam-
bone!”

6

Maboulo ga kajangata akahocho

1 “Ntamanga maha
makakamuje itendwa yam-
bone kupala mmonekane
nnongi ja bandu. Awawa
binu ababi kumbengu
bampeje hupo.”
2 “Pamampe kilebe nhwo-
cho, makalandulije. Mak-
abe mandendemunduje
andi bandu ababikitenda
bambone pababeganga
unyumba ju kunng'ongale
Nnoongo nu undela kupala
bandu balumbalile. Nan-
nenge kweli, bai bapatangite
hupo yabe tegatega.
3 Nambu mwe pamankola
nhwocho wala nng'anja
gwinu jwa mpalana aka-
manyaje panteile.
4 Mpange kilebe chinu
kukuiya na Awawa binu ba
kumbengu ababibona ilebe
iigwe mabampa hupo inu.”

Maboulo gu kugongalela
(Luka 11:2-4)

5 “Panng'ongalela, mak-
abeje andi bandu akanden-
demundu. Angweto ku-
pala kujema munyumba ju
kunng'ongale Nnoongo nu
umbwega ja ndela kupala
bandu babone. Nanenge
kweli Angweto bapatangite
hupo yabe.

6 Nambu mwe pa-
pakunng'ongalela Nnoongo,
nnyingile kuchumbi chinu
nu kujigala nniango,
nng'ongalela ka Awawa binu
bangabonekana. Na benia
Awawa binu abagabona
agaiigwe mabampa hupo.”
7 “Panng'ongalela, maka-
longe malobe nduuje andi
apabatenda bandu bangam-
manya Nnoongo. Magambu
angweto bapemele Nnoongo
jwabe bajoange gambu ga
malobe gabe majingi.
8 Makabe andi angwetoje.
Gambu Awawa binu baga-
manyi malola ginu tango
nakajopaje.
9 Mpaligwa kugongalela
yene,
‘Awawa bito mammi kum-
bengu,
lina linu lya chwapi likoli-
igwe,
10 Kingwana chinu kiike,
Lyampala libe kudunia andi
kumbengu.
11 Mutupe lele chakulya
chito.
12 Mugalekekeye malemwa
gito,
Andi twe putugalekekeya
malemwa ga ababu-
tulemwite.
13 Mukutubekaje mumita-
mbo,
nambu mutukombole na
Mmaja.’
Magambu kingwana nga
chinu na makakala,
nu ukolongwa ma-
choba goa pangapela.
Unhyo.
14 “Anda malekekiye
bandu malemwa gabe,
Awawa binu ba kumbengu
maba nnekekeya uyo.
15 Nambu anda kalekekeyaje
bandu malemwa gabe, na
Awawa binu bannekekeyaje
malemwa ginu.”

Maboulo ga kupunga

16 “Pampunganga, mak-
abeje andi bandu ababiki-
tenda bambone angweto
kubeka lukenja kumio jabe
babonekane na bandu
bamanye kita batekupunga
nannenge kweli angweto
balepigwe hupo yabe.
17 Nambu mwenga, pam-
punga mpakala mauta
umutwe jinu na nkuye
kumio jinu nu kwemulila
nywili inu,
18 ibe mundu jwajwoa aka-
manyaje kiti nte kupunga,
imanyekane tu na Awawa
binu bangabonekana. Na
Awawa binu abagabona
agaiigwe bampa hupo.”

Kipato chu kumbengu
(Luka 12:33-34)

19 “Mikikibekeje ilebe
padunia, mwenio idudu na
nguu kualabia na akajibi
kujingila nu kujiba.
20 Nambu mikibekele lu-
pambo kumbengu kwenio
idudu na nguu kuotoje kual-
abia, na akajibi kujingije nu
kujiba.
21 Gambu machoba goa
apulubi lupambo lwinu na
mwojo gwinu uba upo.”

Lumuli lwa mmele
(Luka 11:34-36)

22 “Mio nga lumuli lwa
mmele. Anda mio ginu gabi

chwapi na mmele gwinu
gwoa upakube mulumuli.
23 Nambu anda mio ginu
mabou mmele gwinu gwoa
ubakube mulubendu. Bai
anda lumuli olubi nkati jinu
ngulubendu, mmanya lwe-
nio ngu lubendu lukujo-
goya!”

Nnoongo na ilebe
(Luka 16:13)

24 “Abije mundu ojwaotwile
kabegele akangwana abele.
Gambu apakunchimwa
jumwe nu kumpala jonge.
Apakube na jumwe nu kum-
membu jonge. Nhwotwaje
kummegelela Nnoongo nu
uloi.”
25 “Nga kwa mana nan-
nengelanga, makapweleje
ndya nike na nywanike na
wala ngobo yukwinda. Bo,
bwomi gwambonije kupeta
chakulya na ngobo yambone
kupeta mmele?
26 Miloleke ijuni ika-
manyai ibi kupandaje nu
kuunaje, na ikwetije ikokwe.
Nambu Awawa binu bu
kumbengu kipe kulye.
Bo mangweto mamboneje
kupeta ijuni?
27 Bene kati jinu kwa
magambu ga mbwele
yabe, baotwile kukijonjake
kingobu chukulama pangaje
lichoba limwe?”
28 “Kwanike kube na mb-
wele ya ikwindo? Magalo-
lakeye maloba ga kamanyai
pagalembulila. Gabi kamuje
maengo wala kutendakea ik-
windo.
29 Nambu nannenge-
langa, wala bene Angwana
ana Solomoni pamwe nu
ukolongwa gwakwe gwoa
banakwindaje chwapi andi
pagabi maloba aga.
30 Anda ibi Nnoongo
agakwindiya manyai ga
mpongoti agabi leleno na
malabo kagalekela kum-
woto, bo, Nnoongo ankwin-
diaje mangweto muno?
Makangweto mina imani
njokochoko!”
31 “Makapweleje kutenda,
‘Tupakulye nike?’ Andaje
‘Tupakunywe nike?’ Andaje
‘Tupakwinda nike!’
32 Gambu genia goa
bagabegelela bandu
bangammanya Nnoongo.
Awawa binu ababi kum-
bengu bagamanyi agampala
goa.
33 Nambu ntumbu kik-
ibegelela oti kingwana cha
Nnoongo kupeta goa na
agapala Nnoongo, penia
Nnoongo mampage goa nu
kujonjekea.
34 Bai, makapweleje ga
malabo, gambu malabo ik-
weti malola gakwe. Kila
lichoba likibegele lyene.”

7

Kahukumula bange
(Luka 6:37-38,41-42)

1 “Makahukumuje bandu,
manhwika kuhukumuligwa
na Nnoongo,
2 gambu pamahuku-
mula ajinu na mangweto
mpakuhukumigwa uyo, ni
kipemo chamapeme bange
ucho echapakumpeme
Nnoongo.

3 Mboni mwe milibona lipandi mulio lya nnunagwinu, na kongo lipalamandi
elibi mulio linu kulibonaje?
4 Nhwotobo kunnenge
'Nnunu gwinu, nnyeme nammoye lipandi mulio linu
na kongo mmene nkweti
lipalamandi mulio linu?
5 Mwe mandendemu-
ndu! Mmoye oti lipandi
elibi mulio linu penia
pampakulola tela kuboya
kipalamandi chikibi mulio
lya nnuna gwinu.' "
6 "Mikipeje imbwa
ilebe yachwapi, ku-
pala yakagalambukaje nu
kunkwalambula mmene
mangweto, na maka-
galekeleje magolobe lulu inu
kupala gakalebataje.

Nnyope, mpalepale, nng'ombe oti
(Luka 11:9-13)

7 "Nnyope, mangweto
mampata, mpalepale na
mangweto mamibona,
nng'ombange oti mangweto
mabannyogola."
8 Mundu jwajoa jwajopa
kupata, ojwapalapala kii-
bona, na ojwagomba oti
kunnyogolela.
9 Bo, abi mundu kati jinu
anda mwana gwakwe anny-
opite nkate kumpa libwe?
10 Andaje ajopite chamaki
kumpa lijoka?
11 Anda yene mangweto
mammilingite makabaja
mmanyi kipe ingota inu
ilebe yambone. Mmanya
Awawabinu bu kumbengu
bapakape gambone muno
abajopa.
12 "Matendelange bandu
bange andi gamagapala ban-
tendele mangweto. Yene
ngapagabi Malagilo ga Musa
na maboulo ga akalondoli ba
Nnoongo.

Nniango nchokochoko
(Luka 13:24)

13 "Nnyingilange pa nni-
ango ogubi nchokochoko,
magambu ndela ejijenda
kukujomoka ngolongwa na
nniango gwa kujingi mwe-
nio nkolongwa, abajenda
ndela jenie ajingi.
14 Nambu ndela ejijenda
kubwomi njokochoko na
nniango gu kujingi mweno
nchokochoko na bandu
achoko tu abijibona ndela
jenie.

Nkongo umanyikana ngokwa yakwe
(Luka 6:43-44)

15 "Ntamanga maha na
akalondoli bu uwangi
angweto bakaika kwinu
kunja bakabonekana andi
mambelele, nambu nkati
jabe mamei makale.
16 Mamanya ku itendwa
yabe. Bo bandu kuton-
gola zabibu munkongo gwa
miba, andaje mbendembe
mumpengo? Ije!
17 Nkongo gwambone ku-
pambika ngokwa yambone,
na nkongo mmaja kupam-
bika ngokwa mbaja.
18 Nkongo gwambone ku-
pambikaje ngokwa mbaja,
na nkongo mmaja kupam-
bikaje ngokwa inachwapi.
19 Kila nkongo gwanga
pambika ngokwa inachwapi

kueketigwa nu kuuleke pamwoto.
20 Kwa yene, mamanyanga akalondoli buwangi ku itendwa yabe.

Nummanyangitije mangweto
(Luka 13:25-27)

21 “Ngiti kila mundu ojwapa kungema ‘Angwana, Angwana,’ Ajingila mukingwana cha kumbengu, nambu jwajo tu ojwapakutenda agabapala Awawa ababi kumbengu.
22 Bandu ajingi binnengela lichoba lyene lya hukumu, ‘Angwana, Angwana! Kwa liina linu ngututangacha nhwalo gwinu na kwa liina linu ngutuboya michepela nu kulaya ikobo ijingi!’
23 Penia manalengela, ‘Numanyije mangweto, mmokange nnongi jango, mangwetomwe makabaja!’

Akachengi abena
(Luka 6:47-49)

24 “Yene kila mundu ojwajoa malobe gango na kugakamula, malandana na mundu juna malango, ojwachengite nyumba jakwe panani piliganga.
25 Ula ngijikoma, ngemba ngitwele mache, kimbonga ngikiika na kujiputa nyumba. Nambu nyumba jigwije kwa magambu jikachengigwa panani pa liganga.
26 “Nambu mundu jwajwoa jwajoa malobe gango nu kugakamuje, malandana na mundu jwapunganikwe ojwachengite nyumba jakwe panani pimiyangi.
27 Ula ngijikoma ngemba ngitwele mache kimbonga ngikiika ngijiputa nyumba jenie ngijigwe. Kabe luwindu lwakwe lukiba lukolongwa muno!”

Madalaka ga Yesu

28 “Yesu pajomola kulenga malobe genia, nkengeni gwa bandu nguomongwa kwa maboulo gakwe.
29 Abola andi akaboli babeje ba Malagilo ga Musa, nambu jwombe abola kukinala.”

8

Yesu annamia mundu juna maloi
(Maluko 1:40-45; Luka 5:12-16)

1 Yesu pauluka kuboka pikitombi, kikuta cha bandu ajingi ngikinkengama.
2 Ngaika mundu jumwe juna maloi, ngakilikitila nukulenga, “Ananhota andampaile nhwotwi kunyeguya.”
3 Yesu ngatondobeya luboko lwakwe kunkunyula mundu jwenio nu kulenga, “Mbala nnyeguke.” Kingobutu mundu jwenio ngajeguka maloi gakwe.
4 Penia Yesu ngannenge, “Mpenakia, makannengeje mundu jwajwoa, nambu nnyende mikikilaye kakung'i na makapange hupo jaamulicha Musa kachalakicha kutenda nnamite.”

Yesu annamia mpakachi jwana Afisa ba chilikali ja Loma
(Luka 7:1-10)

5 Yesu paika pikilambo chuku Kafalanaumu pannyini, kilongoi jumwe jwa Loma nganyendelela, ngampembela annyangate,
6 ngalenga, “Ananhota mpakachi jwango abi ukaja ntamwe lola na atekupola.”
7 Yesu ngannengela “Mainka kunnamiya.”
8 Kilongoi jwenio ngannenge Yesu, “Ananhota, mbaligweje mwe nnyingi unyumba jango. Nambu nnenge lilobe limwe tu mpakachi jwango malama.
9 Gambu nane uyo namundu nambi pae jikinala cha akinanhota bango, ngweti manjolinjoli ababi pae jango. Anda nannengi jumwe, ‘Nnyende!’ Na jwenio kujenda, anda nannengi jumwe, ‘Nhwike!’ Na jwenio kuika, na andanannengi mpakachi jwango, ‘Nkamule kilebe eche!’ Na jwenio kamula.”
10 Yesu pajoa genia, ngaomongwa muno, ngabalenge bandu abakiba bakankengema, “Nannenge kweli nanammonaje mundu jwajoa Kuisilaeli pano ojwakweti imani ngolongwa andi ojo.
11 Nannenge kweli, bandu ajingi mabaika kuboka kumbwani nu kundonde, benia mabatamanga pamwe pampapala na Ulaimu na Isaka na Yakobo kukingwana chu kumbengu.
12 Nambu angweto abapaligwe kube mukingwana cha Nnoongo papakulekeligwa panja, pulubendu, kwenio bapakugutanga nu ukeya mino.”
13 Kuboka penia Yesu ngannenge kilongoloi jwa Loma, “Nnyabule ukaja na ikabe andi punhwamini.” Na mpakachi jwakwe ngalama kingobu uchache.

Yesu balamia bandu ajingi
(Maluko 1:29-34; Luka 4:38-41)

14 Yesu ngaika kachakwe Petulo, ngabakolela akimundu akege Petulo bagolilwike pikindanda, atamwe.
15 Yesu ngabakamu luboko amama benia kitamwe ngachaboka ngabajema na kabegelela.
16 Piika kimuyo, ngabannetela bandu ajingi abakibanga bakachikila nchepela, jwenio kukulenga Lilobe tu, michepela ngijitila na ngabalamianga bandu boa.
17 Atenda genia kupala galenganile malobe agalongela Nnondoli jwa Nnoongo jwakemigwa Isaya kulenga,
“Jwenio mwene atoile uwina gwito,
apotwile itamwe ito.”

Abapaligwa kube achandundame ba Yesu
(Luka 9:57-62)

18 Yesu paubona nkengeni gwa bandu guntindile ngabaamulicha akinapunji

bakwe bajomboke kujenda
kwiye ji lilaba.
19 Mmoli jumwe ju Malag-
ilo ga Musa ngannyendele
Yesu ngannengela, “Aboli
ne mbakunkengama kila
kumpakujenda.”
20 Yesu ngannyanga,
“Mabwea gakweti nduka, ni
ijuni yu kunani ikweti uhui,
nambu Mwana jwa Mundu
akwetije paali pu kubeka
mutwe gwakwe.”
21 Penia jumwe kati ja ak-
inapunji bakwe ngannenge
Yesu, “Angwana, nanji un-
eke nyende oti nakachike
awabango.”
22 Nambu Yesu ngajanga,
“Ungengame milekange mi-
tui ichike mitui mijakwe.”

Yesu amulicha kimbonga kipole
(Maluko 4:35-41; Luka 8:22-25)

23 Yesu ngaombe mun-
tumbwi na akinapunji
bakwe ngabankengama.
24 Kingobu ucho kimbonga
kikolongwa ngikipitila
mulilaba na mawimbi ngaga
tumbu kuwekela ntumbwi.
Nambu Yesu akiba agochi
lugono.
25 Akinapunji ngabajenda
kunnyimuya, ngabalenga,
“Angwana, mutukombole,
tubakujomo!”
26 Yesu ngabalenge,
“Mangweto mmi na imani
njoko mboni mmi na
mbwele?” Ngajinuka
ngakikalapila kimbonga na
mawimbi, ngukube jee.
27 Bandu boa ngabaomongwa,
ngabalenga, “Ojo mundu
nike? Ata upepo na
mawimbi gatenda nnyoa!”

Yesu balamianga bandu abena bina michepela
(Maluko 5:1-20; Luka 8:26-39)

28 Yesu paika pikilambo
chu Kugadala kwiye ja
lilaba, na kwenio bandu
abena abakiba ni michepela
ngabakongana nabo bak-
abokela kamakabuli. Bandu
benia bakiba bina kujo-
goya muno, kabe abonikije
mundu jukujiga kupeta
ndela jenie.
29 Benia ngaba tumbu ku-
chobela mwe ma Mwana ba
Nnoongo kibi nike natwe?
Bo, nhwikila kutupoteka
tango kuwikaje kingobu
chene?
30 Papipi na penia pak-
iba na magolobe nduu
agachungigwa.
31 Michepela ngajannenge
Yesu, “Anda mutuboite mu-
tuleke takagajingi magolobe
gala.”
32 Yesu ngajilenge, “Aja
nnyendange” Penia ngi-
jiboka mu bandu bala
ngijijingi mumagolobe.
Kipenga choa ngikielela
pilichela, nukujingi mulil-
aba magolobe goa ngagawe
na mache.
33 Akachungi ba magolobe
ngabatilanga, ngabajenda
kunnyini. Kwenio ngabalan-
dulila ilebe yoa eipitile na
bandu bi michepela.
34 Kuboka penia bandu
boa bapannyini ngababoka

ngabannyendele Yesu, pabammonaga ngabampembela aboke pikilambo chabe.

9

Yesu annamia mundu jwapolite mmele
(Maluko 2:1-12; Luka 5:17-26)

1 Yesu ngaombe muntumbwi ngajomboka lilaba nukuwika kukilambo chatama.
2 Bandu bange ngabannete mundu ojwapolite mmele gwoa bang'onike pikindanda. Yesu apaibona imani yabe, ngannenge mundu jwenio ojwapolite, “Nnimbe mwojo manango mabaja ginu galekikigwe.”

3 Penia bange akaboli ba Malagilo ga Musa ngabatumbu kuwacha, “Mundu ojo antukana Nnoongo!”

4 Yesu ngamanya mawacho gabe, ngakonya, “Mboni nhwachanga mabaja mumyoju jinu?
5 Chako chikibi kindema muno, kulenga, ‘Nagalekakiye mabaja ginu’ andaje kulenga, ‘Nnyeme nnyende?’
6 Ngoe mbala mmanyange kutenda Mwana jwa mundu, akweti kinala chu kulekekeya mabaja ga bandu padunia.” Penia ngannenge jwenio jwapolite, “Nnyinuke, ntole kindanda chinu, nnyabule kachinu.”

7 Mundu jwenio jwapolite ngajinuka ngajabula kachakwe.
8 Bandu boa ba pankengeni pabagabona genia agatendigwe ngabaomongwa nu kunnumba Nnoongo ojwabapi bandu kinala chenia.

Yesu ankema Matayo
(Maluko 2:13-17; Luka 5:27-32)

9 Yesu ngaboka penia, na pakiba akajabulaga, ngammona mundu jumwe ojwakemigwa Matayo, atamite panyumba ju kutocha kodi. Ngannengela, “Ungengame.”

Na jwenio Matayo ngajinuka ngankengama.

10 Yesu pakiba kachakwe Matayo akalya chakulya, akatocha kodi ajingi na akabaja ngabaikanga kutama pamwe nakwe na akinapunji bakwe.
11 Mafalisayo pabagabona genia, ngagalenge akinapunji ba Yesu, “Mboni aboli binu balye pamwe na akatocha kodi na akabaja?”
12 Yesu ngabajoa, ngalenga, “Bandu banga itamwe kunkokaje nng'anga, nambu akatamwe nga abankoka nng'anga.
13 Nambu nnyende mikikibolange mana ga malobe ga Nnoongo agalenga, ‘Mbala, kia ngiti lilumboje.’ Gambu inkila kakema bandu ababikibona bamboneje nambu bandu bina mabaja.”

Ukonya nhwalo gwa kupunga
(Maluko 2:18-22; Luka 5:33-39)

14 Penia akinapunji bakwe
Yohana Mmatichi nga-
bannyendelela Yesu, nga-
bankonya, “Mbone twenga
na Mafalisayo tubikupunga
pajingi, nambu akinapunji
binu babi kupungaje?”
15 Yesu ngabajanga, “Bo
abakokigwe kumpapala gwa
kutola akege bapaligwa
ukokaleka na kingobu
akoano babi pamwe nabo?
Kubeje! Nambu kingobu
makiika penia akoano
mababoigwa panakati jabe
kingobu chenie nga cha
kupunga.
16 “Bandu kubekaje
kibamba cha ngobo nhyono
mungobo ng'ona. Gambu
kibamba chenie kibaku-
jonjekeya kupapula ngobo
ng'ona jenie.
17 Uyo bandu kubekaje
divai nhyono mukitumba
kigona. Anda batei yene
umanya kitumba kipaku-
pachuka na divai jipakuji-
tika, bandu babekanga divai
nhyono mukitumba kiyono,
na yoa kitumba na divai
maiba tegatega.”

Kamwale jwa Kilongoi na munkege ntamwe
(Maluko 5:21-43; Luka 8:40-56)

18 Yesu pakiba akalenga
genia kilongoi jumwe jwa
Akayahudi ngaika ngann-
itila nukulenga, “Kamwale
jwango ajomwike kingobu
uchenje nambu mwe chonde
tujende makammeke luboko
lwinu malama.”
19 Yesu ngajinuka ngajab-
ula pamwe na kilongoi jwe-
nio na akinapunji bakwe
ngabakengama.
20 Nu munkege jumwe,
ntamwe ncholo kwa yaka
komi nibena, ngankengama
Yesu unyuma, ngakunyula
lilombola li lutando lwakwe.
21 Akawacha kumwojo
jakwe kutenda, “Anda ngun-
ywile tu lutando lwakwe
manama.”
22 Yesu ngatendabuka
ngammona munkege ngan-
nenge, “Manango nnimbe
mwojo imani jinu jin-
namiye.” Munkege jwenio
ngalama kingobu ucho.
23 Kuboka penia Yesu
ngaika kachakwe kilongoi
jwenio. Na pababona bandu
bakajemba pilimbi na bandu
kuguta,
24 ngabalenge, “Mpitange
panja! Kamwale ojo awije,
atekugoche tu.” Nambu be-
nia ngaba nhweka.
25 Nkengeni gwa bandu
pupita panja, Yesu ngajingi
unyumba, ngankamula
luboko kamwale jola na
jwenio ngajema.
26 Nhwalo gwenio gu-
joanika kilambo choa.

Yesu balamianga bangalola abena

27 Yesu ngaboka penia, na
apakiba undela, bangalola
akabena ngabankengama
nu kuchobela, “Mwana jwa
Daudi, mutubone kia!”
28 Yesu pajingila un-
yumba, bangalola ak-
abena ngabannyendelela,
Yesu ngabakonya, “Bo,

nhwamininge kube nenga nhotwile kunnamiya?”

Angweto ngabajanga, “Elo Angwana.”

29 Penia Yesu ngankunyula mio gabe, ngalenga, “Pibi imani inu itende uyo!”

30 Mio gabe ngagaoto kulola. Yesu ngabakelebuya kukalipa, “Makannengeje mundu jwajwoa kilebe chenje!”

31 Nambu angweto ngababokanga, nu kutangacha kilebe chenie chatei Yesu kilambo choa.

Yesu annamia bubu

32 Bandu abakiba bakajendanga kachabe bange ngabannete mundu jumwe jwakiba bubu magambu akiba na nchepela.

33 Kingobutu puboigwa nchepela mundu jwenio ngalonge kabele. Bandu ngabaomwongwa nu kulenga, “Kilebe eche chanabonekanaje pakilambo chenje cha Isilaeli.”

34 Nambu Mafalisayo ngagalenga, “Aboya michepela kwa makakala ga nkolongwa ju michepela.”

Yesu babone kia bandu

35 Yesu ngatyanga mwilambo yoa na ijiji. Ngababola mumajumba gabe gu kugongalela nukutangacha Nhwalo Gwambone gwa kingwana cha Nnoongo na kulamiya itamwe yoa na kubinia kwoa.

36 Yesu apababona nkengeni gwa bandu, ngababone kia kwa magambu bakibanga lola na mbwele andi mambelele ganga nchungi.

37 Penia ngabalenge akinapunji bakwe, “Mauno majingi nambu akakamwa maengo achoko.

38 Majopange angwana ba mauno bakinge akakamu maengo baunange mauno gakwe.”

10

Achandundame komi na abena
(Maluko 3:13-19; Luka 6:12-16)

1 Yesu ngabakema akinapunji bakwe komi na abena, ngabapeganga inala yu kuboya michepela na kulamia itamwe nu kubinia kwoa.

2 Ganga nga maina ga achandundame komi na abena, jukutumbula, Simoni ojwakemigwa Petulo na nnunagwakwe Andulea, Yakobo na nnunagwakwe Yohana yene ingota ya Zebedayo, na Yohana,

3 Filipo na Batolomayo, Tomasi na Matayo ojwakiba ntocha kodi, Yakobo mwana jwa Alufayo, na Tadei,

4 Simoni nkola Nkananayo, na Yuda Isikalioti ojwang'aluka Yesu.

Yesu batumanga achandundame komi na abena
(Maluko 6:7-13; Luka 9:16)

5 Yesu ngabakinga benia komi na abena na kape

malagilo ganga, “Maka-
jendaje kubandu bangam-
manya Nnoongo, andaje
muilambo ya Akasamalia.
6 Nambu nnyendange kun-
yumba ya bandu bu Kuisi-
laeli abaobite andi mam-
belele.
7 Pannyendanga kutan-
gacha nhwalo gwa Nnoongo
nnenga, ‘Kingwana chu
kumbengu kibandakile!’
8 Nnamiange akatamwe,
mayoyange abawile, ma-
jeguyange bina maloi,
mmoyange michepela.
Mpatangita bule, na mang-
weto mpanganga bule.
9 Makapotoje jaabu an-
daje uloi, andaje madini
agakemigwa feza andaje li-
aba mumiuku jinu.
10 Mumwanja gwinu
makapotoje nkoba gukujope
ilebe undela, ni mikogo
mibenaje, ni ilatu yengeje,
bokola jengeje. Mana
nkamwa maengo apaligwa
kupoke chapala.

11 “Anda nhwike pikil-
ambo mumpalanga mundu
jwajwoa ojwabi lachi
kumpokela na ntamanga
na jwenio mpaka pam-
pakuboka kilambo chenie.
12 Apanhwika panyumba
malengela, ‘Tengela jibe
kwinu.’
13 Anda akakola nyumba
bajeketile abali jinu,
umanya tengela jinu jitama
pamwe na angweto. Nambu
anda bampokije bai tengela
jinu jimmujila mmene
makangweto.
14 Anda mundu jwa-
joa akanite kumpokela
andaje kumpenikia bai
pampakuboka panyumba
jenie andaje kilambo chenie
mpyatanga litukunda mu-
makongono ginu.
15 Nannenge kweli lichoba
lya hukumu bandu bikil-
ambo chenie bapakupata
hukumu ngolongwa kupeta
hukumu jijapatite bandu bu
Kusodoma na Gomola.

Kulaga okupakuika
(Maluko 13:9-13; Luka 2:12-17)

16 “Lele, ne nankinga
mangweto andi mambelele
panakati ja mamei. Mma-
ganga makakalamui andi
lijoka, na mmaganga man-
gakijonga andi ngunda.
17 Ntamanga maha
na bandu, gambu ba-
pakumpeleka kamabalacha
nu kumputanga bokola
mumajumba gabe gu ku-
gongalela.
18 Mabampelekanga kwa
akatawala na akangwana
kwa magambu gangune,
kupala kuchalakicha kwabe
nu kubandu bangammanya
Nnoongo.
19 Pabapakumpeleka
kamabalacha makapweleje
kilebe champakulongela
kingobu anda kiike mam-
patanga chukulongela.
20 Gambu mpakulonge
mangwetumweje nambu
apakulonge Uhuke jwa
Nnoongo ojwabi nkati jinu.
21 “Mundu anng'aluka
nnunagwakwe akomigwe,

na awawa banng'aluka
mwana gwabe, ni ingota
mayajingalila achikibelei
mundu na kakomanga.
22 Bandu boa ba-
pakunchimwa mangweto
kwa magambu ga liina
lyango. Nambu ojwa-
pakuimbalila mpaka kupela,
nga ojwapakomboka.
23 Bandu anda bampoteka
pikilambo chimwe ntilila
kilambo chenge. Nannenge
kweli nyomoje mwanja
gwinu muilambo yoa ya
Kuisilaeli nukuikaje Mwana
jwa Mundu.
24 “Napunji kapetaje aboli
bakwe, na mmanda nko-
longwaje kapeta angwana.
25 Napunji apala abe andi
aboli mundu na mmanda
apala abe andi angwana
mundu. Anda munanhota
pakaja bankema Belize-
buli mmanya akalonga-
mundu bapakemigwa maina
mabaja muno.

Mene jukujogopigwa
(Luka 12:4-7)

26 “Makajobokaje bandu
benia. Kila chikiekeligwe
kiba kuekuligwa, na kila
chikiigwe kiba kubonekana.
27 Chinannenge pu-
lubendu, mikilenga pan-
daa, na kilebe chimikijoa
chakang'ing'iigwa ntan-
dachanga pukongolou.
28 Makajogopaje abakoma
mmele, nambu kuotwaje
koma na kiuke. Mbaya kun-
yogopa Nnoongo jwaotwile
kukoma mmele na kiuke
nukunneke kumwoto gwan-
gaimika machoba goa.
29 Iyebele ibena iuchigwa
yumuni nhwano. Nambu
kibije ata kiyebele chimwe
chekigwe paye pangapala
Awabinu bu kumbengu.
30 Nambu kwinu mang-
weto nywili yu mutwe
gwinu ibalangigwe yoa.
31 Kwa yene makajo-
gopaje, mangweto mwe
mambone muno kupeta
iyebele ijingi!

Kujeketela na kunkana Kilisto
(Luka 12:8-9)

32 “Kila mundu ojwanyeketela
pabandu, nane uyo man-
annyeketela nnongi ja
Awabango ababi kumbengu.
33 Nambu jwajwoa ojwa-
pakungana pabandu, nane
manakana nnongi ja Awa-
bango ababi kumbengu.

Nhikila kuleta tengelaje nambu upanga
(Luka 12:51-53; 14:26-27)

34 “Makakita nhikila
kubeka tengelaje padunia.
Nambu nhikila kubeka
tengelaje nambu upanga.
35 Gambu nhikila kubeka
kupwilikana panakati ja
mundu na awamundu,
panakati ja nhwenja na
amamundu, panakati ja
nkoano na akimundu.
36 Na angondwa ba mundu
biba akalongomundu.
37 “Abapala awamundu
andaje amamundu kumbeta
nenga, benia babi kumbalaje
nenga. Abapampala mwana
munalome mwana munkege
kumbeta nenga, kupaligwaje
kube napunji.

38 Mundu jwangapotola
nchalaba gwakwe nu kun-
gengama, kupaligwaje kube
napunji jwango.
39 Mundu jwajoa ojwaaga-
bala bwomi gwakwe,
apakuoya na ojwaoya
bwomi gwakwe kwa mag-
ambu gangu nenga, apaku-
pata.

Hupo
(Maluko 9:41)
40 "Abampoke mangweto
bamboke nenga, na abam-
boke nenga bapoke abandu-
mite.
41 Mundu jwajoa
ojwampoke nnondoli kwa
magambu ga nnondoli,
mapokela hupo yu ulondoli.
Ojwampoke mundu jwa
mwojo gwambone kwa mag-
ambu ga mwojo gwambone
apokela upo ya mwojo
gwambone.
42 Nannengelanga kweli,
jwajoa ojwapakumpe
mundu jumwe kati ja
akachoko aba kata ja mache
gukunywe gambu jwenio
napunji jwango, apelelwaje
kupoke hupo yakwe."

11

Yohana Mmatichi bakinga akapakachi bakwe kwa Yesu
(Luka 7:18-35)
1 Yesu pajomola kape-
ganga akinapunji bakwe
malagilo ngaboka penia,
ngajenda kubola na katan-
gachila bandu mwilambo
yuku Galilaya.
2 Yohana Mmatichi pakiba
mukipungo ngajoa ilebe
yatenda Yesu Kilisto. Yohana
ngabatuma akinapunji
bakwe bankonye Yesu.
3 Kulenga, "Bo, mwe nga
jwajo ojwaika andaje tun-
nende jonge?"
4 Yesu ngabajanga,
"Nnyendange makannenge
Yohana ilebe imijoa ni
kibona,
5 bangalola kulola, nang-
waba kujenda, bina maloi
batenda kujeguigwa na
bangajoa kujoa, abaw-
ile kuyoka na akahocho
katangachilanga Nhwalo
Gwambone.
6 Mbaya mundu jwajo
jwangabe na mbwele nane!"
7 Akinapunji ba Yohana
pabajabulanga, Yesu nga-
tumbu kalengelanga bandu
minhalo ja Yohana, "Ma-
jendanga kulolanga nike
kupongoti kola? Bo, mapala
kilibona linyai elipoge
mboga?
8 Lele nnyela kulola
nike? Nnyela kunnola
mundu ojwakwindite ngobo
inakualala? Bandu abak-
windite ngobo inakualala
batamanga mumajumba gi
kingwana.
9 Unengelange nnyela
kummona meneke? Nnon-
doli? Eluwe, kweli Yohana
akiba kupeta nnondoli.
10 Jwenio nga ojwalengigwa
Mumajandiko ga Chwapi.
'Nnoongo alenga, mbakunkinga
mmanda jwango, annon-
golele nu kumpanganakia
ndela jinu.'
11 Nannenge kweli,
panakati ja ingota yoa

eibelwike nu munkege anapitije ojwabi nkolongwa kumpeta Yohana Mmatichi. Nu uyo na jwajo ojwabi nchokochoko muno mukingwana chu kumbengu jwenio nga nkolongwa kumpeta Yohana.
12 Kuboka kingobu cha Yohana mpaka ngoe, kingwana cha kumbengu kitoligwa na bandu bina makakala, na bandu bina makakala bapalanga kukitola kwa makakala.
13 Kuboka pukutumbula mpaka kingobu cha Yohana, akalondoli boa na Malagilo ga Musa galondola ilebe i kingwana chu kumbengu.
14 Anda nhwotolinge kujeketela kube Yohana nga Eliya ojwalengigwa apakuika.
15 Juna machikilo ajoe!

16 “Bandu bangoe balandine na nike? Andi achakakombo abatamangite pachoko, bakalengelana kuboka kikuta chimwe kukilenge chenge,
17 ‘Tunhwonalinge ng'oma nambu mangweto nhwinangitije! Tunnyembilinge minhambo jukokaleka mangweto nng'utangitije!’
18 Yohana ngaika, akiba kupunga na anywije divai, angweto ngabalenga, ‘Akweti nchepela.’
19 Mwana jwa Mundu ngaika, kulye nu kunywe, angweto ngabalenga, ‘Mummone mundu ojo, kupojoka nu kulobela, nng'anja gwa akatocha kodi na bina mabaja!’ Nambu uwecho gwa Nnoongo ubonekana gwambone kuboka muitendwa yakwe.”

Ilambo yangaamini
(Luka 10:13-15)

20 Kubokapenia Yesu ngatumbu kakalapila bandu bi ilambo yatenda ikobo ijingi nambu bandu ba kwenio balapangitije mabaja gabe.
21 “Kulaga mwe! Kilambo chu Kukolasini, kulaga kilambo chu Kubetisaida! Gambu ikobo yanatenda kachinu ilaigwe kukilambo chu Kutilo na Kusidoni bandu bakwe kabi bakwindangite ngobo ya magunia nu kupakala maliu kulaya balapite.
22 Nannenge kweli, ipakube kindema kwa bandu ba Tilo na Sidoni kuimbalila hukumu jabe lichoba lya hukumu, kupeta mangweto.
23 Na mwenga, ma Kafalanaumu, bo, mikitondabeya mpaka kumbengu? Manhwuluigwa mpaka kumambi! Gambu, ikobo yanatei kwinu yakatendigwe Kusodoma, kilambo chenie chakaba tango mpaka lele.
24 Nambu nannenge, lichoba lya hukumu mwenga mpakupata hukumu ngolongwa kupeta ja Kusodoma!”

Nhwike kwango mpomolele
(Luka 10:21-22)

25 Kingobu chenia Yesu ngalenga, “Nannumba mwe

Mawawa, Mangwana bu
kumbengu na padunia,
magambu ilebe yene maiite
bandu bunuwecho na bina
malango, ngamaekulila
akinangota.
26 Elo, Awawa yene nga
pampaile.
27 “Awabango bangamwiye
ilebe yoa. Abije
ojwammanyi Mwana nambu
Awawa, na abije ojwaba-
manyi Awawa nambu
Mwana, na jwajo ojwapai
Mwana kunhwekulila.
28 “Nhwike kwango
mmowa mannaganga nu
kutopiigwa ni miigo nenga
manampomolea.
29 Mikitabange kingolin-
goli chango, mikibole
kwango, gambu nenga
nanuu nu kunyenyepa
umwojo na mangweto mma
na laa mumyojo jinu.
30 Gambu kingolingoli
chango kakataje nu nhwigo
gwango nnyojou.”

12

Angwana ba Lichoba Lya Kupomolela
(Maluko 2:23-28; Luka 6:1-5)

1 Kingobu chenie, Yesu
akiba akapeta mumigonda
ja ngano Lichoba li Kupo-
molela. Akinapunji bakwe
ngabalola njala, ngaba-
tumbu kuchwamula miejo
ja ngano, ngabamemena.
2 Mafalisayo pababonanga
genia, ngabankonya Yesu,
“Nnola, akinapunji binu
batendanga kilebe changa-
paligwa mumalagilo gito
Lichoba li Kupomolela.”
3 Yesu ngabajanga, “Bo,
nchomangitije patenda
Daudi pamwe nakajakwe
kingobu apabakiba na njala?
4 Jwenio ngajingi un-
yumba ja Nnoongo ngalye
mikate ejibekigwe nnongi ja
Nnoongo. Jwenio na akajabe
bapaligwije kulye mikate
jenie nambu akakung'i tu.
5 Bo, nchomangitije kitabu
cha Malagilo ga Musa
agalenga kila Lichoba li
Kupomolela akakung'i baal-
abia Malagilo gi Lichoba
li Kupomolela unyumba
ja Nnoongo, nambu babi
kabalangije kutenda babi
malemwa?
6 Bai, nannengelanga yene
pambano abi nkolongwa ku-
peta nyumba ja Nnoongo.
7 Makagamanyi gangano,
‘Mbala kia ngiti lilumboje.’
Kabi mahukumwije bandu
banga malemwa.
8 Gambu Mwana jwa
Mundu akweti uwecho ata
Lichoba li Kupomolela.”

Mundu jwa polite luboko
(Maluko 3:1-6; Luka 6:6-11)

9 Yesu ngaboka penia nga-
jenda kunyumba jabe ji ku-
gongalela.
10 Mweno akiba mundu
jumwe ojwapolite luboko.
Bandu ngabankonya Yesu,
“Bo, ipaligwe kunnamia
mundu Lichoba li Kupo-
molela?” Bakonya genia
kupala kuntega alemwe
bantakiane.

11 Nambu Yesu ngabalengela, “Tulenge kati jinu anda
abi mundu jwakweti limbelele lyakwe elitumbakile
mulichela, bo, ampukije
nukumpia Lichoba li Kupomalela?
12 Nambu mundu nga
jwambone kupeta limbelele!
Ipaligwe kutenda gambone
Lichoba li Kupomolela.”
13 Kubokapenia ngannenge mundujo, “Ntondobeye luboko lwinu.”
Ngatondobeya, luboko
ngululama ngulube andi
longe.
14 Mafalisayo ngagapita
panja ngababeka machabuli
gu kunkoma Yesu.

Ndundame ojwa pambuligwe na Nnoongo

15 Nambu Yesu pamanya
nhwalo gwenio ngaboka
paali penia. Bandu ajingi
ngabankengama, ngabalamiyanga akatamwe boa.
16 Ngabaamulicha kutenda
bakalenge banduje minhalo
jakwe,
17 Kupala galenga nnondoli Isaya galenganile,
18 “Nnole mpakachi jwango
junumpambwile,
jwambala anhalalile kumwojo.
Mbakubeka kihuke chango
panani jakwe,
jwenio atangacha hukumu
jango kwa bandu
bangammanya Nnoongo.
19 Abeje nimitau wala manjega,
wala lilobe lyakwe lijoanikaje undela.
20 Nnai ogubugujwike
ntwekuje na lumuli oluchikichila
aimiyaje,
mpaka papakubeka hukumu
ja chwapi jitawale.
21 Kwa jwenio bandu
bangammanya Nnoongo
babakube nilihyobalelo.”

Yesu na Mmaja
(Maluko 3:20-30; Luka 11:14-23)

22 Penia bandu ngabannete Yesu mundu jumwe
jwangalola na akiba bubu
magambu akiba na nchepela. Yesu ngannamiya
mpaka ngaotola kulola nu
kulongela.
23 Nkengeni gwoa gwa
bandu nguomongwa ngabalenga, “Pangaje ojo nga
Mwana jwa Daudi?”
24 Nambu Mafalisayo
pabajoa genia, “Ngabalenga
mundu ojo abenga michepela ku uwecho gwa
Belizebuli nkolongwa ju
michepela.”
25 Yesu, amanyi mawacho gabe ngabalengela,
“Kingwana chachoa anda
kibaganike ikuta ikuta
itumbakane, kujendeke
yaka nduje, ni kilambo
chachoa andaje lungolo
lwalwoa lukibagine ikuta
ikuta eijomana lupakugwe.
26 Anda lichetani lijomana
ni Lichetani lijakwe likitumbakania lyene kingwana
chakwe kilamabo?

27 Mangweto nnengabo
kutenda nijibenga michep-
ela kwa makakala ga Belize-
buli, abankengama mang-
weto babenga michepela
kuwecho gwabeneke? Kwa
magambu genia angweto
nga abapakunhwukumula.
28 Nambu anda nijibenga
michepela kwa makakala
ga Uhuke jwa Nnoongo,
mmanyanga kingwana cha
Nnoongo kiike kwinu.
29 Abije mundu ojwa-
pakuoto kujingi munyumba
ja mundu juna makakala nu
kumpoka ilebe yoa, mpaka
antabe oti mundu jwenio?
Penia apakuoto kumpoka
ilebe yoa.
30 Mundu jwajwoa
jwanganonda nenga, angana
nenga, na jwajoa jwan-
gakongola pamwe na nenga,
atenda kuambugana.
31 Kwa magambu ge-
nia nannenge bandu ma-
balekekeigwa mabaja na
matukano gabe goa, nambu
balekekeaje kwa mabaja
gu kuntukana Uhuke jwa
Chwapi.
32 Kabe, ojwalenga lilobe li
kunkana Mwana jwa Mundu
malekekiigwa, nambu
ojwalenga lilobe li kunkana
Uhuke jwa Chwapi, alekekei-
igwaje, napaduniaje, na
wala Kumbenguje.

*Nkongo na kupambikak-
wakwe*
(Maluko 6:43-45)

33 "Nkongo gwambone ku-
pambika kwakwe makuba
kwambone na nkongo
mmaja kupambika kwakwe
kuba kubaja. Nkongo
umanyikana kukupambika
ngokwa yakwe.
34 Mangwetomwe machama-
joka nhwotwabo kulenga
kilebe chambone na kongo
mmene makabaja? Gambu
mundu alonge agaboka
umwojo.
35 Mundu jwambone apiya
agabi gambone kuboka
mumwojo gwakwe, na
mundu mmaja apiya mabaja
kuboka mumwojo gwakwe.
36 "Nannengalanga, li-
choba lya hukumu kila
mundu apaligwa kujanga
kila lilobe lyalongela lyan-
gapaligwa.
37 Gambu kwa malobe
ginu mannyeketeligwa kube
mambone, na kwa malobe
ginu manhukumigwa kube
mabaja."

Kupala kuibona ikobo
*(Maluko 8:11-12; Luka
11:29-32)*

38 Kuboka penia akaboli ba
Malagilo ga Musa na Mafal-
isayo ngabannenge Yesu,
"Aboli, tupala kuibona iingi
yi ikobo kuboka kwinu."
39 "Jwombe ngabajanga
bandu bangoe akabaja
banga mmanya Nnoongo!"
Bapala iingi yi ikobo ba-
patangaje, nambu bapata
kikobo cha nnondoli Yona.
40 Kitama chatama Yona
mulutumbo lwa chamaki
machoba matatu kilo na
mui, ngipipakube ku Mwana
jwa Mundu papakutama
nkati mulutope.

41 Bandu bi kilambo
chu Kuninawi mabapitila
kingobu cha hukumu, na
angweto buluhukumula
lungolo londo kube na
malemwa. Gambu bandu
ba Kuninawi balapanga
kwa matangacho ga Yona,
na pamba abi Nkolongwa
kupeta Yona!
42 Linyongolo lya kubanda
mapitila mangobu bandu
bamba pabapa kuhuku-
migwa, magambu jwenio
ngaboka kachakwe kutaali
ngaika kupenikia gambone
ga Solomoni napamba
abi nkolongwa kumpeta
Solomoni.

Kubuja kwa nchepela
(Luka 11:24-26)

43 "Nchepela anda
ubengigwe kwa mundu,
utindila tindila papongoti
pajomo kupala paali apo-
molele anda kupataje.
44 Penia alongela jika,
'Mambuja kachango kumok-
itage.' Nambu pupakubuja
nikijikole jibi janga kilebe
jipyagiligwe nu ilekaileka,
45 aijenda kujitola jengi
michepela saba, jina-
makakala kupeta jwenio, na
jwenio kuika kunnyingilila
mundujo na ali ja mundu
jwenio jibakube mbaja
kupeta pitumbula. Ngipi-
pakube ku bandu akabaja."

Akalongo ba Yesu
(Maluko 3:31-35; Luka 8:19-21)

46 Yesu akiba tango aka-
longela nankengeni gwa
bandu kingobu amamundu
ni inuna yakwe pabaika
nu kujema panja. Bapala
kulonge nakwe.
47 Bai mundu jumwe ngan-
nenge, "Amabinu na inuna
inu babi panja, bapala ku-
longe na mwe."
48 Nambu Yesu ngan-
nyanga mundu jwenio,
"Amabango ngabeneke? Ni
inuna yango nga beneke?"
49 Penia ngatondobea
luboko lwakwe kalangila
akinapunji bakwe, ngalenga,
"Angwetwa nga Amabango
ni inuna yango!
50 Jwajwoa ojwakamwa
agabapala Awabango ababi
kumbengu, jwenio nga
nnuna gwango na nnomb-
wango Amabango."

13

Kulandanakia kwa Mpandi
(Maluko 4:1-9; Luka 8:4-8)

1 Lichoba ulyo, Yesu
ngaboka panyumba jenie,
ngajenda kutama umbwega
ji lilaba.
2 Ikuta ya bandu ng-
intindila mpaka Yesu
ngaombe muntumbwi
ngatama. Bandu boa
bakajema umbwega ji lilaba,
3 penia Yesu ngabalenge
malobe majingi kukulan-
danikia.
"Mpenikiange! Mpandi
ngajenda kumicha mbeju.
4 Pakiba akamicha mbeju,
yenge ngitola pandela, ijuni
ngiika ngionyola.
5 Yenge ngitola pamaganga
pangabe nu lutope lujingi.

Ngimalika chokwe magambu lutope lukiba lujingije.
6 Lumu pulubala ngijoma,
na magambu mikega jakwe jikiba janga makakala,
ngilembuka.
7 Yenge ngitola pimikongo jamiba, na miba ngikola nu kuibalakia.
8 Yenge ngitola pulutope lwa mbone, ngimalika na ngipambika muno, yenge mbonje mia jimwe, yenge sitini na yenge salasini.
9 Na juna machikilo ajoe!”

Mana ju kulonge kukulandanakia
(Maluko 4:10-12; Luka 8:9-10)

10 Akinapunji bakwe ngabannyendelela, ngabankonya, “Mbona mwe nnonge na bandu kukulandanakia?”
11 Yesu ngabajanga, “Mangwetomwe nkweti upeele gu kumanya chili ji kingwana chu kumbengu, nambu angwetwa bakwetije.”
12 Magambu mundu juna kilebe majonjekeigwa, nambu jwanga kola kilebe, na chache kichoko cha kweti kipakutoligwa.
13 Nganonge nabo ku kulandanakia, kwa magambu babi kulola nambu kuibonaje, babi kupenekia nambu kujoaje nu kumanyaje.
14 Kwabe galenganile agalenga nnondoli Isaya,
“ ‘Kupenakia mabapenakia,
nambu bamanyangaje.
Kulola mannola, nambu mibonaje.
15 Magambu malango ga bandu bamba gapunganikwe,
baibangite machikilo gabe,
mio bachwilile gabe.
Makaloile kwa mio ginu,
andaje maka joine kwa machikilo ginu,
makamanyi kwa malango ginu,
nu kundendebukia, balenga Angwana,
nane kabinalamiinge.’ ”
16 Yesu ngalenga kabele, “Nambu mbaya mangweto, gambu mio ginu gabikulola na machikilo ginu gabikujoa.
17 Nannenge kweli, akalondoli ba Nnoongo na bandu bambone ajingi bapaile kugabona gamagabona, bakagabonaje, nu kugajoa gamagajoa, bakagajoaje.

Yesu balenge nhwalo gwa kulandanakia kwa mpandi
(Maluko 4:13-20; Luka 8:11-15)

18 “Mangweto mpenakiange na mikibole kulandanakia kwa mpandi.
19 Mundu ojwajoa nhwalo gu Kingwana cha Nnoongo nu kuumanyaje, ngatela na mbeju eitoi pandela, Mmaja kuika nu kuboya chikipandigwe mumwojo gwa mundu jwenio.
20 Mbeju ipandigwe pamaganga andi mundu ojwajoa lilobe lya Nnoongo kulipokela chokwe nu kuala mwojo.

21 Nambu kolaje ngega
nkati jakwe, aijendekea
kuliagabala lilobe lyene
kingobu tu, kingobu chu
kulaga ni michwembo apa-
jipitila magambu ga lilobe
lyene, kuotwaje kujendekea.
22 Mbeju eitoi panakati ja
miba andi mundu ojwajoa
lilobe lyene, nambu kwa mb-
wele ja dunia na uloi kupala
kulilimbalakia lilobe lyenie
na jwenio kujendekeaje ku-
likengama.
23 Mbeju eipandigwe
pulutope lwa mbone andi
mundu ojwajoa lilobe lyenie
na kulimanya, nu kupam-
bika ngokwa, bange mya
na bange sitini na bange
salasini.”

Kulandanakia na manyai

24 Yesu ngabalenge bandu
kulandanakia konge, “King-
wana chu kumbengu kilan-
dine yene. Mundu ojwa-
pandite mbeju yambone
munng'onda gwakwe.
25 Nambu bandu pabakiba
lugono, nngondwa jwakwe
ngaika nukupanda manyai
panakati ja ngano, nukujab-
ula.
26 Mbeju pimalika nu ku-
tumbu kubeula manyai nga-
gatumbu kubonekana.
27 Akapakachi ba nkola
nng'onda ngabannyen-
delela, nu kunnenge,
‘Angwana, mbemelela
makapanda mbeju ya
mbone munng'onda gwinu.
Lele manyai gaboka koo?’
28 Jwenio ngabajanga,
‘Nngondwa nga ojwatei
yenie’. Akapakachi bakwe
ngabankonya, ‘Bo, mpaile
tujende takagajikule?’
29 Jwombe ngabajanga,
‘Ije, makatenda yeneje
mannyikula manyai pamwe
na ngano.
30 Magaleke gakole
pamwe mpaka pagapakuika
mauno. Kingobu chenie
nailengala akauni, nkon-
golange oti manyai ntabe
makendeka nu kupamba
mwoto. Nambu ngano
nkongolange makabeke
mikikokwe chango.’ ”

Kulandanakia kwa mbeju ya aladali

(Maluko 4:30-32; Luka 13:18-19)

31 Yesu ngabalengela
bandu kulandanakia konge,
“Kingwana cha kumbengu
kilandine yene. Mundu nga-
panda mbeju njokonjoko,
munng'onda gwakwe.
32 Yenie ibi mbonji njokon-
joko kupeta mbeju yoa,
nambu anda imalike iba
ngolongwa kupeta ipandwa
yoa. Ukola nukube nkongo
nkolongwa ni ijuni yu
kunani kuika kuchenga
mihui mundambi yakwe.”

Kulandanakia na kimela
(Luka 13:20-21)

33 Yesu ngabalengela
kulandanakia konge, “King-
wana cha kumbengu kilan-
dine yene. Amama bamwe
abatoi amila ngabatinda-
gana na madebe mabele na
nusu ga unga, penia unga
gwoa ngutupa.”

Yesu alongela kukulandanakia
(Maluko 4:33-34)

34 Yesu ngabalenge bandu genia goa kukulandanakia. Alongije chachoa panga landanakia.
35 Ibe ilenganile na lilobe lyalenga Nnondoli jwa Nnoongo.
“Nongela nabo kukulandanakia,
mbakupiya gangamanyikana kuboka pijipanganigwe dunia.”

Yesu alandulila kulandanakia kwa manyai

36 Penia Yesu ngatabuka bandu bala, ngajingi unyumba. Akinapunji bakwe ngabannyendelela ngabannengela, “Mutulandulile kulandanakia kwa manyai munng'onda.”
37 Yesu ngabajanga, “Mpandi jwa mbeju ya mbone nga Mwana jwa Mundu.
38 Nng'onda gola nga dunia. Mbeju ya mbone nga bandu ababi ba Kingwana cha Nnoongo nga chabe. Nambu manyai nga bandu bi Mmaja.
39 Nngondwa ojwapandita manyai gala nga Mmaja. Mauno nga kupela kwa ile yoa na akauni nga akapakachi ba Nnoongo.
40 Andi yene manyai apagakonjaligwa nu kugapamba mwoto, ngapaipa kube lichoba lya kiama.
41 Mwana jwa Mundu mabakinga Akapakachi bakwe kuboka kumbengu bakongalange bandu kuboka mukingwana chakwe boa abajambukia ilebe ibaja, na boa abakamu mabaja,
42 na kalekela pilibomba lya mwoto kwenio bapakuguta nu kuyaga mino.
43 Penia bandu bambone bala bapakung'ala andi lichoba mukingwana cha Awawa mundu. Juna machikilo ajoe.

Kulandanakia kwa ilebe eiigwe

44 “Kingwana chu kumbengu kilandine yene. Mundu jumwe ngaibona jaabu, ngaiya kabele. Ngaala mwojo muno, ngajenda kuucha ilebe yakwe yoa eyakiba nayo, ngajenda kuemela nng'onda gwenio.

Kulandanakia na lulu

45 “Kabe Kingwana chu kumbengu kilandine yene mundu ojwapalapala lulu.
46 Papata lulu jimwe ja mbone muno, ngajenda kuucha ilebe yoa eyakweti, ngaemela lulu jene.

Kulandanakia na lipelele lya yamaki

47 “Kabe, Kingwana cha kumbengu kilandine yene. Akakoki bange balekile lipelele mulilaba, ngilijonja yamaki ya aina ndu.
48 Pilitwelela, ngabaliuta pajomo ngabatama, kuchagula yamaki yambone ngababekanga mulipakacha yabe, yangambone ngabailekela.

49 Paipakube lichoba lya
kiama, akapakachi ba kum-
bengu bapitilanga babagana
akabaja na bambone,
50 Na kalekela pamwoto
bandu akabaja, kwenio ba-
pakuguta nu kuyaga mino.”

Maboulo manhyono na magona

51 Yesu ngakonya, “Bo,
magamanyi genia?” Ngaba-
jeketelanga, “Elo.”
52 Jwombe ngabalenge,
“Aboli ba Malagilo ga Musa
ababe napunji bi Kingwana
chu kumbengu balandine
na nkola nyumba ojwapiya
munkoba gwakwe ilebe
igona na iyono.”

Yesu akanigwa kukilambo cha ku Nazaleti
(Maluko 6:1-6; Luka 4:16-30)

53 Yesu pajomola ku-
lenga kulandanakia kwenio
ngaboka paali penia,
54 ngabuja kachakwe.
Kwenio ngabe bakabolanga
bandu munyumba jabe
ja kugongalela mpaka
ngabaomongwa, nga-
balenga. “Jwenio apatite ko
malango aga? Na apatite
ko makakala ga ukamula
ikobo?
55 Bo, ojo mwana jwa
pundi chalamala joje?
Bo, amamundu Amaliamu
na akakaka mundu acha
Yakobo na Yusufu na simoni
na Yuda?
56 Bo, akalombo mundu
babilingiteje upamba na
twenga? Lele, apatite ko
genia goa?”
57 Ngababe na mbwele
nakwe.
Nambu Yesu ngabalen-
gela, “Nnondoli kupataje
ichima kachakwe na
kubandu bakwe nambu
kubandu bange, kupata
ichima.”
58 Nayene penia alaiteje
ikobo ijingi kwa magambu
gwangaamini gwabe.

14

Kiu cha Yohana Mmatichi

1 Kingobu chenie, Helode
ojwakiba Nngwana jwa kil-
ambo cha Galilaya, ngajoa
yoa yakamula Yesu.
2 Ngabalenge akapakachi
bakwe, “Mundu ojojo
nga Yohana Mmatichi,
atekuyoka kuboka kwa
abawile, nga magambu
makakala gi ikobo ikamu
maengo nkati jakwe.”
3 Helode nga ojwaa-
mulicha kuntaba Yohana
mikipungo, ngantaba mi-
tondolo na kummeka
mikipungo kwa magambu
ga Helodia, jwenio akiba
nhwana gwa nnuna gwakwe
Filipo.
4 Gakiba mangobu Yohana
akannenge Helode, “Ipalig-
weje mwenga kutola
munkege ojo kube nhwanag-
winu!”
5 Helode ngapala
kunkoma Yohana, nambu
ajogopa bandu magambu
Yohana akiba Nnondoli jwa
Nnoongo.
6 Lichoba lya mpapala gu
kombokela kubelekwa kwa

Helode, kamwale jwa Helodia atekuina nnongi ja akageni. Helode ngaala mwojo,
7 mpaka Helode ngalagana kumpe kamwali jwenio kilebe cha chochoa chapa kujopa mapata.
8 Na kongo amamundu bakankwelekeya, ajope ngajopa, “Umbe upamba mutwe gwa Yohana Mmatichi mulichinia.”
9 Nngwana Helode ngaechuka nambu kwa magambu gu kulapila kwakwe na kwa magambu akageni bampapala ngaamulicha apate.
10 Helode ngantuma mundu, ajende mukipungo akanhwekete mutwe Yohana.
11 Mutwe gwakwe nguletigwa mulichinia, ngabampe kamwale jwenio, jwombe ngabapeleke amamundu.
12 Akinapunji ba Yohana ngabaika, ngabatola mmele gwa Yohana ngabachika. Kuboka penia ngabajenda kunnandulila Yesu.

Yesu bapeganga ilyo bandu ajingi kupeta bandu elufu itatu
(Maluko 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

13 Yesu pajoa genia, ngaboka paali penia muntumbwi, ngajenda paali pantemela nambu bandu ngabamanya ngabankengama kuboka muilambo.
14 Apauluka muntumbwi, ngaubona nkengeni nkolongwa gwa bandu, ngababone kia, ngabalamiya akatamwe babe.
15 Piika kimuyo, akinapunji bakwe ngabannyendelela ngabannenge, “Pamba papongoti, na ngoe kutipike, maleke bandu bajabule kiilambo yabe bakaemele yakulya.”
16 Yesu ngabajanga, “Bakajabulangaje, mapegange mangweto ilyo.”
17 Nambu angweto ngabannenge, “Tukweti mikate nhwano tu na yamaki ibele.”
18 Yesu ngalenga, “Unetelange pamba.”
19 Ngabaamulicha bandu batame pae pamanyai. Penia Yesu ngatola mikate nhwano jela na yamaki ibena yela, ngalola kunani kumbengu, ngannumba Nnoongo. Kuboka penia ngametula mikate, ngabape akinapunji bakwe, na akinapunji bakwe ngababaganakia bandu.
20 Bandu boa ngabalye nu kujukuta. Kuboka penia akinapunji ngabalokota imbolopolo iigile ngabatwele ikapo komi ni ibena.
21 Abalilangite bakiba akinalome elufu nhwano pangabalanga akikege ni ingota.

Yesu ajenda panani pa mache
(Maluko 6:45-52; Yohana 6:15-21)

22 Kingobucho, Yesu ngabalengela akinapunji bakwe baombe muntumbwi, balongalele kwiye jililaba

kingobu mwene bannekite
akatabuka bandu.
23 Kuboka pakatabuka
bandu ngaombe pikitombi
jika jakwe kunng'ongalela
Nnoongo. Piika kimuyo,
jwenio akiba kwenio jika
jakwe,
24 na kingobu ntumbwi
gwenio puika panakati ji lil-
aba, nambu ngube mukomo
gambu gu upepo gukaibi
ntumbwi gwenio.
25 Kilo kupabandakila
kuche Yesu ngabajendelela
akinapunji bakwe akajenda
panani ja mache.
26 Akinapunji bakwe
pabammona akajenda
panani pamache ngabajo-
gopa muno, ngabalenga,
“Lihoka” ngabachobela
chamila kwa mbwele.
27 Kingobu ucho Yesu nga-
longe nabo, “Nkotokange,
nga nenga. Makajogopaje!”
28 Petulo ngannengela
Yesu, “Angwana, anda kweli
mwenga unenge ne nyende
panani ja mache nhike
kwenio.”
29 Yesu ngannengela,
“Aja, nhwikage.” Petulo
ngauluka muntumbwi, nga-
jenda panani pa mache,
ngannyendele Yesu.
30 Nambu paubona upepo
gola, ngajoboka, ngatumbu
kumilwa, ngaguta kulilobe
likolongwa “Angwana, un-
gole!”
31 Penia Yesu ngatond-
abeya luboko lwakwe,
ngankamula nu kunnenge,
“Mwe mammi na imani
njokochoko! Mbone nnoila
mbwele?”
32 Kubokapenia ngabaombe-
langa muntumbwi, nu
upepo ngukotoka.
33 Akinapunji boa abakiba
nkati ja ntumbwi ngaba
nng'ongolela ngabalenga
“Kweli mwenga ma Mwana
jwa Nnoongo.”

Yesu alamiya akatamwe kukilambo cha Genesaleti (Maluko 6:53-56)

34 Ngabajomboka lilaba,
ngabajenda Kugenesaleti.
35 Bandu ba kwenio
ngabamanya kutenda jwe-
nio nga Yesu. Ngaba-
landulila ngijoanika, kil-
ambo choa, ngabannetela
akatamwe boa.
36 Ngabannyopa bankun-
yule lubiniko lwa ngobo
jakwe, na penia boa
abankunywile ngabalama.

15

Maboulo ga bandu ba lolo (Maluko 7:1-13)

1 Penia Mafalisayo na
akaboli ba Malagilo ga Musa
ngabaika kuboka kukil-
ambo cha Kuyelusalemu,
ngannyendelela Yesu, nga-
bankonya,
2 “Mboni akinapunji
binu kagaagabaje Malagilo
gatupokila kuboka kwa
akaokobito? Ukuyanga
kwa mboneje maboko tango
nukulyeje!”
3 Yesu ngabajanga, “Mboni
mangwetumwe kuagabaje
Amuli ja Nnoongo nambu
kugapala maboulo ginu
mmene?

4 Nnoongo alenga, ‘Kajoa
awabinu na amabinu,’ Na
‘Jwajoa ojubatukana awa-
mundu andaje amamundu
akomigwe.’
5 Nambu mangwetumwe
mmolananga yene anda
mundu anda akweti kilebe
chakape awamundu andaje
amamundu, nambu anda
alengite ‘Kilebe chenje
nampi Nnoongo.’
6 Ipaligwije kabele kajoa
awamundu andaje ama-
mundu! Penia nga pim-
ililemwa lilobe lya Nnoongo
ku ukengama malagilo ginu
mmene.
7 Mangweto mamikitenda
mambone! Isaya alondola
tela pammile!
8 Nnoongo alenga, ‘Bandu
aba bannyali kwa
malobe tu,
nambu myojo jabe jibi ku-
taali nane.
9 Kung'ongale kwabe
kwambonije,
mana ilebe ibabolana nga
malagilo ga bandu tu,
benia bakitanga gan-
gonenga!’ ”

*Ilebe eimmeka mundu mu-
malemwa
(Maluko 7:14-23)*

10 Yesu ngaukema nken-
geni gwa bandu, ngaulen-
gela, “Umbenekiange na
mmanyange!
11 Kilebe echikimmeka
mundu mumalemwa chek-
ijingi mukanoje, nambu
chache echikipita mukano
chenie nga echammeka
mundu mumalemwa.”
12 Penia akinapunji bakwe
ngabannyendelela ngaban-
nengela, “Bo, mwe mmanyi
kube Mafalisayo bakate
kuchimwanga pabagajoa
malobe ginu?”
13 Nambu Yesu ngaba-
janga, “Kila kipando
changa panda Awawa
bango bukumbengu, kipaku-
jikuligwa.”
14 “Malekange bene
akangweto! Angweto banga
lola, akilongoi ba bangalola,
na jwangalola anda annon-
galie jwangalola, boa maba-
tumbukila mulibomba.”
15 Petulo ngalenga, “Mutu-
landulile kulandanakia kwe-
nio.”
16 Yesu ngalenga, “Na-
mangwetumwe mmanyije?
17 Bo, mmanyangitije ku-
tenda kilebe chachoa chik-
ijingi mukano kijenda mu-
lutumbo na mwenakandae
kupita panja kucholo?
18 Nambu ilebe eipita
mukano kujenda panja
iboka umwojo na yenie
nga eimmeka mundu mu-
malemwa.
19 Gambu umwojo gaboka
mawacho mabaja, na
ngongola, na malaya, na
kujiba, na uwangi na
matukano.
20 Genia nga agammeka
mundu kube nchapu.
Nambu kulye ilyo pan-
gakuya maboko anda apa-
balagila nkamulange, genia
gammekaje mundu kube
nchapu.”

*Imani ja amama bamwe
(Maluko 7:24-30)*

21 Yesu ngaboka paali pe-
nia ngajenda kutama kuk-
ilambo chu Kutilo na Kusi-
doni.
22 Amama bamwe kabila
ja Kanaani ba kilambo che-
nie ngabanhwikalila, nga-
tondabea lilobe, “Angwana,
mwana jwa Daudi, umone
kia! Kamwale jwango alaga
na nchepela.”
23 Nambu Yesu annyan-
giteje lilobe. Akinapunji
bakwe ngabannyendelela,
ngabannenge, “Maleke
bajabule kachabe magambu
butukengama kengama
kupeta kuchobela.”
24 Yesu ngajanga, “Bandu-
miteje nambu kunyumba ja
bandu bikilambo chi Kuisi-
laeli abaobite andi mam-
belele.”
25 Penia amama benia
ngabaika, nu kikileke pae
ja makongono gakwe, nga-
balenga, “Angwana ungole.”
26 Yesu ngajanga,
“Chwapije kutola yakulya yi
ingota nu kiilekele imbwa.”
27 Benia ngabajanga,
“Kweli, Angwana, nambu
ata imbwa kulye imbolopolo
eitola kuboka pa mecha ja
akaokamundu.”
28 Penia Yesu ngaba-
janga, “Amama, imani
jinu ngolongwa! Itendi
uyo kwinu andi pampala.”
Na kingobucho kamwale
jwakwe ngalama.

Yesu balamia bandu ajingi

29 Yesu ngaboka penia nga-
jenda umbwega ja lilaba
lya Galilaya, ngaombe pikit-
ombi, ngatama.
30 Bandu ajingi muno nga-
banhwikalila, nukunnetela
abalemile na bangalola
na nangwaba na akabubu
na bange ajingi abakiba
akatamwe, ngababeka
nnongi ja makongono
gakwe, na jwombe Yesu
ngabalamiya.
31 Nkenga gwa bandu
gwenio nguomongwa muno
pababonanga akabubu
bakalongela, abalemile
balamite na nangwaba
bakajenda na bangalola
bakalolanga, bandu nga-
bannumba Nnoongo jwa
Kuisilaeli.

Yesu bapeganga yakulya bandu elufu ncheche
(Maluko 8:1-10)

32 Yesu ngabakema aki-
napunji bakwe, ngalenga,
“Nabone kia bandu aba
magambu babilangite
pamwe nane machoba
matatu, na wala bakwe-
tangiteje chakulya. Mbaije
kalekanga bajabule pan-
galye chakulya, ngana
kuindukanga undela.”
33 Akinapunji nga-
bankonya, “Pamba tubi pa-
pongoti, tupata koo chakulya
cha kape bandu ajingi anda
aba?”
34 Yesu ngabakonya,
“Nkwetangite mikate
milenga?”
Ngabajanga “Saba na ya-
maki njoko.”
35 Yesu ngabaamulicha
bandu batamange pae.
36 Ngajitola mikate
saba na yamaki, ngan-
numba Nnoongo ngametula

ngabape akinapunji, bombe
ngababaganakia bandu.
37 Boa ngabalye nuku-
jukuta. Kuboka penia
ngabalokota imbolopolo
ngitwele ikapo saba.
38 Angweto abalilangita
akinalome bakibanga elufu
ncheche, pangabalanga
akikege ni ingota.
39 Yesu ngabatabukanga,
ngabaleka nu kuombe mun-
tumbwi, ngajenda kingonu
cha kilambo cha Magadani.

16

Bandu bapala kuibona ikobo
(Maluko 8:11-13; Luka 12:54-56)

1 Mafalisayo na Masadukayo
ngabannyendele Yesu, ku-
pala kuntega ngabannyopa
balaye iingi yi ikobo kuboka
kumbengu.
2 Nambu Yesu ngabajanga,
“Anda iike kimuyo mang-
weto kulenga, ‘Kunanioko
kubi jegwa kuba kuche
gwicho, magambu kunani
kukele,’
3 Na kindabindabi ku-
lenga, ‘Ula majikoma, mag-
ambu maunde gabi titili.’
Mangwetomwe kumanya
muno iingi yu kugalambuka
machoba kukulola kunani,
nambu kumanyaje mangobu
ganga.
4 Bandu bangoe akabaja!
Bapala iingi yi ikobo, nambu
kipataje kikobo chachoa ila
kikobo cha Yona.”
Ngabalekanga ngajabula.

Maboulo mabaja ga Mafalisayo na Masadukayo
(Maluko 8:14-21)

5 Akinapunji bakwe
kuboka pa kujomboka kwiye
ja lilaba ngaba kombakela
kutenda batekulibalila
kupoto mikate.
6 Yesu ngabalengela,
“Mmegange mio na nta-
manga maha na maboulo
mabaja ga Mafalisayo na
Masadukayo.”
7 Nambu angweto nga-
bataukana, “Balenga genia
kwa magambu tupotwije
mikate.”
8 Yesu ngamanya mawa-
cho gabe, ngabalenge,
“Mangwetomwe mmi na
myojo michoko! Mboni
nkonyana nhwalo gwan-
gakola mikate?
9 Bo, mmanyangiteje
tango? Mmikombakeje
panametula mikate nhwano
magambu ga bandu elufu
nhwano? Bo, makatweleya
ikapo ilenga ya imbolopolo?
10 Na mikate saba jela ja-
balya bandu elufu ncheche,
bo, makalokota ikapo ilenga
ya imbolopolo?
11 Mboni manamanyan-
gaje kube nongila nhwalo
gu mikateje? Nta-
manga maha na maboulo
mabaja ga Mafalisayo na
Masadukayo!”
12 Penia akinapunji ngaba-
manya goa kube balengila
batame maha na maboulo
mabaja ga Mafalisayo na
Masadukayo.

Petulo abeka kipola Yesu kube Mwana jwa Nnoongo
(Maluko 8:27-30; Luka 9:18-21)

13 Yesu paika kukilambo cha papipi na Kukaisalia okwo Kufilipi, ngabakonya akinapunji bakwe, “Bandu balenga Mwana jwa Mundu nga meneke?”

14 Ngabannyanga, “Bange balenga mwe Yohana Mmatichi, na bange Eliya, na bange Yelemia andaje jumwe kati ja Akalondoli.”

15 Yesu ngabakonya, “Na mangweto bo, nnenga ne nabeneke?”

16 Simoni Petulo ngajanga, “Mwenga nga Kilisto Mwana jwa Nnoongo ojwabi mmomi.”
17 Yesu ngalenga, “Mbaya mwenga Simoni mwana jwa Yona, gambu munduje ojwanhwekule kumanya kilebe chenje, nambu Awawa bango ababi kumbengu.
18 Nane nannenge mwe, Petulo, panani ja liganga lende mbakubeka kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto, na milyango ju kumambi jaotwaje.
19 Mbakumpe mbungulo ya Kingwana chu kumbengu, chachoa champakutaba padunia nu kumbengu uyo kitabigwe, na champakulugula padunia nu kumbengu uyo kibakuluguka.”

20 Penia Yesu ngabakelebuya akinapunji bakwe bakannengeje mundu kutenda jwombe nga Kilisto.

Yesu alenga nhwalo gukulaga na kiu chakwe
(Maluko 8:31-9:1; Luka 9:22-27)

21 Kuboka kingobu chenie Yesu ngatumbu kalenge kipola akinapunji bakwe, “Mpaka nyende oti Kuyelusalemu na kwenio mbakupotekigwa muno kuboke kakinanhota na akakung'i akolo na akaboli ba Malagilo ga Musa. Mbaukomigwa, nambu lichoba lya tatu mayoigwa.”
22 Penia Petulo ngantola pantemela, ngatumbu kunkalapila, “Ikabe yeneje Angwana! Nhwalo gongo gumpataje mwe!”
23 Nambu Yesu ngatendebuka ngannenge Petulo, “Malichetani mmuje unyuma jango! Mwe ntenda kunhwibilikia. Mawacho ginu ga Nnoongoje nambu ga mundu.”
24 Kuboka penia Yesu ngabalenge akinapunji bakwe, “Mundu jwajoa anda apala kube ndundame jwango, mpaka oti akikane mwene na aupotole nchalaba gwakwe na angengame.
25 Gambu mundu ojwapala kukombola bwomi gwakwe mwene apakuoya,
26 nambu mundu ojwapakuoya bwomi gwakwe kwa magambu gango nenga, maupata. Bo, mundu apakukikonja anda apatite ile yoa ya padunia na kongo aoite bwomi gwakwe?

Andaje mundu apakupanga
nike kibe bada ja bwomi
gwakwe?
27 Gambu, Mwana jwa
Mundu apakuika mukibumo
cha Awawa mundu pamwe
na akapakachi bakwe bu
kumbengu, na penia nga
papakunnepa hupo yakwe
kila mundu tela na itendwa
yakwe.
28 Nannenge kweli, babile
bandu upamba bijomokaje
pangammona Mwana jwa
Mundu akaika mukingwana
chakwe."

17

Yesu agalambuka kumio
(Maluko 9:2-13; Luka 9:28-36)

1 Kuboka pa machoba sita,
Yesu ngabatola Petulo na
Yakobo na Yohana ununag-
wakwe, ngabajenda nabo
jika jabe mpaka kukitombi
kitandamau.
2 Kwenio, paban-
nolekea ngabammona
Yesu ngagalambuka kumio
nnongi jabe, kumio jakwe
ngukung'ala anda lichoba
na ngobo yakwe ngibe nhuu
anda lumuli.
3 Kwenio Musa na Eliya
ngabapitila, ngababe baka-
longela nakwe Yesu.
4 Penia Petulo ngannenge
Yesu, "Angwana, chwapi twe
kube pamba! Anda mpaile
njenga iteba itatu chimwe
chinu, chimwe cha Musa na
chimwe cha Eliya."
5 Pakiba tango akalongela,
liunde liuu ngilyaekele-
langa, na lilobe ngili-
joanika kuboka muliunde
lyenie. "Jonjo nga Manango
jwanampala, ojwanhalali
mwojo, mampenakiange
jwenio!"
6 Akinapunji pabalijoa
lilobe ngabagweganga man-
guku, ngabajogopa muno.
7 Yesu ngabajendelela,
ngabakunyula, ngalenga
"Nnyemange, makajo-
gopaje!"
8 Pabalola kunani
bammwenije mundu,
nambu Yesu jikajakwe.
9 Pabaulukanga pikito-
mbi, Yesu ngabakelebuya,
"Makannengeje mundu
ilebe eimibweni mpaka
Mwana jwa Mundu pa-
pakuyoigwa kuboka kwa
abawile."
10 Kuboka penia akina-
punji bakwe ngabankonya
Yesu, "Mboni aboli ba
Malagilo ga Musa balenga
kita mpaka oti Eliya aike?"
11 Yesu ngabajanga,
"Kweli, Eliya atenda kuika
kubeka ilebe yoa telatela.
12 Nambu nannengelanga
Eliya aike na bandu bam-
manyije, ngabantenda paba-
palanga. Mwana jwa mundu
apakupotekigwa uyo mum-
aboko gabe."
13 Penia akinapunji bakwe
ngabamanyanga kube ba-
landulila nhwalo gwa
Yohana Mmatichi.

Yesu annamia mwana juna nchepela
(Maluko 9:14-29; Luka 9:37-43a)

14 Pabanhwikalila kabele nkengeni gwa bandu, mundu jumwe ngannyendelela Yesu, ngakilakitila nnongi jakwe,
15 ngalenga “Angwana, mammone kia manango magambu akweti kiinduindu, kabe alaga muno, jwombe pa jingi agwele pamwoto nu umache.
16 Nganalete akinapunji binu, nambu baotwije kunnamiya.”

17 Yesu ngabalengela, “Mangweto mabandu banga imani! Ndama namangweto mpaka lii? Nanhwimbilila mpaka lii? Mannetange mwano pamba!”
18 Yesu ngaukalapila nchepela, na gwenio nguboka na mwana ngalama kingobucho.

19 Kuboka penia akinapunji ba ngabannyendelela Yesu kuntemela, ngabankonya, “Mboni twe tuotwije kuuboya nchepela gola?”

20 Yesu ngabajanga, “Kwa magambu nkwetije imani.” Nanenge kweli makabi na imani njokochoko andi mbeju ya aladali kabi nhwotolinge kukilenge kitombi, “Mmoke pamba nnyende papa, na chenie kujenda. Makaotolinge ukamwa kila kilebe!”
21 Nambu genia kuwechekanaje mpaka kupunga na kugongalela.

Yesu alonge kabele nhwalo gwa kiu chakwe
(Maluko 9:30-32; Luka 9:43b-45)
22 Pabakiba pamwe okwo kikilambo cha Galilaya, Yesu ngabalengela, “Mwana jwa Mundu ajenda ukamuigwa ku bandu.
23 Bapankoma nambu lichoba lya itatu mayoka.”
Akinapunji ngabaechuka muno.

Kulepa kodi ja nyumba ja kugongalela
24 Pabaika kukilambo cha Kafalanaumu bandu ba ukongola uloi gwa kodi ja Nyumba ja Nnoongo ngabanyendelela Petulo, ngabankonya “Bo, Aboli binu babi kulepa kodi?”
25 Petulo ngajanga, “Umwo, babi kulepa.”
Petulo pajingila unyumba, tango nukulongeje, Yesu ngankonya, “Simoni mwe nnolabo? Mangwana ga padunia gakongola kodi kuboka kubeneke? Kuboka kwa akakola Kilambo andaje kuboka kwa akageni?”
26 Petulo ngajanga, “Kuboka kwa akageni” Yesu ngannengela,
“Aja ngayene, akakola Kilambo bapaligweje kulepa.
27 Nambu kukupala bakachimwaje, nnyende kulilaba makabeke ndoana, ntola chamaki ju kutumbula kolwa nhwekula kano jakwe, na nkati mukolela

uloi tela na kulepa kodi. Ntola kwa magambu gangu nenga na magambu ginu mwenga.”

18

Bene ababi akolongwa?
(Maluko 9:33-37; Luka 9:46-48)

1 Kingobu chenie akinapunji ngabannyendelela Yesu, ngabankonya, “Bene ababi akolongwa kukingwana cha kumbengu?”
2 Yesu ngankema mwana jumwe, ngannyemeka nnongi jabe,
3 penia ngalenga, “Nannenge kweli, anda nu kugalambukaje nukube andi ingota, nnyingije Mukingwana cha kumbengu.
4 Jwajoa ojwakibeka nuu mwene nukube andi mwana ojo, nga nkolongwa mukingwana chu kumbengu.
5 Jwajoa ojwampokela mwana jumwe andi ojo ku liina lyango, amboke nenga.

Kulondoigwa mumabaja
(Maluko 9:42-48; Luka 17:1-2)

6 “Jwajoa ojwapa kukunnyambuki jumwe jwa akachoko kujileka imani, ikabi mbaya bantabalile liganga lya kuyagila muntandala nu kuntumbukia mubaali.
7 Kabe nnyo mabandu bapadunia kabeke ipengu bandu abajeketile na bange buleke mojo! Ipengu mpaka ipitile nambu kulaga kwa mundu jwenio ojwapakijambuki ipitile!
8 “Anda luboko andaje lukongono lwinu lupakummeka ipengu, muluekete nu kululeke kutaali! Mbaya kwinu kujingila mubwomi manga luboko au lukongono telaje nu kulekeligwa pamwoto gwa ngaimika machoba goa pangapela, kongo mmi na maboko na makongono goa mabele.
9 Na lio linu anda lipa kumpeleya, muliboye nulekela kutaali na mwe. Mbaya mwe kujingi mubwomi mmi na chongo, telaje nu kulekeligwa pamwoto gwangaimika machoba goa kongo mmi na mio goa mabele.

Kulandanakia na limbelele iliobite
(Luka 15:3-7)

10 “Ntama maha! Makammembulaje jumwe kati ja angwetwa achoko. Nannenge, Akapakachi babe ba kumbingu babilangite kila kingobu nnongi ja Awawa ababi Kumbengu.
11 Gambu Mwana jwa mundu aika kakombolanga abaobite.
12 “Nnolanga bo? Mundu anda akweti mambelele mia jimwe, anda liobite limwe, atenda bo? Kugaleka gaga makomi tisa na tisa kukitombi, kujenda kulipala lyale eliobite.
13 Anda alipatite, nannenge kweli, apakuala mwojo muno kupeta tisini na tisa gangaoba na tisa.
14 Uyo, Awawa binu ba Kumbengu kupalaje

kuoba najumweje panakati angwetwa akachoko.

Nnyinu anda lemwite (Luka 17:3)

15 “Mundu anda annemwite, munyendelele muka nkelebuye kiti mmilangite makangweto jika. Anda anyoine mumpatite nnyinu.
16 Anda anyoineje, muntola mundu jumwe au abena pamwe na mwe kupala kwa malobe ga akachaili abena andaje atatu kila kilebe kiba tela.
17 Anda kunyowangaje mangweto, mikilengala kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Na aba kwinu andi mundu jwanga mmanya Nnoongo na akatocha kodi.

Kanakia nu kujeketela

18 “Nannenge kweli, champakutaba padunia nu kumbengu uyo kitabigwe, na champakulugula padunia nu kumbengu uyo kibakuluguka.
19 “Kabe nannenge, makabena anda nnyeketaline padunia pano kukilebe chachoa champakujopa kilebechenie Awawa bango ba kumbengu mabatenda kilebe chenie.
20 Mana papoa pala pabakongana abena au atatu kwa liina lyango, nne mbi upo panakati jinu.”

Kulandanakia na mpakachi jwanga nnekekea nnyakwe

21 Kuboka penia Petulo ngannyendelela Yesu, ngankonya, “Angwana, bo nnunugwango anda anemwite nannekekeya palenga? Pasaba?”
22 Yesu ngannyanga, “Nnenga pasaba tuje,” nambu pasaba mala pasabini.
23 Nga magambu Kingwana chu kumbengu kilandine na Nngwana jumwe ojwakagula ichabu ya akapakachi bakwe.
24 Patumbula kagula, ngabannetela mundu jumwe juna ligambo lya talanta elufu komi.
25 Mundu jwenio akwetije chukulepa, penie Angwana ngabaamulicha auchigwe, jwenio na aanamundu, ingota ni ilebe yoa eyakweti, kupala ligambo lilepigwe.
26 Penia, mpakachi jwenio ngakilikatila nnongi jabe ngalenga, “ ‘Nhwimbalile, ne manannepa ligambo lyango lyoa.’ ”
27 Angwana benia ngabankole kia, ngabannekekeya ligambo lyoa, ngabanneka ajabule kachake.

28 “Nambu mpakachi jwenio ngaboka, ngankolela mpakachi nnyakwe ojwakiba ni ligambo nakwe dinali mya jimwe. Ngankamula pantandala ngalenga, ‘Nnepe ligambo linu!’
29 Mpakachi nnyakwe jwenio ngakilikatila ngannyopa, ‘Nhwimbalile nanji manannepage.’

30 Nambu jwenio
ajeketileje ngabantaba
mikipungo mpaka pa-
pakulepa ligambo.
31 Akapakachi ajabe
pabagabona ngabakokaleka
muno, ngabajenda kalenge
Angwanamundu nhwalo
gwenio.
32 Penia Angwana ba
ngabankema mpakachi jola,
ngaba nnenge, ‘Mwenga
mapakachi mabaja muno!’
Ngunyopa, nane ngu-
nunekekeya ligambo linu
lyoa.
33 ‘Bo, ipaligweje namwe
kummone kia mpakachi
nnyinu andi ne panankolila
kia.’
34 Penia Angwana benia
ngabachimwa muno, nga-
bantaba mukipungo mpaka
papakulepa ligambo lyoa.”
35 Yesu ngajomole ku-
lenga, “Yene uyo Awawa
bango bukumbengu pabapa
kuntenda kila mundu anda
kalekekea akajinu kumwojo
gwinu gwoa.”

19

Yesu akelebuya lukobo lwa kulekana
(Maluko 10:1-12)

1 Yesu pajomola kulenga
malobe genia, ngaboka
kukilambo chuku Galilaya,
ngajenda kukilambo chuku
Yudea, kwiye ja lukemba
lwa Yolidani.
2 Nkenga gwa bandu
ngugunkengama kwenio,
jwombe ngabalamiyanga
abakiba ni itamwe.
3 Gange Mafalisayo nga-
ganhwikalila, ngagajiga
kunkonya kukuntega, “Bo,
ipaligwije mundu kaleka
aanamundu kwa malemwa
gagoa gala?”
4 Yesu ngabajanga,
“Bo, nchomangiteje Ma-
jandiko Gachwapi kutenda
pukutumbula Nnoongo
ojwampangania mundu
akammeka munalome nu
munkege.
5 Penia Nnoongo ngalenga,
‘Kwa magambu genia
mundu baleka awamundu
na amamundu, aba pamwe
na aanamundu, na benia
baba bamwe.’
6 Nayene benia abena
kabeje nambu mmele
gumwe. Bai chalondine
Nnoongo mundu akikileka-
niaje.”
7 Nambu Mafalisayo nga-
gankonya, “Mboni Musa
atujeketile analome kaan-
daki talaka aanamundu na
kaleka?”
8 Yesu ngabajanga, “Musa
annyeketile kaleka akaan-
abinu magambu gu ku-
jundupa kwa myojo jinu.
Nambu ikiba yeneje kingobu
cha pangania dunia.
9 Nannengelanga, mundu
jwajwoa anda balekite
aanamundu nukutola bange
atenda ngongola, nambu
kwale ibe munkege jwenio
akiba nngongola.”
10 Akinapunji bakwe nga-
bannengela, “Anda ibi yene
nhwalo gwa analome na
akege, mbaya ukotoka ku-
tola akege.”

11 Yesu ngabalengela, “Boaje abaotwile kulipokela
lilobe lyene, nambu baba
tu Nnoongo ababekigwe
kutama uwolo.
12 Gambu ibi ilebe ijingi
ibabeka bandu bakotoke
kutola akege, bange kwa
magambu kibelekwa, bange
kwa magambu ga bandu
babekite kube yenela, na
bange baamulinge bene
akangweto kutolaje akege
kwa magambu ga Kingwana
cha Kumbengu. Ojwaotwile
kulipokela lilobe lyenie
alipokela.”

Yesu aibekela maboko ingota ichokoichoko
(Maluko 10:13-16; Luka 18:15-17)

13 Penia Yesu ngabannetela ingota ichokoichoko
aibeke maboko aigongalele,
nambu akinapunji bakwe
ngabaikelebuya.
14 Yesu ngalenga, “Mileke
ingota iike kwango mikiikanakiaje, magambu Kingwana cha kumbengu cha
bandu ababi andi ingota
yene.”
15 Ngaibeke maboko
kuboka penia ngaboka
penia.

Kakombo juna uloi
(Maluko 10:17-31; Luka 18:18-30)

16 Mundu jumwe nganhwikalila Yesu, ngankonya,
“Aboli, ndenda kilebe nike
chambone nupate bwomi
gwa machoba goa pangapela?”
17 Yesu gannengela,
“Mboni mwe ungonya
nhwalo gwa kilebe echikibi
chambone? Abi jumwe
tu jwambone. Andampala
kujingila mubwomi gwa
machoba goa pangapela magajali malagilo ga Nnoongo.”
18 Mundu jola ngankonya,
“Malagilo gako?”
Yesu ngajanga, “Makakomaje na ngongolaje na
makajibaje na makabe
machaili ba unhwangije,
19 majoe awabinu na amabinu, na mumpale nndami
nnyinu anda pimikipala
mmene.”
20 Kakombo jwenio ngannenge Yesu, “Genia goa
nagaagabile, ndenda nike
chenge?”
21 Yesu ngannengela,
“Andampaile kube telatela,
nnyende makauche ilebe inu
uloi gwene makape akaocho
namwe mamma na nkoba
kumbengu, kuboka penia
nhwika ungengame.”
22 Kakombo pagajoa genia, ngajabula kachakwe na
kongo achimwite magambu
akiba nuloi muno.
23 Penia Yesu ngabalengela
akinapunji bakwe, “Nannenge kweli ipakube kujundupa muno kwa mundu
juna uloi kujingila mukingwana chu kumbengu.
24 Kabe nannenge
kindema muno ngamia kupeta pililanga lya chingana,
kumpeta mundu juna uloi
kujingi mukingwana chu
kumbengu.”
25 Akinapunji bala pabajoa genia ngabaomongwa
muno ngabankonya Yesu,

“Nga meneke ojwapakuoto
ukomboka?”
26 Yesu ngabalolakeya,
ngabajanga, “Kwa bandu
kilebe chenje kuwechakanaje,
nambu ku Nnoongo ilebe
yoa kuwechakana.”
27 Kuboka penia Petulo
ngalenga, “Natwe bo?
Tuilekite ilebe ito yoa
tunkengime mwenga!
Tubakupata nike?”
28 Yesu ngabalengela,
“Nannenge kweli, Mwana
jwa Mundu papakutama
pikitebu chu kutawala chi
kibumo chakwe Padunia
Nhyono, mangwetomwe
mangengaminge ntamanga
muitebu komi ni ibele
makagahukumula makabi
komi na mabena ga kilambo
cha Kuisilaeli.
29 Na mundu jwajoa
jwajilekite nyumba andaje
akanuna mundu andaje
akalombo andaje awawa
andaje amama andaje ingota
andaje migonda, kwa maga-
mbu gangu nenga, mapokela
mala pa mia muno na
maipata bwomi gwa ma-
choba goa pangapela.
30 Nambu ababi bukutum-
bula ngoe mababa buku-
jomolela, na ababi buku-
jomolela mababa bukutum-
bula.

20

Akakamu mahengo munng'onda gwa mizabibu

1 “Kingwana chu kum-
bengu kilandine andi yene.
Mundu nkola nng'onda gwa
mizabibu, jwenio ngaboka
kindabi kilokilo kabeka
bandu akamwa maengo
mung'onda gwakwe.
2 Ngapangana nabo
kalepa uloi kulichoba penia
ngabapeleka kunng'onda
gwa mizabibu.
3 Ngaboka kindabi saa
tatu, ngababona bange
bandu bajemite kuchoko,
banga mahengo.
4 Ngabalenge, ‘Nnyen-
dange na mangweto
makakamu mahengo
munng'onda gwango nenga
manannepa pipaligwe.’
5 Ngabajabula.
“Bena akola nng'onda
ngababoka kabele saa sita
na saa tisa, ngabatenda uyo.
6 Na kimuyo saa komi
na jimwe, ngababoka ka-
bele, ngabakolela bandu
bajemite pachoko pala.
Ngabakonyanga, ‘Mboni
nnyemangite pambano mui
joa na chankamwaje?’
7 Na ngweto ngabajanga,
‘Kwa magambu abije mundu
jukutupe mahengo.’ Bombe
ngabalenge, ‘Namangweto
nnyendange kunng'onda
gwango gwa mizabibu.’
8 “Apiika kimuyo, akola
nng'onda ngabannenge
ojwabeka uloi gwabe,
‘Makeme akamwa mahengo
malepange uloi gwabe,
katumbula ababakabe buku-
jomolela, na kajomolela
abatumbalaga.’
9 Ngabaikanga abakemigwa
saa komi na jimwe,
ngabapokela kila mundu
uloi gwakwe gwa lichoba
limwe.

10 Abatumbula bala
pabaika, bapemelela bapata
tondoba. Nambu nangweto
ngabapata uyo uloi gwa
lichoba limwe.
11 Pabapokela uloi gwabe,
ngabatumbu kakokalakea
akola nng'onda.
12 Ngabalenga, ‘Bandu
bamba abamakemita buku-
jomolela bakamula ma-
hengo kukingobu cha saa
jimwe tu, mboni mutubekite
tela nabombe natwe tuim-
balile liengo linakanonopa
mui joa na lumu?’
13 “Nambu ngabannyanga
jumwe katijabe, ‘Aganja,
namponjiteje. Bo, tulagineje
kunnepa uloi gwa lichoba
limwe?
14 Ntole uloi gwinu,
nnyabule. Mbala kunnepa
uyo mundu jukujomolela
kunkema tela na mwe.
15 Bo, mbaligwije ukamwa
genia muloi gwango pam-
bala? Bo, umone lwina mag-
ambu ne mbi namwojo gwa
mbone?’ ”
16 Yesu ngajomole kulenga,
“Yene, ababi bukujomolela
ngoe bapakube bukutum-
bula na bukutumbula ba-
pakube bukujomolela.”

Yesu alandulila mala ja patatu nhwalo gwa kiu chakwe
(Maluko 10:32-34; Luka 18:31-34)

17 Yesu pakiba aka-
jenda kukilambo cha
Kuyelusalemu, ngabatola
akinapunji komi na abele
bala kuntemela, undela
ngabalengela,
18 “Mpenakiange! Tu-
jenda Kuyelusalemu, na
kwenio Mwana jwa Mundu
apabakamuigwa kwa
akakung'i akolo na ak-
aboli ba Malagilo, na
angweto bapa kunhukumu
akomigwe.
19 Bapankamuya kwa
bandu bangabe Akayahudi
bapa mmekanga nhwenyo,
aputigwe bokola na ba-
pankoma kukummamba
panchalaba, nambu lichoba
lya tatu mayoigwa.”

Kujopa kwa amama ba Yakobo na Yohana
(Maluko 10:35-45)

20 Penia aanaba Zebedayo
ngabannyendele Yesu bak-
iba pamwe ningota yabe,
ngabakilakitila nu kunnyopa
kilebe.
21 Yesu ngabakonya, “Bo,
mpala nike?”
Amama benia ngabajanga,
“Unengele kube ingota
yango ibena yeno maitama
jumwe kalelo na jonge
kangeja mu Kingwana
chiinu.”
22 Yesu ngaijanga
ikakombo “Mmanyije nny-
opanga ni. Bo, nhwotwile
kunywe kikombe cha
malago chambakunywe
nenga?”
Ngabannyanga, “Tuotwile.”
23 Yesu ngabalengela,
“Kweli manywa kikombe
chango, nambu kutama
kalelo andaje kangeja liengo
lyangoje kubeka, kilebe
chenia mabapata babala
ababekiligwe tayali na
Awawa bango.”

24 Pabajoa genia akina-
punji bange komi bala,
ngaba chimwanga benia
akabena.
25 Yene Yesu ngabake-
manga boa ngalenga,
“Mmanyi kube akiilongoi ba
bandu ba ilambo batawala
bandu babe kwa makakala,
na akiilongoi babe bakweti
amuli ngolongwa kwabe.
26 Nambu mangwetomwe
ikabe yeneje. Nambu
mundu ojwapala kube
nkolongwa panakati jinu
abe oti mpakachi jwa mmoa,
27 na mundu ojwapala
kube jukutumbula, panakati
jinu mpaka oti abe mmanda
jwinu.
28 Na uyo ne Mwana jwa
Mundu nhikila kutumikig-
waje, nambu kutumika na
kuboya bwomi gwango ibe
nakombole bandu ajingi.”

Yesu balamiya bangalola akabena
(Maluko 10:46-52; Luka 18:35-43)

29 Yesu paboka kukil-
ambo cha Yeliko na aki-
napunji bakwe, nkengeni
nkolongwa gwa bandu
ngugunkengama.
30 Penia pakiba na ban-
galola akabena batamangite
umbwega ja undela, na
pabajoa kube Yesu apeta
penia, ngabatondabeya
lilobe. “Angwana, Mwana
jwa Daudi, mutubone kia!”
31 Nkenga gwa bandu
ngugwakalapila na kalenge
bakotokange. Nambu
angweto ngabayanga ku-
chobela, “Angwana, Mwana
jwa Daudi, mutubone kia!”
32 Yesu ngajema, ngabake-
manga na kakonya,
“Mpalanga nantendelange
nike?”
33 Ngabannyanga, “Angwana,
tujopa tuoto kulola!”
34 Yesu ngababone
kia ngabakunyula mio
gabe, na kingobu ucho
ngabaotolanga kulola, nga-
bankengama.

21

Yesu ajingila Kuyelusalemu ku ilulu
(Maluko 11:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)

1 Yesu na akinapunji
bakwe pababandakila
Kuyelusalemu na kuika
ku Betifage pi kitombi
cha Mizeituni, ngabakinga
akinapunji bakwe abele,
2 ngabalengela, “Nnyen-
dange mpaka kukijiji echik-
ibi nnongi jinu na mami-
likolela liponda litabigwe
na mwana jwakwe magaku-
lugule na magalete kwango.
3 Anda mundu ankonyan-
gite, munnengela, bagapala
Angwana, jwombe man-
nekelanga kingobucho.”
4 Kile chenje kipitila
kupala gaga agalengigwe
na nnondoli jwa Nnoongo
galenganile,
5 “Mikilengele kilambo cha
Sayuni,
Nnole, Nngwana gwinu
atendakuika!
Juna kia na aliombi liponda,

mwana liponda, mwana jwa
liponda.”
6 Yene, akinapunji
bala ngabajabulanga
ngabakamwa anda Yesu
apabalagalinge.
7 Ngibilitola liponda
lela na mwana jwakwe,
ngabatandika ngobo yabe
panani ji liponda na Yesu
ngatama panani jakwe.
8 Nkenga nkolongwa gwa
bandu ngabatandika ngobo
yabe undela, na bandu
bange ngabatema matutwe
ngabagajanjaya undela.
9 Nkenga gwa bandu
abakiba nnongi ja Yesu
na abakiba unyuma nga-
batumbu kutondabe lilobe
kulenga,
“Alumbigwe Mwana jwa
Daudi!
Abe ni kindimba ojwaika ku
liina lya Angwana!
Alumbigwe Nnoongo kunani
kumbengu!”
10 Yesu paika Kuyelusalemu,
bandu boa ba kilambo
chenie ngababe ni kijonga,
ngaba konyana, “Ojo nga
meneke?”
11 “Bandu abakiba
pankengeni gwenio nga-
balenga, jwenio nga nnon-
doli Yesu kuboke ku Nazaleti
kukilambo cha ku Galilaya.”

Yesu ajenda mu Nyumba ja Nnoongo
(Maluko 11:15-19; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

12 Yesu ngajingi mu
Nyumba ja Nnoongo,
ngababenga bandu abakiba
bakaucha nu kuemela ilebe
mwenio. Ngapendangula
mecha ya abajangangana
uloi, na itebu ya abauchanga
njeba,
13 ngabalengelanga,
“Iandikigwe mumajandiko
Gachwapi, Nnoongo alengite
Nyumba jango jikemigwa
nyumba ja kugongalela.
‘Nambu mangweto mijibeka
kube nyumba jakajibi.’ ”
14 Bangalola na nangwaba
ngaba nnyendelela Yesu ku
Nyumba ja Nnoongo, Yesu
ngabalamiya.
15 Akakung'i akolo na
aboli ba Malagilo ga
Musa ngabachimwanga
apabagabona gukuomongwa
agakamula Yesu na kabe
ingota apainonoya malobe
mu Nyumba ja Nnoongo
balenga, “Alumbigwe
Mwana jwa Daudi.”
16 Nhyene ngabankonya
Yesu, “Bo, nnyoaje echiba-
longela?”
Yesu ngabajanga, “Elo,
mbetakujoa! Bo man-
achomaje mumajandiko
gangano?
‘Mibolangite ingota na
ilemba,
mpakupata ukoigwa okuku-
lenganile.’ ”
17 Yesu ngabaleka, ngapita
panja ja kilambo nu kujenda
ku Betania, ngagoloka kwe-
nio.

Yesu aulapanakia nkongo ogukemigwa ntini
(Maluko 11:12-14,20-24)

18 Yesu apakiba akabuja ku
nnyini kindabindabi, ngabe
na njala.

19 Ngaubona nkongo ntini
umbwega ja ndela ngau-
jendelela, nambu aukolela
gwanga ngoko nambu
maamba tu. Penia ngaulen-
gela, “Makapambikaje kabe
ngoko pangapela!” Kingobu
ucho nkongo gwenio ngu-
joma.
20 Akinapunji apabaubona
ngabaomongwa bakalenga,
“Mboni nkongo ntini gola
ujomite kukingobu tu?”
21 Yesu ngabajanga,
“Kweli nannengelanga,
anda mmilingite ni imani
panga mbwele, nhwotwile
kutenda ngiti yene tuje,
nambu ata mikikilengi
kitombi chenje, ‘Nnyikuke
mikikileke mubaali,’ Maiba
uyo.
22 Na anda mmi kuamini,
chochoa echimpakujopa
kukugongalela, mampata.”

Bakonya nhwalo gwa madalaka ga Yesu
(Maluko 11:27-33; Luka 20:1-8)

23 Yesu ngajingi Mun-
yumba ja Nnoongo,
ngababolanga. Apakiba
akabola, akakung'i akolo na
akinanhota ngabankonya,
“Nkamwa ile yenje kukinala
gani? Bene abampi kinala
chenie?”
24 Yesu ngabajanga, “Na
nenga mbakunkonya kilebe
chimwe, anda unyangan-
gite, na nenga nannyanga
ndenda ikobo yenje kuki-
nala gani.
25 Nankonyanga yene, bo,
uwecho gwa Yohana gu ku-
baticha uboka kwa bene?
Bo, uboka ku Nnoongo an-
daje kubandu?”

Nambu ngabatumbu ku-
taukana beneakangweto
jika, “Anda tulengite, ‘Uboka
kumbengu,’ Apakutukonya,
‘Mboni nhwaminingije?’
26 Andatulengite, ‘Ubokita
kubandu,’ Tujogopa nken-
geni gwa bandu magambu
boa bajeketalinge kube
Yohana nga nnondoli.”
27 Penia, ngabannyanga
Yesu, “Tumanyije.”

Jwombe Yesu ngabalen-
gela, “Nane uyo nannengeje
ngamwa ilebe yenje kuki-
nala gani.

Kulandanakia kwa ingota ibele

28 “Mangweto nnolangabo?
Mundu jumwe akiba na
ingota ibele. Ngan-
nengelanga jwajo jwa
kutumbula, ‘Manango,
lele nnyende makakamu
maengo kunng'onda gwa
mizabibu.’
29 Kakombo jwenio nga-
balengela, ‘Ngana!’ Nambu
mwenakandae ngagalam-
buya mawacho, ngajenda
ukamu mahengo.
30 Awawa bala ngaban-
nengela mwana jwabe jwa
pili uyo, jwombe ngajanga,
‘Elo awawa manyabulage!’
Nambu ajeije kamu ma-
hengo.
31 Bo, mene kati ja abele
ojwakalenganakia gabapala
awawa mundu?”

Ngabajanga, “Jwajo
mwana jwakutumbula.”

Penia, Yesu ngabalengela,
“Kweli nannengelanga, aka-
tocha kodi na bina ngongola
bapakunnongalela kujingila
mu Kingwana cha Nnoongo.
32 Magambu Yohana
ngaika kwinu kunnaya ku-
tenda gapala Nnoongo, na-
mangweto munhwaminije,
nambu akajopa kodi
na akangongola ngaban-
nyeketela. Nambu magab-
weni genia goa, mangweto
nng'ambwikeje mumyojo
jinu, na nnyeketelingije.”

Kulandanakia kwa nnemi na nng'onda gwa mizabibu
(Maluko 12:1-12; Luka 20:9-19)

33 Yesu ngalenga,
“Mpenikiange kulandanakia
konge. Mundu jumwe juna
nyumba ngalema nng'onda
gwa mizabibu, ngautindikia
ubego na ngaemba liliba lya
ukamangila zabibu na uyo
ngachenga kilendo mwenio.
Kubokapenia ngabajaika
akalemi, ngajenda mwanja
kujenda kilambo cha ku-
taali.
34 Kingobu cha mauno
apachaika, ngabakinga aka-
pakachi bakwe kwa akalemi
bala, batolange lipungu
lyabe lya mauno.
35 Akalemi bala ngaba-
pukilanga akapakachi be-
nia, jumwe ngabamputa na
jonge ngabankoma na jonge
ngabamputa mabwe.
36 Mundu jwenio
ngabakinga kabe akabanda
bange, bakiba nduu kupeta
mwanja gwa kutumbula.
Akalemi bala ngabatenda
uyayela.
37 Pukujomolela ngankinga
mwana jwakwe kongo
akawacha, ‘Pangaje maban-
nyoa manango.’
38 Nambu akalemi bala
apabammona mwanajwabe
ngabalengelana bombe ku
bombe, ‘Jonjo nga nnichi,
tankome ibe tutole ulichi
gwakwe!’
39 Penia, ngabampuk-
ila, ngabampia panja ja
nng'onda gwenio gwa miz-
abibu, ngabankoma.”

40 Yesu ngabalengela,
“Ngoe, jwenio nkola
nng'onda gwa mizabibu,
apapakuika, apakakamwa ni
akalemi?”
41 Bombe ngabannyanga,
“Apakakoma akabaja benia,
na nng'onda gola apakape
akalemi bange abapampe
lipungu lya mauno kingobu
cha mauno.”
42 Penia Yesu ngabalenge-
langa, “Bo, nchomangitije
kile chenje Mumajandiko
Gachwapi?

‘Libwe elibilikanangite
akachengi
ngoe nga libwe likolongwa
lyambone.
Angwana nga abatei kile
chenje,
kabe kilebe chenie nga
chukuomongwa
muno kwito!’ ”

43 Yesu ngajendekea ku-
longela, “Ku yene nan-
nengela, Kingwana cha
Nnoongo makiboigwa

kwinu na kape bandu ba il-
ambo yenge ina kupambika
ngoko agapala Nnoongo.”
44 Mundu anda agweli
panani ja libwe lende
apakutwekuka ipande,
nambu ojulipakung'welela
lipa kuntimba.
45 Akakung'i akolo na
Mafalisayo apabajoa ku-
landanakia kwakwe ngaba-
manya kutenda balenga
angweto.
46 Penia ngabapalapala
ndela ja kumpukila, nambu
bajogopanga bandu gambu
angweto bamanyi kutenda
jwenio akiba nnondoli jwa
Nnoongo.

22

*Kulandanakia na mpa-
pala gwa kutolana
(Luka 14:15-24)*

1 Yesu ngalongela nabo ka-
bele kukulandanakia,
2 “Kingwana cha kum-
bengu kilandine yene,
nngwana akampanganakia
mwana jwakwe munalome
mpapala gwa kutolana.
3 Ngabatuma aka-
pakachi kakemanga bandu
abakakokigwe kumpapala,
nambu bandu abakokigwe
bapailingeje kuika.
4 Ngabakinga kabe aka-
pakachi bange, akalenga,
‘Makalengele abakokigwe,
ilyo yango ibi tayali ngoe,
likambako lya ng'ombe ni
likoga lina kunoga lichin-
jigwe, kila kilebe kibi tela,
nhwikange kumpapala!’
5 Nambu bandu abakokigwe
baagabije na ngabajab-
ulanga kachabe, jumwe
kung'onda gwakwe na jonge
kamaengo gakwe,
6 na bange ngabapuk-
ila akabanda bala nga-
batukana, ngaba komanga.
7 Nngwana jola ngachimwa
muno, ngagakinga manjolin-
joli gakwe bakakomange
akakomi benia na kukijocha
kilambo chabe.
8 Penia ngabalengela
akapakachi bakwe, ‘Ilyo
ya mpapala ibi tela kweli,
nambu abakokigwe bapalig-
weje.
9 Ngoe nnyendange kun-
dela na baboa bala abampa
kakolela makemange baike
kumpapala.’
10 Akapakachi bala
ngababoka, ngabajenda ku
nnyini, ngabaleta bandu
boa, abaja na bambone.
Nyumba ja mpapala ngi-
jitwelela akageni.
11 “Nngwana apajingila
kalola akageni, ngammona
mundu jumwe ojwakwin-
diteje ngobo ya mpapala.
12 Nngwana ngankonya,
‘Maganja, nnyingilabo
pamba panga ngobo ja
mpapala?’ Nambu jwombe
ngatama nuu.
13 Penia nngwana nga-
balengela akapakachi,
‘Mantabange makongono
na maboko makannekele
panja pulubendu, kwenio
apakuguta nu kuyaga mino.’
”
14 Yesu ngajomolela ku-
longela, “Ajingi bakokigwe,

nambu achoko bapambu-
ligwe.”

Kulepa kodi kwa Kaisali
(Maluko 12:13-17; Luka 20:20-26)

15 Kubokapenia, Mafal-
isayo ngabajabulanga,
ngabapangana ndela ja
kunyonja Yesu kwa malobe
gakwe.
16 Penia, ngabakinga
akinapunji babe pamwe
na abankengama Helode.
Ngabankonya, “Aboli, tu-
manyi kutenda mwenga nga
mamundu mannonge kweli,
nu kutenda mmola kweli
ja ndela ja Nnoongo, kun-
nyogopaje mundu jwajoa,
gambu liengo lya mundu
nga kileje kwinu.
17 Mutulengele lele nno-
labo, tupaligwa kulepa kodi
kwa nkolongwa jwa Loma?”
18 Nambu Yesu ngamanya
mawacho gabe mabaja,
ngabalengela, “Mangweto
mamikitenda mabandu ba
mbone, mboni unyiganga
kupala unyonjange?
19 Unayange uloi gwa
kulepa kodi.” Angweto
ngabampikia uloi.
20 Yesu ngabakonya, “Ku-
mio kwa beneke na liina
lyabeneke?”
21 Ngabannyanga, “Ja nko-
longwa jwa Loma.”
Penia Yesu ngabalengela,
“Tela, mampe nkolongwa
jwa Loma agabi gakwe nko-
longwa jwa Loma, na ga
Nnoongo mampe Nnoongo.”
22 Apabajoa yene
ngabaomongwa, ngaban-
neka na ngabajabulanga.

Nhwalo gwa kuyoka
(Maluko 12:18-27; Luka 20:27-40)

23 Lichoba lyene,
Masadukayo abalenga
abawile bayokaje ngaban-
nyendele Yesu.
24 Ngabannenge, “Aboli,
Musa alenga mundu an-
dawile na kaleka akege
gwangabe na mwana,
nnung'una mundu batole
malekwe, kupala bampotole
nnung'una gwakwe ingota.
25 Ngoe, pito pano pakiba
na akalongo saba. Jwa
kutumbula ngatola munkege
kuboka penia ngawe panga
kube na ingota, ngannekela
nnongamundu munkege
nanhwele jwenio.
26 Ngibe uyo nnonga-
mundu jonge, na jwa tatu
mpaka jwa saba.
27 Kuboka pa akalongo be-
nia boa kuwe, munkege jola
uyo ngawe.
28 Bo, lichoba lya kuyoka
abawile akege benia
mababa anhanaba beneke
kati ja akalongo saba bala?
Gambu boa saba ngaban-
tola.”
29 Yesu ngabajanga,
“Mangweto ntekulemwa
magambu magamanyije
Majandiko Gachwapi na
makakala ga Nnoongo!
30 Nambu lichoba li
kuyoka bandu mababa anda
akapakachi bu kumbengu,
batolaje akege wala kutolig-
waje na analome.
31 Nambu nhwalo gu
kuyoka abawile, mana-
chomangaje agannengalinge

Nnoongo? Annengalinga,
32 ‘Nenga na Nnoongo ba
Ulaimu na Isaka na Yakobo.’
Jwenio ngiti Nnoongo jwa
abawileje nga Nnoongo jwa
ababi bwomi.”
33 Nkenga gwa bandu
gwenio apaujoa yene
nguomongwa maboulo
gakwe.

Amuli ngolongwa
(Maluko 12:28-34; Luka 10:25-28)

34 Mafalisayo apabajoa
Masadukayo bakwetingitije
kilebe chenge chikunkonya
Yesu, ngabakongana pamwe.
35 Jumwe kati jabe, mmoli
jwa Malagilo ga Musa,
ngankonya Yesu kukuntega,
36 “Aboli, amuli jako ejibi
ngolongwa mu Malagilo ga
Musa?”
37 Yesu ngajanga, “ ‘Ma-
pale Angwana Nnoongo
jwinu ku mojo gwinu gwoa
na kukiuke chinu choa na
kwa malango ginu goa.’
38 Jenje nga amuli ngo-
longwa ja kutumbula.
39 Japabele jilandana na
jenie, ‘Mampale nndami
nnyinu anda apamikipala
mmene.’
40 Malagilo goa ga Musa na
majandiko ga akalondoli ba
Nnoongo gahyobalela amuli
yenje ibena.”

Malagano ga Nnoongo nhwalo gwa Kilisto nkomboi
(Maluko 12:35-37; Luka 20:41-44)

41 Mafalisayo apabakon-
gana pamwe, Yesu
ngabakonyanga,
42 “Mangweto nnolangabo
nhwalo gwa Kilisto nkom-
boi? Bo, nga Mwana jwa
beneke?”
Ngabajanga, “Mwana jwa
Daudi.”
43 Yesu ngabalengela,
“Kubabole kwa makakala gu
Uhuke jwa Chwapi, Daudi
ankema jwombe Angwana?
Gambu ngalenga,
44 ‘Angwana ngabalengela
Angwana bango,
ntame kingonu chango cha
kalelo,
mpaka nabekange akan-
gondwa binu pae ja
makongono ginu.’
45 Anda, ibi, Daudi ankema
Kilisto Nkomboi ‘Angwana,’
Baotwabo kube mwana
gwakwe?”
46 Abije mundu jwajoa
ojwakaotola kunnyanga
lilobe. Nu kuboka lichoba
ulyo abije ojwakajiga kabe
kunkonya kilebe.

23

Malago
(Maluko 12:38-39; Luka 11:43,46; 20:45-46)

1 Penia Yesu ngaulenge
nkengeni gwa bandu pamwe
na akinapunji bakwe,
2 “Akaboli ba Malagilo na
Mafalisayo bakweti uwecho
gwa kulenganakia Malagilo
ga Musa.
3 Mapenikiange nu ka-
mula goa gabapa kun-
nengela. Nambu makaji-
gaje itendwa yabe, gambu
babikulenganikiaje gabatan-
gacha.

4 Kutaba minhigo mi-
topeu na katweka bandu
mumapamba, nambu benia
angweto bakanite nu ku-
tondabea lukonji bijipotole.
5 Angweto bakamulanga
ilebe yabe yoa kupala babo-
nange bandu. Bakwindanga
lumundi eilembigwe Ma-
jandiko Gachwapi muibongi
na mumaboko gabe, nu
kuchonela nducha miniko
ya makoti gabe.
6 Kupala paali pina
ichima mumipapala na itebu
eibekigwe nnongi muma-
jumba gu kugongalela.
7 Kupala kalamukia kak-
inanhota mungongano nu
kupala ukemigwa na bandu,
'Aboli.'
8 Nambu mangweto
makakemigwaje ngu 'Aboli.'
Gambu aboli binu bamwe
na mangweto mmowa
makalongo.
9 Na mukankemaje mundu
jwa jwoa 'Awawa', Padunia
pano, gambu Awawa binu
bamwe tu ababi kumbengu.
10 Na makakemigwaje
'Makilongoi,' Gambu kilo-
ngoi jwinu jumwetu nga
Kilisto Nkomboi.
11 Ojwabi nkolongwa
panakati jinu abe oti
mpakachi jwinu.
12 Ojwa kitondobe
Nnoongo aba kunhuluya, na
ojwa kiuluya Nnoongo aba
kuntondobea."

Yesu bakola bandu ababikitenda bambone
(Maluko 12:40; Luka 11:39-42,44,52; 20:47)

13 "Mpakulaga makaboli
ba Malagilo ga Musa
na Mafalisayo, mamiki-
tenda kube mambone!
Nnyigalanga nniango gu
kingwana chu kumbengu
kubandu abapakujingi muk-
ingwana chi kumbengu.
Mmene mangweto kujingije
mwenio, nambu maibilikia
abapala kujingi mwenio."
14 Kupotekigwa akaboli ba
Malagilo ga Musa na Mafal-
isayo, mamikibeka bam-
bone! Kaponjanga akanan-
hwele nu kukikopekeya
kube mabandu bambone
kwa kugongalela kwinu
kukoola. Kwa magambu
genia mpakupata hukumu
ngolongwa.
15 "Mpakulaga akaboli
ba Malagilo na Mafalisayo,
bandu mamikibeka bam-
bone! Ntyanganga mubaali
nu mwilambo yoa kupala
mumpate mundu aamini
andi punhwamini mmene
mangweto, pamampata
mummeka abe jukujenda
kumwoto gwangaimika
machoba goa kupeta mmene
mangweto!"
16 "Mpakulaga akalongoi
bangalola! Mangweto
nnenga 'Kita mundu anda
alapile ku nyumba ja
Nnoongo, kilapi chenie
nhwaloje, nambu anda
ajilapile jaabu ja Munyumba
ja Nnoongo, kilapi chenie
kiunamatile.'
17 Mangweto makajinga
mangalola! Chako chikibi
chambone muno, jaabu
andaje Nyumba ja Nnoongo

ejibeka jaabu kube chwapi?
18 Kabe nnenga ‘Kita
mundu anda akilapali
kitembe cha Nnoongo
nhwaloje nambu anda
alilapali lilumbo elibekigwe
panani ja kitembe cha
Nnoongo kilapi chenie
kiunamatile.’
19 Mangweto mangalola!
Chako chikibi chambone
muno, lilumbo lela andaje
kitembe cha Nnoongo chik-
ibeka lilumbo kube chwapi?
20 Ojwa lapalila kitembe
cha Nnoongo akilapalila
kitembe chenie pamwe na
ilebe yoa eibekigwe panani
jakwe.
21 Ojwa jilapali nyumba ja
Nnoongo ajilapili nyumba
ja Nnoongo pamwe na
Nnoongo ojwabi mwenio.
22 Ojwajilapalila mbengu
akilapalila kitebu cha king-
wana cha Nnoongo, na
jwatamila.”
23 “Mpakulaga makaboli
ba Malagilo ga Musa na
Mafalisayo, mamikitenda
mambone! Ntochanga
bandu lipungu lya komi, ni
itimbilo andi yene maamba
gina kunungila na manjanu
na kongo milekanga ilebe
yambone ya Malagilo andi
yene haki, kia, na imani.
Genie nga agapaligwe ku-
gaagabala na gange.
24 Makilongoi mangalola!
Kuboya libembe mukunywe,
nambu kumila ngamia!
25 “Mpakulaga makaboli
ba Malagilo ga Musa na
Mafalisayo, mikitenda mam-
bone! Kujeleya ikombe na
ntungati kunja, nambu nkati
mukuleka kutweli ilebe
iyampatangita ku upoki na
ubaja.
26 Mafalisayo mangalola!
Nnyeleye oti kikombe nkati
na kunja mapaba chwapi
uyo.
27 “Mpakulaga makaboli
ba Malagilo ga Musa na
Mafalisayo mikibeka kube
mambone! Mmilingite
andi makabuli agapakaigwe
chwakala panja gabonekana
chwapi nambu nkati gatweli
iyupa ya mitui na kila
ikokoloko ichapu.
28 Nu uyo, mangweto
mmonekana na bandu kunja
andi mabandu bambone
nambu nkati ntwelalinge
ubaja.

Yesu alondola lichoba lyabe lya hukumu
(Luka 11:47-51)

29 “Mpakulaga makaboli
ba Malagilo ga Musa na
Mafalisayo mikibeka ma-
bandu bambone! Nchengele
makabuli gakalondoli na
kugalembekeya makabuli ga
bandu bambone.
30 Nnenga, ‘Kita twe tuk-
abi kingobu cha kaokabito
tukabi pamweje kakomanga
akalondoli!’
31 Yene nchalakichanga
mmene kutenda mang-
weto nga ingota ya bandu
ababakomangita akalondoli.
32 Aja, nnyomolekeange
liengo lela elibatumbula
akaokabinu!
33 Mangweto majoka ni
ingota ya majoka gina
uchungu! Nhwechangabo

kujepa hukumu ja mwoto
gwangaimika machoba goa?
34 Ne nannetelanga mang-
weto akalondoli na bandu
bina malango na akaboli,
na bange mpakakomanga
na kabambanga munchal-
aba na bange mpakaputa
iboko munyumba inu yu
kugongalela na kapalapala
muilambo yoa.
35 Kulaga kubakuika
kwinu magambu ga myai
ja bandu boa bam-
bone ejijitigwe panani
ja nnema. Kuboke
ukomigwa kwa Abeli ojwak-
iba jwanga malemwa,
mpaka ukomigwa kwa
Zakalia, mwana jwa Balakia,
ojumunkoma panakati ja
pachwapi ni kitembe chuku-
pangi lilumbo.
36 Nannenge kweli, kwa
magambu ga ukoma kwinu,
mabandu ba ngoe mpa
kuhukumuligwa.

Yesu bapaile bandu ba kil-
ambo cha Kuyelusalemu
(Luka 13:34-35)

37 "Mwe ma Yelusalemu,
Mwe ma Yelusalemu! Mako-
manga akalondoli na kaputa
maganga akapakachi ba
Nnoongo abakingite kwinu!
Palenga nyigite kuikongola
ingota yinu kwango andi
ngoko apaikongola yana
yakwe nkati ja mapapanilo
gakwe, nambu mapaije.
38 Na nyumba ja Nnoongo
jwinu jilekigwa liami.
39 Nannenge kweli, umon-
aje kabe mpaka apampa ku-
lenga, 'Alumbigwe ojwaika
kuliina lya Angwana.' "

24

Yesu alongela kubo-
moligwa kwa Nyumba ja
Nnoongo
(Maluko 13:1-2; Luka
21:5-6)

1 Yesu ngaboka pa
Nyumba ja Nnoongo, na
apakiba akajabula, aki-
napunji bakwe ngaban-
nyendelela, ngabannaya
majumba genia kichenga
chabachengite.
2 Yesu ngabalengela,
"Tela," Nhwotolinge kugalo-
lakea goa gano! Nannengela
kweli, "Libije ata liganga
limwe elipakuigala pamba
panani ja lenge, kila kilebe
makibomoligwa."

Malago na kupotekigwa
(Maluko 13:3-13; Luka
21:7-19)

3 Yesu apakiba atamite
pikitombi cha Mizeituni,
akinapunji ngabannyendela
kukukiiya, ngabankonya,
"Mutulengele ile yenje
ipakube lii? Kiingi nike
echikipakulaya kuika kwinu
na kupela kwa mangobu?"
4 Yesu ngabajanga, "Mma
maha makakoloigwaje na
mundu.
5 Gambu ajingi mabapitila
nukulongela kupetela kuli-
ina lyango angweto balenga
kila mundu, 'Nenga nga
Kilisto!' Na angweto ba-
pakaoya bandu ajingi.

6 Mpakujoanga nhwalo
gwa ngondo na man-
jega ga ngondo, nambu
makaechukangaje, gambu
genia mpaka gapitile,
nambu kupela kwene kubi
tango.
7 Kilambo chimwe
kipakuputana na kilambo
chenge, kingwana chimwe
kipakuputana na kingwana
chenge. Pamba na papa
papakube na njala na
nendemelo ya lutope.
8 Genia goa nga anda ku-
tumbwa kwa kubinia kwa
kupotola mwana.
9 “Kabe bapampanga
mpotakigwe nu ukomigwa.
Ilambo yoa ipakunchimwanga
magambu ga liina lyango.
10 Kabe, ajingi bapakuleka
mojo gwabe, bapakugalam-
buka nu kunchimwana.
11 Bapakupitila akalondoli
nduu ba uwangi aba-
pakaoyanga bandu ajingi.
12 Kwa magambu ga kube
ubaja nnyingi, kupalana
kwa bandu kuba kupun-
guka.
13 Nambu ojwapakuim-
balila mpaka kupela nga
ojwapakomboka.
14 Kabe Nhwalo Gwambone
gu kingwana cha Nnoongo
ubakutangachigwa padunia
joa, kupala kuchalakicha
ku bandu boa ba padunia,
penia nga pukupakuika
kupela.

Kulaga kukolongwa
(Maluko 13:14-23; Luka 21:20-24)

15 “Pampa kukibona
kilebe kibaja chikilengigwe
na nnondoli Danieli ki-
jemite paali pa Chwapi.”
Ojwachoma amanya mana
gakwe!
16 “Penia, ababi kukil-
ambo cha Yudea batililange
kwitombi.
17 Ojwabi pikinyanga cha
nyumba jakwe akaulukaje
kutola kilebe munyumba
jakwe.
18 Ojwabi kunng'onda ak-
abujaje ukaja kutola lutando
lwakwe.
19 Bapakulaga akikege
bina ndumbo na akina-
mama ababi ni ilemba
eijonga machoba genia!
20 Munnyope Nnoongo ku-
tila kwinu kukabe machoba
ga malilije andaje lichoba
lya kupomalelaje!
21 Gambu kingobu che-
nie kubakube na ukomo
nkolongwa na gwanapitije
tangu bapanganigwa bandu
boa mpaka ngoe nupitije ka-
bele.
22 Machoba genia gakabi
nu kupunguyaje, akabije
mundu jwajwoa ju kom-
boka, nambu Nnoongo
atekupunguya machoba
genia kwa magambu ga
bandu abapambuligwe.

23 “Anda mundu annengi,
‘Nno, Kilisto Nkomboi abi
pamba!’ Andaje ‘Abi papa!’
Makanhwaminije.
24 Gambu papakupiti mak-
ilisto buwangi na akalondoli
buwangi. Na benia bal-
ayanga iingi ikoloikolo na
yukuomongwa yakaoyanga
bandu, ata kubandu aba-
pambuligwe na Nnoongo.

25 Mpenekia, nannen-
gelinge tangu nukupitije.
26 “Anda bannengi,
‘Nnolanga, abi kupongoti!’
Makajendaje kwenio, an-
daje, ‘Nnolanga, akiite un-
yumba!’ Makanhwaminije,
27 Gambu andi njai pi-
jimulika kuboka kumb-
wani mpaka kundonde,
ngapipakube kuika kwakwe
Mwana jwa Mundu.
28 “Paali apubi ntui, nga-
pagakongana matumbui.

Kuika kwa Mwana gwa Mundu
(Maluko 13:24-27; Luka 21:25-28)

29 “Kingobu tu kuboka pu
kulaga kwenio, lichoba liba
lubendu na mwei ung'alaje,
ndondwa ibakugwe kuboka
kumbengu, na makakala ga
mbengu gabakutikatika.
30 Kuboka penia iingi
ya Mwana jwa Mundu
iba kubonekana kunani,
penia makabi goa gapadunia
gapakuguta, apagapa kum-
mona Mwana jwa Mundu
akaika mumaunde gu ku-
nani, juna makakala na
kibumo kikolongwa.
31 Jwombe apakakinga
akapakachi bakwe kuboka
kumbengu bina lipenga
lina kujemba muno, bakon-
golange bandu abapambu-
ligwe na Nnoongo, kuboka
kujitumbwi dunia mpaka
kujipei mbengu.

Maboulo ga nkongo gwa nkojo
(Maluko 13:28-31; Luka 21:29-33)

32 “Mukibolange kikilan-
danakia na nkongo ntini.
Kingobu ndambi yakwe pi-
tumbu kututuba maamba,
mmanya kutenda mangobu
ga mauno gaike.
33 Nu uyo mangweto pam-
pakibona ilebe yenie yoa
ikapitilaga, mmanya Mwana
jwa Mundu abi papipi kuika.
34 Nannenge kweli,
lungolo londo lujebeleje
nukupitilaje ilebe yenie.
35 Mbengu na dunia
maipeta, nambu malobe
gango gapetaje ngu.

Abije jwalimanyi lichoba au kingobu
(Maluko 13:32-37; Luka 17:26-30,34-36)

36 “Nambu nhwalo gu li-
choba andaje kingobu abije
mundu ojwamanyi kiika lii,
na akapakachi bukumben-
guje na mwanaje, nambu
Awawa jika jabe nga aba-
manyi.
37 Kuika kwa Mwana jwa
Mundu kupa kube andi
kingobu cha Nuhu.
38 Gambu machoba genia
tango na ghalikaje bandu
batela kulye na kunywe, aki-
nalome na akikege kutolana
nu kubutuyana mpaka Nuhu
pajingila nkati mu Ntumbwi
nkolongwa.
39 Bakibanga chebwe kiti
kiba kupiti nike mpaka ga-
lika pijiika kajolanga boa.
Yene ngipipakube Mwana
jwa Mundu apapakuika.
40 Kingobu chenie bandu
abele ababi kung'onda,

jumwe aitoligwa na jonge
ailekigwa.
41 Akikege abena biba-
ganga bakayaga okole,
jumwe aitoligwa na jonge
ailekigwa.
42 “Nkelukiange, gambu
milimanyije lichoba lyaba-
pakuika Angwana binu.
43 Akola nyumba baka-
manyi kutenda mwihi
abakuika kabi bakelukiye
akijilekiteje nyumba jakwe
jibomoligwe.
44 Na yene mangweto
uyo ntamanga maha
gambu Mwana jwa Mundu
abakuika kingobu changa-
manyika.”

Mpakachi juna mojo gwambone na jwanga mojo gwambone
(Luka 12:41-48)

45 Yesu ngajendekea
kulenga, “Meneke ojwabi
mpakachi jwaaminike na
jwambone na jwanga
mwojo gwambone? Jwenio
ananhota bakwe bam-
mekite kachunga bandu
bakwe bapegange chakulya
kingobu echikipaligwa.
46 Mbaya mpakachi jwajo
jubapakunkolela ananhota
mundu akakamula genia!
47 Nannenge kweli, bapa
kummeka mpakachi jwenio
alolele ilebe yakwe yoa.
48 Nambu anda mpakachi
jwenio akilenge mwene,
‘Ananhota bango batenda
kuchelwa kubuja,’
49 Penia ngatumbu ka-
puta akapakachi ajabe,
ngatumbu kunywe pamwe
nabandu abalobela,
50 Ananhota mundu baika
lichoba lyangamanyika na
kingobu changamanyika.
51 Ananhota bapa kun-
hweketa ipande nu kum-
meka pamwe na akabaja.
Kwenio apakuguta nu
kuyaga mino.

25

Kulandanakia na akaenja komi

1 “Kingobu chenie, King-
wana chu kumbengu kiba
kulandana yene. Akaenja
komi bapotolinge muli yabe
ngabajenda kapoke akoano.
2 Akanhwano bakiba aka-
jinga na akanhwano akam-
bone.
3 Akajinga ngabapoto muli
yabe, nambu bapotwije
mauta gange.
4 Nambu bina myojo ja
mbone ngabapotola mauta
muyupa pamwe na muli
yabe.
5 Magambu anahota ba
mpapala bakachelwa kuika,
akaenja boa bala ngaba-
tumbu katopa lugono.
6 “Kilo puwiku ngukuj-
oanika na manjega, ‘Ana-
hota bampapala batenda
kuika! Nnyendange
makapokele!’
7 Akaenja boa ngaba-
jimuka ngabaipangania
imuli yabe.
8 Akajinga bala nga-
balenge bina mwojo

gwambone bala, ‘Mutu-
pegange mauta ginu ma-
choko, gambu imuli ito
itendakuimika.’
9 Nambu angweto bina
myojo ja mbone ngabalen-
gela, ‘Ije gututochaje twenga
na mangweto. Mbaya
nnyendange kuliduka
makaemele mmene.’
10 Penia, akaenja akajinga
apabajenda kuemela mauta,
akoano ngabaika. Na
akaenja bala abakiba tela
ngabajingalanga pamwe
na bombe munyumba
ja mpapala, na nniango
ngujigaligwa.

11 “Akaenja ajinga bala
ngabaika, ngabakema,
‘Angwana, angwana, mutu-
jogolele!’
12 Nambu bombe ngaba-
janga, ‘Nannengelanga
kweli, numanyije mang-
weto.’ ”
13 “Penia, Yesu ngajo-
molela kulenga, ‘Nkelukiyange,
magambu mmanyangitije
lichoba lyenie lipakuika lii.’
”

*Kulandanakia na aka-
pakachi atatu
(Luka 19:11-27)*

14 “Uyo Kingwana cha
Nnoongo kipakube yene.
Mundu jumwe ojwaka-
pala kutyanga mwanja,
ngabakema akapakachi
bakwe, ngababeka bilolele
ilebe yakwe.
15 Ngampe kila mundu tela
na uwecho gwakwe, jumwe
talanta nhwano yuloi na
jonge talanta ibena na nyon-
jakea talanta jimwe. Kuboka
penia ngatyanga.
16 Mpakachi ojwakapata
talanta nhwano ngabeka
uloi gwakwe kumundu
ojwaucha ilebe ngapata
nyonjekea talanta yenge
nhwano.
17 Na jonge jo uyo ojwaka-
pata talanta ibena yuloi
ngapata nyonjakea talanta
yenge ibena.
18 Nambu jwajo ojwaka-
pata talanta jimwe ju uloi
ngajenda, kuemba libomba
pulutope, ngaiya talanta ja
ananhota bakwe.”

19 “Kuboka pa machoba
majingi, ananhota benia
ngababuja, ngabatama na
akapakachi kakonya batei ni
muloi gwabe.
20 Mpakachi ojwakapata
talanta nhwano yuloi ngaika
apotwile talanta yenge
nhwano. Ngalenga, ‘Anan-
hota, makambe talanta
nhwano. Nno mbatite
nyonjakea talanta yenge
nhwano.’
21 Ananhota bakwe nga-
bannenge, ‘Chwapi, ma-
pakachi mambone man-
hwaminike. Mmi kuaminika
ku ilebe ichokoichoko,
mbakunkamuya milolele
ilebe ikolongwa. Nhwike
nhwalalile pamwe na anan-
hota binu!’ ”

22 “Mpakachi ojwakapata
talanta ibena yuloi ngaika,
ngapanga talanta yenge
ibena nyonjakea, akalenga,
‘Ananhota, makambe ta-
lanta ibena yuloi. Ntole

talanta ibena yenge eijon-
jakike.’
23 Ananhota bakwe nga-
bannengela, ‘Tela, ma-
pakachi mambone mina
kuaminika. Mmi kuaminika
ku ilebe ichokoichoko,
mbankamuya ikolongwa.
Nhwike nhwalalile pamwe
na ananhota binu.’ ”
24 “Nambu jwajo ojwaka-
pata talanta jimwe juloi
ngaika, ngalenga, ‘Anan-
hota, manyi mwe mamundu
bukujundupa mwojo, mwe
nhwuna pangapanda mbeju,
nukonja pangamicha mbeju.
25 Nganyogopa, nganhia
uloi gwinu pae pulutope.
Ntole chiumbile.’ ”
26 “Ananhota bakwe nga-
bannenge, ‘Mwe mapakachi
mabaja na makata! Mmanyi
kutenda ne nhuna paali pan-
gapanda mbeju, nu kutoteka
pangamicha mbeju.
27 Mpaligwa, kubeka uloi
gwango kubenki, nane kabi
ndoile ntaji gwango na ny-
onjakea!
28 Mampokange uloi gwe-
nio makampe jwajo juna ta-
lanta komi.
29 Gambu, mundu ojwak-
weti kilebe mapata nu kun-
nyonjakea. Nambu mundu
jwanga kilebe, na chache
chapemele akweti kipaku-
toligwa.
30 Na mpakachi ojo jwanga
nyonjakea, mannekelange
panja pulubendu! Kwenio
apakuguta nukuyaga mino.’

Ukumu ja kupela

31 “Mwana jwa Mundu
ojwabi Nngwana papakuika
na mu Kibumo chakwe
na akapakachi bakwe boa
ba Chwapi, penia atama
pikitebu chakwe cha King-
wana cha Kibumo.
32 Bandu boa bikon-
gananga nnongi jakwe,
jwombe maibagana bandu
benia ikuta ikuta, andi
nchungi apabagana mam-
belele na mbui.
33 Mababeka bandu
abakamwile agapala
Nnoongo kingonu chakwe
cha kalelo na bandu ak-
abaja kingonu chakwe cha
kangeja.
34 Penia Angwana nga-
balengela ababi kingonu
chakwe cha kalelo,
‘Nhwikange mangweto
mampatite kindimba na
Awawa bango, mpoke-
lange Kingwana echimpan-
ganikigwe kuboke kupan-
ganigwa kwa dunia.
35 Magambu nakiba na
njala namangweto ngumbe
chakulya, nakiba na nyota
mangweto ngumbe mache,
nakiba nageni namangweto
ngumbokela,
36 nakiba makengele
mangweto ngungwindia,
nakiba natamwe mangweto
ngunhwika kunola, nakiba
kukipungo mangweto ngun-
hwika kundyangila.’
37 “Penia, bandu
abakamwile agapala
Nnoongo bajanga, ‘Angwana,
lii tammona mmi nanjala
natwe ngutumpe chakulya,
na mmi na nyota natwe
ngutunkenga mache?
38 Lii tammona mmi ma-
geni natwe ngutumpokela,

na manga ngobo natwe
ngutunkwindiya?
39 Lii tammona mmi
matamwe andaje mantabigwe
natwe ngutuika kunnola?’
40 Angwana mabijanga,
‘Nannenge kweli, kila kilebe
chamankamulila jumwe
jwa bamba akalongo bango
achoko choko, mangamulila
nenga.’
41 “Penia balengela
ababi kingonu chakwe
cha kangeja, ‘Mmokange
nnongi jango mangweto
mannanigwe na Nnoongo!
Nnyendange kumwoto gwa
machoba goa pangapela
ogwapanganikigwa Mmaja
na akapakachi bakwe.
42 Nakiba na njala mang-
weto umbije chakulya.
Nakiba na nyota mangweto
umbije mache.
43 Nakiba nageni mang-
weto umbokalingije, nakiba
makengele, nambu mang-
weto ungwindiingije ngobo.
Nakiba natamwe na nyig-
iligwe mukipungo, nambu
mangweto maikije kunola.’
44 “Penia angweto ngaba-
janga, ‘Angwana, lii tam-
mona mmi na njala au
nyota, mmi mageni an-
daje manga ngobo, mmi
matamwe andaje mannyig-
iligwe, nambu twe tuikije
kunnyangata?’
45 Angwana bijanga, ‘Nan-
nenge kweli, kila pamakana
ukamula ilebe ku jumwe
jwa bandu akachoko choko,
nkanangita kungamuli
nenga.’
46 Bamba bajabulanga
kuhukumu janga pela.
Nambu abakamula agapala
Nnoongo benia bajabulanga
kubwomi gwa machoba goa
pangapela.”

26

Machabuli ga kunkoma Yesu
(Maluko 14:1-2; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

1 Yesu apajomola kubola
genia goa, ngabalengela ak-
inapunji bakwe,
2 “Mmanyangite kube
gaigi machoba mabena
kupakube na Mpapala
gwa Pasaka, na Mwana
jwa Mundu apangigwa ibe
abambigwe munchalaba.”
3 Kingobu chenie
Akakung'i akolo na akanan-
hota mundu ngabakongana
pamwe panganya ja Kayafa
ojwakiba Nkung'i nkolo.
4 Ngabapanga ndela ja
kunkamula Yesu bankome
kukuiya.
5 “Nambu ngabalenga kile
chimwe, chakakamuligwaje
kingobu cha mpapala gwa
Pasaka ukapitije ukomo kati
ja bandu.”

Yesu apakaigwa mauta ku Betania
(Maluko 14:3-9; Yohana 12:1-8)

6 Yesu akiba ku Betania,
kachakwe Simoni, ojwakiba
juna maloi,
7 amama bamwe abak-
iba na chupa echikitweli
mauta ga kunungila gabei
ngolongwa, nganhwikilila
pamecha pala apakiba

atamite akalya chakulya,
ngannyitila mauta genia
umutwe.
8 Akinapunji bakwe apa-
balola genia ngabachimwa,
ngabalenga, “Ganike ku-
gatunia?”
9 “Mauta ganga kabi
gauchigwe kubei ngo-
longwa, nu uloi gwene kape
akaocho.”
10 Yesu ngamanya echiba-
longela, ngabalengela,
“Mbona machumbuya
amama bamba? Batei
chwapi ni kile chambone
kwango.
11 Akaocho mmi nabo
machoba goa, nambu ne
mbeje pamwe namangweto
machoba goa.
12 Amama bamba banyitile
mauta ibe kumbanganikia
kwa machiko gango.
13 Nannengelanga kweli
kutenda, padunia poa pu-
pakutangachigwa Nhwalo
Gwambone, kitendwa
chenje chibatei amama aba
kibakulongaligwa kakom-
bake benia.”

Yuda ajeketela kunng'aluka Yesu
(Maluko 14:10-11; Luka 22:3-6)

14 Penia Yuda Isikalioti,
ojwakiba jumwe kati ja baba
komi na abele, ngajenda
kwa akakung'i akolo,
15 ngabalenge, “Mpakumbe
kinii anda nang'alwike
Yesu?” Ngabammalangi
ipande selasini yuloi,
16 Kuboka kingobu chenie
Yuda ngabe akapala ndela ju
kunng'aluka Yesu.

Yesu alye chakulya cha Pasaka pamwe na akinapunji bakwe
(Maluko 14:12-21; Luka 22:7-13,21-23; Yohana 13:21-30)

17 Lichoba lya kutumbula
mpapala gwa mikate jan-
gajela Kimela akinapunji
ngabannyendela Yesu nga-
bankonya, “Mpala tukam-
panganikie ko Chakulya cha
Pasaka?”
18 Yesu ngabajanga,
“Nnyendange kunnyini
kumundu jumwe, makan-
nengele, ‘Aboli balenga,
kingobu chango kiike,
mbakulye Pasaka pamwe na
akinapunji bango kachinu.’
”
19 Akinapunji ngabatenda
andi Yesu apabalagila,
ngabapangania mpapala
gwa Pasaka.
20 Piika kimuyo, Yesu
ngatama kulye pamwe na
akinapunji bakwe komi na
abena.
21 Apabakiba bakalyaga,
Yesu ngalenga, “Nannenge
kweli, jumwe panakati jinu
apakung'aluka.”
22 Akinapunji ngabaechuka
muno, ngabatumbu
kunkonya Yesu jumwe
jumwe, “Angwana, bo
nenga?”
23 Yesu ngajanga, “Ojwa-
pakulela nkate muntungati
pamwe na nenga nga jwenio
ojwapakung'aluka.
24 Mwana jwa Mundu
mawa andi pagalenga Ma-
jandiko Gachwapi nhwalo

gwa jwenio, nambu, kulaga mundu jwenio ojwapakunng'aluka Mwana jwa Mundu! Yakabi mbaya kwa mundu jwenio anda akabelwikije.”

25 Yuda ojwapala kunng'aluka, ngankonya, “Aboli! Bo, nenga?”

Yesu ngalenga “Mwe nnengite.”

Ilyo ya Angwana
(Maluko 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Akakolinto 11:23-25)

26 Pabakiba bakalyaga, Yesu ngatola nkate, ngannumba Nnoongo, ngaumetula, ngabape akinapunji bakwe nu kulenga, “Ntolange nnie, gongo nga mmele gwango.”

27 Kabe ngatola kikombe, ngalumba, ngabape akalenga, “Nnywegange mmoa,”

28 “Jenje nga myai jango ejibeka kipola lilagano lya Nnoongo, myai ejichalakicha malagano ga bandu ajingi ibe balekekeigwe mabaja.

29 Nannengelanga, nyweje kabele divai ja zabibu mpaka lichoba lyale apambakunywe nhyono pamwe na mangweto mu Kingwana cha Awabango.”

30 Kuboka pu kujemba nhwambo, ngabajenda kukitombi cha Mizeituni.

Yesu alenga Petulo apakungana
(Maluko 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

31 Penia Yesu ngabalengela, “Kilo jenje ja lele, mmoa mwenga mpakutila nu kuneka ne, gambu Majandiko Gachwapi galenga, ‘Nnoongo alenga mbakunkoma nchungi, na kipenga cha mambelele kipakupwilikana.’

32 Nambu kuboka pu kuyoka kwango, mbakunnongalela ku Galilaya.”

33 Petulo ngannenge Yesu, “Ata ikabi boa bannekangite, ne nannekaje.”

34 Yesu ngannengela, “Kweli nannengela, kilo ujenje tango nkokoloko nukubekaje, mpakungana patatu.”

35 Petulo ngannengela, “Nengaje yenie ata anda napaligwe kuwe pamwe namwe nannekaje.”

Akinapunji bange bala ngabalenga uyo.

Yesu agongalela kung'onda gwa mikongo ku Getisemani
(Maluko 14:32-42; Luka 22:39-46)

36 Penia Yesu ngajenda pamwe na akinapunji bakwe paali apakemigwa Getisemani, ngabalenge, “Ntamange pamba ne nyenda papa kugongalela.”

37 Ngantola Petulo pamwe ni ingota ibena ya Zebedayo, ngatumbula kuechuka na kube na nambwele,

38 Penia ngabalengela, “Mbi na kuwechuka kukolongwa umwojo papipi nu kuwe. Ntamange pamba nkeluyange pamwe na ne.”

39 Ngajenda nnongi ka-
choko, ngagwe manguku,
ngagongalela, “Awabango
andaiotwile kikombe chenje
chambete, nambu ikabe
anda apambala neje, ila
apampala mwe.”
40 Kubokapenia ngababuji
akinapunji bakwe akatatu
bala, ngabakole bagochilinge,
ngannenge Petulo, “Mboni
makangweto nchipulinge
kube mio pamwe nane ata
lisaa limwe?
41 Nkelukiange nuku-
gongalela kupala makalon-
doigwaje. Uhuke kupala
kutenda agapala Nnoongo
nambu makakala ga mundu
kuotoje.”
42 Ngajenda kabe mala
ja pabele ngagongalela,
“Awawa bango, anda iotwile
kikombe chikumboteka
kipete panga nywe nenga,
nambu agampala gaka-
muligwe.”
43 Ngabajendela ka-
bele, ngabakolelanga
bagochalinge, gambu mio
gabe gakiba na lugono.
44 Yesu ngabaleka, nga-
jenda kabele kugongalela
mala ja patatu kwa malobe
ugaga.
45 Kabe ngabajendela
akinapunji bala, ngabalen-
gela, “Bo, mmi tango mak-
agolokanga nu kupomolela?
Nnolange! Kingobu chene
kiike, na Mwana jwa Mundu
makamuigwa mumaboko ga
bandu abakamu mabaja.
46 Nnyinukange tu-
jende. Atendakuika ojwa-
pakung'aluka!”

Kupukiligwa kwa Yesu
(Maluko 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

47 Yesu apakiba tango
akalongela nabo, kingobu-
cho ngaika Yuda, jumwe
kati ja akinapunji komi na
abele. Ngalongwana nabo
bandu ajingi bina mapanga
na imbonga. Abakiba
batumigwe na akakung'i
akolo na akananhota ba
bandu.
48 Mundu ojwapala
kunng'aluka Yesu, akiba tay-
ali aulaite kiingi nkengeni
gwenio kulenga, “Mundu
ojumbakunkumbatila nga-
jwenio. Mampukilange!”
49 Yuda ngaunhwegele
Yesu nu kulenga, “Aboli,
kunchelile,” penia ngankum-
batila.
50 Yesu ngannengela,
“Aganja, nkamule echin-
hwiki ukamula.”
Ngabaika kumpukila
Yesu nu kummekanga mu-
makakala.
51 Jumwe ja abakiba
pamwe na Yesu ngatond-
abeya luboko, ngaucholo-
mola upanga gwakwe,
ngamputa mpakachi jwa
Nkung'i Nkolo, ngaunheketa
lichikilo.
52 Yesu nganengela,
“Mmuye upanga gwinu
muala, gambu jwajoa ojwa-
putana ku upanga, mawa nu
upanga.
53 Bo, mmanyangiteje
kube kabi nhotwi ka-
jopa Awawa bango
nabombe kingobu uchenje
kabibanetile kikuta kiko-
longwa cha bandu komi na

mabele cha akapakachi ba
Nnoongo?
54 Nambu ipakulen-
ganila bo Majandiko Gach-
wapi eilenga kube nga
apaipaligwa kube?”
55 Yesu ngaulenge nken-
geni gwa bandu, “Bo,
unhwikilinge kumbukila
kwa mapanga na imbonga
anda ne napoki? Machoba
goa nakiba Munyumba
ja Nnoongo nakabola, na
umbukalingeje.
56 Nambu ganga goa gaka-
muligwe ibe Majandiko ga
alondoli ba Nnoongo galen-
ganile.”

Penia akinapunji boa nga-
banneka, ngabatilanga.

Yesu nnongi ja akolongwa ba Libalacha lya Akayahudi

(Maluko 14:53-65; Luka 22:54-55,63-71; Yohana 18:13-14,19-24)

57 Bandu benia ababam-
pukila Yesu ngabampeleka
kachakwe Kayafa, Nkung'i
Nkolongwa, okwabakon-
gana aboli ba Malagilo ga
Musa na akananhota.
58 Petulo ngankengama
kutaali, mpaka mu uwa ja
nyumba ja Nkung'i Nko-
longwa, ngajingi unyumba
pamwe na akalendei aibone
ilebe pipakube.
59 Akakung'i Akolongwa
na Libalacha lya Akayahudi
ngabajiga kupala malobe
guwangi ibe bankome Yesu,
60 nambu bapatangiteje
lilobe lyalyoa, na bandu
ajingi ngabaika ngabalenga
malobe guwangi kujwenio.
Ngabajomolela kuika bandu
abena,
61 ngabalenga, “Mundu
ojo alengita kutenda, ‘An-
hotwile kujibomo Nyumba
ja Nnoongo nu kuchenga
kabena kwa machoba
matatu.’ ”
62 Nkung'i Nkolongwa nga-
jema, ngankonya Yesu, “Bo,
nnyangaje lilobe? Bandu
aba batenda kunkopakea?”
63 Nambu Yesu ngatama
nuu. Nkung'i Nkolongwa
ngannenge, “Nnapile ku
Nnoongo ojwabi mmomi
anda mwe nga Kilisto Nkom-
boi, Mwana jwa Nnoongo.”
64 Yesu ngannyanga jwe-
nio, “Elo mwe nnengite.
Nambu nannengelanga
mmoa, kutumbu ngoe
mamammona Mwana jwa
Mundu atamite kingonu cha
kalelo cha Nnoongo juna
uwecho, akaika mumaunde
gu kumbengu!”
65 Penia, Nkung'i Nko-
longwa ngajwepula ngobo
yakwe, ngalenga, “Atekun-
tukana Nnoongo! Tupaije
akachaili! Nnyoaninge
apantukana Nnoongo!
66 Mangweto nhwachangabo?”

Angweto ngabannyanga,
“Akweti malemwa apaligwa
kuwe.”
67 Kabe ngubunhwuni
mata kumio, ngabamputa
makopi. Bange kongo
bakamputa makopi,
68 ngabalenga, “Kilisto
mutulengele beneke, abam-
putite!”

Petulo ankana Yesu
(Maluko 14:66-72; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18,25-27)

69 Petulo akiba atamite panja kuua. Penia, mpakachi jumwe munkege ngannyendela, ngalenga, “Mwe uyo makiba pamwe na Yesu juku Galilaya.”

70 Petulo ngakana nnongi ja boa akalenga, “Manyije echinnongela,”
71 Apakiba akapita paniango, mpakachi jonge munkege ngammona, ngabalengela abakiba penia, “Mundu jwajo akiba pamwe na Yesu juku Nazaleti.”
72 Petulo ngakana nukulenga, “Napila yene numanyije mundu jwenio!”

73 Mwenakandaye kachoko, bandu abakiba penia ngabannyendela Petulo. Ngabannengela, “Kweli, mwe nga nabamwe kati ja angweto, gambu kilonge chinu kibonekana mwe mmoke ku Galilaya!”

74 Penia Petulo ngatumbu kulapila kulenga, Nnoongo anhukumule anda nonge uwangi! “Numanyije mundu jwenio!”

Kingobu tu nkokoloko ngabeka,
75 Petulo ngakombakela malobe galenga Yesu, “Tango nkokoloko nukubekaje, mpakungana patatu umanyije ne.” Ngapita panja ngaguta muno.

27

Yesu bampeleka kwa Pilato
(Maluko 15:1; Luka 23:1-2; Yohana 18:28-32)

1 Pukuchaga, akakung'i akolongwa boa na akinanhota ngababeka machabuli gu kupala kunkoma Yesu.
2 Ngabantaba ntondolo, ngabampeleka kunkamuya Pilato, nkolongwa jwa nkoa ojwachaguligwe na kilongoi jwa Loma.

Kiu cha Yuda
(Itendwa 1:18-19)

3 Penia Yuda jwenio ojwang'alukaga, palola kube Yesu bunhukumwile, ngaganwa, ngababuki akakung'i akolo na akinanhota ipande salasini yuloi yela.
4 Ngabalengela, “Ndekulemwa kummeka mundu jwanga malemwa akomigwe.”

Nambu bombe ngabalenga, “Twe genia gutupata bo? Genia ginu mmene.”
5 Yuda ngaulekela uloi gola munyumba ja Nnoongo, ngapita panja, ngajabula ngakikongela.

6 Akakung'i akolo ngabatola uloi gola, ngabalenga “Ipaligweje kubeka munkoba gwa nyumba ja Nnoongo kwa magambu uloi gwa ukoma mundu.”
7 Ngabalagana, ngabaemela nng'onda gwa mmombi pabe paali pa kuchiki akageni.

8 Mpaka lele nng'onda
gwenio ukemigwa, “Nng'onda
gwa Myai.”
9 Penia malobe ga nnon-
doli Yelemia ngagalenganila,
“Ngabatola ipande makomi
matatu ya uloi kulenganila
na jwajo jubammeka bei
bandu ba Kuisilaeli,
10 ngabaemela kwa uloi
gwenio nng'onda, anda
Angwana apabanagila.”

Pilato ankonnya Yesu
(Maluko 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohana 18:33-38)

11 Yesu ngabannyemeka
nnongi ja nkolongwa jwa
Nkoa. Penia, ngabankonya,
“Bo, mwe nga Mangwana ba
Akayahudi?”
Yesu ngajanga, “Mwe
nnengite.”
12 Nambu akakung'i ako-
longwa na akananhota
apabakiba bakantakiana,
ajangitije lilobe.
13 Yene Pilato ngankonya,
“Bo, mpetakujoaje matakiano
genia goa agabapia kwinu
mwenga?”
14 Nambu Yesu ajan-
gitije ata lilobe limwe,
ata akolongwa ba Nkoa
ngabaomongwa muno.

Yesu bunhukumu kuwe
(Maluko 15:6-15; Luka 23:13-25; Yohana 18:39; 19:16)

15 Lwakiba lukobo lwabe
kingobu cha mpapala
gwa Pasaka akolongwa ba
Nkoa kaleke Akayahudi
mundu jumwe ojwatabigwe
ojwabampailinge.
16 Kingobu chenie akiba
ojwatabigwe jumwe, lina
lyakwe Yesu Balaba.
17 Yene, bandu apabakon-
gananga pamwe, Pilato
ngabakonyanga, “Mpalanga
nanneke jwako kati ja
abele bamba, Balaba andaje
Yesu ojwakemigwa Kilisto
Nkomboi?”
18 Alenga yene gambu
amanyi kibola kutenda ban-
netanga kwakwe magambu
ga bwiu.
19 Pilato apakiba atamite
pakitebu cha hukumu, an-
hana mundu ngabapelekela
chalamu, “Makankamwa
kilebeje mundu jwambone
jwenio, gambu lele ndeku-
laga muno mumaloto maga-
mbu jakwe.”
20 Nambu akakung'i
akolongwa na akananhota
ngabakwelekea bandu ban-
nyope Balaba ajogoligwe na
Yesu akomigwe.
21 Nkolongwa jwa Nkoa
ngakonya, “Jwako kati ja
abele bamba ojwampala
nanneke?”
Ngabannyanga, “Balaba!”
22 Pilato ngabakonyanga,
“Lele, nantendibo Yesu
ojwakemigwa Kilisto Nkom-
boi?”
Boa ngabalenga, “Abam-
bigwe!”
23 Pilato ngakonya, “Kwa
nike? Atei ubaja gani?”
Angweto ngabayanga
kulenga kanonoya, “Abam-
bigwe panchalaba!”
24 Pilato apamanya kube
aotwaje chachoa na kijonga
kitela kutumbula, ngatola

mache, ngakuya maboko
nnongi ja bandu, ngalenga,
“Ne ngwetije ligambo
nhwalo gwa kiu cha mundu
jonjo, kwale mmene.”
25 Bandu boa ngabalenga,
“Myai jakwe jibe panani ja
mitwe jito na panani ja
mitwe ja ingota ito!”
26 Penia Pilato ngan-
nekekea Balaba kuboka
kukipungo, nambu Yesu
ngabakamuya aputigwe
iboko na manjolinjoli na
abambigwe panchalaba.

Manjolinjoli gammeka nhwenyo Yesu
(Maluko 15:16-20; Yohana 19:2-3)

27 Penia manjolinjoli
ga Pilato ngagampeleka
Yesu panganya ja boma,
nkengeni gwoa ngukongana
kuntindiki jwombe.
28 Ngabanhwula ngobo
yakwe, ngabankwindiya
ngobo ya kingwana.
29 Ngabapota ulem-
balemba gwa miba na
ngabankwindiya umutwe,
uyo ngabammekela nnai pu-
luboko lwakwe lwa kalelo.
Ngabakilikitila nnongi jakwe
na ngabammeke nhwenyo
bakalenga, “Kunchelile
Angwana ba Akayahudi!”
30 Ngubunhuni mata,
ngubuto nnai ngabamputi
umutwe.
31 Kuboka pu kummeke
nhwenyo, ngubunhwula li-
jou lela na ngabankwindiya
ngobo yakwe, kuboka penia
ngabampeleka kummamba.

Yesu abambigwa
(Maluko 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)

32 Apabakiba bakajenda,
ngabankolela mundu jumwe
liina lyakwe Simoni, mundu
jwa kilambo cha Kulene,
ngabannenge mpoto nchal-
aba gwa Yesu.
33 Apabaikanga paali
apakemigwa Goligota, mana
gakwe, “Paali pi Kitongo cha
mutwe,”
34 Ngabampe divai
kutindigana na kile kibaba
ntela gukupoya kubinia.
Nambu Yesu apapaya
ngakana kunywe.
35 Ngabammamba, uyo
ngababagana ngobo yakwe
kukubeka kiumbuumbu.
36 Kuboka pa genia nga-
batamanga, ngabannendela.
37 Panani ja mutwe
gwakwe panchalaba
ngababeka kibao echibaandike,
“Jonjo nga Yesu, Nngwana
jwa Akayahudi.”
38 Akapoki abena
ngababambigwa uyo pamwe
na Yesu, jumwe kingonu cha
kangeja na jonge kingonu
cha kalelo.
39 Bandu abakapeta penia
ngabantukana Yesu nuku-
tikatika mitwe jabe kulenga,
40 “Mwe! Nnen-
gita nhotwije kujibo-
mola nyumba ja Nnoongo
nukuchenga kwa machoba
matatu? Ngoe mikikombole
mmene. Anda mwe nga
Mamwana jwa Nnoongo,
nhuluke panchalaba!”
41 Akakung'i akolo na ak-
aboli ba Malagilo ga Musa

na akananhota uyo ngabam-
meke nhwenyo bakalenga,
42 “Ngabakombo bange,
nambu kukikombola mwene
kuotwaje! Jwombe konda
Nngwana jwa Akasilaeli!
Anda ngoe auluke panchal-
aba, natwe matunhwamina.
43 Nganhyobalela Nnoongo
nukulenga eti jwombe
nga Mwana jwa Nnoongo,
Nyeme twetulole anda
Nnoongo apaile kunkom-
bola.”
44 Ababambigwa pamwe
ngabantukana uyo.

Yesu awe panchalaba
(Maluko 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

45 Ikiba saa sita nalumu
mpaka saa tisa kimuyo,
lubendu ngulutanda kil-
ambo choa.
46 Apaika saa tisa
Yesu ngaguta kulilobe
likolongwa, “Eloi, Eloi,
lama sabakitani?” Mana
gakwe, “Nnoongo jwango,
Nnoongo, jwango mboni
undekuneka?”
47 Bandu bange abajeman-
gita penia abannyoanga jwe-
nio ngabalenga, “Ankema
Eliya.”
48 Jumwe kati jabe ngabu-
tuka, ngatola litonji na
ngalichwika musiki, ngalita-
bali munnai ngantondobeke
Yesu anywe.
49 Bange ngabalenga,
“Nyemetulole anda Eliya
maika kunkombola.”
50 Yesu ngaguta kabena
kanonoya, ngajomoka.
51 Panjia ja nkati ja
Nyumba ja Nnoongo elibag-
ina pa Chwapi ja Nnoongo
ngijipachuka ipande ibena
kuboka kunani mpaka pae.
Nnema ngulendemela na
mabwe ngagapachuka,
52 makabuli ngagajogoka
na bandu nduu bach-
wapi ba Nnoongo abawile
ngabayoka.
53 Na bombe, kuboka
pa kuyoka kwakwe Yesu
kuboka kwa abawile,
ngabapita mumakabuli na
ngabaika mukilambo cha
Chwapi Kuyelusalemu na
ngababonekana na bandu
nduu.
54 Kilongoi jwa akalenda
ba Loma na manjolinjoli
agakiba gakannendela Yesu
apabalola kulendemela kwa
lutope na ilebe eipitile
yela, ngabajogopa muno,
ngabalenga, “Kweli mundu
jonjo akiba Mwana jwa
Nnoongo.”
55 Paali penia pakiba na
akikege ajingi bakalolanga
kwa kutaali. Benia nga
abankengama Yesu kuboke
ku Galilaya bakantumikia
jwombe.
56 Kati jabe akiba Maliamu
Magidalena na Maliamu
amama ba Yakobo na
Yusufu, pamwe na amama
ba ingota ya Zebedayo.

Machiko ga Yesu
(Maluko 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

57 Apaikiba kimuyo,
ngaika mundu jumwe juna
uloi kuboke Alimatayo, liina

lyakwe Yusufu. Jwombe uyo
akiba napunji jwa Yesu.
58 Ngannyendela Pilato,
ngajopa bampe mmele gwa
Yesu. Pilato ngaamulicha
bampe.
59 Yusufu ngautola mmele
gola, ngaubiligila chanda
ejibi chwapi,
60 ngaubeka nkati ja lik-
abuli lyakwe liyono elikiba
liembigwe piliganga. Pe-
nia ngalipilimbia libwe liko-
longwa nnongi ja nniango
gu likabuli, ngajabula.
61 Maliamu Magidalena na
Maliamu jonge bakiba bata-
mangite kulilolake likabuli.

Akalenda pilikabuli

62 Malabo jakwe, lichoba
elikengima elikiba lya Kupo-
molela, akakung'i akolo na
Mafalisayo ngabannyen-
delela Pilato,
63 Ngabalenga, “Ananhota,
tubiukombokela kutenda
jwajo nhwangi pakiba
mmomi alenga, ‘Kuboka pa
machoba matatu mahyoka.’
64 Ku yene nhwamuliche
likabuli lilendeligwe mpaka
lichoba lya tatu ibe akina-
punji bakwe bakannyibaje
na kalenge bandu kutenda
ayokite. Nhwangi gwa ku-
pela gongo upakube mmaja
muno kupeta gwago gwa ku-
tumbula.”
65 Pilato ngabalengela,
“Aja, nkweti akalendei,
nnyendanga makalendele
apanhwotwile.”
66 Yenie ngabajendanga,
ngabalilendela likabuli,
ngabalimatila libwe lela
na kaleka penia akalendei
bakalenda.

28

Kuyoka kwa Yesu
(Maluko 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-20)

1 Kuboka pi Lichoba
li Kupomolela, papipi
nu kuche gi lichoba lya
jumapili, Maliamu Magi-
dalena na Maliamu jonge
ngabajendanga kulola likab-
uli lela.
2 Kingobucho ngukupitila
kulendemela kukolongwa
kwa lutope, mpakachi jwa
Angwana ngauluka kuboka
kumbengu, ngalipilimbia
libwe lela, ngalitamila.
3 Abonekana anda njai na
ngobo yakwe yakiba nhuu
mbuu.
4 Akalendei bilikabuli
lela ngabalendemela kwa
mbwele ngolongwa, na
ngababe anda batekuwe.
5 Nambu Mpakachi jola
ngabalenge akikege bala,
“Mangweto makajogopaje!
Manyi kutenda mampalanga
Yesu ojwabambigwe mun-
chalaba.
6 Abije pamba ayokite
andi palengaga. Nhwikange
nnole paali pabammekita.
7 Nyendange chokwe
makalengelange akinapunji
bakwe ‘Kube ayokite kuboka
kwa abawile, na ngoe
annongolela kwako ku
Galilaya, kwenio mamam-
mona!’ Aja, ne tayali
nannengalinge.”
8 Kongo bakajogopa nu
kualalila, akikege benia

ngababoka chokwe pilik-
abuli ngababe na mbwele
muno ngababutuka kujenda
kalenge akinapunji bakwe.
9 Kingobucho, Yesu
ngakongana nabo, nga-
balenge, “Nnumbalile.”
Akikege benia ngaban-
nyendelela, ngabakilikitila
nnongi jakwe, ngabakamula
makongono gabe.
10 Yesu ngabalengela,
“Makajogopaje! Nnyen-
dange makalengela aka-
longa bango bajendange
Ku Galilaya na kwenio
mabakamona.”

Malobe ga akalendei ba likabuli

11 Akikege bala apabakiba
bakajabulaga, akalendei
bange ba likabuli lela ngaba-
jenda kunnyini kulenga
kila kilebe kwa akakung'i
nhwalo gwa ilebe yoa
eipitile.
12 Ngabakongana pamwe
na akanhota na kuboka
pa kulongelanga, ngabape
akalendei bala uloi nduu,
13 bakalenga, “Mangweto
nnenga yene, ‘Akinapunji
bakwe ngabaika kilo kuujiba
mmele gwakwe twe ogutak-
iba tugochile lugono’
14 Na anda Akolongwa ba
Loma bamanyi kilechenje
na twe matulongela nabo
mpaka tulole kube mang-
weto mpatangaje malola.”
15 Akalendei bala ngabau-
tola uloi gola, ngabakamwa
anda pababoligwe. Nhwalo
gwenio ujoanike kati ja
Akayahudi mpaka lele.

Yesu bapitila akinapunji bakwe

(Maluko 16:14-18; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Itendwa 1:6-8)

16 Akinapunji komi na
jumwe bala ngabajendanga
ku Galilaya kukitombi
echabalagila Yesu.
17 Apabammona, nga-
banng'ongalela, nambu
bange bakiba na mbwele.
18 Yesu ngaika papipi, nga-
balengela, “Mbatite kinala
choa kumbengu nu kudunia.
19 Nnyendange, makabeke
bandu boa babe akinapunji
bango, makabatichanga
kuliina lya Awawa na lya
Mwana na lya Uhuke jwa
Chwapi.
20 Mabolange ukamula
Malagilo bandu ilambo yoa
na makabi goa aganampi-
langite. Nenga mbi pamwe
namangweto machoba goa
pangapela, mpaka pijibaku-
pela dunia.”

Nhwalo Gwambone oguandikigwe na Maluko Kilongoi

Nhwalo Gwambone gwa Maluko nga kati ja itabu ncheche ya Mulilagano Liyono elilanduli kutama kwa Yesu Kilisto padunia. Kila kitabu kikemigwa, "Injili" mana gakwe, "Nhwalo Gwambone." Uandikigwa na Matayo na Maluko na Luka na Yohana kuboka pukujomoka Yesu. Nhwalo Gwambone gwa Maluko nnyipi kati ja Minhalo ncheche jenie. Iaminika kutenda kitabu cha Maluko nga chukutumbu kuandikigwa kati ja Minhalo joa ni kiandikigwa kati ja chaka cha 65-70 kuboka pukujomoka Yesu. Akachomi ajingi baamine kutenda uandikigwa Kuloma kupala kalimbia mwojo bandu abunhwamini Kilisto bu Kuloma.

Maluko, uyo akonda Yohana Maluko, akiba ndundame nnyabe akina Paulo na Banaba nambu ichima jakwe ngibuja unyuma gambu gukikiboya mu mwanja gu kimisheni (Itendwa 13:13). Kubokapenia Maluko ngaboka mwanja pamwe na Banaba (Itendwa 15:37-39). Maluko uyo ngamanyikana nng'anja mundu muno jwa Petulo (1 Petulo 5:13). Iganukube Maluko akiba nchaili ju kuibona mweneje kutama kwa Yesu padunia, akachomi baamini kutenda Maluko aandika kupete uchalakichi gwa Petulo gwenio nga nng'omba gu kitabu chenje. Mu Nhwalo Gwambone gongo, Maluko akachani nhwalo gukube napunji na maboulo ga Yesu kingobu chukupela.

Agabi mukitabu

- Maluko akilaite kitabu chenje mu lipungu lya 1:1-13.
- Kabe Maluko alanduli maengo ga Yesu kingobu pakiba ku Galilaya mu lipungu lya 1:14-8:21.
- Kubokapenia alenga mwanja gwa Yesu ku Yelusalemu (Lipungu lya 8:22-10:52).
- Maluko ajomoli kuandika nhwalo gwa Yesu kingobu pakiba ku Yelusalemu, pamwe nu nhwalo gwa kiu chakwe nu kuyoka (Lipungu lya 11:1-16:8).

Kutangacha kwa Yohana Mmatichi

(Matayo 3:1-12; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

1 Gongo nga Nhwalo
Gwambone gwa Yesu Kilisto,
Mwana jwa Nnoongo.
2 Itumbula andi apiandikigwe
na Isaya nnondoli jwa
Nnoongo.
"Nnoongo ngalenga,
'Mbakunkinga mmanda
jwango annongolele,
kumpanganakia ndela jinu.'
3 Mundu achobe papongoti,

‘Ntendekeye ndela ja Angwana,
mmeke kipola mubapakupeta!’ ”

4 Yohana Mmatichi apitila papongoti, ngatangacha na kabaticha bandu, ngabalenge, “Nnapange mabaja ginu nu kubatichigwa, Nnoongo mannekekea mabaja ginu.”
5 Bandu ajingi kuboka kukilambo cha Yudea nu Kuyelusalemu ngabannyendele Yohana, ngabalapanga mabaja gabe, nukubatichigwa mulukemba lwa Yolidani.
6 Yohana akwinda ngobo ji majuni ga ngamia, nu luunga lu limbendela mukibuno chakwe, chakulya chakwe kikiba maige na buchi.
7 Yohana ngabalenge bandu, “Munalome ojwapakuika kuboka pango nenga akweti uwecho kumbeta nenga. Mbaligwije kulita ukulugula ngoji yi ilatu yakwe.
8 Nenga nammatichanga kwa mache, nambu jwenio ammatichanga ku Uhuke jwa Chwapi.”

Kubatichigwa nu kulondoigwa kwa Yesu
(Matayo 3:13-4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13)

9 Machoba majingije, Yesu ngaika kuboka kukilambo chi Kunazaleti kunkoa gu Kugalilaya, ngabatichigwa na Yohana mulukemba lwa Yolidani.
10 Kingobutu Yesu papita umache, ngajibona mbengu jiekwike nu Uhuke jwa Chwapi akaika kutola panani jakwe andi ngunda.
11 Ni lilobe ngilijoanika kuboka kumbengu, kulenga, “Mwenga Mamanango manumpala manhwalalile.”
12 Kingobu tu Uhuke jwa Chwapi ngannongaleya kupongoti,
13 kwenio ngatama machoba alubaini, Lichetani ngilinnondoya. Ni inyama ya mpongoti yakiba ukwo, nambu akapakachi kuboka kumbengu ngabaika kummegelela Yesu.

Yesu bakemanga akakoki ancheche
(Matayo 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11)

14 Yohana apakiba mukipungo, Yesu ngajenda Kugalilaya ngatangacha Nhwalo Gwambone gwa Nnoongo.
15 Yesu ngalenga, “Kingobu chambone kiike, ni kingwana cha Nnoongo kibandakile. Nnapange mabaja ginu nhwamini nhwalo gwambone!”
16 Yesu apapeta umbwega ji lilaba li Kugalilaya, ngababona akakoki akabele Simoni nu ununu gwakwe Andulea, bakakokanga yamaki na mapelele. 17 Yesu ngabalenge, “Ungengamange nenga manammekanga mme makakoki ba bandu.”

18 Na angweto ngaba-
galekanga mapelele gabe,
ngabankengama.
19 Apabaika nnongi
kachoko, ngababonanga
Yakobo na Yohana, ingota
ya Zebedayo. Muntumbwi
gwabe bakatendekeanga
mapelele gabe.
20 Yesu apababonanga,
ngakema, angweto nga-
bankengama Yesu na kaleka
awamundu ana Zebedayo
muntumbwi pamwe na
akakamu maengo.

Mundu juna nchepela
(Luka 4:31-37)

21 Yesu na akinapunji
bakwe Lichoba li Kupo-
malela, ngabajendanga
Kukafalanaumu, Yesu nga-
jingi munyumba ji ku-
gongalela, ngabola.
22 Bandu bao ngabaomongwa
maboulo gakwe, gambu
abola andi mundu ojwak-
weti kinala, ngiti andi
akaboli babe ba Malagiloje.
23 Kingobu ucho ngajingi
mundu juna nchepela mun-
yumba ji kungongalela nga-
chobela,
24 "Mpala ni kwito, Yesu
ju Kunazaleti? Bo nhwikila
kutujomola? Numanyi
mwe, mwe machwapi
mankingigwe na Nnoongo!"
25 Yesu ngaukalapila
nchepela gwenio, "Nkotoke!
Mammoke mundu jwenio!"
26 Nchepela ngugun-
nyukanyuka mundu jwe-
nio, ngaguta kanonoya,
ngammoka mundu jwenio.
27 Bandu boa ngabaomongwa
ngabakonyana, "Chenie nga
nike? Maboulo mayono?
Mundu jwenio akweti kinala
chu kubenga michepela
najenie kunnyoa!"
28 Minhalo ja Yesu ngiji-
joanika kilambo choa chi Ku-
galilaya.

Yesu balamianga bandu
ndu
(Matayo 8:14-17; Luka
4:38-41)

29 Yesu na akinapunji
bakwe pamwe na Yakobo
na Yohana ngabapita mun-
yumba ji kugongalela,
ngabajenda kachakwe Si-
moni na Andulea.
30 Akimundu Simoni
akege, bakiba pikindanda,
atamwe, paika Yesu ngaban-
nengela.
31 Yesu ngabajendele
amama benia, ngabaka-
mula, ngabajinula. Kitamwe
ngachaboka, amama benia
ngababegelelanga.
32 Kimuyo bandu ngaban-
nete Yesu akatamwe ndu
bina michepela.
33 Bandu ndu bi kilambo
chenie ngabaikanga pu-
lubanja lwa nyumba jenie.
34 Yesu ngabalamiyanga
bandu ajingi abakiba na ita-
mwe, ngajibenga michep-
ela mijingi, na ngajikanalila
kulongela michepela jenie,
magambu jamanyi jwenio
nga meneke.

Yesu atangacha kukil-
ambo chi Kugalilaya
(Luka 4:42-44)

35 Kindabi jakwe, Yesu
ngajimuka ngajenda pajika
jakwe, kungongalela.
36 Nambu Simoni na aka-
jakwe ngabampalapala,
37 apabammona ngaba-
nenge, “Kila mundu atenda
kumpalapala.”
38 Yesu ngabalenge, “Tu-
jende kuijiji yenge eibi
papipi, gambu kwenio,
mbaligwa kutangacha
Nhwalo Gwambone uyo,
magambu inkila kwa genia.”
39 Penia ngajenda kila kijiji
chi Kugalilaya ngatangacha
mumajumba gu kugongale
nu kubenga michepela.

Yesu annamiya mundu juna maloi
(Matayo 8:1-4; Luka 5:12-16)

40 Mundu jumwe juna
maloi ngaika kwa Yesu
ngakilikitila ngajopa, “Anda
mpaile unyeguye!”
41 Yesu ngammone
kia, ngatondobea luboko
lwakwe, ngankunyula
nu kunnenge, “Mbala,
nnyeguke!”
42 Kingobucho maloi
ngagammoka mundu jwenio
ngajeguka.
43 Kubokapenia Yesu ngan-
nenge mundu jwenio ajab-
ule nu kunkelebuya,
44 “Mpenakia, makan-
nengeje mundu jwajoa
kilebe chenie. Nambu
nnyende mikikilaye
kunkung'i jwa Nnoongo.
Na makapange lilumbo
kukujeguka kwinu andi
apaamulicha Musa kupala
kachalakicha angweto ku-
tenda nnamite.”
45 Nambu mundu jwe-
nio, ngajenda ngalandulila
nhwalo gwenio kila paali.
Nu kulenga ilebe ijingi na
Yesu aotwije kabe kujingila
mukilambo cha chochoa
kukubonekana, ngatama
panja, pajikajakwe. Na
bandu ngabannyendela
kuboka kila paali.

2

Yesu annamia mundu ojwapolite mmele
(Matayo 9:1-8; Luka 5:17-26)

1 Machoba majingije,
Yesu ngabuja kabele
Kukafalanaumu, bandu
ngabajoa kutenda abi
kachakwe.
2 Bandu ajingi ngabakon-
gana kwenio kabe kiigije
chumbi changa bandu,
mpaka panniango na panja
poa. Kwenio Yesu ngabatan-
gachila Nhwalo Gwambone.
3 Bandu akancheche
ngabaika bampotwi mundu
ojwapolite mmele gwoa
ngabanneta kwa Yesu.
4 Kwa magambu ga bandu
ajingi, baotwije kumpeleka
unyumba mwakiba Yesu,
penia ngabapojo pikinyanga
kipola na Yesu, ngaban-
huluya mundu jwenio
bang'onike pilikai.
5 Yesu apaibona imani
yabe, ngannenge mundu
jwenio, ojwapolite, “Man-
ango, mabaja ginu galekeki-
igwe.”

6 Bange akaboli ba Malagilo ga Musa, abatamangite penia ngabawacha mumyojo jabe,
7 “Alongebo yene? Antukana Nnoongo! Abije mundu jwaotwi kulekekeya mabaja, Nnoongo tu nga ojwaotwile!”
8 Kingobu chenie Yesu ngamanya mawacho gabe, ngabakonya, “Mboni nhwachanga genia mumyojo jinu?
9 Kini chikibi kindema muno kunnenge mundu ojwapolite, ‘Nnekekiigwe mabaja ginu?’ Andaje ‘Kunnenge nnyinuke, ntole likai linu nnyabule’?
10 Nampala mmanyange kutenda, Mwana jwa Mundu akweti kinala cha kalekekeya bandu mabaja gabe pannema.” Penia ngannenge mundu ojwapolite,
11 “Na nnenge, nnyeme, ntole likai linu nnyabu kachinu!”
12 Kingobu bandu boa bakannolekea, mundu jwenio ngajinuka, ngatola likai lyakwe, ngajabula. Bandu boa ngabaomongwa ngabannumba Nnoongo, ngabalenga, “Tanalolaje kilebe andi eche!”

Yesu ankema Lawi
(Matayo 9:9-13; Luka 5:27-32)

13 Yesu ngajenda kabele umbwega ji lilaba elikonda Galilaya. Bandu ajingi ngabannyendelela na ngababolanga.
14 Kingobu apapeta, ngammona ntocha kodi ojwakemigwa Lawi, mwana jwa Alufayo, atamite panyumba ju kutocha kodi. Yesu ngannenge, “Ungengame.” Lawi ngajinuka ngankengama.
15 Kuboka penia, Yesu apakiba akalya chakulya, kachakwe Lawi. Akatocha kodi ajingi na bina mabaja ngabankengama Yesu na bange ngababe bakalya pamwe na akinapunji bakwe.
16 Bange akaboli ba Malagilo ga Musa, abakonda Mafalisayo, apabammona Yesu akalya pamwe na bandu bina malemwa na akatocha kodi ngabakonya akinapunji bakwe, “Mboni alye pamwe na akatocha kodi na bandu bina malemwa?”
17 Yesu ngabajanga kulenga, “Bandu banga itamwe kunkemaje nng'anga, abankema nng'anga akatamwe. Nhikila kakema bandu ababikibona kube bamboneje, nambu nhikila kakema bina mabaja.”

Nhwalo gu kupunga
(Matayo 9:14-17; Luka 5:33-39)

18 Akinapunji ba Yohana Mmatichi na akinapunji ba Mafalisayo batenda kupunganga. Bandu bange ngabaikanga, ngabankonya Yesu. “Mboni akinapunji ba Yohana Mmatichi na ba Mafalisayo batenda kupunganga, nambu akinapunji binu babi kupungaje?”

19 Yesu ngajanga, “Bo,
bandu abakokigwe kumpa-
pala gukutola akege ba-
paligwa kupunga kingobu
akoano babi pamwe nabo?
Mangobu pababe pamwe na
akoano ipaligwije kupunga.
20 Nambu, makiika
kingobu akoano ba-
pakuboigwa penia nga
apabapaligwa kupunga.
21 “Abije mundu ojwabeka
kibamba cha ngobo nhyono
mungobo ng'ona, mmanya
kibamba kiyono kibakupapu
ngobo ng'ona, nu kujonjakea
lilanga.
22 Abije mundu ojwajela
divai nhyono mukitumba
kigona, gambu anda atei
yene, divai jibakupachula
kitumba chenie na divai ji-
pakualabika, ipaligwa divai
nhyono kubeka mukitumba
kiyono.”

*Ukonya nhwalo gwa Li-
choba li Kupomolela*
*(Matayo 12:1-8; Luka 6:1-
5)*

23 Lichoba limwe li Kupo-
molela, Yesu na akinapunji
bakwe apeta mumigonda ja
ngano, undela akinapunji
bakwe ngabatumbu kuch-
wamu myejo ja ngano.
24 Mafalisayo pababo-
nanga ngabankonya Yesu,
“Mboni akinapunji binu
batendanga gangapaligwa
Lichoba li Kupomolela?”
Nno ote!
25 Yesu ngabajanga, “Bo
nchomangitije patenda
Daudi nakajakwe apabakiba
na njala?
26 Daudi ngajingi un-
yumba ja Nnoongo, ngalye
mikate ejibekigwe lilumbo
likunnumba Nnoongo. Ge-
nia gapitila kingobu Abiasali
apakiba Nkung'i nkolongwa.
Malagilo galenga Nkung'i tu
ojwapaligwe kulye mikate
jenie. Nambu ngalye Daudi
uyo ngabape bandu bakwe.”
27 Yesu ngalenga “Lichoba
li Kupomolela libekigwe
magambu ga bandu, na
bandu babekigweje mag-
ambu gu Lichoba likupo-
molela.
28 Yene, Mwana jwa
Mundu akweti uwecho ata
Lichoba li Kupomolela!”

3

*Yesu annamia ojwapolite
luboko*
*(Matayo 12:9-14; Luka
6:6-11)*

1 Yesu ngajingi kabele
munyumba ji kugongalela
na mwenio akiba mundu
ojwapolite luboko.
2 Munyumba mwenio
bakiba bandu bapala ban-
takiane Yesu, yene ngaban-
nolekea anda mannamia
mundu Lichoba li Kupo-
molela.
3 Yesu ngannenge mundu
jwenio ojwapolite luboko,
“Nhwike nnongi.”
4 Kubokapenia ngabakonya
bandu, “Bo, chako
chikipaligwa kutenda mu-
malagano gito Lichoba li
Kupomolela kutenda kilebe
chambone andaje kutenda
kilebe changambone?”
Kukombo bwomi andaje

koma? Nambu angweto
ngabatamanga nuu.
5 Penia Yesu ngabalo-
lakea ku lilaka, ngababone
kia kwa magambu ga
kujundupa myojo jabe.
Napenia ngannenge mundu
jwenio, “Ntondobeye luboko
lwinu!” Na jwenio nga-
tondabeya, luboko lwakwe
ngululama.
6 Mafalisayo ngagapita
panja, ngababeka machab-
uli pamwe na bandu ba
Helode, kupala ndela ji
kunkoma Yesu.

*Nkenga gwa bandu umb-
wega ji lilaba likolongwa*

7 Yesu ngaboka penia
pamwe na akinapunji
bakwe, ngabajenda umb-
wega ji lilaba likolongwa
li Kugalilaya, nankengeni
nkolongwa gwa bandu
ngunkengama. Bandu benia
baika kuboka kuilambo ya
Galilaya nu Kuyudea,
8 kuboke Kuyelusalemu
kilambo cha Idumea, kwie
ju lukemba lwa Yolidani, ku
Tilo na ku Sidoni. Bandu be-
nia ajingi ngabannyendele
Yesu kwa magambu ga kujoa
ilebe ijingi eyatenda.
9 Yesu ngabalenge ak-
inapunji bakwe bampali
ntumbwi gumwe, kupala
bandu bakamandakije.
10 Akiba balamiinge bandu
ajingi, na akatamwe boa ba-
palanga kupekenyela kupala
kakunyula.
11 Bandu bina michep-
ela kila apabammona Yesu,
ngabagwe pae nnongi jakwe
nu kuchobela, “Mwe Mwana
jwa Nnoongo!”
12 Nambu Yesu ngabaa-
mulicha kutenda bakalenge
banduje kutenda jwenio nga
meneke.

*Yesu achagula akinapunji
komi na abena*
*(Matayo 10:1-4; Luka
6:12-16)*

13 Yesu ngaombe pikit-
ombi, ngabakemanga aba-
paile. Na benia ngabannyen-
delela,
14 ngabapambula bandu
komi na abena, ngabakonda
achandundame. Nga-
balenge, “Nanchagulinge
mmegange pamwe na
nenga. Na uyo mbakum-
tumanga kutaali makatan-
gache ku bandu.
15 Na mampata kinala chu
kuboya michepela.”
16 Benia komi na abena
abapambuligwe, Simoni,
Yesu ngampe liina Petulo,
17 Yakobo na Yohana,
ingota ya Zebedayo Yesu
ngaipe liina lya Boanelige,
mana gakwe “Bandu
bukulindima,”
18 Andulea na Filipo na
Batolomayo na Matayo na
Tomasi na Yakobo mwana
jwa Alufayo na Tadei na Si-
moni Nkanaani,
19 Yuda Isikalioti
ojwanng'aluka Yesu.

Yesu na Mmaja
*(Matayo 12:22-32; Luka
11:14-23; 12:10)*

20 Kubokapenia Yesu nga-
jabula kachakwe. Bandu
ajingi ngabakongana kabele,

mpaka Yesu na akinapunji
bakwe kuchipu kulye.
21 Akalongomundu apaba-
joa genia, ngabajenda
kuntola, magambu bandu
balenga, “Ntamwe ma-
chonjo!”
22 Bange akaboli ba
Malagilo ga Musa kuboka
Kuyelusalemu, ngabalenga,
“Akweti Belizebuli, kabe
ajibenga michepela kwa
makakala ga nkolongwa ju
michepela.”
23 Penia Yesu ngabakema,
ngabalenge kukulan-
danakia, “Lichetani liot-
wabo kuliboya Lichetani?
24 Anda kingwana chimwe
kikibagine ikuta ikuta ei-
jomana, kingwana chenie
kipakugwe.
25 Anda lungolo lumwe
lukibagine ikuta ikuta
eijomana, lungolo lwenio
lubakupela.
26 Anda kingwana chi
Lichetani kikibagine ikuta
ikuta ichimwine, kingwana
chenie kipakugwe nu ku-
jomoka mbyu.
27 “Abije mundu ojwa-
pakuoto kujingi munyumba
ja mundu juna makakala nu
kumpoka ilebe yoa, mpaka
antabe oti mundu jwenio,
penia apakuoto kumpoka
ilebe yoa.
28 “Nannenge kweli,
Nnoongo mabalekekeya
bandu mabaja gabe goa na
matukano gabe goa.
29 Nambu abapakun-
tukana Uhuke jwa Chwapi
balekekeigwaje ngu, babi
na mabaja machoba goa
pangapela.”
30 Yesu alenga yene gambu
bannenga “Akweti nchep-
ela.”

Amama ninung'una ya Yesu
(Matayo 12:46-50; Luka 8:19-21)

31 Amamundu Yesu ni-
nung'una yakwe ngaba
jenda penia, ngabajema
panja, ngabantuma mundu
ankeme Yesu.
32 Bandu ajingi bak-
iba batamangite penia
kuntindila. Ngabannenge,
“Amabinu na inuna inu
bankema panja.”
33 Yesu ngalenga, “Ama-
bango ni inuna yango nga
beneke?”
34 Penia ngabalolekea
bandu abantindilinge,
ngalenga, “Nno! Bamba
nga akamabango na in-
unayango.
35 Mundu jwajwoa
ojwakamu agapala Nnoongo,
jwenio nga nkaka gwango,
nnombo gwango na amama
bango.”

4

Kulandanakia na mpandi
(Matayo 13:1-9; Luka 8:4-8)

1 Yesu ngatumbu kubola
kabele kiti abi umbwega
ja lilaba likolongwa li Ku-
galilaya. Nkengeni ogukiba
penia ukiba nkolongwa
penia Yesu ngaombe mu-
tumbwi ngatama mwenio.

Na bandu boa ngabatamanga pajomo umbwega ji lilaba likolongwa.
2 Ngababolanga ilebe ijingi kukulandanakia, ngabalengela,
3 “Mpenekiange! Akiba mundu ojwajenda kumicha mbeju.
4 Apamicha mbeju munng'onda, yenge ngitola undela, ijuni ngiika ngionyola.
5 Yenge ngitola pamaganga panga lutope lujingi. Ngimalika chokwe, magambu lutope lukiba lujingije.
6 Lumu pulubala, ngilembuka, magambu mikega jakwe jikiba yeluyelu, ngijoma.
7 Yenge ngitola pimikongo jamiba, na miba ngikola nu kuibalakia ipambikije.
8 Nambu yenge mbeju ngitola pulutope lwambone, ngimalika, ngikola nukupambika, lumwe mbonji salasini na yenge sitini na yenge mia.”
9 Kuboka penia ngabalenge, “Juna machikilo ajoe!”

Kulonge kukulandanakia
(Matayo 13:10-17; Luka 8:9-10)

10 Yesu apakiba jika jakwe, kati ja abakampenakia ngabanyendelela pamwe na akinapunji bakwe komi na abena, ngabankonya mana gukulonge kukulandanakia kwenio.
11 Yesu ngabalengela, “Mangwetomwe nkweti upeele gu kumanya chili ji kingwana cha Nnoongo,” nambu bange ababi panja kila kilebe balengela kukulandanikia,
12 ku yenie,

“ ‘Balolanga kweli,
nambu bijibonaje,
Bapenekianga kweli nambu bamanyaje.
Bakatei yene kabi mantendebuki Nnoongo, na jwombe kabi balekakiye.’ ”

Yesu alandulila kulandanikia kwa mpandi
(Matayo 13:18-23; Luka 8:11-15)

13 Kuboka penia Yesu ngabakonyanga, “Mangweto mmanyije kulandanakia kongono? Mmanyabo, kulandanakia konge?
14 Mpandi ngapanda lilobe lya Nnoongo.
15 Bandu bange babi andi mbeju eitoi pandela, lilobe anda lipandigwe. Lichetani kuika kuliboya.
16 Bandu bange babi andi mbeju eitoi pamaganga. Kingobu tu pibilijoa lilobe lyenie, kulipokela kukuala mwojo.
17 Nambu kolaje ngega nkati jakwe, aijendekea kuliagabala lilobe lyene kingobu tu, kingobu chu kulaga ni michwembo apajipitila magambu ga lilobe lyene, kuotwaje kujendekea.
18 Bandu bange andi mbeju eitoile pamiba. Benia nga abajoa lilobe lyenie,

19 nambu mbwele ja
bwomi, kupala uloi na tama
ji kupala ilebe ndu, kajingila
na kuliibilikia lilobe lyenie,
na benia kupambikaje
ngokwa.
20 Nambu bandu bange
babi anda mbeju eipandigwe
pulutope lwambone. Benia
kulijoa lilobe, kulipokela, nu
kupambika ngokwa, bange
salasini na bange sitini na
bange mya.”

Lumuli nhwina ji lidebe
(Luka 8:16-18)

21 Yesu ngajendekea ku-
longela, “Bo, abi mundu
ojwapamba lumuli nu
kubeka nhwina andaje
kuluekelela lidebe? Ije!
Nambu kulubeka panani
putala.
22 Kila chikiigwe kiba
kubonekana pukongolou
na kila chikiekeligwe kiba
kuekuligwa.
23 Juna machikilo ajoe.”
24 Uyo ngabalenge,
“Mpenekianga gwicho
echimikijoa! Kipemo
chimapemelanga bandu
bange, ngucho acha-
pakumpeme Nnoongo, kabe
nu kunnyonjekea.
25 Magambu mundu
juna kilebe majonjekeigwa,
nambu jwanga kola kilebe,
na chache kichoko cha kweti
kipakutoligwa.”

Kulandanakia na mbeju
eimalika

26 Yesu ngajendekea ku-
longela, “Kingwana cha
Nnoongo kibi andi nyene.
Mundu apanda mbeju
kung'onda gwakwe.
27 Kilo abe lugono na mui
abe mio mangobu genia
nga pimalika mbeju nu
ukola, jwenio kumanyaje
apitendigwa.
28 Lutope nga olutenda
kipandwa kimalike nukola
nu kupambika, kutumbu
kututuba liamba lilegalau,
kubokapenia mwejo, nu
kujomolela mbonji nkati ja
mwejo.
29 Luponji apulukomala,
mundu atumbu kupeta na
mbopo, gambu mangobu ga
mauno gaike.”

Kulandanakia na mbeju
njokonjoko eikemigwa hal-
adali
(Matayo 13:31-32,34;
Luka 13:18-19)

30 Kabe Yesu ngalenga,
“Kingwana cha Nnoongo tu-
landanakie na nike?” “Tu-
lenga kilandine na nike?
31 Kibi yene. Mundu nga-
tola mbeju ya haladali eibi
njokonjoko kupeta yoa eibi
pannema, mundu ngatola
nu kupanda pulutope.
32 Nambu andaipandigwe,
kumalika nu kube litutwe
likolongwa kupeta mikongo
joa ju mung'onda. Ndambi
yakwe ikola ni ijuni
kuchenga mihui jakwe
mundambi yenie.”
33 Yesu ngabatangachila
bandu nhwalo gwakwe,
kukulandanakia andi yene,
ngalonge nabo na angweto
ngabamanya echalongela.

34 Alongije chachoa panga
landanakia, nambu apak-
iba pamwe na akinapunji
bakwe ngabalenge kila
kilebe kipola.

Yesu aamulicha kim-
boonga kikotoke
(Matayo 8:23-27; Luka
8:22-25)

35 Kimuyo, lichoba ulyo,
Yesu ngabalenge akinapunji
bakwe, “Tujomboke tujende
kwiye ji lilaba.”
36 Penia ngubulekanga
nkengeni gwa bandu, aki-
napunji bakwe ngabajingi
muntumbwi mwakiba Yesu,
ngabajabulanga. Penia
pakiba ni mitumbwi jenge.
37 Kingobucho tu kim-
boonga kikolongwa ngiki-
tumbula kuguguma, maw-
imbi ngagaputa ntumbwi na
ntumbu gwenio ngutwele
mache. 38 Yesu akagoloka
kuagami nhwagamilo un-
yuma ja ntumbwi. Ak-
inapunji bakwe ngaba
nnyimuya kulenga, “Aboli,
bo, mboni kuagabaje tupa
kuwe?”
39 Yesu ngajimuka,
ngakiamulicha ngim-
bonga, kulenga, “Nkotoke!”
Ngagalenge mawimbi,
“Nnende!” Penia kimbonga
ngikikotoka, na ngukube jee.
40 Kubokapenia Yesu nga-
balenge akinapunji bakwe,
“Mboni nnyogopanga?
Bo, tango mmilingitije na
imani?”
41 Nambu ngabajogopanga
muno, ngabalengalana,
“Mundu ni ojo, upepo na
mawimbi kunnyoa?”

5

Yesu annamia mundu
juna michepela
(Matayo 8:28-34; Luka
8:26-39)

1 Yesu na akinapunji
bakwe ngabaika kukilambo
cha Akagelasi, kwie ji lilaba
likolongwa Kugalilaya.
2 Kingobu Yesu apauluka
muntumbwi, ngakongana
na mundu aboka kamak-
abuli. Mundu ojwakiba ni
michepela,
3 na atama kamakab-
uli. Na akibaje mundu
ojwaotwile kuntaba kabena
mitondolo,
4 kingobu chenge banta-
banga pingu ni mitondolo
nambu kila mangobu ngao-
tola kueketa mitondolo nu
kutunulana pingu yene, na
akibaje mundu ojwaotwile
kunhibilikia.
5 Atama kamakabuli nu
kiitombi kilo na mui, aka-
chobela nu kukikechanga
mabwe.
6 Akiba kutaali kingobu
apammona Yesu, yene
ngammutakila, ngakilikitila
majugwa nnongi ja Yesu,
7 na ngalenga kanonoya,
“Yesu, Mwana jwa Nnoongo
ojwabi kunani muno! Mpala
nike kwango nenga? Ku
liina lya Nnoongo, nannyopa
makambotekaje!”
8 Alongela genia maga-
mbu Yesu annengi, “Nchep-
ela nchapu, mumoke mundu
jwenio.”
9 Yene Yesu ngankonya
jwenio, “Lina linu
mabeneke?” Mundu jwenio
ngajanga, “Lina lyango,

‘Matyala,’ Magambu tubi tajingi.”
10 Kubokapenia jwenio ngannyopa Yesu akajibengaje michepela mukilambo chenie.
11 Kikiba kipenga kikolongwa chi magolobe papipi na penia pululela kamachela gi kitombi.
12 Michepela jenie ngijinnyopa Yesu, “Mutupeleke kwa magolobe, takagajingile.”
13 Yesu ngajijeketela, michepela jenie ngijimpita mundu jwenio ngijijingi mumagolobe. Kipenga choa cha magolobe agakiba elufu ibena ngikielela puelelo mpaka kulilaba, ngikijingila mumache.
14 Akachungi ba magolobe ngabatilanga, nukutangacha nhwalo gweno kunnyini nu muilambo yoa ibandakile. Bandu ngabaikanga kugabona agapitile,
15 kingobu pabanhwikalila Yesu, ngabammona mundu ujwajo ojwakiba na matyala gi michepela atamite penia, akwinditi ngobo na abi namalango gakwe, na boa ngabajogopanga.
16 Bandu abibweni ikobo yenie ngabalanduli bandu ikobo eimpatite mundu jwenio ojwakiba na nchepela nhwalo gwa magolobe.
17 Kuboka penia bandu ngabatumbu kunnyopa Yesu aboke mukilambo chabe.
18 Kingobu tu Yesu ngaombe muntumbwi, mundu ojwakiba na nchepela ngannyopa kulongwana nakwe.
19 Yesu ajeketileje, nambu ngalenga, “Nnyabule kachinu kwakalongo binu makalandulila ilebe yoa Angwana eibantendile na kia jibakweti kwinu mwenga.”
20 Penia, mundu jwenio ngajabula, ngatumbu kutangacha kwenio ku Dekapoli ikobo yoa Yesu eyantendile, bandu boa abajoa genia ngabaomongwa.

Biti Yailo nu munkege ojwakunyula ngobo ja Yesu
(Matayo 9:18-26; Luka 8:40-56)

21 Kingobu Yesu pajomboka kabele kwie ji lilaba likolongwa, nkengeni nkolongwa gwa bandu nguguntindila, Yesu kiti abi umbwega ji lilaba.
22 Kuboka penia kilongoi jumwe jwa nyumba ji kung'ongale Nnoongo liina lyakwe Yailo, ngaika penia. Apammona Yesu, ngakilakatila nnongi ja Yesu,
23 ngannyopa kulenga, “Nhwenja jwango ntamwe ambajomoka. Chonde tujende, makammeke maboko ginu, jwenio malama nu kube mmomi.”
24 Kuboka penia Yesu ngajabu nakwe. Bandu ajingi ngabankengama, nukunhwegelela tii nde.
25 Pakiba nu munkege juna kitamwe cha ncholo kwa yaka komi nibena,

26 aganu kulaguligwa
na akaganga ajingi. Nu
kutumia uloi gwakwe gwoa,
nambu alamitije na ali
jakwe ngijibe mbaja.
27 Apajoa nhwalo gwa
Yesu, na yene ngapekenyela
pankengeni gwa bandu
kunyuma ngakunyula ngobo
yakwe,
28 ngawacha kumwojo,
“Anda ngunywile tu ngobo
jakwe, manama.”
29 Ngakunyula lutando lwa
Yesu, na myai jakwe ngi-
jijoma kingobu ucho, na
ngakibona mwene kutenda
mmele gwakwe ulamiigwe
mulilola lyakwe.
30 Kingobucho Yesu nga-
manya kube makakala
gammokite, yene ngaba-
tendebuki bandu bala,
ngakonya, “Beneke abakun-
ywi ngobo yango?”
31 Akinapunji bakwe
ngabannyanga, “Mmikulola
bandu apabunhwegelile,
mboni nkonya beneke
abankunywile?”
32 Nambu Yesu ngajen-
dekea kulola ammone ojwa-
tei genia.
33 Munkege jwenio, nga-
manya agampitile, yene
ngaika kukilaya kwa mb-
wele, ngakilikatila, nu
kulenga kweli.
34 Yesu ngannenge jwenio,
“Manango, imani jinu
jinnamiye. Nnyabule kwa
tengela, nname kitamwe
chinu.”
35 Kingobu Yesu apakiba
akalenga genia, bandu
kuboka ku nyumba ja
Yailo ngabaika nu kun-
nenge, “Mwana jwinu
ajomwike. Ku nike kujen-
dekea kachumbuya Aboli?”
36 Yesu ajalitije chiba-
longila, “Nambu ngan-
nenge jwenio makajobokaje
nhwamina tu.”
37 Yesu ajeketije kujenda
na bandu bange nambu
Petulo na Yakobo na Yohana,
ununa gwa Yakobo.
38 Ngabaikanga kachakwe
Yailo, Yesu ngajoa manjega,
nguto nu kokaleka kujingi.
39 Ngajingi unyumba,
ngalenga, “Mboni man-
jega na nguto? Kamwale
ajomwikije, atekugoche tu.”
40 Angweto ngubunhweka.
Penia ngabapiyanga boa
panja, nambu ngabakema
awamundu mwana na
amamundu na akinapunji
bakwe atatu, ngabajingi-
langa kuchumbi omubabeka
mmele gwa mwana jwenio.
41 Ngankamu luboko,
ngannenge, “Talitha, kumi,”
mana gakwe, “Kamwale,
nannenge, nnyimuke!”
42 Kingobucho ngajema
nu kutumbu kutindi tindila.
Akiba na yaka komi ni ibena.
Kingobu pagapitila genia
bandu ngabaomongwa
muno.
43 Nambu Yesu ngabakele-
buya kikobo chenie bakan-
nenge munduje, na nga-
balenge bampe chakulya.

6

Yesu akanigwa kukilambo chuku Nazaleti

(Matayo 13:53-58; Luka

4:16-30)

1 Yesu ngaboka paali penia
ngabuja kachakwe, ngalong-
wana na akinapunji bakwe.
2 Lichoba li Kupoma-
lela ngatumbu kubola mu
nyumba ji kungongalela.
Bandu ajingi apaban-
nyoa ngabaomongwa, nga-
balenga, “Jwenio apatita
ko malango aga? Genia
malango nike? Na ibabo
ikobo andi eyeye?”
3 Bo, ojo nga jwajoje
chalamalajo, mwana jwa
Maliamu, na nkaka gwabe
akina Yakobo na Yose na
Yuda na Simoni? Bo,
akalombo mundu nga bata-
manga upambaje? Penia
ngababe na mbwele kwa
genia.
4 Yesu ngabalenge,
“Nnondoli kupataje ichima
kachakwe andaje kubandu
bakwe, nambu kupata
ichima kila paali.”
5 Penia alaitije ikobo,
nambu ngababeke maboko
akatamwe ngabalamanga.
6 Ngaomongwa magambu
gwangaamini gwabe.

*Yesu batumanga akina-
punji komi na abena
(Matayo 10:5-15; Luka
9:1-6)*

Kuboka penia Yesu nga-
jenda kuijiji ya papipi na
penia ngababola bandu.
7 Ngabakema akinapunji
komi na abena pamwe
na ngabakinga abena
abena. Ngabape kinala chu
kubenga michepela,
8 ngabakelebuya, “Makapo-
toje kilebe chachoa
mumwanja gwabe nambu
bapotola bokola tu bakapo-
toje yakulya wala nkoba
wala uloi muibwindo yabe.
9 Nkwindanga ilatu
nambu makapotoje mikogo
mibena.”
10 Uyo ngalenga, “Papoti-
pala pabapakumpokela, nta-
manga upo mpaka apam-
pakuboka penia.
11 Anda nhwike pik-
ilambo na bakanite
kumpokela andaje kumpe-
nakia, mmokanga, penia
mpyatanga litukunda mu-
makongono ginu kupala
kachalakicha.”
12 Kuboka penia angweto
ngababokanga penia ngaba-
jenda kutaali na penia,
ngabatangachanga Nhwalo
Gwambone bandu ngabal-
apa mabaja gabe.
13 Ngababenga michepela
mijingi, ngabapakaya mauta
akatamwe ajingi, ngabala-
manga.

*Kiu cha Yohana Mmatichi
(Matayo 14:1-12; Luka
9:7-9)*

14 Nngwana Helode juku
Galilaya ngajoa genia
goa, gambu Yesu aka-
joanika kila paali. Bandu
bange ngabalenga, “Yohana
Mmatichi ate kuyoka,
gambu makakala gi ikobo
gabi nkati jakwe.”
15 Bange ngabalenga,
“Jwenio nga Eliya.”
Bange ngabalenga, “Ojo
nnondoli kati ja akalondoli
ba lolo.”

16 Kingobu Helode apajoa genia genie, ngalenga, “Ojo Yohana Mmatichi! Nga jununhweketa mutwe, ate kuyoka.”

17 Machoba gu unyuma Helode akaamulicha kuntaba Yohana mukipungo. Helode atenda yene gambu gukutolana na Helodia ojwakiba nhwana gwa nnuna gwakwe Filipo.

18 Yohana mmatichi akate kunkelebuya Helode kulenga, “Ipaligwije kutola aanaba ununu gwinu.”

19 Munkege jwenio akatekunchimwa muno Yohana, ngapala kunkoma, nambu aotwije magambu annyogopa Nngwana Helodia.

20 Na Helode annyogopa Yohana Mmatichi magambu amanyi kutenda mundu jwenio jukiniaje kabe Nchwapi jwa Nnoongo, kabe ngammeka mulenda gwakwe. Helode ngapala kumpenakia Yohana, iganukube kuboka pa kumpenikia, ngaechuka muno.

21 Kiika kono Helodia ngapata kijemo. Likiba lichoba lya mpapala gu kombakela kubelekwa kwa Helode, ngababeke mpapala nkolongwa, bandu bakwe bi libalacha lyakwe na akolongwa ba akalenda bakwe na achikilongoi buku Galilaya.

22 Mwana jwakwe Helodia munkege ngajingila, ngaina, nganhwalali mwojo Helode na akageni mundu. Yene Nngwana Helode ngannenge kamwale, “Mikipala nike? Unyope nane manampa chachoa echimikipala.”

23 Kabe ngalagana kulenga, “Chachoa echimpala unyopatu, manumpage, ata nusu ji kingwana chango.”

24 Yene kamwale ngaboka, ngabakonya amamundu, “Nyopa nike?”

Ngabajanga, “Mutwe gwa Yohana mmatichi.”

25 Kamwale jwenio ngabuja chokwe kangwana ngajopa, “Mbala umbe kingobu uchenje mutwe gwa Yohana mmatichi.”

26 Yene angwana ngabaechuka muno, nambu kwa magambu ga kulapila kwabe, na kwa magambu akageni abakiba pampapala, baotwije kunkanalila.

27 Yene nganhwamulicha nnenda alete mutwe gwa Yohana. Nnenda ngajenda mukipungo nganhweketa mutwe Yohana,

28 kuboka penia ngaleta mutwe mulichinia ngabampe kamwale, na jwenio ngabape amamundu.

29 Akinapunji ba Yohana apabajoa genia, ngabaika ngabatola mmele gwa Yohana ngabachika.

Yesu aupe chakulya nkengeni nkolongwa

(Matayo 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

30 Achandundame ngababuja, nukongana na Yesu, ngabalenge goa agabateile nu kubola.

31 Penia pakiba na bandu ajingi abajenda nu kubuja

kwa Yesu na akinapunji
bakwe baotwije kulye
chakulya yene Yesu nga-
balenge angweto, “Tujende
paali pantemela kwenio
tukaba jika jito mamakapo-
molela kachoko.”
32 Yene angweto ngabajen-
danga jikajabe muntumbwi
paali pantemela.
33 Bandu ajingi ngababona
angweto pababokanga, yene
ngabamanya kingobu ucho
kababilingite, ajingi kuboka
kila kilambo, ngababutaki-
langa ngabalongelela kuika
kwenio kwajenda Yesu na
akinapunji bakwe.
34 Kingobu Yesu apauluka
muntumbwi, ngaubona
nkengeni gwa bandu,
ngababone kia, magambu
bakibanga andi mambelele
ganga nchungi. Yene nga-
tumbu kabola ilebe ijingi.
35 Pilitipika lichoba, akina-
punji bakwe ngaba nnyen-
delela Yesu, ngabannenge,
“Paali pamba papongote, na
ngoe kutipike.
36 Mbaya matabukange
bandu maleke bajendange
kumigonda nu kuijiji ya
papipi, bakaemelange ilyo.”
37 Nambu Yesu ngabalen-
gela, “Mapagange mangweto
chakulya.”

Akinapunji ngabankonya
Yesu, “Bo, mpala tujende
takaemele mikate ku uloi
ndu, na kapeganga balya-
gange?”
38 Yene Yesu ngabakonyanga,
“Nkweti mikate milenga?
Nnyende makalolange.”

Apabalola, ngabannenge,
“Jibi mikate nhwano na ya-
maki ibena.”
39 Penia, Yesu nga-
balenge akinapunji bakwe
matamikange bandu boa
ikuta ikuta pina manyai ga
chwapi.
40 Yene bandu ngabata-
manga ikuta ikuta ya bandu
mia mia na ya bandu amsini
amsini.
41 Kuboka penia Yesu
ngatola mikate nhwano na
yamaki ibele, ngalola kunani
kumbengu, nu kunnumba
Nnoongo. Ngametula
mikate, na kape akina-
punji bakwe babaganakie
bandu. Uyo na yamaki ibele
ngababaganakia boa.
42 Bandu boa ngabalye, nu
kujukuta.
43 Penia akinapunji ga-
balokotanga imbolopolo yi
mikate na yamaki, nga-
batweleyanga ikapo komi ni
ibena.
44 Bandu abalile mikate je-
nie bakiba akinalome elufu
nhwano.

Yesu ajenda panani ja mache
(Matayo 14:22-33; Yohana 6:15-21)

45 Yesu ngabalengela
akinapunji bakwe bajingi
muntumbwi, balongalele
kujenda ku Betisaida,
kwie ja lilaba likolongwa,
kingobu chenie ngabanneka
akatabuka bandu.
46 Kuboka pa katabuka
bandu ngajenda kukitombi
kugongalela.

47 Piika kimuyo, ntumbwi
gwakiba panakati ji lilaba
likolongwa, Yesu akiba ku-
jomo jika jakwe.
48 Ngaba bonanga akina-
punji bakwe bakalaganga
kwa kuputa makasia, gambu
upepo uuma kubajenda.
Papipi nu kuche, Yesu
ngabajendelela akinapunji
akajenda panani ja mache.
Apala kapetanga,
49 nambu angweto
ngabammona akajenda
panani ja mache. Ngabawacha
nu kuchobela, “Ele lihoka!”
50 Boa apabammona
ngabajogopa muno.

Kingobucho Yesu nga-
longe nabo, “Nkotokange,
nenga. Makajogopangaje!”
51 Kubokapenia ngaombela
muntumbwi omubakiba
akinapunji bakwe na upepo
ngukotoka. Akinapunji
ngabaomongwa muno,
52 bakibanga tango ku-
manya mana ga mikateje.
Gambu malango gabe gak-
iba gapunganikwe.

Yesu balamianga akatamwe Kugenesaleti
(Matayo 14:34-36)

53 Ngabajomboka lilaba,
ngabaika kukilambo cha
ku Genesaleti, ngaba je-
mekanga ntumbwi gwabe.
54 Kingobutu apabapita
mumtumbwi bandu
ngabammanya Yesu.
55 Bai, ngabatindila
chokwe kukilambo choa,
kila abannyoa kutenda Yesu
abi kwako ngabampelekela
akatamwe bagonike mu-
makai gabe.
56 Kila paali Yesu apa-
jenda, kukijiji na kunnyini
andaje kumigonda, bandu
ngaba bekanga akatamwe
pulubanja, ngabannyopa
Yesu bakunyule ati lubiniko
lwa ngobo jakwe. Benia boa
abankunywile ngabalama.

7

Maboulo ga akinanhota
(Matayo 15:1-9)

1 Mafalisayo gange na
akaboli ba Malagilo ga
Musa ngagaika kuboka
Kuyelusalemu ngabakon-
gana nnongi ja Yesu.
2 Ngababona bange akina-
punji bakwe bakalya mikate
panga kuya maboko andi
apagalenga maboulo ga aki-
nanhota babe.
3 Kwa magambu Mafal-
isayo na Akayahudi boa bak-
engama maboulo ga akinan-
hota, kulyeje kilebe mpaka
ukuya maboko mpaka mui-
wewe,
4 kabe, kulyegangaje
kilebe chachoa kuboka
kuchoko, mpaka kukijeleya
oti. Kubi na malagilo gange
gababoligwe kutumbu lolo
kujeleya ikombe, yupalia na
yombo ya liaba na indanda.
5 Mafalisayo na akaboli
ba Malagilo ga Musa nga-
bankonya Yesu, “Bo mboni
akinapunji binu ukengamaje
maboulo agabutulagile aki-
nanhota bito, nambu balye
pangakuya maboko?”
6 Yesu ngabajanga, “Kube
nnondoli Isaya annondola

kweli! Makangweto makan-
dendemundu, paandika,
‘Nnoongo alenga, bandu aba
bannyali kwa malobe
tu,
nambu myojo jabe jibi ku-
taali nane.
7 Kung'ongalela kwabe
kwambonije,
mana ilebe ibabolana nga
malagilo ga bandu tu,
benia bakitanga gango-
nenga!’
8 “Magweto mijileka amuli
ja Nnoongo nu kugajali
maboulo ga bandu.”
9 Yesu ngajendekea ku-
longela, “Mangweto kupun-
ganikwa ukana Malagilo
ga Nnoongo gambu gu
ukengama maboulo ginu!
10 Gambu Musa ngaa-
mulicha, ‘Maichimu
awabinu na amabinu,’ Na
‘Ojubatukana awamundu
andaje amamundu, mpaka
akomigwe?’
11 Nambu mangwetumwe
mmolanga yene, ‘Anda
mudu akweti kilebe chakape
awamundu andaje ama-
mundu, nambu alenga
kilebe chenie Kolibani,
mana gakwe chikipangigwe
ku Nnoongo,
12 bai, apaligwaje kabe
kape awamundu andaje
amamundu.’
13 Yenie nga pamilibem-
bula lilobe lya Nnoongo
magambu gwa maboulo
gammolana. Kabe gabi
gange majingi agantendanga
andi genia.”

Ilebe immengwa mundu
(Matayo 15:10-20)

14 Yesu ngaukema
kabele nkengeni gwa
bandu, ngaulengela, “Um-
benekiange mmoa, na
mmanyange.
15 Kibije kilebe echikijingi
nkati ja mundu kuboka
panja echikiotola kum-
meka mundu kube mmaja.
Nambu echikipita nkati ja
mundu nga echikimmeka
mundu mumalemwa.
16 Juna machikilo gukujoa
ajoe!”

17 Apauleka nkengeni
gwa bandu nu kujingi
unyumba, akinapunji bakwe
ngaba nkonyanga mana ja
kulandanakia kwenio.
18 Yesu ngabalenge,
“Bo, namangwetumwe
mmanyangitije? Bo,
mmanyangitije kutenda
kilebe chikinnyingi mundu
kuboka panja, kuotwaje
kummeka mundu kube
mmaja,
19 kwa magambu chenie
kijingi mumwojoje, nambu
mulutumbo, nu kuboka pe-
nia kipita panja kucholo?”
Kwa kulenga nyenie, Yesu
ngaijeguya ilyo yoa.

20 Ngajendekea kulenga,
“Echikipita nkati ja mundu
ngechikimmeka mundu mu-
malemwa.
21 Magambu kuboka nkati
ja mundu, mumwojo gwa
mundu, gaboka mawacho
mabaja na ngongola na bwii
na ukoma,
22 ngongola na chojo
na ubaja na uwangi na
upichadi na bwiu na

matukano na kupung-
wanikwa.
23 Ilebe yenie ibaja yoa
iboka nkati ja mundu, na
yammeka mundu, kube
mmaja.”

Imani ja munkege jumwe
(Matayo 15:21-28)

24 Yesu ngaboka paali
penia, ngajenda kukilambo
chu Kutilo. Kwenio nga-
jingila munyumba jimwe
na apaije mundu amanye,
nambu aotwije kukiiya.
25 Munkege ojwakiba na
nhwenja juna nchepela,
ngajoa nhwalo gwa Yesu.
Ngaika kwa Yesu ngakilekela
pae ja makongono gakwe.
26 Munkege jwenio ak-
iba Mgiliki, kabila jakwe
Mfoinike ku Silia. Ngany-
opa Yesu ammoye mwana
jwakwe nchepela.
27 Nambu Yesu ngajanga,
“Tuipe oti chakulya ingota.
Ipaligweje chakulya cha in-
gota nu kiilekele imbwa.”
28 Munkege jwenio ngaba-
janga, “Angwana, nambu
ata imbwa eibi nhwina mwa
mecha kulye imbolopolo yi
ingota.”
29 Yesu ngannengela, “Kwa
magambu ga lilobe lyenie,
nnyabu kachinu, kwenio
mankolela nhwenja gwinu
nchepela gummokite!”
30 Ngajabula kachakwe,
ngankolela nhwenja
gwakwe agolwike pikin-
danda, na kweli nchepela
gummokite.

Yesu annamia bubu
jwanga joa

31 Penia Yesu ngaboka kil-
ambo cha Tilo, ngapetela
ku Sidoni ngaika kulilaba
likolongwa lya ku Galilaya
kwa kupetela kilambo cha
Dekapoli.
32 Bandu bange ngaba
nnete mundu ojwakiba
bubu jwangajoa, ngabanny-
opa Yesu ammeke maboko.
33 Yesu ngammoya
pankengeni gwa bandu,
ngammeka ngonji mu-
machikilo, ngauna mata na
ngankamu lulimi.
34 Kuboka penia Yesu
ngalola kunani kumbengu,
ngaechuka, “Efatha,” mana
gakwe “Nnyogoke.”
35 Kingobucho mundu
jwenio ngaotola kujoa, ki-
tata chakwe ngichammoka,
ngaotola kulongela chwapi.
36 Yesu ngaba amulichanga
bakannengeje mundu
nhwalo gwenio, nambu
apabakelebuya bakalongeje,
ngapabalongela muno.
37 Bao abajoine ngabaomongwa
muno. Ngabaomwanga nga-
balenga, “Atei goa chwapi,
bapi kindimba bangajoa
kujoa, na bubu kulongela!”

8

Yesu bapaganga ilyo
bandu elufu ncheche
(Matayo 15:32-39)

1 Kingobu chenie, bandu
ajingi ngabakongana kabele.
Bandu benia bakwetangitije
chakulya, Yesu ngabakema
akinapunji bakwe, nga-
balengelanga,

2 “Nabonelanga kia bandu
aba kwa magambu bak-
ibanga na nenga kwa
machoba matatu, wala
bakwetangitije chakulya.
3 Anda nalekangite ba-
jabulange kachabe kongo
babi na njala bapakuinduka
undela, gambu katijabe
babokangite kutaali.”
4 Akinapunji bakwe Yesu
ngabankonya, “Pamba tubi
papongoti mundu apata
koo chakulya chukujukuta
bandu boaba?”
5 Yesu ngabakonya,
“Nkwetingite mikate
milenga?”
Ngabajanga “Mikate
saba.”
6 Bai, ngabaamulicha
bandu batamange pae.
Ngajitola mikate saba jela,
ngannumba Nnoongo, nga-
metula, ngabape akina-
punji bakwe babaganakiye
bandu, nabombe ngababa-
gananikia.
7 Bombe uyo bakibanga na
yamaki njoko. Yesu nga-
jilumbila, na kalenge aki-
napunji bakwe jibaganigwe
kwa bandu unyae.
8 Bandu ngabalye, nuku-
jukuta. Ngabalokota im-
bolopolo ngitwele ikapo
saba.
9 Bandu abalilangita bak-
iba elufu ncheche. Yesu nga-
batabuka bandu na kaleka
bajabule,
10 na kingobu ucho
ngaombela muntumbwi
pamwe na akinapunji
bakwe, ngajenda kukilambo
cha Dalimanuta.

Mafalisayo bapalanga ikobo
(Matayo 12:38-48; 16:1-4)

11 Bange Mafalisayo nga-
bannyendele Yesu, ngaba-
tumbu kutaukana nakwe.
Ngabapala kuntega, kun-
yenie ngabannyopa alaye
iingi yu kumbengu kutenda
Nnoongo annyeketile.
12 Nambu Yesu ngaechuka
umwojo, ngalenga, “Mboni
bandu bangoe bapala iingi
yi ikobo? Nannenge kweli,
lungolo londo lupataje iingi
yi ikobo.”
13 Yesu ngabalekanga,
ngaombe kabele mu
ntumbwi, nu kutumbu
kujomboka kwie ja lilaba
likolongwa.

Manjachala ga Mafal-
isayo na ga Helode
(Matayo 16:5-12)

14 Akinapunji bate
kulibalila kupoto mikate
mijingi, bakiba na nkate
gumwe tu mu ntumbwi.
15 Yesu ngabalengela aki-
napunji, “Ntamanga maha!
Mmaganga mio na amila
ja Mafalisayo na amila ja
Helode.”
16 Akinapunji ngabatumbu
konyana benakangweto,
“Balenga genia kwa maga-
mbu tukwetije nkate gwag-
woa.”
17 Yesu ngamanya ge-
nia agabalengelana, yene
ngabakonya, “Mboni
nkonyana nhwalo gwan-
gakola mikate? Bo,
mmanyangiteje tango?
Mawacho ginu matopeu?

18 Bo, nkwetingite mio na
mmi kulolangaje? Nkwetin-
gite machikilo na kujoje? Bo,
mmikombakelaje,
19 kingobu apanametula
mikate nhwano kape bandu
elufu nhwano? Ngankon-
golanga ikapo ilenga ya im-
bolopolo?”
Ngabajanga, “Komi na
ibena.”
20 Yesu ngakonya ka-
bele, “Apanametula mikate
saba jela na kape bandu
elufu ncheche, ngankon-
golanga ikapo ilenga ya
imbolopolo?”
Ngabajanga, “Saba.”
21 Ngabakonya, “Tango
manamanyangaje?”

Yesu annamia mundu jwangalola jwa Betisaida

22 Ngabaika ku Betisaida,
kwenio bandu bange nga-
banneta mundu jwangalola
kwa Yesu, ngaba nnyopa
ankunyule.
23 Yesu ngankamula
luboko jwangalola jwenio,
ngampeleka kumbeto ja
kijiji. Kuboka pa kunhuni
mata mumio gakwe, Yesu
ngammeka maboko panani
jakwe ngankonya, “Bo,
nhwotwile kukibona kilebe
chachoa?”
24 Mundu jwenio ngalola
ngalenga, “Elo, nhotwi
kabona bandu, nambu
babonekana anda mikongo
ejijenda.”
25 Yesu ngammekela
kabele maboko panani
pamio. Ngoe mundu jwenio
ngakacha mio, mio gakwe
ngagaekuka, ngalola kila
kilebe gwicho.
26 Yesu ngannenge ajabule
kachakwe nu kunkelebuya,
“Makabujaje kukijiji!”

Petulo annyekete Yesu kube Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo
(Matayo 16:13-20; Luka 9:18-21)

27 Kuboka penia Yesu na
akinapunji bakwe ngaba-
jenda kuijiji papipi na ku
Kaisalia ja Kufilipi. Undela,
Yesu ngabakonya akinapunji
bakwe, “Bandu balenga
nenga na beneke?”
28 Ngabannyanga, “Bange
balenga mwenga nga
Yohana Mmatichi, bange
Eliya na bange jumwe kati
ja akalondoli ba Nnoongo.”
29 Yesu ngabakonya, “Na
mangweto bo, nnenga nenga
nabeneke?”
Petulo ngajanga, “Mwenga
nga Kilisto Nkomboi ojwa-
pambuligwe na Nnoongo.”
30 Kuboka penia Yesu
ngabakelebuya makannenge
munduje minhalo jango.

Yesu alenga nhwalo gwa kupotekigwa kwakwe na kiu chakwe
(Matayo 16:21-28; Luka 9:22-27)

31 Yesu ngatumbu
kabola akinapunji bakwe,
“Mwana jwa Mundu mpaka
apotekigwe muno nu
ukanigwa na akinanhota,
akakung'i akolongwa na
akaboli ba Malagilo ga Musa.
Makomigwa, nambu lichoba
lya tatu mayoka.”

32 Yesu ngabalengela
nhwalo gwenio panga
iya. Penia, Petulo ngan-
tola pantemela, ngatumbu
kunkalapila.
33 Nambu Yesu ngatende-
buka, ngaba lolekea akina-
punji bakwe, ngankalapila
Petulo ngalenga, “Mmoke
nnongi jango Malichetani!
Mawacho ginu gaboka
ku Nnoongoje nambu ga
bandu.”
34 Kuboka penia Yesu
ngaukema nkengeni gwa
bandu pamwe na akina-
punji bakwe, ngabalengela,
“Anda mundu jwajwoa
jola apala kube napunji
jwango, mpakaoti akikane
mwene, na apotole nchalaba
gwakwe, angengame.
35 Gambu mundu jwajoa
ojwapala kukombola bwomi
gwakwe mwene, mauoya,
nambu mundu ojwaoya
bwomi gwakwe kwa mag-
ambu gango nenga na
kwa magambu ga Nhwalo
Gwambone, maukombola.
36 Mundu apata nike anda
ajipatite dunia joa nu kuoya
bwomi gwakwe? Kibije!
37 Kibije kilebe echibaotwi
kupanga gambu gwa bwomi
gwakwe.
38 Anda mundu amone oni
nenga na maboulo gango
mulungolo londo lwanga
nnyali Nnoongo, Mwana
jwa Mundu ammonela oni
mundu jwenio, mangobu
apapakuika mukibumo cha
Awamundu pamwe na
akapakachi ba Chwapi ba
Nnoongo.”

9

1 Yesu ngajendekea ku-
lenga, “Nannenge kweli,
babi bange upamba bawe-
gangaje panga kukibona
Kingwana cha Nnoongo
chakaika kwa makakala.”

Yesu agalambuka kumiyo
(Matayo 17:1-13; Luka 9:28-36)

2 Kuboka pa machoba sita,
Yesu ngabatolanga Petulo na
Yakobo na Yohana kunani
ja kitombi kitandamau jika
jabe. Apabajendekea kulola,
Yesu ngagalambuka kumiyo
nnongi jabe,
3 ngobo yakwe nging'ala,
ngibe nhuu mbuu, kupeta
mundu jwajoa jola padunia
ojwaotwi kupula.
4 Penia akinapunji akatatu
ngabammona Eliya na Musa
bakalongela na Yesu.
5 Petulo ngannenge Yesu,
“Aboli, chwapi twenga tube
pamba. Mbaya tuchenge
iteba itatu, chimwe chinu
na chimwe cha Musa na
chimwe cha Eliya.”
6 Jwombe nakajakwe
ngabajogopa ata akimanyije
chu kulongela.
7 Kuboka penia ngilipitila
liunde ngilyawekelela niki-
wili chakwe, ni lilobe ngili-
joanika kuboke kuliunde,
“Jwenio nga Manango oju-
nampala, mampenakiange!”
8 Kingobu ucho akinapunji
benia ngabalola tii, nambu
bammwenije mundu jonge,
nambu Yesu jikajakwe tu.
9 Apabauluka pikito-
mbi, Yesu ngabakelebuya
“Makannengeje mundu

jwajwoa ikobo eimibweni, mpaka Mwana jwa Mundu apapakuyoka kuboka kwa abawile.”
10 Ngibiliagabala lilagilo lyenie, nambu ngabakonyana bene akangweto, “Mana gakwe ni kuyoka kuboka kwa abawile”
11 Na ngabankonya Yesu, “Mboni akaboli ba Malagilo ga Musa balenga mpaka oti Eliya aike?”
12 Yesu ngajanga, “Eliya atenda kuika kubeka ilebe yoa telatela. Uyo, kunike bai iandikigwe Mumajandiko Gachwapi kutenda Mwana jwa Mundu abakupotekigwa muno nu ukanigwa?
13 Nannenge, Eliya aike, nabandu ngabantenda pabapalanga andi Majandiko apagalenga nhwalo gwakwe.”

Yesu annamia kakombo juna nchepela
(Matayo 17:14-21; Luka 9:37-43a)

14 Apabaikanga kwa akinapunji bange bala, ngabaubona nkengeni nkolongwa gwa bandu penia. Na akaboli bange ba Malagilo ga Musa bakiba bakataukana nabo.
15 Kingobu bandu apabammona Yesu, boa ngaba nhwomwanga muno, ngabammutakila bampate abali.
16 Yesu ngabakonya akinapunji bakwe, “Ntaukana nike nangweto?”
17 Mundu jumwe pankenga gwenio ngajanga, “Aboli, Nannetite manango kwinu, akweti nchepela ogummeka akaotoje kulongela.
18 Kila kingobu apanhwikilila, kung'wiya pae nu kupita liululu nkano, nu kuyagamino nu kube nnyomo mmele gwoa. Nganajopa akinapunji binu buboyange nchepela gwenio nambu baotolingije.”

19 Yesu ngabalengela, “Mangweto mabandu banga imani! Ndama namangweto mpaka lii? Nanhwimbilila mpaka lii? Mannetange mwano pamba!”
20 Ngabampeleka jwenio kwa Yesu.

Kingobutu nchepela apaumona Yesu, ngugunng'wia kakombo jwenio pamakongono gakwe, ngagwe pae, ngagalabuka nu kupita liululu munkano.
21 Yesu ngabakonya awamundu, “Kutumbu li apatakine ni ilebe andi yenieye?”

Benia ngabajanga, “Tangu pakiba mwana.”
22 “Mangobu majingi nchepela upala kunkoma kung'wiki pamwoto nu umache, kupala unkome. Anda nhwotwile, mutubone kia nu mutukole!”
23 Yesu ngannengela, “Kwanike nnengite anda nhwotwile! Kila kilebe kube kwa mundu ojwaamine.”

24 Awawa benia kingobu ucho ngabaguta kanonoya, “Ngweti imani, nambu

tegategaje. Unyalie mbe na
imani ngolongwa.”
25 Yesu apababona bandu
ajingi bakajonjekea kuika
nnongi jakwe, ngaukalapila
nchepela gwenio. “Nchepela
mamantenda mwana ojo
kube bubu na jwangajoa,
nunhwamulicha, mummoke
jonjo na makanyingi
kabeje!”
26 Penia nchepela gwenio
nguchobela, ngung'wia
kakombo jwenio pae,
kubokapenia ngugummoka.
Kakombo jola gabonekana
anda ntui, na kila mundu
ngalenga, “Awile!”
27 Nambu Yesu ngankamu
luboko, nganyinula, na jwe-
nio ngajema.
28 Kuboka pa Yesu ku-
jabu kachakwe, akinapunji
bakwe ngabankonya kun-
temela, “Mboni twe tuotwije
kuuboya nchepela?”
29 Yesu ngabalenge,
“Michepela aina jenie
kubokaje kindema nambu
kukunng'ongalela Nnoongo
tu.”

*Yesu alenga kabele un-
hwalo gwa kiu chakwe*
*(Matayo 17:22-23; Luka
9:43b-45)*
30 Yesu na akinapunji
bakwe ngababoka penia na
ngabajabulanga ku Galilaya.
Yesu apaije bandu bamanye
okwakiba,
31 magambu akiba akabola
akinapunji bakwe, Kulen-
gela, “Mwana jwa Mundu
mabankamuya kwa bandu
na benia mabankomanga,
nambu lichoba lya tatu
kuboka pu komigwa mayoka
kube mmomi.”
32 Nambu akinapunji
bamanyangitije mana ga
maboulo genia, ngabajogopa
kunkonya.

*Nkolongwa meneke?
(Matayo 18:1-5; Luka
9:46-48)*
33 Ngabaikanga ku
Kafalanaumu, na apakiba
ukaja, ngaba konyanga ak-
inapunji bakwe, “Ntaukana
nike pamakibanga undela
mola?”
34 Nambu angweto ban-
nyangangiteje, magambu
undela bakiba bakataukana
akolongwa beneke kati jabe.
35 Yesu ngatama pae,
ngabakema akinapunji komi
na abele, ngabalengela,
“Mundu andapaile kube
jwa kutumbula mpaka
oti akibeke mwene kube
unyuma ja bowa na kube
mpakachi jwa bowa.”
36 Penia ngantola mwana
nchokochoko, ngannyemeka
nnongi jabe. Ngankumbat-
ila, na ngabalenge angweto,
37 “Abampoke mwana
andi jonjo ku liina lyango,
bamboke nenga, na abam-
boke nenga, bamboke ne
tuje, nambu uyo bampoke
na jwajo ojwandumite.”

*Jwanga tugaluka abi
upandi gwito
(Luka 9:49-50)*
38 Yohana ngannenge Yesu,
“Aboli, tumweni mundu
jumwe akajiboya michepela
kwa liina linu, na twenga

ngutunkanakia magambu
jwenio abi pamweje natwe.”

39 Nambu Yesu ngalenga,
“Makankanakiangaje,”
Gambu abije mundu ojwa-
tenda ikobo ku liina lyango,
nu upopo kulenga mabaja
kwango nenga.
40 Gambu jwangatugaluka
twenga abi upandi gwito.
41 Nannenge kweli mundu
jwajwoa ojwampeganga
kikombe cha mache gukun-
ywe magambu mangweto
mabandu bango ne Kilisto
Nkomboi, mmanya apelel-
waje kupoke hupo yakwe.

Ipengu
(Matayo 18:6-9; Luka 17:1-2)

42 “Jwajwoa ojwapa kun-
nyambukia jumwe jwa
akachoko kujileka imani
jakwe kwango nenga, yakabi
mbaya kwa mundu jwenio
kuntabalila muntandala
gwakwe libwe likolongwa
lya kuyagila nu kunnekela
mubaali.
43 Anda luboko lwinu
lummeke mumalemwa,
mulunhekete! Mbaya mwe
kujingila mubwomi gwa
machoba goa pangapela
panga luboko, kupeta kube
na maboko mabele na
kujenda kujahanamu, kum-
woto gwangaimika machoba
goa.
44 Mwenio, mbeku yakwe
kuweje na mwoto gwakwe
kuimikaje.
45 Na lukongono lwinu
lumpelie kujileka imani jinu,
mulunhekete! Mbaya ku-
jingila mubwomi gwa ma-
choba goa pangapela panga
lukongono, kuliko kube na
makongono goa mabele nu
kulekeligwa kumwoto gwan-
gaimika machoba goa.
46 Mwenio, ‘Mbeku yakwe
kuweje na mwoto gwakwe
kuimikaje.’
47 Na lio linu anda lyan-
nemukie kujioya imani jinu,
miliboye! Mbaya kujingila
Mukingwana cha Nnoongo
na lio limwe, kuliko kube
na mio goa mabele na
kunnekela kumwoto gwan-
gaimika machoba goa.
48 Mwenio ‘mbeku yakwe
kuweje, na mwoto gwakwe
kuimikaje.’
49 “Kila mundu ma-
jeguigwa kwa mwoto andi
lilumbo pilijeguligwa kwa
mwinyo.
50 “Mwinyo chwapi,
nambu andauoite kulaa
kwakwe, maijonjekeigwa na
nike?
“Mmegange na mwinyo gu
kujeguya nkati jinu, nu ku-
tama kutengela kati jinu.”

10

Yesu abola nhwalo gwa kutolana na kulekana
(Matayo 19:1-12; Luka 16:18)

1 Yesu ngaboka penia
ngajenda kukilambo cha
Yudea, kwie ja lukemba
Yolidani. Bandu ajingi
ngaba nnyendelela kabele,
jwombe ngababola kabele
anda patenda machoba goa.

2 Gange Mafalisayo nga-
gannyendela, ngagajiga
kuntega ngagankonya, “Bo,
ipaligwe analome kaleka
aanamundu?”
3 Yesu ngajanga kukonya,
“Musa ampilingite malagilo
gani?”
4 Angweto ngabajanga,
“Musa alenga analome
baotwi kaandiki talaka
aanamundu na kaleka.”
5 Yesu gabalengela, “Musa
anhwandikila malagilo ge-
nia magambu gu kujundupa
kwa myojo jinu.
6 Nambu apaitum-
bula, kupanganigwa
dunia, ‘Nnoongo apangana
munulome na munkege,’
Anda pagalenga Majandiko
Gachwapi.
7 ‘Kwa magambu genie
mundu baleka awamundu
na amamundu, aba pamwe
na aanamundu,
8 benia baba bamwe.’
Nayene benia abena kabeje
nambu mmele gumwe.
9 Abije mundu ojwaotwile
kukilekania Nnoongo
echalondine pamwe.”
10 Apabajingila kabele un-
yumba, akinapunji bakwe
ngabankonya Yesu unhwalo
gwa kile chenie.
11 Ngabalengela, “Mundu
ojwanneka nhwanamundu
nu kutola jonge munkege
antende ngongola nhwana-
mundu.
12 Nu uyo, akege aba-
baleka angwanamundu nu
kutolana na bange batende
ngongola angwanamundu.”

Yesu ailumika ingota ichoko ichoko
(Matayo 19:13-15; Luka 18:15-17)

13 Bandu bange nga-
bannetela Yesu ingota
ichoko ichoko aibeke
maboko, nambu akinapunji
ngabakanakia.
14 Kingobu Yesu pagabona
genia, ngachimwa na nga-
balengela akinapunji bakwe,
“Mileke ingota yene iike
kwango, mikiikanakiaje,
magambu Kingwana cha
Nnoongo nga magambu ga
bandu ababi andi ingota
yenje.
15 Nannenge kweli ku-
tenda mundu jwajotijola
jwangapokela Kingwana
cha Nnoongo anda mwana
ajingije mwenio.”
16 Penia ngaitola ingota
mukuboko jakwe, ngaibeke
maboko, ngailumika.

Mundu juna uloi
(Matayo 19:16-30; Luka 18:18-30)

17 Yesu apatumbula ka-
bele mwanja gwakwe,
mundu jumwe ngammu-
takila mbelo, ngakilikitila
majugwa nnongi jakwe,
ngankonya, “Aboli mam-
bone, ndendabole mbate
bwomi gwa machoba goa
pangapela?”
18 Yesu ngankonya,
“Mboni mwe ungema nam-
bone? Abije jwambone
nambu Nnoongo jika jakwe.
19 Magamanyi Malag-
ilo, ‘Makakomaje, mak-
abe na ngongolaje, maka-
jibaje, makapia uchaili

gwa uangije, makakoloyaje,
majoe awawa binu na
amabinu.’ ”
20 Jwombe ngalenga,
“Aboli, genia goa na-
gaagabile tango apanakiba
nakakombo.”
21 Yesu ngannolekea,
ngampala, ngannengela,
“Nnibalile kilebe chimwe.
Nnyende makauche kila
kilebe echinkweti, nu uloi
gwenio makape akaocho,
na mwe mma nankoba
kumbengu, kubokapenia
nhwike ungengame.”
22 Mundu jola pagajoa ge-
nia, ngabeka ngenja kumio
jakwe, ngajabula kachakwe
achimwite, magambu akiba
nuloi muno.
23 Yesu ngabalolake tii ak-
inapunji bakwe na kalenge,
“Maiba kujundupa ku bandu
bina uloi kujingila Muking-
wana cha Nnoongo!”
24 Akinapunji ngabaomongwa
na malobe gakwe, nambu
Yesu ngajendekea kulongela,
“Machabanango, kujundupa
mundu juna uloi kujingi
Mukingwana cha Nnoongo!
25 Kujundupa muno ku
mundu juna uloi kujingila
Mukingwana cha Nnoongo
ibi kindema muno ngamia
kupeta pililanga lya chin-
gana.”
26 Akinapunji bakwe
ngabaomongwa muno
ngabakonyana, “Nga
meneke ojwapakuoto ukom-
boka?”
27 Yesu ngabalolakeya,
ngabajanga, “Kwa bandu
kilebe chenje kuwechakanaje,
nambu ku Nnoongo ilebe
yoa kuwechakana.”
28 Petulo ngannengela,
“Nnole, twenga tuilekite
ilebe ito yoa, tunkengime
mwenga.”
29 Yesu ngalenga, “Elo,
nannenge yene, kila mundu
jwajoa ojwajilekite nyumba
andaje akakolo andaje
akalombo andaje amama
andaje awawa andaje
ingota andaje migonda
kwa magambu gangone na
kwa magambu ga Nhwalo
Gwambone,
30 mampokela mala pa mia
ngoe. Nyumba na akaka na
alombo na amama ningota
ni migonda pamwe na
kupotekigwa, na mangobu
agaika mampata bwomi gwa
machoba goa pangapela.
31 Nambu bandu ajingi
ababi ngoe bukutumbula
mababa bukujomolela, na
ajingi ababi ngoe bukujo-
molela mababa bukutum-
bula.”

*Yesu alenga patatu un-
hwalo gwa kiu chakwe*

*(Matayo 20:17-19; Luka
18:31-34)*

32 Yesu na akinapunji
bakwe akiba undela ku-
jenda kukilambo cha
Kuyelusalemu. Yesu nga-
balongelela akinapunji
bakwe, na akinapunji bakwe
ngababeganga na mbwele,
na bandu abakengima
ngabajogopa. Yesu nga-
batola kabele akinapunji
bakwe komi na abele umb-
wega, ngatumbu kalengela
gaga agapakumpata.

33 “Mpenakiange! Tujenda
Kuyelusalemu, na kwenio
Mwana jwa Mundu ba-
pankamuya kwa akakung'i
akolongwa na akaboli ba
Malagilo ga Musa. Benia ba-
pakunhukumula akomigwe
na kunkamuya kwa bandu
banga Akayahudi,
34 benia mabantenda
nhwenyo, nukunhuni mata,
bapakumputa iboko nu
kunkoma, nambu lichoba li
itatu mayoka.”

Kujopa kwa Yakobo na Yohana
(Matayo 20:20-28)

35 Yakobo na Yohana, in-
gota ya Zebedayo, ngaban-
nyendele Yesu. Ngaban-
nenge, “Aboli, tupala mutu-
tende kilebe chitupakunny-
opa.”
36 Yesu ngabakonya,
“Mpala nantendelange
nike?”
37 Ngabannyanga, “Apam-
pakutama pikitebu chinu chi
kibumo chi Kingwana, tu-
jopa mwe mutupe tutame
namwenga, jumwe kingonu
chinu cha kalelo na jonge
kingonu cha kangeja.”
38 Yesu ngabalengela,
“Mikimanyije echinny-
opanga. Nhwotolinge
kunywe kikombe cha
kupotekigwa echimbaligwa
kunywe? Unhwechangite
kubatichigwa anda apam-
bakubatigwa?”
39 Ngabajanga, “Tuotwile.”
Yesu ngabalengela, “Kweli
nhwotwile kunywela
kikombe echimbakunywela
nu kubatichigwa kundela
ejimbakubatichwa.
40 Nambu nenga ngwetije
amuli ja kuchagula beneke
abapakutama kalelo andaje
kangeja. Nambu Nnoongo
ojwapakape paali pennia
kwa abachaguligwe.”
41 Akinapunji bange komi
pabajoa genia, ngabatumbu
kachimwa Yakobo na
Yohana.
42 Yesu ngabakemanga
boa pamwe, ngabalen-
gela, “Mmanyi ku-
tenda abawachigwa kube
akatawala ba dunia
batawalanga kwa makakala
bandu babe na akiilongoi
babe bina makakala mako-
longwa kwa bandu bena.
43 Nambu mangwetomwe
ikabe yeneje. Nambu
mundu ojwapala kube
nkolongwa panakati jinu
abe oti mpakachi jwa mmoa,
44 ojwapala kube jukutum-
bula panakati jinu, mpaka
oti abe mmanda jwa boa.
45 Gambu Mwana jwa
Mundu aikikutumikigwaje,
ila kutumikia, na kuboya
bwomi gwakwe kube ukom-
bola kwa bandu ajingi.”

Yesu annamia jwangalola Batimayo
(Matayo 20:29-34; Luka 18:35-43)

46 Ngabaikanga ku Yeliko,
Yesu na akinapunji bakwe
pamwe na bandu ajingi
apabakiba bakaboka kuk-
ilambo chenie, jwangalola
jumwe nnyopi ojwakonda
liina lyakwe Batimayo

mwana jwa Timayo akiba
atamite umbwega ja ndela.
47 Apajoa kutenda nga
Yesu juku Nazaleti, nga-
tumbula kuchobela, “Yesu!
Mwana jwa Daudi! Umone
kia!”
48 Bandu ajingi nga-
bankalapila akotoke.
Nambu jwombe ngayangala
kuchobela, “Mwana jwa
Daudi umone kia!”
49 Yesu ngajema ngalenga,
“Mankemange.”
Ngabankemanga jwan-
galola jwenio. Ngaban-
nenge, “Nnimbe mwojo!”
“Nnyeme, atenda nkema
mwe.”
50 Jwombe ngalekela lu-
tando lwakwe, ngaomba ku-
nani, ngannyendele Yesu.
51 Yesu ngankonya, “Mpala
nantende nike?”
Jwangalola jwenio nga-
janga, “Aboli, nyopa nhoto
kulola.”
52 Yesu ngannengela,
“Nnyende, imani jinu jin-
namie.”
Kingobu tu jwangalola
jwenio ngaotola kulola, na
ngankengama Yesu undela.

11

Yesu ajingi Kuyelusalemu ku kuilulu
(Matayo 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)

1 Apabakiba bakabandak-
ila Kuyelusalemu, papipi na
kilambo cha Betifage na Be-
tania, ngabaika Pikitombi
cha Mizeituni. Yesu nga-
batuma akinapunji bakwe
abele balongelele,
2 ngabalengela, “Nnyen-
dange kukijiji echikibi
nnongi jinu. Apampakujingi
mwenio, mamankolela
mwana jwa liponda ajig-
iligwe, jwombe tango
anaombaligwaje na mundu.
Mankulugule mannetange.
3 Anda mundu ankonyan-
gite, mboni ntendanga
nyenela, mannengela, bili-
pala Angwana na ma-
bilibuya kingobu chenje.”
4 Ngabajabula, nga-
bankolela mwana liponda
undela bantabali paniango
gwa nyumba. Apabakiba
pabankulugula,
5 bange bandu abak-
iba bajemangite penia
ngabakonya, “Mboni
mankulugula mwana
liponda jwenio?”
6 Akinapunji ngabajanga
anda Yesu apabalengalinge,
na bandu benia ngabaleka
bajabulange.
7 Ngabampelekela Yesu
mwana liponda jwenio,
ngabatandikanga ngobo
yabe panani ja mwana
liponda jwenio na Yesu
ngatama panani jakwe.
8 Bandu ajingi nga-
batandika ngobo yabe
undela, na kongo bange
ngabatema matutwe mu-
migonda ngabajala undela.
9 Bandu abakiba nnongi
jakwe na abakengima un-
yuma jakwe, ngabakwaja
kulilobe likolongwa kulenga,
“Alumbigwe Nnoongo!
Nnoongo ampe kindimba
ojwapakuika ku liina lya

Angwana!
10 Kibe ni kindimba
kingwana chikipakuika
cha awabito ana Daudi.
Alumbigwe Nnoongo kunani
kumbengu!”
11 Yesu paika Kuyelusalemu,
ngajenda ku Nyumba ja
Nnoongo, ngalola kila kilebe
ku kuingakia. Nambu
kwa magambu jakiba
kimuyo, ngajabula ku Be-
tania pamwe na akinapunji
bakwe komi na abena.

Yesu aulaani nkoju
(Matayo 21:18-19)

12 Malabu jakwe, apabak-
iba bakaboka ku Betania,
Yesu ngabe na njala.
13 Ngaubona kutaali
nkongo ntini guna maamba
majingi. Ngaujendelela
alole anda ubi na ngoko
yayoa. Nambu apuwikalila,
ngaukolela upambikeje
ila maamba jika, kwa
magambu gwakiba tango
mangobu ga kupambika.
14 Yesu ngaulenge ntini,
“Kuboka lele na machoba
goa abije mundu ojwapaku-
lye ngokwa kwinu mwe!”
Akinapunji bakwe ngaba-
joanga malobe genia.

Yesu ajenda ku Nyumba ja Nnoongo
(Matayo 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

15 Apabaikanga Kuyelusalemu,
Yesu ngaika ku Nyumba
ja Nnoongo na ngatumbu
kabenga bandu abakiba
bakaucha nu kuemela ilebe
mwenio. Ngapendengulana
mecha ya bandu abakiba
bakajangangana uloi, ni
itebu ya bandu abakiba
bakaucha njeba,
16 na Yesu annekiteje
mundu atole kilebe pu-
lubanja lwa nyumba ja
Nnoongo.
17 Kubokapenia ngababolanga
bandu, “Ijandikigwe mu Ma-
jandiko Nnoongo alengite,
‘Nyumba jango jikemigwa
nyumba ja kugongalela
kwa bandu ba ilambo yoa.’
Nambu mangweto mujitei
kube nduka ja akabwii!”
18 Akakung'i akolo na
akaboli ba Malagilo ga
Musa apabajoa genia, nga-
batumbu kupala ndela ja
kunkoma Yesu. Nambu
ngabannyogopa, maga-
mbu bandu ajingi ba-
tenda kuomongwa maboulo
gakwe.
19 Apiika kimuyo, Yesu
na akinapunji bakwe
ngababoka pannyini.

Maboulo kuboke kwa nkongo gwa ngokwa
(Matayo 21:20-22)

20 Malabo jakwe kilokilo,
apabakiba bakapeta undela,
ngububona nkongo ntini
gola, unyalite gwoa maamba
mpaka mikega.
21 Petulo ngaukombakela,
ngannenge Yesu, “Aboli,
nnole, nkongo ntini ogu-
mubekita nhwilo gola,
ujomite!”
22 Yesu ngabajanga,
“Munhwamini Nnoongo.
23 Nannenge kweli ku-
tenda, Mundu anda ak-
ilengile kitombi chenje,
‘Nnyikuke makatumbukile

kubaali, panga mbwele
kumwojo gwakwe,’ Nambu
aamini kutenda ilebe yoa
eyalongela, Nnoongo mait-
enda.
24 Magambu genia
nannenge mangweto,
apang'ongalela nukujopa
chochoa ku Nnoongo,
nhwamini kutenda mpatite.
25 Apannyemanga ku-
gongale ku Nnoongo,
mannekekeye kila mundu
ojwannemwite chachoa,
ibe Awawa binu ababi
kumbengu bannekekeya
malemwa ginu.”
26 Nambu panga alekekeya
bange, ata Awabinu ababi
kumbengu banekekeyaje
mangweto malemwa ginu.

Ukonyana unhwalo gwa uwecho gwa Yesu
(Matayo 21:23-27; Luka 20:1-8)

27 Ngabaikanga kabele
Kuyelusalemu. Yesu apakiba
akajenda ku Nyumba ja
Nnoongo, akakung'i ako-
longwa na akaboli ba Malag-
ilo ga Musa na akananhota
ngabannyendela,
28 ngabankonya, “Ntenda
ile yenie kukinala gani?
Bene abampi kinala che-
nie?”
29 Yesu ngabalenge, “Na
nenga mbakunkonya kilebe,
anda unyangangite, na
nenga nannyanga ndenda
ikobo yenje kukinala gani.
30 Unengele, uwecho gwa
Yohana gukubaticha uboka
kumbengu, andaje uboka
kubandu?” Unyangange.
31 Ngabatumbu ku-
taukana, “Tulengabo? Anda
tulengite, ‘Kuboka ku
mbengu,’ alenga, ‘Mboni,
munhwaminingije Yohana?’
32 Nambu anda tulen-
gite, ‘Ubokita kubandu.’
” Bajogopa bandu ajingi
gambu boa baamininge
kutenda Yohana akiba kweli
nnondoli jwa Nnoongo.
33 Ngabannyanga Yesu,
“Tumanyije.”

Yesu ngabalengela, “Nane
uyo nannengeje ngamwa
ilebe yenje kukinala gani.”

12

Kulandanakia kwa akibalua ba nng'onda gwa mizabibu
(Matayo 21:33-46; Luka 20:9-19)

1 Yesu ngalonge nabo
kwa kulandanakia, “Mundu
jumwe ngalema nng'onda
gwa mizabibu, ngalitindikia
ubego, ngaemba libomba
lya ukamangi zabibu,
na ngachenga kilendo.
Ngabajaika akibalua bange
na ngajenda mwanja
kukilambo cha kutaali.
2 Mangobu ga mauno, nga-
bankinga mmanda jwabe
kwa akalemi, akatolele
lipungu lyabe lya mauno li
munng'onda gwabe.
3 Akalemi benia ngabam-
pukila, ngabamputa,
ngabammuyanga utopo.
4 Ngankinga kabele
mmanda jonge, jwenio uyo
ngabampoteka umutwe nu
kuntenda ilebe yaoni.

5 Akola nng'onda benia ngabankinga kabele mmanda jonge kwa akalemi benia ngabankomanga. Ngabatuma akabanda bange ajingi benia uyo ngabaputigwa, na bange ngabakomigwa.
6 Ngaika mundu jumwe tu jukuntuma, jwombe mwana jwakwe jwajika ojwampala. Pukujomolela ngankinga jwenio akalenga 'Manyi mabannyali manango.'
7 Nambu akalemi benia ngabalengalana, 'Jonjo nga mwana jwakwe. Nyeme tankome, nu ulichi gwakwe mauba gwito!'
8 Ku nyenie ngabampukila, ngabankoma nu kunnekela kumbeto ja nng'onda."
9 Yesu ngabakonya, "Nkola nng'onda atendabole? Apakuika nakakoma akalemi, nakape bandu bange nng'onda gwa mizabibu.
10 Bo, nchomangitije Majandiko ganga?
'Libwe elikanigwe na akachengi,
ngoe ligalambwike kube lyambone kupeta goa.
11 Nhwalo gongo utendigwe na Angwana ana Nnoongo,
na lyenie likuomongwa muno kwito!' "
12 Akiilongoi Akayahudi ngabajiga kumpukila Yesu, magambu bamanyangite kutenda kulandanakia kwenio kukiba kwabe angweto. Nambu bujogopa nkengeni ga bandu, kunyenie ngabanneka, ngabajabulanga.

Nhwalo gwa kulepa kodi
(Matayo 22:15-22; Luka 20:20-26)

13 Gange Mafalisayo na abankengama Helode ngabakinga bakampukile Yesu kwa malobe gakwe.
14 Ngabannyendelela, nukulenga, "Aboli, tumanyi kutenda mwenga nga mamundu manonge kweli kunnyogopaje mundu jwajoa. Kujalije kinala cha mundu nambu mmola kweli ja ndela ja Nnoongo. Mutulengele, bo, malagilo gito galenga ipaligwe kulepa kodi ku nkolongwa jwa Loma? Tulepe andaje takalepaje?"
15 Nambu Yesu ngamanya echibapala, ngabajanga, "Mboni nnyiganga kundega? Unete luela nulubone."
16 Ngabanete lumwe, jwombe ngabakonya, "Kumiyo na liina lende lyabene?"
Ngabajanga, "Kwa Akolongwa ba Loma."
17 Yesu ngabalengela, "Ga Nkolongwa jwa Loma mampa Nkolongwa jwa Loma, ga Nnoongo mampagange Nnoongo. Ngabanhwomwanga muno Yesu."

Nhwalo gwa kuyoka
(Matayo 22:23-33; Luka 20:27-40)

18 Bange Masadukayo, abalenga kubije kuyoka ngabannyendele Yesu, ngabankonya,

19 “Aboli, Musa atulagila nyene, ‘Mundu andawile na kaleka akege gwangabe na mwana, nnung'una mundu batole malekwe, kupala bampotole nnung'una gwakwe ingota.’
20 Bai, pakiba na akalongo saba, nkolongwa ngatola munkege mwene ngawe pangabe na mwana.
21 Jwapabele ngatola malekwe nawele jwenio, na jwenio uyo ngajomoka pangapoto mwana. Ngibe uyo kwa nnung'una jwa tatu.
22 Akanung'na boa saba ngabaweganga pangapoto mwana. Pukujomolela munkege jola uyo ngawe.
23 Bai, bandu pabapakuyoka, lichoba lya kuyoka bandu, amama benia biba aanaba ba beneke? Kwa magambu boa saba bakiba bantoile.”

24 Yesu ngabalengela, “Mangweto nnemwangite muno! Mmanyi kwa magambu gwanike? Kwa magambu mmanyingitije Majandiko wala uwecho gwa Nnoongo.
25 Gambu abawilengite apabapakuyoka bitolaje akege wala kutoligwa na analome, bibaganga anda akapakachi ba kumbengu.
26 Nambu kunhwalo gwa kuyoigwa kwa abawile, bo, nchomangitije Kitabu cha Musa paali pa kindumba echikikiba chakajaka mwoto? Nnoongo ngannengela Musa, ‘Nenga na Nnoongo ba Ulaimu, Nnoongo jwa Isaka na Nnoongo jwa Yakobo.’
27 Jwombe nga Nnoongo jwa bandu ababi momi, nambu jwa abawileje. Mangweto ntekulemwa muno.”

Amuli ngolongwa.
(Matayo 22:34-40; Luka 10:25-28)

28 Jumwe jwa akaboli ba Malagilo ga Musa ngaika, ngajoa kutaukana kwabe. Ngamanya kutenda Yesu bajanga tela, kunyenie ngannyendelela ngankonya, “Amuli jako ejibi ngolongwa kupeta joa?”
29 Yesu ngajanga, “Amuli ejibi ngolongwa jenje, ‘Mpenikie, Mangweto bandu ba Kuisilaeli! Angwana ana Nnoongo bito, nga Angwana bito.
30 Mapale Angwana ana Nnoongo binu kwa mojo gwinu gwoa, kwa kiuke chinu choa kwa malango ginu goa, na kwa makakala ginu goa.’
31 Na jibena ngajenje, ‘Mumpale nndami nnyinu anda pimikipala mmene.’ Jibije amuli jenge ejibi ngolongwa muno kuipeta yenje ibena.”
32 Penia Aboli ba Malagilo ga Musa ngabannengela Yesu, “Chwapi, Maboli! Kweli, anda apannengite, kutenda Nngwana nga Nnoongo na kuyenie abije nnongo jonge nambu jwenio.

33 Na kumpala Nnoongo
kwa mojo gwinu gwoa na
kwa malango ginu goa
na kwa makakala ginu
goa na kumpala nndami
nnyinu anda apamikipala
mmene, nhwalo gongo gwa
mbone muno kupeta kumpe
Nnoongo lilumbo li inyama
yu kutinia.”

34 Yesu apalola kutenda
mundu jwenio annyanga
chwapi, ngannengela
jwombe, “Mwenga mmi
kutaalije na Kingwana cha
Nnoongo.”

Kuboka penia mundu ajig-
iteje kunkonya kilebe.

Ukonyana nhwalo gwa Kilisto Nkomboi
(Matayo 22:41-46; Luka 20:41-44)

35 Mangobu Yesu apakiba
akabola ku Nyumba ja
Nnoongo, ngakonya, “Mboni
akaboli ba Malagilo ga Musa
balenga kutenda Kilisto
Nkomboi ojwapambuligwe
na Nnoongo nga Mwana jwa
Daudi?
36 Uhuke jwa Chwapi an-
nongolea Daudi ngalenga,

‘Angwana ngabalengela
Angwana bango,

ntame kingonu chango cha
kalelo

mpaka apambakabeka akan-
gondwa binu pae ja
makongono ginu.’

37 Daudi mwene ankema,
‘Angwana’, Bai, Kilisto
Nkomboi ojwapambuligwe
na Nnoongo iwechakanabo
kube mwana jwa Daudi?”

Bandu ajingi abampe-
nakia Yesu ngabaalalila
muno.

Yesu bakelebuya na ak-
aboli ba Malagilo ga Musa
(Matayo 23:1-36; Luka 20:45-47)

38 Yesu apabola angweto,
ngalenga, “Magajogopange
akaboli ba Malagilo ga Musa,
abapala kutyanga na ngobo
yabe yina miniko eibam-
bigwe nu kupala kupatigwa
abali ni ichima kuchoko,
39 abachagula itebu ina
ichima mu nyumba ja
kugongalela na paali pina
ichima pa mpapala.
40 Kapokanga ilebe
akanawele na kajibanga
angweto nyumba yabe, na
ukopakea kunng'ongalela
Nnoongo muno. Ukumu
jabe jiba ngolongwa muno
lichoba lya hukumu.”

Lilumbo lya nawele
(Luka 21:1-4)

41 Yesu apakiba atamite
papipi ni lichanduku lya
malumbo, akalolela bandu
apabapanga uloi gwabe.
Bina uloi ajingi ngaba
panganga uloi nduu,
42 penia ngaika nawele
nhwocho nu kupanga uloi
gwa lyaba ibena.
43 Penia Yesu ngabake-
manga akinapunji bakwe,
ngabalengela, “Kweli nan-
nengelanga, amama nawele
aba babekite uloi ndu
mulichanduku kapeta boa.
44 Gambu boa ngabapanga
kile echibapatite nyonjakea
uloi gwabe, nambu amama

aba, bapangite yoa eyabakiba nayo, bapangite yoa eyabakweti babe na bwomi muno.”

13

Yesu alonge nhwalo gwa kubomoka kwa Nyumba ja Nnoongo
(Matayo 24:1-2; Luka 21:5-6)

1 Yesu apakiba akaboka pa Nyumba ja Nnoongo, napunji jwakwe jumwe ngannengela, “Nnole, Aboli! Apagaalile mabwe ganga na nyumba yakwe!”

2 Yesu ngajanga, “Mibona nyumba yenje ngolongwa? Libije ati libwe limwe elipakuigala panani ja lenge, kila kilebe makibomoligwa.”

Kulaga na kupotekigwa
(Matayo 24:3-14; Luka 21:7-19)

3 Yesu apakiba atamite pikitombi cha Mizeituni, ngalola ku Nyumba ja Nnoongo, Petulo na Yakobo na Yohana na Andulea ngabankonya pa ntemela.

4 “Mutulengele ikobo yenje ipakuika li? Na kiingi nike echikipakubonekana kutenda ikobo yenje ibandakile kupitila?”

5 Yesu ngabalenge, “Mma maha akankoloya munduje.

6 Bandu ajingi, mabaika mabikikema liina lyango, kulenga, ‘Nenga nga jwenio!’ Bombe mabaoyanga bandu ajingi.

7 Pampakujoa nhwalo gwa ngondo papipi andaje kutaali makajogopaje. Ilebe yene mpaka ipitile, nambu kupela kwene kubi tango.

8 Kilambo chimwe kiputana ni kilambo chenge, kingwana chimwe kiputana ni kingwana chenge, kulendema lutope makuba kila paali na njala. Ikobo yenie iba andi lipyanda lya kubelekwa kwa mwana.

9 “Nambu mangweto mmaganga maha. Bandu mabampelekanga kamabalacha, nu kumputanga bokola mumajumba gabe gu kugongalela. Na bapampeleka nnongi ja akatawala na akangwana kwa magambu gangune, kupala unjalakiche kwabe.

10 Nambu tangu nu kuikaje pukupela, Nhwalo Gwambone mpaka utangachigwe kwa bandu boa.

11 Kingobu chabapa kuntakiana nu kumpeleka kamaakama, makapweleje kilebe champakulongela, mangobu pagapakuika, nnengange chachote echimpakupata, gambu mangwetoje andaje mpakulongela, nambu gabakuboka kwa Uhuke jwa Chwapi.

12 Mundu anng'aluka nnunagwakwe akomigwe, na awawa banng'aluka mwana gwabe, ni ingota mayajingalila achikibelei mundu na kakomanga.

13 Bandu boa bapakunchimwa mangweto kwa magambu ga liina

lyango. Nambu ojwa-
pakuimbalila mpaka kupela
nga ojwapakomboka.

Kulaga muno
(Matayo 24:15-28; Luka 21:20-24)

14 “Apampakulola ‘Libaja’
Lijemite paali pangapakwe,
ojwachoma na amanye
mana gakwe, penia, ababi
ku Yudea batililange kwito-
mbi.
15 Ojwabi kunani ja
kinyanga cha nyumba
akaulukaje kujingila mun-
yumba jakwe kutola kilebe.
16 Ojwabi kunng'onda
akabujaje unyuma kutola
ngobu jakwe.
17 Bapakulaga akikege
bina ndumbo na akina-
mama ababi ni ilemba
eijonga machoba genia!
18 Munnyope Nnoongo ku-
pala ikobo yenie yakapiti
mangobu ga malilije.
19 Gambu kingobu che-
nie kubakube kulaga kwenio
kwanapitije tangu Nnoongo
apapangana dunia mpaka
lele, na ipitije kabele.
20 Nambu Angwana bate
kupunguya na yeneje ak-
abije mundu jukomboka.
Nambu kwa magambu ga
bandu bakwe abapambu-
ligwe, Angwana bapungwiye
machoba genia.
21 “Anda mundu annengi,
‘Nno, Kilisto Nkomboi abi
pamba,’ Andaje ‘Abi papa,’
Makanhwaminije.
22 Gambu papakupiti
makilisto buwangi na
akalondoli buwangi. Na
benia balayanga iingi na
yukuomongwa yakaoyanga
bandu, ata kubandu aba-
pambuligwe na Nnoongo.
23 Mmaganga maha.
Nenga nannengelinge ikobo
yoa pangapitila.

Kuwika kwakwe Mwana jwa Mundu
(Matayo 24:29-31; Luka 21:25-28)

24 “Mumachoba genia,
kuboka pa kulaga kwenio,
lichoba liba lubendu na
mwei ung'alaje,
25 ndondwa ibakugwe
kuboka kumbengu, na
makakala ga mbengu
gabakutikatika.
26 Mwana jwa Mundu
abakupitila mumaunde kwa
makakala makolongwa ni
kibumo.
27 Jwenio apakakinga
akapakachi bakwe kuboka
kumbengu ingonu yoa ya
dunia bakongolange bandu
abapambuligwe na Nnoongo
kuboka kujitumbwi dunia
mpaka kujipei mbengu.

Kulandanakia kwa nkongo gwa ngokwa ya kulye
(Matayo 24:32-35; Luka 21:29-33)

28 “Mukibolange kikilan-
danakia na nkongo ntini.
Kingobu ndambi yakwe pi-
tumbu kututuba maamba,
mmanya kutenda mangobu
ga mauno gaike.
29 Nu uyo mangweto pam-
pakibona ilebe yenie yoa
ikapitilaga, mmanya Mwana
jwa Mundu abi papipi kuika.

30 Nannengelanga kweli,
kingolo chenje kipetaje pan-
gapitila genia goa.
31 Mbengu na dunia
maipeta, nambu malobe
gango gapetaje ngu.

Abije mundu ojwamanyi lichoba andaje kingobu
(Matayo 24:36-44)

32 “Nambu, nhwalo gu li-
choba andaje kingobu abije
mundu ojwamanyi kiika lii,
na akapakachi bukumben-
guje, na Mwanaje, nambu
Awawa jika jabe nga aba-
manyi.
33 Mmegange maha na
nkelukiyange, magambu
mmanyangitije kingobu
chenie kipakuika lii.
34 Maiba anda mundu
ojwaboka pachakwe ku-
jenda mwanja, nakalekalanga
akapakachi bakwe kinala,
kila mundu ni liengo lyakwe,
nu kuboka penia ngannenge
nnendei aba mio.
35 Nkelukiange, kwa mag-
ambu mmanyingitije akola
nyumba babuja lii, pangaje
iba kimuyo, panakati nakati
ja kilo, kindabindabi andaje
kindabi.
36 Anda aike kingob-
utu akankolelangaje
nng'olokinge.
37 Aganannenge mang-
weto, nannenge mmoa,
nkelukiange!”

14

Nhwalo gwa kunkoma Yesu
(Matayo 26:1-5; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

1 Gakaigala machoba
mabena kuika Mpapala
gwa Pasaka na Mikate
jangajela kimela. Akakung'i
akolongwa na akaboli ba
Malagilo ga Musa bapalanga
ndela ja kumpukila Yesu
kwa chili na bankome.
2 Nambu ngabalenga,
“Tukampukije mangobu ga
mpapala, bandu bakaikan-
gaje kutendanga kijonga.”

Yesu apakaigwa mauta ku kilambo cha ku Betania
(Matayo 26:6-13; Yohana 12:1-8)

3 Yesu akiba ku Betania
kachakwe Simoni, ojwakiba
juna maloi. Apakiba akalya
chakulya, ngabaika amama
bamwe abakiba na chupa
cha alabasta china mauta
gina kunungila muno ga
nalido gina bei ngolongwa.
Ngakajula chupa chenie,
ngannyitila Yesu mauta
genia umutwe.
4 Bandu bange abakibanga
penia ngabachimwa nu ku-
lengelana, “Kwa nike ku-
gatunia mauta gangano!
5 Kabi gauchigwe ku
bei ngolongwa, nu kwela
kunnepa nkamu maengo
kwa yaka itatu, nu uloi
gwene kape akaocho!”
Ngabakalapila amama be-
nia.
6 Nambu Yesu ngabalen-
gela, “Malekange! Mboni
machumbuya? Batei chwapi
ni kile chambone kwango.
7 Akaocho mmilingite
nabo kila machoba, na
kingobu chachoa echimpala,
nhwechi kajangata angweto.

Nambu mmeje kila machoba
na nanenga.
8 Jwombe ateile apaotwile,
aupakie mmele gwango
mauta kumbanganila kwa
machiko.
9 Nannengelanga kweli
kutenda, padunia poa pu-
pakutangachigwa Nhwalo
Gwambone, kitendwa
chenje chibatei amama aba
kibakulongaligwa kakom-
bake benia.”

Yuda ajeketela kunng'aluka Yesu
(Matayo 26:14-16; Luka 22:3-6)

10 Kubokapenia Yuda
Isikalioti, jumwe kati ja
akinapunji komi na abena,
ngajenda kwa akakung'i
akolongwa ibe anng'aluke
Yesu kwabe.
11 Akakung'i akolo
ngabaalalila apabajoa
nhwalo gwenio, nu kulagila
kumpe uloi jwenio. Penia
Yuda ngabe akapala ndela
ju kunng'aluka Yesu.

Yesu alye chakulya cha Mpapala gwa Pasaka pamwe na akinapunji bakwe
(Matayo 26:17-25; Luka 22:7-23; Yohana 13:21-30)

12 Lichoba lya kutum-
bula kwa Mpapala gwa
Mikate janga jela kimela,
lichoba lya mwana limbelele
jwa Pasaka kuchinjigwa,
akinapunji bakwe nga-
bankonyanga Yesu, “Mpala
tumpanganile ko Mpapala
gwa Pasaka?”
13 Penia Yesu ngabakinga
akabele kati ja akina-
punji bakwe ngabalengela,
“Nnyendange kunnyini, na
mankongana na mundu
jumwe ojwapotwi kibega
cha mache. Mankenga-
mange,
14 mpaka munyumba
ejapakujingi, makannen-
gele nkola nyumba, ‘Aboli
balenga, chumbi chako
echimbakulele mpapala
gwa Pasaka pamwe na
akinapunji bango?’
15 Na jwenio mannayanga
chumbi kikolongwa ku-
golofa, echikipanganigwe
kijomoligwe, mpangania
mwenio.”
16 Akinapunji ngababokanga,
ngabajenda kunnyini,
ngibikikole kila kilebe tela
andi Yesu apabalengalinge,
ngabapangania mpapala
gwa Pasaka.
17 Apiika kimuyo, Yesu
ngaika pamwe na akina-
punji bakwe komi na abena.
18 Apabakibanga bakalyaga,
Yesu ngalenga, “Nannen-
gelanga mangweto ku-
tenda jumwe kati jinu
apakung'aluka, jumwe kati
jinu ojwalye pamwe na-
nenga.”
19 Akinapunji ngabaechuka
ngabatumbu kunkonya
Yesu, jumwe jumwe, “Bo,
nenga?”
20 Yesu ngabajanga, “Nga
mundu jumwe kati jinu
mangweto komi na abena,
ojwalela nkate pamwe na
nenga muntungati.
21 Mwana jwa Mundu
mawa andi pagalenga Ma-
jandiko Gachwapi nhwalo

gwa jwenio, nambu, kulaga mundu jwenio ojwapakunng'aluka Mwana jwa Mundu! Yakabi mbaya kwa mundu jwenio anda akabelwikije!”

Chakulya cha Angwana
(Matayo 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Akakolinto 11:23-25)

22 Apabakiba bakalyaganga, Yesu ngatola nkate, ngalumba, ngaumetula na kapaganga akinapunji bakwe, nukulenga, “Ntolange, gongo mmele gwango.”
23 Kubokapenia ngatola kikombe, nganng'ongolela Nnoongo, ngabapaganga, na boa ngabanyweganga mukikombe chenie.
24 Yesu ngalenga, “Jenje nga myai jango ejijitika kwa bandu ndu, myai jango ejichalakicha lilagano lya Nnoongo.
25 Nannengelanga kweli, nyweje kabele divai mpaka lichoba elimbakunywe divai nhyono ku Kingwana cha Nnoongo.”
26 Kuboka pu kujemba nhwambo, ngabajenda kukitombi cha Mizeituni.

Yesu alondola kutenda Petulo apakunkana
(Matayo 26:31-35; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

27 Yesu ngabalengela akinapunji bakwe, “Mmoa mwenga mpakutilanga na kuneka ne jika, gambu Majandiko galenga, ‘Nnoongo mankoma nchungi, na mambelele goa magapwilikana.’
28 Nambu kuboka pu kuyoka kwango, mbakunnongalela ku Galilaya.”
29 Petulo ngajanga, “Ata ikabi boa bannekangite, ne nannekaje!”
30 Yesu ngannenge Petulo, “Nannenge kweli kutenda tango nkokoloko nu kubekaje pabena kilo, mpakungana patatu kutenda umanyije nenga.”
31 Nambu Petulo ngajendeke kulenga, “Nengaje yenie, ati nakapaligwe kuwe pamwe na mwenga!”

Na akinapunji boa ngabalenga uyo.

Yesu agongalela ku Gesisemane
(Matayo 26:36-46; Luka 22:39-46)

32 Ngabaikanga paali apakemigwa Getisemani, na Yesu ngabalenge akinapunji bakwe, “Ntamange pamba mangobu ne nakagongalela.”
33 Ngantola Petulo na Yakobo na Yohana. Ngabe na mbwele na ngaechuka muno,
34 ngabalenge, “Mbi na kuechuka muno umwojo papipi nu kuwe. Ntamange pamba na nkelukiange.”
35 Ngajenda nnongi kachoko, ngakileke pae manguku, ngagongalela Nnoongo kutenda, anda iwechikine, akapeteje mangobu genia ga kupotekigwa.

36 Ngagongalela, “Awa-
bango, kwinu kila kilebe
kuwechekana. Umok-
eye kikombe chenje
chukupotekigwa. Nambu
ikabe anda apambalaje,
nambu pampala mwenga.”
37 Kubokapenia ngababuji
akinapunji bakwe akatatu
bala, ngabakole bagochilinge.
Ngannenge Petulo, “Simoni,
bo, nng'ochile? Nhwotwije
ukelukia ata kingobu
chimwe?”
38 Penia ngabalengela,
“Nkelukiange na ku-
gongalela kupala makalon-
doigwaje. Mwojo utenda
kupala, nambu mmele
ulegalike.”
39 Ngajenda kugongale ka-
bele, ngabuji malobe ugaga.
40 Penia ngabuja ka-
bele, ngabakolelanga
bagochalinge. Mio gabe gak-
iba na lugono. Bamanyan-
giteje chukunnyanga.
41 Apabuja mala ja patatu
ngabalengela, “Mmilingite
tango makagolokanga nu
kupomolela? Itochite!
Kingobu kiike! Nnole,
Mwana jwa Mundu ngoe
bankamuya kwa bandu
akabaja.
42 Nnyinukange tu-
jende. Atendakuika ojwa-
pakung'aluka.”

Kujigiligwa kwa Yesu
(Matayo 26:47-56; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

43 Yesu apakiba tango
akalongela kingobu Yuda,
jumwe kati ja akinapunji
bakwe apaika. Ngaika
pamwe nankengeni nko-
longwa gwa manjolinjoli
pamwe na mapanga na
imbonga, na ngankamuya
kwa akakung'i akolongwa,
na akaboli ba Malagilo ga
Musa, na akananhota.
44 Mundu ojwapala
kunng'aluka Yesu, akiba tay-
ali aulaite kiingi nkengeni
gwenio kulenga, “Mundu
ojumbakunkumbatila nga-
jwenio. Mampukilange na
mammekange pulenda.”
45 Kingobutu Yuda apaika,
ngannyendele Yesu nu
kulenga, “Aboli!” Penia
ngankumbatila.
46 Kuyene ngabampuki-
langa Yesu nu kummekanga
mumakakala.
47 Nambu jumwe ojwa-
jemita penia pamwe na
Yesu ngaucholomola up-
anga gwakwe nu kumputa
mmanda jwa Nkung'i
Nkolongwa, nganhweketa
lichikilo.
48 Penia Yesu ngabalenge,
“Bo, mboni nhwikalinge
na mapanga na imbonga
kumbukila nenga, anda ne
napoki?
49 Kila lichoba nakiba
pamwe namangweto
nakammolanga ku Nyumba
ja Nnoongo, na wala umbuk-
ilingije. Nambu Majandiko
Gachwapi galenganile.”
50 Penia akinapunji boa
ngabanneka nu kutila.
51 Pakiba na kakombo
jumwe ojwakiba akankengama
Yesu akiba akwindite
lutando. Ngabajiganga
kumpukila,

52 nambu jwombe ngapokonyoka, ngaluleka lutando lola, ngabutuka makengele.

Yesu nnongi ja Libalacha
(Matayo 26:57-68; Luka 22:54-55,63-71; Yohana 18:13-14,19-24)

53 Penia Yesu ngabantola mpaka ku nyumba ja Nkung'i Nkolongwa, penia bakiba na akakung'i akolongwa boa, ikinanhota na akaboli ba Malagilo ga Musa bakibanga bakonganinge.
54 Petulo ngabe kutaali akankengama Yesu, ngajingi mu uwa ja nyumba ja Nkung'i Nkolongwa. Ngatama pamwe na akalendei, akajota mwoto.
55 Akakung'i Akolongwa na Libalacha lyoa ngababapalanga uchaili gu kuntakiana Yesu kupala akomigwe, nambu bapatangitije.
56 Bandu ndu ngabapianga uchaili guwangi ku Yesu, nambu uchaili gwabe ujeketeligweje.
57 Kubokapenia bandu bange ngabajema kulenga uchaili guwangi ku Yesu,
58 "Ngutunnyoa mundu ojo apalenga, 'Mbakubomola Nyumba ja Nnoongo ejichengigwe na bandu, nu kuchenga jenge kwa machoba matatu jangachengigwa na bandu.' "
59 Nambu ata angweto, uyo, uchaili gwabe ujeketeligwije.
60 Nkung'i Nkolongwa ngajema nnongi jabe boa nu kunkonya Yesu, "Bo nnyanguje kwa bandu bamba abantakiana mwenga?"
61 Nambu Yesu ngatama nu alongije ata lilobe limwe. Nkung'i Nkolongwa ngankonya kabele, "Bo, mwenga nga Kilisto Nkomboi Mwana ojwapambuligwe na Nnoongo juna Kibumo?"
62 Yesu ngajanga, "Nenga, nga jwenio, kabe mamammona Mwana jwa Mundu atamite kingonu cha kalelo cha Angwana Bina Makakala na akaika mumaunde ga kumbengu!"
63 Penia Nkung'i Nkolongwa ngapapula lutando lwakwe kulaya lilaka lyakwe, ngalenga, "Tupaije akachaili!
64 Nnyoaninge apantukana Nnoongo. Mangweto nhwachangabo?"

Boa ngubunhukumula kutenda, apaligwa kuwe.
65 Bange kati jabe ngabatumbu kunhuni mata Yesu, ngabanhwiba kumio, ngabamputa. Nu kunnengela, "Nnondole nga beneke abamputite!" Ati akalendei ngabantolanga, ngabamputanga makopi.

Petulo ankana Yesu
(Matayo 26:69-75; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18,25-27)

66 Petulo akiba tango pae kuua, mmanda jumwe munkege jwa Nkung'i Nkolongwa ngaika.

67 Apammona Petulo aka-
jota mwoto, ngannolekea,
ngannengela, “Ati mwenga
uyo makiba pamwe na Yesu
jwa ku Nazaleti.”
68 Nambu Petulo ngakana.
“Numanyije, ati echinnon-
gela mbi kikimanyaje!”
Kubokapenia Petulo nga-
jenda panja kuua. Penia
nkokoloko ngabeka.
69 Mmanda munkege jola
apammona kabele Petulo,
ngatumbu kabele kalenge
bandu abakibanga bajeman-
gite penia, “Mundu jonjo nga
jumwe kati jabe!”
70 Nambu Petulo ngakana
kabele.
Kingobu tu, bandu abak-
ibanga bajemangite penia
ngabannenge Petulo, “Kweli
mwenga nga mabamwe kati
jabe, gambu mwenga uyo
mmoke ku Galilaya.”
71 Nambu Petulo ngalenga,
“Napila yenie kutenda
nenga kweli! Nnoongo
awechite kunhukumu ne
anda nenga uwangi! Nu-
manyi mundu ojunnongela
minhalo jakwe!”
72 Penia nkokoloko
ngabeka kabele, na Petulo
ngakombokela Yesu apan-
nengile, “Tango nkokoloko
nukubekaje, mpakungana
patatu kutenda umanyije
ne.” Petulo ngakilikitila nu
kuguta.

15

*Yesu bampeleka kwa Pi-
lato
(Matayo 27:1-2,11-14;
Luka 23:1-5; Yohana 18:28-
38)*

1 Pukuchaga, akakung'i
akolongwa ngababeka
machabuli pamwe na
akinanhota na akaboli
ba Malagilo ga Musa na
Libalacha lyoa, ngabalagana
kuntaba Yesu mitondolo,
ngabampeleka kunkamuya
Pilato.
2 Pilato ngankonya Yesu,
“Bo, mwe nga Mangwana ba
Akayahudi?”
Yesu ngajanga, “Elo, mwe
nengite.”
3 Akakung'i akolongwa
bantakiine Yesu ilebe ndu,
4 Pilato ngankonya kabele
Yesu, “Bo, nnyangaje lilobe?
Nnyowa apabanchalakicha
mwe.”
5 Nambu Yesu ajangi-
tije lilobe, mpaka Pilato
ngaomongwa.

*Yesu bunhukumu kuwe
(Matayo 27:15-26; Luka
23:13-25; Yohana 18:39;
19:16)*

6 Kila mangobu ga mpa-
pala gwa Pasaka, Pilato ak-
iba na lukobo lwa kaleke
mpungwa jumwe ojubam-
paile.
7 Kingobu chenie, pak-
iba na mundu jumwe ojwa
kemigwa Balaba, atabigwe
mikipungo kwa magambu
gu ukoma.
8 Kingobu pabakongana
bandu nu kunnyopa Pi-
lato batendelange lukobo
lwakwe.
9 Pilato ngabakonyanga,
“Bo, mpalanga nan-
nekelange Nngwana jwa
Akayahudi?”

10 Alenga yene magambu
amanyi kutenda akakung'i
akolongwa bankamwie Yesu
kwakwe kwa magambu ga
bwiu tu.
11 Nambu akakung'i
akolongwa ngabakweleke
bandu bannyope Pilato
banyogole Balaba.
12 Pilato ngabakonya ka-
bele bandu ba, “Ngoe mpala
nantendibo mundu jonjo
ojumankemanga Angwana
ba Akayahudi?”
13 Bandu boa ngabaton-
dobea lilobe kabele, “Mam-
mambe panchalaba!”
14 Nambu Pilato ngabakonya,
“Kwa nike! Atei ubaja gani?”
Nambu angweto ngabayanga
kulenga kanonoya, “Mam-
mambe panchalaba!”
15 Pilato apala kaalalila
bandu, bai, ngannekeke
Balaba apite mikipungo.
Ngaamulicha Yesu abam-
bigwe panchalaba.

Akalenda bammeka nhwenyo Yesu
(Matayo 27:27-31; Yohana 19:2-3)

16 Manjolinjoli ngagam-
peleka Yesu panganya ja
boma, ngabakongana ikuta
yoa ya manjolinjoli.
17 Ngabankwindiya Yesu
ngobo ya kingwana,
ngabapota luchengo lwa
miba, ngabankwindiya
umutwe.
18 Kuboka penia nga-
batumbu kunnamukia,
“Nname muno Mangwana
ba Akayahudi!”
19 Benia ngabamputa nnai
umutwe, ngubunhuni mata,
ngaba kilikitila nu kunnitila
kunhwenyo.
20 Kuboka pu kummeke
nhwenyo ngubunhwula
ngobo ji Kingwana nu
kunkwindiya ngobo yakwe
kabele. Ngabampeleka
kummamba.

Yesu abambigwa panchal-
aba
(Matayo 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)

21 Undela, ngabankole
mundu jumwe ojwakemigwa
Simoni, ojwaika kunnyini
kuboka kung'onda. Man-
jolinjoli ngaga nhwamulicha
aupotole nchalaba gwa Yesu.
Simoni akiba jwa kilambo
cha Kulene akiba awawa ba
Alekizanda na Lufusi.
22 Benia ngabantola Yesu
ngabampeleka mpaka paali
papakemigwa Goligota,
mana gakwe, paali pi
“Kitongo cha Mutwe.”
23 Benia ngabajiganga
kumpe divai ejibatindagine
na manemane, nambu
jwombe ngakana kunywe
jenie.
24 Kuboka penia ngabam-
mambanga nu kubagana
ngobo yakwe bene akang-
weto kukuoma kiumbu-
umbu bamanye kila mundu
chapakupata!
25 Ikiba kindabi nun-
hwana apabammambanga
Yesu panchalaba.
26 Litangacho lya lukumbi
lwa jwenio liandikigwe
yene, “Nngwana jwa
Akayahudi.”
27 Pamwe na jwenio
bakabambigwa na akapoki

abena jumwe kingonu cha
kalelo na jonge kingono cha
kangeja.
28 Penia ngagalenganila
Majandiko Gachwapi
agalenga, “Ngaba mmeka
pamwe na akabaja.”
29 Bandu abapetanga
paali penia ngabammona
Yesu ngabantukana kulenga,
“Aha! Nnyenda makabo-
mola Nyumba ja Nnoongo
nu kuchenga kwa machoba
matatu!
30 Ngoe nhwuluke pancha-
laba mikikombole mmene!”
31 Akakung'i akolongwa
pamwe na Akaboli ba
Malagilo ga Musa apabam-
mona Yesu ngabalenga,
“Ngabakombo bange,
nambu aotwije kukikombola
mwene!
32 Konda jwenio nga
Kilisto Nkomboi, Nngwana
jwa Isilaeli! Tummone anda
aulwike panchalaba, na twe
matunhwamina.”
Na baba akabena ababam-
bigwa pamwe na Yesu ba
ngabantukana uyo.

Yesu ajomoka panchalaba
(Matayo 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

33 Ikiba saa sita nalumu
mpaka saa tisa kimuyo
lubendu ngulutanda kil-
ambo choa.
34 Saa tisa kimuyo Yesu
ngaguta kwa lilobe liko-
longwa, ngalenga, “Eloi,
Eloi, lama sabakitani?”
Mana gakwe, “Nnoongo
jwango, Nnoongo jwango,
mboni uneka?”
35 Bandu bange abajeman-
gita penia abannyoanga jwe-
nio ngabalenga, “Mpenikie!
Ankema Eliya.”
36 Jumwe kati jabe ngabu-
tuka, ngatola litonji ngalich-
wika musiki, ngalitabalila
munnai ngantondobeke
anywe ngalenga, “Nyemi-
tulole anda Eliya maika
kunhwuluya panchalaba!”
37 Yesu ngaguta kanonoya,
ngajomoka.
38 Panjia ja nkati ja
Nyumba ja Nnoongo elibag-
ina pa Chwapi ja Nnoongo
ngijipachuka ipande ibena
kuboka kunani mpaka pae.
39 Kilongoi jwa akalenda
ba Loma akiba ajemite
nnongi ja nchalaba apalola
kiwe chawa Yesu, ngalenga,
“Kweli mundu ojo akiba
Mwana jwa Nnoongo!”
40 Akikege bange bak-
ibanga penia bakalola
kutaali, pamwe na benia
akiba Maliamu Magidalena
na Salome, na Malia amama
achoko ba Yakobo na
Yusufu.
41 Benia bankengama Yesu
apakiba ku Galilaya na kum-
megelela. Bange akikege
ajingi abaika Kuyelusalemu
uyo bakiba penia.

Machiko ga Yesu
(Matayo 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

42 Ikiba kimuyo apaika
Yusufu jwa Alimatayo.
Jumwe jwa Libalacha lya
chilikali juna Madalaka,
jwenio alendela Kingwana
cha Nnoongo. Likiba lichoba

lya kupanganikia kujimukila
Lichoba lya Kupomalela.
43 Yene ngaika Yusufu
mundu ju kilambo cha
Alimatayo, akiba jumwe
kati ji kikuta kikolongwa
jwapata ichima muno.
Jwombe uyo alendela kuika
kingwana cha Nnoongo.
Penia ngannyendele Pilato
pangajogopa ngajopa bampe
mmele gwa Yesu
44 Pilato ngaomongwa
kujoa kita Yesu ajomwike.
Ngankema nnenda nko-
longwa ngankonya anda
Yesu ajomoka tango kindae.
45 Pilato apannyoa nnenda
nkolongwa kutenda Yesu
ajomwike, nganyeketela
Yusufu autole mmele gwa
Yesu.
46 Yusufu ngaemela ngobo
nhuu ja kitani ngauluya pae
mmele gwa Yesu ngaubilig-
ila chanda. Ngaubeka mu-
likabuli elikiba liembigwe
piliganga, kubokapenia
ngalipilimbia libwe liko-
longwa nnongi ja nniango
gu likabuli.
47 Maliamu Magidalena na
Maliamu amamundu Yusufu
ngabapabona pububekite
mmele gwa Yesu.

16

Kuyoka kwa Yesu
(Matayo 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

1 Kuboka pi Lichoba
li Kupomolela kupeta,
Maliamu Magidalena na
Salome na Maliamu ama-
mundu Yakobo ngabaeme
mauta ga kunungila ibe
bukupakaye mmele gwa
Yesu.
2 Lichoba lya jumapili
kindabindabi, ngabajenda
kulikabuli, lichoba apali-
tumbula kupita.
3 Na angweto ngababe
bakalengelana, “Mene
ojwapa kutubokea libwe
paniango gu likabuli?”
4 Nambu apabalolanga,
ngibilibona libwe liboigwe.
Na lyakiba libwe likolongwa
muno.
5 Apabajingala mulikabuli,
ngabammona kakombo
jumwe ojwakwindite ngobo
nhuu, atamite kingonu
cha kalelo, ngabaomongwa
muno.
6 Nambu kakombo
jola ngabalengelanga,
“Makaomwangaje,” manyi
mampalanga Yesu jwa ku
Nazaleti ojwabambigwe
munchalaba. Ayokite, abije
pamba. Nnolanga paali
apabakiba banng'onakinge.
7 Nnyendange makalen-
gelange akinapunji bakwe
pamwe na Petulo kutenda
apakunnongelelanga kwako
ku Galilaya. Kwenio ma-
mammona anda apannen-
gelinge.
8 Ngababoka pilikabuli
pala, bakalendema kuku-
jogopa na mbwele. Ban-
nengalingeje mundu kilebe
chochoa, magambu batela
kujogopa muno.

Yesu ampiti Maliamu Magdalena
(Matayo 28:9-10; Yohana 20:11-18)

9 Yesu kuboka pa kuyoka
kindabindabi lichoba lya
Jumapili, ngatumbula
kumpiti Maliamu Magi-
dalena, Yesu ojwammoita
michepela saba.
10 Maliamu Magdalena
ngajabula, ngabalengela
abakiba pamwe na Yesu.
Bakiba bakakokaleka nu
kuguta,
11 na apabannyoa jwe-
nio akalenga kutenda
Yesu abi mmomi nu ku-
tenda Maliamu Magdalena
ammweni, baaminingije.

Yesu bapiti akinapunji abena
(Luka 24:13-35)

12 Kuboka penia Yesu
ngabapitila akinapunji
abena kongo agalambwike
kumio. Akinapunji benia
bakiba bakajenda kukijiji.
13 Angweto uyo ngaba-
jenda, ngabalengela aka-
jabe, nambu angweto uyo
baaminingije.

Yesu bapitila akinapunji komi na jumwe
(Matayo 28:16-20; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Itendwa 1:6-8)

14 Pukujomolela, Yesu
ngabapitila akinapunji
bakwe komi na jumwe
ogubakiba bakalya. Ngabakalapila
muno angweto, magambu
gwangaamini gwabe nu
kutauka kwabe, gambu
baaminingeje abakiba
bammweni kuboka pa
kuyoka.
15 Ngabalengela, "Nnyen-
dange kudunia joa
makatangachange Nhwalo
Gwambone ku kila mundu.
16 Ojwaamini nu ku-
batichigwa apaukom-
boligwa, jwanga amini
apakuhukumigwa.
17 Ni iingi yenje
ipaukengamana nababa
abaamini, ku liina lyango
bapakuboya michepela
na bapakulongela kilonge
kiyono.
18 Anda bakamwi li-
joka andaje banywi kilebe
chochoa china uchungu,
chabengwaje, bapakubeka
maboko gabe panani ja
akatamwe, nangweto ma-
balama."

Yesu atoligwa kujenda kumbengu
(Luka 24:50-53; Itendwa 1:9-11)

19 Kuboka pa Nngwana
Yesu kujomo kulonge nabo,
ngatoligwa kujenda Kum-
bengu nu kummeka kingonu
cha kalelo cha Nnoongo.
20 Akinapunji ngabajenda
nu kutangacha kila paali,
na Angwana ngabakamwa
liengo pamwe na angweto
kuchalakicha nhwalo gwe-
nio ku iingi eyikengamana
nabo.

Nhwalo Gwambone oguandikigwe na Luka Kilongoi

Nhwalo Gwambone gwa Luka nga gumwe kati ja itabu ncheche imu Lilagano Liyono elilanduli kutama kwa Yesu Kilisto padunia. Kila kitabu kikemigwa, “Injili” mana gakwe “Nhwalo Gwambone.” Uandikigwa na Matayo na Maluko na Luka na Yohana kuboka pukujomoka Yesu. Luka ngiti aandiki nhwalo gu kutama kwa Yesu padunia tuje, nambu uyo aandiki ilebe yabatenda akinapunji ba Yesu, kuboka pukujomoka Yesu nu kuyoka, mukitabu chikikemigwa Itendwa ya Achandundame. Abije mundu jwamanyi kingobugani puandikigwa Nhwalo Gwambone gwa Luka andaje paali puandikigwa, nambu akachomi bajekatile kutenda iwechakine uandikigwa chaka cha 70 kuboka pukubelekwa Kilisto.

Nhwandiki Luka, jwakiba nng'anga. Ndela jatumi kuandika ni kilongela ilaya kutenda akiba nchomi. Luka aandike kipola nhwalo gu kutama kwa Yesu padunia, ngalanduli ikobo andi pikiba, kuyene bandu baotwi kujangatigwa pabachoma genia (Luka 1:1-3). Jwenio akiba Nhyahudije (Kolosai 4:10-14) Aandika kupala kila mundu jwanga Nhyahudi amanye. Yene ibonekana palandulila lukobo lwa Akayahudi (Luka 1:8).

Nhwalo Gwambone gwa Luka utekulandana muno ni kitabu cha Matayo na Maluko, gambu ilanduli ile imwe nu kukulandana. Kati ji itabu itatu, Luka alandulile ilebe ndu nhwalo gu kubelekwa kwa Yohana Mmatichi. Luka uyo akwajali nhwalo gu kulekeke malemwa (Lipungu lya 3:3, 11:4, 17:3-4, 23:34, 24:47) Nu kugongalela (Lipungu lya 3:21, 5:16, 6:12, 11:1-12, 22:32).

Agabi mukitabu

- Luka atumbu Nhwalo Gwambone kukulenga gambu gu kuandika (Lipungu lya 1:1-4).
- Kabe alandulile kubelekwa kwa Yesu na kabe Yesu pajipanganikia ndela jiliengo lyakwe (Lipungu lya 1:5-4:13).
- Kipande kikolongwa chikiigile mu Nhwalo Gwambone, Luka alanduli liengo lyatenda Yesu, muno ikobo yatendaga ni ilebe yabolaga (Lipungu lya 4:14-21:38).
- Mumapungu mabena gukujomolela, Luka alanduli kujomoka kwa Yesu, nu kuchikigwa nu kuyoka kwakwe (Lipungu lya 22-24).

1 Mana Teofilo, bandu ajingi baandike ilebe andi

pabaotalinge nhwalo gwa ipitile kwito.
2 Andi pubutulandulila abakiba akachaili abagabweni, na akapakachi bi lilobe lyenie kutumbu lolo.
3 Na ialile nane ananhota magambu njomite kukuingikia ilebe yenie kuboka pitumbulaga mbemele iba chwapi kunhwandakila gwe Teofilo nhwalo gongo.
4 Ndenda yenie kupala mmanye kweli joa ja kila kilebe echimmoligwe.

Kutangacha kubelekwa kwa Yohana Mmatichi

5 Kingobu Helode apakiba Nngwana jwa ku Yudea, pakiba na Nkung'i jumwe liina lyakwe Zakalia, jukikuta cha Abiya. Lina lya aanamundu bakemigwa Elizabeti jwombe uyo akiba ju lungolo lwa nkung'i Aluni.
6 Boa akabena bakiba bambone nnongi Nnoongo, bakibanga kengama Malagilo ga Angwana ana Nnoongo.
7 Nambu bapatangiteje ingota magambu Elizabeti akiba ntonga na boa akabele bakibanga bagoiminge muno.
8 Lichoba limwe Zakalia apakiba akakamula liengo lyakwe andi nkung'i mu Nyumba ja Nnoongo, ikiba jamu jakwe jukubegelela.
9 Andi pikiba lukobo lwabe Zakalia ngachaguligwa kujenda mu nyumba ja Nnoongo kuukalikia ubani ejibakengama akakung'i, nnongi nkati mwa nyumba ja Nnoongo. Yenie ngajenda nnongi ja Nyumba ngolongwa ja Angwana,
10 kingobucho bandu ajingi bakiba bakonganinge panja kung'ongalela Nnoongo kingobu cha kuukalakia ubani.
11 Mpakachi jwa Angwana kuboka kumbengu ngampitila Zakalia umwo nnyumba ngajema kingono cha kalelo chikitembe chukuukalakia ubani.
12 Zakalia apammona mpakachi jwenio ngaomongwa na ngajogopa.
13 Nambu mpakachi jo nganengela, “Zakalia makajogopaje Nnoongo ajowine kugongalela kwinu na Elizabeti aanabinu mabapotola mwana munalome. Mampa liina lyakwe Yohana.
14 Mma na laa ngolongwa, na bandu ajingi mabannulatila kwa kubelekwa kwakwe.
15 Apakube nkolongwa nnongi ja Angwana, ainyweje divai, wala chukunywe kikale matwelela Uhuke jwa Chwapi.
16 Mababuyanga bandu ajingi bu Kuisilaeli Kangwana ana Nnoongo babe.
17 Jwenio balongalela Angwana akalongoleigwa na makakala nu uhuke andi nnondoli Eliya jwa Nnoongo. Mababeka akawawa na ingota kupalana, mabagalambuya bandu bangajali babe na mawacho gambone, babekanga maha bandu ba

Angwana kwa magambu gabe.”

18 Zakalia ngannengela Mpakachi, kuboka kumbengu numanyabo nhwalo gweniogo? Nane ng'oime na akango unyaela?

19 Mpakachi ngajanga, “Ne na Gabulieli, nanyema nnongi ja Nnoongo, bangingite nonge namwenga nannenge Nhwalo gwa mbone gongo.

20 Gambu gwanga amini gwinu mma mabubu. Nhwotoje kulongela mpaka aganannengila galenganile.”

21 Mangobu genia, bandu bakiba bakannendanga Zakalia ngabaomongwa kukuchelwa kwakwe Unyumba ja Nnoongo.

22 Apapita panja aotwije kulongela na bandu ngabamanya kutenda aibweni ikobo Munyumba ja Nnoongo. Aotwije kulongela kilebe, alangila numaboko gakwe.

23 Zakalia apajomola jamu jakwe ja kubegalela Munyumba ja Nnoongo, ngabuja kachakwe.

24 Kubokapenia Elizabeti aanaba Zakalia ngabapata ndumbo. Nambu ngibikiiya unyumba kwa myei nhwano.

25 Ngalenga, “Ngoe Angwana banyangite, bamoite oni jango nnongi ja bandu!”

Kubelekwa kwa Yesu kutenda kutangachigwa

26 Mwei gwa sita gwa ndumbo ja Elizabeti, Nnoongo ngankinga mpakachi Gabulieli kuboka kumbengu ajende kukilambo cha ku Nazaleti okwo Ku Galilaya,

27 kwa kamwale jumwe, ojwalagine kutolana na mundu jumwe ojwa kemigwa Yusufu jwa lungolo lwa Daudi. Lina lya kamwale jwenio Maliamu.

28 Mpakachi kuboka Kumbengu ngannyendela ngannengela, “Tengela jibe pamwe namwe! Angwana babi pamwe na mwenga na bampi upeele muno!”

29 Maliamu pajoa malobe genia ngaechuka muno, kugaacha malobe genia mana gakwe nike?

30 Mpakachi kuboka kumbengu ngannengela, “Makajogopaje Maliamu, Nnoongo ampi upeele.

31 Mampata ndumbo, mampotola mwana munalome na mampa liina lyakwe Yesu.

32 Jwenio maba nkolongwa na akemigwa Mwana jwa Nnoongo ojwabi kunani muno. Angwana ana Nnoongo mabampa kitebu cha Nngwana Daudi aoko mundu,

33 jwenio nga nngwana ju lungolo lwa Yakobo machoba goa pangapela, kingwana chakwe kiba cha machoba goa pangapela!”

34 Maliamu ngannengela mpakachi kuboka kumbengu, “Kilebe chenie

kiba bole? Nanenga nan-
abeje na munulome tangu
nabelekwa?”
35 Mpakachi kuboka kum-
bengu ngajanga, “Uhuke
jwa Nnoongo manhwikilila,
na makakala ga Nnoongo
maganhwekelela kwa mag-
ambu genia Mwana ojwapa
kubelekwa akemigwa Nch-
wapi, akemigwa Mwana jwa
Nnoongo.
36 Nkombokela nnongo
gwinu Elizabeti, aganu kube
mbuja, akweti ndumbo
gongo mwei gwa sita ojwa-
manyakine na bandu kube
ntonga.
37 Kwa magambu libije
lyangaotola Nnoongo.”
38 Maliamu ngalenga,
“Nenga napakachi ba
Angwana, ibe anda apan-
nengite.” Na mpakachi
kuboka kumbengu ngan-
neka.

*Maliamu antyangi Eliza-
beti*

39 Kuboka pamachoba
machoko, Maliamu ngaboka
mwanja ngajenda chokwe
mpaka kilambo echikibi
kuitombi ya Yudea.
40 Kwenio ngajingi un-
yumba ja Zakalia ngampata
abali Elizabeti.
41 Elizabeti apajoa abali ja
Maliamu, kingota cha mulu-
tumbo mwa Elizabeti ngiki-
ina. Elizabeti nganhwikili
Uhuke jwa Chwapi,
42 ngalongela kwa
lilobe likolongwa, “Nkweti
kindimba kupeta akikege
boa na mwana ojwa-
pakubelekwa akoigwe.
43 Kunike kilebe kiko-
longwa kipitilile kwango, ata
amama ba Angwana bango
baike kwango nenga?
44 Apanyoina abali jinu,
mwana mulutumbo lwango
ngainaina kukuala mojo.
45 Mbaya mwe man-
hwamine kutenda kilebe
chibalenga Angwana kwinu
makilenganila.”

Nhwambo gwa Maliamu

46 Maliamu ngalenga,
“Mwojo gwango gwalumba
Angwana,
47 uhuke gwango ubi nalaa
magambu Nnoongo
Nkomboi jwango.
48 Magambu bandekungom-
bokela nammanda
gwabe nachoko!
Kuboka ngoe bandu boa
bangema mbaya,
49 kwa magambu ilebe
ikolongwa eyandendi
Nnoongo ojwabi Nko-
longwa Angwana
bandendi kilebe kiko-
longwa.
Lina lyabe bachwapi,
50 kutumbu kibelei chimwe
mpaka chenge
alaya kia jakwe kwa bandu
abannyali,
51 batei ilebe ikolongwa kwa
maboko gabe gina makakala
bapechengine bandu bina
uongwajagi muma
wacho ga umojo jabe.
52 Bauluinge akangwana
bina makakala
muitebu yabe
ngabatondobea bandu bina
kunyenyepa.
53 Bina njala bapi ilebe ya
mbone,

bandu bina ela balekangite bajendange maboko jika
54 Akombakile malagano gakwe agalagana na akinanhota bito,
bajangatinge akapakachi bakwe Isilaeli,
55 andi pabalengela akawabito,
Ulaimu ni ibelei yakwe yoa pangapela!”
56 Maliamu ngatama na Elizabeti kwa myei mitatu kuboka penia ngabuja kachakwe.

Kubelekwa kwa Yohana Mmatichi

57 Kingobu cha kukikombola kwa Elizabeti ngikiika, ngapotola mwana munalome.
58 Akandami ajabe na akalongamundu apabajoa kutenda Angwana bammoni kia Elizabeti, ngabaala mwojo pamwe.
59 Lichoba lya nane apalyaika, ngabajenda kunhina mwana, ngabapalanga kumpe liina lya awamundu, Zakalia.
60 Nambu amamundu ngabalenga, “Lyeneje nambu akemigwe Yohana.”
61 Bandu ngabannengela Elizabeti, “Abije mundu mulungolo lwakwe juna liina andi lyenele?”
62 Kuboka penia bandu ngababeke kiingi awamundu bapala balenge liina lya mwana lebilipala.
63 Zakalia ngajopa kibao chukuandikila na ngaandika, “Liina lyakwe Yohana.” Boa ngabaomongwa!
64 Upo Zakalia ngatumbu kulongela kabele, ngannumba Nnoongo.
65 Ngababeganga na mbwele akandami ajabe boa, nhwalo gwenio ngujoanika mwitombi yoa eibi kukilambo cha Kuyudea.
66 Kila mundu ojwajoine nhwalo gwenio ngawacha nu ukonya, “Mwana ojo apakubebo?” Magambu ibonekana kipola kube makakala ga Nnoongo gakiba pamwe nakwe.

Kulondola kwa Zakalia

67 Zakalia, awamundu Yohana, ngatwele Uhuke jwa Chwapi, ngalenga nhwalo gwa Nnoongo gongo,
68 “Talumbe Angwana ana Nnoongo bu Kuisilaeli,
baike kajangata bandu bakwe na kakombola.
69 Butupile nkomboi juna makakala,
ju lungolo lwa Daudi mpakachi jwabe.
70 Andi palenga kutumbu lolo, kupete kwa akalondoli bakwe ba chwapi.
71 Kutenda mabutukombola kwa akangondwa bito,
nu mumaboko ga boa ababutuchimwa.
72 Ngabalenga mabakolela kia akananhota bito,
nu kombokela lilagano lyabe lya chwapi.
73 Nnoongo ngampe lilagano nhwoko gwito Ulaimu,

74 ngalagila kutukombola
kuboka kwa akangondo bito
bakabe na mbweleje tabegelele panga mbwele,
75 tube tambone andi papala Nnoongo
machoba goa gukulama kwito.
76 Mwe mamanango, mankemigwa, nnondoli jwa Nnoongo ojwabi Nkolongwa muno.
Mwenga mamalongalela Angwana,
kutendekea ndela jabe,
77 ngabalengela bandu bakwe kutenda mabakomboligwa
na kalekekeya mabaja gabe.
78 Nnoongo jwito jwambone na juna kia.
Ma auluya lumuli lu komboi nu kutumulikila,
79 na kamulikilanga kuboke kumbengu boa abatamanga mukiwili cha kiu,
atulendele undela tujenda kwa tengela.”
80 Mwana ngakola, nukujendekea kummele nu uhuke. Ngatama papongoti mpaka pakilaya kipola ku bandu bu Kuisilaeli.

2

Kubelekwa kwa Yesu (Matayo 1:18-25)

1 Machoba genia Nngwana Agosto ngabeka amuli ngapala bandu boa ba Loma babalangigwe.
2 Kubalangigwa kwenio kiba kukutumbula, kingobu Kulenio akiba Nkolongwa jwa Nkoa gwa Silia.
3 Boa ngabajenda kukiandikicha kila mundu kukilambo chakwe.
4 Yusufu ngaboka kilambo cha Nazaleti ku Nkoa gwa Galilaya ngajenda kukilambo cha Beteleemu ku Nkoa gwa Yudea kwa belekwa Nngwana Daudi. Yusufu ajenda kwenio magambu akiba ju lungolo lwa Daudi.
5 Ngajenda kukiandikicha pamwe na Maliamu ojwakalagana kutolana nakwe. Kongo abi na ndumbo,
6 Apabakibanga Kubeteleemu, Maliamu lichoba lyakwe lyu kupotola ngiliika,
7 ngapoto mwana jwakwe ju litibo munulome, ngankwindia ngobo ngang'oneka mulijola elitendekiigwe kulele ng'ombe, magambu bapatangiteje nyumba jukuiki akageni.

Akapakachi kuboka kumbengu na akachungi

8 Penia pakiba akachungi, batendanga kupokelana kilo kulende ilangwa yabe papipi na Betania. 9 Akapakachi kuboka kumbengu ngabapitila, na kibumo cha Angwana ngichamulakila tii nde. Ngabajobokanga muno.
10 Nambu Akapakachi kuboka kumbengu ngabalenga, “Makajogopangaje! Inkila kunetelanga nhwalo gwa mbone gukuala mojo muno kwa bandu boa.

11 Kwa magambu lele kukilambo cha Daudi abelwike
Nkomboi jwinu Kilisto Nngwana ojwalagila Nnoongo.
12 Nachenje kiba kiingi
chinu mukikolela kilemba
bikikwindiye ngobo pi lijola
lya kulele ilangwa.”
13 Kingobu tu kikuta kikolongwa cha matyala kuboka
kumbengu ngababe pamwe
na Mpakachi kuboka kumbengu, ngabajembanga nu
kunnumba Nnoongo,
14 kulenga, “Kibumo ku
Nnoongo kunani
muno kumbengu,
na tengela padunia kwa
bandu ababapaile
muno.”
15 Kuboka tu akapakachi kujabu kumbengu,
akachungi ngabalengelana,
“Tujendange mpaka ku
Beteleemu takalole lyenie
libutulengile Angwana.”
16 Yenie ngababutuka
mbelo, ngabankole Maliamu
na Yusufu ngabammona
mwana bang'onike pilijola
lya kulele ilangwa.
17 Akachungi apabammona mwana, ngabalengela
nhwalo gwa mwana ogubujoininge kwa akapakachi.
18 Boa abajoininge genia
ngabaomongwa na gaga agabalenga akachungi.
19 Maliamu ngagakombakela na kugawachila
muno genia goa mumojo
gwakwe.
20 Akachungi ngababujanga kongo bakajemba
nukunnumba Nnoongo
kwa goa gabajoininge na
kagabona ngibe tela anda
apabakajoanga akapakachi
ba kumbengu.

Mwana bampe liina

21 Kuboka pa machoba
nane kingobu chukunhwina
mwana ngikiika, ngabampe
liina Yesu. Liina elyapanga
mpakachi kuboka kumbengu tango na ndumboje.

Yesu bammeka ku Nyumba ja Nnoongo

22 Machoba apagaika ga
mpapala gwa kujeguka
Yusufu na Maliamu andi
apipaligwe Mumalagilo
ga Musa. Yene gabantolanga mwana mpaka
Kuyelusalemu kummeka
kwa Angwana.
23 Mumalagilo ga
Angwana iandikigwe,
“Kila ojwapakubelekwa ju
litibo anda abi munulome
apangigwa abe Chwapi ka
Angwana.”
24 Angweto uyo ngabajendanga kumpanga Lilumbo,
ngunda ibena andaje
mabunda mabena, andi
apipaligwe mu Malagilo ga
Angwana.
25 Mangobu genia kukiba
na mundu jumwe akemigwa
Simioni ojwatama Kuyelusalemu,
juna mojo gwa mbone
akakamula agapala Nnoongo
junakunnyali Nnoongo,
ojwakiba akalendela ukomboi gwa Isilaeli. Uhuke
jwa Chwapi akiba pamwe
nakwe.
26 Alengiligwe nu Uhuke
jwa Chwapi kube ajomokaje

panga mmona Kilisto jwa
Angwana.
27 Alongaliligwa ni Uhuke
jwa Nnoongo, Simoni
ngajenda Kunyumba ja
Nnoongo na achikibelei ba
Yesu ngabanneta mwana
kulubanja lwa Nyumba ja
Nnoongo andi apipaligwe na
Malagilo ga Musa,
28 Simioni ngampokela
mwana mukuboko jakwe
kongo akannumba Nnoongo,
kulenga
29 “Ngoe, Angwana, galen-
ganile malagano ginu,
nhwotwile kunneka
mpakachi jwinu
ajende kwa tengela.
30 Kwa mio gango nubweni
ukomboi oguboka
kwinu,
31 Gwenio mupanganila
bandu boa bubone,
32 Lumuli ngulwamulikila
bandu ba ilambo
yenge,
nukuleta kibumo kwa bandu
binu Kuisilaeli,”
33 Awamundu na ama-
mundu Yesu batela
kuomongwa ilebe eyalongi
Simioni.
34 Simioni ngabalumika
nu kunnenge Maliamu,
amamundu Yesu, “Mwana
jonjono apambuligwe na
Nnoongo kuoba nukombola
bandu ba Kuisilaeli. Jwombe
maba kiingi kuboka kwa
Nnoongo echikibakatenda
bandu ajingi bankana,
35 yene mawacho gabe
agagikiite magabekigwa
kipola. Kuechuka ku-
pakueketa myojo jabe andi
lipanga linakatema.”
36 Pakiba na nnondoli
jumwe munkege mbuja
nawele liina lyakwe Ana, biti
Fanueli jwa kabi ja Asheli.
Ngatama na angwana-
mundu kwa yaka saba tu
kuboka apabatolana.
37 Paba mbuja jwa yaka
makomi nane na ncheche.
Abokiteje pa Nyumba ja
Nnoongo, atela kupunga na
kugongalela kilo na mui.
38 Kingobu chenie,
ngaika nnongi ngannumba
Nnoongo, ngalenga nhwalo
gwa mwana kwa bandu
boa abakibanga bakalendela
ukomboi gwa Kuyelusalemu.

Kubuja Kunazaleti

39 Kingobu Yusufu na
Maliamu pabajomola ka-
mula genia goa agaa-
muligwe na Malagilo ga
Angwana ngababujanga
kachabe Kunazaleti ku Nkoa
gwa Galilaya.
40 Mwana ngakola, ngabe
na makakala, ngabe na
malango muno na upeele
gwa Nnoongo ngube pamwe
nakwe.

Kakombo Yesu Kunyumba ja Nnoongo

41 Kila chaka Achiki-
belei ba Yesu bakibanga
na lukobo lwa kujenda
Kuyelusalemu ku Mpapala
gwa Pasaka.
42 Kingobu Yesu apakiba
na yaka komi na ibena,
ngabajenda boa Kumpapala
gwenio anda pulukiba
lukobo lwabe.
43 Apaupeta Mpapala
ngabatumbu mwanja gwa
kubuja kachabe, nambu

Yesu ngaigala ukwo,
Kuyelusalemu panga manya
achikibelei bakwe.
44 Bakitanga abi pamwe
nabo mumwanja, ngaba-
jenda lichoba tipi, ki-
boka chapenia ngabatumbu
kumpala pala makalongo na
mwaka maganjamundu.
45 Kwa magambu bam-
monangiteje, ngababujanga
Kuyelusalemu kumpala.
46 Lichoba lya tatu,
ngabankole Kunyumba ja
Nnoongo akiba atamite
panakati ja akaboli ba
Akayahudi, akapenakia na
kakonya ilebe.
47 Boa abajoininge mal-
obe gakwe ngabaomongwa
malango gakwe gambone.
48 Achikibelei bakwe
apabammona ngabaomongwa.
Amamundu, ngabankonya,
“Manango, mboni mututei
nyeniela? Awabinu na
nenga tutelakumpala pala
kwa mbwele.”
49 Ngabajanga, “Mboni
mangwetomwe umbala
pala? Mmanyangitije,
mbaligwa kube Kunyumba
ja awabango?”
50 Nambu bamanyangitije
kipola lijango lyenie.
51 Yesu ngabuja pamwe
nabo Kunazaleti, kwenio
ngabajali. Amamundu
ngabagabeka mumwojo
genia goa.
52 Yesu ngajendekea kola
nu kube na mojo gwambone
nu kujendekea kupaligwa na
Nnoongo na bandu.

3

Kutangacha kwa Yohana Mmatichi
(Matayo 3:1-12; Maluko 1:1-8; Yohana 1:19-28)

1 Ikiba chaka cha komi
na nhwano cha utawala
gwa Nngwana Tibelio,
Pontio Pilato akiba ntawala
jwa kilambo cha Yudea,
Helode akiba ntawala jwa
kilambo cha Galilaya, Filipo
nnung'una jwakwe akiba
nkolongwa jwa mikoa ja
Itulea na Tilakoniti. Lusiana
akiba nkolongwa jwa Abi-
lene,
2 Anasi na Kayafa bak-
ibanga akakung'i ako-
longwa. Kingobu chenie
lilobe lya Nnoongo apalyan-
hwikila Yohana, mwana jwa
Zakalia kwenio kupongoti.
3 Yene Yohana nga-
jenda paali poa pulu-
pakine lukemba Yolidani,
ngabatangachi, kulenga,
“Nnapange mabaja ginu
nu kubatichigwa, Nnoongo
mannekekea mabaja ginu.”
4 Andi apiandikwe mukitabu
cha Isaya ojwak-
iba nnondoli jwa
Nnoongo
“Mundu achobe papongoti
‘Mapanganakie Angwana
ndela jabe,
mmeke kipola mubapaku-
peta.
5 Kila mabomba nhwelekeange,
kila kitombi ni litombi
ipakubomoligwa.
Apapendite mapagololange
ndela ejipendite mmeke
kipola.

6 Na bandu boa mabubona
ukomboi gwa
Nnoongo!’ ”

7 Bandu ajingi ngabaikanga
kwa Yohana kupala ba-
batichigwe. Yohana nga-
balengela, “Mangweto
machamajoka! Beneke
abannengi nhwotwi kujepa
lilaka lya Nnoongo eliika?

8 Ntendange agalaya
kutenda nnapangite mabaja.
Makaachangaje kulenga
nhwotwile kujepa lilaka
kukuneme, Awabito ana
Ulaimu, nannenge Nnoongo
aotwi kagatenda mabwe aga
gabe ingota yu Ulaimu.

9 Libago libekigwe pa-
manhina ga mikongo, kila
nkongo gwangapambika
ubakupenguligwa nu kuleke
pamwoto.”

10 Bandu ngabankonya,
“Lele tutenda bole?”

11 Ngajanga, “Kila mundu
ojwabi na ngobo ibele
bammagulile jwangakola na
ababi na ilyo balye pamwe.”

12 Na akatocha kodi
ngabaikanga kupala ba-
batichigwe, ngabankonyanga,
“Aboli, twenga tutenda
bole?”

13 Ngabalengela, maka-
tochaje kodi nduu kupeta
apipaligwa.

14 Manjolinjoli gange nga-
gankonya, “Twenga tutenda
bole?”

Benia ngabajanga, “Maka-
tolangaje ilebe ya mundu
jwajoa kwa makakala na
kuntakiana jwajoa kwa
kunkopekea. Nnyeketelange
na nchala gwinu.”

15 Bandu ngabatumbu
kuhyobalela, ngabatumbu
kuwacha na kukikonya
iwechikine Yohana kube
Kilisto Nkomboi ojwapam-
buligwe na Nnoongo.

16 Penia Yohana nga-
balengela boa, “Nenga
nammatichanga kwa mache,
nambu ojwapakuika nko-
longwa muno kumbeta
nenga. Mbaligweje uku-
lugula ngoji ya ilatu yakwe.
Jwenio mammaticha kwa
Uhuke jwa Chwapi na kwa
mwoto.

17 Jwenio akamwi
kipalwe chakwe chuku-
pete mapemba, aikon-
gola mapemba nukubeka
mukikokwe, nambu mapoi
aitinia mwoto gwan-
gaimika.”

18 Kundela nduu Yohana
ngatangacha Nhwalo
Gwambone kwa bandu
nakapala bileke ndela yabe.

19 Nambu Yohana
ngankalapila Helode, nko-
longwa jwa Nkoa, magambu
akantola Helodia nhwana
gwa nnuna gwakwe na
akatenda ilebe ndu ibaja.

20 Kuboka penia Helode
ngakamwa kibaja muno
kummeka Yohana mukipungo.

Kubatichigwa kwa Yesu
(Matayo 3:13-17; Maluko 1:9-11)

21 Kuboka pa bandu
boa kubatichigwa na Yesu
uyo ngabatichigwa. Na
apagongalela ku Nnoongo
mbengu ngiekuka,

22 Uhuke jwa Chwapi
nganhwulukila akiba andi

njeba. Na lilobe ngilijoanika
kuboka kumbengu, kulenga,
“Mwenga Mamanango man-
ampala. Undekuhalalila.”

Achikibelei ba Yesu
(Matayo 1:1-7)

23 Yesu apatumbula liengo
lyakwe pukubonekana ak-
iba na malenga andi yaka
makomi matatu. Akiba
mwana munalome bandu
bakita Yusufu, ojwakiba
mwana munalome jwa Heli.
24 Heli akiba mwana
jwa Masati, Masati akiba
mwana jwa Lawi, Lawi
akiba mwana jwa Meliki,
Meliki akiba mwana jwa
Yanai, Yanai akiba mwana
jwa Yusufu,
25 Yusufu akiba mwana
jwa Masilia, Masilia akiba
mwana jwa Amosi, Amosi
akiba mwana jwa Nahumu,
Nahumu akiba mwana jwa
Helisi, Helisi akiba mwana
jwa Nagai,
26 Nagai akiba mwana jwa
Maasi, Maasi akiba mwana
jwa Matasia, Matasia ak-
iba mwana jwa Shemeni,
Shemeni akiba mwana jwa
Yoseki, Yoseki akiba mwana
jwa Yuda,
27 Yuda akiba mwana
jwa Yoanani, mwana jwa
Lesa, mwana jwa Zelubabeli,
mwana jwa Shetieli, mwana
jwa Neli,
28 mwana jwa Meliki,
mwana jwa Adi, mwana
jwa Kosamu, mwana jwa
Elimadamu, mwana jwa
Heli,
29 mwana jwa Yoshua,
mwana jwa Eliezeli, mwana
jwa Yolimu, mwana jwa
Matati, mwana jwa Lawi,
30 mwana jwa Simioni,
mwana jwa Yuda, mwana
jwa Yusufu, mwana jwa Yon-
amu, mwana jwa Eliakimu,
31 mwana jwa Melea,
mwana jwa Mena, mwana
jwa Matasa, mwana jwa
Nasani, mwana jwa Daudi,
32 mwana jwa Yese,
mwana jwa Obedi, mwana
jwa Boazi, mwana jwa Sal-
imoni, mwana jwa Nashoni,
33 mwana jwa Aminadabu,
mwana jwa Adimini, mwana
jwa Alini, mwana jwa Es-
iloni, mwana jwa Pelisi,
mwana jwa Yuda,
34 mwana jwa Yakobo,
mwana jwa Isaka, mwana
jwa Ulaimu, mwana jwa
Tela, mwana jwa Naholi,
35 mwana jwa Selugi,
mwana Leu mwana jwa
Pelegi, mwana jwa Ebeli,
mwana jwa Sala,
36 mwana jwa Kenani,
mwana jwa Alufaksadi,
mwana jwa Shemu, mwana
jwa Nuhu, mwana jwa
Lameki,
37 mwana jwa Masusela,
mwana jwa Henoki, mwana
jwa Yaledi, mwana jwa Ma-
halaleeli, mwana jwa Ke-
nani,
38 mwana jwa Enoshi,
mwana jwa Seti, mwana
jwa Adamu, mwana jwa
Nnoongo.

4

Kutegigwa kwa Yesu
(Matayo 4:1-11; Maluko

1:12-13)

1 Yesu ngaboka mu-
lukemba lwa Yolidani kongo
atweli Uhuke jwa Chwapi,
ngalongaligwa nu Uhuke
jwenio kujenda kupongoti.
2 Kwenio ngalondoligwa
na Mmaja kwa machoba
alubaini. Mangobu genia
goa alije kilebe na yenie ki-
ika kono ngajijoa njala.
3 Mmaja ngannengela,
“Anda mwenga Mamwana
ba Nnoongo, miliamuliche
liganga ele libe nkate.”
4 Nambu Yesu ngajanga,
“Iandikigwe Mumajandiko
Gachwapi, ‘Mundu alama
kukulye nkate tuje.’ ”
5 Kingobucho Mmaja
ngantola Yesu mpaka ku-
nani, ngannaya ingwana
yoa ya padunia kukingobu
chimwe.
6 Mmaja ngannenge,
“Manampa kinala chi ing-
wana yoa ni ilebe yakwe
yambone. Mbatite yoa yeno
na anda mbai kumpe mundu
jwajoa nhotwile ngweti
kinala chu kumpe mundu
jwajwoa ojunampambwile.
7 Yene yoa maiba inu mwe,
anda unng'ongalile.”
8 Yesu ngajanga, “Iandikigwe
Mumajandiko Gachwapi,
‘Magongalela Angwana
ana Nnoongo binu na
mabegalela benia jika jabe.’
”
9 Kiboka chapenia Mmaja
ngantola Yesu mpaka kuk-
ilambo chu Kuyelusalemu,
nukummeka kunani pulingo
gwa Nyumba ja Nnoongo,
ngannengela, “Anda mwe
Mamwana ba Nnoongo mik-
ileke pae kuboka pamba.
10 Gambu Majandiko
Gachwapi galenga, ‘Nnoongo
maamulicha akapakachi
bakwe bannendele.’
11 Na kabe, ‘Maban-
tolanga mumaboko gabe,
mikikipotekaje makongono
ginu pamaganga.’ ”
12 Nambu Yesu ngajanga,
“Iandikigwe, makategaje
‘Angwana ana Nnoongo
binu.’ ”
13 Mmaja apajomola
kuntegela kila ndela ngan-
neka oti mpaka kingobu
echikipaligwa.

Yesu atumbu liengo lyakwe okwo Ku Galilaya

(Matayo 4:12-17; Maluko 1:14-15)

14 Kiboka chapenia Yesu
ngabuja ku Galilaya, kiba
na makakala ga Uhuke jwa
Chwapi. Minhalo jakwe ngi-
jijoanika ilambo yoa.
15 Jwombe akiba akabola
bandu. Mumajumba gabe
ga kugongalela, kila mundu
ngannumba.

Yesu akanigwa kwenio Kunazaleti

(Matayo 13:53-58; Maluko 6:1-6)

16 Bai Yesu ngajenda
Kunazaleti, paali ok-
wakolela, Lichoba lya Kupo-
molela ngajenda kunnyopa
Nnoongo, ngajingi unyumba
ja kugongalela andi lukobo.
Ngajema kuchoma Ma-
jandiko Gachwapi.

17 Ngapoke kitabu cha
nnondoli Isaya, ngaki-
atambula nu kupata paali
apapaandikwe nyenie,
18 “Uhuke jwa Angwana abi
pamwe nanenga,
gambu atekumbambula
nannetelange aka-
wocho Nhwalo
Gwambone.
Andekumbambula kutan-
gacha nhwalo gwa
mbone gwa kabeka
bandu agabwa,
bangalolanga mabapata ku-
lola kabele,
andekunduma kabeka
agabwa ababoneligwa,
19 na ndangache kingobu ki-
tenda kuika
Angwana ana Nnoongo
mabakombolanga
bandu bakwe.”
20 Yesu ngaekelela kitabu,
ngampe mpakachi, na
ngatama. Bandu boa
unyumba ja kunng'ongalela
Nnoongo ngabannoleke
muno.
21 Yesu ngabalenge, “Paali
pamba pa majandiko gach-
wapi gapitile leleno andi
apannyoine nakachoma.”
22 Bandu boa nga-
banchalakicha boa na
ngabaomongwa malobe
gambone agalongile. Nga-
balenga, “Bo, ojo nga
mwana jwa Yusufu je?”
23 Yesu ngabalenge,
“Manyi kutenda mankom-
bokela kulandanakia kongo,
‘Aganga mikilami mmene,
na uyo kiboka chapenia
maunengela nkamwa up-
amba pakaja ikobo uyaye
einnaya pakachito. Uyo
maunengela ukamula ilebe
uyaye einnyoine ikamuligwe
ku Kafalanaumu.’ ”
24 Yesu ngabalengelanga
nyene, “Nnondoli kupataje
ichima kukilambo chakwe.
25 “Nambu mpenakiange,
kweli pakiba na akaweligwa
ajingi kukilambo cha Isilaeli
mangobu ga Eliya. Mangobu
mbengu pijitabigwa ula ngi-
jikotoka koma kwa yaka
itatu na nusu, ngapabe na
njala ngolongwa muno kuk-
ilambo choa.
26 Ata nyeniela, Eliya atu-
migweje kwa mundu jwa-
joa kwenio Kuisilaeli nambu
kwa nhweligwa jumwe tu
ojwatama Zalefati kwenio
ku kilambo cha Sidoni.
27 Kabe pikilambo cha
Kuisilaeli pakiba na bandu
ajingi abakiba bakatama
kingobu cha nnondoli jwa
Nnoongo Elisha pakiba na
bina maloi ajingi. Ata
nyeniela akibaje jwajoti-
jola ojwajegwike nambu
Naamani tu, mundu jwa
kilambo cha Silia.”
28 Boa abakibanga
ku nyumba ja ku-
gongalela apabajoanga ge-
nia ngabachimwanga muno.
29 Ngabajemanga, nga-
banhuti panja pa kilambo
chabe ngabampeleka kikito-
mbi chibachengita kilambo
chabe. Bapala bannekelange
pae,
30 Nambu Yesu ngapeta
panakati ja bandu, ngajab-
ula.

Mundu juna nchepela
(Maluko 1:21-28)

31 Kiboka chapenia Yesu
ngajenda ku Kafalanaumu
kilambo cha Galilaya,
ngababolanga bandu Li-
choba lya Kupomolela.
32 Boa ngabaomongwa
muno kwa maboulo gakwe
kwa magambu alongela
kukinala.
33 Na unyumba ja ku-
gongalela mwakiba na
mundu juna nchepela nga-
chobela muno,
34 “Mwe! Yesu ju Ku-
nazaleti! Mboni mutu-
jingilila? Bo, nhwikila ku-
tujomola? Nammanyi mwe
mabeneke, mwe Machwapi
ba Nnoongo!”
35 Yesu ngaukalapila
nchepela gwenio, “Nkotoke!
Mammoke mundu jwenio!”
Nchepela nchapu gwe-
nio ngugunng'wia mundu
jwenio pae nnongi jabe,
ngugummoka panga ntenda
kilebe.
36 Bandu boa ngabaomongwa,
ngabalengelana, “Nga mal-
obe ni ganga, gambu kuk-
inala na makakala ajia-
mulicha michepela jiboke,
na jenie kuboka!”
37 Minhalo ja Yesu ngiji-
joanika paali poa ku nkoa
gwenio.

Yesu balamianga bandu ajingi
(Matayo 8:14-17; Maluko 1:29-34)

38 Yesu ngaboka ku
nyumba ja kugongolela,
ngajenda kachakwe Simoni.
Akimundu akege Simoni
bakiba atamwe muno, nga-
bannengela Yesu annamie.
39 Yesu ngaika ngajema
papipi na atamwe be-
nia, ngakiamulicha kita-
mwe kimmoke. Kitamwe
ngachaboka amama bala
kingobucho ngabajinuka,
ngabatumbu kabegelelanga.
40 Lichoba apalyatipikaga,
boa abakibanga na itamwe
ijingi ngabaletanga kwa
Yesu, jwombe ngabeka
maboko gakwe panani ja
kila mundu ngabalamianga
boa.
41 Michepela ngijaboka
bandu ajingi, ngabachobela,
ngabalenga, “Mwe nga
Mamwana ba Nnoongo!”

Yesu ngabakalapilanga,
bajeketelingije kulongela,
magambu bamanyangite
kube jwenio, nga Kilisto
Nkomboi.

Yesu atangacha mu nyumba ja kugongalela
(Maluko 1:35-39)

42 Kindabi jakwe Yesu
ngaboka na ngajenda pajika
jakwe. Bandu ngabatumbu
kumpala pala, apabam-
monanga, ngabapala kun-
hwibalikia akajabwaje
kachakwe.
43 Nambu jwenio ngaban-
nengela, “Mpaka ndangache
oti Minhalo ja Mbone ja
Kingwana cha Nnoongo
kuilambo yenge, gambu
Nnoongo andumita kwa
genia.”
44 Ku yenie ngatangacha
mumajumba gu kugongalela
kila paali kuilambo yoa ya
Yudea.

5

Yesu bakemanga akinapunji bakwe ba kutumbula
(Matayo 4:18-22; Maluko 1:16-20)

1 Lichoba limwe Yesu akiba ajemite umbwega ja lilaba likolongwa lya Genesaleti, na bandu ajingi bakibanga bantindilinge batamangine, kupenikiyanga lilobe lya Nnoongo.
2 Ngajibona mitumbwi mibele bakautila umbwega ja lilaba likolongwa. Akakoki benia bakibanga baulukinge, bakajoyanga mapelele gabe.
3 Yesu ngajingi muntumbwi gumwe ogukiba gwa Simoni, ngannyopa Simoni auegekeye mumache, kutaali kachoko na umbwega ja lilaba likolongwa. Ngatama, ngabola bandu ajingi kongo abi muntumbwi.
4 Apajomolaga kubola ngannenge Simoni, “Unhendeche ntumbwi mpaka pa mache majingi, mwenga pamwe na akaganja binu makalekele mapelele ginu mpatange yamaki.”
5 Simoni ngalenga, “Ananhota, tukachine ukoka yamaki kilo ndaa panga kupata kilebe. Nambu magambu nnengite, manekela mapelele.”
6 Kuboka pa kutenda nyeniela ngabapatanga yamaki ndu, ata mapelele gabe ngagatumbu kueketeka.
7 Ngabakemanga akajabe abakibanga muntumbwi gonge, baike bajangate. Ngabaikanga ngabatwelea yamaki mitumbwi joa mibele mpaka yakiba papipi kumilwa.
8 Simoni Petulo apalola genia, ngakilikitila nnongi ja Yesu ngalenga, “Mmoke nnongi jango Angwana! Ne namundu bina mabaja!”
9 Simoni pamwe na akajakwe boa ngabaomongwa kwa kupata yamaki ndu nyenie.
10 Pamwe na genia Yakobo na Yohana ingota ya Zebedayo bakibanga akakoki ajakwe Simoni. Yesu ngannenge Simoni, “Makajogopaje kuboke ngoe mamma makoki ba bandu.”
11 Kuboka pa kuuta mitumbwi jenia umbwega jililaba likolongwa, ngabailekanga yoa ngabankengama Yesu.

Yesu annamia mundu
(Matayo 8:1-4; Maluko 1:40-45)

12 Yesu apakiba ku kilambo chimwe cha kwenio, mundu jumwe juna maloi. Apammona Yesu ngagwe manguku ngannyopa Yesu, “Angwana, anda mpaile, unamie.” Kitamwe chenje chammeka mundu abonekane kube jwanga jeguka.
13 Yesu ngatondabeya luboko lwakwe, ngankunyula nu kulenga, “Mbala nnyeguke!” Kingobucho ngajeguka.
14 Yesu nganhwamulicha, “Makannengeje mundu

jwajoa, nambu nnyende
makakilae kwa akung'i,
makapange lilumbo kwa
magambu gu kujeguka
kwinu andi apaamuliche
Musa kukuchalakicha nna-
mite."
15 Nambu minhalo ja Yesu
ngijijoanika kila paali, na
bandu ajingi ngabakongana
kupala bampenakie na ku-
lamiigwa itamwe yabe.
16 Nambu Yesu ngajab-
ula paali panga bandu
ngagongalela kwenio.

Yesu annamia mundu ojwapolite mmele
(Matayo 9:1-8; Maluko 2:1-12)

17 Lichoba limwe Yesu
akiba akabola, Mafalisayo
bange na akaboli ba Malag-
ilo ga Musa kuboka kuijiji
yoa ya Ku Galilaya na
Yudea na Kuyelusalemu
bakibanga batamangite pe-
nia. Makakala ga Angwana
gakiba pamwe na Yesu
kwa magambu ga kalamia
akatamwe.
18 Bandu bange ngabaikanga,
bampotwi mundu ojwapo-
lite mmele, banng'onike
pikindanda, ngabajiganga
kummeka unyumba nnongi
ja Yesu.
19 Nambu kwa magambu
ga bandu ajingi baotolingije
kujingi unyumba. Penia
ngabaobakela pikinyanga
nu kumopo paali, ngabanhu-
luya mukindanda, ngabam-
meka nnongi ja Yesu. 20 Yesu
apababona babi na imani
ngolongwa, ngannengela
mundu jweno, "Aganja,
mabaja ginu galekekeigwe."
21 Akaboli ba Malagilo
ga Musa na Mafalisayo
ngabatumbu kukikonyanga,
"Mundu ojo mene ojwa-
longe malobe gu matukano!
Nnoongo jika jakwe
ojwaotwi kulekekea
mabaja!"
22 Yesu agamaanyi mawa-
cho gabe, ngabakonyanga,
"Kwa nike nhwachanga ge-
nia mumyojo jinu?
23 Lyako elilibi kindema
muno kulenga 'Nnekekiigwe
mabaja ginu, andaje ku-
lenga, nnyeme nnyende?'
24 Mbala mmanyange
kutenda Mwana jwa
Mundu akweti kinala cha
kalekekeya bandu mabaja
gabe padunia." Penia
ngannengela mundu jwenio
ojwapolite mmele, "Nnami-
igwe, ntole kindanda chinu,
nnyabu kachinu."
25 Kingobucho mundu
jwenio ojwapolite mmele
ngajema nnongi jabe boa,
ngatola kindanda echak-
agolokela ngajabu kachakwe
kongo kupeta kunnumba
Nnoongo.
26 Boa ngabaomongwa
muno nu kubeganga na
mbwele, Ngabannumba
Nnoongo nabalenganga,
"Lele tibweni ikobo!"

Yesu ankema Lawi
(Matayo 9:9-13; Maluko 2:13-17)

27 Kiboka penia Yesu
ngapita panja, ngammona
ntocha kodi jumwe liina

lyakwe Lawi, atamite panyumba ju kutocha kodi. Yesu ngannengela, “Ungengame!”
28 Lawi ngajema ngaileka ilebe yoa ngankengama Yesu.
29 Penia Lawi ngammeke Yesu mpapala nkolongwa kachakwe. Kati ja akageni pakiba nkengeni nkolongwa gwa akatocha kodi na bandu bange.
30 Mafalisayo bange na akaboli bange ba Malagilo abakiba mu kikuta chabe ngabakokalekea akinapunji ba Yesu. Ngabakonya, “Mboni nnieganga na kunywe pamwe akatocha kodi na bina malemwa?”
31 Yesu ngabajanga, “Bandu banga kitamwe kumpalaje nng'anga, nambu abampala bina itamwe.
32 Inkila kakema bandu bamboneje balape malemwa, nambu bina malemwa balapange malemwa.”

Konya nhwalo gu kupunga
(Matayo 9:14-17; Maluko 2:18-22)

33 Bandu bange ngabannenge Yesu, “Akinapunji ba Yohana Mmatichi kupunga kila kingobu nu kugongalela, ata akinapunji ba Mafalisayo batendanga uyo, nambu akinapunji binu kulye nu kunywe.”
34 Yesu ngajanga, “Bo nkita abakokigwe kumpapala gukutola akege bapaligwa kupunga kingobu akoano babi pamwe na angweto? Kubeje!
35 Nambu kingobu kipakuika akoano apababapakuboigwa kati jabe penia nga apababapakupunga.”
36 Yesu ngabalengela kabe kulandanakia kongo, “Abije mundu kubeka kibamba kiyono mungobo ng'ona. Anda atei nyeniela, mmanya kipakupachula ngobu jenie, kibamba cha ngobo nhyono kilandanaje na ngobo ng'ona.
37 Abije mundu ojwajela divai nhyono mukitumba kigona, andatei nyenie divai nhyono jibakupachu kitumba chenie, divai jibakujitika, ni kitumba kipakupachuka.
38 Nambu ipaligwa divai nhyono kujela munhuku nnyono.
39 Abije mundu ojwapala kunywe divai nhyono kuboka pa kunywe ng'ona. Nambu alenga, ‘Ng'ona jela nga chwapi muno.’ ”

6

Konya nhwalo gwa Lichoba lya Kupomolela
(Matayo 12:1-8; Maluko 2:23-28)

1 Yesu akiba akapeta mumigonda ja ngano Lichoba li Kupomolela. Akinapunji bakwe ngabatumbu kupanyila miejo ja ngano, ngabakonyanga kwa maboko, nu kulyeganga.
2 Gange Mafalisayo ngagakonya, “Mboni ntendanga

ilebe yangapaligwa Mumalagilo Lichoba li Kupomolela?”

3 Yesu ngabajanga, “Bo, nchomangitije patenda Daudi nakajakwe kingobu apabakiba na njala?

4 Daudi ngajingi unyumba ja Nnoongo, ngatola mikate ejibekigwe lilumbo kwa Nnoongo, ngalye na kapeganga akajakwe. Ipaligweje mundu kulyee mikate jenie nambu akakung'i tu.”

5 Na Yesu ngajomo kulenga, “Mwana jwa Mundu akweti uwecho ata Lichoba li Kupomolela.”

Mundu ojwapolite luboko
(Matayo 12:9-14; Maluko 3:1-6)

6 Lichoba lenge lya Kupomolela, Yesu ngajenda kunyumba ji kugongalela ngabola. Kwenio akiba mundu ojwapolite luboko lwalelo.

7 Akaboli bange ba Malagilo na Mafalisayo ngabapala pala lilemwa li kuntakiana Yesu, ngabannendela bammone akalamie mundu lichoba li Kupomolela.

8 Nambu Yesu ngamanya mawacho gabe, ngannengela jwajo ojwapolite luboko, “Nnyinuke, nhwike nnongi jango.” Mundu jola ngajenda kujema penia.

9 Yesu ngabalengela, “Na nkonyanga, bo, Malagilo gito gutulenge kutenda nike Lichoba li Kupomolela? Kutenda kilebe chambone andaje kutenda kilebe changambone? Kunkombo mundu andaje kunkoma?”

10 Ngabalolekea boa, Yesu ngalenga, “Ntondabeya luboko lwinu.” Na jwenio ngatenda nyenie na luboko lwakwe ngululama.

11 Nambu angweto ngabachimwa muno, ngababeka machabuli gukuntende Yesu mabaja.

Yesu apambula achandundame komi na abena
(Matayo 10:1-4; Maluko 3:13-19)

12 Kingobu chenie Yesu ngajenda kukitombi kugongalela, ngakelukia kwenio kelu ndaa kunng'ongale Nnoongo.

13 Kindabi jaakwe ngabakemanga akinapunji bakwe, kati jabe ngabapambula komi na abena ngabatinanga liina achandundame,

14 Simoni ngantina liina Petulo na nnuna gwakwe Andulea na Yakobo na Yohana na Filipo na Batolomayo,

15 Matayo na Tomasi na Yakobo mwana jwa Alufayo na Simoni ojwamanyikana kube nkola kilambo,

16 Yuda mwana jwa Yakobo na Yuda Isikalioti ojwa anng'aluka Yesu.

Yesu babola bandu na kalamianga
(Matayo 4:23-25)

17 Yesu apauluka pikitombi pamwe na achandundame, ngajema pukongolou nkengeni nkolongwa gwa bandu pamwe na akinapunji bakwe bakiba penia.

Nkengeni nkolongwa gwa
bandu ukiba penia kuboke
kuilambo yoa ya Kuyudea
na Kuyelusalemu na kuboke
kuilambo ya Tilo na Kusi-
doni,
18 ngabaika kumpenakia
Yesu nu kulamiigwa itamwe
yabe. Angweto abalaga
ni michepela ngabaika
kuboigwa.
19 Bandu boa ngabapala
kunkunyula, makakala
ngagammoka na kalami-
anga boa.

Mbaya nu kulaga
(Matayo 5:1-12)

20 Yesu ngabatendebuki
akinapunji bakwe, ngalenga,
"Mbaya mangweto mammi
mahocho,
Kingwana cha Nnoongo nga
chinu!
21 Mbaya mangweto mammi
na njala ngoe,
magambu mmakujukuta!
Mbaya mangweto man-
hwechuka ngoe,
mpakuwekanga!"
22 "Mbaya mangweto
apabanchimwa bandu, nu
kunkana nu kuntukana
nu kunkachapianga kwa
magambu ga Mwana jwa
Mundu!
23 Nhwalalange mwojo
nu kuina, gambu bam-
meki lilumbo likolongwa
kumbengu. Akaokomundu
batendanga uyo akalondoli
ba Nnoongo."
24 "Nambu mpakulaga
mangweto mammi
nuloi ngoe gambu,
kingobu chinu chu kuala
mojo kipetite!
25 Mpakulaga mannyuku-
tanga ngoe,
mannyoanga njala!
Mpakulaga maunhwekanga
ngoe,
mpakuechukanga machoba
genia!"
26 "Mpakulaga mang-
weto mmoa babannumbali
bandu, akaoko mundu
batenda uyo kwa akalondoli
buwangi."

Kapalanga akangondwa
(Matayo 5:38-48; 7:12a)

27 "Nambu nannenge
mangweto maumbenakia,
mapale akangondwa binu,
matendelange gambone
abanchimwanga,
28 malumikange upeele
abammeka nhwilo na
magongalelange abantende-
langa mabaja.
29 Anda mundu amputite
lijego limwe mantendebukie
lenge. Anda mundu am-
pokite likoti linu, mannekele
na nkogo gwinu.
30 Mampe mundu jwa-
jote jola ojwannyopa kilebe
na anda mundu ampokite
kilebe chinu, makannengeje
umuikie.
31 Matendelange bandu
ajingi andi mwe gamagapala
bantendele mangweto."
32 "Anda mapailinge
bandu abampalanga mang-
weto tu, bo, mpata lilumbo
nike? Magambu bina
malemwa bapalanga aba-
pala!
33 Anda matendelinge
gambone abantendelanga
gambone mangweto, mpata

lilumbo nike? Gambu bina
malemwa batenda uyo.
34 Anda makopelanga
baba tu buhyobalela kun-
nepa, bo, mpata lilumbo
nike? Gambu bina
malemwa bakopelana bene
akangweto jika, kupala
babukiange andi ucho.
35 Nambu! Gambu
mangweto mapalange
akangondwa binu na
katendelanga gambone,
makopelange panga hy-
obalela kunnepanga na
lilumbo linu maliba liko-
longwa na mangweto mam-
maganga ingota ya Nnoongo
ojwabi kunani. Kwa maga-
mbu jwenio jwambone kwa
banga lumbo na akabaja.
36 Mmegange na kia anda
Awabinu pababi na kia."

Kahukumu bange
(Matayo 7:1-5)

37 "Makahukumuje ajinu
bandu na Nnoongo ahuku-
mulangaje, makakoleeje
bange na mangweto
bankoleeje, malekekeange
bange na Nnoongo man-
nekekea.
38 Mapegange bange na
Nnoongo mampa. Elo,
mampatangage nukutwele
kipemo, nukupolota
mukuboko ginu choa chun-
hwotwi kamula, kwa mag-
ambu kipemo echimapeme-
langa bange ngucho echa-
pakumpeme Nnoongo."
39 Yesu ngabalandanakia
kulenga, "Jwangalola kuo-
toje kuntandaya jwangalola
nnyakwe, anda atei yenie,
boa mabatumbukila muli-
bomba.
40 Napunji kapetaje aboli
bakwe, nambu kila napunji
anda ajomwile maboulo
gakwe aba andi aboli bakwe.
41 "Mbona milibona
lipandi elibi mulio lya
nnunagwinu nambu kuli-
bonaje lipalamandi elibi
muliolinu mmene?
42 Nhwotobo kunnenge
nnuna gwinu, 'Nnyeme
nammoye lipandi mulio
linu,' nambu kulolaje li-
palamandi elibi mulio linu?
Mikitenda mambone mwe!
Mmoye oti lipalamandi
elibi mulio linu na penia
manhwotola kulola kipola
kuboya lipandi elibi mulio
lya nnuna gwinu.

Nkongo umanyikana kwa
ngokwa yakwe
(Matayo 7:16-20; 12:33-
35)

43 "Nkongo gwambone ku-
pambikaje ngokwa yanga
mbone na nkongo mmaja
kupambikaje ngokwa yam-
bone.
44 Kila nkongo umanyika
kwa ngokwa eipambika.
Bandu kutongoje man-
dombi munchonda na
uyo bandu kutongolaje
ngokwa ikemigwa zabibu
mumikongo ja miba.
45 Mundu jwambone apiya
agabi gambone kuboka
mumwojo gwakwe, na
mundu mmaja apiya mabaja
kuboka mumwojo gwakwe.
Gambu kano jilongela
agatwelile mumwojo gwa
mundu.

Akachengi abena
(Matayo 7:24-27)

46 “Mboni ungemanga
‘Angwana, Angwana,’ na
kongo kutendangaje gananenge langa?
47 Mundu jwa jwoa
ojwaika kwango nenga
kupenikia malobe gango
nukuga agabala jwenio abi,
48 andi mundu ojwachen-
gite nyumba jakwe ngaemba
pae na kubeka kijemo
panani piliganga. Lukemba
ngulutwelela nukunga
nyumba jakwe jigwije
gambu achengiti gwicho.
49 Nambu jwajwoa
ojwajoine malobe gango
nukuagabaje jwenio alan-
dana na mundu ojwachen-
gite nyumba jakwe panga
kijemo. Lukemba apulu
twelela mache ngagakunga
nyumba jenie ngijigwe
nu kubomoka, nuluindo
lwakwe lukiba lukolongwa!”

7

Yesu annamia mmanda jwa Kilongoi jwa nnenda jwa Loma
(Matayo 8:5-13)

1 Yesu apajomola kabola
bandu goa, ngajenda kukil-
ambo cha Kukafalanaumu.
2 Kwenio akiba kilongoi
jwa akalenda ba Loma
jwenio akiba na mmanda
jwakwe ojwampaile muno,
mmanda jwenio akiba
ntamwe lola. 3 Kingobu
kilongoi jwenio apajoa
nhwalo gwa Yesu ngaba-
tuma akananhota bange
Akayahudi bajendange
kunnyopa aike kunnamia
mmanda jwakwe.
4 Bandu benia ngabaika
kwa Yesu, ngabampembela
muno, kulenga, “Mundu ojo
jwambone apaligwa mun-
tendele agapala.
5 Bapala bandu bito,
putuchenga nyumba ji
kugongalela jwenio ngatu-
jangata muno.”
6 Yenie Yesu ngajenda
pamwe nabo. Akiba ku-
taalije na nyumba, kingobu
kilongoi pabakinga akagan-
jamundu bannenge Yesu,
“Angwana, mikikichum-
buyaje, mbaligweje mwe
nnyingi unyumba jango.
7 Uyo mbemalije ne kube
nambone kwinu. Nambu
nnonge lilobe tu mpakachi
jwango malama.
8 Ne uyo namundu
nambi pae ji kinala cha
akakolongwa, ngweti man-
jolinjoli pae jango anda
nunhwamuliche jumwe,
‘Nnyende!’ Jwenio kujenda.
Najonge, ‘Nhwike!’ Jwenio
kuika, anda nunhwamuliche
mpakachi jwango, ‘Nkamu
kilebe chenje!’ Jwenio
kamula.”
9 Yesu apajoa genia,
ngaomongwa, ngabaten-
debukila bandu ajingi
abankengama, ngalenga,
“Nanibonaje imani ngo-
longwa andi eje, Kuisilaeli!”
10 Akabanda apababu-
janga kachabe akilongoi
ngabankole mpakachi jola
alamite.

Yesu anhyoya mwana jwa nanhwele

11 Kuboka penia Yesu nga-
jenda kukilambo chimwe
echikikemigwa Naini,
pamwe na akinapunji
bakwe na nkengeni gwa
bandu.
12 Apababandakila kuika
panniango gwa kilambo
ngabapiti bandu bapotwi
lijenecha lya kakombo
jumwe mwana jwa jiika jwa
nanhwele. Bandu ajingi ba
kilambo chene bakibanga
pamwe na amama benia.
13 Kingobu Angwana
pabammona munkege
jwenio, mwojo gwakwe
ngutwele kia, ngannenge,
"Makagutaje."
14 Penia Yesu ngaegele
nu kulikunyula lijenecha
na abapotolinge ngaba-
jemanga, Yesu ngalenga,
"Kakombo! Nannenge,
nnyimuke!"
15 Mundu jwenio ojwawile
ngajinuka ngatumbu kulon-
gela, Yesu ngankamuya kwa
amamundu.

16 Bandu boa ngababe
nambwele ngabannumba
Nnoongo, kulenga, "Nnon-
doli nkolongwa jwa
Nnoongo apiti kati jito.
Nnoongo aike kakom-
bolanga bandu bakwe."

17 Minhalo ja Yesu ngiji-
joanika mukilambo choa cha
Yudea na kuilambo eiban-
dakile.

Akapakachi kuboka kwa Yohana Mmatichi
(Matayo 11:2-19)

18 Kingobu akinapunji ba
Yohana apabannengela min-
halo jenie joa. Ngabake-
manga akinapunji akabele
kati jabe,
19 na ngabakinga ka
Angwana bakakonye,
"Mwenga nga jwajo
ojwalengigwa atenda kuika,
andaje tupaligwa tunnende
jonge?"

20 Kingobu angweto
apabaika kwa Yesu,
ngabalenga, "Yohana
Mmatichi atukingite kwinu
tunkonyekeye, 'Mwenga nga
jwajo ojwalengigwa atenda
kuika, andaje tupaligwa
tunnende jonge?' "

21 Kingobucho, Yesu ak-
iba bakalamianga bandu
ajingi abapotekigwa ni
itamwe ni michepela mibaja
kabekanga bangalola ajingi
balole.
22 Yesu ngabajanga,
"Mmujange, makannenge-
lange Yohana agamagab-
weni nu kugajoa, ban-
galola kulola, nangwaba
kujenda, bina maloi bajeg-
wike, bangajoa kujoanga
abawile kuyoka. Akahocho
katangachilanga Nhwalo
Gwambone.
23 Mbaya mundu jwajo
jwangabe na mbwele nane!"

24 Kubokapa akapakachi
ba Yohana kujabula, Yesu
ngatumbu kalengela bandu
ajingi nhwalo gwa Yohana,
"Pamajendanga kupongoti
kummona Yohana mahy-
obalela kummona mundu
nike? Andaje nnyeilinga

kilibona linyai elipoge mboga?
25 Lele nnyela kulola nike? Nnyela kunnola mundu ojwakwindite ngobo inakualala? Bandu abakwindanga andi yene kutama kukikikonja, batamanga mumajumba gi kingwana!
26 Unengelange nnyela kummona meneke? Nnondoli? Eluwe, kweli Yohana akiba kupeta nnondoli.
27 Jwenio nga ojwalengigwa Mumajandiko ga Chwapi. ‘Nnoongo alenga, mbakunkinga mmanda jwango, annongolele nu kumpanganakia ndela jinu.’ ”
28 Yesu ngajonjakea, “Nannengelanga Yohana nga nkolongwa muno kupeta mundu jwajwoa ojwatamite padunia pano nambu ojwabi nchokochoko mukingwana cha Nnoongo nga nkolongwa muno kupeta Yohana.”
29 Bandu boa pabannyoa jwenio, muno akatocha kodi ngubulumba gwambone gwa Nnoongo, benia nga abajeketela kubatichigwa na Yohana.
30 Nambu Mafalisayo na Akaboli ba Malagilo ga Musa ngabakananga kunnyali Nnoongo na yene ngabakananga kubatichigwa na Yohana.
31 Yesu ngajendekea kulongela, “Ngoe nannandanakia na bandu ba bangoe? Balandine na nike?
32 Benia babi andi ingota itamangite pachoko. Kikuta chimwe kukilenge chenge, ‘Tunhwonalinge ng'oma ja mpapala gukutolana, nambu nhwinangitije! Tujembite minhambo jukokaleka nambu nng'utangitije!’
33 Yohana Mmatichi ngaika akiba kupunga na anywije divai na mangweto ngamannenga, ‘Akweti nchepela!’
34 Mwana jwa Mundu aike atendakulyee na kunywee na mangweto ngannenganga, ‘Mannolekeange ojo kupojoka nu kulobela, nng'anja gwa akatocha kodi na bina mabaja!’
35 Mwojo gwambone gwa Nnoongo ubonakine kube kweli kwa bandu boa abajeketile.”

Yesu kachakwe Simoni Mfalisayo

36 Mfalisayo jumwe ngankoka Yesu kulyee chakulya kachakwe, na Yesu ngajingi kachakwe Mfalisayo jwenio, ngatama kulyee.
37 Kukilambo chenie akiba munkege ojwakiba na mabaja. Apajoa Yesu atenda kulye kwa Mfalisayo, ngatola chupa cha alabasta. Chimauta ginakunungila, gabei ngolongwa muno.
38 Ngajema papipi pa makongono ga Yesu, apeta kuguta na akanhwolokea manjochi mumakongono ga Yesu. Nukuungula makongono ga Yesu kwa nywili yakwe yu umutwe, ngannamba nu kumbakaya mauta genia.

39 Kingobu Mfalisayo
apagabona genia, ngaacha
kumojo gwakwe, “Mundu
ojo akabi nnondoli kweli
kabi amanyi munkege ojo
pabile na kabi amanyi ubaja
gwabinago!”
40 Yesu ngalongela nuku-
lenga, “Simoni, ngweti
kilebe chu kunnengela.”
Simoni ngannengela,
“Elo, Aboli unengele.”
41 Penia pakiba na bandu
akabele abankopite uloi,
Yesu ngatumbula, “Jumwe
ngankopa uloi tela na nchala
gwa myei makomi mabena.
Na jonge tela na myei
mibena.
42 Akibaje kati jabe
ojwaotwi kunnepa jwe-
nio, yene jwenio nga-
balekekeanga boa akabele.
Meneke kati ja akabele
benia abapakapala muno
Angwana?”
43 Simoni ngajanga,
“Kweli, jwajo ojwalekekeigwe
ligambo likolongwa muno
nga ojwabakapala muno
Angwana benia.”
Yesu ngalenga, “Tela.”
44 Penia Yesu ngatend-
abuka kwa munkege nukun-
nenge Simoni, “Mamweni
munkege jonjo? Ngaika
pachinu pano, mambije
mache gukuya makongono
gango, nambu jonjo anyeliye
makongono gango kwa man-
jochi gakwe nukunhwun-
gula kwa nywili yakwe.
45 Mwenga umbokije kwa
kunamba nambu munkege
jonjo akotwikije kunamba
makongono gango tangu
naikila.
46 Mwenga umbakiije
mauta umutwe jango,
nambu munkege anyitile
mauta gina kunungila mu-
makongono gango.
47 Nannengelanga,
munkege ojo alekekigwe
mabaja gakwe nduu.
Mammona ambala muno.
Jwajwoa ojwalekekigwa
kachoko, alaya kupala
kachoko.”
48 Penia Yesu ngannen-
gela munkege, “Mabaja ginu
galekekigwe.”
49 Bange abatamite
pamecha ngabatumbu
konyana benekangweto,
“Jwenio mene mpaka aoto
kulekekea mabaja?”
50 Nambu Yesu ngannen-
gela munkege jola, “Imani
jinu inkombwile, nnyabu
kwa tengela.”

8

Akikege abalongwaninge na Yesu

1 Chenge kingobu Yesu
ngapete kunnyini na kui-
jiji akatangacha Nhwalo
Gwambone gwa Kingwana
cha Nnoongo. Akinapunji
komi na abele ngabalong-
wana pamwe.
2 Na akikege bange
Yesu ababoyanga miche-
pela mibaja na kalami-
anga itamwe, ngalongwana
nabo. Benia nga Maliamu,
ojwakemigwa Magidalena,
jwenio ngaboigwa miche-
pela saba,

3 Yoana ahana ba Kuza,
nkolongwa jwa maakama ga
Nngwana Helode, Suzana na
bange ajingi. Akikege be-
nia bakiba bakapanga ilebe
yabe kummegele Yesu na ak-
inapunji bakwe.

Kulandanakia kwa mpandi
(Matayo 13:1-9; Maluko 4:1-9)

4 Bandu ngubunhwikalila
Yesu kuboka kila kilambo,
ngube nkengeni nkolongwa,
Yesu ngabalenge kulan-
danakia kongo,
5 "Mpandi ngajenda
kumicha mbeju yakwe.
Apamicha mbeju, yenge
ngitola pandela na akapeta
ndela ngabalebatanga na
ijuni yu kunani ngionyola.
6 Yenge ngitola pamaganga
na kuboka pa kumalika ngi-
joma kukupelelwa mache.
7 Yenge ngitola panakati
ja miba, mikongo ja miba
apimalika ngiibilikia.
8 Yenge ngitola pulutope
lwambone, ngimalika nuku-
pambika mbonje mia."

Yesu ngalenga, "Juna
machikilo ajoe!"

Magambu ga kubola kwa kulandanakia
(Matayo 13:10-17; Maluko 4:10-12)

9 Akinapunji bakwe
ngabankonya Yesu kulan-
danakia kongo mana gakwe
nike,
10 Yesu ngajanga, "Mang-
wetomwe nkweti upeele gu
kumanya chili ji kingwana
cha Nnoongo. Bange kalen-
gela kukulandanikia, ma-
balolanga nambu bibonaje
nu kupenakia nambu ba-
manyaje.

Yesu alongela kipola kulandanakia kwa mpandi
(Matayo 13:18-23; Maluko 4:13-20)

11 "Ganga nga mana ga
kulandanakia, mbeju nga
lilobe lya Nnoongo.
12 Mbeju eitoi pandela
ilaya bandu abajoa lilobe
lyenie, nambu Mmaja kuika
kuliboya mumyojo jabe ibe
bakaaminije na bakakom-
boligwaje.
13 Mbeju eitoi pamaganga
ilaya bandu abajoa lilobe
lyenie nu kulipokela kwa
kuala mojo. Nambu kujen-
dekeje ukola nkati jabe, ku-
liamini kukingobu tu nambu
magambu bakwetingitije
mikega nkati jabe apakiika
kingobu cha kulondoligwa,
kuchipula.
14 Mbeju eitoi pimikongo
ja miba ilaya bandu abajoa
lilobe lyenie, nambu kuban-
igwa na mbwele nu uloi
nu kupala kukikonja, kuhy-
obale kwabe kujendekeje.
15 Mbeju eitoi pulutope
lwambone ilaya bandu
abalijoanga lilobe lye-
nie ngibilikamula kwa
mwojo gwambone na gwa
kuaminika. Angweto kuim-
balila mpaka kupambika
ngokwa.

Lumuli oluekeligwe lidebe
(Maluko 4:21-25)

16 “Bandu kupambaje lumuli nukuekelela lidebe andaje kulubeka nhwina mwa kindanda. Nambu kulubeka panani putala kupala bandu apabakujingila unyumba balolange ndaa.

17 “Chachoa chela chikiigwe kiba kubonekana pukongolou, na chachoa chela echikiekaligwe kiba kubonekana nu kupiigwa pukongolou.

18 “Mmegange maha apampenakianga, magambu mundu juna kilebe majonjekeigwa, nambu jwanga kola kilebe, na cha chache kichoko cha kweti kipakutoligwa.”

Amamundu Yesu ni inung'una yakwe

(Matayo 12:46-50; Maluko 3:31-35)

19 Penia amamundu na inung'una yakwe ngabanhwikili Yesu, nambu baotolingije kunhwegelela magambu bandu bakiba ndu.

20 Mundu jumwe ngannenge Yesu, “Amabinu na inuna inu bajemite panja, bapalanga bammone.”

21 Nambu Yesu ngabalenge bandu boa, “Amabango na inuna yango nga ababilijoa lilobe lya Nnoongo nukuliagabala.”

Yesu akiamulicha kimbonga kikotoke

(Matayo 8:23-27; Maluko 4:35-41)

22 Lichoba limwe, Yesu ngaobake muntumbwi pamwe na akinapunji bakwe ngabalengela, “Tujomboke tujende kwiye ji lilaba.” Penia ngabatumbu mwanja.

23 Apabakiba undela Yesu ngabe lugono. Kingobutu upepo nkolongwa ngutumbu kuguguma, mache ngagatumbu kujingila nkati ja ntumbwi, boa ngababeganga mukulola.

24 Akinapunji ngabannyendela Yesu, ngabannyimuya ngabalenga, “Anahota, Anahota! Tutenda kuwe!”

Yesu ngajimuka ngauamulicha upepo na mawimbi ga mache ngagakotoka, ngukube jee.

25 Kibokachapenia Yesu ngabalengela akinapunji bakwe, “Imani jinu jibiko?”

Nambu angweto ngabaomongwa nu kujogopa ngabalenga, “Ojo mundu nii? Awamulicha upepo na mawimbi gatenda nnyoa?”

Yesu ajibenga michepela mibaja

(Matayo 8:28-34; Maluko 5:1-20)

26 Yesu na akinapunji bakwe ngabajendekea na mwanja gwabe, ngabaikanga kumbwani ku kilambo cha Kugelasi echikibendikine na kilambo cha Ku Galilaya, kwiye ja lilaba likolongwa.

27 Yesu apauluka kumbwani, ngakongana na mundu jumwe ojwabokela kunnyini juna nchepela. Kwa mangobu ndu mundu jwenio akiba akwinditije

ngobo, akiba kutamaje
kachakwe, nambu atama
kulikabuli.
28 Apammona Yesu,
ngaguta kulilobe likolongwa,
ngakileke pae nnongi ja
Yesu nukulenga, “Mwe
ma Yesu ma Mwana ba
Nnoongo Nkolongwa! Mpala
nii kwango? Nannyopa
makambotekaje!”
29 Alenga genia magambu
Yesu auwamulicha nchepela
gwenio gummoke mundu
jwenio. Kila kingobu
ngugunng'wia, nu kuyenie
bandu ngabannyigilila un-
yumba na maboko gakwe
na makongono gakwe
ngabantaba mitondolo na
pingu, nambu ngaotola
kueketa mitondolo na pingu
na nchepela ngumutuya
jwenio mpaka kupongoti.

30 Yesu ngankonya, “Lina
linu mabeneke?” Jwombe
ngajanga, “Lina lyango na
‘Lityala.’ ” Kwa magambu
michepela mijingi jakiba jin-
hwikalile.
31 Michepela jenie ngi-
jinnyopa Yesu akajipelekaje
kulibomba lya kumambi.

32 Paali penia pakiba
na kipenga kikolongwa
cha magolobe gatela kulye
kukitombi. Penia michepela
ngijinnyopa Yesu balekange
jijingi kamagolobe, Yesu
ngajeketela jijingi kam-
agolobe.
33 Michepela ngijimmoka
mundu jwenio ngijijingi
mumagolobe. Kipenga choa
cha magolobe ngikielela
kuwelelo ngikijingi mulilaba
ngagawe mumache.
34 Akachungi apabalola
goa agapitile, ngababu-
tukanga ngabajenda kalen-
gela bandu nhwalo gwenio
kunnyini na kumigonda.
35 Bandu ngabaikanga ku-
lola agapitile, ngabannyen-
delela Yesu, ngabammo-
nanga mundu ojujimmokite
michepela atamite papipi
na Yesu, akwindite ngobo,
abi na malango gakwe,
ngabajogopanga.
36 Bandu ababikibweni
kile chenie ngabalenge
bandu bange nhwalo gu
kulama kwa mundu jwenio.
37 Bandu boa bikilambo
cha Kugelasi ngababeganga
na mbwele muno. Kuyenie
ngabannyopa Yesu aboke
kilambo chenie. Kuyenie
Yesu ngaobakela mun-
tumbwi, ngajabula.
38 Mundu jola ojwaboigwe
michepela ngannyopa Yesu,
“Nanenga mbala kulong-
wana na mwenga.”
Nambu Yesu annyeketije,
ngannengela,
39 “Mmuje kachinu maka-
landuli goa Nnoongo agan-
tendile.”
Bai mundu jola ngajab-
ula ngapeta kutangacha kila
paali kukilambo chenie ilebe
yoa Yesu eyantendile.

Biti Yailo na munkege jumwe ojwakunywile ngobo ja Yesu

(Matayo 9:18-26; Maluko 5:21-43)

40 Yesu apabuja kingonu
chenge cha lilaba, bandu

ngabampokelanga, magambu boa bakiba bakannendaga.
41 Penia ngaika mundu ojwakemigwa Yailo, kilongoi jwa nyumba ji kugongalela. Ngakilikitila mumakongono ga Yesu, ngannyopa ajabule kachakwe kilongoi jwenio,
42 magambu mwana jwakwe munkege akiba jwenio tu, ojwakiba na yaka komi na ibele, akiba ntamwe lola.

Yesu apakiba akajabula, bandu ngabanhwegelela kila kingonu.
43 Kati jabe pakiba na munkege jumwe ojwakiba ntamwe ncholo kwa yaka komi nibena, akiba ajomwile ilebe yakwe yoa eyakweti kwa akaganga, akibaje mundu ojwaotwile kunnamia.
44 Munkege jwenio ngankengama Yesu unyuma, ngakunyula lubiniko lwa ngobo jakwe. Upo ngalama kitamwe chakwe cha ncholo.
45 Yesu ngakonya, “Bene abangunywile?”

Boa ngabalenga abije mundu ojwankunywile, Petulo ngalenga, “Angwana, bandu ajingi bantindilinge nu kunhwegelela.”

46 Nambu Yesu ngalenga, “Abile mundu jwangunywile, gambu nikibweni makakala gandekumoka.”
47 Munkege jola apalola aotwije kukiia, ngakilaya kongo akalendema kukujogopa, ngakigwia nnongi ja Yesu. Penia nnongi ja boa, ngannandulila Yesu magambu gukunkunyula na apaotwile kulama kingobucho.
48 Yesu ngannengela, “Manango, imani jinu jinnamiye. Nnyabula kwa tengela.”
49 Yesu apakiba tango akalongela, ngaika mundu jumwe kuboka kachakwe Yailo, kilongoi jwa kitebe chukunng'ongalela Nnoongo. Ngannengela, “Mwana jwinu awile, makachumbuyaje Abouli.”
50 Nambu Yesu apajoa genia ngannenge Yailo, “Makajogopaje, nhwamina tu, jwenio malamage.”
51 Yesu apaika kachakwe Yailo, annengije mundu kujingi unyumba pamwe nabo, nambu Petulo na Yohana na Yakobo na achikibelei mundu ba kamwali jwenio.
52 Bandu boa bakibanga bakaguta nu ukokaleka kwa magambu gwa mwana. Nambu Yesu ngabalenge, “Makagutangaje, magambu mwana ajomwikije, abi lugono tu!”
53 Boa ngabanhwekanga kwa magambu bamanyangite kutenda mwana ajomwike.
54 Nambu Yesu ngankamu luboko ngannengela, “Manango nnyimuke!”
55 Bwomi gwakwe ngubuja, kingobucho ngajimuka, Yesu ngabalengela bampe chakulya.
56 Achikibelei ba mwana ngabaomongwa muno,

nambu Yesu ngabalengela
bakannengeje mundu jwa-
joa jola genia agatendigwe.

9

Yesu bakinga akinapunji komi na abele
(Matayo 10:5-15; Maluko 6:7-13)

1 Yesu ngabakemanga ak-
inapunji bakwe komi na
abena, ngabapeganga uwe-
cho ni kinala chu kujibenga
michepela na kalamianga
akatamwe.
2 Kibokachapenia ngabakinga
bajendange kutangacha
Kingwana cha Nnoongo na
kalamia akatamwe,
3 ngabalengela, "Apan-
nyendanga mwanja makapo-
toje kilebe, mumwanja
gwinu, makapotoje nkun-
gucho andaje nkoba andaje
chakulya andaje uloi andaje
makoti mikogo mibena.
4 Nyumba jajoa jaba-
pakumpokela ntamanga
mwenio mpaka apam-
pakuboka kilambo chenie.
5 Bandu anda bakan-
ite kumpokela mangweto,
mmokange pikilambo che-
nie na mpyatanga litukunda
mumakongono ginu, kupala
kuchalakicha kwabe."
6 Akinapunji ngabatum-
bulanga mwanja kupetela
kuijiji yoa, ngabatangacha
Nhwalo Gwambone na
kalamianga bandu kila
paali.

Kuoya malango kwa Helode
(Matayo 14:1-12; Maluko 6:14-29)

7 Kingobu Helode, kilo-
ngoi jwa Galilaya, kujoa
nhwalo gwa ilebe yoa eit-
endigwe, ngabe na mbwele,
magambu bandu bange
balenga, Yohana Mmatichi
ate kuyoka.
8 Bange ngabalenga, Eliya
apitile na bange ngabalen-
gela jumwe kati ja akalon-
doli ba lolo ate kuyoka.
9 Helode ngalenga,
"Mutwe gwa Yohana ngu-
nunhweketa, nambu jonjo
meneke jwanyoa nhwalo
gwakwe?" Ngapala muno
kummona Yesu.

Yesu aupe chakulya nkengeni nkolongwa
(Matayo 14:13-21; Maluko 6:30-44; Yohana 6:1-14)

10 Achandundame ngababu-
janga ngabannengela Yesu
goa agabakamulinge. Yesu
ngabatolanga, ngabajenda
jikajabe kunnyini ku Beti-
saida.
11 Nambu bandu paba-
manyanga kwajabwile,
ngabankengamanga. Yesu
ngabapokelanga, ngabalen-
gela nhwalo gwa Kingwana
cha Nnoongo, ngabalami-
anga abapailinga kulami-
igwa.
12 Lichoba apalyatumbula
kutipika, akinapunji komi
na abele ngabannyen-
delela Yesu, nukunnengela,
"Matabukange bandu na
kaleka bajendange kuijiji
ya papipi bakapatange
chakulya na pakugoloka,
magambu pamba apatubile
papongoti."

13 Nambu Yesu ngabalen-
gela, “Mapagange mangweto
mwenga chakulya.”
Ngabajanga, “Tukwetije
kilebe nambu mikate
nhwano tu na yamaki
ibele tu. Pangaje tujende
takaemele ilyo ya bandu boa
bamba?”
14 Bakibanga penia aki-
nalome elufu nhwano.
Yesu ngabalengela akina-
punji bakwe, “Malengelange
bandu batamange ikuta ya
makomi nhwano, makomi
nhwano.”
15 Kuboka pa akinapunji
kutendanga yeniela,
16 Yesu ngatola mikate
nhwano na yamaki
ibele, ngalola kunani
kumbengu, ngannumba
Nnoongo, ngametula mikate
na ngatopolana yamaki
ngabapeganga akinapunji
bakwe babaganakie bandu.
17 Bandu boa ngabalye nu
kujukuta, ngabalokotanga
makombo ga ilyo ngabatwe-
leyanga ikapo komi na ibele.

Petulo annyekete kube Kilisto Nkomboi ojwa pambuligwe na Nnoongo
(Matayo 16:13-19; Maluko 8:27-29)

18 Lichoba limwe,
Yesu akiba kugongalela
jika jakwe, akinapunji
bakwe ngabankengama.
Ngabakonyanga, “Bo, bandu
balenganga nenga na
beneke?”
19 Ngabannyanga, “Bange
balenganga mwenga nga
Yohana Mmatichi na bange
Eliya, bange jumwe jwa
akalondoli ba lolo ba
Nnoongo jwombe ayokite.”
20 Penia ngabakonyanga,
“Mangwetomwe bo, nnenga
ne nabeneke?”
Petulo ngajanga, “Mwe
nga Kilisto ojwalag-
iligwe, ojwapambuligwe na
Nnoongo.”

Yesu alongela nhwalo gwa kupotekigwa kwakwe na kuwe
(Matayo 16:20-28; Maluko 8:30-9:1)

21 Kiboka chapenia Yesu
ngabakelebuya akina-
punji bakwe bakannengeje
mundu jwajoa nhwalo
gwenio.
22 Ngalenga, “Mwana
jwa Mundu apaligwa
kupotekigwe muno nukanigwa
na akinanhota na akakung'i
akolo na akaboli ba Malagilo
ga Musa. Na apangigwa
ukomigwa, nambu lichoba
lya tatu mayoka.”
23 Ngabalengela bandu
boa, “Mundu jwajoa
anda apaile kungengama,
apaligwa akikane mwene na
atole nchalaba gwakwe kila
lichoba na angengame.
24 Magambu mundu ojwa-
pala kukombola bwomi
gwakwe mwene mauoya,
nambu mundu ojwaoya
bwomi gakwe kwa maga-
mbu gango maukombola.
25 Mundu apata nike anda
aipatite ilebe yoa ya padunia
kwa kukioya mwene? Mbe-
mele kibije!
26 Anda mundu amone oni
nenga na maboulo gango,
uyo Mwana jwa Mundu

ammonela oni mundu jwenio mangobu apapakuika
ku kibumo chakwe na cha
Awawa na cha akapakachi
ba chwapi ba kumbengu.
27 Nannengelanga kweli,
kutenda babi bange pamba
bawegangaje panga bik-
ibone Kingwana cha
Nnoongo.”

Yesu agalambuka kumiyo
(Matayo 17:1-8; Maluko 9:2-8)

28 Ikiba lichoba lya nane
kuboka pa kulenga genia,
Yesu ngabatolanga Petulo na
Yohana na Yakobo kunani ja
kukitombi kugongalela.
29 Apakiba akagongalela,
kumiio kwabe ngukugalam-
buka na ngobo yakwe ngibe
nhuu mbuu.
30 Kingobucho bandu ak-
abele ngababe bakalongela
nakwe. Bakibanga Musa na
Eliya,
31 bapitilanga bakiba
bina kibumo ngabalon-
gelanga nhwalo gwa kiu
chakwe Yesu chikipa kupi-
tila Kuyelusalemu.
32 Petulo na akajakwe
bakibanga lugono, nambu
ngabajimukanga ngabak-
ibona kibumo cha Yesu
na ngababona bandu
abele abakiba bajemangite
pamwe.
33 Bandu bala pabakiba
bakajabula, Petulo ngannen-
gela Yesu, “Anhota, ialile
bole twenga tube pamba!
Matuchenga iteba itatu,
chimwe chinu, chimwe cha
Musa na chimwe cha Eliya.”
Kweli akiba amanyije cha-
longela.
34 Petulo apakiba tango
akalongela, kingobucho li-
unde ngilipitila na kaekelela
ni kiwili chakwe, na liunde
lyenie apalyaekelela akina-
punji bala ngabajogopanga
muno.
35 Lilobe ngilijoanika
kuboka muliunde mola,
“Jonjo nga Manango oju-
nampambwile, mampe-
nakiange.”
36 Kuboka pa lilobe uko-
toka, Yesu ngabonekana abi
jikajakwe. Akinapunji nga-
batamanga nu kwa nhwalo
gwenio, na mangobu genia
bannengije mundu jwajoti-
jola minhalo jenie jibijibwe-
nangite.

Yesu ajibenga michepela ejinnyingile kakombo jumwe
(Matayo 17:14-18; Maluko 9:14-27)

37 Malabo jakwe Yesu
pamwe na akinapunji
bakwe pabauluka kuito-
mbi, nkengeni gwa bandu
ngukongana na Yesu.
38 Mundu jumwe nga-
chobela pankenga gwenio,
“Aboli! Ndendakunnyopa,
munnolekeye manango
kabe manango jwa jika.
39 Michepela apajinhwik-
ilila, kingobu tu kuntenda
achobele, na kummeka
kiinduindu na liululu
kumpita munkano, jijen-
dekea kumpoteka muno,
kunneka chokweje!
40 Nganajopanga aki-
napunji binu buboyange,
nambu baotolingije.”

41 Yesu ngabalengela,
“Mangweto mabandu banga
imani! Ndama namangweto
mpaka lii? Nanhwimbilila
mpaka lii? Mannetange
mwano pamba?” Kiboka
chapenia ngannengela
mundu jola, “Munnete
mwana jwinu pamba.”
42 Mangobu mwana jwe-
nio panhwikilila Yesu, nche-
pela gola ngugunng'wia pae
na kummeka mwana jola
kiinduindu. Nambu Yesu
ngaukalapila nchepela gwe-
nio, ngannamia mwana na
kape awamundu.
43 Bandu boa ngabaomongwa
na uwecho nkolongwa gwa
Nnoongo.

Yesu alongela kabele nhwalo gwa kiu chakwe
(Matayo 17:22-23; Maluko 9:30-32)

Bandu bala pabakiba
tango bakaomwanga min-
halo joa echikitendigwe
na Yesu, ngabalengela
akinapunji bakwe,
44 “Makalibililangaje echi-
nannengela! Mwana jwa
Mundu ajenda kubekigwa
mumaboko ga bandu.”
45 Nambu akinapunji ba-
manyingitije mana ga ku-
lenga kwenio. Nhwalo gwe-
nio gwakate kuiigwa kwa
akangweto ibe bakamanyan-
gaje na bombe batela kujo-
gopanga kunkonya nhwalo
gwenio.

Beneke ababi ananhota?
(Matayo 18:1-5; Maluko 9:33-37)

46 Ngukupitila kijonga kati
ja akinapunji bala nhwalo
gwa meneke kati jabe ojwabi
munanhota muno.
47 Yesu ngamanya mawa-
cho agabawacha mumyojo
jabe, penia ngantola mwana
nchokochoko, ngammeka
papipi jakwe,
48 na ngabalengela,
“Mundu jwajotijola ojwampokela
mwana andi jonjo ku liina
lyango, amboke nenga
na jwajotijola ojwamboke
nenga, bapoke abandumite.
Magambu jwajoa ojwabi
nchokochoko kupeta boa
kati jinu jwenio nga nko-
longwa kupeta boa.”

Mundu jwangankananga mangweto abi kingonu chinu
(Maluko 9:38-40)

49 Yohana ngalenga,
“Ananhota, tumweni mundu
jumwe akaboya michepela
kwa liina linu natwenga
ngutujiga kunkanakia kwa
magambu jwombe akibaje
munkenga gwito.”
50 Nambu Yesu ngan-
nengela, “Makankanakiaje
magambu mundu jwan-
gankananga mangweto abi
kingonu chinu.”

Kilambo chimwe cha Akasamalia bakananga kumpokela Yesu

51 Kingobu apakibandik-
ila cha Yesu kutoligwa ku-
jenda kumbengu, ngajenda
Kuyelusalemu.
52 Ngabatuma akapakachi
balongolelange, bombe
ngabajenda ngabajingilanga
kukijiji chimwe cha ku

Samalia bampanganile kila
kilebe.
53 Nambu bandu ba
kwenio bapalangitije
kumpokela, kwa magambu
ajenda Kuyelusalemu.
54 Bai akinapunji bakwe
kina Yohana na Yakobo
pabagabona genia, nga-
balenga, “Angwana mpala
tukeme mwoto uwike
kuboka kumbengu gwa-
tiniyange?”
55 Yesu ngabatendebukia,
ngabakalapilanga. Ma-
jandiko gange gajonjakie,
ngalenga, “Mmanyangiteje
nkweti mojo gani, magambu
Mwana jwa Mundu aikila
ukoma banduje, nambu
kakombola.”
56 Kibokachapenia Yesu
na akinapunji bakwe ngaba-
jenda kukijiji chenge.

*Abapaligwa kube akina-
punji ba Yesu*
(Matayo 8:19-22)
57 Pabakiba baka-
jendaga undela, mundu
jumwe ngannengela Yesu,
“Mbakunkengama kila
kumpakujenda.”
58 Yesu ngalenga, “Mab-
wea gakweti nduka ni ijuni
yu kunani ikweti uhui,
nambu Mwana jwa Mundu
akwetije paali pu kubeka
mutwe gwakwe.”
59 Ngannengela mundu
jonge, “Ungengame.”
Nambu jwombe ngalenga,
“Angwana, nanji uneke
nyende oti nakachike awa-
bango.”
60 Yesu ngajanga,
“Milekange mitui ichike
mitui mijakwe. Mwenga
nnyende makatangache
Kingwana cha Nnoongo.”
61 Na mundu jonge ngan-
nengela, “Ananhota man-
ankengamage, nambu un-
yeketele nakatabuke bandu
ababi kachango.”
62 Yesu ngannengela,
“Jwajoti ojwakamu lijembe
kulema na kongo kulola
unyuma kupaligwaje ku
Kingwana cha Nnoongo.”

10

*Yesu bakinga akinapunji
makomi saba na ibena*
1 Kuboka pa genia
Angwana ngabachagu bange
makomi saba na mabele,
ngabatuma akabele abele,
bannongolele ku kila kijiji
na paali apapala kujenda.
2 Ngabalengelanga,
“Mauno nga majingi nambu
akauni akachoko. Nny-
opange kwa akola nng'onda
bakinge akauni munng'onda
gwakwe.
3 Lele nnyendange!
Nankinga mangweto andi
mambelele apagajenda kati
ja mamei.
4 Makapotoje mumwanja
gwinu nhwuku guloi andaje
nkoba ni ilatuje, makam-
pataje mundu abali undela.
5 Anda nnyingilinge
nyumba jajoa, ntumbula
kulenga, ‘Tengela jibe mun-
yumba jenje!’
6 Anda mundu jwaji-
pala tengela ampokilinge,
nnyeketalange ntamange
kwa jwenio, anda abije

mundu ojwapakumpokelanga, tengela jinu jibakummuji mmene makangweto.
7 Ntamanga unyumba jenie na nniagange na nnywegange ibampeganga, gambu ojwakamu maengo apaligwa kulepigwa lipungu lyakwe. Makajendangaje kingobu nyumba jenje kingobu nyumba jaje.
8 Anda nhwikilinge pikilambo chochoa na bandu bampokelinge, nnyegange kila echibapa kubeka nnongi jinu,
9 nnamiange akatamwe pikilambo chenie na malengelange bandu, 'Kingwana cha Nnoongo kibandakile kwinu.'
10 Nambu anda nnyingilinge kukilambo chochotiche, changampokelanga, mmokangepampetanga undela jabe nnenganga,
11 'Ata litukunda mumakongono gito li kilambo chinu tilipyata kwa magambu ginu. Nambu nkombokele, kutenda Kingwana cha Nnoongo kibandakile!'
12 Nannenge kweli, lichoba lya hukumu, Nnoongo malaya kia kwa bandu ba Kusodoma kupeta kukilambo chenie!

Ilambo yanga amini
(Matayo 11:20-24)

13 "Kulaga mwe! Kilambo chu Kukolasini, kulaga kilambo chu Kubetisaida! Gambu ikobo yanatenda kachinu ilaigwe kukilambo chu Kutilo na Kusidoni bandu bakwe kabi bakwindangite ngobo ya magunia nu kutama pamaliu kulaya balapite.
14 Ata nyeniela, lichoba lya hukumu mangwetumwenga mampatanga hukumu ngolongwa kupeta ja bandu ba Tilo na Sidoni.
15 Na mwenga, ma Kafalanaumu, bo, mikitondabeya mpaka kumbengu? Manhwuluigwa mpaka kumambi?"
16 Yesu ngabalengela akinapunji bakwe, "Ojwampenakianga mangweto, ambenakia nenga na ojwakana kumpokelanga mangweto, akana kumboke nenga. Na ojwakana kumboke nenga akana kapoke abandumite."

Kubuja kwa bandu makomi saba na mabele

17 Mwenakandae makomi saba na abele ngababujanga babilangite na tengela, ngabalenga, "Angwana, ata michepela jitujoine apatujibengita kwa liina linu."
18 Yesu ngabalengela, "Nginilibona Lichetani apilikiba likaagambuka andi njai kuboka kumbengu.
19 Mpenekiange, nampilangite kinala chu kulebata majoka na makalambwa, ni kinala chu kuibila makakala ga mmaja. Kibije echikipala kummengwa.
20 Nambu makaalalilangaje kwa magambu ja michepela jinnyoanga, nambu nhwalalilange kwa magambu maina ginu gaandikwe kumbengu."

Kualalila kwa Yesu
(Matayo 11:25-27; 13:16-17)

21 Kingobu chenie Yesu
kongo atweli uwecho
gwa Uhuke jwa Chwapi,
ngalenga, “Nannumba mwe
Mawawa, Mangwana bu
kumbengu na padunia!
Magambu ilebe yene maiite
bandu bunuwecho na bina
malango, ngamaekulila
akinangota. Elo, Awawa
yene nga pampaile.

22 “Awabango bangamwiye
ilebe yoa. Abije
ojwammanyi Mwana nambu
Awawa, na abije ojwaba-
manyi Awawa nambu
Mwana na jwajo ojwapai
Mwana kunhwekulila.”

23 Kibokachapenia Yesu
ngabuja kwa akinapunji
bakwe, ngabalengela,
“Mbaya bandu ababagabona
gamagabona mangweto!

24 Nannengelanga kweli,
akalondoli ndu na akang-
wana ngabapala kulola ge-
nia gamagabona mangweto,
nambu bakagabonaje, nu
kugajoa genia gamagajoa
mangweto, nambu bakaga-
joaje.”

Kulandanakia kwa mundu chwapi jwa ku Samalia

25 Mundu ojwamanyi
gwicho Malagilo ga Musa,
ngajiga kuntega Yesu.
Ngakonya, “Aboli, ndend-
abole kupala mbate bwomi
gwa machoba goa pan-
gapela?”

26 Yesu ngannyanga
jwombe, “Iandikigwe bole
Mumalagilo? Nhwelibo?”

27 Mundu jo ngannyanga,
“ ‘Mapale Angwana ana
Nnoongo binu kwa mwojo
gwinu gwoa na kwa
kiuke chinu choa na kwa
makakala ginu goa na
kwa malango ginu goa, na
mumpale nndami nnyinu
anda pimikipala mmene.’ ”

28 Yesu ngannengela,
“Tela! Ntendi nyeniela,
namwe mannama.”

29 Nambu mundu ojwa-
manyi Malagilo ngapala
kukiingikia mwene ku-
tenda jwa mbone, penia
ngankonya Yesu, “Andami
ajango ngabeneke?”

30 Yesu ngannyanga,
“Mundu jumwe akiba
kuboka Kuyelusalemu ku-
jenda ku Yeliko. Apakiba
undela, ngajingiligwa na
akajibi ngabampoka uloi
jakwe na kumputa, ngaban-
neka agolwike penia papipi
nu kuwe.

31 Ngapitila nkung'i akiba
akapeta ndela jenie, nambu
apammona mundu jwenio,
ngapeta umbwega.

32 Unyaela mundu jwa lun-
golo lwa Lawi uyo ngapeta
penia, ngammona, ngapeta
umbwega.

33 Nambu mundu jwa
ku Samalia ojwakiba
namwanja ngaika penia
apakiba mundu jwenio na
apammona ngammone kia.

34 Ngannyendelela, ngam-
meka mitela mmaganga
gakwe kwa kunnyela

mauta na divai na ka-
gatabalila, kibokachapenia
nganhwobakea panani pa
liponda lyakwe, ngampeleka
kunyumba jimwe ja akama-
geni nganwaya.
35 Malabo jakwe nga-
panga uloi tela na nchaala
gwa machoba mabena,
ngabalengela, ‘Mannwae
mundu jonjo, na uloi gonge
ogubakutumika manannepa
apambakubuja.’ ”
36 Kingobucho Yesu
ngankonya, “Kati jabe
akatatu, ngajwaako
ojwalaite kube andami
bakwe jwajo ojwajingiligwe
na akajibi?”
37 Mundu ojwamanyi
Malagilo ngannyanga, “Nga-
jwajo ojwammoni kia.” Yesu
ngannengela, “Nnyende
makatendi unyaela.”

Yesu ukaja kwa Malita na Maliamu

38 Yesu na akinapunji
bakwe apabakibanga un-
dela, ngabaika kukijiji
chimwe na munkege jumwe
ojwakonda Malita, ngam-
pokela kachakwe.
39 Malita akiba nnombo
jwa Maliamu, jwenio nga-
batama papipi na Angwana
kupenekia maboulo gakwe.
40 Nambu Malita akiba
akakamula maengo ma-
jingi, bai ngannyendele
Yesu ngannenge, “Angwana
mboni kujalije nyeniela
alombo bango banekite
ngamu maengo jika jango?
Bai malengele, banyangate.”
41 Nambu Angwana nga-
bannyanga, “Malita, Malita,
nnolalola nukuchumbuka
kwa ile ijingi,
42 Nambu kilebe chimwe
tu chambone, Maliamu
achagwile kilebe chambone
chenie abije mundu ojwa-
pala kumpoka.”

11

Yesu abola nhwalo gwa kugongalela
(Matayo 6:9-13; 7:7-11)

1 Lichoba limwe Yesu ak-
iba pa ntemela kugongalela.
Apajomola kugongalela
napunji jwakwe jumwe
ngannengela, “Angwana,
tutenda nnyopa mutubole
kugongalela anda Yohana
Mmatichi apababola akina-
punji bakwe.”
2 Yesu ngabalengelanga,
“Apanng'ongalela, nnen-
gange nyeniela,
‘Awawa,
lina linu lya chwapi likoli-
igwe,
Kingwana chinu kiike.
3 Taji mutupe chakulya chito
cha kila machoba.
4 Mutulekekeye mabaja gito,
andi twenga patalekekeya
boa ababutulemwite.
Mukutubekaje mumitambo.’
”
5 Kibokachapenia nga-
balengela, akinapunji
bakwe, “Tulenge nnyito
jumwe akweti aganja
kachakwe kilo puwiku,
ngannyopa, ‘Aganja, nanji
ungopele mikate mitatu.
6 Kwa magambu aganja
bango bambetile kachango
ababi na mwanja nanenga
ngwetije chakape!’

7 Jwombe akiba unyumba
kabi bajangite, 'Makan-
jumbuyaje! Tayali nyigile
nnyango. Nenga na ingota
yango tugolwike, nhwotije
kujimuka nampe.'
8 Kweli, iganukube
ajimukaje kumpe mikate
kwa magambu ga mundu
jwenio nng'anja mundu,
nambu kwa magambu
mundu jwenio akwetije
oni ja kujendekea kun-
nyopa, majimuka kumpe
chachotichela chakipala.
9 "Na yene, nannenge
nnyopa tu na mangweto
mampata, mpalapala tu
namangweto mamikibona,
nng'omba tu oti namang-
weto mabanyogolelanga.
10 Gambu jwajwoa ojwa-
jopa kupata, ojwapalapala
makibona na ojwagomba oti
mabannyogolela.
11 Bo, abi mundu kati
jinu anda mwana gwakwe
jwapa kumpe lijoka papaku-
jopa chamaki?
12 Anda ajopite liyaja, bo,
mabampa kipelele?
13 Anda mangweto
mammi mabaja mmanyan-
gite kipeganga ingota inu
ilebe yambone, awabinu bu
kumbengu mabampaganga
muno, mabapaganga Uhuke
jwa Chwapi akangweto
abannyopanga!"

Yesu na Belizebuli
(Matayo 12:22-30; Maluko 3:20-27)

14 Lichoba limwe Yesu
aubenga nchepela ogun-
tei mundu jumwe kube
bubu. Bai nchepela gwenio
ngummoka, mundu jwenio
ngaotola kulongela, bandu
ajingi ngabaomongwa,
15 nambu kati ja bandu
bena ngabalenga, "Ajibenga
michepela kwa uwecho gwa
Belizebuli nkolongwa ju
michepela."
16 Bandu bange, ngabajiga
kuntega ngabampala alaye
iingi ibonekane anda kweli
akiba nu uwecho kuboka
kumbengu.
17 Nambu Yesu, akiba
amanyi mawacho gabe, nga-
balengela, "Kingwana cha-
chotichela echikibaganike
ikuta ikuta eigambana, man-
gobuje kupela, na nyumba
jajoa janga chikichana
kingobuje kujebelea.
18 Anda Lichetani likikana
lyene, Kingwana chakwe
kijemabo? Nnengangabo,
menga michepela kwa
makakala ga Belizebuli?
19 Anda nubenga nchepela
kwa makakala ga Belizebuli,
ingota yinu ijibenga miche-
pela kuwecho gwa beneke?
Kwa magambu genia nga
pabapakunhwukumu mang-
weto kube makawangi.
20 Nambu anda nijibenga
michepela kwa makakala ga
Nnoongo, bai mmanyange
Kingwana cha Nnoongo ki-
ike kwinu.
21 "Mangobu mundu juna
makakala, anda abi na
chilaa apalendela nyumba
jakwe, ilebe yakwe yoa iba
tengela.
22 Nambu anda aike
mundu jonge juna makakala
muno kunnyingilila na kun-

hwotola, jwenio apakapoka
chilaa yabe eibahyobalela
nu kutola ilebe yoa.
23 Mundu jwajwoa
jwanganonda nenga, angana
nenga, na jwajoa jwan-
gakongola pamwe na nenga,
atenda kuambugana.

Kubuja kwa nchepela mmaja
(Matayo 12:43-45)

24 “Kingobu nchepela
pugummoka mundu, ujenda
papongoti kupala paali pu
kupomolela. Anda nuku-
pataje akilengela mwene
anda mbataje paali pa kupo-
molela, ‘Mambuja kachango
kumokitage.’
25 Apabuja nu kujikolela
nyumba jela jipyagiligwe na
jibi chwapi.
26 Aijenda kujitola jengi
michepela saba, jina-
makakala kupeta jwenio, na
jwenio kuika kunnyingilila
mundujo na ali ja mundu
jwenio jibakube mbaja
kupeta pitumbula. Ngoe
alijakwe jiba mbaja kupeta
patumbulaga.”

Laa ja kweli

27 Yesu apakiba akalenga
genia, munkege jumwe
ojwakiba munkenga gwa
bandu, ngalenga kwalilobe
likolongwa, “Mbaya
munkege ojwampotwile
mwenga nu kujonga mabele
gakwe!”
28 Nambu Yesu ngajanga,
“Mbaya muno abilijoa lilobe
lya Nnoongo nukulijali.”

Bandu bapalanga kibona ikobo
(Matayo 12:38-42)

29 Bandu pabajonjekeka
kuika, Yesu ngabalengela,
“Bandu bangoe akabaja.
Bipala iingi, nambu ba-
patangaje kiingi chachoa
nambu cha Yona.
30 Ibi tela na apikiba kwa
nnondoli jwa Nnoongo Yona
akiba kiingi kwa bandu ba
ku Ninawi, unyae Mwana
jwa Mundu apapakube ki-
ingi kukingolo chenje.
31 Linyongolo lya kubanda
mapitila mangobu bandu
bamba pabapa kuhuku-
migwa, magambu jwenio
ngaboka kachakwe kutaali
ngaika kupenikia gambone
ga Solomoni napamba
pabi nkolongwa kupeta
Solomoni.
32 Bandu bi kilambo
chu Kuninawi mabapitila
kingobu cha hukumu, na
angweto buluhukumula
lungolo londo kube na
malemwa. Gambu bandu
ba Kuninawi balapanga
kwa matangacho ga Yona,
na pamba abi Nkolongwa
kupeta Yona.”

Lumuli lwa mmele
(Matayo 5:15; 6:22-23)

33 “Abije mundu ojwa-
pamba lumuli nukuluekelela
lidebe andaje kuluekelela
lidebe nambu kulubeka
panani putala ibe bandu
abajingila unyumba bap-
atange kulola ndaa.
34 Lio linu ngu lumuli
lwa mmele, lio linu anda
libi lyambone mmele gwinu

gwoa mauba mulumuli,
nambu anda lio linu libou
mmele gwinu uba mu-
lubendu tetele.
35 Mmeke gwicho lumuli
olubinkati jinu lwakabeje
pulubendu.
36 Anda mmele gwinu
gwoa ubi na lumuli,
nukubeje paali pina
lubendu, mmele gwenio
maung'ala kwambone andi
lumuli pulumulika mmele.”

*Yesu bagambanga Mafal-
isayo na akaboli ba Malagilo
ga Musa*

*(Matayo 23:1-36; Maluko
12:38-40)*

37 Yesu apakiba aka-
longelaga, Mfalisayo
jumwe ngankoka kujenda
kachakwe kulye chakulya.
Yesu ngajenda, ngatama
kulye.
38 Mfalisayo ngaomongwa
kummona Yesu akalya
panga kuya oti.
39 Angwana ngannenge,
“Mangwetomwenga, Mafal-
isayo nyeleyanga ikombe na
yani panja tu, nambu nkati
ntwelelinge upoki na ubaja.
40 Makajinga mangweto!
Bo, ojwatenganiche panja
nga ujwoje ojwatenganiche
nkati?
41 Mpangange malumbo
kwa akaocho ilebe eibi nkati,
na yenge yoa maiba chwapi
kwinu.”
42 “Nambu mpaku-
laga Mafalisayo magambu
ntochanga bandu malumbo
mpaka maamba gu ku-
timbi yakulya, nchicha na
maamba gange na kongo
kuagabaje katende gambone
bandu na mapalano ku
Nnoongo. Ipaligwa kiaga-
bala ilebe yenie na yenge.
43 “Mpakulaga Mafalisayo
kwa magambu mpalanga
kutama nnongi paali pina
ichima unyumba ju ku-
gongalela na kumpata abali
kwa ichima muchoko.
44 Mpakulaga, kwa mag-
ambu mmi andi makab-
uli gangabeka alama, bandu
kulebata panani jakwe ku-
manyangaje.”
45 Jumwe ojwamanyi
malagilo ngannengela,
“Aboli, malobe ginu
gutukachapia na twenga!”
46 Yesu ngajanga, “Na
mangwetomwe uyo mpaku-
laganga makaboli ba malag-
ilo! Matwekanga bandu
miigo jangapotoleka, kongo
mmene mangweto ku-
tondobeaje maboko ata
kachoko kajangatanga.
47 Mpakulaga mangweto!
Kwa magambu nchengele
makabuli ga akalondoli ba
Nnoongo bombe akaokobinu
ngabakomanga.
48 Yene nchalakichanga
mmene kutenda makang-
wetumwe nnyeketela pa-
batendanga genia akaok-
abinu, benia ngabakomanga
akalondoli, na mangweto
nchengele makabuli gabe.
49 Malobe ga Nnoongo
galenga, ‘Manapelekelanga
akalondoli na achandun-
dame, nambu bange ma-
makomanga, na bange
mamapotekanga.’

50 Yene bandu ba ngoe
bapa kuhukumigwa kwa
kakomanga akalondoli ba
Nnoongo makihukumigwa
kwa magambu ga myai ja
akalondoli boa ejijitinike
tangu kutumbu apaja pan-
ganigwa dunia,
51 kuboka komigwa kwa
Abeli mpaka komigwa kwa
Zakalia jwombe akomigwa
panakati ja pachwapi
ni kitembe chukupangi
lilumbo. Kweli nannenge
lungolo londo maluhuku-
muligwa kwa genia goa.
52 “Mpakulaga akaboli ba
malagilo, kwa magambu
nng'oyanga lupungulo lwa
nniango gwa malango
gu kummanya Nnoongo.
Mmene makangweto ku-
jingije na maibilikia aba-
palanga kujingila.”
53 Apakiba akaboka pe-
nia, Mafalisayo na ak-
aboli abagamanyi malagilo
ngabatumbu kutega kwa
kunkonya machwali ma-
jingi,
54 Kuntega kupala alonge
malobe gangambone bany-
onje.

12

Kakanali bakabeje na akandendemundu
(Matayo 10:26-27)

1 Maelufu ga bandu
ngabakongananga pamwe
mpaka kulebatana, Yesu
ngabalenge oti akinapunji
bakwe, “Mme maha na
maboulo ga Mafalisayo ga
uwangi.
2 Kila chikiekeligwe kiba
kuekuligwa, na changa-
manyikana makimanyikana.
3 Uyo goa agannongi pu-
lubendu, bandu mabagajoa
pukongolou, na gowa agan-
nyojela kingobu milyango
mujigale, magatangachigwa
pikinyanga.

Ojwa paligwa kujogopeka
(Matayo 10:28-31)

4 “Nannenge maka-
ganja bango, makajogopaje
abakoma mmele, kubape-
nia kuotolangaje kutenda
chenge kilebe.
5 Mananangila ju kun-
nyogopa, mannyogopange
Nnoongo jwombe kuboka
pukoma, akweti kinala
chu kunneke kumwoto
gwangaimika machoba goa.
Nhwamina ne, jwenio nga ju
kunnyogopa!
6 “Imanyakine kube iye-
bele nhwano iyuchigwa
kwa yumuni komi, yeneje?
Nambu Nnoongo kikilibalije
wala chimwe.
7 Nambu ata nywili ya
mutwe gwinu aibalangigwe
yoa. Yene makapwelelaje,
mangweto mambone kupeta
iyebele ijingi.

Kunnyeketela na kunkana Kilisto Nkomboi
(Matayo 10:32-33; Maluko 10:19-20)

8 “Nannenge kweli, kila
mundu ojwanyeketela pa-
bandu kutenda jwenio nga
jwango, Mwana jwa Mundu
mannyeketela nnongi ja
akapakachi ba Nnoongo

kutenda mundu ojo nga
jwango.
9 Nambu mundu jwa-
jotijola ojwambakungana
nnongi ja bandu, jwombe
makanaligwa nnongi ja
akapakachi ba Nnoongo.
10 “Jwajotijola ojwalenga
lilobe lyu kunkana Mwana
jwa Mundu malekekiigwa,
nambu ojwantukana Uhuke
jwa Chwapi alekekiigwaje.
11 “Pabampeleka mang-
weto nnongi ja nyumba
ja kugongalela nnongi ja
akatawala na bina ki-
nala, makapweleje kilebe
champakulongela andaje
champakulongela.
12 Magambu Uhuke jwa
Chwapi, kingobucho mam-
mola mangweto chu kulon-
gela.”

Kulandanakia na Nnyinga juna uloi

13 Mundu jumwe ojwakiba
pamwe na bandu bala ngan-
nenge Yesu, “Aboli, mannen-
gele nunugwango tubagane
ulichi ugubutuleki Awawa
bito.”
14 Yesu nganyanga, “Maga-
nja bango, beneke abambi
ne kube nahakimu ba
ilebe andaje nachikachani
panakati jinu?”
15 Ngabalengela boa,
“Mmagange maha na tama,
gambu bwomi gwa mundu
uhyobale kube ni milebe
eiyakwetije, wala uloi guba
kube.”
16 Kubokapenia ngabalen-
gela kulandanakia gongo,
“Pakiba na mundu juna
uloi ojwakweti nng'onda
guipambike ilyo ndu.
17 Mundu jwenio
ngawacha kumojo gwakwe,
‘Ndenda bo nenga? Ngwetije
paali pa kubeka mauno goa
gano?
18 Ngakilenge mwene,
ndenda yene,’ ‘Momolana
ikokwe yango nukuchenga
kikokwe kikolongwa muno,
mwenio mameka ilyo yango
yoa ni ilebe yango.
19 Kuboka penia nikilen-
gela namwene. Ngoeno
nkweti lupambo lwa kutu-
mia kwa yaka na yaka. Ku-
tama na bwomi kutama kwa
mbone, kulye, nukunywe
nukube na laa!’
20 Nambu Nnoongo ngan-
nengela, ‘Mwe majinga!
Lele kilo bwomi gwinu
mautoligwa. Na ilebe yoa
yenie eimikibekile maiba
yabeneke?’ ”
21 Yesu ngajomole kulenga,
“Ngapibile kwa mundu
ojwakibekela uloi magambu
gakwe mwene, nambu
jwenio kileje nnongi ja
Nnoongo.”

Kuhyobale Nnoongo (Matayo 6:25-34)

22 Kubokapenia Yesu
ngabalenge akinapunji
bakwe, “Na yene nannenge
makapwelejekwa nhwalo
gwa chakulya chimikipala
kwa bwomi gwinu na ngobo
imipala kwa mmele gwinu.
23 Bwomi kilebe cha
mbone kupeta chakulya
nammele nga gwambone
kupeta ngobo.

24 Milibone likongolo, kupandaje mbeju, wala kuunaje na wala ikokwe gakwetije Nnoongo kagalichanga ilyo genia! Mangweto mmi mambone kupeta ijuni!

25 Bene kati jinu kwa kube na mbwele kuotola kujonjekea bwomi gwakwe? Anda kuotojekilebe hata kichokochoko kwa nike kupwelela kwa ilebe yenge?

26 Anda kuotojekilebe hata kichokochoko kwa nike kupwelela kwa ilebe yenge?

27 Magabonange maloba ga mpongote apagamalika, kamwaje maengo na kulokaje. Nambu nannenge, mwene Nngwana Solomoni mukibumo chakwe choa akwinditije chwapi andi maloba aga.

28 Anda Nnoongo alikwindia yene manyai ga mung'onda agabi leleno na malabo galekeligwa pa mwoto, bo bantendelangaje muno mangweto? Mangweto mabandu bina imani njoko yankweti!”

29 “Yene makapweleje nukuwacha, nniaganga nike andaje nywaganga nike.

30 Kwa bandu boa bangammanya Nnoongo machoba goa bagabegelela genia goa. Awawa binu bukumbengu bagamanyi goa gampalanga.

31 Mikibegelelange oti Kingwana cha Nnoongo, na genia gowa mabampaganga.”

Utajili gu kumbengu (Matayo 6:19-21)

32 “Makajogopangaje, mangweto kikuta kichoko cha akinapunji bango! Gambu Awawa binu bukumbengu bapala kumpe Kingwana.

33 Nhwuchange yoa eyankwetingite makapegange akanhocho ela yenie. Mijibeke miuku jinu kube chwapi na kukibekela lupambo kumbengu jenie Kwenio jipungukaje, magambu kwenio akabwii kuotoje kujipata na gabije mabongo agaotwi kualabia.

34 Penia apalubi lupambo lwinu nga apaupakube mwojo gwinu.”

Akabanda abaagabala

35 “Mmegange tela kwa goa na muli yinu ibe ikajaka,

36 mmegange anda akabanda abalendela angwana babe babuje kuboka kumpapala bajogolele nniango kingobucho echikipaligwe pabapakugomba oti.

37 Mbaya akabanda ababakakole angwana babe babilingite mio kalenda! Nannenge kweli, benia mabikipangania kabegelela, nakalenge ntamange pukulye na benia kabegelela.

38 Anda bakabuja panakati ja kilo andaje puiku na kakolela bakakelukianga mbaya jabe akabanda benia!

39 Mmanyange kube ikabi nkolanyumba akamanyi kingobu mwihi chapakuika,

kabi akelukie, na kabi ajilekitije nyumba jakwe jibomaligwe.
40 Ata mangweto mmegange tela, gambu Mwana jwa Mundu maika mangobu gangamanyika.”

Mmanda ojwaaminika na jwangaaminika
(Matayo 24:45-51)

41 Petulo ngalenga, “Angwana, kulandanakia kwenio magambu ga bandu boa?”
42 Angwana ngabajanga, “Meneke ojwabi mpakachi jwaaminike na jwambone? Jwenio ananhota bakwe mabammeka alolele akabanda bakwe ibe bape chakulya kingobu echikipaligwa.
43 Mbaya mpakachi jwojo jubakunkole ananhota mundu akakamula genia!
44 Kweli mampa kugoya ilebe yakwe yoa.
45 Nambu anda mpakachi jwenio akilenge mwene, ‘Ananhota bango batenda kuchelwa kubuja,’ kingobucho nu kutumbu kaputanga abanda ajakwe, akinalome na akikege, nukulye nukunywe nukulobela,
46 ananhota mundu bibuja lichoba lyangamanyika ni kingobu changamanyika, nu kunhweketa ipande ibena, nu kummeke lipungu lyakwe pamwe na bandu banga amini.
47 “Mmanda ojwamanyi echibapala ananhota bakwe nambu kamwaje andi ipabapala ananhotamundu abakuputigwa muno.
48 Nambu mmanda jwenio ojwatenda gangapala ananhota bakwe nambu amanyije agabapala anahota bakwe maputigwa kachoko. Ojubampi ijingi malongigwa ijingi, ojubampi kachoko malongigwa kachoko.

Yesu bajambukia bandu kulekana
(Matayo 10:34-36)

49 “Nhikila kupamba mwoto padunia, mbaya gwakabi ujakite!
50 Ngweti ubaticho gwa kupoteka ogumbaligwa nupokele, nubegelela kibegele nike ulenganile!
51 Nkitanga nhikila kuleta tengela padunia? Na kachokochokoje, tengelaje nambu kulekana.
52 Kutumbu ngoe, lungolo lwa bandu lukibagana, akatatu kati ja akabele, akabele kati ja akatatu.
53 Awawa bankana mwana jwabe munalome, mwana bakana Awamundu, Amama bankana mwana jwabe munkege, mwana munkege bakana amamamundu, akimundu akege bakana ajumbo na ajumbo bakana aniamundu akege.”

Kumanya mangobu
(Matayo 16:2-3)

54 Yesu ngaulenge kabe nkengeni gwa bandu, “Apamagabona maunde gakapitila kingonu cha kundonde, nnenganga, ‘Ula majikoma,’ nakweli ukoma.

55 Apamubona upepo
gukubanda gukagugumaga,
nnenganga, ‘Mapaba niliuke
lele,’ na kweli kube.
56 Mangwetomwe makan-
dendemundu mmanyangite
kulondola upepo na maunde
ni ilebe yu kumbengu kwa
nike kumanyaje mangobu
ganga?

Nchikachane na nngondwa jwinu
(Matayo 5:25-26)

57 “Mbone kuotolangaje
mmene kumanya minhalo
ja mbone jukamula?
58 Maana anda ju-
munnemwite ampeleka
kamaakama yakabi mbaya
kwinu kuchikachana nakwe
milingiti tango undela, ibe
akaikaje kumpeleka nnongi
ja akimu na akimu akam-
pange ku nkolongwa jwa
manjolinjoli, na angweto
kummeka mukipungo.
59 Nannengela kweli, mpi-
taje mwenio mpaka apam-
pakujomole kulepa senti ja
kujomola ligambo linu.”

13

Nnapange mabaja ginu andaje manhweganga

1 Mangobu genia bandu
bange ngabaika, ngaban-
nenge Yesu nhwalo gwa
bandu ba ku Galilaya
abakomigwe na Pilato na
myai jabe ngajangabana na
myai ji inyama yabapan-
ganga lilumbo kwa Nnoongo
kwa Nnoongo.
2 Yesu ngabajanga, “Mag-
ambu bandu ba ku Galilaya
bena bakomigwa kwa mag-
ambu genia mpemele kube
benia bakiba akabaja kupeta
bange aka Galilaya?
3 Nannenge kweli, na
mangweto uyo pan-
galapa malemwa ginu
mpakuwaganga anda bange
pabawaga.
4 Andaje baba komi
na nane abagwelile
nnala kwako ku Siloamu,
ngabaweganga, nkitanga
bombe bakibanga akabaja
muno kupeta bandu bowa
ba Kuyelusalemu?
5 Nannenge nyeneje,
angweto bakiba na
malemwaje nambu mang-
weto pangalapa majambi
ginu, manhwaganga anda
bombe.”

Kulandakia kwa nkongo gwa ngokwa gwangapambika

6 Kubokapenia, Yesu
ngabalengela kulandanakia
kongo, “Mundu jumwe ak-
iba nankongo gwa ngokwa
ya zabibu munng'onda
gwakwe. Mundu jwenio
ngajenda kupala kutongola
ngokwa, nambu aikolije.
7 Ngannengela nkamu-
maengo jwakwe, ‘Nnole,
kwa yaka itatu inke kupala
ngokwa ya nkongo gongo,
nambu mbatiteje kilebe.
Muwekete! Kwanike ntumia
lutuba lwa lutope panga
kilebe?’
8 Nambu jwenio ngan-
nyanga, ‘Ananhota, tuleke
kabele chaka cheno,
manutindikia ntalu nukujela
mbolea.

9 Anda upambike ngokwa
manicha, nga chwapi, an-
daje bai muweketage.’ ”

Yesu annamia munkege jumwe lichoba lya Kupomolela

10 Yesu akiba akabolela
munyumba ji kugongalela li-
choba lya Kupomolela.
11 Pena pakiba na
munkege jumwe ojwakiba
ntamwe kwa yaka komi na
nane, magambu nchepela.
Mmele gwakwe gukiba na
kindunduma ngachipula
kujema gwicho.
12 Yesu apammona
ngankema nukunenge,
“Makege, mme agabwa
kitamwe chinu kinnekite.”
13 Yesu ngammekela
maboko gakwe kingobucho
mmele gwakwe ngalama ka-
bele, ngannumba Nnoongo.
14 Nambu nkolongwa jwa
nyumba ja kugongalela
ngabachimwa muno maga-
mbu Yesu annamia munkege
jwenio lichoba lya Kupo-
molela. Yene ngabalenge
bandu babakonganinge pe-
nia, “Nkwetingite machoba
sita ga kamu maengo,
bai nhwikange machoba
genia bannamiange itamwe
inu, nambu makaikangaje
lichoba lya Kupomalela!”
15 Penia Angwana ngaba-
janga, “Mangweto makan-
dendemundu! Mene
kati jinu kabi annyogolile
ng'ombe jwakwe andaje
liponda lyakwe kupita
mukitundu ajende kunywe
mache, ata ikabi lichoba
lyene nga lya Kupomalela?
16 Ngoe, pamba abi
biti Ulaimu jwombe
Lichetani likate kunnemaya
kukingobu cha yaka komi
na nane. Bo, ikiba kuwalaje
kunnyogolela kutabigwa
kwakwe lichoba lya Kupo-
malela?”
17 Apalenga genia, akan-
gondwa bakwe ngabalola
oni nambu bandu bange
boa ngababeganga na laa
kwa magambu ga ilebe iko-
longwa yoa eyibantendile.

Kulandanakia kwa mbeju njokonjoko ya haladali

(Matayo 13:31-32; Maluko 4:30-32)

18 Yesu ngakonya, “King-
wana cha Nnoongo kilan-
dine nanike? Nenganakia na
nike?
19 Nga anda mbeju njokon-
joko ikemigwa haladali
eyapandite mundu jumwe
kunng'onda gwakwe, ngima-
lika na kube nkongo. Ijuni
yu kunani ngichenga miu
jakwe mu ndambi yakwe.”

Kulandanakia kwa kimela (Matayo 13:33)

20 Ngakonya kabele, “Nen-
ganakia na nike Kingwana
cha Nnoongo?
21 Nga anda amila ejibatoi
amama bamwe ngabatinda-
gana na madebe mabele na
nusu ga unga, penia unga
gwoa ngutupa.”

Nniango nchokochoko (Matayo 7:13-14,21-23)

22 Yesu pajenda Kuyelusalemu
ngapete kunnyini na kui-
jiji, kutangacha Nhwalo
Gwambone.

23 Mundu jumwe ngakonya, “Bo, Angwana,
bandu abapakomboligwa nga achoko?”
Yesu ngabalengelanga,
24 “Nkachanange kujingila
kwa kupetela nniango ogubi nchokochoko, gambu
bandu mabajiganga kujingila nambu baotolangaje.
25 Mangobu magaika
penia akola nyumba bamajinuka nu kujigala nniango,
mangweto mijemanga panja
na kutumbu kutaukana nniango nukulenga, ‘Angwana
mutujogolele nniango.’ Nambu bombe binnyanga
‘Nummaanyije mmokanga
kole.’
26 Namangweto mitumbula kunnengela, ‘Twe nga
baba tatulila nakunywe pamwe na mwenga, na
mwenga ngammola muijiji ito.’
27 Nambu bombe bilenga
‘Numanyije mangweto
mmokanga ko, mmokange
pamba, mangweto nkamwa
mabaja.’
28 Nga apapapakube na
nguto na kuyaga mino, mangobu apampakabonanga
Ulaimu na Isaka na Yakobo
na akalondoli boa babi
mukingwana cha Nnoongo,
nambu mmeni mangweto
nnekeligwe panja!
29 Bandu mabaika kuboka
kumbwani na kundonde,
kuboka kuchanya na
kubanda na kutama pa
mpapala Mukingwana cha
Nnoongo.
30 Elo, ababi bukujomolela
bibaganga bu kutumbula,
na ababi bukutumbula biba
bukujomolela.”

Yesu kukupala Kuyelusalemu (Matayo 23:37-39)

31 Mangobu ugogo, Mafalisayo na bandu bange
ngabannyendelela Yesu ngabannengela, “Mmoke pamba
nnyabule paali pange, kwa
magambu Helode apala
kunkoma.”
32 Yesu ngabajanga,
“Nnyendange makalengele
alibwea nyene, ‘Leleno na
malabo mengamichepela
na kalamia akatamwe, na
lichoba lya tatu nijomolela
liengo lyango.’
33 Ata nyenie, kwa leleno, malabo na papacha,
mpaka nyendeke na mwanja
gwango, kwa magambu
telaje nnondoli akomigwe
panja ja Yelusalemu.
34 “Mwe ma Yelusalemu,
Mwe ma Yelusalemu! Makomanga akalondoli na kaputa
maganga akapakachi ba
Nnoongo abakingite kwinu!
Palenga nyigite kuikongola
ingota yinu kwango andi
ngoko apaikongola yana
yakwe nkati ja mapapanilo
gakwe, nambu mapaije.
35 Aja! Nyumba jinu
jiba ukeba. Nannengelanga, umonaje kabe
mpaka apampa kulenga,
‘Alumbigwe ojwaika kuliina
lya Angwana.’ ”

14

Yesu annamia mundu ntamwe

1 Lichoba limwe lya Kupomalela Yesu ngajenda kulye

chakulya kachakwe kilongoi
jumwe jwa Mafalisayo, na
bandu ngabannolekeya Yesu
kukunhwingikia.
2 Nnongi jakwe Yesu pak-
iba na mundu jumwe ojwak-
iba na kitamwe cha kutupa
mmele.
3 Yesu ngabakonyanga ak-
aboli ba Malagilo ga Musa
na Mafalisayo, “Bo kweli
andaje ipaligweje kunnamia
mundu Lichoba lya Kupo-
malela?”
4 Nambu angweto ngaba
tamanga nu. Yesu
ngankamu ntamwe jwenio,
ngannamia na nganneka
ajabule.
5 Kingobutu ngabalenge,
“Beneke kati jinu bombe
mwana jwabe andaje
ng'ombe jwabe akajingi
mulibomba kabi bampiitije
ata ikabi Lichoba li Kupoma-
lela?”
6 Angweto baotolingije
kunnyanga.

Ukina nu lutengo

7 Yesu ngaba bona
angweto abakokigwe
apabakiba bikikipambula
paali pa ichima, ngabalenge-
langa kulandanakia kongo,
8 “Anda mundu ankokite
kumpapala gwa kutola
akege, makatamaje paali pa
ichima, iotwile akokigwe
nngwana jonge jwambone
kumpeta mwenga,
9 na akola nyumba,
abankokite mangweto ma-
bele, mabaika nukunnen-
gela, ‘Malekele benia kitebu
chenie.’ Penia mpakola oni
nnongi ja boa na ipaligwa
kujenda kutama kunyuma.
10 Nambu anda bankokite
kumpapala gwa kutola
akege, ntama paali pa
mwicho ibe nkolanyumba
apapakuika annengele,
‘Aganja, nhwike nnongi
pano, paali pambone muno.’
Penia mamiba nikibumo
nnongi ja boa abatamangite
pamwe na mwenga.
11 Kwa magambu jwajoti-
jola ojwa kitondobe aba ku-
uluigwa na ojwa kiuluya aba
kutondobigwa.”
12 Penia Yesu ngannengela
na benia abakokite, “Anda
mapanganikiinge mpapala
nalumu andaje kimuyo,
makakokangaje akaganja
binu andaje akanuna binu
andaje akalonga binu akan-
damya ajinu ababi binu
uloi bakaikangaje na benia
mabankokanga, namwenga
mamma bannepite chache
echi matendelinge.
13 Ipaligwa apameka mpa-
pala, makokange akaocho,
abalemile, nangwaba na
bangalola,
14 na mwenga mamma
mpatite upeele, kwa maga-
mbu benia bakwetangitije
chu kunnepa. Gambu
Nnoongo mampa malepo
ginu mangobu bandu bina
mojo gwambone apaba-
pakuyoka.”

*Kulandanakia kwa mpa-
pala nkolongwa
(Matayo 22:1-10)*

15 Jumwe jwa abataman-
gite pamwe na Yesu apajowa
genia ngalenga, “Mbaya

mundu ojwa pakutama
nu kulye chakulya muki
Ngwana cha Nnoongo.”

16 Yesu ngajanga, “Mundu
jumwe akabeka mpapala
nkolongwa ngabakokanga
bandu ajingi.
17 Kingobu cha mpapala
pikiika ngantuma mmanda
jwakwe bakalenge bandu
baike ilebe yowa ilenganile!
18 Nambu ngabatumbu-
langa jumwejumwe ku-
jopa balekekeyange. Ju
kutumbula ngannenge
mmanda, ‘Emile nng'onda
na yene mbaligwa kujenda
kulola, nanji nannyopa un-
neke nakaikaje kumpapala
gwinu.’
19 Jonge ngalenga, ‘Emile
ng'ombe komi ya kulema
na mbaligwa kujenda kui-
jiga nannyopa unneke.’
20 Jonge ngalenga, ‘Nanji
ndoi akege na yene otoje
kuika.’

21 “Mmanda jola ngabuja
kangwana mundu ngalenga
goa. Angwana mundu
ngabachimwa muno nu
kunnenge mmanda jwakwe,
‘Nnyende chokwe kun-
dela na kila kimbatikwa
chi kilambo makakeme
baikange pamba akahocho
na bangalola na nangwaba
na abalemalinge boa.’
22 Kuboka penia mmanda
jola ngalenga, ‘Angwana
ilebe yoa ngamwile anda
apaunengile, nambu kiigi
chumbi chimwe.’
23 Angwana bala ngaban-
nenge mmanda, ‘Nnyende
kundela na kila kimbat-
ikwa makaamuliche bandu
baikange mpaka nyumba
jango jitwelele.
24 Nannenge kweli mmoa
kutenda boa banakokangite
ojwapakupaya chakulya cha
mpapala gwango!’ ”

*Ojwapaligwa kube ndun-
dame*
(Matayo 10:37-38)

25 Penia nkengeni nko-
longwa gwa bandu paban-
nyendelela Yesu, ngabaten-
debukia ngabalenge,
26 Mundu jwajwoa
ojwaika kwango nenga anda
nukumbalaje ne kupeta
awamundu na amamundu
na aanamundu ni ingota
yabe na akalombo mundu
na akakolo mundu na
mwene, kuotoje kube na-
punji jwango.
27 Jwajwoa jwangapotola
nchalaba gwakwe nu kun-
gengama kuotoje kube na-
punji jwango.
28 “Magambu beneke
panakati jinu ojwapala
kuchenga ulingo nukutama
otije kubalanga aimanye
ilebe ipaligwa anda maijo-
molelage?
29 Andaje kuboka
pukuchimika tu eke
nukuchipula kujomola na
bandu kunhweka,
30 kulenga, ‘Mundu ojo
ngatumbu kuchenga nambu
ajomwileje.’
31 “Andaje Nngwana
jwako ojwapala kujenda
ukomana na Ngwana
nnyakwe, nukutama otije
nu kuwacha maotolage, kwa

matyala gakwe elufu komi
nu kujomana na jwajo juna
matyala alufu ichilini?
32 Andaloi maotoje maba-
tuma apakachi kujopa mal-
obe ga tengela nakongo abi
kutaali na Ngwana jwenio.
33 Uyo abije na jumweje
kati jinu ojwapa kube
napunji jwango anda niki-
ilekaje ilebe yakwe yowa.

Kulaa kwa mwinyo
(Matayo 5:13; Maluko 9:50)

34 "Mwinyo chwapi,
nambu anda andauoite
kulaa kwakwe, kuotoje
kubukia kulaa kwakwe.
35 Kulaaje nakwa lutopije
nakwa lutubaje, bandu
kulekela tu. Juna machikilo
ajoe!"

15

Kulandanakia na lim-
belele eliobite
(Matayo 18:12-14)

1 Lichoba limwe akatocha
kodi na bina mabaja ajingi
ngabajenda kumpenekeya
Yesu.
2 Mafalisayo na akaboli
ba Malagilo ga Musa
ngabatumbu kuchonjoya,
"Munnolakeye mundu ojo!
Babandakila bina mabaja,
na kabe atenda kulye nabo."
3 Yesu ngabajanga kwa ku-
landanakia,
4 "Nhwacha panakati
jinu jumwe anda akweti
mambelele makomi komi,
anda nnoi kube limwe
liobite ntenda bole? Mpaka-
galeka gaga makomi tisa na
tisa papongote nu kujenda
kulipalapala lyale eliobite
mpaka mulibone.
5 Anda mulibweni
mpakuala mwojo nu
kulipoto pilipamba
6 nu kubuja nalyo
kachakwe. Na kakema akan-
dami ajinu na akamaganja
binu pamwe na kalenge
benia, 'Mbi na laa muno
nilibweni limbelele lyango
iliobite. Aja tuinange!'
7 Uyo, nannenge, pa-
pakube na laa kumbengu
kwa magambu ga mundu
jumwe kulapa mabaja
gakwe, kupeta bandu
makomi tisa na tisa ababik-
ibona bambone, bangapala
kugaleka malemwa gabe.

Kulandanakia na uloi
oguobite

8 "Andaje nnolabo? Tu-
lenge akiba munkege jumwe
anda akweti uloi komi anda
aoite jimwe atenda bole?
Apamba lumuli, nu kupyag-
ila nyumba joa na kupala
kwa kuingakia muno mpaka
kuibona.
9 Anda ajipatite, mabake-
manga akaganja mundu
na akandami mundu nu
kulenga, 'Nhwalalilange
pamwe na nenga, magambu
nupatite uloi gwango oguo-
bite.'
10 Uyo nannengelanga,
nga apabapakualalilanga
akapakachi ba Nnoongo kwa
magambu ga juna malemwa
jumwe ojwalapa."

Kulandanakia na mwana
ojwa obite

11 Yesu ngajendekea ku-
longela, "Pakiba na mundu

jumwe ojwakiba na ingota
ibele ikanalome.
12 Nchokujola ngabalen-
gela awamundu, ‘Awawa,
umbe ulichi gwango.’
Bombe ngababaganakia
mali gabe.
13 Kuboka pa machoba ma-
choko, nchokujola ngaucha
ulichi gwakwe, ngaboka
mwanja na uloi gwakwe
ogwa patite, ngajabwa
kilambo cha kutaali kwenio
ngajomola uloi gwoa kwa
ilebe ya kipuchi.
14 Apajomola uloi gwoa,
ngukupiti njala ngolongwa
mukilambo chenie, jwombe
ngatumbu kulolalola.
15 Ngajopa liengo kwa
akola kilambo bakwe-
nio bombe ngabampeleka
kunng'onda gwakwe kugape
chakulya magolobe.
16 Alokalela kulye mangai
agagalya magolobe, nambu
akibaje mundu ojwampile
kilebe chukulye.
17 Apatumbula kola-
malango, ngawacha, ‘Mboni
babi akakamwamaengo ndu
ba awabango abalye na
kuigaya, na nenga nhwe
njala?
18 Mamuja kawabango
na kalengela, Awawa,
nijilemwite mbengu, na
mwenga uyo nannemwite.
19 Mbaligwije ata
ukemigwa mwana gwinu.
Undendi andi jumwe jwa
akakamwa maengo binu.’ ”
20 Ngatumbu mwanja gwa
kubuja ka awamundu.

“Apakiba tango abi ku-
taali, awamundu ngaba
mmona, na kwamwojo
gwa kia ngabammutakila,
ngankumbatila.
21 Mwana ngabalen-
gela, ‘Awawa, nijilemwite
mbengu na mwe uyo nan-
nemwite. Mbaligwije ata
ukemigwa namwana binu.’
22 Nambu awamundu
ngabalengela akapakachi
bakwe, ‘Nnyombaketange!
Nnetange ngobo inach-
wapi makankwindiyange!
Makankwindiyange pete ni
ilatu!
23 Manchinjilange likoga
eliatite, tulye nu kualalila!
24 Kwa magambu ga
manango jono akiba awile,
nambu ngoe abi mmomi,
akate kuoba, nambu ngoe
abonikine.’ ” Ngaba tumbu
kutenda mpapala.
25 “Mangobu genia
akakamundu bakiba tango
kunng'onda. Apakiba
akabandakila kachakwe,
ngajoa ilulu na ng'oma.
26 Ngankema mpakachi
jumwe, ngankonya, ‘Kibi
nike?’
27 Mmanda jwenio ngan-
nengela, ‘Nnuna gwinu
abujite ukaja, na awabinu
banchinji likoga eliatite kwa
magambu bampatite abi
telatela.’
28 “Kakombo jwenio nkolo
ngabe nililaka na ngakana
kujingila unyumba. Awa-
mundu ngabapita panja
nukumpembela ajingile
unyumba.
29 Nambu jwombe
ngabajanga, ‘Nkombakele!
Yaka yoa nammegalile,

nanakanaje amuli jinu. Umbi nike? Umbije ata
mwana mbui jumwe nakatendi mpapala na akaganja
bango!
30 Nambu mwana gwinu ojwajitine uloi gwinu kwa
upuchi pamwe na akangongola, kingobu tu apaika
manchinjile likoga eliatite!'
31 Awamundu ngabannyanga, 'Manango, mwe
mmi pamwe na nenga machoba goa, na kila
echimbinacho nga chinu.
32 Ngutupaligwa kutengenecha mpapala na
kualalila, kwa magambu ununa gwinu jono, akiba
awile, nambu abi momi, akiba aobite, nambu ngoe
abonikine.' "

16

Kulandanakia kwa mpakachi mmaja

1 Yesu ngabalengela akinapunji bakwe, "Junauloi jumwe na mpakachi
jwakwe. Mpakachi jwenio akatekopakigwa kube alile
uloi gwa mundu jumwe,
2 Mundu juna uloi jola ngankema, ngannengela,
'Nga nhwalo nike ogunujoa kwinu mwenga? Mmalange
eya mpatite na eibokite ya uloi gwango, kwa mana
nhwotwije kube mapakachi kabele.'
3 Mpakachi jola ngawacha, 'Angwana bamengite liengo
lya ukongola, ngamula nike? Kujenda kulema nhotwije,
kujenda kujopajopa andi akahocho nga oni.
4 Elo, manyi lyu kamula! Ibe apabapakumenga liengo,
bandu bambokelange kachabe.'
5 "Ngabakemanga abalongigwa na anahota
mundu, jumwe. Ngannenge ju kutumbula, 'Nnongigwa
uloi nnenga na angwana bango?'
6 Jwenio ngajanga, 'Mapipa makomi komi ga
mauta ga uto.' Kalani jola ngalenga ntole likalatachi eliandikwe ligambo
linu, 'nhwandika makomi nhwano.'
7 Kuboka penia ngankonya jonge, 'Mwenga nnongigwa
uloi nnenga?' Jwombe ngajanga, 'Magunia makomi
komi ngano.' Kalani ngalenga, 'Ntole likalatachi
linu eliandikwe ligambo linu nhwandika makomi komi pa
nane.'
8 "Angwana mundu ngabannumbalila kalani
jwenio jwanga aminika, kwa magambu ga kalamuka kwakwe, magambu
bandu ba padunia jenje akakalamui kupeta bandu
abanhwamini Nnoongo."
9 Yesu ngajendekea kulongela, "Na yenie nannenge
mmekange maganja na bandu kukutumia ilebe ya
padunia, ibe pampakujomola bampokele kubwomi
gwa machoba goa pangapela.
10 Mundu jwajwoa ojwaba kuaminika kwa kilebe

kichokochoko na kikolongwa uyo na jwangaaminika kwa kilebe kichokochoko na kikolongwa uyo kuaminikaje.
11 Anda mmi kuaminikaje kugoya uloi mmaja gwa padunia, beneke abapakunkamuya kugoya uloi gwa kweli oguboka kwa Nnoongo?
12 Anda mangweto kuaminikaje kugoya ilebe ya mundu jonge, beneke abapakunkamuya ilebe inu?
13 “Abije mmanda jwaotwile kabegelela akangwana abena, magambu apakunchimwa jumwe nu kumpala jonge andaje apakulongwana na jumwe na kummembula jonge. Kuotoje kummegelela Nnoongo nu ilebe.”

Kilonge chenge cha Yesu (Matayo 11:12-13; 5:31-32; Maluko 10:11-12)

14 Kingobu Mafalisayo pabajoa genia goa, ngabammembula Yesu magambu angweto bakate kupala muno uloi.
15 Yesu ngabalengela benia, “Mangweto mikibekanga kube mabandu bambone nnongi ja bandu, nambu Nnoongo ajimanyi myojo jinu. Magambu ilebe ibonekana yambone nnongi ja bandu yamboneje nnongi ja Nnoongo.
16 “Malagilo ga Musa na majandiko ga akalondoli ba Nnoongo gakiba gakatangachigwa mpaka kingobu cha Yohana Mmatichi, kutumbu penia Nhwalo Gwambone gu Kingwana cha Nnoongo kutangachigwa na kila mundu ajingi kwa makakala.
17 Nambu kindema kwa mbengu na dunia kujomoka kupeta lunembo lumwe lwa Malagilo ga Musa kuboya.
18 “Mundu jwa jwoa ojwanneka nhwanamundu nu kutola jonge munkege atenda ngongola, na munalome ojwantola munkege ojwalekine na angwana mundu, atenda ngongola.

Mundu juna uloi na Lazalo

19 “Pakiba na Mundu juna uloi na akwinda ngobo ina bei ngolongwa muno na kubeka mipapala machoba goa.
20 Na penia pakiba na nhwocho jumwe liina lyakwe Lazalo, jwenio akiba na ilonda mmele gwoa na bakibanga kummeka ku mundu juna uloi panniango.
21 Ahyobalela kulye imbolopolo itola kuboka pa mecha ja juna uloi. Na imbwa ngiika kunnamba ilonda yakwe.
22 “Nhwochojo ngajomoka na akapakachi kuboka kumbengu ngabantola kummeka papipi na Ulaimu kumbengu. Na mundu juna uloi ngajomoka ngabanchika.
23 Mundu juna uloi pakiba akapotekigwa kumambi, ngajinula mio gakwe ngammona Ulaimu kutaali na Lazalo papipi nakwe.

24 Ngakema kunonoya, ‘Awawa ana Ulaimu, umone
kia, muntume Lazalo ata
ikabi kuchwika tu lukonji
lwakwe umache, alupe laa
lulimi lwango, magambu
ndenda kupotekigwa muno
na mwoto gongo!’
25 “Nambu Ulaimu
ngalenga, ‘Nkombakela,
gwe manango, ngantama
na laa ilebe ina chwapi
yoa ngampata, na Lazalo
ngapata mabaja. Nambu
ngoe Lazalo abi mukupo-
molela na mwenga ntenda
kupotekigwa.
26 Nayene panakati ja
twe na mangweto pabi na
libomba likolongwa, ibe
mundu ojwa pala kuika
kongo akaotoje na mundu
ojwaboka kongo kuika
kwenio akaotoje.’
27 Mundu ojwakiba nu uloi
ngajanga, ‘Bai awawa lele
nannyopa muntume Lazalo
ajende kachabe awabango,
28 magambu ngweti
inunu yango nhwano
bakelebuye kamwa mabaja
ibe bakaikaje kongo
kupotakigwa.’
29 “Ulaimu ngajanga, ‘In-
unu inu bakweti majandiko
ga Musa na akalondoli,
bakakelebuya baleke maba-
jowanga.’
30 Mundu juna uloi nga-
janga, ‘Awawa ana Ulaimu
yeneje nambu anda mundu
ayokite kuboka kwa abawile
kajendelela mabalapa.’
31 Jwombe Ulaimu
ngalenga, ‘Anda kajowan-
gaje majandiko ga Musa
na akalondoli ba Nnoongo,
bajobokangaje ata mundu
akayokite kuboka kwa
abawile.’ ”

17

Malemwa (Matayo 18:6-7,21-22; Maluko 9:42)

1 Yesu ngabalenge akina-
punji bakwe, “Iwechikinije
pakapitije ipengu eijam-
bukia malemwa, nambu
kulaga kwa mundu jwenio
ojwapakijambuki ipitile!
2 Ikabi mbaya kwa mundu
jwenio kutabigwa pantan-
dala libwe likolongwa lya
kuyagila na kulekaligwa
kubaali, kuliko kunnyam-
bukia jumwe jwa akachoko
aba kutenda malemwa.
3 Ntamanga maha!
“Andi nnunagwinu an-
nemwite, mankelebuye,
anda alapite, mannekekeye.
4 Na anda annemwite
mala saba kwa lichoba,
na kila mangobu akabuja
kwinu akalenga, ‘Napite,’
ipaligwa munnekekeye.”

Imani

5 Achandundame nga-
balenge Angwana, “Mutu-
jonjekeye imani.”
6 Angwana ngabajanga,
“Na ati makabi na imani
njokochoko andi mbonje
njokonjoko andi ya aladali,
kabi nhwotolinge kulenge
nkongo gongo gwa nkuju,
‘Nnyikuke makakipandakile
kubaali,’ kabi gunnyalite.

Liengo lya mpakachi

7 “Tulenge jumwe kati
jinu akweti mpakachi

jwombe alema kunng'onda
andaje achunga mam-
belele. Bo, apabuja kuboka
kunng'onda, binnengela
mpakachi jwenio, nny-
ombakete, nhwiche nnie
chakulya?
8 Ije! Binnengela, ‘Um-
banganikie chakulya, mme
tela kundumikia mpaka pa
mbakujomola kulye na kun-
ywe, kubokapenia namwe
nnia na kunywe.’
9 Bo, minnumba mpakachi
jwenio kwa magambu alen-
ganakie agabannengile?
10 Na mangweto uyo anda
nteile goa agabannengile,
nnengange, ‘Twe nga aka-
pakachi tanga nyonjekea,
tulenganakie tu gaga agat-
ulengile ukamwa.’ ”

Yesu balamia bina maloi komi

11 Yesu apakiba mumwanja
kujenda Kuyelusalemu
ngapetela umbwega ja ku
Samalia na ku Galilaya.
12 Apakiba akajingila mu
kijiji chimwe, bandu komi
bina maloi ngabakongana
nakwe, ngabajemanga kwa
kutaali.
13 Ngaba tondobeanga
lilobe ngabalenga, “Yesu
Ananhota, mutubone kia!”
14 Yesu apababonanga
ngabalengela, “Nnyen-
dange mikikilayange kwa
akakung'i.”
Ngibe apabakiba bakajen-
danga, ngabajeguka.
15 Jumwe kati jabe apalola
kube alamiigwe, ngabuja
akannumba Nnoongo kwa
lilobe likolongwa.
16 Ngakilikitila pae nnongi
ja makongono ga Yesu kongo
akannumba. Jwenio akiba
Nsamalia.
17 Yesu ngalenga, “Bo,
bandu komije abajeguigwe?
Baba tisa babilingite ko?
18 Apatikinije jonge
ojwabujite kumpe kibumo
Nnoongo nambu mundu
jonjo tu jwanga Uhyahudi?”
19 Penia Yesu ngannengela
mundu jwenio, “Nnyeme,
nnyabule, imani jinu jin-
namie.”

Kuika kwa kingwana cha Nnoongo
(Matayo 24:23-28,37-41)

20 Mangobu gamwe,
Mafalisayo ngabankonya
Yesu, “Kingwana cha
Nnoongo kiika lii?”
Jwombe ngabajanga,
“Kingwana cha Nnoongo
kiika pangabonekana.
21 Na abije ojwa pakuotola
kulenga, ‘Kibi pamba,’
andaje ‘Kibi papa.’ Kwa
magambu Kingwana cha
Nnoongo kibi nkati jinu.”
22 Penia ngabalengela ak-
inapunji bakwe, “Machoba
gaika penia mipalanga
kulola lichoba limwe lya
Mwana jwa Mundu, nambu
milibonangaje.
23 Na bandu binnengela,
‘Nnolange, abi papa!’ An-
daje ‘Nnolange, abi pamba!’
Nambu mangweto mak-
abokangaje na makakenga-
mangaje.
24 Gambu andi njai pijipiti
kingobu tu nu kung'ala
kunani kingonu chimwe

mpaka chenge, ngapipakube
lichoba likuika kwakwe
Mwana jwa Mundu.
25 Nambu panga pitila oti
genia, apaligwa apotekigwe
muno na ukanigwa na ki-
belei chenje.
26 Anda apikiba kingobu
cha Nuhu, nga apipakube
mumachoba ga Mwana jwa
Mundu.
27 Bandu ngabajendekea
kulye na kunywe, kutola
akege na kutoligwa na
analome mpaka kingobu
chenie Nuhu apajingila
mu ntumbwi nkolongwa.
Ngondo ngijipitila na
kapotekanga boa.
28 Ipakube anda apipitila
mangobu ga Lutu. Bandu
ngabajendekea kulya na
kunywe, kuemela na ku-
ucha, kupanda mbeju na
kuchenga.
29 Nambu lichoba lyenie
Lutu apajabula Kusodoma,
mwoto na mabwe ga mwoto
ngagauluka kuboka kum-
bengu na kakomanga boa.
30 Nga apipakube lichoba
lyenie Mwana jwa Mundu
apapakuekuligwa.
31 “Lichoba lyenie, jwajoa
ojwabi panani ja kinyanga
akaulukaje kujenda ukaja
kutola ilebe yakwe. Uyo,
ojwapakube kunng'onda ak-
abujaje unyuma.
32 Nkombokelange
agagampatite nhwana gwa
Lutu.
33 Mundu jwajoa ojwapala
kukombola bwomi gwakwe,
apakuoya, na mundu jwa-
joa ojwauoya bwomi gakwe,
apakukombola.
34 Nannengelanga, li-
choba lyenie kilo bandu
abele bigolokanga pamwe,
jumwe aitoligwa na jonge
ailekigwa.
35 Akikege abena biba-
ganga bakayaganga okole
pamwe, jumwe aitoligwa na
jonge ailekigwa.”
36 Bandu akabele
bibaganga kunng'onda,
jumwe aitoligwa na jonge
ailekigwa.
37 Penia ngabankonya,
“Nga kole Angwana?”
Yesu ngabajanga, “Apubi
ntui, ngapagakongana ma-
tumbui.”

18

Kulandanakia na Nawele na hakimu

1 Kuboka penia Yesu nga-
balenge kulandanakia kwa
hakimu kupala kabolanga
akinapunji kube bagongale-
lange Nnoongo kila kingobu
na bakachipulaje na ka-
chokoje.
2 Ngabalenge, “Pikilambo
chimwe pakiba na hakimu
jwenio akiba kunyalije
Nnoongo na kaechimuje
bandu.
3 Na pikilambo chenie
pakiba na munkege jumwe
nawele ojubajendelela
machoba goa kajopa ku-
pala ilebe yakwe kuboka
kwakangondwa bakwe.
4 Kwa machoba majingi
hakimu jwenio apaije kun-
nyeketela apate, nambu
kukujomolela ngalenga
kumojo jakwe, ‘Nenga

ng'anu kube kunnyogopaje
Nnoongo na kaechimuje
bandu,
5 magambu nawele
ojo atenda kunjumbuya,
mbakumpe chapala. An-
daje apakunjumbuya muno
kukuinkalila kila kingobu!'
"
6 Angwana ngabajen-
dekeya kulenga, "Mpenikiye
palongila hakimu mmaja.
7 Nnoongo bajangataje
bandu bakwe abapamb-
wile, abanng'utila kilo na
mui? Bo, apakuchelwa
kapenakia?
8 Nannenge, apakajan-
gata, kabe chokwe. Bo
maikolela imani padunia
kingobu Mwana jwa Mundu
apapakuika?"

*Kulandanakia kwa Mafal-
isayo na akatocha kodi*

9 Uyo Yesu ngabalenge
bandu kulandanakia kwa
bandu bange abakitenda
bandu ba mbone na kabe-
mbula bange.
10 "Penia pakiba na
bandu abele ngabajendanga
kulubanja lwa nyumba ja
kugongalela, jumwe akiba
Falisayo na jonge akiba
ntocha kodi.
11 "Falisayo ngajema
ngagongalela kumojo na
kulenga, 'Ana Nnoongo,
ndenda nnumba, mag-
ambu nenga mbi andi
bandu bangeje, akapoki
na akawangi andaje akan-
gongola. Nannumba kube
ne andi ntocha kodi ojoje.
12 Mbunga machoba
mabena kwa wiki, mbanga
lipungu lya komi kuilebe yoa
yambata.'
13 "Ntocha kodi ngajema
kutaali na wala ajinwikeje
kulola kumbengu nambu
ngakilikitila kukuechuka
nu kulenga, 'Ana Nnoongo,
umone kia nenga nambi na
mabaja!' "
14 Yesu ngalenga, "Nan-
nenge kweli ntocha kodi
abuja kachakwe kongo
abonekana jwambone
nnongi ja Nnoongo. Nambu
Mfalisayo joje. Magambu
kila ojwa kitondobe aba ku-
uluigwa na kila ojwa kiuluya
aba kutondobaigwa."

*Yesu ailumika ingota
(Matayo 19:13-15; Maluko
10:13-16)*

15 Bandu bange ngabam-
pelekela Yesu ingota ilu-
mikigwe. Akinapunji apa-
balola genia ngabakanakia,
16 nambu Yesu ngaikema
ingota nu kulenga, "Mileke
ingota iike kwango
mikikanakiaje, magambu
Kingwana cha Nnoongo
kibekigwe kwa bandu anda
benia.
17 Nkombakela yene!
Mundu jwajwoa nukukipoke-
laje Kingwana cha Nnoongo
anda mwana, ajingije mu
Kingwana chenie."

*Mundu juna uloi
(Matayo 19:16-30; Maluko
10:17-31)*

18 Kilongoi jumwe
ngankonya Yesu, "Aboli
mambone ndendabole,
mbate bwomi gwa machoba
goa pangapela?"

19 Yesu ngankonya, “Kwanike kungema ne
nambone? Abije jwambone
nambu Nnoongo jika jakwe.
20 Magamanyi Malagilo ga
Musa, ‘Makabe na ngongo-
laje, makakomaje na maka-
jibaje na makapanga uchaili
gu uwangije kajali awawa
binu na amama binu.’ ”
21 Jwenio ngalenga, “Ge-
nia goa nagaagabile tango
apanakiba nakakombo.”
22 Kingobu Yesu apa-
joa genia, ngannenge
mundu jwenio, “Kiigi kilebe
chimwe chikipaligwa ka-
mula. Makauche ilebe
yoa einkweti uloi gwene
mapegange akahocho na
mama manuloi kumbengu,
penia nhwike ungengame.”
23 Nambu mundu jwenio
pajoa genia, ngachimwa
muno magambu akiba nuloi
muno.
24 Yesu apalola akachimwa
yenie, ngalenga, “Ibibole
apibi kujundupa kwa bina
uloi kujingila mukingwana
cha Nnoongo.
25 Elo, nga kindema muno
ngamia kupeta pililanga lya
chingana, kumpeta juna uloi
kujingi mukingwana cha
Nnoongo.”
26 Bandu ba apabajoanga
genia, ngabalenga, “Nga
meneke ojwapakuoto ukom-
boka?”
27 Yesu ngajanga, “Gan-
gawechekana kwa mundu,
ku Nnoongo kuwechakana.”
28 Petulo ngankonya, “Na
twe bole? Tuilekite ilebe ito
yoa tunkengime!”
29 Yesu ngabalengela,
“Kweli nannenge, mundu
jwajoa ojwalekite nyumba
andaje munkege andaje
akakamundu andaje achik-
ibelei bakwe andaje ingota
kwa magambu ga Kingwana
cha Nnoongo,
30 apakupokela ndu muno
ngoe, na bwomi gwa ma-
choba goa pangapela man-
gobu agapakuika.”

Yesu alongela mala ja patatu nhwalo gwa kiu na kuyoka kwakwe
(Matayo 20:17-19; Maluko 10:32-34)

31 Yesu ngabatolanga
komi na abele umbwega,
ngabalenge, “Mpenakiange!
Tujenda Kuyelusalemu
na kwenio kila kilebe
echikiandikigwe na akalon-
doli ba Nnoongo nhwalo
gwa Mwana jwa Mundu
makilenganila.
32 Bapankamuya kwa
bandu banga Akayahudi
angweto mabantendela
gangambone na kunhuni
mata.
33 Mabamputanga iboko
na kunkoma, nambu lichoba
lya tatu mayoka.”
34 Nambu angweto ba-
manyangitije nhwalo gwe-
nio ata kichoko, bakate kui-
igwa mana ga malobe ge-
nia, na bamanyangitije aga-
galongaligwe.

Yesu annamia jwangalola
(Matayo 20:29-34; Maluko 10:46-52)

35 Mangobu Yesu apaban-
dakila ku Yeliko, pakiba na

mundu jumwe jwangalola
atamite papipi akajopa.
36 Apajoa nkengeni gwa
bandu gwakapeta ngakonya,
“Kubi nike?”
37 Ngannengela, “Yesu
juku Nazaleti atendaku-
peta.”
38 Jwombe ngatondobea
lilobe ngalenga, “Yesu,
Mwana jwa Daudi, umone
kia!”
39 Bandu abakiba nnongi
ngabankalapila ngaban-
nenge akotoke, nambu
jwombe ngayangala ku-
chobela, “Mwana jwa Daudi,
umone kia!”
40 Yesu ngajema, ngaa-
mulicha bannete nnongi
jakwe.

Jwangalola jola apaika pa-
pipi, Yesu ngankonya,
41 “Mpala nantende nike?”

Jwombe ngajanga,
“Angwana, nyopa nhoto
kulola.”
42 Yesu ngannengela,
“Nname! Imani jinu
jinnamie.”
43 Na kingobu tu
jwanga lola jola ngalola,
ngankengama Yesu akam-
megelela Nnoongo. Bandu
boa apabalolanga genia,
ngabannumba Nnoongo.

19

Yesu na Zakayo

1 Yesu ngajingila kunnyini
ku Yeliko na ngatyanga un-
dela ya munnyini mwenio.
2 Pakiba na mundu jumwe
kwenio liina lyakwe Zakayo
ojwakiba nkolongwa jwa
akatocha kodi na mundu
tajili.
3 Ngapala kummona Yesu
nga meneke, nambu maga-
mbu ga bandu ajingi na ak-
iba nnyipi, aotwileje.
4 Penia, ngalongalela
mbelo, ngaombela unani
mwa nkoju ibe aotole
kummona Yesu, ojwapeta
ndela jenie.
5 Yesu apaika paali penia,
ngalola kunani na ngan-
nenge Zakayo, “Nhuluke
chokwe Zakayo, magambu
mpaka ndame kachinu lele.”
6 Zakayo ngauluka
chokwe, ngammpokela Yesu
kwa kualalila.
7 Bandu boa apabalola
genia ngabatumbu kokaleka,
bakalenga, “Ajabwile ku-
tama na mundu juna
malemwa.”
8 Zakayo ngajema ngan-
nengela Yesu, “Mpenakie,
Ananhota! Nenga manapa
akaocho nusu ja mali jango,
na anda nampokite mundu
jwajoa kilebe, manammu-
jichia mala pa ncheche.”
9 Yesu ngannengela, “Lele
nyumba jenje jikomboligwe
magambu angweto uyo ki-
belei cha Ulaimu.
10 Mwana jwa Mundu aik-
ile kupalapala na kakombola
abaobite.”

*Kulandanakia kwa aka-
pakachi komi*
(Matayo 25:14-30)

11 Kingobu bandu apabak-
iba tango bakapenakia
genia, Yesu ngabalengela
kulandanakia. Penia akiba
abandakila Kuyelusalemu,

na bandu benia bakita
kingobu tu kingwana cha
Nnoongo makiika.
12 Yenie ngabalengela,
“Kukiba na mundu jumwe
jwa kibelei cha kingwana
ojwakiba na mwanja gwa
kujenda kilambo cha kutaali
ibe apokele liengo lya
kingwana, kuboka penia
abuje.
13 Tango nu kubokaje,
ngabakema akapakachi
bakwe komi, ngabape uloi
kila mundu tela na kalen-
gela, ‘Mmanyanga mmene
chukutendela uloi gwenio
mpaka pambakubuja.’
14 Nambu bandu ba
kilambo chakwe nga-
banchimwa na yenie
ngabakinga bandu bajende
bakalenge mundu ojwa-
pakummeka abe nngwana,
‘Tampaije jonjo kube nng-
wana jwito.’
15 “Mundu jwenio ngabe
nngwana na ngabuja. Na
kingobu tu ngabalengela
akapakachi benia abapi
uloi gola bakemigwe kupala
amanye kila mundu apatite
nyonjakea gani.
16 Mpakachi jwa ku-
tumbula ngaika ngalenga,
‘Angwana, mbatite yenge
nyonjakea mala pa komi ku
uloi ogumbile.’
17 Jwombe ngannengela,
‘Chwapi, mwenga ma-
pakachi mambone. Mag-
ambu mmi nakuaminika
kukilebe kichokochoko,
manammeka kube ni kinala
kuilambo komi!’
18 Mpakachi jwa pili
ngaika ngalenga, ‘Angwana
mbatite yenge nyonjakea
mala pa nhwano ku uloi
ogumbile.’
19 Jwombe ngannengela,
‘Namwe mma na amuli kuil-
ambo nhwano.’
20 “Mpakachi jonge
ngaika, ngalenga, ‘Angwana,
uloi gwinu gongo, ngahia
gwicho mukitambala.
21 Nganyogopa, magambu
mamundu makale. Maga-
mbu mwe mamundu man-
tola gangabe ginu, nukuton-
gola changa panda.’
22 Jwombe ngannengela,
‘Mwe mapakachi mabaja!
Mbanhwukumula kwa mal-
obe ginu! Mamanyi kube
nenga namundu nakale,
nandola gangabe gango
nukutongola panga panda.
23 Kwa nike, mabekiteje
uloi gwango kubenki, nane
kabi ndoile pamwe na ny-
onjakea kingobu apamujite
kwango?’
24 “Penia, ngabalengela
abakiba bajemangite penia,
‘Mammpoke uloi gwenio na
makampe mpakachi jwajo
jwakweti nyonjakea mala
komi.’
25 Nambu angweto nga-
bannengela, ‘Angwana,
jwombe tayali akweti nyon-
jekea mala pakomi ja uloi
ogwakiba nago!’
26 Jwombe ngabajanga,
‘Kila ojwakweti kilebe
mapata nu kunnyonjakea.
Nambu jwajo jwanga kola
kilebe, ati chache echakweti
makitoligwa.
27 Na ngoe, akangondwa
bango abakanangita ne kube

nangwana babe, maletange
pambano, makomange up-
amba nnongi jango!’ ”

Yesu ajingi Kuyelusalemu kwa ilulu
(Matayo 21:1-11; Maluko 11:1-11; Yohana 12:12-19)

28 Yesu kuboka pa kulon-
gela genia, ngalongalela ku-
jenda Kuyelusalemu.
29 Apabandakila kuika
ku Betifage na ku Betania
papipi na kitombi cha
Mizeituni, ngabatuma aki-
napunji bakwe abena,
30 ngabalengela, “Nnyen-
dange kukijiji echikibi
nnongi jinu. Apampa
kuika kukijiji, mamankolela
mwana liponda atabaligwe
jwanga ombeligwa na
mundu. Mankulugulange na
mannetange pamba. 31 Anda
mundu ankonyangite mboni
milikulugula, mannengela
bilipala Angwana.”
32 Ngabajabulanga,
ngabakolelanga tela andi
Yesu apabalengalinge.
33 Apabakiba bakanku-
lugula mwana liponda,
benekangweto ngabakonya,
“Mboni mankulugulanga
mwana liponda jonjo?”
34 Angweto ngabajanga,
“Angwana batenda mpala.”
35 Ngabampelekela Yesu
mwana liponda jola. Penia
ngabatandika ngobo yabe
panani jakwe, ngabammeka
Yesu panani ja liponda.
36 Yesu apakiba akajen-
dekea na mwanja bandu
ngabatandika ngobo yabe
omwakiba akapeta.
37 Apaika papipi na
Kuyelusalemu, puwelelo
gwa kitombi cha Mizeituni,
nkengeni nkolongwa gwa
akinapunji bakwe ngaba-
tumbu kualalila na kun-
numba Nnoongo kulilobe
likolongwa kwa ikobo iko-
longwa yoa eibibweni,
38 ngababe bakalenga,
“Abe ni kindimba Nng-
wana ojwaika ku liina
lya Angwana. Tengela
kumbengu ni kibumo ku
Nnoongo!”
39 Penia acha Mafalisayo
bange abakiba munkenga
gwenio ngabannenge Yesu.
“Aboli, makotoyange akina-
punji binu!”
40 Yesu ngajanga, “Nan-
nengelanga, anda angwetwa
bakotokinge, mamabwe ma-
gatondabeya lilobe.”

Yesu aigutila Yelusalemu

41 Yesu apabandakila
muno kukibona kilambo cha
Kuyelusalemu, ngabagutila
bandu ba Kuyelusalemu,
42 akalenga, “Anda maka-
manyi lele ilebe eileta ten-
gela! Nambu ngoe mi-
bonaje!
43 Magambu kingobu
makiika akangondwa
binu apababa kuntindikila
ndunda ya ngondo nu
kuntindilanga nu kun-
hwibila kila ndela.
44 Bapa kuntimbatimba
mwenga pamwe na bandu
binu mumapamanda ginu,
bannekeje ati libwe limwe
panani ja lenge, maga-
mbu mikimanyije kingobu

Nnoongo apaika kunkombola.”

Yesu ajenda ku Nyumba ja Nnoongo
(Matayo 21:12-17; Maluko 11:15-19; Yohana 2:13-22)

45 Penia Yesu ngaika pulubanja lwa Nyumba
ja Nnoongo, ngatumbula katipa abauchanga ilebe,
46 akalenga, “Iandikigwe Mumajandiko, Nnoongo
alenga, ‘Nyumba jango majiba nyumba ja kugongalela.’
Nambu mangweto mijigalambwiye kube nduka ja
akabuhi!”
47 Kila machoba Yesu ngabola pulubanja lwa
Nyumba ja Nnoongo. Akakung'i akolongwa na
akaboli ba Malagilo ga Musa na akiilongoi ba bandu
ngabapala kunkoma,
48 nambu bapatangiteje ndela ja kunkoma, magambu bandu boa bakiba bakampenakia, bapalangiteje kupelelwa lilobe.

20

Ukonyana unhwalo gwa amuli ja Yesu
(Matayo 21:23-27; Maluko 11:27-33)

1 Lichoba limwe kingobu Yesu apakiba ku Nyumba
ja Nnoongo akabola bandu nu kutangacha Nhwalo
Gwambone, akakung'i akolongwa na akaboli ba
Malagilo ga Musa, pamwe na akinanhota ngabaika,
2 ngabannengela, “Mutulengele, nkamu ilebe yenje
ku kinala gani? Bene abampi kinala chenie?”
3 Yesu ngajanga, “Na nenga mbakunkonya. Unengele,
4 uwecho gwa Yohana gukubaticha uboka kumbengu andaje kubandu?”
5 Ngabatumbu kutaukana, “Tulengabo? Anda
tulengite ‘Kuboka ku mbengu,’ alenga, ‘Mboni,
munhwaminingije Yohana?’
6 Nambu anda tulengite ‘Kuboka kwa bandu,’ nkengeni ogo gwoa
gutuputa mabwe, magambu boa baamininge kutenda
Yohana akiba nnondoli jwa Nnoongo.”
7 Kuyenie ngabannyanga, “Tumanyije uwecho gwenio
ubokita ko.”
8 Na Yesu ngabalengela, “Nane uyo nannengeje
ngamwa ilebe yenje kukinala gani.”

Kulandanakia kwa akalemi munng'onda gwa mizabibu
(Matayo 21:33-46; Maluko 12:1-12)

9 Yesu ngajendekea kalengela bandu kulandanakia
kongo, “Mundu jumwe ngalema nng'onda gwa mizabibu, ngabajaika akalemi, na penia ngaboka mwanja
gwa kutaali ngatama kwenio kwa mangobu ndu.
10 Kingobu cha mauno, mundu jwenio ngankinga
mpakachi jwakwe kwa akalemi bala, akatole paali
pa ngoko ga nng'onda gwa mizabibu. Nambu akalemi

bala ngabamputa mpakachi
jwenio, ngabammuya panga
kilebe.
11 Ngankinga mmanda
jonge, nambu akalemi
ngabamputa na jwenio
uyo, nu kuntukana na
ngabammuya panga kilebe.
12 Ngankinga mmanda jwa
tatu, na jwenio uyo kuboka
pu kumpoteka, ngabantipa.
13 Nkola nng'onda
ngawacha, ‘Ndenda nike?
Manankinga manango oju-
nampala, mbemele maban-
nyali jwenio.’
14 Nambu akalemi bala
apabammona tu, ngabalen-
gelana, ‘Jonjo nga nnichi.
Nyeme tankome ibe ulichi
gwakwe ube gwito!’
15 Ngabannekela panja ja
nng'onda gwa mizabibu nu
kunkoma.”

Yesu ngakonya, “Jwajo
nkola nng'onda batenda nike
akalemi benia?”
16 “Maika na kakoma
bandu benia abapile
nng'onda, na kajaika
akalemi bange nng'onda
gwa mizabibu.”

Bandu apabajoa genia,
ngabalenga, “Ije gakapiti-
laje!”

17 Yesu ngabalolakea
ngabakonya, “Majandiko
Gachwapi ganga gabi na
mana nii?
‘Libwe elibilikanite akachengi
ligalambwike kube lyam-
bone kupeta goa.’
18 Kila mundu anda agweli
panani ja libwe lyenie
apakutwekuka ipande,
nambu ojulipakung'welela
lipa kuntimba.”

Ukonya nhwalo gwa kulepa kodi
(Matayo 22:15-22; Maluko 12:13-17)

19 Akaboli ba Malagilo
ga Musa na akakung'i
akolongwa ngabamanya ku-
tenda kulandanakia kwenio
kwabe kuyenie ngabapala
kumpitila, nambu bajogopa
bandu.
20 Ngabapala kingobu
echikipaligwa. Ngabahonga
bandu bange bikikopekeye
kube bambone, ngabatuma
bannyonje Yesu kukunkonya
ilebe, yenie ibe bampuk-
ilange nu kummeka mu-
makakala ni kinala cha
akatawala ba Loma.
21 Bandu bukuingakia
benia ngabannenge Yesu,
“Aboli, tumanyi kutenda
nnenga na kubola ilebe
ya kweli, tumanyi ku-
tenda mwenga kupambulaje
mundu, mwenga mmola
kweli ja ndela ja Nnoongo.
22 Mutulengele, anda
ipaligwa kulepa kodi ku
nkolongwa jwa Loma?”
23 Yesu ngamanya batenda
ntega, ngabalengela,
24 “Unayange luela. Bo,
kumio na nembo ya
beneke?”
Ngabajanga, “Kwa Nng-
wana jwa Loma,”
25 Yesu ngalenga, “Mam-
pegange Nkolongwa jwa
Loma agabi ga Nngwana
jwa Loma, na mampe-
gange Nnoongo agabi ga
Nnoongo.”

26 Baotolingeje kunnyonja kwa lilobe lyalyoa papa nnongo ja bandu na yenie ngabatama nuu, bakaomwanga lijango lyakwe.

Ukonya nhwalo gwa kuyoka
(Matayo 22:23-33; Maluko 12:18-27)

27 Penia Masadukayo abalenga kubije kuyoka. Bange kati jabe ngubunhwikalila Yesu nu kulenga,
28 "Aboli, Musa atulagila nyene, 'Mundu andawile na kaleka akege gwangabe na mwana nnung'una mundu batole malekwe, kupala bampotole nnung'una gwakwe ingota.'
29 Na pakiba na akalongo saba, nkolongwa ngatola munkege mwene ngawe pangabe na mwana.
30 Jwajo nnongomundu jwa pili ngantola nawele jwenio, jwombe uyo ngawe,
31 na jwa tatu uyo. Ikiba yenie kwa boa saba ngabawe pangabe ningota.
32 Pukujomolela, munkege jola uyo ngawe.
33 Bo, lichoba lya kuyoka abawile, munkege jwenio aba jwa beneke? Gambu boa saba bakiba bantoile."
34 Yesu ngabajanga, "Bandu ba dunia jenje batenda kutolana nu kutoligwa,
35 nambu bandu baba Nnoongo abapambwile kuyoka lichoba lya kupela, batolaje wala kutoligwa.
36 Mababa anda akapakachi bu kumbengu baweje. Ni ingota ya Nnoongo magambu bayokite kuboka kwa abawile.
37 Na Musa ngachalakicha kube abawile mabayoigwa. Paali pa Majandiko Gachwapi panani ji kindumba chela echikikiba chakajaka mwoto, alenga Angwana anda 'Nnoongo jwa Ulaimu, Nnoongo jwa Isaka na Nnoongo ja Yakobo.'
38 Jwombe nga Nnoongo jwa ababi bwomi, nambu jwa abawileje, magambu kwakwe boa babi bwomi."
39 Bange akaboli ba Malagilo ga Musa ngabalenga, "Aboli, nnyangite tela!"
40 Gambu bajendakije kunkonya yenge ilebe.

Ukonya nhwalo gwa Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo
(Matayo 22:41-46; Maluko 12:35-37)

41 Yesu ngabakonya, "Ilengigwabo kutenda Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo nga nchokolo jwa Daudi?
42 Daudi mwene alenga mukitabu cha Zabuli,
'Angwana ana Nnoongo ngabalengela Angwana bango,
Ntame kingonu chango cha kalelo
43 mpaka nabeke akangondwa binu kube kitebu cha kubekela makongono ginu.'
44 Anda Daudi ankema jwombe, 'Angwana,' lele,

iyotobo kube mwana gwakwe?”

Yesu baunda bandu nhwalo akaboli ba Malagilo
(Matayo 23:1-36; Maluko 12:38-40)

45 Bandu boa apabakiba bakampenekia, Yesu ngabalengela akinapunji bakwe,
46 “Mme maha na akaboli ba Malagilo, abapalanga kutyanga ngongo bakwindangite kanju. Kupalamwe kupatigwa abali na bandu kuichima muchoko, kutama paali pa ichima munyumba ja kugongalela na kutola ichima mumipapala,
47 Baponjanga akanawele nyumba yabe kongo bakakopakea kube bambone kwa magongalelo matandamau. Benia bapakupata hukumu ngolongwa muno!”

21

Lilumbo lya umama nawele
(Maluko 12:41-44)

1 Yesu ngalola kukuingakia, ngababona matajili apabakiba bakajela malumbo gabe mulichanduku lya Nyumba ja Nnoongo,
2 ngammona uyo umama jumwe nawele nhwocho akatumbukia mwenio ela ibena njokonjoko.
3 Ngalenga, “Nannengelanga kweli, umama nawele jonjo nhwocho ajei munkoba kikolongwa muno kapeta boa.
4 Magambu bandu bina uloi bange boa bapangangite malumbo gabe kuboke mu nyonjakea ja mali yabe, nambu umama nawele jonjo, nambu nhwocho, apangite kila kilebe echapaligwa kujendekea kulama.”

Yesu alenga kubomoligwa kwa Nyumba ja Nnoongo
(Matayo 24:1-2)

5 Akinapunji bange bakiba bakalongela nhwalo gwa Nyumba ja Nnoongo, libonekana lina kualala na lina mabwe ga bei ngolongwa, pamwe na malumbo agapangigwe kwa Nnoongo. Yesu ngalenga,
6 “Ganga goa agamagabona, kiika kingobu liigalaje ati libwe limwe panani ja lenge, kila kilebe makibomoligwa.”

Kulaga na kupotekigwa
(Matayo 24:3-14; Maluko 13:3-13)

7 Ngabankonya, “Aboli, ilebe yenie ipitila lii? Na kiingi nii echikipakulaya kutenda ilebe yenie ibandaki kupitila?”
8 Yesu ngabajanga, “Mma maha, makakoloigwaje. Magambu bandu ajingi mabapitila nu kulenga kupete lina lyango, ‘Ne nga Kilisto Nkomboi nambambuligwe na Nnoongo!’ Na ‘Kingobu kiike!’ Nambu makakengamangaje.
9 Pampakujoa nhwalo gwa ngondo na manjega, makajogopaje, magambu mpaka genia gapitile oti, nambu kupela kwa goa tango.”

10 Ngajendekea kulongela,
“Kilambo chimwe kiputana
na kilambo chenge, king-
wana chimwe kiputana na
kingwana chenge.
11 Kupakube malendemelo
makolongwa ga lutope
kongo na kongo na njala
na tauni. Kupakube na
ilebe ya kuomongwa na
iingi ikolongwa kuboka
kumbengu.
12 Nambu tango nu kupi-
tilaje genia goa, bapam-
pukilanga, bapampotekange
na kumpelekanga mun-
yumba ya kugongalela na
kunnyigililanga mukipungo,
bapakupelekwa nnongi ja
akangwana na akatawala
kwa magambu ga ku amini
nenga.
13 Kupala unjalakiche
kwabe.
14 Nnimbange mumyojo
jinu, makawachangaje tango
na kingobu nhwalo gwa
mpakulenga nii,
15 magambu nenga
namwene nampeganga
malobe ga mbone, ati akan-
gondwa binu baotolangeje
kuimbalila wala kupenga.
16 Achikibelei binu na
akanuna binu na akalongo,
mabang'aluka mangweto na
angweto mabankoma kati
jinu.
17 Bandu banchimwa
mangweto magambu ga
liina lyango.
18 Nambu, ati lunywili
lumwe lwa umutwe jinu lu-
obaje.
19 Kukuimbalila kwinu,
mamupokela ukomboi
gwinu.

Yesu alenga kubomoligwa kwa kilambo cha Yelusalemu
(Matayo 24:15-21; Maluko 13:14-19)

20 “Pampakulola kil-
ambo cha Yelusalemu
kitindiligwe na manjolinjoli,
penia mmanyanga kutenda
kingobu kiike penia kilambo
chenie makibomoligwa.
21 Penia, ababi ku Yudea
batililange kuitombi, ababi
kunnyini babokange, na
ababi kumigonda bakabu-
jaje kunnyini.
22 Kwa magambu ma-
choba genia nga ma-
choba ga hukumu, ibe goa
agaandikwe galenganile.
23 Bapakulaga akikege
bina ndumbo na akina-
mama ababi ni ilemba
eijonga machoba genia!
Kwa magambu kupakube na
malola makolongwa muno
padunia, na kuchimwa
kwa Nnoongo kupakaikilila
bandu bamba.
24 Bange bakomigwa kwa
upanga, bange batoligwa
ubanda muilambo yoa, na
kilambo cha Yelusalemu
makilebatigwa na bandu
ba ilambo yenge, mpaka
kingobu chabe kulenganila.

Kuika kwa Mwana jwa Mundu
(Matayo 24:29-31; Maluko 13:24-27)

25 “Kupakube na iingi kuli-
choba na mwei na ndondwa.
Ilambo ya padunia ipakube
na malola magambu ga mb-
wele magambu ga luindo
lwa mawimbi ga baali.

26 Bandu mabainduka
magambu ga mbwele,
bakalolela ikobo eipakuji-
pata dunia, magambu ilebe
eibi kumbengu, lichoba
na mwei na ndondwa
ibakutikatika.
27 Penia, Mwana jwa
Mundu akaika mumaunde,
juna makakala na kibumo
ndu.
28 Kingobu ilebe yenie
apaipakutumbula kupitila,
nnyemange na kujinula
mitwe jinu kunani, maga-
mbu ukomboi gwinu uban-
dakile.”

Kulandanakia kwa nkongo gwa nkoju
(Matayo 24:32-35; Maluko 13:28-31)

29 Penia Yesu ngabalen-
gela kulandanakia kongo,
“Mulolekeyange nkoju na
mikongo jenge joa.
30 Apamagabona maamba
gatumbu kuipuka, mmanya
kutenda mangobu ga mauno
gaike.
31 Uyo, apampa kulola
ilebe yenie yakapitila, mau-
manyanga kube Kingwana
cha Nnoongo kibi papipi
kuika.
32 “Nannengelanga kweli,
kibelei chenje cha ngoe
kipetaje panga kupitila genia
goa.
33 Mbengu na dunia
maipeta, nambu malobe
gango gapetaje.

Mmegange mio

34 “Mmegange mio!
Mumyojo jinu ikaikaje
kulemala na ilebe, nnywagi
na kubegelela na itamo
yenje. Andaje, lichoba lyale
lipakunhwikilila kingobu tu.
35 Magambu inhwikila
anda ntambo boa abata-
manga padunia poa.
36 Mmegange mio, nu ku-
jopa ku Nnoongo mangobu
goa ibe nhwotolange kupata
makakala ga kupeta chwapi
muilebe yenie yoa eipakupi-
tila, nu kujema nnongi ja
Mwana jwa Mundu.”
37 Kingobu cha mui, ma-
choba genia, Yesu akiba ak-
abola bandu ku Nyumba ja
Nnoongo, nambu kilo ak-
iba akajenda kukitombi cha
Mizeituni nu kutama kwe-
nio.
38 Kindabi ndabi bandu
boa bakiba bakajenda ku
Nyumba ja Nnoongo kumpe-
nakia jwombe.

22

Nhwalo gwa kumpuki Yesu
(Matayo 26:1-5; Maluko 14:1-2; Yohana 11:45-53)

1 Mpapala gwa mikate
janga jeligwa kimela,
ogukemigwa Pasaka, ukiba
ubandakile.
2 Akakung'i akolongwa na
akaboli ba Malagilo ga Musa
bapalanga ndela ja kunkoma
Yesu, nambu bajogopanga
bandu.

Yuda ajeketela kunng'aluka Yesu
(Matayo 26:14-16; Maluko 14:10-11)

3 Lichetani ngilinnyingi
Yuda ojwakemigwa Isikali-
oti, jumwe jwa baba achan-
dundame komi na abena.

4 Yuda ngajenda, ngapangana na akakung'i akolongwa na akalenda ba Nyumba ja Nnoongo kube apapa kunng'aluka Yesu kwabe.
5 Angweto ngabaalalila nu kulagana nakwe kunnepa uloi.
6 Yuda ngajeketela, ngabe akapala ndela jambone ju kunkamuya kwabe pangamanya bandu ajingi.

Kupanganakia chakulya cha Angwana mpapala gwa Pasaka
(Matayo 26:17-25; Maluko 14:12-21; Yohana 13:21-30)

7 Lichoba lya mikate janga jeligwa kimela ngiliika. Lyenie nga lichoba lya mwana limbelele jwa lilumbo lya Pasaka.
8 Penia Yesu ngabakinga Petulo na Yohana, ngabalenge, “Nnyendange makatupanganakie mpapala ili tupate kulye Pasaka.”
9 Angweto ngabankonya, “Mpala tupangania ko chakulya?”
10 Ngabalengela, “Mpenikiange! Apampakube makajenda kunnyini, mankongana na munulome ojwapotwi kibega cha mache. Mankengamange mpaka munyumba ejapakujingila.
11 Mannengela nkola nyumba, ‘Aboli bankonya, kibikole chumbi echimbakulele mpapala gwa Pasaka pamwe na akinapunji bango?’
12 Jwombe mannangilage chumbi kikolongwa kugolofa chombe kipanganigwe. Mpangania mwenio.”
13 Ngabajendanga, ngibikikolanga kila kilebe tela andi Yesu apabalengalinge, ngabapangania mpapala gwa Pasaka.

Chakulya cha Angwana
(Matayo 26:26-30; Maluko 14:22-26; 1 Akakolinto 11:23-25)

14 Kingobu apachalenganila, Yesu ngatama kulye chakulya pamwe na achandundame bakwe.
15 Ngabalengelanga, “Mbaile muno kulye Pasaka jenje pamwe namangweto tango nu kupotekigwa.
16 Gambu nannengelanga, ndyeje kabele mpaka apipakulenganila Pasaka mu Kingwana cha Nnoongo.”
17 Penia Yesu ngatola kikombe cha divai, ngannumba Nnoongo, ngalenga, “Mpokelange, mmaganange.
18 Magambu nannengelanga, nyweje kabele divai ja zabibu mpaka Kingwana cha Nnoongo apikipakuika.”
19 Kabe ngatola nkate, ngalumba, ngaumetula, ngabapaganga ngalenga, “Gongo nga mmele gwango oguboigwa kamagambu ginu. Ntendange nyenie kukungombokela.”
20 Ngatenda uyo na kikombe kuboka pukulye, akalenga, “Kikombe chenje nga cha myai jango, ejijitika kwa magambu ginu kupala kulenganakia lilagano liyono. Gongo nga mmele.

Ejijitika kwinu, Gange
majandiko gakwetije aya
jenje.
21 “Nambu, nnolange!
Jwajo ojwambakung'aluka
abi nane upamba pamecha.
22 Kweli Mwana jwa
Mundu ajenda ukomigwa
anda apipangigwe, nambu
kulaga kwakwe mundu
ojwanng'aluka.”
23 Penia ngabatumbu
konyana nga meneke kati
jito ojwapakamu nhwalo
gwenio.

Kutaukana mene nkolongwa

24 Ngukupitila kutaukana
kati ja akinapunji benia
nhwalo gwa mene kati
jabe ojwapakube nkolongwa
kupeta bange.
25 Yesu ngabalen-
gela, “Akangwana banga
Akayahudi kalongolea
bandu babe kwa makakala,
na angweto ukemigwa
akaganja ba bandu.
26 Nambu ikabe yeneje
kati jinu, ibe, jwajo ojwabi
nkolongwa panakati jinu
nga mpaka abe nchoko-
choko jwa boa, na ojwabi
kilongoi mpaka abe anda
mmanda.
27 Gambu mana, nga
meneke ojwabi nkolongwa?
Jwajo ojwatama pamecha
kulye chakulya. Nambu
nenga mbile panakati jinu
anda mmanda.
28 “Mangweto makiba na-
nenga mangobu goa gu ku-
londoigwa kwango,
29 na andi Awabango apa-
bangamwiye Kingwana, uyo
nanenga nankamuyanga
mangweto kingwana.
30 Manniaganga nu kun-
ywe pamecha jango mu
Kingwana chango nu ku-
tama muitebu yi kingwana
kugahukumula makabi
komi na mabena gi kilambo
cha Kuisilaeli.

Yesu alondola kube Petulo apa kunkana

(Matayo 26:31-35; Maluko 14:27-31; Yohana 13:36-38)

31 “Simoni, Simoni!
Mpenikie! Lichetani li-
pala lijeketeligwe kuntega
mangweto, kuambugana
gambone kube mabaja, andi
mundu apaeba ngano.
32 Nambu nenga nan-
nyopile ibe imani jinu
jakaobaje. Na mwenga
apampakumujila, balimbe
mojo akanunabinu.”
33 Petulo ngannyanga,
“Angwana, nenga mbi laachi
kujenda pamwe na mwenga
kukipungo, na ata kuwe.”
34 Yesu ngannyanga, “Na
nnenge mwe Mapetulo,
tango nkokoloko kubekaje
leleno mpakungana patatu.”

Kingobu chu kujogoya

35 Kubokapenia Yesu
ngabakonya akinapunji
bakwe, kingobu panankingan-
gita pangapotola uloi na
nhuku na ilatu maka
pungukigwa na nikilebe
chachoa?
Ngabajanga, “Kileje.”
36 Yesu ngalenga, “Nambu
ngoe jwajwoa juna nhuku

guloi mpaka apotole, na
jwajwoa jwangakola lipanga
mpaka auche likoti na
aemele lyene.
37 Magambu nannenge-
langa Majandiko Gachwapi
galenga, ‘Akabekigwa kikuta
chimwe na akabaja,’ mpaka
galenganile, magambu kila
eliandikigwe kunenga nenga
liba kweli.”
38 Akinapunji ngabalenga,
“Angwana!” Nnole pamba
gabi mapanga mabena,
“Jwombe ngalenga, bai!”

Yesu agongalela panani pa Kitombi cha Mizeituni
(Matayo 26:36-46; Maluko 14:32-42)

39 Yesu ngaboka pikilambo
chenie andi pulukiba lukobo
lyakwe ngajenda kukitombi
cha Mizeituni, akinapunji
bakwe ngabankengama.
40 Paika kwenio ngabalen-
gela, “Nng'ongalele kupala
makalondoigwaje.”
41 Kuboka penia ngabaleka
ngajenda kutaali pukuoto
kuleke mundu liganga, ngak-
ilakatila ngagongalela,
42 ngalenga “Awawa,
andampaile kikombe chenje
chukupotekigwa kimbete
kutaali na nenga. An-
dampaile mwenga ngiti
pambai neje.”
43 Mpakachi kuboka Kum-
bengu ngampitila kummeka
alimbe mojo.
44 Kiti abi ni nu kuechuka
muno, ngagongalela ku
kwaja liyuke ngilimpita
andi matondogolo ga myai
ngagatola pae.
45 Kuboka pukugongalela
ngabajendele akina-
punji bakwe ngabakolela
bagochile, gambu bakate
kuechuka.
46 Ngabalengela, “Mbone
nng'ochelanga? Nny-
imukange nng'ongalele,
kupala makalondoigwaje.”

Yesu bammeka mu-makakala
(Matayo 26:47-56; Maluko 14:43-50; Yohana 18:3-11)

47 Yesu apakiba tango aka-
longelaga na nkengeni gwa
bandu nguika, akulongalea
Yuda, jumwe jwa akina-
punji bakwe. Yuda nga-
jenda kumpata abali Yesu
kwa kunkumbatila.
48 Nambu Yesu ngan-
nenge, “Yuda! Bo,
munng'aluka Mwana jwa
Mundu kukunkumbatila?”
49 Akinapunji bakwe bala
apabalola genia ngabalenga,
“Angwana, tutumia ma-
panga gito?”
50 Na jumwe kati ja ak-
inapunji ngamputa upanga
mmanda jwa akung'i ako-
longwa, nganhweketa lichik-
ilo lyakwe lya kalelo.
51 Nambu Yesu ngalenga,
“Nkotoke! Bai.” Ngalikun-
yula lichikilo lya mundu
jwenio, ngalilamia.
52 Penia Yesu ngabalenge
akakung'i akolongwa,
akananhota ba akalenda
ba nyumba ngolongwa ja
Nnoongo na akananhota
abaikanga kunkamula, “Bo,
nhwikangite na mapanga na
imbonga kumbukila kube
nenga na poki?

53 Panakiba na mangweto
kila lichoba ku Nyumba
ja Nnoongo mambuk-
ije. Nambu, chenje ngi
kingobu chinu ni kinala
chulubendu.”

Petulo ankana Yesu
(Matayo 26:57-58; Maluko 14:53-54,66-72; Yohana 18:12-18,25-27)

54 Penia ngabampukila,
ngabantola nu kujenda
nakwe ku nyumba ja
Nkung'i Nkolongwa. Petulo
akiba akakengama unyuma
kutaali.
55 Mwoto bakakungana
mu uwa, na Petulo akiba
pamwe na abatamangite
kujota mwoto gwenio.
56 Kingobu munkege
jumwe kati ja akabanda
apammona Petulo atamite
penia papipi na mwoto,
nga nnolokeya kipola nu
kulenga, “Mundu ojo uyo
akiba pamwe na Yesu!”
57 Nambu Petulo ngakana,
ngalenga, “Mwe! Ne num-
manyije.”
58 Kingobu kachoko, jonge
mundu ngammona Petulo,
ngalenga, “Mwenga mmi
pamwe nabo.”
Nambu Petulo ngajanga,
“Mwe, neje!”
59 Kingobu kachoko
mundu jonge ngalenga
uyo, “Kweli ojo abonekana
akiba pamwe nabo, aboka
kukilambo cha ku Galilaya!”
60 Nambu Petulo nga-
janga, “Angwana ne mbi
kumanyaje channongela!”
Na kingobucho, ogwakiba
tango akalongela, nkokoloko
ngabeka.
61 Angwana ngabaten-
debuka ngabannolakeya
Petulo na Petulo ngakom-
bakela gaga gabalenga
Angwana, “Lele tango
nkokoloko nukubekaje
mpakungana patatu ku-
tenda ne umanyije.”
62 Penia ngapita panja
ngaguta muno.

Yesu abekigwa nhwenyo nu kuputigwa
(Matayo 26:67-68; Maluko 14:65)

63 Bandu abanchunga
Yesu ngabamputanga nu
kummeka nhwenyo.
64 Angweto ngabam-
putanga kongo bunhwekele
kumio ngabankonya, “Bam-
putite beneke? Nnondole!”
65 Na angweto ngabannon-
gela malobe majingi ga kun-
tukano.

Yesu bampeleka nnongi ja Libalacha
(Matayo 26:59-66; Maluko 14:55-64; Yohana 18:19-24)

66 “Pukuchaga, akinan-
hota na akakung'i ako-
longwa na akaboli ba Malag-
ilo ga Musa ngabakongana
pamwe andi mahakimu, na
Yesu ngabanneta nu kum-
meka nnongi ja Libalacha
lyenie.”
67 Ngabalenga, “Mutulen-
gele mwe Kilisto ojwapam-
buligwe na Nnoongo?”
Yesu ngajanga, “Anda nan-
nengile unhwaminije,
68 na anda nankonyite
lichwali, nnyangangaje.

69 Nambu kuboka ngoe
Mwana jwa Mundu abaku-
tama kingonu cha kalelo ja
Nnoongo juna Makakala.”
70 Angweto boa nga-
balenga, “Ikonda mwe ma
Mwana ba Nnoongo?”
Jwombe ngajanga, “Mang-
weto nnengite, nenga nga
jwenio.”
71 Angweto ngabalenga,
“Bo tupala uchaili gonge?
Tubene tujoine palenga!”

23

Yesu bampeleka kwa Pilato
(Matayo 27:1-2,11-14; Maluko 15:1-5; Yohana 18:28-38)

1 Penia nkengeni gwoa
ngujema, ngugumpeleka
Yesu ku Pilato,
2 ngabatumbula kun-
takiana bakalenga, “Tankolela
mundu jonjo akaaoya bandu
bito, bakanakia bandu
kulepa kodi kwa Nkolongwa
jwa Loma nu kukikema
eti jwombe nga Kilisto
Nkomboi ojwapambuligwe
na Nnoongo.”
3 Pilato ngankonya Yesu,
“Mwe nga Mangwana ba
Akayahudi?”
Yesu ngajanga, “Mwe
nnengite.”
4 Pilato ngabalengela
akakung'i akolongwa
nankengeni gwa bandu,
“Mbi kulibonaje lilemwa
kwa mundu jonjo.”
5 Nambu angweto ngaba-
jendekea kulenga, “Babola
bandu boa ba ku Yudea
babe na kijonga. Atum-
bula ku Galilaya na ngoe abi
pamba.”

Yesu bampeleka kwa Helode

6 Pilato apajoa genia,
ngakonya, “Bo, mundu jonjo
jwa ku Galilaya?”
7 Apamanya kube Yesu abi
pae ji kinala cha Helode,
ngampeleka kwa Helode,
ojwakiba Kuyelusalemu
kingobu chenie.
8 Helode ngaala mwojo
muno apammona Yesu, mag-
ambu ngajoa minhalo jakwe.
Ahyobalela ammone Yesu
akatenda ikobo.
9 Penia Helode ngankonya
Yesu machwali ndu, nambu
Yesu ajangiteje lilobe.
10 Akakung'i akolongwa
na akaboli ba Malagilo ga
Musa ngabapitila nnongi na
ngabantakiana Yesu ngumbi
ndu ngolongolo.
11 Helode pamwe na man-
jolinjoli gakwe, ngagankoya
oni Yesu nu kuntendela
nhwenyo, kuboka penia
ngabankwindiya ngobo ja
kingwana, ngabammuyanga
kwa Pilato.
12 Helode na Pilato,
pukutumbula bakibanga
na bulwa, nambu kuboka
lichoba lyenie ngababe
maganja.

Yesu ahukumigwa kuwe
(Matayo 27:15-26; Maluko 15:6-15; Yohana 18:39-19:16)

13 Pilato ngakema
ngongano ja akakung'i
akolongwa na akiilongoi ba
bandu,

14 na ngabalengela, “Mannetangite mundu jonjo kwango malenga akiba akaoyanga bandu. Ngoe mpenakiange! Kuboka pa kuingakia kilebe chenie nnongi jinu, nammwenije na lilemwa wala limwe nhwalo gwa ngumbi yinu kwakwe.
15 Nambu ne tuje, ati Helode alibwenije lilemwa lyalyoa magambu ammujikie kwango. Kweli kibije kilebe chachoa echakamwile mundu jonjo cha kupaligwa kuwe.
16 Kuyenie, amulicha aputigwe iboko, kuboka penia nannekekea.” Majandiko gange gakwetije aya ja
17 Kila lichoba lya Mpapala gwa Pasaka, Pilato akiba nu lukobo lwa kunnyogolela mpungwa jumwe.

18 Nambu boa ngabachobela pamwe, “Akomigwe! Mannekeke Balaba kwito!”
19 Balaba akiba ajigiligwe mukipungo magambu gu kujambukia kijonga kunnyini uyo pamwe nu ukoma.

20 Pilato ngapala kunnekekea Yesu, penia ngalongela nabo kabele.
21 Nambu angweto ngabachobela, “Mammambe munchalaba! Mammambe munchalaba!”
22 Pilato ngabalengela mala ja patatu, “Atei ubaja gani? Ne mbi kulibonaje lilemwa elyapaligwa komigwa! Namputa iboko nu kunnekekea.”
23 Nambu angweto ngabayangala kuchobela kanonoya, kube Yesu kupala abambigwe munchalaba, pukujomolela Pilato ngabajeketela.
24 Pilato gatenda agabapalanga gakamuligwe.
25 Pilato ngannekeke mundu ojwabampala, ojwakajigiligwa mukipungo gambu gwa kijonga na ukomi, ngankamuya Yesu kwabe bantendelange andi pabapalanga.

Yesu atenda kubambigwa
(Matayo 27:32-44; Maluko 15:21-32; Yohana 19:17-27)

26 Manjolinjoli apabampeleka Yesu, undela apabakiba bakajabula, ngabakongana na mundu jumwe ojwakemigwa Simoni jwa Kulene, ojwakiba akabokela kunng'onda. Ngabampukila, ngabantweka nchalaba aupotole, kunyuma ja Yesu.
27 Nkenga nkolongwa gwa bandu ngugunkengama, kati jabe bakiba akikege abakiba bakakokaleka na kung'utila.
28 Yesu ngabagalambukila nu kulenga, “Makina mama ba Kuyelusalemu! Makang'utije nenga, nambu nng'uta kwa magambu ginu na magambu ga ingota yinu.
29 Magambu machoba gatenda kuika penia bandu mabalenga, ‘Mbaya jabe akege bangabe na mwana na bangajonga ingota!’
30 Kingobu chenie, bandu nga apababapakuilengela itombi, ‘Mutuponelange!’

Ni itombi ichokoichoko,
‘Tuekelelange!’
31 Gambu, anda bandu
batenda yene kwa nkongo
mmehe, ipakubebo kwa
nkongo nnyomo?”
32 Bakibanga bandu
akabena uyo, akabaja,
bakomigwe pamwe na Yesu.
33 Apabaikanga paali
apakemigwe, “Kitongo cha
Mutwe,” ngabammamba
Yesu penia, pamwe na
akabaja abena bala, jumwe
kingonu chakwe cha kalelo
na jumwe kangeja.
34 Yesu ngalenga, “Awawa
malekekeyange malemwa
gabe magambu bamanyije
echibakamula.”
Ngababagana ngobo
yakwe kwa kuoma kiumbu-
umbu.
35 Bandu bakiba pe-
nia bakalolela kingobu
akiilongoi ba Akayahudi
apabantendela nhwenyo,
“Akombwile bange, ngoe
akikombole mwene, anda
jwombe nga Kilisto Nkom-
boi, ojwapambuligwe na
Nnoongo!”
36 Manjolinjoli ngaban-
tende nhwenyo uyo, nga-
bannyendela ngabampe siki,
37 bakalenga, “Anda
kweli mwe Mangwana ba
Akayahudi, mikikombole
mmene.”
38 Panani ja nchal-
aba ngababeka kibao
echibaandike yene, “Jonjo
nga Nngwana jwa Akayahudi.”
39 Jumwe kati ja ak-
abaja abakiba babambigwe
panchalaba, ngantukana
akalenga, “Bo, mweje nga
Kilisto Nkomboi ojwa-
pambuligwe na Nnoongo?
Mikikombole mmene na twe
uyo.”
40 Nambu mmaja jonge
jola ngankalapila nnyakwe
akalenga, “Mwe kunnyo-
gopaje Nnoongo? Mwe
mpatite hukumu andi ujaje.
41 Mwe na nenga tu-
paligwa kupata hukumu
jenje, magambu ganga nga
malepo ga agatukamwile,
nambu mundu ojo akamwije
kilebe kibaja.”
42 Penia ngannengela
Yesu, “Yesu ungombakele ne
kingobu apampakujingi mu
Kingwana chinu.”
43 Yesu ngannyanga,
“Nannenge kweli, lele mma
pamwe na nenga kupepo.”

Kiu cha Yesu
(Matayo 27:45-56; Maluko 15:33-41; Yohana 19:28-30)

44 Ikiba anda saa sita ja
mui, lichoba ngilileka kujaka
na lubendu nguluekelela
dunia joa mpaka saa tisa,
45 panjia ejikiba jibekigwe
panakati ja Nyumba ja
Nnoongo ngijipachuka
ipande ibena kuboka kunani
mpaka pae.
46 Yesu ngaguta kanonoya,
“Awawa, mukuboko jinu
nubeka mwojo gwango.”
Apajomola kulenga genia
ngajomoka.
47 Penia kilongoi jwa
akalenda ba Loma apalola
agapitile, ngannumba
Nnoongo akalenga, “Kweli

ojo akiba mundu jwa mbone
jwa Nnoongo!”
48 Bandu boa abakiba
bakonganinge penia kulola
kilebe chenie, apabalola
genia agapitile, ngababuja
kachabe bikikiputa itibi
yabe kukuechuka.
49 Akaganja mundu boa
pamwe na akikege bala
abankengima kuboka ku
Galilaya, ngabajema kutaali
bakalolela kilebe chenie.

Machiko ga Yesu
(Matayo 27:56-61; Maluko 15:42; Yohana 19:38-42)

50 Kukiba na mundu
ojwakemigwa Yusufu, akiba
mundu jwa mwojo gwa
mbone akatenda agun-
hwalali Nnoongo na akiba
jumwe kati ja bandu bilibal-
acha likolongwa li Kiyahudi,
51 jwenio ngakana ku-
jeketela chabaamua akilo-
ngoi ajabe. Yusufu akiba
aboka kukijiji chimwe cha
Akayahudi echikikemigwa
Alimatayo. Akiba akalen-
dela kuika kwa Kingwana
cha Nnoongo.
52 Ngajenda kwa Pilato,
ngajopa bampe mmele gwa
Yesu.
53 Penia ngauluya mmele
gwa Yesu kuboka munchal-
aba, ngaubiligila chanda cha
kitani, ngaubeka mulikabuli
elikiba baembite piliganga,
elikiba tango lyanatumikaje.
54 Lichoba lyenie likiba iju-
maa, nu kupanganikia kwa
Lichoba lya Kupomalela.
55 Akikege abankengema
Yesu kuboke ku Galilaya
ngabankengama Yusufu
na ngibilibona likabuli na
mmele gwa Yesu pubekigwe.
56 Kuboka penia, ngababuja
ukaja, ngabapanganila
mauta ginakunungila nu
kuupakaya mmele gwa Yesu.
Lichoba lya Kupomalela
ngabapomolela andi apia-
muligwe na Malagilo.

24

Kuyoka kwa Yesu
(Matayo 28:1-10; Maluko 16:1-8; Yohana 20:1-10)

1 Jumapili kindabindabi
muno, akikege bala ngaba-
jenda kulikabuli bapotwi
mauta ginakunungila aga-
panganile.
2 Ngibilikolela libwe lela
lipilimbiigwe libi pambwega
ja nniango gwa likabuli.
3 Apabajingila nkati, bub-
wenije mmele gwa Nngwana
Yesu.
4 Apabakibanga tango
bakaomwanga ku nhwalo
gwenio, kingobutu aki-
nalome abena abakwindite
ngobo ina kung'ala muno,
bajemite papipi nabo.
5 Akikege benia ngababeganga
na mbwele, ngabali-
tanga. Penia bandu bala
ngabakonya, “Mboni mam-
palanga ojwabi mmomi kati
ja abawile?
6 Abije pamba, ayokite.
Nkombokelange agannenge-
langa apakiba kwako ku
Galilaya,
7 ‘Mwana jwa Mundu
mpaka abekigwe kwa bandu
akabaja, angweto mabam-
mamba munchalaba na
lichoba lya tatu mayoka.’ ”

8 Penia akinamama benia
ngabagakombokela malobe
gakwe,
9 ngababujanga kuboka
pilikabuli, ngabapeganga
achandundame bala komi
na bamwe na akinapunji
bange nhwalo gwa ilebe
yenie yoa.
10 Benia abalenga nhwalo
gwenio kwa achandundame
nga, Maliamu Magidalena,
Yoana na Maliamu ama-
mundu Yakobo, pamwe na
akanamama bange ababaka-
longwana nabo.
11 Achandundame ngaba-
gatolanga malobe genia
anda gambonije, nyenie
baaminingije.
12 Nambu Petulo ngaboka,
ngajabu lubelo mpaka
kumambi. Apalita kulinga
nkati, ngajibona chanda
jika tu. Ngabuja ukaja
kongo akaomwanga ku
genia agapitile.

Mwanja kujenda ku Emau
(Maluko 16:12-13)

13 Lichoba ulyo, abele kati
ja akinapunji bakwe Yesu
ngababe bakajenda ku ki-
jiji chimwe echikikemigwa
Emau, kulipa kwakwe maili
saba kuboka Kuyelusalemu.
14 Bakibanga bakalonge-
langa genia goa agapitile.
15 Apabakibanga bakalon-
gelanga na kugawachila,
Yesu mwene ngapitila,
ngatyanga pamwe nabo,
16 ngabammona kwa mio,
nambu bummanyije.
17 Yesu ngabakonyanga,
“Nnongelangani kongo
makajendanga?”

Angweto ngabajemanga
nu, kumio kwabe bakiba
baechwike.
18 Jumwe ojwakemigwa
Keleopa, ngannyanga, “Bo,
mwe nga mageni jika jinu
Kuyelusalemu mangamanya
agapitile kwenio machoba
gano?”
19 Benia ngabajanga,
“Nhwalo nike?” Angweto
ngabannyanga,

“Nhwalo ogugumpatite
Yesu jwa Nazaleti,” ngaban-
nyanga. “Mundu jonjo akiba
nnondoli jwa Nnoongo juna
uwecho gwa ukamula na
kubola nnongi ja Nnoongo
na nnongi ja bandu boa.
20 Akakung'i na akii-
longoi bito ngabampiya
aukumigwe kuwe, ngabam-
mamba munchalaba.
21 Na ngutuhyobalela ku-
tenda jwenio mabakombola
bandu ba Kuisilaeli! Genia
goa, tangu gapitile lele li-
choba lya tatu kuboka pa
kutendigwa genia.
22 Bange akikege ba ka-
chito butujitwie mwojo. Ba-
jeilinge kulikabuli kindabi,
23 Nambu bubwenije
mmele gwakwe. Ngababu-
janga ngabalenga angweto
bapiti mpakachi kuboka
kumbengu jwabalengi kube
abi mmomi.
24 Bandu bito bange
ngabajabu kuingikia nhwalo
gwenio gubalengite akikege,
nambu benia bamwenije.”

25 Kuboka penia Yesu
ngabalengela benia, “Mbone
mmi makajinga yene, na
myojo jinu kujundupa ku
amini ilebe yoa ibalenga
akalondoli ba Nnoongo!
26 Apaligweje Kilisto
Nkomboi ojwapambuligwe
na Nnoongo kupotekigwa,
na yene ajingile mukibumo
chakwe?”
27 Na Yesu ngabalandulila
angweto Majandiko goa
agannenga mwene, ku-
tumbu kitabu cha Musa na
majandiko goa ga akalondoli
Nnoongo.
28 Angweto pabakibandak-
ila kijiji chibikijendelelaga,
Yesu ngajiga anda apa
kukipeta kujendekea na
mwanja,
29 Nambu benia ngaba
nnyopa kulenga, “Ntame
upambano natwenga li-
choba litipike na lubakube
lubendu.” Yenie ngajenda
kupomolela na benia.
30 Ngatama pae kulye
nabenia, ngatola nkate,
ngannumba Nnoongo
ngaumetula ngabapeganga.
31 Kingobu tu mio gabe
ngagaotola kummona Yesu,
nambu jwombe ngaoba
paali penia.
32 Ngabalengelana bene
kwa bene, “Bo myojo jito
jijakiteje nkati jito kingobu
apatulandulila Majandiko
kundela kola?”
33 Benia ngabajimukanga
kingobucho ngababuja kuk-
ilambo cha Kuyelusalemu,
kwenio ngabakolela achan-
dundame komi na jumwe
bakonganinge pamwe na
bange.
34 Na ngabalenga,
“Angwana bayokite kweli,
ampiti Simoni!”
35 Bandu benia ngaba-
landulila agapitile kundela,
na apabammanya Nngwana
apakiba akametula nkate.

Yesu bapiti akinapunji bakwe
(Matayo 28:16-20; Maluko 16:14-18; Yohana 20:19-23; Itendwa 1:6-8)

36 Kingobu benia akabena
pabalandulila genia, Yesu
mwene ngajema panakati
jabe nu kulenga, “Tengela
jibe kwinu.”
37 Angweto ngabajituka nu
kube na mbwele, bakita
bilibweni lihoka.
38 Nambu jwombe
ngalenga, “Mbone nhwechukanga?
Mbone mmi na mbwele
mumyojo jinu?
39 Nnole maboko gango
na makongono gango mam-
manya kube nga nnenga.
Umbapayange mmone,
magambu lihoka likwetije
mmele na iyupa andi
pummonanga.”
40 Ngalenga genia
nakalayanga benia maboko
na makongono gakwe.
41 Pabakibanga tango
bangaamini magambu
ga laa jabe, na kongo
bakaomwangwa, jwombe
ngabakonya, “Nkweti kilebe
chachoa chu kulye?”
42 Benia ngabampe
kipande cha chamaki ju
kuteleka,

43 ngatola ngalye boa
ngabammona.
44 Penia ngabalengela,
“Chenje nga chinannen-
gelanga tango panakiba
pamwe namangweto, kila
kilebe echikiandikigwe
nhwalo gwango nenga, mu
Malagilo ga Musa na kitabu
cha akalondoli, na Zabuli
kilenganile lele.”
45 Penia ngabawekula
mawacho gabe ibe baga-
manye Majandiko Gach-
wapi.
46 Ngabalengela, “Nga
apiandikwe, kube Kilisto
Nkomboi mabambigwa na
lichoba lya tatu mayoka
kuboka kwa abawile,
47 na ku liina lyakwe
nhwalo gwa kulapa mabaja
na kulekekigwa malemwa
mpaka oti utangachigwe
mwilambo yoa, kutumbu
Kuyelusalemu.
48 Mangweto nga
makachaili bu nhwalo
gongo.
49 Ne namwene manun-
netela jwajo Awawa ojubal-
agila. Nambu munnendanga
ukongo kunnyini mpaka
pampakupoke makakala
agaboka kunani.”

Yesu atoligwa kujenda kumbengu
(Maluko 16:19-20; Itendwa 1:9-11)

50 Penia ngabalongolea
panja ja nnyini mpaka
ku Betania, ngatondobea
maboko gakwe kunani,
ngabalumika.
51 Apakiba akalumika,
ngabalekanga, ngatoligwa
kumbengu.
52 Angweto ngabanng'ongalela,
penia ngababujanga
Kuyelusalemu babi na laa
ngolongwa,
53 mangobu goa ngabata-
manga kuibanja ya Nyumba
ja Nnoongo bakannumba
Nnoongo.

Nhwalo Gwambone oguandikigwe na Yohana Kilongoi

Nhwalo Gwambone gwa Yohana nga gumwe kati ja itabu ncheche mu Lilagano Liyono elilanduli kutama kwa Yesu Kilisto padunia. Kila kitabu kikemigwa, “Injili” mana gakwe “Nhwalo gwambone.” Jenie jiandikigwa na Matayo na Maluko na Luka na Yohana kuboka pukujomoka Yesu. Nhwalo gwambone gwa Yohana upemeligwa uandikigwe na ndundame Yohana chaka 90 kuboka pukujomoka Kilisto. Iganukube kitabu kilengitije kutenda Yohana ngu nhwandiki, pikiandikigwe kilandine na balua ja 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana. Bange akaandiki ba lolo balenga Yohana kukingobu chenie atama ku Efeso kuyene iwechakine kitabu chenje kiandikigwa kukilambo chuku Efeso.

Yohana aandika kitabu chenje kupala chajangate bandu baamini kutenda Yesu nga Kilisto, Mwana jwa Nnoongo juna bwomi (Lipungu lya 20:31). Kukuamini yene tuotwi kube na bwomi kwa lina lyakwe. Kitabu kiandikigwa kwa akachomi boa Akayahudi na bandu banga Akayahudi. Nhwalo Gwambone gwa Yohana ulandine munoje ni minhalo jenge mitatu. Akachani muno kulenga minhalo ji ikobo yatenda Yesu nambu andiki munuje ilandanakio ya Yesu. Ilebe yenge ikolongwa andi kubatichigwa nu kulondoigwa kwa Yesu kupongoti iandikigwije Munhwalo Gwambone gongo.

Agabi mukitabu

- Yohana atumbwi nhwalo gwambone mu (Lipungu lya 1:1-18).
- Kabe aandike nhwalo gu ikobo ichoko ya tenda Yesu (Lipungu lya 1:19-12:50).
- Kubokapenia alanduli ilebe mukutama kwa Yesu padunia yene nga eimpeleka mpaka mukiu nu kuyoka (Lipungu lya 13:1-20:31).
- Yohana munhwalo gwambone ajomoli lipungu lya 21 alengiti kingobu chimwe Yesu ngabapiti bandu kuboka pukuyoka kuboka penia ngalenga chikintei aandike kitabu chenje.

Lilobe elilitupe bwomi

1 Pitumbulaga pakiba jumwe ojwakemigwa Lilobe, jwombe Lilobe akiba kwa Nnoongo, na jwombe akiba Nnoongo.

2 Kuboka pitumbula Lilobe akiba pamwe na Nnoongo.

3 Kwa kupetela jweno ilebe yowa ngipanganigwa, kikibaje wala chimwe chikipanganigwe panga jweno.

4 Jweno akiba kindumbutumbu cha bwomi, na
bwomi gweno ukiba lumuli
lwa bandu.
5 Na lumuli lweno lu-
mulika pulubendu, nambu
lubendu lweno luotwije ku-
luimia.
6 Nnoongo ngantuma
mundu jumwe liina lyakwe
Yohana,
7 ojwaika kachalakicha
bandu nhwalo gwa lumuli
lweno. Aika kalenge bandu
boa nhwalo gwakwe na
babapakujoa baamini.
8 Jweno akiba lumuliloje,
nambu aika kachalakicha
bandu nhwalo gwa lumuli
lweno.
9 Londo nga lumuli lwa
kweli, lumuli oluika padunia
pano na kamulikila bandu
boa.
10 Bai Lilobe akiba
padunia pano. Iganu kube
Nnoongo apangine dunia
kupete jwenio, nambu
bandu padunia bummany-
ije.
11 Ngaika kachakwe
mwene, nambu bandu
bakwe bampokije.
12 Nambu bandu baba
abampokilinge, ngubun-
hwamini ngabape kinala
chukube ingota ya Nnoongo.
13 Ingota eibelwike kuwe-
cho gwa munduje ngiti kwa-
makakala ga mmeleje ngiti
kupala kwa munduje, ila
kuboke kumwene Nnoongo.
14 Jwombe Lilobe ngabe
mundu, ojwa tweli upeele
nakweli, ngatama kwito.
Natwe ngitikibona kibumo
chakwe, kibumo echapata
ka Awawa mundu andi
Mwana jwa jika.
15 Yohana ngabachala-
kicha bandu minhalo ja
jwenio, ngalonge kanonoya,
“Jwenio nga jwanongila
minhalo jakwe kulenga,
‘Aika mundu kuboka pan-
gune nambu nkolongwa
kumbeta ne, jwombe akiba
ne tango nukubelekwaje.’ ”
16 Kwa magambu ga
kulimba kwakwe twe tuboa
tupokile upeele nduu.
17 Nnoongo akatupe
Malagilo kupetela kwa
Musa, upeele na kweli
jituikalila kwa kupetela Yesu
Kilisto.
18 Abije ngu mundu
ojwammweni Nnoongo.
Mwana jwa nnyika ojwabi
tela na Nnoongo na ojwabi
pamwe na Awawa, nga
ojwatulandulila nhwalo gwa
Nnoongo.

*Yohana Mbatichi alan-
dulila nhwalo gwa Yesu*

*(Matayo 3:1-12; Maluko
1:1-8; Luka 3:1-18)*

19 Gongo ngu uchaili
gwapanga Yohana, kingobu
akiilongoi ba Akayahudi
bu Kuyelusalemu pabatuma
akakung'i na Akalawi ku
Yohana bankonye kulenga,
“Mwe mabeneke?”
20 Jwombe Yohana atindije
kajanga, ngalenga kipola,
“Kilisto neje.”
21 Penia ngabankonya,
“Bai mwe mabeneke? Bo
mwe nga Maeliya?”
Yohana ngajanga, “Je, ne
je.”

Ngabankonya, “Bo, mwenga nga Nnondoli jola?” Jwajo ojwalondoligwe kupitila na atangacha kuika kwa Kilisto.

Yohana ngabajanga, “Je.”

22 Angweto ngabankonya, “Bai mwe mabeneke? Bo mmene mikilenga mabeneke? Mutulengele, ibe twe takapegange majango angweto ababukingite.”

23 Yohana ngajanga, nenga nga jwajo nnondoli Isaya ojwakiba nnondoli jwa Nnoongo ojwalenga minhalo jango, kulenga,

“Nenga nga lilobe lya mundu lijoanika pampongoti.
Mmeke kipola ndela ja Angwana bapete!”

24 Bandu benia bakatumigwa na bange ba Mafalisayo,

25 bai ngabankonya Yohana, “Andi mwe Kilistoje, wala Eliyaje, wala nnondolije mbona mmaticha bandu?”

26 Yohana ngabajanga, “Nenga maticha kwa mache, nambu abi jumwe ajemite panakati jinu jwangammanyanga.

27 Jweno atendakuika kuboka pangone nambu ne kuotoje kulita na ukulugula ngoji ya ilatu yakwe.”

28 Ilebe yenie itendigwa okwo ku Betania, kwie ja lukemba Yolidani apakiba akabaticha Yohana.

Yesu mwana jwa Limbelele jwa Nnoongo

29 Malabo jakwe Yohana ngammona Yesu akanhwikilila, ngalenga, “Ojo nga Mwana Limbelele jwa Nnoongo ojwaboya mabaja ga padunia!

30 Jwenio nga jwanongila minhalo jakwe kulenga, ‘Kingobu tu kuboka pango ne, abakuika mundu jumwe ojwabi nkolongwa kupeta nenga, magambu akiba tango ne nukubelekwaje.’

31 Namwene ne numanyije, nambu naicha kubaticha kwa mache ili bandu ba Kuisilaeli bumanye.”

32 Yohana ngachalakicha yene, “Nammweni Uhuke jwa Chwapi akauluka andi ngunda kuboka kumbengu nu kutola panani jakwe.

33 Nenga nummanyije, nambu Nnoongo ojwandumite kubaticha bandu kwa mache akanenge, ‘Mundu ojumpakummona Uhuke jwa Chwapi akatola panani jakwe, jwenio nga ojwabaticha ku Uhuke jwa Chwapi.’ ”

34 Yohana ngalenga, “Nenga noile, na njalakicha ojo nga Mwana jwa Nnoongo.”

Akinapunji ba kutumbula

35 Malabu jakwe, Yohana akabe penia kabele pamwe na akinapunji bakwe abele.

36 Apamona Yesu akapeta, ngalenga, “Nnola! Jweno nga Mwana limbelele jwa Nnoongo.”

37 Akinapunji benia
apabannyoa Yohana aka-
longila malobe genia, nga-
bankengama Yesu.
38 Bai Yesu ngatendabuka,
apababonanga akinapunji
benia bakankengamaga,
ngabakonyanga, “Mpalanga
nike?”
Bombe ngabajanga, “Labi,
ntama koo?” Labi mana
gakwe Aboli.
39 Yesu ngabalengela,
“Tujendange, namangweto
mannola.” Jakiba saa komi
kimuyo, akinapunji benia
ngabalongwana nakwe.
Ngabapabona patama, nga-
batama nakwe kimuyo choa.
40 Jumwe kati ja akina-
punji abele bala akiba And-
ulea, nnung'una gwakwe Si-
moni Petulo.
41 Andulea akatumbu
kunkole Simoni, nnung'una
gwakwe, ngannenge,
“Tumweni Masia” Masia
mana gakwe Kilisto Nkom-
boi.
42 Kuboka penia ngam-
peleka Simoni kwa Yesu.
Jwombe Yesu ngannolokea
Simoni ngalenga, “Mwenga
ngama Simoni mamwana ba
Yohana. Nambu kuboka
ngoe nkemigwa Kefa.” Kefa
ku Kiyunani Petulo, mana
gakwe “Libwe.”

Yesu bakemanga Filipo na Natanaeli

43 Malabu jakwe Yesu
ngaamua kujenda ku
Galilaya. Bai ngankolela
Filipo ngannengela, “Un-
gengame.”
44 Filipo akiba jwa kilambo
chuku Betisaida, kabata-
manga Andulea na Petulo.
45 Jweno Filipo ngankolela
Natanaeli, ngannenge,
“Tumweni jwajo ojwaandikigwe
na Musa mukitaabu
cha Malagilo, ojwaba
nhwandikinge akalondoli
mialo jakwe, yani Yesu
Mwana jwa Yusufu, mundu
jwa Nazaleti.”
46 Jwombe Natanaeli
ngankonya Filipo, “Bo,
kilebe cha mbone kiwechite
kuboka ku Nazaleti?”
Filipo ngannengela,
“Nhwike nnole.”
47 Yesu pammona
Natanaeli akanhwikililaga,
ngalenga mialo jwakwe,
“Nnola, ojo nga Mwisilaeli
pyuu wala kindondoje nkati
jakwe!”
48 Jwombe Natanaeli
ngankonya, “Mwe mmany-
itabo?”
Yesu ngajanga, “Pamakiba
nhwina munkojo, tango
Filipo nukunkemaje ne
ngunummona.”
49 Penia Natanaeli ngan-
nengela, “Aboli, mwe ma
Mwana jwa Nnoongo! Mwe
mangwana ba Kuisilaeli.”
50 Yesu ngannengela, “Bo,
nhwamini magambu nan-
nengile namweni nhwina
munkojo? Mamibona ilebe
ikolongwa muno kupeta
yenje!”
51 Yesu ngajendekea ku-
lenga, “Nannenge kweli,
mamukubona kumbengu
kukajogoka na akapakachi
ba Nnoongo bakajenda

kunani nu kuuluka kunani pa Mwana jwa Mundu.”

2

Mpapala gwa kutola akege kikilambo cha Kanaani

1 Lichoba lya tatu pakiba ngongano jukutola kukilambo cha Kana, okwo ku Galilaya. Amamundu Yesu bakiba kweno,
2 jwombe Yesu ate kokigwa penia pa mpapala gwa kutola akege pamwe na akinapunji bakwe.
3 Apajapeta divai, amamundu, ngabannenge Yesu, “Bakwetangitije divai.”
4 Yesu ngabajanga, “Amama, makanengeje chikutenda. Kingobu chango tango kuika.”
5 Penia amamundu ngabalengela akapakachi, “Chachoa chela achapakunengela ntendange.”
6 Akayahudi bakiba na lukobo lwa ukuya, penia pakiba na ibega chita ya mabwe, kila kibega chimwe kijingi madebe mabele au matatu ga mache gukuya.
7 Yesu ngabalengela, “Ntweleyange mache mweno muibega.” Ngabatweleya twe mpaka kunani.
8 Kubokapenia ngabalengela, “Ngoe ntekange mapelekele akilongochi ba mpapala.” Ngabatekanga mache gala,
9 Akilongoi ba mpapala apabapaya mache gala, ngaba manya genia gayokite divai, Bombe bamanyije divai jene jibokitako, nambu akapakachi bala bamanyangite jibokitako. Akilongoi ba mpapala ngabakema bene akola mpapala,
10 Akilongoi ba mpapala ngabalengela, “Kila mundu kutumbula kupangania oti divai jambone, kubokapenia anda batochike kupanga divai jambone. Nambu mwe mpangite divai jambone mpaka ngoe!”
11 Yesu alaya iingi yi ikobo yu kutumbula okwo kukilambo cha Kana, Ku Galilaya, ngalaya kibumo chakwe, na akinapunji bakwe ngabanhwamini.
12 Kubokapenia, Yesu pamwe na amamundu na inuna yakwe na akinapunji bakwe, ngabajendanga kukilambo chuku Kafalanaumu ngabatamanga paali penia kwa machoba machoko tu.

Yesu ajenda munyumba ja Nnoongo

(Matayo 21:12-13; Maluko 11:15-17; Luka 19:45-46)

13 Mpapala gwa Pasaka ja Akayahudi jikiba jibandakile, yene Yesu ngajenda Kuyelusalemu.
14 Bai ngabakolelanga unyumba jenie bandu bakaucha ng'ombe, mambelele, na ngunda, na bandu abajangangana uloi bakiba batamite pamecha jabe.
15 Ngatengenecha iboko ya ngoji, ngabenga boa panja ja Nyumba ja Nnoongo pamwe na ng'ombe na mambelele gabe ngaambugana

salafu ya abajangangina ela
ngapendangula mecha yabe.
16 Ngabaamulicha baba
abauchangita ngunda,
“Mmoyange ilebe eye
pamba. Makajitendaje
nyumba ja Awawa bango
kube choko!”
17 Akinapunji bakwe
ngabakombakela Majandiko
Machwapi galenga, “Kupala
kwango kwa nyumba jinu
ungoma.”
18 Akayahudi bange nga-
bankonya Yesu, “Nnaya ki-
ingi nike chi ikobo kutenda
nkweti uwecho gu ilebe ye-
nie?”
19 Yesu ngabajanga,
“Mmomole nyumba eje ja
Nnoongo ne manjenga kwa
machoba matatu.”
20 Penia Akayahudi
ngabalenga, “Nyumba ja
Nnoongo eje jichengigwa
kwa kingobu cha yaka
alubaini na chita. Bo, mwe
mpakuchenga kwa kingobu
cha machoba matatu?”
21 Nambu Yesu alongela
nhwalo gwa nyumba ja
Nnoongo, jene ukiba mmele
gwakwe.
22 Bai pubunhyoya, aki-
napunji bakwe ngabakom-
bokela akiba alongela genia,
ngabaaminianga Majandiko
Machwapi na malobe gaga
galongela Yesu.

Yesu amanya myojo ja bandu boa

23 Yesu apakiba kukilambo
cha Kuyelusalemu kumpa-
pala gwa Pasaka, bandu aka-
jingi ngubunhwamini pibi-
bona iingi yi ikobo eya-
tendaga.
24 Nambu Yesu akibaje na
imani nabo magambu ba-
manyi boa.
25 Penia apaije mundu
jwajoa kunchalakicha min-
halo ja bandu benia maga-
mbu mwene agamanyi goa
agabi umojo jabe.

3

Yesu na Nikodemo

1 Pakiba na kilongoi
jumwe Nhyahudi, jwa
kikundi cha Mafalisayo, liina
lyakwe Nikodemo.
2 Lichoba limwe kilo
Nikodemo ngannyendelela
Yesu nu kunnengela, “Aboli,
tumanyi mwenga maboli
mantumigwe na Nnoongo.
Abije mundu ojwaotwi ku-
laya iingi yi ikobo eintenda
mwe pangabe Nnoongo
kube pamwe nakwe.”
3 Yesu ngannyanga, “Nan-
nenge kweli, abije mundu
ojwa pakukibona Kingwana
cha Nnoongo pangabelekwa
kabele.”
4 Nikodemo ngankonya,
“Mundu munaota kuotolabo
kubelekwa kabele? Kuotoje
kujingila mulutumbo lwa
amamundu nukubelekwa
kabele!”
5 Yesu ngannyanga, “Nan-
nenge kweli, abije mundu
ojwapakujingi Mukingwana
cha Nnoongo nukubelek-
waje kwa mache na Uhuke
ba Nnoongo.
6 Mundu kubelekwa kwa
mmele ka awawa na ka
mama, nambu kubelekwa

kiuke kwa Uhuke ba
Nnoongo.
7 Makaomwangaje mag-
ambu nannengile mpaka
mmelekwe oti kabele.
8 Upepo kuuma uku-
jenda okupala, nnyoa lilobe
lyakwe, nambu mmanyije
okuuboka wala okujenda.
Nga ibi kwa mundu ojwa-
belekwa kwa Uhuke ba
Nnoongo.”
9 Nikodemo ngankonya,
“Ile yenje kuotwabo?”
10 Yesu ngajanga, “Bo,
mwenga nga aboli ba Isilaeli
na mmanyije ile yenje?
11 Nannenge kweli, twe tu-
lenga eituibweni na kacha-
lakicha bandu ilebe itib-
weni, nambu mangweto ku-
jeketeje nhwalo gwito.
12 Kunhwaminije ne man-
gobu apanannengile mialo
ja padunia pano, mpakun-
hwaminibo nenga, apam-
bakunnenge ilebe ya kum-
bengu?
13 Na abije mundu
ojwaakajenda kumbengu
ila Mwana jwa Mundu,
aulwike padunia kuboka
kumbengu.”
14 “Anda Musa palijinula
lijoka lya liyaba kwako
kupongoti, unyae Mwana
jwa Mundu mpaka ajin-
uligwe.
15 Na kila mundu ojwan-
hwamini jwombe maba na
bwomi gwa machoba goa
pangapela.
16 Magambu Nnoongo
atekupapala padunia pano
muno ata ngammoya
Mwana jwakwe jwajika,
ibe kila mundu ojwapakun-
hwamini akaweje nambu
apate bwomi gwa machoba
goa pangapela.
17 Magambu Nnoongo
antumitije Mwana padunia
pano kahukumu bandu,
nambu kakombolanga.
18 “Bena abanhwamini
Mwana kuhukumuligwaje,
nambu benabo bangan-
hwamini bai bahuku-
muligwe, magambu bun-
hwaminije Mwana jwa jika
jwa Nnoongo.
19 Jenje nga namuna ja
hukumu ejipakube, Lumuli
luike padunia, nambu
bandu bapala lubendu
kuliko lumuli, gambu mialo
jabe mibaja.
20 Kila mundu ojwatenda
gamboneje aluchimwa lu-
muli, nu kuikaje pulumuli,
magambu kupalaje mialo
jabe mibaja jibonekane.
21 Nambu junakujali uk-
weli aika pulumuli, ili mialo
jakwe ibonekane itendigwa
kwa kunyali Nnoongo.”

Yesu na Yohana Mbatichi

22 Kuboka kwa gena,
Yesu na akinapunji bakwe
ngabaika pikilambo cha
Yudea, ngatama kweno
pamwe nabo kwa mangobu
ngabaticha bandu.
23 Yohana uyo akiba aka-
baticha bandu kweno Kuain-
oni, papipi na Kusalemu,
magambu kweno kwakiba
na mache ndu. Bandu
ngabannyendelela, jwombe
ngababatichanga.

24 Mangobu gena Yohana
akiba tango anajigiligwaje
kukipungo.
25 Mitau ngijipitila kati ja
akinapunji bange ba Yohana
na Nhyahudi jumwe kuuchu
lukobo lwabe lukuya.
26 Bai akinapunji benia
ngabannyendela Yohana
nukunnengela, “Aboli,
mundu jola ojwakiba
pamwe na mwenga kwiye ja
lukemba Yolidani, mwenga
ngumunchalakicha, ngoe
jweno atenda kubaticha, na
bandu boa bannyendelela!”
27 Yohana ngabajanga,
“Mundu aotwije kube na
kilebe mpaka ibe kuboka ku
mbengu.
28 Na mmenimangweto
nhwotolinge kuchalakicha
kutenda nganenga, ‘Nenga
Kilistoje, nambu ndumigwe
ili nanongalele Kilisto!’
29 Munkege jwatoligwe
nkola jwatoile, nambu
aganja ba jwatoile ojwajema
nukupenikia, kuala mojo
muno apabanyoa jwatoile
akalenga. Nga laa jango
apijikamilika.
30 Mpaka jweno akoliigwe,
na nenga nakakoliigwaje.”

Ojwaika kuboka kumbengu

31 Ojwaika kuboka kunani
kumbingu nga anaota kuliko
boa, ojwaboka padunia nga
jwa padunia, na kalengela
ile ya pakilambo. Nambu
ojwaika kuboka kumbingu
nga anaota kuliko boa.
32 Jweno agagabweni nu
kugajoa nga agachalakicha,
nambu abije mundu ojwa-
jeketela nhwalo gwakwe.
33 Nambu mundu jwa-
jote ojwajeketela nhwalo
gwakwe achalakicha
Nnoongo nga kweli.
34 Mwana ojwatumigwe
kulongela malobe ga
Nnoongo, jweno Nnoongo
ampi Uhuke jwakwe
changapemeka.
35 Awawa bampala
mwana na bampile ilebe
yoa.
36 Ojwanhwamini Mwana
akweti bwomi gwa ma-
choba goa pangapela, jwan-
gannyali Mwana aibeje
na bwomi gwa machoba
goa pangapela, nambu
kuchimwa kwa Nnoongo
kuba kunani jakwe.

4

Yesu na munkege jwa Samalia

1 Mafalisayo ngabajoa
Yesu akapata akinapunji
ajingi na kabaticha kuliko
Yohana.
2 Nambu ukweli, Yesu ak-
ibaje kabaticha bandu ila ak-
inapunji bakwe.
3 Bai Yesu apajoa genia,
ngaboka Kuyudea nukubuja
Ku Galilaya.
4 Mumwanja gweno
apaligwe kupetela Kusamalia.
5 Bai ngaika kukilambo
chuku Sikali, kilambo
chimwe cha ku Samalia,
papipi na nng'onda gwa
Yakobo gweno oguampile
Mwana jwakwe Yusufu.
6 Paali penia pakiba na
liliba lya Yakobo, jwombe

Yesu gambu ja kutotokela
kwa mwanja, ngatama umb-
wega ja liliba. Ikiba nalumu.
7 Bai munkege jumwe
jwa Samalia ngaika kuteka
mache, Yesu ngannengela,
“Umbe mache nywe.”
8 Mangobu gena akina-
punji bakwe bakiba bajabu-
linge kunnyini kuemela ilyo.
9 Nambu munkege jweno
ngannyanga Yesu, “Mwenga
Mayahudi, nenga nakege ba
Kusamalia! Nhwotobo kun-
yopa maache?” Akayahudi
bakiba kujaikanaje ikombe
na yani na Akasamalia.
10 Yesu nganyanga, “Anda
makamanyi kilebe echa-
panga Nnoongo, nga mene
ojwannyopa mache, kabi
mannyopite, najweno kabi
ampile mache agaleta
bwomi.”
11 Amama benia nga-
balenga, “Angwana nkwetije
lindobo lya kutekela mache
na liliba linyolike. Mam-
patako mache gina bwomi?
12 Au mwenga mikitenda
mananhota muno kapeta
awabito Yakobo? Benia
ngubutupe liliba lende, na
benia bene, ingota yakwe na
ilangwa yakwe ngabanywe
mache ga liliba lende.”
13 Yesu ngajanga, “Kila
ojwanywe mache ganga
maba na nyota kabele.
14 Nambu abapakunywe
mache agambakape neenga,
abe kabeje na nyota mache
agambakape magaba nkati
jakwe chembwe cha mache
ga bwomi nu kumpe bwomi
gwa machoba goa pan-
gapela.”
15 Amama benia ngaban-
nengela, “Angwana, umbe
nenga mache genia ili
nakabeje na nyota kabele,
na nakaikaje kabele pamba
kuteka mache.”
16 Yesu ngannengela,
“Nnyabule makakeme
angwanabinu, nhwike
pamwe nabo.”
17 Munkege jwenio ngan-
nengela, “Ne ngwetije
analome.”
Yesu ngannengela, “Nnen-
gite kweli nkwetije analome.
18 Maana mmi na aki-
nalome anhwano, na bena
bantamanabo ngoe angwan-
abinuje. Penia nnengite
kweli.”
19 Munkege jwenio nga-
balenge, “Angwana, nam-
mona mwe iotwi kube mal-
ondoli.
20 Akaoko bito bagongalela
pikitombi uchenje, nambu
Makayahudi paali pinu
pukung'ongale Nnoongo
nnenga Kuyelusalemu.”
21 Yesu ngannengela,
“jwenio, nhwamini ne,
kingobu kitendakuika pe-
nia abagongole Awawa
bagongalela pikitombi
panoje, nu Kuyelusalemuje.
22 Makasamalia mang'ongolela
nnoongo jwangammanya,
nambu Takayaudi tum-
manyi ojotung'ongolela,
gambu ukomboi uboka kaka
Yahudi.
23 Nambu kingobu kitenda
kuika, iba abagongole kwa
kweli bagongalela Awawa
kuhuke jwa kweli. Gambu

Awawa bapala bandu abagongale yenie. Nnoongo ngu uhuke na abagongalela bapaligwa kugongalela kuhuke na kweli.
24 Nnoongo ngu Uhuke, na bandu abagongalela bapaligwa kugongale kuhuke na kweli.”
25 Munkege jwenio ngannenge, “Manyi Masia, jwakonda Kilisto atendakuika, na papakuika jwenio matulengela ilebe yoa.”
26 Yesu ngannengela, “Nenga nanonge na mwenga ngajweno.”
27 Penia akinapunji bakwe ngababuja, ngabaomongwa kummona akalongela numunkege. Nambu akibaje mundu ojwankonyite munkege, kutenda, “Mpala nike pamba?” Wala Yesu bankonyiteje kulenga, “Mbone nnonge numunkege?”
28 Munkege jwenio ngakileka kiulo chakwe ngajenda kunyini kalenge bandu,
29 Ngajemba chamila kulenga “Nhwikange mmoa makammone mundu ojwanengi ile yango yoa eindendite! Bo, jwenio aotwi kube Kilisto?”
30 Bandu ngababoka kunyini, ngabannyendele Yesu.
31 Kingobucho akinapunji bakwe ngabannenge Yesu kulenga, “Aboli, nnieoti chakulya!”
32 Nambu Yesu ngabalenge, “Ne ngweti chakulya changikimanya mangweto.”
33 Akinapunji bakwe ngabakonyana, “Bo, abimundu ojubaleti chakulya?”
34 Yesu ngabalenge, “Chakulya chango, kugakamwa gabapala abatuite nyomole maengo gabe.
35 Mangweto nnengalenga, ‘jiigi myei nchechetu mauno magaika!’ Nambu ne nannenge, nnolanga migonda jibi tayali kuunigwa!
36 Nhwuni mapata lipungu lyakwe, na akongo mauno ga bwomi gwa machoba goa pangapela, iba mpandi na nhwuni baalala mojo pamwe.
37 Kilonge chenje chakweli jonge kupanda na jonge kuuna.
38 Nenga nantumangite makaunange ilyo yangapiyanga liyuke. Bandu bange bakamwi liengo, nambu mangweto mukikonjanga kuboke muliuke lyaabe.”
39 Akasamalia ajingi bi kijiji chenie ngubunhwamini Yesu magambu ga malobe gachalakicha munkege jwenio, kukulenga, “Annengi itendwa yoa eindendite.”
40 Akasamalia ngabannyendele Yesu ngabanyopa atame nabo, na jwenio ngatama penia machoba mabele.
41 Bandu ajingi muno ngabaamini magambu ga nhwalo gwakwe.

42 Ngabalenge amama be-
nia, “Twenga tuamini maga-
mbo ga lilobe linutuje, twe-
tubene tujoine, na tumanyi
jwenio nga kweli Nkomboi
jwa dunia.”

Yesu annamia mwana jwana afisa

43 Kuboka pa machoba ma-
bele Yesu ngaboka penia,
ngajenda kukilambo cha Ku
Galilaya.
44 Yesu mwene ngachala-
kicha kulenga, “Nnondoli
kupataje ichima kukilambo
chakwe mwene, nambu
kuyenge ilaambo kupata
ichima.”
45 Bai paika kukilambo
cha Ku Galilaya, Akagalilaya
ajingi ngabampokela. Mag-
ambu angweto uyo bak-
ibanga kumpapala gwa
Pasaka, ngibibona ikobo
yowa yatenda Kuyelusalemu
kingobu cha kusikukuu
jenie.
46 Yesu ngaika kabele kuk-
ilambo cha Kana, kunkoa
gwa Ku Galilaya, paali pa
galambuya maache kube
divai. Penia kilongoi jumwe
jwa chilikali akiba na
mwana ntamwe okwo ku
Kafalanaumu.
47 Bai jweno ofisa apajoa
Yesu akiba abokite Kuyudea
nukujenda Ku Galilaya,
ngannyendela nukunyopa
ajende kunnamia mwana
jwakwe ojwabi ntamwe lola.
48 Yesu ngannengela, “Pan-
gibona iingi yi ikobo nu
gukuomongwa miaminije!”
49 Kilongoi jweno nga-
balengela, “Angwana,
chonde tujende tango man-
ango nukujomokaje.”
50 Yesu ngannengela,
“Nyabulage, mwanajwinu
malama!”
Mundu jweno ngaamini
malobe ga Yesu, ngajabula.
51 Apakiba undela,
ngakongana na akabanda
bakwe, ngabannengela,
“Mwana jwinu alamite!”
52 Jwombe ngabakonya
mangobugani mwana
apalama, ngabajanga, “Li-
cho saa saba mui, kitamwe
ngikinneka.”
53 Awawa bena ngabakom-
bokela ikiba kingobu ucho
Yesu apalenga, “Mwana
jwinu malama.” Penia
bena ngabaamini pamwe na
akalongamundu boa.
54 Yenie yakiba iingi
yi ikobo ya pabele ya-
tenda Yesu apakiba ak-
aboka Kuyudea kujenda
Kugalilaya.

5

Yesu annamia mundu papipi na lilaba lya maache

1 Kuboka pa genia, Yesu
ngajenda Kuyelusalemu
kukiba na mpapala gwa
Akayahudi.
2 Kweno Kuyelusalemu,
papipi na nniango
ogukemigwa nniango gwa
limbelele, pakiba na lilaba
lya mache elikemigwa kwa
Akaebulania Bethzatha,
lyene lyakiba na nganya
nhwano.
3 Munganya mweno
mwakiba na akatamwe

ajingi bagolokinge, bangalola na nangwaba na babapolite. Bakiba bagalendela mache gatimbunike,

4 magambu kila kingobu Akapachi ba Nnoongo kuboka kumbengu batela kuika nukujingi umache nukutimbugana. Mundu jwajwoa ojwakiba jukutumbula kujingi umache kuboka pa mache kutimbunika ngalama kitamwe chachotichela echabinacho.

5 Pena pakiba na mundu jumwe ojwakiba ntamwe kwa mangobu ga yaka makomi matatu na nane.

6 Yesu apammona mundu jweno agolwike pena ngamanya akiba ntamwe kwa machoba majingi, ngankonya, “Bo, mpala kulama?”

7 Ntamwe jola ngajanga, “Angwana, nenga ngwetije mundu jwa kumbeleka kumache mangobu apagatimbunika. Kila apanyiga kujingila, mundu jonge kumbengelela.”

8 Yesu ngannengela, “Nyinuke, ntole likai linu nnyabule.”

9 Kingobu tu mundu jweno ngalama, ngatola likai lyakwe ngajabula.

Nhwalo gwenio utendigwa lichoba lya kupomalela,

10 nyenie akiilongoi ba Akayahudi ngabannengela mundu jwenio ojwalamiigwe, “Leleno nga lichoba lya kupomalela, kwa Malagilo gito chwapije kutola likai linu.”

11 Jwombe ngabajanga, “Mundu ojwanamie ne nga jweno jwanengila ntole likai linu nnyabule.”

12 Bombe ngabankonya, “Bene abannengi ntendi ganga?”

13 Nambu mundu jweno ojwalamiigwe ammanyije mundu jweno ojwa nnamie, maana Yesu akiba abokite paali penia, pakiba na bandu ajingi.

14 Kubokapenia, Yesu ngankolela jweno ojwa lamiigwe munyumba ja Nnoongo, nukunnengela, “Nnyoe, ngoe nnamite. Makatenda mabaja kabeje, manhwika kupatikana na chenge kilebe kibaja muno.”

15 Mundu jweno ngajenda, ngabalengela achi ilongochi ba Akayahudi kutenda Yesu nga ojwanamie.

16 Magambu Yesu atenda kilebe chene lichoba lya Kupomalela, Akayahudi ngabatumbu kumpalapala.

17 Yesu ngabajanga, “Awawa bango bakamumaengo machoba goa, nane uyo ngamu maengo.”

18 Malobe ganga ngagatenda akiilongoi ba Akayahudi ngabapala ndela ja kunkoma Yesu. Bapalanga kunkoma magambu ga kualabia Malagilo ga lichoba lya Kupomolela tuje, ila magambu uyo akalenga kutenda Nnoongo nga Awamundu, na yenie ngakitenda tela na Nnoongo.

Uwecho gwa Mwana

19 Yesu ngabajanga, “Nanenge kweli, Mwana kutendaje kilebe jikajakwe, aotwi kutenda chachetu chababona Awamundu bakatenda. Mana chache chabatenda Awawa na mwana uyo kutenda.
20 Awawa kumpala mwana, nukunaya kila kilebe chabatenda bene. Mabannangila ilebe ikolongwa kupeta yenje, namangweto mpakuomongwa.
21 Andi yene Awawa kayoya abawile na kapeganga bwomi, uyo na Mwana kape bwomi baba abapaile.
22 Awawa kuhukumulaje mundu jwajoa jola. Maengo goa ga hukumu bankamwie mwana,
23 na yene kupala bandu boa bannyali Mwana andi pabajali Awawa. Bangankolea Mwana kakoleaje Awawa abantumite.

24 “Nannengelanga kweli, ojwajoa lilobe lyango, nukunhwamini jwajo ojwandumite, akweti bwomi gwa machoba goa pangapela. Ahukumigwaje, nambu apetite kuboka mukiu nukujingi mubwomi.
25 Nannengelanga kweli, kingobu kitenda kuika, na kabe kiike, penia abawile mabajoa lilobe lya Mwana jwa Nnoongo, nabenia abapakujoa, mabalama.
26 Andi yene Awawa apababi kindumbutumbu cha bwomi, uyo pabampi kitoi Mwanagwabe kube kindumbutumbu cha bwomi.
27 Kabe bampi kinala chaka hukumu, kumagambu jwenio Mwana jwa Mundu.
28 Makaomongwaje kilebe chenje. Kingobu kitenda kuika penia boa abawile mabajoa lilobe lyakwe,
29 na benia mabayoka, angweto abatendangite gambone bayoka nu kulama, na baba abatendangite mabaja mabayoka nu kuhukumigwa.

Machaili ga Yesu

30 “Ne kuotoje kutenda kilebe kuuwecho gwango namwene. Ne hukumula andi panyoa kuboka ka Awawa, na hukumu jango nga jakweli. Magambu mbala kutenda pambala namweneje, ila apababapala baba abandumite.
31 “Andi nikichalakicha na mwene, uchalakichi gwango ujeketiligwaje kube gwa kweli.
32 Nambu abi jonge ojwa njalakicha ne, ne manyi kutenda goa agalongela mialo jango ne nga ja kweli.
33 Mangweto ngantuma nhwalo kwa Yohana, na jweno ngauchalakicha ukweli.
34 Ngati ne nhyobale kuchalakicha kwa bandu tuje, nambu nenga ikobo yenje ili mpatange ukomboligwa.
35 Yohana akiba anda lumuli, olujaka nu kung'ala, mangweto makibanga tayali kualalila kung'ala kweno kwa kingobu tu.

36 Nambu ne ngweti
kuchalakicha kwango kuko-
longwa muno kuliko og-
wapia Yohana. Kwamaana
maengo aganagatenda,
maengo agabambile Awawa
nagatende, nga aganjala-
kicha kutenda Awawa nga
abantumite.
37 Awawa benabo abantu-
mite banjalakicha. Mang-
weto mpatangitije kujoa
lilobe lyabe, wala kukubona
kumio kwabe,
38 nu nhwalo gwabe
kutamaje mumyojo jinu
maana munhwaminingije
ojwa bantumite.
39 Mangweto nhwingikia
Majandiko Machwapi, nki-
tangita kutenda nkatijabe
mampatanga bwomi gwa
machoba goa pangapela. Na
Majandiko ugogo aganjala-
kicha!
40 Uyo, namangwetumwe
mpailingije kuika kwangune
mpatange bwomi.

41 "Ne mbaije kupata
kibumo kuboka ku bandu.
42 Nambu mangwetumwe
numanyi, mangweto ku-
palaje Nnoongo mumyojuje.
43 Ne nhike kwa amuli
ja Awawa bango, nambu
mangweto kumbokelangaje.
Jonge mundu anda aike kwa
amuli jakwe mwene, ma-
mumpokela.
44 Nhwotolangabo kuamini,
na kongo mangweto
mpalanga kupokelanga
kibumo kuboka kwinu
mmeni mangweto, wala
mmikupalangaje chiipa
kuboka kwabe bena ababi
jika jabe Nnoongo. Lele
nhwaminabo nenga?
45 Makakita ne manan-
takiana kwa Awawa. Musa
jwombe mangweto mannhy-
obalela nga ojwa pa kun-
takiana.
46 Ikabi kweli munhwamini
Musa, kabi nhwamininge
na ne uyo, magambu Musa
aandika minhalo jangone.
47 Nambu magaaminingije
gaga agaandike, miamini-
angabo echi nikilongela?"

6

*Yesu aupe chakulya nken-
geni gwa bandu*
*(Matayo 14:13-21; Maluko
6:30-44; Luka 9:10-17)*

1 Kuboka pa gena, Yesu
ngajomboka lilaba Galilaya
andaje lilaba Tibelia.
2 Nkenga nkolongwa gwa
bandu ngugunkengama,
kwa magambu bandu bena
bakate kibona iingi yi
ikobo eyatenda kalamianga
akatamwe.
3 Yesu ngaombe pikitombi,
ngatama pamwe na akina-
punji bakwe.
4 Mpapala gwa Akayahudi
ejikemigwa Pasaka jakiba
jiegalile.
5 Bai Yesu apalola
nukubona nkengeni gwa
bandu apuika kwabe,
ngankonya Filipo, "Tue-
mekoo chakulya ili bandu
bamba bapatange kulyee?"
6 Alenga nyenie kukun-
nyiga Filipo, gambu
amaanyi mwene elya paku-
tenda.

7 Filipo ngannyanga, “Mikate ja ela denali mya
mbili jatochangaje bandu
bamba ata anda kila mundu
jumwe aipata kipande
kichokutu!”

8 Jumwe jwa akinapunji
bakwe ojwa kemigwa An-
dulea, nnung'una Simoni
Petulo, ngannengela,

9 “Abile pamba mwana
jumwe ojwabi na mikate
nhwano na yamaki ibele.
Nambu yene itocha nike kwa
bandu ajingi anda bamba?”

10 Yesu ngabalengela,
“Matamikange bandu.”
Pakiba na manyai nduu
paali pena. Bai bandu
ngabatamanga, bakibanga
akina lome elufu nhwano.

11 Yesu ngajitola mikate
jenie, ngannumba Nnoongo,
ngababaganikia bandu
abakiba batamangite. Nga-
tenda uyo na yamakiye, kila
mundu ngapata apapaile.

12 Bandu apabajukuta
Yesu ngabalengela aki-
napunji bakwe, “Nkon-
golange imbolopolo eiigile
yakaobaje.”

13 Bai ngabakongolanga
imbolopolo ya mikate
eibaigiinge bandu bala
abalilangita, ngabatwe-
leyanga ikapo komi na
ibena.

14 Bandu apabibona iingi
yi ikobo yene yakatenda
Yesu, ngabalenga, “Kweli
jonjo nga Nnondoli ojwaika
kudunia.”

15 Yesu ngamanya bandu
bapalanga kuntola abe nng-
wana, ngaboka kabele, nga-
jenda kukitombi jika jakwe.

Yesu ajenda panani ja mache
(Matayo 14:22-33; Maluko 6:45-52)

16 Apiikiba kimuyo aki-
napunji bakwe ngabaelela
mpaka kulilaba,

17 lubendu lukiba lu-
tandite na Yesu akiba
tango anaikaje ngabaombela
ntumbwi bajomboke ku-
jenda ku Kafalanaumu.

18 Kingobu tu upepo
nkolongwa ngutumbu
kuguguma nu kutimbugana
mache.

19 Akinapunji apabakiba
bajendangite kwa maili
nhwano au sita, ngaba
mmona Yesu akajenda
panani ja mache, apauban-
dakila ntumbwi, ngabajo-
gopanga muno.

20 Yesu ngabalengela, “Nga
nenga, makajogopangaje!”

21 Bai ngabapala kuntola
Yesu muntumbwi, na man-
gobu ugo ntumbwi nguika
kujomo pabakiba bakajen-
danga.

Bandu bampalanga Yesu

22 Malabu jakwe nkengeni
gwa bandu guigi kwiye
ngabamanya pakiba na
ntumbwi gumwe tu penia,
na Yesu ajingije muntumbwi
pamwe na akinapunji
bakwe, ila akinapunji bena
bakibanga bajendangita jika
jabe.

23 Mitumbwi jenge kuboka
Tibelia ngijiika paali pena
pabalya mikate bandu

Angwana pabajomola kunnumba Nnoongo.
24 Bai bandu bena apabamanya Yesu na akinapunji bakwe bakibangaje paali pena, ngabaombela ntumbwi, ngabajabula kukafalanaumu kunkengama Yesu.

Yesu nkate gwa bwomi

25 Bandu bena apabankolela Yesu upandi gonge gwa lilaba ngabankonya, “Aboli, nhwikila like pamba?”
26 Yesu ngabajanga, “Kweli nannengelanga, umbalanga kwa magambu nnilangite mikate ngannyukuta, ngiti gambu mibweni iingi yi ikobo yangoje.
27 Mukikibegelelaje chakulya chikialabika, mikibegelele chakulya chikilama cha bwomi gwa machoba goa pangapela. Mwana jwa Mundu ojwapambuligwe na Nnoongo, Awawa ampaganga chakulya chene.”
28 Benia ngabankonya, “Tutendi nike kwa gaga gapala Nnoongo?”
29 Yesu ngabajanga, “Lende nga liengo elyapala Nnoongo, kunhwamini ojwantumite.”
30 Ngabannengela, “Mpakutenda ikobo nike kupala tibone tunhwamini? Mpakutenda nike?
31 Akaoko bito ngabalye chakulya echikikemigwa manna kweno kupongoti, anda apagalenga Majandiko Machwapi, ‘Ngabape kulyee nkate kuuluka kumbengu.’ ”
32 Yesu ngabalengela, “Nannengela kweli, Musa ampilingitije nkate kuuluka kumbingu. Awawa bango nga abampe mangweto nkate gwa kweli kuboka kumbengu.
33 Maana nkate gwa Nnoongo nga jwajo ojwauluka kuboka kumbengu nga ojwaupe bwomi kwa bandu pa dunia.”
34 Ngabannyopa, “Angwana, mutupe nkate gweno machoba goa.”
35 Yesu ngabalengela, “Nenga nga chakulya echichimpe bwomi. Ojwaika kwango ne abeje na njala, ojwaamini abeje na nyota ngu.
36 Lele, nannengelinge nng'anwa umonangite nambu nhwaminije.
37 Boa abambi Awawa mabaika kwango ne. Nane ninekeje panja mundu jwajoa ojwaika kwangone,
38 Nhike kuboka kumbengu ngati magambu ga ukamu ilebe yangoje, ila kulenganakia pabapala Awawa abandumite.
39 Na apababapala abo abandumite nga ganga, nakanhwoyaje ata jumwe kati baba abambile, ila kapeganga boa bwomi gwangapela maninnyoya mulichoba lya mwicho.
40 Maana Awawa bango nga echibapala kila ojubammona Mwana nukunhwamini abe na bwomi gwa

machoba goa pangapela, nane maninnyoya mulichoba lyu kujomolela.”

41 Bai Akayahudi ngabatumbu ukokaleka Yesu magambu alengite, “Ne nga nkate oguulwike kuboka kumbengu.”

42 Ngabalenga, “Bo, ojo Yesu mwana jwa Yusufuje? Tamanyi awamundu na amamundu. Bai aotobo kulongela aulwike kuboka kumbengu?”

43 Yesu ngabalengela, “Nkotokange ukokaleka mangweto jika.

44 Abije mundu ojwaotola kuika kwangone panga Awawa abandumite kunhwuta kuika kwangone, nane manunhyoya mundu jwenio lichoba lya mwicho.

45 Akalondoli baandikinge, ‘Bandu boa mababoligwa na Nnoongo.’ Mundu jwajoa ojwabajoine Awawa na kukibola kuboka kwabe kuika kwango ne.

46 Echinenga nga chenje, abije mundu oju babweni Awawa, ila jwajo ojwabokite kwa Nnoongo, jwenio nga ojubamweni Awawa.

47 Nannengelanga kweli, mundu ojwaamini akweti bwomi gwa machoba goa pangapela.

48 Ne nga chakulya chichampe bwomi.

49 Akinaota binu ngabalye mana kweno kumpongoti, nambu ngabajomokanga.

50 Nambu chenje nga chakulya kichiuluka kuboka kumbengu ili jwajoa ojwapakulye ajomokaje.

51 Ne nga chakulya china bwomi echikiulwike kuboka kumbengu. Mundu jwajoa anda alile chakulya chenje, aitama nukupelaje. Na chakulya echimbakumpe nga mmele gwango, ogunuboya ibe bandu boa ba padunia babe na bwomi.”

52 Ngapenia Akayahudi ngabatumbu kutaukana kati jabe, “Aotobo jonjo kutupe mmele gwakwe tulye?”

53 Yesu ngabalengela, “Nannenge kweli, anda nukulyeje mmele gwa Mwana gwa Mundu nu kunywe myai jaakwe, mmegangaje na bwomi nkati jiinu.

54 Ojwalye mmele gwango nukunywe myai jango akweti bwomi gwa machoba goa pangapela, nane manuhyoya lichoba lyu kujomolela.

55 Mana mmele gwango nga chakulya cha kweli, na myai jango nga chikunywe cha kweli.

56 Ojwaulye mmele gwango na kujinywe myai jango, atama nkati jango, na ne ndama nkati jaakwe.

57 Andi Awawa pababi amomi bandumite, nane nama kumagambu ga benia. Uyo mundu ojwandye nenga aba kube mmomi uyo kumagambu gangone.

58 Bai chenje nga chakulya echikiulwike kuboka kumbengu, ngiti andi mana

yabalya akinaota bitoje,
ngabaweganga. Ojwalye
chakulya chenje aba mmomi
gwangapela.”
59 Yesu alenga ge-
nia pakiba akapundicha
munyumba jukugongale
kwako kukilambo cha
Kafalanaumu.

Malobe agaleta bwomi gwangapela

60 Ajingi ba akinapunji
bakwe apabajoa genia,
ngabalenga, “Mapundicho
ganga gukujundupa! Bene
abapakuotola kugapenikia?”
61 Yesu ngamanya nukun-
nengeje mundu kutenda
akinapunji bakwe nga-
bang'ing'iyana kukilebe
chenie, ngabakonya, “Bo,
kilebe chenje kimmekite
mmegange na mbwele?
62 Ibakubebo pampakum-
mona Mwana jwa Mundu
akaombila kujenda kwako
kwakiba?
63 Uhuke jwa Nnoongo
ngaojwaleta bwomi,
makakala ga mundu kuoto
kileje. Malobe ganannengi-
laga nga ga Uhuke jwa
Nnoongo, na galeta bwomi.
64 Iganu kube nyene babile
kati jiinu bangaamini.”
Yesu alenga nyene amanyi
kuboka apitumbulaga
beneke bangaamini, uyo
na amanyi beneke abapa
kung'aluka.
65 Kuboka penia ngalenga
kabele, “Ngakwamana
nanengilinge abije jwa
otwile kuika kwango nukun-
hwotoya Awawa bangoje.”
66 Kuboka mugenia,
akinapunji bakwe ajingi
ngababuja unyuma nu
kulongwana kabeje.
67 Yesu ngabakonya baba
akinapunji bakwe komi
na abena, “Bo, namang-
wetomwe mpala kuboka
uyoyo?”
68 Simoni Petulo nganyanga,
“Angwana, tupakujenda
kubeneke? Mwe nkweti
malobe agaleta bwomi gwa
machoba goa pangapela.
69 Twe tuamini, nu tu-
manyi mwe nga Machwapi
ba Nnoongo.”
70 Yesu ngabajanga, “Bo,
nanchagulingeje mangweto
komi nabena? Iganu kube
nyene, jumwe jiinu nga
Mmaja!”
71 Yesu alongela genia
magambu ga Yuda, mwana
jwa Simoni Isikalioti. Maana
jwenio akiba ngajweno ojwa
pakunng'aluka, iganukube
akiba jumwe jwa baba
akinapunji komi na abena.

7

Yesu na inuna yakwe

1 Kibokachapena, Yesu
ngajenda okwo kukilambo
cha Ku Galilaya. Apaije
kujenda kukilambo cha
Yudea magambu akilongoi
ba Akayahudi bakiba ba-
paila kunkoma.
2 Mpapala gwa Akayahudi
ogukemigwa iteba, ukiba
ubandikile.
3 Bai inuna yakwe ngin-
nengela, “Mmoke pamba

nnyende Kuyudea ili akinapunji binu bagabone maengo ga ntenda.
4 Mundu ukamulaje maengo gakwe kukuiya anda apala kumanyika na bandu. Yene nkamu ilebe yene, mikilaye kwa bandu boa.”
5 Ata inuna yakwe yunhwaminije.
6 Bai Yesu ngabalengela, “Kingobu chango chanaikaje. Nambu kwinu mangweto kila kingobu cha mbone.
7 Bandu boa kunchimwaje mangweto, nambu ne kunjimwa kwa magambu nenga, njalakicha benia bandwa itendwa yabe ibaja.
8 Mangweto nnyendange ku mpapala gwenio. Ne nyendaje ku mpapala gwenio magambu kingobu chango chambone chanaikaje.”
9 Alenga genia kimoka chapenia ngaigala kukilambo cha Ku Galilaya.

Yesu kusikukuu ja iteba

10 Kuboka pa inunu yakwe kujenda kusikukuu, najwombe Yesu ngajenda kusikukuu kwa kukiia.
11 Akilongoi ba Akayahudi bakibanga kumpala kusikukuu jene, ngabakonyanga, “Abiko?”
12 Pakiba na indondo ijingi pankengeni gwa bandu. Bange ngabalenga, “Nga mundu jwambone.” Na bange ngabalenga, “Baoyanga bandu.”
13 Nambu akibaje mundu ojwajigite kulenga nhwalo gwenio gwa Yesu pabandu kwa kajobokanga akilongoi ba Akayahudi.
14 Mpapala gwenio pagwaba panakati na kati, na jweno Yesu ngajabu kunyumba ja Nnoongo, ngatumbu kupundicha.
15 Akilongoi ba Akayahudi ngabaomongwa na kulenga, “Mundu ojo apatita ko ilimu kiti atekuchoma chuleje?”
16 Penia Yesu ngajanga, “Mapundicho gambundicha gangoje nambu gabe benia abandumite.
17 Mundu andapai kutenda gaga gapai Nnoongo, mamanya mapundicho gango gaboka kwa Nnoongo, au ne ndenda kulongetu namwene.
18 Mundu jwa kilonge mwene apala kunnumbalila mundu mwene. Nambu jwa pala kibumo cha abatumite, jwenio nga kuaminika, na nkati jakwe ubije ubaja gwa gwoa gola.
19 Bo, Musa ampilingitije Malagilo? Ata yene, abije wala jumwe kwinu ojwa kamu malagano mpa kungomilanga nike?”
20 Penia bandu ngabanyanga, “Mwe nkweti nchepela! Bene abapa kunkoma?”
21 Yesu ngajanga, “Natendite kikobo chimwe, na mangweto ntenda kuomongwa.
22 Musa ampilingite lukobo lwalo lukuina. Ngiti

lukobo lwenio luboka ku
Musaje nambu luboka
kwa akaokolo nambu ngoe
mangweto kuwina mwana
munalome ata Lichoba Lya
Kupomolela.
23 Bai anda ibi yene
mwana munalome kuwina
Lichoba Lya Kupomolela
kwa magambu Malagilo ga
Musa gakaponiaje, mbona
lele unjimwalanga maga-
mbu ga kunnamia mundu
kube tegatega lichoba lya
kupomalela?
24 Makahukumu ilebe pan-
jatuje, mpanganga hukumu
ejipaligwa.”

Bo jwenio nga Kilisto?

25 Bange bandu ba
Kuyelusalemu ngabalenga,
“Bo mundu jwajo jubampala
kunkomajo jwajoje?
26 Nnolange ngoe! Alon-
gela pukongolou, wala abije
mundu ojwannenge kilebe.
Bo, au akiilongoi bamanyi
jwenio nga Kilisto?
27 Kilisto papakuika abije
mundu jwapa kumanya
aboke koo. Nambu twe
tumanyi kwaboka mundu
ojo!”
28 Bai Yesu pakiba aka-
pundichaga unyumba ja
Nnoongo ngatondobea lilobe
nu kulenga, “Mmanyangite
ne na mukumanyi kumoka?
Ne inkila ku amuli jango
namweneje. Ila abo aban-
dumite ne nga ba kweli, na
mangweto mumanyije.
29 Nambu ne num-
manyi kumagambu moka
kachakwe, jwenio nga
ojwandumite.”
30 Bai bandu bapala
kumeka mumakakala,
nambu akibaje mundu
ojwajigite kunkamula ku-
magambu kingobu chakwe
kikiba tango chanaikaje.
31 Ajingi abakiba
pankenga pala bun-
hwamininge, ngabalen-
ganga, “Bo, andaike Kilisto
matenda ikobo ikolongwa
muno kupeta yatei ojo?”

Manjolinjoli gatumigwa kunkamula Yesu

32 Mafalisayo gajowine
bandu bakajojela malobe
genia ga Yesu. Bai angweto
pamwe na Akakung'i akolo
ngabagakinga manjolin-
joli gammeke Yesu mu-
makakala.
33 Yesu ngalenga, “Tango
mbi namangweto kingobu tu
kubokapenia mbakunyen-
delela jwajo jwandumite.
34 Mpakumbala nambu
umonangaje, magambu
papa pambakube namang-
weto kuotoje kuika.”
35 Achilongochi ba
Akayahudi ngabalonge bene
kangweto kwa angweto,
“Mundu ojo apa kujenda
ko pangaoto kumpata?
Apakujenda kukilambo cha
Akagiliki kubabi bandu bito
na kapundicha Akagiliki?
36 Abi na mana gani
palenga, ‘Mpakumbalanga
nambu umbataje, na pamba
kube ne mangweto kuotoje
kuika?’ ”

Chembwe cha mache ga bwomi

37 Lichoba lya kupela mpapala gwenio ngilikiba likolo, Yesu ngajema ngalenga kulilobe likolongwa, “Mundu ojwabi na nyota aiche kwango anywe.
38 Andi Majandiko Machwapi pagalenga, ‘Mundu ojwaamini ne, chembwe cha mache agaleta bwomi gaba kueluka kuboka umojo jakwe!’ ”
39 Alenga genia kunenga Uhuke ba Nnoongo pikiba kube kwababala abanhwamini mabakipokela. Kingobu chenie Uhuke ba Nnoongo kikiba tango kuwika kwa magambu Yesu akiba tango anakoigwaje mukingwana.

Kupwilikana kwa bandu kwa magambu gwa Yesu

40 Bandu bange ababi pankenga pala ngabajoa malobe genia, ngabalenga, “Kweli mundu ojo nga nnondoli!”
41 Bandu bange ngabalenga, “Ojo nga Kilisto Nkomboi!”
Nambu bange ngabalenga, “Bo, kube Nkomboi aboke kukilambo cha Ku Galilaya?”
42 Majandiko Machwapi galenga bole? Galenga, “Kilisto aboka kulungolo lwa nngwana Daudi, na apakubelekwa ku Beteleemu kilambo cha nngwana Daudi.”
43 Yene ngukupitila kupwilikana panakati jankengeni gwa bandu magambu ga Yesu.
44 Bandu bange bapala kummeka mumakakala, nambu akibaje mundu jwajigite kunkamula.

Akiilongoi ba Akayahudi bakwetije imani

45 Kuboka penia manjolinjoli ngagabuja, akakung'i akolo na Mafalisayo ngabakonya, “Ku nike mannetangiteje?”
46 Manjolinjoli ngagajanga, “Abije mundu ojwa akalongela andi palongela mundu ojo!”
47 Mafalisayo ngagakonya, “Bo, namangwetomwe uyo nkoloigwe?
48 Bo, mummanyije ata kilongoi jumwe au Mfalisayo jwajote jwombe munhwamini?
49 Nambu nkengeni gongo umanyije Malagilo ga Musa kwa nyene ulanigwe na Nnoongo!”
50 Jumwe kati ja Mafalisayo akiba Nikodemo, jwenio atumbwi kunyendelela Yesu. Jwenio ngabalengela,
51 “Bo, Malagilo giito gutujeketela kuhukumu mundu tango nukunnyoaje nu kumanya gatendite?”
52 Angweto ngabanyanga kukunkonya, “Bo, namwe uyo mmoka kukilambo cha Ku Galilaya? Aja makagaingikiye Majandiko Machwapi namwe mannola Ku Galilaya kubokeje nnondoli ngu!”
53 Kuboka penia bandu boa ngabajabula, kila mundu kachakwe.

8

Munkege bunhumbwi ugoni

1 Yesu ngajenda kukitombi chikikemigwa Mizeituni.
2 Malabo jakwe kindabi tango kilokilo ngajenda kabele ku Nyumba ja Nnoongo. Bandu boa ngabantindilanga, jwombe ngataama ngatumbu kapundichanga.
3 Akaboli ba Malagilo na Mafalisayo ngabannetela munkege ojubampuki akatenda ngongola. Ngabanyemeka panakati jabe,
4 kuboka penia ngabankonya Yesu, “Apundichi, munkege ojo tampuki akatenda ngongola.
5 Mumalagilo giito, Musa atupundicha munkege ojwa tunhubwile ugoni andi jonjo aputigwe maganga mpaka kuwe. Mwe nnenga bo?”
6 Balenga yene kuntegela Yesu ili bapatange kunkopakea. Nambu Yesu ngalita ngaandika pae nu lukonji.
7 Pabajendekea kunkonya, Yesu ngajinuka, ngabalengela, “Mundu jwajoa katijinu jwanga majambi abe ju kutumbula kumputa munkege ojo liganga.”
8 Kuboka penia ngalita kabele, ngabe akaandika pae.
9 Pabajoa yene ngabatumbu kubokanga jumwe jumwe, balongalela akinanhota. Yesu ngaika jikajaakwe, nu munkegejo ajemite upapa.
10 Yesu pajinuka ngankonya munkegejo, “Banduba babiko? Bo, aigije wala jumwe jukunhukumu?”
11 Munkege jwenio ngajanga, “Angwana, abije wala jumwe!”

Yesu ngannenge, “Nane nunhukumuje. Nnyabule, namakatenda kabeje malemwa.”

Yesu lumuli lwa padunia pano

12 Yesu palongela nabo kabele ngabalenge, “Nenga nga lumuli lwa padunia pano. Mundu jwajoa ojwangengama nenga atyanga ngu mulubendu, ila apakube pa lumuli lwa bwomi.”
13 Mafalisayo ngagannenge, “Mwe mukichalakicha mmene, nayene uchaili gwinu gwambonije.”
14 Yesu ngabajanga, “Ataikabi nikichalakicha namwene, uchaili gwango gwa kweli kumagambu nenga manyi kumoka na kunyenda. Nambu mangweto mukumanyije kumoka wala kunyenda.
15 Mangweto nhukumu kwa mawacho ga mundu tu, nambu ne kunhukumu munduje.
16 Nambu ata nakanhukumwile, hukumu jango ja kweli magambu mbi jikajangoje. Awawa abandumite babi pamwe na ne.
17 Iandikigwe Mumalagilo giinu uchaili gwa bandu abele nga kweli ogujeketiligwa.

18 Ne nikichalakicha
namwene, na Awawa aban-
dumite, batenda kunjala-
kicha uyo.”
19 Penia ngabankonya,
“Awawa binu babiko?”
Yesu ngabajanga, “Mang-
weto umanyije ne nawala
Awawa mamanyije. Maka-
manyi nenga kabi mamanyi
Awawa baango uyo.”
20 Yesu alongela mal-
obe genia goa apakiba
akapundicha munyumba
ja Nnoongo, muchumbi
chukupanga lilumbo. Naak-
ibaje mundu jukummeka
mumakakala kumagambu
kingobu chakwe kiki-
bataango kuika.

*Kunyenda mangweto kuo-
toje kuika*

21 Yesu ngabalenge kabele,
“Mwanja na maumbalanga,
nambu mpakujomoka nam-
abaja ginu. Kunyenda
nenga, mangweto kuotoje
kuika.”
22 Bai akilongoi ba
Akayahudi ngabalenga,
“Bo, apakikikoma? Mboni
alenga, ‘Kunyenda mang-
weto kuotoje kuika?’ ”
23 Yesu ngabajanga,
“Mangweto mmokanga
upamba pae, nambu nenga
mmoka kunani. Mangwe-
tomwe mapadunia pano,
nambu nenga napadunia
panoje.
24 Magambu nannengila
mangweto mpakujomoka
mumabaja ginu. Anda
nukuaminije kutenda, ‘Ne
nga jwenio.’ Mpakujomoka
na mabaja ginu.”
25 Angweto ngabankonya,
“Mwe mabeneke?”
Yesu ngabajanga, “Nan-
nengalinge kuboka puku-
tumbula!
26 Ngweti majingi gukulon-
gela nu gukunhwukumula.
Nambu jwajo ojwandumite
nga kweli, nane nijilenge
dunia ilebe yae tu inijoa
kuboka kwabe.”
27 Bamanyangiteje Yesu
akiba alongelanabo kun-
hwalo gwa Awawa.
28 Bai Yesu ngabalengela,
“Pampakunyinula Mwana
jwa Mundu, penia nga
pampa kumanya kutenda
‘Ne nga Nenga’. Na
ndendaje kilebe namwene,
ila nongela gagatu gabam-
bundicha Awawa.
29 Baba abandumita
babi pamwe nane, benia
banekiteje jika yene ngamu
ndenda mangobu goa gaga
gabaalali mojo.”
30 Kuboka pukulenga
genia bandu ajingi
ngabaamini.

*Kweli jipakummeka mme
agabwa*

31 Bai Yesu ngabalengela
Akayahudi baba ababun-
hwamini, “Anda magaaga-
bile mapundicho gango
mmaganga makinapunji
bango kweli.
32 Mpakujimanya kweli,
na kweli jipakummeka
agabwa.”
33 Angweto ngabanyanga,
“Twe twalungolo lwa
Ulaimu, ngu tanabeje tak-
abanda ba mundu jwa
jwoa jola. Mmi namana

gani pannenga mma kube
agabawa?”
34 Yesu ngajanga, “Nan-
nenge kweli, kila mundu
ojwatenda mabaja nga
mmanda jwa mabaja.
35 Mmanda akwetije
kitamo cha machoba goa
pakaja, nambu mwana
akweti kitamo cha machoba
goa.
36 Anda Mwana ampilin-
gite agabwa mmakube kweli
agabwa.
37 Maanyi mangweto
malungolo lwa Ulaimu.
Ata yene mpakungoma ku-
magambu mmikugajeketele-
laje mapundicho gango.
38 Ne nongela gaga ga-
banangila Awawa, nambu
mangweto ntendanga gaga
gabannenge awabinu.”

39 Angweto ngabanyanga,
“Awawa bito Ulaimu!”

Yesu ngabalengela, “Ikabi
mangweto makinangota ba
Ulaimu kabi ntei andi pa-
tenda Ulaimu.
40 Ne nannengile kweli
gunujoa ku Nnoongo nambu
mangweto mpala kungoma.
Ulaimu atenda yeneje!
41 Mangweto ntendanga
ilebe uyaye ibatenda awawa
binu.”

Angweto ngabannengela,
“Twe takanangota ba mu-
matutweje tukweti awawa
bamwe yani Nnoongo.”

42 Yesu ngabalengela, “Ik-
abi Nnoongo nga awawa
binu, kabi umbaile ne, mana
ne mmoka ku Nnoongo na
ngoe mbi pamba. Nkila ku-
madalaka gango namweneje
ila benia abandumite.
43 Kunike kumanyaje
ganongela? Kumagambu
kuotoje kujoa nhwalo
gwango.
44 Mangwetomwe mak-
inangota ba Mmaja na
mpalanga ukengama ga
awawa binu. Benia bakiba
akomi kuboka paitumbal-
aga, bakwetije kijemo cha
kweli, na yene kweli jibije
nkati jabe. Kila apabalenga
uwangi, balonge mukuboke
muali jabe tangu apatumbal-
aga, mana benia awangi na
awawa ba uwangi.
45 Ne nonge kweli,
nga kwamana mangweto
kuaminije.
46 Bene kati jinu aban-
jalakicha ne ngweti mabaja?
Anda nonge kweli mboni
kunhwaminije?
47 Ojwabi jwa Nnoongo
kupenakia malobe ga
Nnoongo. Nambu mang-
weto kupenakiaje ku-
magambu mangwetomwe
mabanduje ba Nnoongo.”

Yesu akiba tango Ulaimu nukubeje

48 Akayahudi nga-
bankonya Yesu, “Bo, tulen-
giteje kweli mwe makabila
ja Samalia, na kabe mmi
nanchepela?”
49 Yesu ngajanga, “Ne ng-
wetije nchepela, ne naamini
Awawa bango, nambu
mangweto kuaminije ne.
50 Ne kupalaje kibumo
chango namwene. Abile

jumwe ojwapala kibumo
chenie, Nnoongo nga
ojwanumbane, jwombe nga
hakimu.
51 Nannenge kweli,
ojwabegelela na mapundi-
cho gango ajomokaje.”
52 Bai Akayahudi nga-
balenga, “Ngoe tumanyi
kweli mwe nkweti nchepela!
Ulaimu ngawe, na akalon-
doli booa ngabawe, namwe
nnenga eti, ojwabegelela
na mapundicho ginu aweje
mpaka!
53 Bo mikitenda mako-
longwa kapeta Awawa bito
Ulaimu nambu bombe ba-
jomwike? Na ata akalon-
doli bajomwike Mwe mi-
tenda babeneke?”
54 Yesu ngabajanga, “Anda
nikikoite namwene, kibumo
chango kilebeje, ne mbata
kibumo Kawawa bango.
Bombe mangweto makema
ana Nnoongo binu.
55 Mangwetomwe ma-
manyije, nambu ne na-
manyi, andannengite na-
manyije, mamba nawangi
andi mangweto. Ne
namanyi na mbikamula
nhwalo gwabe.
56 Ulaimu, Awawa binu,
ngabalulutila bilibone li-
choba lyango, bombe nga-
balibona, ngababe ngalaa.”
57 Bai Akayahudi nga-
bannengela, “Mwe tango
manaikaje yaka am-
sini nnengabo kutenda
mumweni Ulaimu?”
58 Yesu ngabajanga, “Nan-
nenge kweli, tango Ulaimu
nukubelekwaje ne mbile.”
59 Penia ngabalokota mag-
anga ili bannekelele, nambu
Yesu ngakiia, ngapita mun-
yumba ja Nnoongo.

9

Yesu anamia Mundu ojwa belwike Jwangalola

1 Yesu apakiba akapeta
ngammona mundu jumwe,
jwangalola kuboka pa-
belekwa.
2 Bai akinapunji nga-
bankonya, “Aboli, ngabeneke
abatei mabaja jwombe
mwene au amamundu na
awamundu mpaka mundu
ojo abelekwe jwangalola?”
3 Yesu ngajanga, “Kile
chene chapiti kwa magambu
ga mabaja gakweje na wala
mabaja ga akapotoi bakwe.
Ila abelwike jwangalola
ili makakala ga Nnoongo
gabonekane gakakamu
maengo nkati jakwe.
4 Anda kubi tango nalumu
tupaligwa kujendekea
ukamwa maengo ga baba
abandumite, maana kilo
kitenda kuika peni mundu
aotwaje ukamwa maengo.
5 Mangobu mbi kudunia,
ne nga lumuli lwa kudunia.”
6 Kuboka pukulonge genia,
Yesu ngauna mata pae,
ngaunya mandope, ngam-
pakaya jweno jwangalola
mumio,
7 ngannengela, “Nnyendi
makakuye mulilaba lya
Siloamu.” (Siloamu maana
jakwe, “abatumigwe.”) Pe-
nia jweno jwangalola nga-
jenda, ngakuya, kubokape-
nia ngabuja abi akalola.

8 Bai andamya ajabe
na baba abakiba bumanyi
jweno akiba nhwocho ki-
jopajopa, ngabalenga, “Bo,
ojo jwajoje nhwocho na
kijopajopa?”
9 Bange bandu nga-
balenga, “Ujojo.”
Bange ngabalenga, “Je, ila
atekulandana.”
Nambu jweno ojwaakabe
jwangalola ngalenga, “Nga
nenga!”
10 Bai ngabankonya, “Lele,
mio ginu gawekuka bo?”
11 Na jweno ngaba-
janga, “Jwajo mundu
ojwakemigwa Yesu akatenda
mandope, ngambakaya
kumio na nganengela,
‘Nnyabu makakuye mulil-
aba lya Siloamu.’ Penia,
ne nganyenda, nganguya,
ngambata kulola.”
12 Ngabankonya, “Jweno
abikole?”
Najweno ngabajanga, “Ne
manyije!”

*Mafalisayo gaingakia ku-
lama kwa jwangalola*

13 Kubokapenia ngabam-
peleka mundu jweno ojwak-
iba jwangalola kwa Mafal-
isayo.
14 Lichoba lyene Yesu
apaunya mandope na
kuweku mio mundu jweno,
lyakiba Lichoba Lya Kupo-
molela.
15 Bai Mafalisayo nga-
bankonya kabele mundu
jweno, “Mpatitabo kulola?”
Na jweno ngabalengela,
“Ambakia mandope mumio,
na ne nganguya na ngoe
mbikulola.”
16 Bange Mafalisayo
ngabalenga, “Mundu ojo
aboka ku Nnoongoje, gambu
kuagabaje Malagilo gi Li-
choba li Kupomolela.”
Nambu bange ngabalenga,
“Mundu juna mabaja aotobo
kulaya iingi yi ikobo andi
yenje?” Ngapabe nu kupwi-
likana kati jabe.
17 Mafalisayo nga-
bankonya kabele mundu
jweno ojwakiba jwangalola,
“Nnenga anamie mio ginu,
chwapi, mwe nnongebo kwa
jweno?”
Jweno ngabalengela,
“Jweno nga nnondoli!”
18 Akilongoi ba Akayahudi
baamininge je mundu jweno
akiba jwangalola tangu
kubelekwa kwakwe na
ngoe atenda kulola, mpaka
apabakema achikibelei
bakwe.
19 Bai ngabakonya benia
achikibelei bakwe, “Bo,
jonjo nga kakombo jwinu
jwombe mangweto nnenga
akabelekwa jwangalola?
Ngoe alamitabo?”
20 Achikibelei bakwe
ngabajanga, “Tumanyi jonjo
mwanajwito, na abelwike
jwangalola.
21 Nambu tumanyije
apalamita, na tumanyije
jwajo ojwanhwekwi mio.
Munkonya mwene, jwenio
munanhota, aotwile kulon-
gela mwene.”
22 Achikibelei bakwe
balenga nyenie kwa maga-
mbu batenda kujogopanga
akikilongoi ba Akayahudi
magambu akikilongoi bena

bakiba bapataninge kutenda
mundu jwajote ojwapa
kunyeketela Yesu nga Kilisto
bapakumenga panja ja
nyumba ja kugongalela.
23 Nga maana achiki-
belei bakwe ngabalenga,
“Jweno mundu munaota,
munkonyanga mwene.”
24 Bai ngabankema kabele
jweno ojwakiba jwangalola,
ngabannenge, “Mumpe
kibumo Nnoongo! Twe
tumanyi mundu jonjo jwan-
namia nga juna mabaja.”
25 Jweno ngajanga, “Anda
nga juna mabaja ne manyije.
Nambu kilebe chimwe niki-
manyi, nakiba nangalola, na
ngoe ndenda kulola.”
26 Bai ngabankonya, “Ban-
tendi nike? Bunhwekwibo
mio ginu?”
27 Mundu jweno ngaba-
janga, “Nyomwi nganan-
nengelanga, na mangweto
manyoineje. Kwa nike
mpala kumbenikia kabele?
Bo, mangweto mpala kube
akinapunji bakwe?”
28 Nambu bena ngaban-
tukana nu kulenga, “Mwe
nga manapunji bakwe,
nambu twe nga akinapunji
ba Musa.
29 Twe tumanyi Nnoongo
alongi na Musa, nambu
mundu jonjo tummanyije
abokita ko!”
30 Mundu jweno ngaba-
janga, “Chene nga kilebe
cha kuomongwa! Mang-
weto mmanyije abokita
ko, nambu anhwekwi mio
gango!
31 Tumanyi Nnoongo
kapenikiangaje bandu bina
mabaja, ila ampenikia jwa-
jote ojwannumba na kulen-
ganakia agapala Nnoongo.
32 Tangu kutumbwa kwa
dunia tanajoaje mundu
agawekwile mio ga mundu
ojwabelwike Jwangalola.
33 Anda mundu jonjo ak-
abokitije kwa Nnoongo, kabi
aotwije kutenda chachoa.”
34 Bena ngabannyanga,
“Mwe ngammelekwa
na kunnela mumabaja,
nhwotobo kutubola twenga?”
Bai ngabammenga mun-
yumba.

Jwangalola cha kiuke

35 Yesu ngajoa, bakate
kummenga munyumba ja
Nnoongo bai apankolela
jwangalola ngankonya, “Bo,
mwe muamini Mwana jwa
Mundu?”
36 Mundu jweno ngajanga,
“Angwana, unengele bena
beneke, ili mbate kaamini.”
37 Yesu ngannengala,
“Mamweni, najweno nga
ojwalonge na mwe ngoe.”
38 Bai mundu jweno ngak-
ilikitila ngalenga, “Angwana
amini!”
39 Yesu ngalenga, “Nenga
ikila kuhukumu dunia, ibe
bangalola bapatange ku-
lola, na abalola babegange
bakalolaje.”
40 Bange Mafalisayo abak-
iba pamwe nabo ngabajoa
malobe gena, ngabankonya,
“Bo nnenga natwe tanga-
lola?”
41 Yesu ngabajanga, “Anda
makabi bangalola, kabi

mmilingitije na malemwa.
Nambu ngoe mangweto
nnenga, ‘Twe tubikulola,
na nyenie ibonekana mmi
tango na mabaja.’ ”

10

Kulandanakia kwa achungi

1 Yesu ngalenga, “Nan-
nenge kweli, jwajoti jola
jwangajingila mukitundu
cha mambelele kwa kuku-
petela panniango, nambu
kupekenyela na kujingila
kwa ndela jenge, jwenio nga
nnyibi na mpoki.
2 Nambu mundu ojwa-
jingila kukupetela paniango,
jwenio nga nchungi jwa
mambelele.
3 Nnendei jwa niango
gwa kitundu kunnyogolela
nchungi, na mambelele
kujoa lilobe lyakwe, na
benia kagakema mambelele
gabe kila limwe kwa liina
lyakwe, na kugalongolea
panja.
4 Anda agapiite panja,
na genia mambelele
kunkengama, mana
gamaanyi lilobe lyabe.
5 Mambelele genia
gaotwije kunkengama
nng'eni, ila gapakuntila kwa
magambu galimanyije lilobe
lyabe.”
6 Yesu ngabalengelanga
kulandanikia kweno, nambu
benia bamanyije echapala
kalengelanga.

Yesu nchungi jwa mbone

7 Bai Yesu ngalenga kabele,
“Nannenge kweli, ne nga
nniango gwa mambelele.
8 Bange bala boa abaike
nnongi jango nga akajibi
na akapoki, nabenia mam-
belele gapenikije.
9 Ne nga nniango. Ojwa-
jingi kwa kupete kwango ne
maikomboligwa. Maijingila
na kupita, nu kupata lulela.
10 Nnyibi kuika kwa mag-
ambu ga kujiba, ukoma na
kualabiya. Ne inkila mpate
kube na bwomi, bwomi gwa
machoba goa pangapela.
11 “Nenga nanchungi jwa
mbone. Nchungi jwambone
kuboya bwomi gwakwe
magambu ga mambelele
gakwe.
12 Mundu jwa kibalua
jwombe nchungije, na wala
mambelele mali gakweje,
apalola limei lyakaika,
kagaleka mambelele nuku-
tila, kubokapenia limei
kagapukila na mambelele
kupwilikana.
13 Jweno kugajalije mam-
belele kwa magambu jweno
nga mundu jwa nchaala tu.
14 Nenga nachungi bam-
bone. Nagamanyi mam-
belele gango, na genia
gamanyi ne,
15 anda nyenie Awawa
apabamanyi ne, nane apana-
manyi Awawa. Nenga
nuboya bwomi gwango kwa
magambu ga mambelele.
16 Kabele ngweti mam-
belele gange gangabe muki-
tundu chenje. Mbaligwe ka-
galeta nagenia, nagenia ma-

galijoa lilobe lyango, na mapaba na kipenga chimwe na nchungi jumwe.
17 “Awawa bambaile ne mana nuboya bwomi gwango mbate kuupokela kabele.
18 Abije mundu ojwa amboka bwomi gwango. Ne nuboya kwa iyali yango namwene. Ngweti kinala chu kuboya ni kinala chu kutola kabele. Nyene ngipibi Awawa apabaamuliche ndende.”
19 Ngukube kabe kupwilikana kati ja Akayahudi kwa magambu ga malobe genia.
20 Ajingi ngabalenga, “Akweti nchepela, kabe nga machonjo! Ga nike kumpenikia?”
21 Bange ngabalenga, “Ganga malobe ga junanchepelaje. Bo, nchepela kuotola kagaeku mio ga bangalola?”

Yesu akaanigwa na Akayahudi

22 Kweno Kuyelusalemu kukiba na chikukuu jukubeka chwapi nyumba ja Nnoongo. Mangobu gena gakiba ga malili.
23 Jwombe Yesu ngabe akajenda munyumba ja Nnoongo panchana gwa Solomoni.
24 Bai Akayahudi ngabantindila, ngabankonya, “Mpakutuleka nambwele mpaka lii? Anda mwe nga Kilisto, bai, mutulengele kipola.”
25 Yesu ngabajanga, “Nannengelinge, nambu kuaminije. Maengo aga nagatenda ne kwa liina lya Awawa bango gatenda kunjalakicha.
26 Nambu mangweto kuaminije magambu mangweto mambelele ganguje.
27 Mambelele gango kulijoa lilobe lyango. Nenga nagamanyi, nagena kungengama.
28 Nenga nampeganga bwomi gwa machoba goa pangapela, na benia baobangaje machoba goa, wala abije mundu ojwa pakugaotola kagaboya mukuboko jango.
29 Awawa bango bombe ngaba mbila gena nga kolongwa kuliko boa, wala abije ojwapakuotola kagaboya mukuboko jabe Awawa.
30 Nenga na Awawa, tubi jumwe.”
31 Bai Akayahudi ngabatolanga maganga kabele ili bamputange.
32 Yesu ngabalengela, “Nannangilinge maengo majingi kuboka kwa Awawa. Nga gako kati ja ganga agantenda umbutange maganga?”
33 Akayahudi ngabannyanga, “Kwamaengo gambone tumputaje maganga, ila magambu gukuntukana Nnoongo! Maana mikitenda mwe ma Nnoongo kongo mwe mamundu tu.”
34 Yesu ngajanga, “Bo, iandikigweje Mumalagilo ginu, Nnoongo ngalenga, ‘Mangweto nga milongo?’

35 Nnoongo ngajikema
milongo baba abapatite
malagilo gakwe, natwe tu-
manyi Majandiko Machwapi
galenga ukweli machoba
goa.”
36 Yesu ngajendekea ku-
longela, “Awawa banyeg-
wiye nu kunduma kudunia,
kwa nike nnenga ndenda
kutukana magambu nengite,
‘Nenga nga Mwana jwa
Nnoongo?’
37 Anda mbi ukamulaje
maengo ga Awawa bango,
makaaminije.
38 Nambu andambi ka-
mula, ata ikabi nhwaminingije,
makabi kuamini oti maengo
gena, mmanyange ku-
tenda, Awawa bango babi
nkatijango, nanenga mbi
nkatijabe.”
39 Ngabajiganga kabele
kumpukila Yesu, nambu
ngapokonyoka mumaboko
gabe.
40 Yesu ngajabu kabele
kwie ja lukemba Yolidani,
paali apakiba Yohana akaba-
tiza, ngatama kweno.
41 Bandu ajingi ngaban-
nyendelela ngabalenga,
“Yohana alaiteje iingi yi
ikobo yayoa. Nambu gena
goa Yohana agalenga gena
magambu ga mundu jwenio
ga kweli.”
42 Paali penia bandu ajingi
ngabanhwamini.

11

Kiu cha Lazalo

1 Mundu jumwe ojwa
konda Lazalo, ojwatama
ku Betania, akiba ntamwe.
Ku Betania kikiba kilambo
echibatama Maliamu na
Malita, akalombo mundu.
2 Maliamu nga jweno
ojwampakaya Angwana
mauta nukunhwungula
kwanywili yakwe. Lazalo
nkakamundu ngaojwakiba
ntamwe.
3 Bai akalombo bena
ngabatuma nhwalo kwa
Yesu kutenda, “Angwana,
nng'anjagwinu jwamampala
ntamwe!”
4 Yesu pajoa yene,
ngalenga, “Kitamwe chenje
kiletaje kiu, nambu ku-
magambu ga kunkoya
Nnoongo, alwalite ki-
tamwe chenje kupala
kumpe kibumo Mwana jwa
Nnoongo.”
5 Yesu ngampala Malita na
alombo mundu na Lazalo.
6 Paupata nhwalo gwenio
Lazalo ntamwe, Yesu ngajen-
dekea kutama paali upo kwa
machoba mabele.
7 Kuboka penia ngabalen-
gela akinapunji baakwe,
“Tujende kabele kukilambo
cha Kuyudea!”
8 Akinapunji ngabalen-
gela, “Aboli! Kingobu
kichokotu kipetite kuboka
pa Akayahudi pabapala
kunkoma na maganga,
namwe mpala kujenda
kabele kwenioko?”
9 Yesu ngajanga, “Bo,
kingobu cha mui komi
ni ibeleje? Bai mundu
anda atyangite mui kuotoje
ukobala magambu alola
ndaa padunia.

10 Nambu mundu anda
ajendite kilo apakobala
kumagambu lumuli lubije
nkati jaakwe.”
11 Yesu pajomola kulon-
gela malobe genia, nga-
balengela, “Ng'anjagwito
Lazalo abi lugono, nambu
ne manyenda kunyimuya.”
12 Akinapunji baakwe
ngannengela, “Angwana,
anda abi lugono, bai
malama.”
13 Angweto bapemelela
Yesu alengita kugoche lu-
gono, bamanyije alenga kiu
cha Lazalo.
14 Bai Yesu ngabalengela
kipola, “Lazalo awile!
15 Nambu mbi na laa ku-
mamagambu giinu, nakibaje
na mangweto kwenio, na
mpate kuamini. Aja, tujende
kachakwe.”
16 Tomasi ojwakemigwa
Mabela ngabalengela akina-
punji akajakwe, “Tujende na
twe tukawee tuboa!”

Yesu kuyoya na bwomi

17 Yesu pajenda kwenio
ankolela Lazalo abi mulikab-
uli machoba ncheche.
18 Kukijiji cha ku Betania
kukiba papipi na kilambo
cha Kuyelusalemu, kulipa
kwakwe kubi kilomita itatu.
19 Akayahudi ajingi bak-
iba baike kwa Malita na
Maliamu kakokalekea kukiu
cha nkaka mundu.
20 Bai Malita pajoa
Yesu atendakuika, nga-
jenda kumpokela, nambu
Maliamu ngaika kachakwe.
21 Malita ngannengela
Yesu, “Angwana, makabi
upamba, Nhwacha gwito
kabi ajomwikeje!
22 Nambu maanyi mpaka
ngoe chachoa cha mpa kun-
nenge Nnoongo, mampa.”
23 Yesu ngannengela,
“Nhwacha gwinu mayoka.”
24 Malita ngajanga, “Manyi
mayoka mangobu ga
kuyoka, lichoba lya kupela.”
25 Yesu ngannengela,
“Nenga nga kuyoka na
bwomi. Ojwaamini nenga
ata akajomwike malama.
26 Na kila ojwalama na
kuamini nenga aweje ngu.
Bo, kuamini genago?”
27 Malita ngannengela,
“Elo Angwana! Nenga amini
mwenga nga Kilisto, Mwana
jwa Nnoongo, jwajo ojwaika
padunia.”

Yesu atenda kuguta

28 Bada ja kulenga
genago, Malita ngajenda
kunkema Maliamu nnombo
mundu, ngannengela pan-
temela, “Mmoli abi pamba,
ankema.”
29 Jwombe apajoa gena
kingobucho ngajinuka,
nukunnyendelela Yesu.
30 Yesu akiba anajingije
pikijiji, ila akiba tango paali
upapa apampokila Malita.
31 Bai Akayahudi babak-
iba pamwe kachakwe
Maliamu babakiba kumpe
pole pabamona ajinwike
nukupita panja chokwe,
ngabankengama. Bakita
akiba kujenda kamakabuli
kulombola.
32 Bai Maliamu apaika
paali pena apabi Yesu

nukummona ngakilikitila, nukunnengela, “Angwana makabi upamba, akaka bango kabi bawije!”

33 Yesu apammona akaguta na Akayahudi babaika pamwe, nangweto uyo baguta, ngabe na chimbaa, na laaje kumwojo gwakwe.

34 Kibokachapenia ngabankonya, “Mammekiti ko?”

Ngabannyanga, “Angwana, nhwike nnole.”

35 Yesu ngaguta.

36 Akayahudi ngabalenga, “Nnolange apampaile!”

37 Nambu kati jabe ngabalenga, “Bo, jonjo nganhwekwi mio jwangalola jola, kuotoje kuntenda Lazalo akaweje?”

Lazalo atenda kuyoigwa

38 Bai Yesu akiba na laaje kabele kumwojo, ngaika kamakabuli likabuli lyene lyakiba nduka, liekiligwe kwa libwe!

39 Yesu ngalenga, “Mmoyange libwe lyene!”

Malita, nnombo mundu jwajo ojwawile, ngannengela, “Angwana, tayali atumbu kununga, atamite mulikabuli machoba ncheche!”

40 Yesu ngannengela, “Bo, nanengije anda nhwamini mamikibona kibumo cha Nnoongo?”

41 Bai ngabaliboya libwe lyene. Yesu ngalola kunani kumbingu, ngalenga, “Nanumba ma Awawa kwa magambu umbi kunyoa.

42 Maanyi umbi kunyoa machoba goa. Nambu nengite genago magambu ga bandu ababi pamba bapate kuamini kutenda mwenga maundumite.”

43 Apajomola kulenga genago, ngakema kwa lilobe likolongwa, “Lazalo! Mpite panja!”

44 Jwajo ojwakiba ajomwike ngapita panja, kongo bantabite chanda mumakongono na mumaboko, nukumio jakwe kuwekeligwe. Yesu ngabalengela, “Mankulugule, manneke ajabule.”

Njama ja kunkoma Yesu
(Matayo 26:1-5; Maluko 14:1-2; Luka 22:1-2)

45 Bai Akayahudi ajingi bakiba baike kwa Maliamu pabalola gena agatendite Yesu, ngaba nhwamini.

46 Nambu kati jabe ngabajenda kwa Mafalisayo ngabape nhwalo gwa ikobo eyatendite Yesu.

47 Akakung'i akolo na Mafalisayo ngababe na machabuli makolongwa, ngabalenga, “Tutendi nii? Mundu jonjo alaya iingi yi ikobo nduu muno. 48 Anda tunnekite tu bandu boa mabanhwamini, na Akaloma mabaika kualabia nyumba jito ja Nnoongo na kilambo chiito!”

49 Pena jumwe kati jabe ojwakonda Kayafa, ojwabi nkung'i nkolo chaka chenie, ngalenga, “Mangwetumwenga, mmanyije kilebe!

50 Bo, mmikulolaje mbaya
kwinu mundu jumwe awe
kwa magambu ga bandu, ku-
liko kilambo choa.”
51 Jweno alenga gena kwa
iyali yakwe mweneje, ila
magambu jwombe mwene
akiba nkung'i nkolo chaka
chene, ngalondola kita Yesu
mawage magambu ga kil-
ambo chakwe,
52 na kwa magambu ga-
betuje, nambu apate kuleta
pamwe ingota ya Nnoongo
abapwilikine.

53 Bai tangu lichoba
lyene achikilongochi ba
Akayahudi ngababeka
njama ja kunkoma Yesu.
54 Kwagena Yesu atyan-
gitije pakubonekana na
Akayahudi, ila ngaboka
pena, ngajenda paali papipi
na mpongoti, pikilambo
cha Kuefulaimu. Ngatama
kweno pamwe na akina-
punji bakwe.

55 Mpapala gwa Pasaka
gwa Akayahudi gwak-
iba gubandakile, na
bandu ajingi ngabajenda
Kuyelusalemu bapaila biki-
jeguyange tango na mpapala
gwenio gwanatumbuje.
56 Bai ngaba mpala Yesu,
na pabakongana pamwe
munyumba ja Nnoongo
ngabakonyana, “Nnolabo?
Ibonikana aikaje ku mpa-
pala, andaje?”
57 Akakung'i akolo na
Mafalisayo bakiba bapiite
amuli anda mundu apa-
manyi paali apabi Yesu
balengele ili bampukile.

12

Yesu bampakaya mauta Kubetania
(Matayo 26:6-13; Maluko 14:3-9)

1 Gakaigala machoba sita
kube Mpapala gwa Pasaka,
Yesu ngajenda kukilambo
cha ku Betania kachakwe
Lazalo ojwannyoya Yesu
kuboka kwa abawile.
2 Kweno ngabampan-
ganikia chakulya cha
kimuyo, Malita akiba aka-
tumika. Lazalo akiba
pamwe nababa abakibanga
pamecha pamwe na Yesu.
3 Bai Maliamu ngatola
chupa cha mauta gabei,
ngampakaya Yesu mu-
makongono nukuungula
kwa nywili yakwe. Un-
yumba mwoa nginungila
luumba lumauta.
4 Bai Yuda Isikalioti,
jumwe kati ja akinapunji
komi na abena jwenio
ojwapakung'aluka Yesu,
ngalenga,
5 “Kwanike mauta gena
gauchigwije ku bei ngo-
longwa nu uloi gwene kape
akaocho?”
6 Alenga genia ngiti
kaagaba akaochoje nambu
magambu akiba mmeka ela,
namagambu akiba mwihi,
kwa machoba majingi akiba
kujiba munkoba gweno.
7 Nambu Yesu ngalenga,
“Makachumbuyaje amama
bamba! Maleke bagabeke
magambu ga lichoba lya
machiko gango.
8 Akaocho mamma nabo
machoba goa, nambu

mmegangaje nane machoba
goa.”

Njama ju kunkoma Lazalo

9 Akayahudi ajingi ngaba-
joa Yesu akiba ku Beta-
nia. Bai ngabajenda kweno
ngiti kumagambu gukum-
mona Yesu tu, unyae bapate
kumona Lazalo ojwanyoite
Yesu kuboka kwa babawile.
10 Akakung'i akolo nga-
batenda njama jukunkoma
Lazalo,
11 maana kumagambu ga
Lazalo Akayahudi ajingi
ngabagaluka achilongochi
babe, ngabanhwamini Yesu.

Yesu ajingi Kuyelusalemu niilulu
(Matayo 21:1-11; Maluko 11:1-11; Luka 19:28-40)

12 Malabo jakwe, nken-
geni gwa bandu abaika
kusikukuu ngabajoa kube
Yesu akiba undela kuika
Kuyelusalemu.
13 Bai ngabatola makoti
gi mitende, ngabajenda
kumpokela kongo bakaton-
dobea malobe nu kulenga,
“Alumbigwe Nnoongo! Abe
ni kindimba jwenio
ojwapakuika ku liina
lya Angwana.
Babe ni kindimba Angwana
bu Kuisilaeli.”
14 Yesu ngampata mwana
liponda jumwe ngaombela
panani jakwe anda Ma-
jandiko Machwapi apa-
galenga,
15 “Makajobokaje, kilambo
cha Sayuni!
Nnole, Angwana binu ba-
tenda kuika,
anhwombi mwana liponda.”
16 Kingobu chenie akina-
punji bakwe bamanyingitije
ile yene, nambu Yesu
apakiba akoigwe, penia
ngabakombakela genia gak-
iba gaandikigwe kunhwalo
gwa jweno, na kutenda
bandu bakiba bantendila
genia.
17 Bandu ajingi babakiba
pamwe nakwe mangobu
apabankema Lazalo mulik-
abuli, nganhyoya kuboka
kwa babawile, ngabachala-
kicha gagapitile.
18 Kwagenia nkengeni gwa
bandu ngujenda kumpokela,
gambu boa ngabajoa kita
Yesu alaite iingi yi ikobo ye-
nie.
19 Mafalisayo ngabalenge-
lana, “Mmikulola? Tuotwije
kutenda chachoa! Nnolange
bandu boa bankengama.”

Bandu ba kilambo cha Kiyunani bapala kummona Yesu

20 Pakiba na Akagiliki
kati ja bandu babaika
kuyelusalemu kugongalela
mangobu ga mpapala gwe-
nio.
21 Akangweto ngaban-
nyendela Filipo, jwa kilambo
chuku Betisaida kweno
ku Galilaya, ngabalenga,
“Angwana, tupala kummona
Yesu.”
22 Filipo ngajenda, kun-
nengela Andulea, boa aka-
bele ngabajenda kunnengela
Yesu.
23 Yesu ngabalengela,
“mangobu gukoigwa Mwana
jwa Mundu gaike!

24 Nannengelanga kweli,
mbonje ya mapemba
maigala mbonje tu nambu
anda igwile pulundope
nukuwe. Anda iwile ipam-
bika mbonji ndu.
25 Mundu ojwapala bwomi
gwakwe, abakuoya, nambu
mundu ojwauchimwa
bwomi gwakwe padunia
jenje maubeka kumagambu
ga bwomi gwa machoba goa
pangapela.
26 Ojwapala kundumikia
mpaka angengame oti,
magambu genia papoti-
pala pambi nenga penia
mpakachi jwango pabakube.
Mundu jwajoa ojwandu-
mikia, Awawa bango ba-
pakunnyali jwenio.

Yesu alenga nhwalo gwa kiu chakwe

27 "Ngoe mwojo gwango
utenda kuwechuka, nongela
nike? Bo, nenge, 'Awawa,
makakiluchuje kingobu ch-
ene kinhikalile?' Nambu
nhikila kwa magambu ge-
nia kupala mbete kingobu
chukupotekigwa cheno.
28 Awawa, mulikoleye liina
linu."
Penia lilobe ngililenga
kuboka kumbengu, "Nankoliye,
na mbakulikoleya kabele."
29 Nkenga gwa bandu
gukiba ujemite peniapo
ngabajoa lilobe lyene, na
bange angweto ngabalenga,
"Alonge na mpakachi jwa
Nnoongo alonginago!"
30 Nambu Yesu ngabalen-
gela, "Lilobe lyenie lipitila
kumagambu gangoneje, ila
kumagambu ginu.
31 Ngoe nga kingobu cha
dunia jeno kuhukumigwa,
ngoe nkolongwa jwa dunia
jeno apakupenduligwa.
32 Nane pambakujin-
uligwa kunani ja dunia
mbakunhuta kila mundu
kwango."
33 Yesu alongela yene alaya
apakuwe kiu gani.
34 Nkenga gwenio ngug-
wannyanga, "Twe tulen-
galigwa na Malagilo giito
kutenda Kilisto apakutama
nukupelaje. Nhwotobo, bai
kulenga eti Mwana jwa
Mundu apakujinuligwa?
Jwenio Mwana jwa Mundu
nga meneke?"
35 Yesu ngabalengela, "Lu-
muli lubi tango namangweto
kuki ngobu kachoko. Nnyen-
dange tango mminalo lumuli
lwenio, ibe lubendu lukam-
pataje, maana ojwajenda
mulubendu kumanyaje
kwajenda.
36 Bai kingobu mminalo
lumuli lwenio muluamini ili
mpatange kube bandu bu
lumuli." Kuboka pa kulon-
gela malobe genia, Yesu nga-
jabula nu kujoba kutaali na
ngweto.

Bandu imanije

37 Iganukube Yesu akalaya
iingi yi ikobo yenie
nnongi jabe, angweto bun-
hwaminije.
38 Yene lilobe lyalongila
Nnondoli Isaya ngagatimia,
"Angwana, ngabene
abaamini nhwalo
gwito?

Na uwecho gwa Angwana ubonikini kubeneke?”
39 Yene baotwije kuamini,
na Isaya ngalenga kabele,
40 “Nnoongo ateila babe injwilii mio gabe,
bateilinge ajinga,
bakalolangaje kwa mio gabe,
bakamanyaje kwa malango gabe,
na bakamujilangaje, alenga Nnoongo,
kupa nalamiange.”
41 Isaya ngalenga malobe gena magambu ngakibona kibumo cha Yesu, ngalenga mialo jakwe.
42 Ata nyenie, akiilongoi ajingi ba Akayahudi ngabanhwamini Yesu. Nambu magambu ga Mafalisayo bannyeketilingije pukongolou kukujogopa kata kabenga muiteba yukugongalela.
43 Bapala kupata kibumo ku bandu kuliko kupata kibumo na Nnoongo.

Lilobe lya Yesu lihukumu

44 Kiboka cha pena Yesu ngalenga kwa lilobe likolo, “Mundu ojwaamini nenga, aamini netuje, ila anhwamini ojwandumite.
45 Ojwa amona nenga amona ojwandumite.
46 Nenga nga lumuli, nane inke padunia pano ibe boa abaamini bakabe mulubenduje.
47 Ojwagajoa malobe gango nambu kugakamulaje, nenga nunhwukumuje, maana ikila padunia kuhukumuje ila kukombola.
48 Jwanga gakamula malobe gango akweti jwa kunhwukumu. Lilobe lyale lyanongilage lela nga akimu jwabe lichoba lya kupela.
49 Nenga nongila ku amuli jango namweneje ila Awawa abandumitage nga abaamulicha nonge nike na nengi nike.
50 Nane manyi amuli jabe jileta bwomi gwa machoba goa pangapela. Bai neenga nenga gagatu gabanagila nenge.”

13

Yesu bajelea makongono akinapunji bakwe

1 Likaiga lichoba limwe kube mpapala gwa Pasaka kujingila, Yesu ngamanya kube kingobu chakwe chukuboka padunia nukujenda kwa Awawa kiike. Akiba bapaile kila kingobu bandu bakwe ababi padunia bapailinge mpaka kupela.
2 Yesu na akinapunji bakwe bakiba batamite kulye ndalilo. Mmaja akiba anyeile Yuda, mwana jwa Simoni Isikalioti, mawacho ga kung'aluka Yesu.
3 Yesu amanyi awamundu bankamwie madalaka goa, nukube jweno aboka ku Nnoongo.
4 Bai ngaboka penia pa mecha, ngabeka umbwega lutando lwakwe, ngatola kitambala nukukiundika mukibuno.
5 Kuboka penia ngajela maache muntungati, ngatumbu kajelea makongono

akinapunji bakwe nukuungula nikitambala echi akiundike.
6 Bai nganhwikili Simoni Petulo, jwombe Petulo ngalenga, “Angwana, mwe mpa kunyelea neenga?”
7 Yesu ngajanga, “Echandenda ngoe mikimanyije, nambu mammanya mwenekandae.”
8 Petulo ngannengela, “Mwe unyeleaje makongono!”
Yesu ngajanga, “Anda nukunnyeleaje mme nanengaje pamwe kabele.”
9 Simoni Petulo nganyanga, “Angwana makanyelea makongono tuje, unyeleye na maboko gango na mutwe uyo.”
10 Yesu ngannengela, “Ojwa jomwi kujoga apaligwije ukuya ila makongono gambu abi chwapi mmele gwoa, mangweto mmi chwapi nambu mmoaje.”
11 Yesu ammanyi ojwapakung'aluka, nga maana alenga, “Mmoaje mammi chwapi.”
12 Pajomola kajelea makongono nukwinda kabele lutando lwakwe, ngatama pamecha ngabalenge, “bo, mmanyingite genia aganantendelinge?
13 Mangweto ungema aboli na Angwana, mangweto nnonge chambone, ngapambile.
14 Bai andane nambi naboli na Angwana nannyeleinge mangweto makongono, na mangweto mpaligwa kujeleana makongono.
15 Nampilingite kulandanakia ibe mangwetumwe ntendi andi panantendilinge
16 Nannengelanga kweeli, mmanda nkolongwaje kumpeta nngwana mundu, wala ndundame nkolongwaje kupeta jwajo ojwantumite.
17 Bai anda mmikumanya genia mammaganga mbaya anda magatendite.
18 “Ganga ganongela gano giinu mmoaje. Ne namaanyi banachagwile. Nambu mpaka oti gatimie Majandiko Machwapi agalenga, ‘Jwajo jwali chakulya chango ang'alambwike.’
19 Nenga nannengalinge ilebe yenje ngoe tango nukupitilaje, ibe paibakupitila mpatange kuamini kube ‘nga nenga.’
20 Nannenge kweli, ojwampoke jwajo junantuma amboke ne, na ojwamboke nenga bapoke abandumite.”

Yesu alondola apakugalukigwa
(Matayo 26:20-25; Maluko 14:17-21; Luka 22:21-23)

21 Pajomola kulonge genia, Yesu ngaechuka umwojo ngachalakicha kulenga, “Nannenge kweli, jumwe kati jinu apakung'aluka.”
22 Akinapunji ngabalolana, baotwije kumanya bannonge mmene.
23 Jumwe kati ja akinapunji, jwombe Yesu

ojwakampala muno, akiba
atamite papipi na Yesu.
24 Simoni Petulo ngankiny-
ila nukulenga, “Makonye ba-
longe geniago kwa maga-
mbu ga beneke.”
25 Napunji jwenio
ngaegelela papipi muno
na Yesu, ngankonya,
“Angwana, nga beneke?”
26 Yesu ngajanga, “Jwajo
jwambakumpe kipande cha
nkate chanelite muchaani,
ngajweno.” Bai ngatola
kipande cha nkate ngalela
muchaani ngampe Yuda
mwana jwa Simoni Isikali-
oti.
27 Yuda papokela kipande
chenie, Lichetani ngilin-
nyingila. Yesu ngannengela,
“Champakutenda ntende
chokwe!”
28 Nambu akibaje wala
jumwe kati jabe ojwatamite
pamecha ojwaamanyi
alenga genia kwa magambu
gani.
29 Kwa magambu Yuda
akiba mmeka ela kati jabe,
bapemelela Yesu annenge
Yuda ajende akaemele
eipaligwa kusikukuu, an-
daje annenge apange cha-
chotichela kwa akaocho.
30 Bai Yuda apajomola ku-
tola kipande cha nkate chela
ngapita panja chokwe. Ikiba
kilo.

Amuli nhyono

31 Kuboka tu Yuda, Yesu
ngalenga, “Ngoe Mwana
jwa Mundu akoigwe, na
Nnoongo akoigwe nkati
jakwe.
32 Na anda kibumo cha
Nnoongo kiekwike nkati
ja Mwana, bai mwene
Nnoongo apakuekula
kibumo cha Mwana nkati
jakwe mwene, na matenda
genia chokwe.
33 Akinangota bango,
tango mbi namangweto
kwa kingobu chenje tu.
Mpakumbala, nambu ngoe
nanenge gaga ganalengela
achilongochi ba Akayahudi,
‘Kunyenda mangweto kuo-
toje kujenda!’
34 Nampeganga amuli nhy-
ono, mpalane andi panam-
palanga mangweto.
35 Anda mpaline mang-
weto jika, bandu maba-
manya mangweto makina-
punji bango.”

Yesu alondola Petulo apakungana

(Matayo 26:31-35; Maluko 14:27-31; Luka 22:31-34)

36 Simoni Petulo ngankonya,
“Angwana nyenda ko?”
Yesu ngajanga, “Kunyenda
kuotoje kungengama ngoe,
nambu maungengama mwe-
nakandae.”
37 Petulo ngankonya,
“Angwana, kwani kuotoje
kunkengama ngoe? Mbi
laachi kuwe kwa magambu
ginu.”
38 Yesu ngajanga, “Bo, mmi
laachi kuwe kwa magambu
gango?” Nannenge tango
na nkokoloko kubekaje
mpakungana patatu.

14

Yesu Ndela ja kweeli kwa Awawa

1 Yesu ngabalengela, “Makaechukaje mumyojo
jinu. Muamini Nnoongo,
nhwaminiange na nenga
uyo.
2 Kachabe Awawa bango
mubi niitamo ndu, ngoe
nyenda kupanga paali kwa
ajili jiinu. Ikabi yeneje kabi
nanengalinge.
3 Anda nyabwile kumpan-
ganakia paali kwa ajili ji-
inu, mambuja kuntolanga
ili namangweto mmegange
pambi nenga.
4 Mijimanyingite ndela ja
kujenda kweno kunyenda.”
5 Tomasi ngankonya,
“Angwana, tumanyije uk-
wannyenda, tupakuotobo
kujimanya ndela jene?”
6 Yesu ngajanga, “Nenga
nga ndela, na kweeli na
bwomi, abije jwaotwile ku-
jenda ka Awawa ila kuku-
petela kwango.
7 Ngabalengela, anda
umanyi nenga, mammanyi
na Awawa bango uyo. Na
mpaka ngoe mammanyi,
kabe mabweni.”
8 Filipo ngannengela,
“Angwana, mutulangile
Awawa, na twe aputupala.”
9 Yesu nganyanga,
“Ndamite na mangwetumwe
kingobu choeche, na gwe
Filipo umanyije? Ojwa
mweni neenga babweni
Awawa. Nhwotobo kulenga
‘mutulangi Awawa’?
10 Bo Filipo, kuaminije
mbi nkati ja Awawa na
Awawa babi nkati jango?”
Kibokachapena Yesu nga-
balengela akinapunji bakwe,
“Malobe ganannenge kwa
madalaka gangoje, nambu
Awawa bababi nkati jango,
bakamu maengo gabe.
11 Mpaligwa kuamini
panenga nenga mbi nkati
ja Awawa na Awawa babi
nkati jango. Andaje,
nhwaminiange kwa maga-
mbu ga ilebe yandenda.
12 Nanenge kweeli, ojwan-
hwamini apakutenda ilebe
yambakutenda nenga,
abakutenda ata mako-
longwa muno, kwa maga-
mbu nyenda kwa Awawa.
13 Na chachoa chela
champa kujopa kwa liina
lyango mandenda, kupala
Awawa balumbigwe nkati ja
mwana.
14 Anda unyopangite cha-
choa chela kwa liina lyango,
mandenda.

Uhuke ba Nnoongo

15 “Anda umbailinge
makamula Malagilo gango.
16 Nanenga manajopa
Awawa nabenia mabampa
jonge jukunnyangata, ojwa-
pakutama na mangweto
lemulemu pangapela.
17 Jweno nga Uhuke jwa
kweeli jwa Nnoongo. Dunia
kuotoje kumpokela maga-
mbu kuotoje kummona wala
kummanya. Nambu mang-
weto mumanyi magambu
baigi namangweto na babi
nkati jiinu.
18 “Nanekangaje mang-
weto ukeba, mainka kabele
kwinu.
19 Tango kachoko na
jene dunia jimonaje kabele

nambu mangweto mammona, na magambu ne namomi, namangweto uyo mamma mammomi.
20 Lichoba lyale palipa kuika mammanya nenga mbi nkati ja Awawa, na mangwetomwe mi nkati jango, nane nkati jinu.

21 “Ojwapokela amuli jango na kujikengama jweno nga ojwambala nenga. Na ojwambala nenga mapaligwa na Awawa bango na nenga manampala na kukilaya kujweno.”

22 Yuda jweno Yuda Isikaliotije, ngannengela, “Angwana, kuotolabo mwe kukilaya kwito nukube kuduniaje?”

23 Yesu ngannyanga, “Mundu anda ambaile akengame mapundicho gango, na Awawa bango mabampala, natwe matuika nukutama nabo.
24 Jwangambala ukengamaje maboulo gango. Nililobe elimilijoina lela ngiti lyangoje, ila lyabe Awawa abandumitage.

25 “Nannengilinge ilebe yene mangobu mbitango pamwe na mangweto.
26 Nambu Nnyangati, jweno Uhuke jwa Chwapi, jwombe Awawa bapakuntuma kwa liina lyango, mammola kila kilebe nukunkombokelanga yoa einanengalinge.

27 “Nanekela tengela, nampeganga tengela jango. Nampe andi pijitenda duniaje, makabe nambweleje wala kuechuka.
28 Nganyoanga panannengala, ‘Ne ndendakujabula, mambuja kabele kwinu.’ Makambailinge kabi mmi nalaa, kumagambu nyenda ka Awawa, benia akolongwa kumbeta ne.
29 Nannengelanga genia ngoe tango nukupitilaje, ibe pagapakupitila mme unhwamininge.
30 Nonge kabeje namangwetomwe ilebe ijingi kumagambu nkolongwa jwa dunia jeno atendakuwika, akwetije makakala kumbeta ne.
31 Nambu dunia jipaligwa kumanya napala Awawa, ngakwamana ndenda kila kilebe andi Awawa pabaamuliche.
“Nnyemange tuboke pamba!

15

Yesu nga nzabibu gwa kweli
1 “Nenga nzabibu gwa kweli, Awawa bango alemi
2 Kila lutambi nkati jango lwangapambika ngoko benia kuluboya, nakila lutambi olupambike kuluunila kupala lupambike muno.
3 Mangweto mwe mmilingite chwapi kwa magambu ga nhwalo go gunanengile.
4 Ntamange nkati jango, nane mandama nkati jinu. Andi yene lutambi kuotwaje jika jakwe kupambika ngoko nukutamaje munkongo

gwa zabibu, na yene uyo
mangwetomwe kuotwaje
kupambika ngoko nukuta-
maje nkati jango.
5 “Nenga nga nzabibu,
mangweto mwe ndambi.
Ojwatama nkati jango na
ne anda mbi nkati jakwe
jweno mapambika ngoko
majingi. Mana na neje,
nhwotolangaje kutenda
chachoa chela.
6 Mundu jwajoa jola
anda nukutamaje nkati
jango, kunneke panja andi
lutambi nu kujoma. Bandu
kulokota ndambi andi
yene nukuilekela pamwoto
itinike.
7 Anda ntamite nkati
jango na malobe gango
anda gatamite nkati jinu,
bai, nnyopechachoa chela
mampata.
8 Kibumo cha Awawa
bango kibonekane anda
mpambike ngoko majingi
nukube akinapunji bango.
9 Nenga nampailinge andi
Awawa pabambaile nenga,
ntamanga mumapalano
gango.
10 Anda nkamwile amuli
jango mantamanga muma-
palano gango, andi yene
nenga pangamwile amuli ja
Awawa nukutama muma-
palano gabe.
11 “Nannengile ilebe yenie
mbala laa jango jibe nkati
jinu nalaa jinu jikomale.
12 Jenje nga amuli jango,
mpalane andi panampala
mangweto.
13 Gabije mapalano mako-
longwa muno kupeta ma-
palano ga mundu jwaboya
bwomi gwakwe kumagambo
ga kaganja mundu.
14 Mangwetomwe maka-
ganja bango anda nteilinge
ganunhwamulicha.
15 Mangwetomwe nankema
kabeje makapakachi, mana
mpakachi kumanyaje gaba-
tenda angwana mundu,
nambu nenga nankema
mangweto makaganja ku-
magambu nanandulile goa
ganajoa kuboka ka Awawa
bango.
16 Mangweto unjag-
ulingeje ne, nambu ne
nanchagwile nukuntuma
nnyende mukapambike
ngoko, ngoko agalama,
bombe Awawa bampe cha-
choachela champa kujopa
kuliina lyango.
17 Bai amuli jango kwinu
nga jenje, mpalane.

Kuchimwa kwa dunia

18 “Anda dunia janchimwa
mangweto, nkombakela jin-
jimwite oti nenga.
19 Makabi mabandu ba-
padunia, dunia kabi jimpaile
andi bandu baakwe. Nambu
kwa magambu mangweto
bapaduniaje, ila ne nanch-
agulinge kuboka padunia,
kwa magambu genia dunia
janchimwanga.
20 Nkombokelange
aganannengelinge, ‘Mmanda
nkolongwaje kumpeta
nngwanamundu.’ Anda
bandu bambotike ne, ba-
pakumpotekanga namang-
weto uyo, anda bandu
bagapenekia maboulo
gango, mabagapenekia
naginu uyo.

21 Nambu genia goa ma-
bantendela mangweto kwa
magambu mangweto mwe
bango, magambu bumanyije
jwajo ojwa ndumite.
22 Nakabi nukuwikaje
nukulonge nabo, bakabi-
nagoje mabaja, nambu ngoe
kuotwaje kukikoola kube
banga mabaja.
23 Abanjimwa nenga,
bachimwa Awawa bango
uyo.
24 Ikabi nukutendaje
kwabe eibi yangatenda
mundu jwajotejola, bakabije
na mabaja, nambu ngoe
baloile gandendite ngaban-
jimwanga na Awawa bango
uyo.
25 Nga kwamaana gaga
gagaandikigwe Mumalag-
ilo gabe kweli, 'Batekun-
jimwanga pangamalemwa.'
26 "Papakuika nnyangati,
jwenio Uhuke jwa Nnoongo,
jwambakuntuma kwinu
kuboka kwa Awawa, jweno
Uhuke ba Nnoongo, apakun-
jalakicha ne.
27 Namangwetumwe uyo
maunjalakicha kwa maga-
mbu makiba na ne pamwe
pitumbala.

16

1 "Nannengila genia ku-
pala mikijilekaje imani jinu.
2 Bandu bapakumenga
mangweto mumajumba
gabe ga kugongalela. Kabele
kingobu kitenda kuika
iba kila ojwapakunkoma
mangweto akita atenda
yapala Nnoongo.
3 Bapakuntenda ilebe yene
kwa magambu bamanyije
Awawa, na bammanyije ne.
4 Bai nannengile ilebe
yene ibe kingobu chakwe
echikipakuika nkombokele
nanengile.

Maengo ga Uhuke ba Nnoongo

"Nanengilingeje ilebe
yenje kuboka pitumbulaga
magambu nakiba pamwe na
mangweto.
5 Nambu ngoe nanyen-
delela jwajo ojwandumite,
na abije na jumweje jwan-
gonya nyenda ko?
6 Kwa magambu ngoe
nanengelinge ilebe yene,
mmilingite echu mumyojo
jinu.
7 Nambu nanengelinge
kweli, mbaya jinu mangweto
ne nyabule, maana anda
nukujabuje Nnyangati jo
aikaje kwinu. Nambu
anda nyabwile, manantuma
kwinu.
8 Jwombe apapakuika
apakalenge kweli bandu
bapadunia mabaja gabe, na
gapala Nnoongo na hukumu
jakwe.
9 Balemwanga kwa maga-
mbu ga mabaja, babi kun-
hwaminije ne.
10 Balemwanga kwa maga-
mbu ga agapala Nnoongo,
kwa yene nyenda kwa
Awawa, mangweto umonan-
gaje kabele,
11 na balemwanga ku
nhwalo gwa hukumu, nko-
longwa jwa dunia jenje
ahukumigwe.

12 “Mbinago nduu gu
kunengela, nambu ngoe
kuotoje kugakamula.
13 Nambu apapakuika
Uhuke jwa kweli mabalon-
gelea kukweli joa, mana
ailenga kwa madalaka
gakweje, nambu ainengala
agapakujoa, na apakunenge
ilebe ipakuika.
14 Jweno apakungoya
nenga kwa magambu
apakunnengela gaga aga-
pakupata kuboka kwango.
15 Yoa ibakweti Awawa
nga yango, ngamana nengita
jweno Uhuke ba Nnoongo
apakunenge gaga agapaku-
pata kuboka kwango.

Kuwechuka mmojo na laa

16 “Kingobu tango kachoko
mangwetumwe umonaje,
nakuboka pakingobu ka-
choko maumona kabena!”
17 Penia akinapunji bakwe
bange ngabakonyana, “Babi
na mana gako pabatulenge,
‘Tango kingobu kachoko
mangweto umonaje, na
kuboka pakingobu kichoko
maumonage?’ Kabe alenga,
‘Nukube nyenda ka Awawa!’
”
18 Bai ngababe bakakonyana,
“Babi na mana gako pa-
balenga, ‘Tango kingobu
kichoko?’ Tumanyije echa
longela.”
19 Yesu ngamanya ba-
paila kunkonya, bai nga-
balenge, “Bo, nkonyana
magambu ganongila gala,
‘Tango kingobu kachoko
mangweto umonaje, na
kuboka pakingobu kachoko
maumonanga kabele?’
20 Nanenge kweli,
mangweto mpakuguta
nu kokaleka, nambu
dunia jipakube na laa.
Mpakuwechuka nambu
kuwechuka kwinu kuba
kugalambuka kube laa.
21 Kingobu amama
pabakikombola mwana
balola kuwechuka maga-
mbu ga kubinia kuiike,
nambu anda bajomwi
kukikombola kukukom-
boke kabeleje kubinia ko
kumagambu ga laa kube
mundu abelwike padunia.
22 Mangwetu mwe uyo
mmimukuwechuka ngoe,
nambu manunhwikalila ka-
bele, namangweto mpakube
na laa mumyojo jinu,
na laa jene abije mundu
ojwapakuboya kwinu.
23 “Lichoba lyene miny-
opaje chachoa. Kweli na-
nenge, chachoa champaka-
jopa Awawa kuliinalyango,
mabampa.
24 Mpaka ngoe manajopaje
chachoa kuliina lyango.
Nnyopange mangweto mam-
pata kupala laa jinu jilimbe.

Nijiotwile dunia

25 “Nanengila ilebe yenje
kukichobo nambu kingobu
makiika penia nonge kabeje
kukichobo, ninengela ndaa
ga Awawa.
26 Lichoba lyene mpaku-
jopa kuliinalyango, na na-
nengije mbakajopa Awawa
kumagambu ginu mang-
weto,
27 mana Awawa bampala
mangweto, kumagambu
mangweto umbala ne

na nhwamini moka ku Nnoongo,
28 Nenga ngamoka ka Awawa, nganhika padunia nangoche ndenda kujileka dunia na kubuja ka Awawa.”
29 Bai akinapunji baakwe ngabanenge, “Hoo! Ngoe nnenga kindema muno panga kichobo.
30 Ngoe tumanyi mwe mmanyi kila kilebe, kibije kilebe chukunkonya mundu jwajoa, na yene tuamine mmoka ku Nnoongo.”
31 Yesu ngaba janga, “Bo, nhwamininge ngoe?
32 Kingobu kitenda kuika, kabe kiike, iba mangweto mmoa mmaganga mpwilikine kila mundu kachakwe na ne uneka jika jango. Pibile, nambu ne jika jangoje, magambu Awawa babi pamwe na ne.
33 Nanengelinge ile yenje ili mmegange na tengela kukulondana nanenga. Dunia jipakumpeganga kulaga, nambu nhwimbililange! Ne nijiotwile dunia!”

17

Yesu bajopela akinapunji bakwe

1 Yesu apajomola kulenga genia, ngalola kunani kumbengu, ngalenga, “Awawa, mangobu gaike! Mankoleye Mwana jwinu na jweno Mwana apate kunkoleya.
2 Andi yene ngamampe mwanajwinu kinala kubandu boa, kupala mapegange bwomi gu machoba goa pangapela kubenia boa abamapile.
3 Nabwomi gwa machoba goa pangapela nga gongono, bummanye mwenga mammi jika jinu Nnoongo jwa kweli, nukummanya Yesu kilisto oju muntumite.
4 Nenga nankolie pamba padunia, ngamilishe liengo eliumbile ndende.
5 Ngoe, Awawa, ungoleye nnongi jinu kukibumo cha ngweti tangu nukupanganaje dunia.

6 “Nantendite mmanyikane ku bandu baba abaumbile kuboka kudunia. Bakibanga bandu binu, nane ngumbe babe bango. Na benia bilikamulinge lilobe linu.
7 Ngoe bamanyi kila echiumbile kibokita kwinu.
8 Nenga napilangite malagilo agaumbile, na benia bapokalinge, bamanyangite kweli mokite kwinu, na baamininge mwenga makande kunduma.

9 “Najope angweto, nijijope duniaje, nambu najopela bumbile, gambu nga binu.
10 Goa gambinago nga ginu, naginu nga gango, na kibumo chango kibonakine mubenia abaumbile.
11 Na ngoe nhika kwinu. Mbikabeje padunia nambu angweto babi padunia. Awawa Bachwapi! Kwa makakala ga liina linu eliumbile, chonde malolelange gwicho babegange kilebe chimwe.

12 Apanakibanabo, nenga
nganalolelanga gwicho ku-
makakala ga liina linu lium-
bile. Nenga nalolile, abije
ata jumwe jwajomwike.
Nambu jwajo jumwe mwana
jwa obite ili Majandiko
Machwapi gatimie.
13 Bai ngoe nhika kwinu,
nanongile ilebe yenje
padunia, ili baotolange
kutama kwambone mulaa
jango.
14 Nenga napilangite
malagilo giinu, na bandu ba-
padunia ngabaachimwanga,
magambu angweto ba-
paduniaje, andi yene nenga
napadunia panoje.
15 Nyopa maboyange
paduniaje, nambu nyopa
malolele na jwajo Mmaja.
16 Angweto bapaduniaje
andi nenga nambi bapikil-
amboje.
17 Bajeguye kwa kweli,
lilobe linu nga kweli.
18 Anda yene ungingita
padunia, nane uyo natu-
mangite padunia.
19 Na kwa magambo
gabe namwene nikilumike
kupala namangweto uyo
bajeguigwe mukweli.

20 "Najopilanga angweto-
tuje, nambu najopelanga na
bange bandu abapa kuamini
nenga kuboka mulilobe
lyabe.
21 Nyopa ili booa babe
kilebe chimwe. Awawa!
Nyopa babe nkati jito,
andi nyene mwe pammile
nkati jango nane nkati jinu.
Nyopa babe kilebe chimwe
ilidunia jipate kuamini
mwenga maungingite.
22 Neenga napilangite
kibumo uchache chamamba
nenga, ili babe kilebe
chimwe andi twe tubi kilebe
chimwe.
23 Nenga mbe nkati jabe
namwe mme nkati jango.
Nanyopa malimbie na
kube kilebe chimwe, ili
dunia jimanye mwenga nte
kunduma na ntenda kapala
angweto andi paumbala
nenga.
24 "Awawa! Mbala aba
abaumbile, babe pamwe
nane penia pambile, ili
bakibone kibumo chaum-
bile, kwa magambu mambai
tango nukupanganaje dunia.
25 Awawa Bambone!
Dunia jummanyije, nambu
ne numanyi, nangweto
bamanyi mwenga maundu-
mite.
26 Nammekite umanyikane
kwabe, manyendekea ku-
tenda nyene, ili mapalano
gaminago kwango ube nkati
jabe, nane mbe nkati jabe."

18

*Yesu bammeka mu-
makakala*
*(Matayo 26:47-56; Maluko
14:43-50; Luka 22:47-53)*

1 Yesu apalongela genia,
ngajenda kwiye ja lukemba
olukemigwa Kidiloni, na-
jweno pamwe nakinapunji
bakwe. Paali penia pakiba
na bositani, najweno Yesu
ngajingi mweno pamwe
nakinapunji bakwe.
2 Yuda, ojwang'aluka Yesu,
apamaanyi paali pena, kila

kingobu Yesu akongana na
akinapunji bakwe kweno.
3 Bai Yuda ngato
kikundi cha manjolin-
joli na akalenda kuboka
kwa akakung'i akolo na
Mafalisayo, ngaika nabo
pabositani bapotwi muli,
niimbelembele na chilaa.
4 Yesu, kongo akamanya
goa agapakumpata, ngapi-
tila, ngabakonya, “Mam-
palanga meneke?”
5 Nabenia ngabannyan-
gula, “Yesu jwa ku Nazaleti!”
Yesu ngabalengela, “Nga-
nenga.”
Yuda ojwa akanng'aluka
Yesu, akiba ajemite penia
pamwe nabo.
6 Bai Yesu apabalen-
gelinge, “Nganenga,”
ngababuja unyuma, ngabag-
weganga pae.
7 Yesu ngabakonya kabele,
“Mampala mene?”
Ngabannyangula, “Yesu
jwa ku Nazaleti!”
8 Yesu ngabalengela,
“nanengalinge nganeenga.
Anda umbala nenga
malekange angweto bajab-
ulange.”
9 Alenga genia ili gapate
kutimia gaga agaakalenga,
“Baba abaumbile nun-
hwoiteje ata jumwe.”
10 Simoni Petulo akiba na
upanga, bai ngaucholomola,
nganhweketa lichikilo lya
kalelo mmanda jwa akung'i
akolo. Mmanda jwenio
akemigwa Malukusi.
11 Bai Yesu ngannenge
Petulo, “Mmuye upanga
gwinu muala. Bo, nakany-
weje kikombe cha matecho
echibambi Awawa?”

Yesu nnongi ja Nkung'i Nkolongwa ojwakonda Anasi

12 Kikuta cha akalenda,
na akolongwa babe na
akalenda ba Akayahudi
ngabampuki Yesu, nga-
bantaba
13 ngabampeleka oti kwa
Anasi. Anasi nga akimundu
analome ba Kayafa, benia
bakiba Akung'i Akolongwa
chaka chene.
14 Jwenio Kayafa ngaojwa
balengela Akayahudi nga
mbaya mundu jumwe awe
kumagambu ga bandu.

Petulo ankana Yesu
(Matayo 26:69-70; Maluko 14:66-68; Luka 22:55-57)

15 Simoni Petulo pamwe
na napunji jonge nga-
bankengama Yesu. Na-
punji jonge jweno akate
kumanyikana kwa akung'i
akolo, uyo ngajingi pamwe
na Yesu unyumba panchana
pa akung'i akolo.
16 Nambu Petulo akiba
ajemite panja, papipi na
nniango. Bai napunji jonge
jweno ojwakiba amanyikine
kwa akung'i akolo ngapita
panja ngalonge na mmanda
munkege, nnende nniango,
ngannyingia Petulo un-
yumba.
17 Munkege nnenda jwa
nniango ngankonya Petulo,
“Bo, namwe uyo nga bamwe
ba akinapunji ba mundu
ojojo?”
Petulo ngannenge, “Neje!”

18 Akabanda na akalenda
bakiba bakoite mwoto
kumagambu pakiba na
malili, ngaba jotanga
mwoto. Jwombe Petulo
akiba ajemite pamwe nabo
ajota mwoto.

Akung'i akolo bankonya Yesu
(Matayo 26:59-66; Maluko 14:55-64; Luka 22:66-71)

19 Bai Akung'i Akolongwa
ngaba nkonyeke Yesu
nhwalo gwa akinapunji
bakwe na maboulo gakwe.
20 Yesu ngannyangula,
“Nongile na kila mundu goa
pukongolou. Kila kingobu
mbundiche munyumba ja
kunyopa Nnoongo na mun-
yumba ja Nnoongo, paali
apabakongana Akayahudi
boa, na wala nengitije
chachoti chela kwa kuiya.
21 Kwa nike ungonyekea
nenga? Makonyekea baba
abajoaninge nike nalen-
gelinge. Angweto bamanyi
aganalengelinge.”
22 Yesu palenga genia
nnendei jumwe ojwa kiba
ajemite penia ngamputa
likopi nukulenga, “Bo, nga
apamajanga akung'i akolo?”
23 Yesu ngannyanga,
“Anda nengite mabaja,
nchalakiche ubaja gweno,
nambu anda nengite gam-
bone, mboni umbuta?”
24 Bai Anasi ngampeleka
Yesu abi atabigwe, kwa
akung'i akolo Kayafa.

Petulo ankana Yesu kabele
(Matayo 26:71-75; Maluko 14:69-72; Luka 22:58-62)

25 Petulo akiba penia ajota
mwoto. Bai ngabankonya,
“Bo, namwe uyo ngabamwe
ba akinapunji bakwe?”

Jwenio ngakana nuku-
lenga, “Neje!”

26 Jumwe jwa aka-
pakachi ba Akung'i Ako-
longwa, nnongo gwa
ojwaeketigwa lichikilo na
Petulo, ngankonya, “Bo,
mwe namwenije kukijongo
pamwe na jwenio?”

27 Petulo ngakana ka-
bele, kingobutu nkokoloko
ngabeka.

Yesu nnongi ja Pilato
(Matayo 27:1-2,11-14; Maluko 15:1-5; Luka 23:1-5)

28 Bai pakiba kilokilo,
ngabantolanga Yesu kuboka
kwa Kayafa, ngabampeleka
kuboma. Nangweto kupala
baotolange kulye Pasaka,
bajingilingije unyumba ja
boma bakanangita kube
nuchaapu.
29 Kwa nyene, Pilato
ngapita panja, ngalenga,
“Mmilingiti na machitaka
gani na mundu jonjo?”

30 Ngabannyangula, “Anda
jonjo akabi na malemwaje
kabi tunetitije kwinu.”

31 Pilato ngabalen-
gela, “Aja, muntolange
mmenimangweto, maka
nhwukumu ukengama na
malagilo ginu.”

Akayahudi ngaba nnyanga,
“Twe tukwetije amuli ja
kunkoma mundu jwajoti-
jola.”

32 Itendigwa nyenie
japata kulenganila mal-
obe agalenga Yesu kulaya
apakuwe kiwe nike.
33 Pilato ngajingi kabe un-
yumba muboma, ngankema
Yesu nukunkonya, “Eti
mwe ngama ngwana ba
Akayahudi?”
34 Yesu ngannyanga, “Bo,
genia nga malobe ginu au
bange batennengela mialo
jango?”
35 Pilato ngannyangula,
“Bo, ne Nayahudi? Bandu
binu na akakung'i bannetite
kwangone. Ntendite nike?”
36 Yesu ngannyanga,
“Kingwana chango chapa
dunia jenjeje. Anda king-
wana chango chakabi cha
dunia jenje, akapakachi
bango kabibambutanile
nakabekigwaje mumaboko
ga Akayahudi. Nambu
ngoe kingwana chango nga
chapambaje.”
37 Penia Pilato ngannen-
gela, “Bai mwe nga Mang-
wana?”
Yesu ngajangula, “Mwe
nnengite kutenda nenga
Nangwana. Nenga melwike
kwa magambu genia, na
magambu genia nhike
padunia nijichalakiche
kweli ku bandu kila mundu
jwabi mukweli jenie kum-
benikia.”
38 Pilato ngannenge,
“Kweli nga nike?”

Yesu aukumigwa kuwe
(Matayo 27:15-31; Maluko 15:6-20; Luka 23:13-25)

Pilato apalenga ge-
nia, ngabajendele kabele
Akayahudi panja, ngabalen-
gela, “Nenga mbikulolaje
lilemwa lyalyoa kwakwe.
39 Nambu lubi lukobo
nenga kunnekeke mpungwa
jumwe mangobu ga Pasaka.
Bai mpalanga nannyo-
golelange Nngwana jwa
Akayahudi?”
40 Penia ngabatenda man-
jega, “Ije! Jwenio je, manyo-
golele Balaba!” Balaba jwe-
nio akiba mpoki.

19

1 Bai Pilato ngaamulicha
Yesu atoligwe aputigwe
iboko.
2 Manjolinjoli ngagaloka
ulembalemba gwa miba,
ngabankwindiya umutwe,
ngagankwindiya ngobo
ndandamau jibakwindanga
akangwana.
3 Kunhwikalila nnongi
jakwe nukulenga, “Shikamoo,
Angwana ba Akayahudi!”
Ngabamputa makopi.
4 Pilato ngapita panja
kabele, ngabalengela,
“Nnolange, nanneta panja
kwinu, mmegange mmanyi
neenga nagabwenije
malemwa gagoa kwakwe.”
5 Bai Yesu ngapita panja,
akwindite ulembalemba
gwa miba nilijou libakwin-
danga akangwana. Pilato
ngabalengela, “Nnolange!
Mundu jwene nga ojo.”
6 Akakung'i akolo na
akalendei pabammona nga-
batondobea lilobe, “Mam-
mambe munchalaba! Mam-
mambe munchalaba!”
Pilato ngalenga, “Bai man-
tolange, mmene mangweto

makammambe munchalaba,
magambu ne nagabwenije
malemwa gagoa kwakwe.”
7 Akayahudi ngaban-
nyanga, “Twenga tukweti
Malagilo, nakagakengama
magambu ga Malagilo
genia mpaka awe, maga-
mbu akitenda Mwana jwa
Nnoongo.”
8 Pilato apajoa malobe ge-
nia ngajogopa muno.
9 Bai Pilato ngajingi
muboma kabele, ngankonya
Yesu, “Mmoka kole mwe?”
Nambu Yesu ajangitije.
10 Pilato ngannengela,
“Kulongelaje na nenga? Bo,
umanyije kutenda ngweti
kinala chu kunnekekea ni
kinala chu kummamba?”
11 Yesu ngajanga, “Mak-
abije na kinala chachoa
kwango, akabi Nnoongo
nukumpeje. Magambu
genia, jwajo ojwangamuye
ne kwinu abi na mabaja
makolongwa muno.”
12 Pilato apajoa genia, nga-
pala ndela jukunnekekea,
nambu Akayahudi ngaba-
chobela manjega, “Anda
manekakie mundu jonjo,
mwe maganjaje na nkolo
jwa kilambo cha Loma.
Kila mundu ojwakitenda
nngwana ankana nkolo jwa
kilambo cha Loma!”
13 Pilato apajoa malobe
geniago, nganneta Yesu
panja, ngatama pikitebwe
cha hukumu, paali pa-
pakemigwa “Sakafu ja
Maganga” kwa kilonge
cha Akaebulania, ikonda
Gabatha.
14 Ikiba kingobu cha
nalumu, lichoba lya ku-
pangania Pasaka. Pilato
ngabalenge Akayahudi,
“Jwenio Nngwana jwinu!”
15 Angweto ngabaton-
dobea lilobe, “Mankome!
Mankome! Mamambe
munchalaba!”
Pilato ngabakonya, Bo,
nammambe nngwana
jwinu?
Akakung'i akolongwa
ngabajanga, “Twenga tuk-
wetije angwana nambu
nkolongwa jwa Loma tu!”
16 Penia, Pilato nganka-
muya Yesu mumaboko ga
Akayahudi kupala bam-
mambe munchalaba.

*Yesu abambigwa muncha-
laba*
*(Matayo 27:32-44; Maluko
15:21-32; Luka 23:26-43)*

Bai ngabantola Yesu.
17 Na jwenio ngapita panja
kongo apotwi nchalaba
gwakwe kujenda paali
papakemigwa “Kitongo
cha Mutwe” Kwa kilonge
cha Akaebulania ikonda
Goligota.
18 Penia nga pabam-
mamba Yesu, uyo bak-
abamba bandu bange abena,
jumwe kingonu cha kalelo
na jonge kingonu chakwe
cha kangeja, Yesu panakati
jabe.
19 Pilato ngaandika litan-
gacho ngabeka panani ja
nchalaba. Echibaandika,
“Yesu ju Kunazaleti, Nng-
wana jwa Akayahudi.”
20 Akayahudi ajingi ngaba-
choma litangacho lyene,

mana paali penia pabambigwa Yesu pakiba papipi
na Panyini. Kabe litangacho
lyene likaandikigwa kwa ka-
bila ja Kiebulania, Kilatini,
na Kigiliki.
21 Bai akakung'i akolo
ngabannenge Pilato,
“Makaandikaje, ‘Nngwana
jwa Akayahudi ila, Mundu
jwenio alengita, nenga
nangwana ba Akayahudi.’ ”
22 Pilato ngajanga,
“Gaandike, andike!”
23 Manjolinjoli kuboka
pa kumamba Yesu, nga-
batolanga ngobo yakwe,
ngababagana mapungu
ncheche, lipungu limwe kila
linjolinjoli. Ngabatolanga na
kanju jaakwe, kanju jene
jikiba ilokigwe kukipande
chimwe tu, janga nchono.
24 Bai genia manjolin-
joli ngagabeka machabuli,
“Takapachulaje, nambu
tutendi kiumbuumbu jibe
jabene.” Nhwalo gweno
utendigwa ili gatimie
Majandiko ga Machwapi
gagalenga,
“Ngababagana kikwindo
chango,
na ngobo yango ngabapigi
kula.”
Bai yene ngapagatenda man-
jolinjoli.
25 Papipi na nchalaba gwa
Yesu bakiba bajemangite
Amamundu, na alombo
ba amamundu, Maliamu
aanaba Kilopa, na Maliamu
Magidalena.
26 Yesu pababona ama-
mundu, na papipi nabo
ajemite jwajo napunji
jwampaile, ngabalenge ama-
mundu, “Amama, nnola,
jweno nga mwana gwinu.”
27 Kuboka penia nganenge
napunji jo, “Nola, benia
nga amabinu.” Na kuboka
kingobu chenie napunji jo
ngabantola atame kachabe.

Kiu cha Yesu
(Matayo 27:45-56; Maluko 15:33-41; Luka 23:44-49)

28 Kuboka penia Yesu nga-
lola goa gatimie, na ili Ma-
jandiko Machwapi gapate
kutimia, ngalenga, “Nola ny-
ota.”
29 Penia pakiba na ntun-
gati utweli siki. Penia
ngabachwika litonji musiki
ngababeka mulutela lwa
isopo, ngabammeka pakano.
30 Yesu pachwena siki
jenie, ngalenga, “Galen-
ganile!”
Kuboka penia ngakotima
mutwe, ngajomoka.

Yesu aomigwa nkuki pulubao

31 Ikiba ijumaa, lichoba li
kupangana. Yene kukupala
mibele jikatamaje mumicha-
laba lichoba li Kupomalela,
mana lichoba lyene li Kupo-
malela likiba likolongwa,
Akayahudi ngabanyopa
Pilato makongono ga benia
ababambigwa gatwekuligwe
na mibele jabe jiboigwe.
32 Bai manjolinjoli ngaga-
jenda, ngagatweku makon-
gono ga jwajo mundu ju ku-
tumbula na jwajo jwa pili be-
nia bakiba bakabambigwa
pamwe na Yesu.

33 Nambu pabanhwikalila
Yesu, ngabalola awile, ku
yene bantunwije makon-
gono.
34 Linjolinjoli limwe
ngalyampojola pulubao
kwa nkuki, ni kingobu tu
ngijipita myai na mache.
35 Mundu ojwaubweni
nhwalo gwenio achalakiche
kupala mangweto mpate
kuamini genia galongile
nga ga kweli, kabe benia
bamanyi balonge kweli.
36 Nhwalo gweno
utendigwa kupala Ma-
jandiko Gachwapi galen-
ganile, “Kubeje wala kiupa
chakwe chimwe chikipa
kutwekuligwa.”
37 Kabe Majandiko gange
galenga, “Bandu mabanno-
lakea jwajo jubampojwile.”

Machiko ga Yesu
(Matayo 27:57-61; Maluko 15:42-47; Luka 23:50-56)

38 Kuboka pa genia,
Yusufu ju kilambo cha
Alimatayo, ngannyopa Pilato
ampe mmele gwa Yesu.
Yusufu akiba napunji jwa
Yesu, nambu jwachili,
gambu bajogopa akiilongoi
ba Akayahudi. Bai, Pilato
ngajeketela. Yene Yusufu
ngajenda, ngautola mmele
gwa Yesu.
39 Jwombe Nikodemo
jweno akanyendele Yesu
machoba ga unyuma kilo,
ngaika kongo apotwile
kiwanga cha mauta ga
manemane na ubani kilo
salasini.
40 Bai ngubutola mmele
gwa Yesu, ngaubiligila
chanda pamwe na ilebe
inakunungila andi lukobo
lwa Akayahudi machiko
gabe.
41 Paali penia pabam-
mamba Yesu pakiba kijongo,
ni kijongo chenie likiba
likabuli liyono tango lyanga
nchika mundu.
42 Bai kumagambu ga
maengo ga Akayahudi ga
kupanganikia lichoba lya
Kupomolela, na kumagambu
likabuli libile, ngabammeka
Yesu mwenio.

20

Likabuli jika
(Matayo 28:1-8; Maluko 16:1-8; Luka 14:1-12)

1 Kindabi ndabi Jumapili,
pakiba tango nu lubendu,
Maliamu Magidalena nga-
jenda kulikabuli ngalibona
libwe lela liboigwe paniango
gulikabuli.
2 Bai ngajenda lubelo
mpaka kwa Petulo na jwajo
napunji jonge ojwampai
muno Yesu, ngabalenge-
langa, “Bammoite Nngwana
mulikabuli, na tukumanyije
kubummekite.”
3 Petulo pamwe na napunji
jongi jola ngabajendanga ku-
likabuli.
4 Boa akabele babutuka
lubelo nambu jwajo napunji
jongi jola ngabutuka kum-
peta Petulo, ngalongelela
kuika kulikabuli ko.
5 Palita na kulinga mu-
likabuli ngakibona chanda,
nambu ajingije nkati.

6 Simoni Petulo na jweno
ngaika akankengama, nga-
jingila mulikabuli. Mweno
ngakibona chanda,
7 na kitambala chache
chabantabali Yesu umutwe.
Kitambala chenie kikiba
pamweje na chanda ila
kikiba kitundanigwe kibi
pajika jakwe.
8 Kubokapenia jwajo na-
punji jwalongalile kuika ku-
likabuli, ngajingi uyo nkati
ngalola, ngaamini.
9 Bakiba tango bana-
manyaje Majandiko Mach-
wapi gagalenga mpaka
ayoke kuboka kwa abawile.
10 Bai akinapunji benia
ngababuja kachabe.

Yesu ampitila Maliamu Magidalena
(Matayo 28:9-10; Maluko 16:9-11)

11 Maliamu akiba ajemite
panja ja likabuli, akaguta.
Kongo abi tango akaguta,
ngalita nukulinga mulikab-
uli,
12 ngababona akapakachi
abele bakwindite ngobo
nhuu, batamite pubugonike
mmele gwa Yesu, jumwe
kumutwe na jonge ka-
makongono.
13 Akapakachi benia
ngabakonya, “Amama
mbona ntenda kuguta?”

Jwombe ngajanga,
“Baboyangite Angwana
bango, na nukumanyije
kababekite!”
14 Kuboka pa kulenga ge-
nia, ngatendabuka unyuma,
ngamona Yesu ajemite pe-
nia, nambu amanyije ku-
tenda Yesu.
15 Yesu ngankonya,
“Amama, nng'uta nike?
Mampala meneke?”

Maliamu apemelela jweno
nnendei jwa bostani, ngan-
nenge, “Angwana anda mwe
ntekumoya, unengele kam-
abekite, nane nakatole.”
16 Yesu nganenge,
“Maliamu!”

Na jweno Maliamu nga-
tendabuka nganenge Kiebu-
lania, “Laboni!” Laboni
mana gakwe Apundichi.
17 Yesu nganenge,
“Makangamuje, magambu
nanajendaje tango kunani
ka Awawa. Nambu nnyende
kakanuna bango makalen-
gele, ‘Nyenda kunani ka
Awawa bango na Awawa
binu, Nnoongo jwango na
Nnoongo jwinu.’ ”
18 Yene Maliamu Magi-
dalena ngajenda kwa aki-
napunji ngabalenge nhwalo
gweno babweni Angwana,
na banengi genia.

Yesu bapitila akinapunji bakwe
(Matayo 28:16-20; Maluko 16:14-18; Luka 24:36-49)

19 Ikiba kimuyo ja lichoba
lyene lya Jumapili. Aki-
napunji bakiba bakongine
pamwe unyumba, ni
milyango jakiba jijigaligwe
magambu batenda kajogopa
achilongochi ba Akayahudi.
Bai Yesu ngaika, ngajema
panakati jabe, ngabalenge,
“Tengela jibe kwinu.”

20 Pajomola kulenga genia,
ngabalaya maboko gakwe na
lubao lwakwe. Bai akina-
punji bakwe ngabaala mojo
muno kabona Angwana.
21 Yesu ngabalenge kabele,
“Tengela jibe kwinu! Andi
Awawa apabandumite ne na
ne nantuma mangweto.”
22 Kuboka penia ngabalu-
mika angweto na kalenge,
“Mpokelange Uhuke jwa
Chwapi.
23 Anda malekekeinge
bandu mabaja gabe
balekekeigwe anda nakalekekeje
balekekeigwaje.”

Yesu na Tomasi

24 Tomasi jumwe jwa ak-
inapunji komi na abena,
ojwa kemigwa Mabela, ak-
ibaje pamwe na angweto
kingobu paika Yesu.
25 Bai baba akinapunji
bangiba ngabanenge, “Tab-
weni Angwana.”
Tomasi ngabalenge anda,
“Nagabwenije mabalilo ga
michumali mukubokojabe
na kubeka lukonji lwango
palibalilo gena, na kubekaje
luboko lwango pulubao
lwabe, aminije.”
26 Bai kuboka pa ma-
choba nane akinapunji
bala ngabakongana kabele
unyumba, bakiba na Tomasi.
Na milyango mujigale,
nambu Yesu ngaika ngajema
panakati jabe, ngalenga,
“Tengela jibe kwinu.”
27 Kuboka penia ngan-
nenge Tomasi, “Nnete
lukonji lwinu pamba na
magabone maboko gango,
nnete lukonji lwinu na meke
pulubao lwango. Makabe na
mbweleje, nhwuamini!”
28 Tomasi nganyanga,
“Angwana bango na
Nnoongo jwango!”
29 Yesu nganenge,
“Bo, nhwamini maga-
mbu umweni? Mbaya
abaamini nukumonaje,
nambu baamininge.”

Magambu ga kuandika kitabu chenje

30 Yesu akalaya iingi
yi ikobo ijingi nnongi ja
akinapunji bakwe yenge
yangaandikigwa mukitabu
chenje.
31 Nambu yenje iandikigwe
ili mpate kuamini Yesu
nga Kilisto, Mwana jwa
Nnoongo, na kukunhwamini
mpatange kube na bwomi
kwa makakala ga liina
lyakwe.

21

Yesu bapitilanga akina-punji saba

1 Kuboka pagenia, Yesu
ngabapitila akinapunji
bakwe kabele umbwega ja
lilaba lya Tibelia. Ngaba
pitilanga yene,
2 Simoni Petulo, Tomasi
ojwa kemigwa mabela,
Natanaeli, jukukilambo cha
Kana Galilaya, ingota ibele
ya Zebedayo na akinapunji
bakwe bange abele, bak-
ibanga boa pamwe.
3 Simoni Petulo nga-
balenge, “Nyenda kulopola
yamaki.”

Bombe ngabannengela, “Na twe tupakulongwana namwe.” Bai ngabajenda, ngabaombe muntumbwi, nambu kilo jene bapatangitije kilebe.

4 Pitumbula kuchee, Yesu akajema umbwega ja lilaba likolo. Nambu akinapunji bamanyije kutenda jwenio akiba Yesu.

5 Bai Yesu ngabakonya, “Achikakombo mpatiteje yamaki?”

Ngabajanga, “Tupatitije kilebe.”

6 Yesu ngabalengela, “Nnekele lipelele kingonu chakalelo ja ntumbwi, namangweto mampata yamaki.” Bai ngabalekela lipelele nambu ngoe baotwije kuuta kabele, magambu ikajoloka yamaki.

7 Penia napunji jwajo ojwapaligwe na Yesu ngannenge Petulo, “Ngangwana!” Simoni Petulo apajowa Ngangwana, ngakitaba ngobo jakwe maana akiba makengele, ngagoloke umache.

8 Nambu baba akinapunji bange ngabaika kumbwani na ntumbwi kongo bakauta lipelele elitweli yamaki. Bakiba kutaalije na kujomo, ila bakiba kube kipemo cha meta mia jimwe kuboka muluboga.

9 Pabaika kujomo ngabaubona mwoto gwa makala upambigwe na panani jakwe pabekigwe yamaki na nkate.

10 Yesu ngabalengela, “Nnetange pamba yenge yamaki yannopwile.”

11 Bai Simoni Petulo ngaombe muntumbwi, ngajomboka mpaka kujomo lipelele lyale elitweli yamaki ngolongolo mia jimwe na amusini na itatu, naiganukube yamaki ndu yene lipelele linyopwikije.

12 Yesu ngabalengela, “Nhwikange nnabuke.” Akibaje wala jumwe kati ja akinapunji jwajigite kunkonya Yesu, “Mwe mabene?” Maana bamanyi benia Angwana.

13 Yesu ngaika, ngatola nkate, ngabape. Ngatenda uyo na yamakiye.

14 Penia pakiba kingobu cha patatu Yesu kapitila akinapunji bakwe kuboka ja kuyoka kuboka kwa abawile.

Yesu na Petulo

15 Pabajomola kulye, Yesu ngankonya Simoni Petulo, “Simoni mwana jwa Yohana! Bo, umbaile nenga kupeta ababa?”

Petulo ngajanga, “Umo Angwana, umanyi nenga nampaile mwe.”

Yesu ngannengela, “Nng'oye yana yamambelele gango.”

16 Yesu ngannenge mala ja pabele, “Simoni mwana jwa Yohana, umbaile?”

Petulo ngajanga, “Umo Angwana, umanyi nampaile.”

Yesu ngannengela, “Nng'oye mambelele gango.”

17 Yesu ngankonya mala ja
patatu, “Simoni mwana jwa
Yohana, Bo, umbaile?”

Petulo ngaechuka mag-
ambu ankonyite mala ja
patatu, “Umbaile?” Ngan-
nengela, “Angwana, mwe
mmanyi goa. Mwe mmanyi
kutenda mbi kumpala.”

Yesu ngannengela,
“Nng'oye mambelele gango.
18 Nannengela kweli,
pamakiba makakombo may-
obalile kujenda okumpaala.
Nambu pampakube ma-
chiokolo mpakutondobea
maboko ginu, na mundu
jonge apakuntaba na
kumpeleka kwangapala
kujenda.”
19 Kukulenga genia, Yesu
alondola kiu chapakuwe
Petulo na kunkoya Nnoongo.
Kuboka penia ngannengela,
“Ungengame!”

Yesu na jwajo napunji jonge

20 Penia Petulo ngatend-
abuka, ngammona jwajo
napunji ojwampaile Yesu
akakengama napunji jwenio
ngajwajo jwatamita papipi
na Yesu kingobu cha ku-
lye ndalilo na kunkonya,
“Angwana ngabeneke aba-
pakung'aluka?”
21 Bai Petulo apammona
jweno, ngankonya Yesu,
“Angwana, ojo bo?”

22 Yesu ngannyanga, “An-
dambai aigale mpaka pam-
bakuika, ganhusu nike? Un-
gengame!”

23 Bai nhwalo gweno
nguujoanika kubene akang-
wetojika napunji jwenio
ajomokaje. Nambu Yesu an-
nengije kutenda ajomokaje.
Ila ngalenga, “Anda mbala
aigale mpaka pambakuika,
ganhusu nike?”
24 Jwenio nga napunji
jwachalakicha genia nu ku-
gaandika. Na twe tumanyi
agalongile nga kweli.

Kupela

25 Ibi ilebe yenge ijingi
yatendite Yesu. Yene
ikaandikigwe yoa, chimwe
chimwe, mbemele ata dunia
jene jakabi ikwelitije.

Itendwa Ya Achandundame Kilongoi

Kitabu chi Itendwa ngi milando nhwalo gu kutumbula kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto na bandu benia pabakwela kuboka ku Yelusalemu mpaka ku Yudea na ku Samalia na mpaka kwiye kilambo yene, andi yene Yesu pabalengelanga akinapunji bakwe tangu nukujabwaje kumbengu (Itendwa 1:8). Kitabu chenje kiandikigwa na Luka uyo jwaandika kitabu chu Nhwalo Gwambone guandikigwe na Luka. Ojwakiba nng'anga na ojwaingikia kukipola muno nu kuiandika ilebe andi pikiba. Luka nganhwandakila Teofilo kitabu chi itendwa cheno ni kitabu chu Nhwalo Gwambone oguandikigwa na Luka. Teofilo jwenio akiba Nng'iliki, nambu kitabu chenie kipemaligwa kiandikigwa gambu ga bandu boa abunhwamini Kilisto pamwe na Akagiliki boa na Akayahudi (Lipungu lya 1:1).

Kitabu chenje kipemeligwa kiandikigwa kati ja chaka cha 60-64 kuboka pukubelekwa Kilisto, kitabu chenje pikipela kilaya Paulo akiba tango mukipungo. Uyo Luka atyanga pamwe na ndundame Paulo na ipemeliligwa kitabu chenje kiandikigwa ku Antiokia. Kitabu chi Itendwa ngu kujendekea kukitabu chu Nhwalo Gwambone guandikigwa na Luka kitumbu papa patoligwa Yesu kujenda kumbengu. Kupala kwa Luka kuandika kitabu chenje kubi telatu nu ukwako kukuandika Nhwalo Gwambone. Ampala Teofilo, pamwe na bandu abakiba bakajonjakeka mukunhwamini Kilisto bamanye kwambone kwa gababoligwe yene ngaandika tela kila kilebe pikipitile mukutama kwa Yesu padunia nu kwela kwa imani ju kunhwamini Kilisto.

Kitabu chi Itendwa kitubeki kilandanakio cha bandu abatumbula kunhwamini Kilisto ni kibonekana na mana ga bandu kutama mukunhwamini Kilisto. Kilandanakio cha achandundame kitulaya ndela ju kuyobalela makakala gi Uhuke jwa Chwapi mukutangacha Nhwalo Gwambone kwa bandu bange.

Agabi mukitabu

- Pukutumbula Uhuke jwa Chwapi aika kwa akinapunji na bandu abunhwamini Kilisto batumbu kujonjekeka (Lipungu lya 1:1-8:1).
- Kabe bandu abunhwamini Kilisto bapotekigwa nu kutumbu kujomboka kuboka ku Yelusalemu kujenda kukilambo chenge (Lipungu lya 8:2-12:23).
- Kubokapenia Paulo atumbu myanja jakwe ji kimisheni (Lipungu lya

12:24-14:28).
- Kabe libalacha likongana ku Yelusalemu agabapaligwa kutenda ku bandu abatumbu kunhwamini Kilisto (Lipungu lya 15:1-35).
- Kabe Paulo abwele mwanja gwakwe gwa pabena gu kimisheni (Lipungu lya 15:36-18:22).
- Kubokapenia ajenda mwanja gwakwe gu kimisheni gwa patatu (Lipungu lya 18:23-20:38).
- Kabe Paulo bampukila ku Yelusalemu (Lipungu lya 21-26).
- Pukujomolela Paulo bampeleka ku Loma (Lipungu lya 27-28).

1 Mana Teofilo,
Mukitabu chango chinalongola kuandika minhalo joa ejakamula Yesu nu kubola kuboka patumbula maengo gakwe,
2 mpaka lichoba elyatoligwa kujenda kumbengu. Apakiba tango nukutoligwaje kujenda kumbengu, ngabapeganga malagilo achandundame abapambuligwe kupetela Uhuke jwa Chwapi.
3 Ku kingobu cha machoba makomi ncheche kuboka pa kiu chakwe ngabapitilanga pajingi kwa ndela ndu kulaya akiba mmomi. Ngabammona na jwombe ngalongela nabo nhwalo gwa Kingwana cha Nnoongo.
4 Na apabakongana pamwe, ngabaamulicha yene, “Makabokaje Kuyelusalemu, nambu nnendelange hupo jibalagila Awawa, ejinnyoininga nakalongela.
5 Yohana abaticha kwa mache, nambu kuboka pa machoba machoko, mangweto mammatichigwa ku Uhuke jwa Chwapi.”

Yesu atoligwa kujenda kumbengu
(Maluko 16:19-20; Luka 24:50-53)

6 Achandundame apabakongana na Yesu, ngabankonya, “Angwana, kingobu chenje nga echampakabukia Kingwana Kuisilaeli?”
7 Yesu ngabalengela, “Mangobu na minhalo jenie gabi mukinala cha Awawa bango, na mpaligweje kumanya gapakube lii.
8 Nambu kingobu Uhuke jwa Chwapi apapakunhwikilila mangweto, mpakube na makakala na mpakube makachaili bango kati ja Yelusalemu na kati ja kilambo choa cha Yudea na Samalia na mpaka kujipei dunia.”
9 Yesu kuboka pukulenga genia, boa bakiba bakannolekea, ngatoligwa kujenda kumbengu, ni liunde ngilinhwekelela bakammonangaje.
10 Apabakibanga tango bakalolanga kunani kuliunde apakiba akajabula, kingobu ucho ngababonanga bandu abena abakibanga bakwindangite

ngobo nhuu bajemangite
papipi nabo,
11 nukulenga, “Mangweto
bandu ba ku Galilaya!
Mboni nnyemangite kongo
makalolanga kunani kum-
bengu? Yesu jwenio
ojwatoligwe kuboka kwinu
kujenda kumbengu akaika
kabe anda apamammona
akajenda kumbengu.”

Matia achaguligwa aka-
mule paali pa Yuda
(Matayo 27:3-10)

12 Penia achandun-
dame ngababujanga
Kuyelusalemu kuboke kuk-
itombi echikikemigwa kito-
mbi cha Mizeituni echikibi
papipi kuboka kunnyini.
13 Apabaikanga kunnyini
ngabajingilanga muchumbi
kugolofa mubatamangaga,
bakibanga Petulo na Yohana
na Yakobo na Andulea
na Filipo na Tomasi na
Batolomayo na Matayo na
Yakobo mwana jwa Alufayo
na Simoni Zelote na Yuda
mwana jwa Yakobo.
14 Bamba boa ngabajen-
dekea ukongana pamwe
nu kugongalela, pamwe na
akikege ndu, na Maliamu
umamundu Yesu, na aka-
longamundu.
15 Machoba machoko
mwenakandae, kukiba na
ngongano ja abajeketilinge,
boa bakabandakila kuika
bandu makomi komi na
makomi mabele, na Petulo
ngajema nnongi jabe,
16 ngalenga, “Akalonga-
bango, ikiba mpaka oti
Majandiko ga Chwapi, galen-
ganile, Uhuke jwa Chwapi
alongela kupetela Daudi
ngalondola minhalo ja Yuda,
ojwa balongelea abampukila
Yesu.
17 Yuda akiba jumwe kati
jito twe mana akate kupem-
buligwa tukamule pamwe
na maengo aga.”
18 Jwenio ngaemela
nng'onda kuloi gwapata
kwa ndela mbaja, ngagwe
munng'onda gwenio, nga-
pachuka lutumbo na ma-
tumbo gakwe ngagapita
panja.
19 Kila mundu jwa
Yelusalemu ngaujoa nhwalo
gwenio, na yene kukilonge
chabe ngubukema nng'onda
gwenio Hakeli Dama, mana
gakwe “Nng'onda gwa
Myai.”
20 Petulo ngalenga, “Mag-
ambu, iandikigwe mukitabu
cha Zabuli,
‘Nyumba jabe jiigala jika,
aitamaje mundu jwajoa
nkati jakwe.’
Kabe iandikigwe,
‘Mundu jonge atola paali pa
liengo lyakwe.’
21 “Kuyene, ipaligwa
tumpambule mundu jumwe
kati ja abalongwana
natwenga machoba goa
Nngwana Yesu apakiba
akatama na twenga.
22 Jwenio apaligwa
kube jumwe jwa abak-
iba munkenga gwito
kingobu Angwana apabak-
iba bakatyanga pamwe
natwe, kuboka kingobu

Yohana akabaticha mpaka lichoba lyale Yesu apatoligwa kuboka kwito kujenda kumbengu. Jwenio aba pamwe na twe kuchalakicha kuyoka kwake Yesu Kilisto ojwapambuligwe na Nnoongo.”

23 Pena ngabalenga maina ga bandu abele, Yusufu ojwakemigwa Basaba andaje Yusto, na jonge akiba Matia.

24 Ngabagongalela, “Angwana, mwe mijimanyi myojo ja bandu boa. Yene, mutulangile jwa kati ja abele bamba ojwamanchagwile

25 atole paali pa liengo lya undundame elialilekite Yuda ngajenda paali pakwe mwene.”

26 Penia, ngabaoma kiumbuumbu kuchagula kati ja bandu abele, na ojwachaguligwa akiba Matia, ngabammeka munkenga gwa achandundame komi na jumwe.

2

Kuika kwa Uhuke jwa Chwapi

1 Apalyaika lichoba lya Pentekoste, akaumini boa bakiba bakonganinge pamwe.

2 Kingobutu lilobe ngilijoanika kuboke kunani lilobe elikiba anda lya kimboonga kina makakala, ngilitweleya nyumba joa omubakiba batamangite.

3 Kabe ngipitila ilebe eibonekana andi nimi ya mwoto, ngibaganika nu kutola panani ja kila mundu.

4 Boa ngabatweleigwa Uhuke jwa Chwapi, ngabatumbu kulongelanga kila mundu nikilonge chikigeni andi Uhuke jwa Chwapi apanhwotwiye.

5 Kwenio Kuyelusalemu bakibanga Akayahudi batamanga penia, bandu bambone kwa Nnoongo, ababokelinge kila kilambo kumbengu.

6 Apabilijoanga lilobe lyene, nkengeni nkolongwa gwa bandu nguukongana pamwe. Boa ngabaomongwa muno magambu kila mundu penia ngabajoa akaumini benia bakalongela kilonge chakwe mwene ojwajoa.

7 Ngabajitukanga nu kuomongwa bakalenga, “Bo, bamba boa abatajoanga bakalongela yene, bandu buku Galilayaje?

8 Iteibo twe tuboa, tajoa balonge kilonge chito tubene?

9 Twe tuboke kukilambo cha Kupatia na bange kukilambo cha Kumedia bange kukilambo cha Kuelamia, bange kukilambo cha Masopotamia na kukilambo cha ku Yudea na kukilambo cha Kapadokia na kukilambo cha Ponto na kukilambo cha Asia,

10 Kuboka kukilambo cha Fulugia na kuboke kukilambo cha Pamfilia na kuboke kukilambo cha Misili na kuboke kukilambo cha Kulibia papipi na Kulene.

Bange bandu pamba akageni kuboke kukilambo cha
Loma,
11 Akayahudi na bandu
bange banga akayahudi
abajingi dini ja Kiyaudi,
bange kuboke kukilambo
cha Kulete na bange kubeke
kukilambo cha Alabia.
Tuboa twenga tujoa bakalongela kukilonge chito
tabene kuminhalo mikolongwa ejatei Nnoongo!”
12 Boa ngabaomongwa
nukube na mbwele kongo
bakakonyananga, “Genia
gabi na mana nii?”
13 Nambu bandu bange
ngabatukananga bakalenga,
“Bandu benia bate kulobela!”

Nhwalo gwa Petulo kwa bandu

14 Nambu Petulo ngajema
pamwe na bange bala
komi na jumwe ngatumbula kalengelanga bandu
kulilobe lya kanonoya,
“Makalongo Makayahudi
na mmoa mantamanga
pamba pa Yelusalemu,
mpenekiange maha ganga
gambakunnengela mana
gakwe ganga.
15 Bandu bamba balobalingeje, anda apa
nhwachanga, ngoe saa tatu
tango kindabi tu.
16 Chenje kilebe chikipitile
ngaechalenga Yoeli, nnondoli jwa Nnoongo.
17 ‘Nnoongo alengite chenje
nga echimbakamula
mumachoba ga kupela,
Manajelelanga bandu boa
Uhuke jwango.
Ingota yinu ikinalome na
ikikege, ipakulondola
unhwalo gwango,
ikakombo inu ipakulondola,
na akananhota binu mabalota maloto.
18 Uyo, ata akapakachi
bango, akinalome na
akikege,
Manajelela Uhuke jwango
machoba genia,
bombe mabalondola nhwalo
gwango.
19 Manaya gukuomongwa
kunani kamaunde
ni iingi pae ja dunia.
Kupakube na myai, mwoto
na malyoi matopeu,
20 lichoba libakujeligwa
lubendu,
na mwei upakube nkele
anda myai,
tango nukuikaje lichoba
lyale likolongwa lya
kibumo cha Angwana.
21 Penia, mundu jwajoa
ojwapakujopa kujangatigwa kwa liina
lya Angwana makomboligwa.’
22 “Mabandu ba Kuisilaeli,
mpenakiange malobe ganga!
Yesu jwa ku Nazaleti akiba
mundu jwenio amuli jakwe
jiki Nnoongo ejibonekana
kwinu kundela ji ikobo
nu gukuomongwa ni iingi,
eyakamula Nnoongo kupete
jwombe. Mangweto mmene
magamanyi ganga, gambu
gapitila pamba kati jinu.
23 Kuboka pitumbulaga
mwene Nnoongo ngabeka

kube Yesu abekigwe mumaboko ginu, na mangweto ngamankoma kwa kalekelanga bandu akabaja bammambe panchalaba.
24 Nambu Nnoongo nganhyoya kuboka kwa abawile, ngammeka agabwa kuboke mumakakala ga kiu, magambu kabi iwechakineje kiu kintabe.
25 Gambu Daudi akalenga minhalo ja jwenio Yesu kulenga,
‘Nganabona Angwana nnongi jango kila kingobu,
babi papipi nane, na ne nagaje.
26 Na kuyene mwojo gwango ngualalila,
kabe malobe gango nganonge kukuala mwojo.
Mmele gwango mautama mukuhyobalela,
mambomalela kukuhyobalela,
27 magambu mulekaje mwojo gwango kumambi,
wala kunneka mmanda jwinu jwa chwapi abole kulikabuli.
28 Unaite ndela ja bwomi,
kube kwinu kumekite kube kuala mwojo.’
29 “Makalongo bango, nanengalanga kipola nhwalo gwa Nngwana Daudi anhokabito. Bombe ngabawe na ngabachikwa, kabe ndunda yabe ibi pamba upamba pito mpaka lele.
30 Kwa nyenie akiba Nnondoli, na ngamanya goa Nnoongo atekunnapila, kutenda apakumpambu jumwe kati ji kibelei chakwe nu kummeka pikitebu chakwe chutawala.
31 Daudi ngajibona minhalo ejapakamu Nnoongo nnongi, ku yene ngalenga nhwalo gwa kuyoka kwa Kilisto kingobu echalenga,
‘Bannekiteje kumambi,
mmele gwakwe uboliteje mulikabuli.’
32 Nnoongo ngannyoya Yesu kuboka kumambi na twe tuboa takachaili ba kunhwalo gwenio.
33 Yesu ngajinuligwa kunani nu kummeka kingonu chakalelo ja Nnoongo Awamundu, ngapokela Uhuke jwa Chwapi kuboka ka Awamundu anda apabalagila. Penia ngatujela Uhuke jwenio ngachenie echimikibona nu kukijoa ngoe.
34 Mana Daudi ajabwije mpaka kumbengu, nambu jwombe ngalenga,
‘Angwana ngabalengela Angwana bango,
Ntame kingono chango cha kalelo
35 mpaka nabekange akangondwa binu pae ja makongono ginu.’
36 “Bandu boa ba Isilaeli, bapaligwa, kumanya kweli kube Yesu, jwenio ojwa mammambangite, nga jwenio Nnoongo ammekite abe Nngwana na Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo!”

37 Bandu apabajoanga genia, ngajabinia myojo ngabankonya Petulo na achandundame ajakwe bala, “Akalonga bito, tutenda bole?”
38 Petulo ngajanga, “Kila mundu kati jinu alape mabaja gakwe na abatichigwe kuliina lya Yesu Kilisto, na Nnoongo mannekekea mabaja ginu, na mangweto mampokele lilagano lya Nnoongo lya Uhuke jwa Chwapi.
39 Gambu lilagano lyale lyakiba magambu jinu na ingota inu nu kuboa abatamanga kutaali na magambu ga kila mundu ojwa apaukemigwa na Angwana ana Nnoongo bito.”
40 Petulo ngabakwajilila kulenga gange ndu, akalenga, “Mikikombolange kuboka muhukumu ejiika mulungolo londo lubaja.”
41 Bandu ajingi abajoininge nhwalo gwakwe ngabajeketela ngababatichigwa, na bandu elufu tatu ngabajonjekeka munkenga gwenio lichoba lyene.
42 Bamba boa ngabajendekea kukibola kuboka kwa achandundame, kutama pamwe kiulongo, kulye pamwe na kugongalela pamwe.

Kitama cha bandu abannhwamini Yesu

43 Iingi yi ikobo nu gukuomongwa majingi ngagakamuligwa kukupetela achandundame penia kila mundu ngabe na mbwele.
44 Abunhwamine boa ngabajendekea kutama pamwe na ilebe yabe ngababagana na ilebe yabe.
45 Bakiba bakaucha ilebe yabe na uloi gwabe, nukubagana uloi kuboa, tela na kila mundu apapala.
46 Ngabajendekea ukongana pamwe machoba goa Munyumba ja Nnoongo, na kingobu cha kulye chakulya ngabalyeganga pamwe mumajumba gabe, ngabalyeganga kukuala mojo,
47 Ngabannumba Nnoongo, ngabapaligwa na bandu boa. Kila machoba Angwana ngabajonjake bandu mukikuta chabe abakomboligwe.

3

Nangwaba alamiigwa

1 Lichoba limwe saa tisa kimuyo, Petulo na Yohana bajendanga ku Nyumba ja Nnoongo kingobu cha kunng'ongalela Nnoongo.
2 Pakiba na nnyango gwa Nyumba ja Nnoongo ogukemigwa, Nnyango guna Kualala, pakiba na mundu jumwe nangwaba kuboka pabelekwa. Kila machoba bandu batela mpotola mundu jwenio kummeka pena bajope bandu chochoa kwa abakiba bakajingila Munyumba ja Nnoongo.
3 Apammona Petulo na Yohana bakajingila Munyumba ja Nnoongo, ngabajopa bampe chochoa chabakweti.

4 Petulo na Yohana nga-
bannolekea muno, jwombe
Petulo ngalenga, “Mutu-
lolekeye twe!”
5 Nangwaba ngabalo-
lakeya, akahyobalela
kupokela kilebe kuboka
kwabe.
6 Nambu Petulo ngannen-
gela jwenio, “Ngwetije uloi,
nambu nampa chache ech-
ingweti, kuliina lya Yesu
Kilisto jwa Nazaleti nan-
nengela mwe nnyinuke na
nnyende!”
7 Penia ngankamula
luboko lwa kalelo ngan-
nyinula. Kingobucho
makongono na majugwa ga
mundu jwenio ngagabe na
makakala,
8 ngagoloka, ngajema
nukutumbula kujenda.
Penia ngajingila pamwe
nabo mwibanja ya Nyumba
ja Nnoongo, akajenda
nukuomba omba kongo
akankolea Nnoongo.
9 Bandu abakiba penia
ngabammona akajenda
nukunkolea Nnoongo,
10 na apabamanya
kube nga jwajo ojwakiba
akajopajopa papipi na
Nnyango guna Kualala
gwa nyumba ja Nnoongo,
boa ngabaomongwa muno
nu kuchipula kumanya
agampitile.

Malobe ga Petulo muibanja ya Nyumba ja Nnoongo

11 Mundu jwenio apak-
iba tango akalongwana
na Petulo na Yohana pa-
pakemigwa pa Nchana
gwa Solomoni, bandu
ngabaomongwa nu kubu-
tukila kwenio.
12 Petulo apababona
bandu bakonganinge, nga-
balengela, “Mabandu ba
Kuisilaeli, bole mboni
nhwomwanga kile chen-
jeno? Mboni mutu-
lolekeanga muno nkitanga
kwamakakala gito andaje
nkita ku uwecho gwito twe
tubene tantei mundu jonjo
aotole kujenda?
13 Nnoongo jwa Ulaimu na
Isaka na Yakobo na Nnoongo
jwa akaokabito, ankoliye
Yesu Mpakachi jwakwe.
Nambu mangweto nga-
mampukila nukumpeleka
kwa akakolongwa na
ngamankana nnongi ja
Pilato, ati Pilato papala
kunnekekea.
14 Akiba jwa chwapi na
jwa mbone, nambu mang-
weto ngamankana jwombe,
nu kumpala Pilato ampe-
gange mundu jonge ojwak-
iba nkomi.
15 Ngamankoma ojwaba-
longolea bandu mubwomi,
nambu Nnoongo nganhoya
kuboka kwa abawile, na twe
takachaili ba kikobo chenie.
16 Makakala ga liina lya
Yesu elimpi uwecho nang-
waba ojo. Chimikibona
nu kukimanya kikamuligwe
ku imani ja liina lyakwe,
imani kwa Yesu ngaechantei
alamite mundu jonjo anda
apannolanga mmoa.
17 “Ngoe, mabandu ba

Isilaeli, manyi kube mangweto na akiilongoi binu manteilinga Yesu genia gwanga manya gwinu.
18 Nambu Nnoongo ngalenga kukupetela akalondoli ba Nnoongo kube Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo mpaka apotekigwe, na genia galenganile kube kweli kundela jenje.
19 Nnapange mabaja ginu, mammujilange Nnoongo ibe jwombe annekekeange mabaja ginu.
20 Kingobu cha kujeligwa makakala ga kiuke makiika kuboke kwa Angwana, na Nnoongo mankinga Yesu, Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo kwinu.
21 Mpaka oti jwenio aigale kumbengu mpaka kiike kingobu cha kila kilebe kitendekiigwe ibe iyono, anda Nnoongo apalengita kukupetela akalondoli bakwe bachwapi kutumbu lolo.
22 Gambu Musa akalenga, ‘Angwana ana Nnoongo binu bapannetelanga nnondoli, anda ne kuboke kwinu mangweto. Mpaligwa kunnyali kila kilebe echapakunnengela.
23 Mundu jwajoa jwanga nnyali nnondoli jwa Nnoongo jwenio apakuboigwa nu kubekigwa kutaali na bandu bambone ba Nnoongo nu ukomigwa.’
24 Akalondoli ba Nnoongo boa, kutumbu Samweli na boa abankengime, uyo ngabatangacha minhalo ja ilebe yenje eikamuligwa machoba ganga.
25 Malagano agapia Nnoongo kupetela akalondoli bakwe ngaginu, namangweto mmekigwe kube bandu ba lilagano, elyabeka Nnoongo na akaoka binu. Andi apannengela Ulaimu, ‘Kupetela lungolo lwinu, bandu boa bapadunia bapakupata upeele.’
26 Yene Nnoongo nganhyoya mpakachi jwakwe, nu kunkinga oti kwinu, kunnumika mangweto kukummeka kila mundu kati jinu auleke ubaja gwakwe gwoa.”

4

Petulo na Yohana pikitamo chakinanhota

1 Petulo na Yohana apakiba tango bakalongela na bandu, ngabaika bange akakung'i akolongwa na kilongoi gwa akalenda ba Nyumba ja Nnoongo pamwe na Masadukayo.
2 Benia batekuchimwanga muno, magambu achandundame abena bakabolanga bandu kube Yesu akatekuyoka, nhwalo gulaya kipola kube abawile mabayoka babe na bwomi.
3 Benia ngabataba angweto mukipungo magambu ikiba kimuyo bajogolalingeje, mpaka kindabi jakwe.
4 Nambu ajingi abajoa nhwalo gwabe ngabajeketela, na bandu boa

abaamine bakiba kupeta
elufu nhwano.
5 Kindabi jakwe, achilon-
goi ba Akayahudi, akinan-
hota na aboli ba Malagilo ga
Musa ngabakongana pamwe
kwenio Kuyelusalemu.
6 Ngabakongana pamwe
na Anasi na Kayafa na
Yohana na Alekizanda na
bange abakiba ba lungolo
lwa Akung'i Akolongwa.
7 Ngababeka achandun-
dame bajeme nnongi jabe,
ngabakonyanga, “Mangweto
nkamulinge nhwalo gongo
kwa makakala ga beneke?
Andaje liina lya beneke?”
8 Petulo, akiba atweli
Uhuke jwa Chwapi, ngaba-
janga, “Akiilongoi na Aki-
nanhota ba bandu,
9 mutukonya lele nhwalo
gwambone ogwatendigwe
mundu ojwakiba nangwaba
nu kulama,
10 mangweto mmoa
mabandu ba Kuisilaeli
mpaligwa kumanya kube
mundu jonjo lele ajemite
nnongi jinu, alamite, kwa
makakala ga liina lya Yesu
Kilisto ju Kunazaleti, mang-
weto ojwamankoma mun-
chalaba, nambu Nnoongo
ngannyoya kuboka kwa
abawile.
11 Yesu nga jwenio ojugan-
nenga Majandiko Gachwapi.
‘Libwe elimilikananga makachengi
lele libi lyambone kupeta goa.’
12 Ukomboi kupatikana
kwakwe Yesu, magambu
libije lina lenge pae ja
mbengu mundu ojwatupi
Nnoongo atukombole.”

13 Akanahota ba libalacha,
bumanyi Petulo na Yohana
kube bandu banga ilimu
ngabaomongwa apababona
bakalongela nukujogopaje.
Ngabamanya kube balon-
dine na Yesu.
14 Nambu apabammona
mundu jwajo ojwalamiigwe
ajemite pamwe na Petulo na
Yohana, baotolingeje kulon-
gela kilebe.
15 Yene, ngabaamulicha
Petulo na Yohana bapitange
panja ja Libalacha, na pe-
nia ngabatumbu konyana
beneakangweto.
16 Ngabakonyana, “Tatendi
bo bandu aba? Kila
mundu ojwatama pa
Yelusalemu amanyi kikobo
chenje chukuomongwa
kikamuligwe na angweto,
natwe tuotwaje ukana kile
chenie.
17 Nambu kukupala
kakanakia nhwalo gongo
gukajendakeaje kujoanika
kwa bandu, takelabuye
bakalongeje na mundu
jwajoa kuliina lya Yesu.”

18 Yene ngabakemanga ka-
bele unyumba, na ngabalen-
gela bakalongeje pukon-
golou na bakabolaje bandu
kuliina lya Yesu.
19 Nambu Petulo na
Yohana ngabajanga,
“Mmanyanga mmene mang-
weto chikipaligwa ku
Nnoongo kunnyali mang-
weto andaje kunnyali
Nnoongo.

20 Gambu twe tuotwaje kotoka kulenga minhalo jaje
ejitujibweni nu kujijoa.”
21 Penia, akanahota ba
Libalacha ngabakalapila,
kuboka penia nga-
balekekeya. Bahukumwije,
magambu bandu boa bakiba
bakankoleya Nnoongo mag-
ambu ga nhwalo gwenio.
22 Mundu jwenio ojwa-
tendigwa kikobo chu ku-
lamiigwa akiba na yaka
alubaini.

Abaamininge bannyopa Nnoongo bape makakala

23 Kingobutu Petulo
na Yohana kuboka pa
kulekekigwa ngababuja kwa
akajabe, ngabalenge gaga
agalengigwe na akakung'i
akolongwa na akinanhota.
24 Apabujoa nhwalo
gwenio, boa ngababe
lyabe limwe kukunny-
opa Nnoongo bakalenga,
“Angwana, mwe mam-
pangine mbengu na dunia
na baali na yoa eibi mwenio!
25 Ngamammeka mpakachi
jwinu, nhwoko gwito Daudi,
alenge kwa makakala ga
Uhuke jwa Chwapi.
‘Kwa nike bandu banga
Akayahudi bachimwanga,
Mboni bandu bakamwa
ganga mbone?
26 Akangwana ba padunia
ngibikibeka maha,
na akakolongwa ngabakon-
gana pamwe
ibe bakanange Angwana
na Kilisto Nkomboi
ojwapambuligwe na
Nnoongo jwakwe.’
27 Gambu kweli Helode na
Pontio Pilato na bandu ba
Isilaeli na bandu banga
Akayahudi ngabakongana
upamba pannyini kunkana
Yesu, Mpakachi jwinu jwa
Chwapi, ojwamantei Kilisto
Nkomboi ojwapambuligwe
na Nnoongo.
28 Benia ngabakongananga
bakamwa ilebe yae eima-
paila ikamuligwe kuboka pi-
tumbulaga kuwecho gwinu
na kukupala kwinu.
29 Nambu ngoe, Angwana,
nnole kujogoya kwabe, nu
mutuotoye twenga, taka-
pakachi binu, tulenge lilobe
linu panga jogopa.
30 Ntondabeye luboko lwinu
nnamie bandu, nnaye ikobo
na gukuomongwa kulina lya
Yesu Mpakachi jwinu jwa
Chwapi.”
31 Apabajomola ku-
gongalela, paali penia
apabakakongana ngapalen-
demela. Ngabatweleigwa
Uhuke jwa Chwapi na boa
ngabatumbu kutangacha
lilobe lya Nnoongo panga
jogopa.

Abaamininge ngabata-manga pamwe

32 Nkenga gwoa gwa
abaamine gwakiba kile
chimwe kukupalana na
mwojo. Akibaje mundu
jwajwoa ojwakiba na
kile chochoa akakibeka
kube chakwe jika, nambu
ngababagana yoa eyabakiba
nayo.
33 Achandundame ngabacha-
lakicha kwa makakala ndu
ga kuyoka kwa Angwana

ana Yesu, na Nnoongo
ngabape upeele boa.
34 Akibaje mundu
ojwakapelelwa kilebe. Jwajo
ojwakiba na migonda andaje
nyumba akiba akaucha, nu
kuleta uloi ogwaupatite,
35 nukapeganga achan-
dundame, nu uloi gwenio
kubagana kila mundu andi
papala.
36 Pakiba na Mlawi jumwe,
ojwabelekwa kukilambo
cha Kupulo, liina lyakwe
Yusufu, achandundame
bankema Banaba mana
gakwe "Mundu juna kape
bandu mojo,"
37 jwombe uyo akiba na
nng'onda gwakwe, ngaucha,
uloi gwene, ngajenda kaka-
muya achandundame.

5

Anania na Safila

1 Akiba mundu ojwakemigwa
Anania, na aanamundu
Safila ngabauchanga
nng'onda gwabe uyo.
2 Nambu Anania ngaba-
pangana na aanamundu,
gonge uloi kukibeke bene
akangweto na gonge
ngabape achandundame.
3 Petulo ngankonya, "Ana-
nia, mboni Lichetani lin-
tei mwe munkoloye Uhuke
jwa Chwapi kukuiya uloi
gonge ogumpatite kukuucha
nng'onda?
4 Pamakiba tango nu
kuuchaje ukiba gwinu, na
kuboka pu kuucha, uloi
gwenio ukiba mukinala
chinu. Kwa nike ngam-
pangana mumyojo jinu
kutenda kilebe anda che-
nieche? Mankolwi munduje,
mankolwi Nnoongo!"
5 Anania kujoa tu genia,
ngagwe, nu kuwe, na bandu
boa abajoa nhwalo gwenio
ngabajogopa muno.
6 Achakakombo ngabaika,
ngubutabali chanda mmele
gwakwe, ngubupia panja,
ngubuchika.
7 Kubokapa masaa matatu
nhwanamundu, nuku-
manyaje ilebe eipitile, nga-
jingila unyumba jenie.
8 Petulo ngankonya, "Un-
engele, uloi gongo nga gwoa
ogumpatangite mwenga na
angwanabinu kukuucha
nng'onda gwinu?"
Jwombe ngannyanga,
"Elo, gwoa nga gwenio."
9 Penia Petulo ngan-
nengela, "Mboni mwe
na angwana binu mpan-
ganinge kunnondola Uhuke
jwa Angwana? Bandu
ababachikite angwana binu
ngoe babi panniango, na
bapakumpotola panja na
mwe uyo!"
10 Upo Safila ngagwe
nnongi ja makongono ga
Petulo, ngawe. Achakakombo
bala apabajingila, ngabam-
mona awile, penia
ngabampiya panja, nga-
banchika papipi na
angwana mundu.
11 Kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto choa
pamwe na bandu boa
abajoa unhwalo gwenio
ngabajogopa muno.

Ikobo na yukuomongwa

12 Achandundame ngabakamwa ikobo na gukuomongwa majingi kati ja bandu. Abaamininge bakiba bakakongananga pamwe panchana gwa Solomoni.
13 Akibaje mundu jwangabe munkenga gwenio ojwajigite kube pamwe nabo, ati yenie bandu benia ngabalumbalila.
14 Bandu abaamine Angwana, akinalome na akikege, ngabajonjeke kube ajingi muno.
15 Magambu genia, bandu bakiba bapelekanga akatamwe undela na kagoneka panani ja indanda na makai ibe Petulo papakupeta, ata kiwili chakwe chawekelele bange.
16 Bandu ajingi ngabaika kuboka kuilambo ya papipi ja Yelusalemu, bakaleta akatamwe na abakiba na michepela, na boa ngabalama.

Kupotekigwa kwa Achandundame

17 Penia Akung'i Akolongwa na akajabe, abakiba bankengeni gwa Masadukayo ba paali penia, ngababone achandundame bwiu, yene benia ngabaamu katakiana.
18 Ngabapukilanga achandundame ngabajigilila mukipungo.
19 Nambu kilo mpakachi jwa Angwana kuboka kumbengu ngajogola milyango ja kipungo, ngabapiyanga achandundame panja, na kalengela,
20 “Nnyendange makajeme kwiibanja ya Nyumba ja Nnoongo, na makalengelange bandu kila kilebe nhwalo gwa bwomi gongo nnyono.”
21 Achandundame ngabajeketela, ngabajendanga kuibanja ya Nyumba ja Nnoongo kindabi ndabi, ngabatumbu kubola.

Nkung'i Nkolongwa na akajabe ngabakemana pamwe akananhota ba Akasilaeli ngibe ngongano ji Kitamo chakananhota, kabe ngabakinga bandu kukipungo balete achandundame.
22 Nambu akapakachi benia apabaika kwenio bakolalingeje achandundame mukipungo, ngababujanga ku Kulibalacha nu kalengela,
23 “Kingobu putuika kunyumba ja kipungo, tujikolela jijigiligwe milyango joa na akalenda bakalenda pimilyango, nambu apatajogola milyango, tankolije mundu unyumba!”
24 Kingobu akakung'i akolongwa na kilongoi jwa akalenda ba nyumba ja Nnoongo pabajoa nhwalo gwenio, ngabaomongwa achandundame chapiti kinii.
25 Ngaika mundu jumwe, ngabalengela, “Mpenakiange! Bandu abamajigilila mukipungo, ngoe babilingite kuibanja ya Nyumba ja Nnoongo, babolanga bandu!”

26 Penia kilongoi jwa
akalenda jupa Nyumba ja
Nnoongo na bandu bakwe
ngabajenda ku Nyumba
ja Nnoongo, kaletanga
achandundame. Baletange
kwa makakalaje, magambu
bajogopa bandu kaputa
mabwe.
27 Ngabaletanga achan-
dundame, ngabajemeka
nnongi ja Kitamo chakanan-
hota, na Nkung'i Nkolongwa
ngabakonya angweto.
28 Ngalenga “Ngatankele-
buya makabolaje kuliina
lya mundu ojo nambu
nnolange echinkamulinge!
Ntangachinge maboulo
ginu Kuyelusalemu joa na
mpalanga tukonda twe
tukomite mundu jwenio!”
29 Petulo na achan-
dundame bange ngaba-
janga, “Tupaligwa kunnyali
Nnoongo, nambu munduje.
30 Nnoongo jwa akanan-
hota bito ngaunnyoya
Yesu kuboka pa mangweto
kunkoma kukummamba
panchalaba.
31 Nnoongo ngaunhy-
oya nukummeka kingonu
chakwe cha kalelo, ngabe
kilongoi na Nkomboi, ibe
bandu ba Isilaeli bapatange
kulapa mabaja gabe, ibe
balekekekigwe mabaja gabe.
32 Na twenga takachaili ba
minhalo jenie, pamwe na
Uhuke jwa Chwapi jwenio
bapile abannyoa Nnoongo.”
33 Kingobu bandu boa
ba Kitamo chakanan-
hota apabajoa genia,
ngabachimwa muno, ngaba-
pala kakomanga achandun-
dame.
34 Nambu Mfalisayo
jumwe ojwakemigwa
Gamalieli ojwakiba mmoli
jwa Malagilo ga Musa na
bandu bakampe ichima,
ngajema nnongi ja Kitamo
chakananhota. Ngalenga
achandundame bapiigwe
panja kukingobutu,
35 penia ngabalenge bandu
ba Kitamo chakananhota,
“Mabandu ba Kuisilaeli,
mmaganga maha cham-
pakatendanga bandu aba.
36 Nkombokela kube
ngapitila mundu liina
lyakwe Theuda, ngak-
ilenga jwombe mundu jwa
mbone bandu ngababe
mia ncheche ngabalon-
dana nakwe. Nambu
ngakomigwa, kuboka penia
abankengima boa ngabap-
wilikana na minhalo jakwe
ngijiwe.
37 Kuboka penia, kingobu
uchache cha kubalanga
bandu, ngapitila Yuda
jwa Galilaya. Jonjo
uyo ngabauta bandu
ngabankengama, nambu
jwombe uyo ngakomigwa,
na abankengama ngabapwi-
likana.
38 Ngoe uyo ne nannenge-
langa, bandu bamba maka-
tendakileje. Malekange!
Anda ibi kile chenje akiletite
mundu, makikotoka chene,
39 nambu anda akiletite
Nnoongo, nhwotolangaje
kukiboya. Mannolanga
mmene ntaukana na
Nnoongo!”

Libalacha ngilijeketela machabuli ga Gamalieli.
40 Ngabakema achandundame unyumba, ngabaamulicha baputigwe iboko na kakelebuyanga bakabolangaje kabe kuliina lya Yesu, na ngabalekekea bajabulange.
41 Achandundame apabapita Mukitamo chakananhota, ngabaala mwojo, magambu Nnoongo babeka angweto bapaligwe ukamuligwa yene magambu ga liina lya Yesu.
42 Kila machoba ngabajendanga kubola nu kutangacha Nhwalo Gwambone gwa Yesu Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo kuibanja ya nyumba ja Nnoongo na kachabe bandu.

6

Akajangati saba

1 Machoba genia, akinapunji apabajonjakea kube ajingi, ngukupitila kokaleka Akayahudi kati ja abaamine abalongela Kigiliki na abalongela Kiebulania. Abalongela Kigiliki ngabakokaleka kutenda akanawele babe batela kalibilila mukubagana ilebe ya kila machoba.
2 Kuyenie akinapunji komi na abena ngubukema nkengeni gwoa gwa abaamine nu kulenga, “Ipaligweje twenga tuleke kulitangacha lilobe lya Nnoongo tubegele nu kubagana ilebe.
3 Kuyenie makalongo, nchagulange bandu saba kati jinu abamachalakiche kube bambone na abatweli Uhuke jwa Chwapi, bina malango, natwe matabeka babegele na lyenie.
4 Na twe, matubegelela nu kugongalela ni liengo lya kutangacha lilobe lya Nnoongo.”
5 Nkenga gwoa pamwe na achandundame abachaguligwe, kuyenie ngabampambu Stefano mundu juna imani ngolongwa jwa tweli Uhuke jwa Chwapi, na Filipo na Polokolo na Nikanoli na Timona na Pamena na Nikolao abokela kukilambo cha Antiokia ngajingi dini ja Kiyaudi.
6 Nkenga ngugwabeka nnongi ja achandundame, angweto ngabanng'ongale Nnoongo na kabeke maboko gabe panani jabe.
7 Lilobe lya Nnoongo ngilijendeke kujoanika. Na akinapunji Kuyelusalemu ngabajonjake kube ndu muno nankengeni nkolongwa gwa akakung'i ngabapoke imani.

Kupukaligwa kwa Stefano

8 Nnoongo ngannyalia Stefano upeele ndu, ngampe makakala ndu ngabe akakamula ikobo ikolongwa na gukuomongwa kati ja bandu.
9 Nambu bandu bange ngabapitila bataukane na Stefano. Bandu benia bakiba ba nyumba ja kugongalela ejikemigwa, “Nyumba ja kugongalela ja Bandu ba Agabwa,”

angweto babokela Kulene
na Kualekizanda, bange
babokela ku Kilikia na Asia.
10 Nambu bunhotolingeje
gambu gwa mwojo gwakwe
gwambone na Uhuke jwa
Nnoongo ojwannongelea
kingobu chalongela.
11 Kuyenie ngabaeme
bandu bange balenge
nhwangi kulenga, “Tan-
nyoine Stefano akalenga
malobe ga kuntukana Musa
na ga kuntukana Nnoongo!”
12 Kwa magambu genia,
ngabakolakea bandu, aki-
nanhota na aboli ba Malag-
ilo ga Musa. Penia ngaban-
nyendela Stefano, ngabam-
pukila, nu kunneta nnongi ja
Kitamo chakananhota.
13 Ngabaleta akachaili
buwangi abalenga, “Mundu
ojo kila machoba ajitukana
Nyumba ja Chwapi ja
Nnoongo na Malagilo ga
Musa.
14 Magambu tannyoine
akalenga eti Yesu jwenio jwa
ku Nazaleti apakapabomola
pamba na kuboya lukobo
olutupokela kwa Musa!”
15 Boa abakiba pikitamo
chakananhota ngabampikia
mio Stefano, ngubukubona
kumio jakwe kukiba andi
kumio ja mpakachi jwa
Nnoongo jwa kumbengu.

7

Stefano akikola kukitamo chakananhota

1 Nkung'i nkolongwa
ngankonya Stefano, “Bo, ile
yenje nga kweli?”
2 Stefano ngalenga, “Mal-
ongo bango na akinawawa,
umbenakiange! Nnoongo
juna kibumo ngabapitila
awawa bito ana Ulaimu
apabakiba kukilambo cha
Masopotamia tango nuku-
jendaje kutama kukilambo
cha Halani.
3 Nnoongo ngabalengela,
‘Mmoke pikilambo chinu na
mululeke lungolo lwinu na
nnyende kukilambo cham-
bakunnaya.’
4 Kuyenie, Ulaimu ngaama
kilambo chuku Kalidayo,
ngajenda kutama kilambo
chuku Halani. Kuboka
pa kiu cha awamundu,
Nnoongo ngammoya kuk-
ilambo cha Halani ngaika
kutama pi kilambo chenje
chantamanga ngoe.
5 Nnoongo ampije Ulaimu
kipande ati chimwe cha kil-
ambo chenje kibe chakwe,
ati yene, ngalagila kumpe
kilambo chenje kibe chakwe
na kibelei chakwe. Kingobu
chenie Nnoongo echalagila
genia jwombe Ulaimu ak-
wetije mwana.
6 Nnoongo ngannen-
gela yene, ‘Kingolo chinu
makipelekigwa kukilambo
echikitawaligwa na bandu
bange, na kwenio mababeka
babe akabanda na katen-
danga mabaja kwayaka
makomi komi ncheche.
7 Nambu manahuku-
mula bandu benia aba-
pakummeka ubanda alenga
Nnoongo. Kabe manuluboya
lungolo lwinu kukilambo
chenie luike kung'ongalela
ne paali pamba.’

8 Kuboka penia Nnoongo
ngampe Ulaimu lukobo
lukuinigwa kiingi chukulaya
lilagano. Yene Ulaimu
nganhwina mwana jwakwe
Isaka, lichoba lya nane
kuboka pa kubelekwa. Isaka
uyo nganhwina mwana
jwakwe Yakobo. Na Yakobo
ngaina ingota yakwe komi
ni ibena, ngabenia akaoka
bito.”

9 “Ingota ya Yakobo ngibe
na bwiu ku ununa gwabe
Yusufu nu kunhucha abe
mmanda kukilambo cha
Misili. Nambu Nnoongo
akiba pamwe na Yusufu,
10 ngankombola mu-
malago gakwe goa. Kingobu
Yusufu apaika nnongi
ja nngwana juku Misili,
Nnoongo ngampe malango
nu kujeketeligwa nnongi ja
Falao, ojwakiba Nngwana
juku Misili. Penia Falao
ngammeka Yusufu abe nko-
longwa ju kilambo chenie na
nyumba joa jikingwana.
11 Kuboka penia, ngukupi-
tila njala ngolongwa pikil-
ambo choa cha Misili na
cha Kanaani, ngijileta ku-
laga muno. Akahoko bito
baotwije kupata chakulya
chochoa chela,
12 na Yakobo apajoa
kutenda ku Misili chakulya
kibile, ngaituma ingota
yakwe, akaoka bito, bajen-
dange kwenio kwa mala ja
kutumbula.
13 Mumwanja gwabe
gwa pabele, Yusufu ngak-
ibeka amanyikane kwa
akalongamundu, na Falao
ngalumanya lungolo lwa
Yusufu.
14 Yene Yusufu ngalagila
nhwalo kwa awamundu na
akalongamundu boa, bandu
makomi saba na nhwano,
baikange ku Misili.
15 Penia Yakobo ngajenda
ku Misili okwa awaga
jwombe na ingota yabe
ngabawe.
16 Mibele jabe ngijiletigwa
kukilambo cha Shekemu,
ngijichikigwa pilikabuli
elyaemela Ulaimu kwa ela,
kubandu ba kilambo cha
Hamoli.”
17 “Kingobu apachaika cha
Nnoongo apange tela na
apalagana nu Ulaimu, ich-
abu ya bandu bala kwako ku
Misili yakiba ijonjaki kube
ngolongwa muno.
18 Kuboka pa kupeta
machoba ndu, nngwana
jumwe jwanga mmanya
Yusufu ngatumbu kutawala
kwenio ku Misili.
19 Ngababonela bandu ba
kabi jito na katenda ubaja
akawabito, kwakaamulicha
bipiye ilemba yabe panja
iwe.
20 Kingobu chenie nga
chabelekwa Musa, akiba
mwana juna kualala muno.
Ngabannela unyumba kawa-
mundu kwa myei mitatu,
21 na kingobu Musa
apapiigwa panja, mwana
munkege jwa Falao ngan-
tola, akannele andi mwana
jwakwe.
22 Musa ngaboligwa gam-
bone goa ga bandu ba ku
Misili ngakola kwa malobe
na itendwa.”

23 “Musa apakiba na yaka
makomi ncheche ngajenda
kabona akalongomundu
Akasilaeli babone apaba-
tendigwa.
24 Kwenio ngammona
nnyakwe akaboneligwa,
ngajenda kunkengela,
nu kukubuya ngankoma
Mmisili jwenio.
25 Akita aka Isilaeli ajakwe
kabi bamanyi kutenda
Nnoongo ankingite jwombe
kabekanga tengela, nambu
angweto bamanyije.
26 Malabo jakwe,
ngababona aka Isilaeli
abena bakaputana, ngajiga
kabekanga tengela akalenga,
‘Mangweto makalongo,
mboni ntenda kubonelana?’
27 Nambu ojwakiba akam-
monela nnyakwe ngankanga
Musa kumbwega akakonya,
‘Bene abammekite mwe
mme makilongoi na mak-
engi bito?’
28 ‘Bo, mpala kungoma
anda apamankoma Mmisili
jola licho?’
29 Musa apajoa genia,
ngatila, ngajenda kutama
kukilambo cha Midiani
kwenio ngapata ingota
ibena.”
30 “Apayaika yaka makomi
ncheche, mpakachi jwa
Angwana kuboka kumbengu
ngampitila Musa pikin-
dumba chikikiba chakajaka
mwoto kupongoti papipi na
kitombi cha Sinai.
31 Musa ngaomongwa
muno kukibona kile chenie,
ngaegelela papipi aingakie.
Nambu ngalijoa lilobe lya
Angwana,
32 ‘Ne na Nnoongo ba
akaokabinu na Nnoongo jwa
Ulaimu na Isaka na Yakobo.’
Musa ngalendema kukujo-
gopa muno na ajigiteje ku-
jendekea kulola.
33 Angwana ngabannen-
gela, ‘Nhwule ilatu yinu,
magambu paali pannyemite
pano pachwapi.
34 Nagabweni mabaja aga-
tendigwa ku bandu bango
ku Misili. Nyoine nguto
jabe, nane inke kakombola.
Nhwike ngoe, mbakunkinga
ku Misili.’ ”
35 “Musa jwenio nga jwajo
ojwakanigwa na bandu
ba Kuisilaeli, apabalenga,
‘Mene ojwammekite mwe
mme makilongoi na
matawala bito?’ Kukupetela
mpakachi jola ojwampitila
pikindumba echikikiba
chakajaka mwoto, Nnoongo
ngankinga Musa jwenio abe
ntawala na nkomboi.
36 Nga ojwabalongelea
bandu ba Isilaeli baboke
ku Misili ku ukamwa
ikobo na gukuomongwa pa
kilambo cha Misili nuku
baali ja Shamu na kupongoti
kukingobu cha yaka makomi
ncheche.
37 Musa nga ojwabalen-
gela bandu ba Kuisilaeli,
‘Nnoongo manchagulilinga
nnondoli andi ne kuboka
kati ja akalongabinu mmene
mangweto.’
38 Musa akiba pamwe na
bandu ba Isilaeli pabakon-
gana kwako kupongoti,
akiba na akahokabito nga
ojwalongela na mpakachi

jwa Nnoongo pikitombi cha
Sinai. Nga ojwakamuigwa
malobe ga bwomi atupe
twenga.”
39 “Nambu akaokabito
ngabakana kumpenakia
jwenio, ngabankanga kumb-
wega, ngabapala kubuja ku
Misili.
40 Ngabannenge Aluni,
‘Mututendekeye milongo
ejipakutulongalea undela,
magambu tumanyije agam-
patite Musa ojwatulongelea
tuboke kukilambo cha
Misili.’
41 Penia ngibikitendekeya
kinyago echikilandine na
likoga, ngibikipangi lilumbo
nu kukibeke mpapala kuku-
gongalela kilebe chibikiten-
dekekie benekangweto.
42 Nambu Nnoongo
ngaboka kwabe, ngabaleka
bagongalele ndondwa
yu kumbengu, andi
apiandikigwe mukitabu cha
akalondoli ba Nnoongo,
‘Mabandu ba Kuisilaeli! Neje
inyama imachinja nu ku-
panga lilumbo
ku yaka makomi ncheche
kupongoti.
43 Mangweto mukipotola
kiteba cha nnongo
Moleki,
na kinyago cha lutondwa
nnoongo jwinu
Lefani,
yakiba inyago imatendakea
kuigongalela.
Kuyenie mbakumpeleka
kubanda kutaali ku-
peta ku Babiloni.’ ”
44 “Liteba lyu uchaili
likiba pamwe na akaokabito
kupongoti, andi Nnoongo
apannangila Musa aliten-
dekeye, tela na chache
echalaigwe na Nnoongo.
45 Kuboka penia akaok-
abito ngabapokelana bombe
kwa bombe mpaka kingobu
cha Yoshua, apabakitola
kilambo chache kuboka kwa
ilambo eibabenga Nnoongo
bandu bakwe nnongi jabe.
Kiteba chenie ngikitama
penia mpaka kingobu cha
Daudi.
46 Daudi akate kupaligwa
na Nnoongo, na jwombe
ngannyopa Nnoongo an-
nyeketele kunchenge kitamo
jwenio Nnoongo jwa Yakobo.
47 Nambu Solomoni nga
ojwanchengela Nnoongo
nyumba.”
48 “Nambu, Nnoongo
Nkolongwa kutamaje mun-
yumba eichengigwe na
bandu, anda apalenga
nnondoli jwa Nnoongo,
49 ‘Angwana balenga,
mbengu nga kitebu
chango chu kutawala,
na dunia nga kitebu
chukubeka makon-
gono gango.
Nyumba nike ejin-
hwotolinge kunjenge
nenga?
Paali gani apambakutama?
50 Ilebe yenje yoa ni-
panginya neje?’ ”
51 Stefano ngajendekea
kulongela, “Mangwetumwe
makamitau!” “Myojo jinu
mitopeu na mmi mangajoa
kwa Nhwalo gwa Nnoongo!
Mmi andi akahoka binu.
Mangweto machoba goa

mankananga Uhuke jwa
Chwapi jwa Nnoongo.
52 Bo, abi nnondoli
jwa Nnoongo jwanga
mmonela akaoka binu?
Ngabakomanga angweto
abakingigwe na Nnoongo
kutangacha kuika kwakwe
jwajo jwambone. Na ngoe
mangweto mang'alwikinge
nu kunkoma.
53 Mangweto ngampokela
Malagilo agaletigwa kwinu
na Mpakachi kuboka
kumbengu, nambu maga-
jeketije."

Kiu cha Stefano

54 Bandu abakiba piki Ki-
tamo cha akanahota apaba-
joa genia, ngabachimwanga
muno, nu kuyaga mino
kukuchimwa.
55 Nambu Stefano kongo
atweli Uhuke jwa Chwapi,
ngalola kunani kumbengu,
ngakibona kibumo cha
Nnoongo na Yesu ajemite
kingonu cha kalelo cha
Nnoongo.
56 Ngalenga, "Nnolange!
Nijibona mbengu jiekuligwe
na Mwana jwa Mundu
ajemite kingonu cha kalelo
cha Nnoongo!"
57 Penia, bandu boa abak-
iba pikitamo cha Akanahota
ngabaibanga machikilo gabe
kwa maboko gabe ngaba-
tenda manjega. Kabe nga-
banng'olokela boa pamwe,
58 ngabampia panja ja
kilambo, ngabamputa maga-
nga. Akachaili ngababeka
makoti gabe pu ulenda
gwa kakombo jumwe liina
lyakwe Sauli.
59 Ngabajendekea kumputa
Stefano kwa maganga kongo
akann'gongolela Nnoongo,
kulenga, "Angwana ana
Yesu, mupokele mwojo
gwango!" 60 Ngakilikitila
majugwa, ngaguta kulilobe
likolongwa, "Angwana,
makakombakeje kwa mag-
ambu gu ubaja gongo."
Kuboka pukulenga genia,
ngawe.

8

1 Sauli ngalola ukomigwa
kwa Stefano nga tela.

Sauli akipoteka kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto

Lichoba lyene kikuta
cha bandu abunhwamini
Kilisto chu Kuyelusalemu
ngikitumbu kupotekigwa.
Abaamine boa, ngabatumbu
kupwilikana papipi na
migonda ja ku Yudea na ku
Samalia nambu achandun-
dame bapwilikineje.
2 Bandu abampala
Nnoongo ngabanchika Ste-
fano nu kunkokalakea kwa
nguto ngolongwa.
3 Nambu Sauli nga-
tumbu kukikoma kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto.
Ngajenda kila nyumba,
ngabapia panja abaamine,
akinalome na akikege,
ngababeka mukipungo.

Nhwalo Gwambone utangachigwa ku Samalia

4 Abaamine abapwi-
likine, ngabajenda kila
paali bakatangacha Nhwalo
Gwambone.

5 Filipo ngaika pikilambo
chuku Samalia nu kuntan-
gacha Kilisto Nkomboi ojwa-
pambuligwe na Nnoongo
kwa bandu ba penia.
6 Bandu ngabakongana ku-
penakia nhwalo gwa Filipo
nu kuibona ikobo eyaika-
mula.
7 Michepela ngijapita
bandu ndu kwa nguto
ngolongwa, na bandu ajingi
abakiba bapolite mmele na
nangwaba ngabalamiigwa.
8 Kuyenie ngukube na laa
ngolongwa pikilambo che-
nie.
9 Pakiba na mundu jumwe
ojwakemigwa Simoni ojwak-
iba atei uwabe gwakwe
pikilambo chenie kukingobu
na kaomwayanga bandu ba
Samalia, ngakikema jwombe
mundu nkolongwa.
10 Bandu boa, bunuloi na
akaocho, ngabampenakia
bakalenga, “Simoni nga
makakala ga Nnoongo
agakemigwa, ‘Makakala
Makolongwa.’ ”
11 Simoni ngabauta bandu
ajingi nukuomongwa kwa
machoba goa kwa magambu
ga uwabe gwakwe.
12 Nambu ngubun-
hwamini nhwalo gwa Filipo
kunhwalo gwa mbone gwa
Kingwana cha Nnoongo na
kwa liina lya Yesu Kilisto,
akinalome na akikege
ngababatichigwa.
13 Na mwene Simoni
ngaamini, nu kuboka pa
kubatichigwa ngabe akak-
engamana na Filipo na
ngaomongwa apaibona
ikobo eikiba ikatendigwa.
14 Achandundame ba
Kuyelusalemu ngabajoa
kube bandu ba Samalia
bapokelinge lilobe lya
Nnoongo, kuyenie nga-
bankinga Petulo na Yohana
ku Samalia.
15 Pabaikangaga nga-
banng'ongale Nnoongo bape
Uhuke jwa Chwapi.
16 Gambu kingobu che-
nie Uhuke jwa Chwapi ak-
iba tango anaikaje kumundu
jwajoa kati jabe, bakiba ba-
batichigwe tu kuliina lya
Angwana ana Yesu.
17 Penia Petulo na Yohana
ngababekelanga maboko
abaamine, na angweto
ngabapokela Uhuke jwa
Chwapi.
18 Penia Simoni ngalola
kube abaamine bapokalinge
Uhuke jwa Chwapi kwak-
abekelanga maboko ga
achandundame. Kuyenie
ngapala kape uloi Petulo na
Yohana,
19 na ngalenga, “Umbe-
gange na nenga kinala che-
nie kupala mundu jwajoa
ojumba kummeke maboko,
apoke Uhuke jwa Chwapi.”
20 Nambu Petulo ngan-
nyanga jwenio, “Mwe
nnyomoke nu uloi gwinu
magambu nkita nhwotwile
kuemela hupo ya Nnoongo
ku uloi!
21 Nkwetije kilebe chachoa
wala mpaligweje muliengo
lito, magambu mwojo gwinu
ubi telaje nnongi ja mio ga
Nnoongo.

22 Kuyenie, nnape ubaja
gwinu gongo na ma-
jope Angwana na bombe
baotwile kunnekekea mawa-
cho ginu.
23 Gambu ne nammona
mwe ntweli bwiu na
mapungwa ba ndela jinu
mbaja."
24 Simoni ngannenge
Petulo na Yohana, "Chonde
unnyopele kwa Angwana,
ibe lyakambataje wala
limwe kati ja genia agannon-
galinge."
25 Kuboka pa Petulo
na Yohana kuchalakicha
nu kutangacha nhwalo
gwa Angwana, ngababuja
Kuyelusalemu. Apabakiba
bakabuja undela ngabatan-
gacha Nhwalo Gwambone pi
ijiji ndu ya Samalia.

Filipo ammaticha mmeka uloi jwa Ethiopia

26 Mpakachi jwa Angwana
kuboka kumbengu ngannen-
gela Filipo, "Mpanganike
nnyende kubanda kupetela
ndela ejiboke Kuyelusalemu
kujenda ku Gaza." Ndela
jenie kupetekaje machoba
ganga.
27 Filipo ngapanganika,
ngatumbu mwanja. Kingob-
ucho kukiba na mundu
jumwe Muethiopia, mmeka
uloi jwa linyongolo jwa
Kandeke juku Ethiopia,
ojwabekigwe panani ja
ilebe yakwe yoa, na ak-
iba ajeile Kuyelusalemu
kunng'ongalela Nnoongo na
kingobu chenie akiba ak-
abuja kachakwe mumutuka
jakwe jukuuta.
28 Apakiba mumwanja ak-
iba akachoma kitabu cha
nnondoli Isaya.
29 Uhuke jwa Chwapi
ngannengela Filipo, "Nnyende
mpaka ku mutuka
makatame papipi najo."
30 Filipo ngabutukila
papipi na mutuka, ngannyoa
mundu jwenio akachoma
paali pa kitabu cha nnon-
doli Isaya. Penia Filipo
ngankonya, "Bo, magamanyi
genia ganchoma?"
31 Mundu jwenio ngan-
nyanga, "Nhotola bo ku-
manya panga mundu
kunongolea?" Penia ngam-
pembela Filipo aombele
mumutuka atame pamwe
nakwe.
32 Paali pa majandiko
Gachwapi apakiba aka-
choma pakiba paandikigwe
yene,
"Akiba andi limbelele
elipelekigwa kuchin-
jigwa,
andi mwana limbelele ap-
atama nuu apabun-
hweketa majuni.
Jwombe alongi kileje.
33 Ngakachipiigwa na nga-
jimigwa echapala.
Abije jwapakuotola ku-
longela na lungolo
lwakwe,
magambu bwomi gakwe
padunia uboigwe."
34 Mwethopia jwenio
ngannengela Filipo, "Unen-
gele, nnondoli jwenio alenga
nhwalo nike? Alenga ilebe
yenje gambu gakwe mwene
andaje magambu ga mundu
jonge?"

35 Penia, Filipo ngatumbula upapa pa Majandiko Gachwapi, ngannengela Nhwalo Gwambone gwa Yesu.
36 Apabakiba tango bakajenda undela, ngabaika paali pina mache, na ofisa jwenio ngalenga, “Paali pamba mache gabile, bo kinike chikipa kunhwibila kubatichigwa?” 37 Filipo ngalenga, “Anda nhwamini kwa mojo gwinu gwoa nhwotwile kubatichitigwa.” Jwombe ngajanga, “Elo, amine kube Yesu Kilisto nga Mwana jwa Nnoongo.”
38 Penia, ofisa ngaamulicha mutuka jela jijeme, na boa Filipo na ofisa ngabaelela kumache, na Filipo ngammaticha.
39 Apabapitanga umache Filipo ngatoligwa na Uhuke jwa Angwana. Ofisa amwenije kabele Filipo, nambu ngajendeke na mwanja gwakwe kongo aali mwojo.
40 Filipo ajitukila abi kukilambo cha Azoto, ngapeta muilambo yoa akatangacha Nhwalo Gwambone mpaka paika kukilambo chuku Kaisalia.

9

Sauli annyekete Yesu
(Matayo 22:6-16; 26:12-18)

1 Kingobu chenie Sauli ngajonjake iticho ya kakoma akinapunji ba Angwana. Ngajenda kwa Akakung'i akolongwa,
2 na ngajopa bampe balua ju kulaya ku majumba gukugongalela ga Akayahudi okwo ku Damasko, ibe anda bakolile kwenio akinalome andaje akikege abakengama ndela ja Angwana, bapukile na kaleta Kuyelusalemu.
3 Nambu apakiba undela papipi na kuika ku Damasko, kingobu tu lumuli kuboka kunani ngulummulika tii nde.
4 Ngagwe pae nu kulijoa lilobe lyakannengela, “Sauli, Sauli! Mboni umboteka?”
5 Sauli ngakonya, “Angwana Mwe mabeneke?”
Lilobe ngililenga, “Ne na Yesu maumboteka.”
6 “Nambu ngoe nnyinuke nnyeme, nnyende kunnyini kwenio mamakalengaligwa echimpaligwa ukamula.”
7 Bandu abatyangita pamwe na Sauli ngabajema penia, bakiba nuu, ngibilijoa lilobe lela nambu bammwenije mundu jwajoa.
8 Sauli ngajinuka, apajiga kueku mio gakwe aotwije kukibona kilebe. Penia bandu bala ngabannongolea kukunkamu luboko mpaka ku Damasko.
9 Sauli ngatama kwa machoba matatu aotwije kulola, na kingobu chenie alije kilebe andaje kunywe chochoa.
10 Kwenio, ku Damasko pakiba na napunji jumwe ojwakemigwa Anania. Angwana ngabannengela mumalolo, “Anania!”
Anania ngajeketa, “Mbi pamba, Angwana.”

11 Angwana ngabannen-
gela, “Mpanganike nnyende
kundela ejikemigwa Ndela
ja Kipola, na kunyumba
ja Yuda nkonyeke mundu
jumwe ju kuboka ku Taso
ojwakemigwa Sauli. Ngoe
atenda kugongalela,
12 na mumalolo ngam-
mona mundu ojwakemigwa
Anania akajingila unyumba
kummekela maboko ibe ao-
tole kulola kabele.”
13 Nambu Anania nga-
janga, “Angwana, nyoine
minhalo ja mundu ojo
kuboke ku bandu ndu,
nyoine nhwalo gwa mabaja
agabatendelinge bandu ba
Nnoongo bu Kuyelusalemu.
14 Na aike pamba abi ni ki-
nala kuboka kwa akakung'i
akolongwa kapukilanga boa
abanng'ongalela mwenga.”
15 Angwana ngabannen-
gela, “Nnyenda tu, maga-
mbu nampambwi jwenio
abe chombo chango, atan-
gache liina lyango kuilambo
yoa na akangwana nu
kubandu bu Kuisilaeli.
16 Ne manannaya jwe-
nio goa agapaligwa
kupotekigwa magambu gwa
liina lyango.”
17 Anania ngajenda, nga-
jingila munyumba omwak-
iba Sauli, na ngabeka
maboko gakwe panani
jakwe. Ngalenga, “Mal-
ongo ana Sauli, Angwana
ana Yesu abampitila un-
dela kingobu echimakiba
makaika pamba, bangingite
nenga ibe mpate kulola
kabele na ntwele Uhuke jwa
Chwapi.”
18 Upo ngitola ilebe andi
mangalabata ga chamaki
kuboke mumio ga Sauli,
ngaotola kulola kabele.
Ngajema nu ngabatichwa,
19 na kuboka pa kulye
chakulya, makakala gakwe
ngagammujila.

Sauli atangacha ku Damasko

Sauli ngatama machoba
machoko pamwe na akina-
punji ku Damasko.
20 Ngajenda mpaka ku
majumba gu kugongalela
Nnoongo na ngatumbula
kutangacha kutenda Yesu
nga Mwana jwa Nnoongo.
21 Boa abannyoa ngabaomongwa
nukonya, bakalenga, “Bo ojo
ujwajoje jubakoma bandu
Kuyelusalemu abakiba bak-
agongalela kwa liina lya
Yesu? Kabe aikila pamba
apaala kapukila bandu
benia na kapeleka kwa
akakung'i akolongwa?”
22 Nambu matangacho ga
Sauli ngagajonjekea kube na
makakala muno, nu kucha-
lakicha kube Yesu nga Kilisto
Nkomboi ojwapambuligwe
na Nnoongo, Akayahudi
abatamanga ku Damasko
bannyangitije jwombe.
23 Kuboka pa machoba
ndu kupeta, Akayahudi
ngabakongana pamwe na
ngabapangana kunkoma
Sauli,
24 nambu Sauli ngalen-
geligwa njama jenie. Kilo na

mui ngabannyobelanga pimilyango ji kujingalila kunnyini ibe bankomange.
25 Nambu lichoba limwe kilo akinapunji bakwe Sauli ngabantola jwombe ngabampia panja kupete pililanga li lumati, ngubunhuluya nkati ja kikapo kikolongwa.

Sauli abuja Kuyelusalemu

26 Sauli ngabuja Kuyelusalemu na ngajiga kengamana na akinapunji. Nambu bunhwaminije kube akiba napunji, na boa ngabannyogopa.
27 Penia Banaba ngaika kunnyangata nu kumpeleka kwa achandundame. Ngabalandulila angweto Sauli apababweni Angwana undela na Angwana ngabalonge nakwe. Ngabalenge uyo Sauli akiba akatangacha ku Damasko ku liina lya Yesu pangajogopa.
28 Sauli ngatama pamwe na angweto, ngatyanga Kuyelusalemu kwoa akatangacha lilobe lya Angwana panga jogopa.
29 Kabe uyo ngalongela nukutaukana na Akayahudi abalongela Kigiliki, nambu angweto ngabapala kunkoma.
30 Abaamine apabajoa kilebe chenie, ngabantola Sauli, ngabampeleka ku Kaisalia, ngabanneka ajende ku Taso.
31 Kingobu chenie kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto ngikibe tengela Kuyudea nu Kugalilaya nu Kusamalia joa. Ngikibe na makakala nukola na bandu ngabajonjake kube ndu kuwecho gwa Uhuke jwa Chwapi.

Petulo ajenda ku Lida na ku Yopa

32 Petulo ngatyanga kila paali ngaika ku bandu ba Nnoongo abatamanga ku Lida.
33 Kwenio ngankolela mundu jumwe ojwakemigwa Enea ojwakiba apolite mmele kukingobu cha yaka nane akiba agolwike pikindanda.
34 Petulo ngannengela, “Enea, Yesu Kilisto annamia. Nnyinuke ntandike kindanda chinu.” Upo Enea ngajinuka.
35 Bandu boa ba Lida na Solani ngabammona Enea, na boa ngababujila Angwana.
36 Kukiba na munkege jumwe kukilambo cha Yopa ojwakemigwa Tabitha, Kukiyunani nga Dolika, mana gakwe, Mbala. Munkege jwenio akamula gambone kajangata akaocho.
37 Kukingobu chenie akiba ntamwe, ngawe. Bandu ngubujoya nchiba gwakwe ngubugoneka muchumbi kugolofa.
38 Kuyopa kukiba kutalije na ku Lida, na bandu buku Yopa akinapunji pabamanya kutenda Petulo abi ku Lida ngabakinga bandu abena bakannenge Petulo nhwalo

gwenio, “Chonde nhwike
kongo chokwe.”
39 Penia, Petulo ngajabula
pamwe nabo. Kuika tu
ngabampeleka kugolofa
kuchumbi. Kwenio aki-
nawele ajingi ngabantindila
Petulo bakaguta nukunnaya
ngobo eyachona Dolika
kingobu apakiba mmomi.
40 Petulo ngabapia
panja boa, ngakilikitila,
ngagongalela Nnoongo.
Kuboka penia ngautende-
bukia nchiba ngalenga,
“Tabitha, nnyimuke.” Na
jwombe ngaekula mio
gakwe na apammona Petulo,
ngajimuka kutama.
41 Petulo ngannyangata
kunnyinula, kuboka pe-
nia ngabakema bandu ba
Nnoongo na akanawele,
ngabakamuya abi mmomi
kwabe.
42 Nhwalo gwenio ngu-
joanika kila paali ku Yopa,
na bandu ajingi ngabaamini
Angwana.
43 Petulo ngatama ma-
choba ndu ku Yopa,
atama kwa mundu jumwe
pundi jwa mambendela
ojwakemigwa Simoni.

10

Petulo na Konelio

1 Kukiba na mundu jumwe
ku Kaisalia ojwakemigwa
Konelio, nkolongwa jwa
kikuta cha manjolinjoli
chuku Loma kikemigwa,
“Kikuta cha manjolinjoli
guku Italia.”
2 Akiba mundu jwambone,
jwombe pamwe na akalonga
mundu boa banng'ongalela
Nnoongo, akiba akatenda
ile ijingi ya kajangata akao-
cho ba Kiyaudi na akiba
akagongalela Nnoongo kila
kingobu.
3 Ikiba saa tisa kimuyo,
mumalolo ngammona
mpakachi jwa Nnoongo
kuboka kumbengu aka-
jingila unyumba nu kunnen-
gela, “Konelio!”
4 Konelio ngannoleke
muno mpakachi jwenio
kukujogopa, ngannengela,
“Kibi nike ananhota?”
Mpakachi jwenio nga-
janga, “Nnoongo an-
nyeketile kugongalela kwinu
na malumbo ginu kwa
akaocho, na alibilije.
5 Ngoe makinge bandu
ku Yopa bakankeme mundu
jumwe ojwakemigwa Si-
moni, kuliina lenge Petulo.
6 Jwombe nng'eni jwa Si-
moni pundi jwa mamben-
dela nyumba jakwe jibi pa-
pipi na baali.”
7 Na mpakachi kuboka
kumbengu apajomola ku-
lenga genia ngajabula,
Konelio ngabakema aka-
pakachi abena bakachakwe
na nnenda, ojwakiba
akanng'ongalela Nnoongo.
8 Ngabalengela goa agapi-
tile, ngabakinga ku Yopa.
9 Malabo jakwe, bandu
akatatu benia kongo babi
tango mumwanja, nambu
papipi na kuika ku Yopa,
Petulo ngaombela kunani ja
dali ikiba saa sita mui ibe
akagongalele.

10 Ngijimmina njala
ngapala kile chukulye,
kingobu chakulya apikikiba
chakatelekigwa, ngalola
malolo.
11 Ngajibona mbengu
jiwekuligwe ni kilebe andi
ngobo jikikiyeka ngolongwa
jakauluigwa pae kongo
jikamuligwe mumalombola
gakwe ncheche.
12 Nkati ja ngobo jikiki-
weka jenie mukiba na kila
inyama, inyama ina makon-
gono ncheche, inyama eik-
waba ni ijuni yu kunani.
13 Ngalijoa lilobe
lyakalenga, “Nnyinuke,
Petulo, nchinje nnie!”
14 Nambu Petulo ngalenga,
“Ije, Angwana! Ne nanalyeje
kile chochoa chu nhwilo an-
daje kichapu.”
15 Lilobe lela ngilijoanika
kabele lyakalenga, “Mikike-
maje ichapu ilebe eyaijeg-
wiye Nnoongo!”
16 Nhwalo gwenio upiti
patatu, na pukujomolela
yoa ngitoligwa kujenda
kumbengu.
17 Petulo apakiba tango
akaomongwa mana ja
malolo genia, bandu
abakakingigwa na Kone-
lio, kuboka pa kuimanya
nyumba ja Simoni, ngabaika
nnongi ja nnyango.
18 Ngabakema nukonya,
“Abi nng'eni pamba
ojwakemigwa Simoni
Petulo?”
19 Petulo akiba tango
akajiga kugamanya malolo
gala na penia Uhuke jwa
Nnoongo ngannengela,
“Mpenakie! Babi bandu
akatatu pamba batenda
mpalapala.
20 Nhwuluke chokwe
na makapweleje kujenda
pamwe nangweto magambu
nenga nanakingite.”
21 Penia Petulo ngauluka
pae, ngabalengela bandu
benia, “Nenga nga mundu
jumampalapala. Kunike
nhwikilinge?”
22 Angweto ngaban-
nyanga, “Nkolongwa
jwa akalenda Kone-
lio mundu jwambone,
ojwanng'ongalela Nnoongo
na juna kupata ichima
muno nnongi ja Akayahudi
boa, atukingite. Ngalen-
geligwa na mpakachi jwa
Chwapi kuboka kumbengu
bakinge bandu kwinu,
ankoke kachakwe kupala
apenakie kilebe chochoa
echimpakulongela.”
23 Petulo ngabapokela un-
yumba, ngabape paali pu ku-
goloka kilo.
Malabo jakwe, Petulo
ngatumbula mwanja pamwe
na angweto, na bange
abaamine ba kwenio
ku Yopa ngabalongwana
nakwe.
24 Lichoba eliika ngabaika
ku Kaisalia na kwenio Kone-
lio atela kalenda pamwe
na akalongo na akaganja
ababakokite.
25 Petulo apakiba aka-
jingila, Konelio ngapita
panja kumpokela, ngaki-
likitila majugwa nnongi ja
Petulo.
26 Nambu Petulo ngan-
nyinula, ngannengela,

"Nnyeme, magabu nenga
namundu tu."
27 Petulo ngajendekea
kulongela na Konelio
kongo bakajingila unyumba
omwabakolela bandu ajingi
bakonganinge.
28 Petulo ngabalengela,
"Mangweto mmene mmanyi
kube Nhyahudi jwajoa
akanakigwe na malag-
ilo gakwe ga dini kube
lyabe limwe na bandu
banga Akayahudi. Nambu
Nnoongo anaite nakan-
hwachilaje mundu jwajoa
kube nhwilo andaje nchapu.
29 Kwa magambu ge-
nia, apaungemangita
nhike panga pwelea.
Nankonyanga, ungemalinga
nike?"
30 Konelio ngalenga, "Ma-
choba matatu agapetite
kingobu andi uchenje, saa
tisa kimuyo, nakiba nak-
agongalela kuchumbi jango.
Kingobucho, mundu ojwak-
iba akwindite ngobo ina
kung'ala ngajema nnongi
jango,
31 ngalenga, 'Konelio!
Kugongalela kwinu na
malumbo ginu kwa akaocho
Nnoongo ajeketile.
32 Mankinge mundu
ajende ku Yopa akankeme
mundu jumwe ojwakemigwa
Simoni, ku liina lenge Petulo.
Jwombe nng'eni jwa Simoni
pundi jwa mambendela
papipi na baali.'
33 Ku yenie nganagila
nhwalo nhwike chokwe na
mwe ntei chwapi kuika.
Ngoe twe tubi nnongi ja
Nnoongo, kupenakia cho-
choa echibunhwamuliche
Angwana kulenga."

Petulo batangachi bandu

34 Penia Petulo ngatumbu
kulenga, "Ngoe manyi kube
kweli Nnoongo kupembu-
laje.
35 Nambu kila kilambo
mundu anda akamu gapala
Nnoongo kujeketiligwa na
jwenio, kujalije mundu kil-
ambo chaboka.
36 Gongo nga nhwalo
Nnoongo ogwaupelika ku
bandu ba Isilaeli, akatan-
gacha Nhwalo Gwambone
oguleta tengela kundela ja
Yesu Kilisto ojwapambu-
ligwe na Nnoongo, ojwabi
Nngwana jwa boa.
37 Mangweto mmanyi
nhwalo ogupitile kukilambo
choa cha Kuyudea, kutumbu
Ku Galilaya kuboka pa
Yohana kutangacha nhwalo
gwa kubaticha.
38 Mummanyi Yesu jwa
ku Nazaleti Nnoongo apam-
pambwile kukunnyelela
Uhuke jwa Chwapi na
makakala. Ngajenda kila
paali, akatenda gambone na
kalamia boa ababoneligwe
na Mmaja, gambu Nnoongo
akiba pamwe nakwe.
39 Natwe takachaili ba
minhalo joa ajatenda kuk-
ilambo cha Akayahudi na
kukilambo cha Yelusalemu.
Penia ngabankoma kukum-
mamba panchalaba.
40 Nambu Nnoongo ngan-
nyoa lichoba lya tatu nu
kuntenda abonekane,

41 kubandu boaje, nambu
kwa baba Nnoongo aba-
pambuligwe babe akachaili
bakwe, yani twenga twat-
ulile nu kunywe pamwe
nakwe kuboka pa kuyoka
kwakwe kuboke kwa abaw-
ile.
42 Ngatuamulicha tutan-
gache Nhwalo Gwambone
ku bandu boa nu kucha-
lakicha kutenda jwombe
nga ojwapambuligwe na
Nnoongo abe akimu jwa
ababi ammomi na abawile.
43 Akalondoli boa
ngabachalakicha nhwalo
gwakwe kube kila mundu
ojwapakunhwamini malekekigwa
mabaja gakwe goa kulina
lyakwe."

Bandu banga Akayahudi bapokelanga Uhuke jwa Chwapi

44 Kingobu Petulo apak-
iba tango akalongela malobe
genia, Uhuke jwa Chwapi
ngabaulukila boa abakiba
bakapenakia nhwalo gwe-
nio.
45 Akayahudi abaamine
abaikalinge pamwe na
Petulo kuboke ku Yopa
ngabaomongwa kube
Nnoongo ngabape hupo
ja Uhuke jwa Chwapi uyo
bandu banga Akayahudi.
46 Gambu ngabajoanga
bakalongela kukilonge kiy-
ono bakankoleya Nnoongo.
Petulo ngalenga,
47 "Bandu bamba bapok-
ile Uhuke jwa Chwapi andi
twenga tubene apatumpok-
ile. Bo, abi mundu jwa-
joa ojwaotwi kakanakia bak-
abatichigwaje kwa mache?"
48 Kuyenie, ngaamulicha
babatichigwe kuliina lya
Yesu Kilisto ojwapambu-
ligwe na Nnoongo. Penia
ngabannyopa atame nabo
kwa machoba machoko.

11

Petulo ajenda kulenga kalenge bandu abaamini ba Kuyelusalemu

1 Achandundame na
abaamine bange buku
Yudea ngabajoa kutenda
bandu banga Akayahudi
uyo bapokalinge lilobe lya
Nnoongo.
2 Petulo apabuja Kuyelusalemu,
Akayahudi abaamine
abapala bandu banga
Akayahudi bainigwe, nga-
banchonjoya kulenga,
3 "Mwenga ngantama
kachabe bandu bangainigwa
nu kulye nabo pamwe!"
4 Penia Petulo ngabalenge
tela nhwalo ogupitila
kuboka pututumbulaga,
5 "Kingobu apanakiba
nakagongalela kunnyini
ku Yopa, nganola mal-
olo. Nginikibona kilebe
chikaika pae kikiba andi
ngobo jikikiyeka ngolongwa
jakauluigwa pae kuboka
kumbengu kongo jika-
muligwe mumalombola
gakwe ncheche, jibekigwe
papipi jango.
6 Nganolakea muno
kukuingakia nginibona
inyama ina makongono

ncheche, inyama ya mpongoti na yukulanga ni inyama eikwaba ni ijuni yukunani.
7 Kubokapenia nginilijoa lilobe lyakalenga, ‘Petulo nnyinuke, nchinje nnie!’
8 Nambu ne nganenga, ‘Ije, Angwana! Chanajingije mukano jango chakulya chu nhwilo andaje kichapu.’
9 Lilobe lela ngilijoanika kabele kuboka kumbengu, ‘Mikikemaje ichapu ilebe ijeguigwe na Nnoongo.’
10 Nhwalo gwenio upiti patatu, na pukujomolela yoa ngitoligwa kujenda kumbengu.
11 Upo, bandu akatatu abakiba bakingigwe kwango kuboka kwa Kaisalia ngabaika kunyumba ejinakiba nakatama.
12 Uhuke jwa Nnoongo nganengela nyende pamwe nangweto panga mbwele. Abaamine sita ngabalongwana pamwe na nenga kujenda ku Kaisalia na kwenio ngutuika kachakwe Konelio.
13 Jwenio ngatulengela apammona mpakachi kuboka kumbengu ajemite kachakwe nukunnenge, ‘Mankinge mundu ajende ku Yopa akankeme mundu jumwe ojwakemigwa Simoni, lengi liina Petulo.
14 Jwenio mannengela malobe agabakuntenda mwenga nakalongo binu nkomboligwa.’
15 Na panatumbala kulongela tu, Uhuke jwa Chwapi ngabaulukila andi apatuulukila twenga pukutumbulaga.
16 Penia ngangombakela malobe ga Angwana gabalenga, ‘Yohana abaticha kwa mache, nambu mangweto mammatichigwa ku Uhuke jwa Chwapi.’
17 Anda Nnoongo bapile lilumbo uyo bandu banga akayahudi lilumbo ulyale elyatupa twenga apataamina Angwana ana Yesu Kilisto, bo, ne nabeneke nhoto kunkana Nnoongo?”
18 Angweto pabajoa genia, ngabakotoka kutauka na ngaba nkolea Nnoongo, kulenga, “Nnoongo bapi lilanga bandu banga akayahudi lyu kulapa mabaja gabe bapatange bwomi!”

Bandu abaamine buku Antiokia

19 Kuboke kupotekigwa kukupitila kingobu apakomigwa Stefano, abaamine ngaba pwilikana. Bange ngabajenda mpaka kilambo ya Kufoinike na Kukupulo na Kuantiokia bakatangacha nhwalo gwa Nnoongo kwa Akayahudi jika.
20 Nambu abaamine bange kuboka kukilambo chiku Kupulo na Kulene, ngabajenda kukilambo cha Kuantiokia nu kutangacha Nhwalo Gwambone gwa Angwana ana Yesu ku bandu Akayahudi Bikigiliki.
21 Makakala ga Angwana ngagabe pamwe na angweto na bandu ajingi ngabaamini na kabuji Angwana.

22 Nhwalo gu kile chenie
ngujoanika kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto
chu Kuyelusalemu, yene
ngabankinga Banaba ajende
ku Antiokia.
23 Kingobu apaika kwenio
nakabona bandu Nnoongo
pabapi upeele ngaala mojo
nakakwajalila angweto boa
babe na imani ja kweli ka
Angwana kumyojo jabe joa.
24 Banaba akiba mundu
jwambone ojwatweli Uhuke
jwa Chwapi na imani, na
bandu ajingi ngabautigwa
ka Angwana.
25 Penia Banaba ngajenda
ku Taso kumpalapala Sauli.
26 Apampata, ngabanneta
Kuantiokia, na boa abena
ngabatama ni kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto.
Kwenio ku Antiokia, kuku-
tumbula kakema akinapunji
aka Kilisto.
27 Kingobu chenie,
bange akalondoli ngabaika
ku Antiokia kuboke
Kuyelusalemu.
28 Jumwe kati jabe
ojwakemigwa Agabo nga-
jema na kuwecho gwa
Uhuke jwa Nnoongo ngalon-
dola kutenda kupakube na
njala ngolongwa kuilambo
yoa. Njala jenie jikiba
kingobu Kilaudio apakiba
ntawala.
29 Akinapunji ngabaamu
kila mundu tela na uwecho
gwakwe apeleke chachoa
kupala kajangata abaamine
abakiba bakatama ku Yudea.
30 Ngabatenda genia nuku-
peleka chango yabe kwa ak-
inanhota bi ikuta ya bandu
abanhwamine Kilisto kupete
maboko ga Banaba na Sauli.

12

Likanicha liyanga kupotekigwa

1 Kingobu chenie, Nng-
wana Helode ngatumbu
kapoteka bange kati ja
kikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto.
2 Ngankoma ku upanga
Yakobo nnongo gwa Yohana.
3 Helode palola kube
kikobo chenje kite kaalalila
Akayahudi, ngajenda
kumpuki Petulo. Kile chenie
kikamuligwa kingobu cha
Mpapala gwa Mikate Janga-
jeligwa Amila.
4 Kuboka pukupukaligwa,
Petulo ngaba mmeka
kukipungo, kwenio ngabam-
meka alendeligwe muikuta
ncheche ina akalenda
ncheche ncheche. Helode
apanga kumpia Petulo
pukongolou kuboka pa
mpapala gwa Pasaka.
5 Petulo apakiba mukipungo,
kikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto kikiba
chakagongalela ku Nnoongo.

Petulo alekekigwa kuboke mukipungo

6 Tango nukuikaje lichoba
lyale Helode papala kumpia
Petulo puukongolou, licho
kilo jakwe Petulo akiba agol-
wike panakati ja akalen-
dei abena. Akiba ata-
baligwe mitondolo mibena,
na akalenda bakiba bakalen-
dela nniango gwa kipungo.
7 Upo, mpakachi jwa
Angwana kuboka kumbengu

ngajema papipi na jwenio na
lumuli ngulumulika chumbi
cha kipungo. Mpakachi
ngannyukanyuka Petulo pili-
pamba akalenga, “Nnyinuke
chokwe!” Kingobu uchache
mitondolo ngijikuluguka
kuboke mumaboko gakwe.
8 Mpakachi ngannengela,
“Mikitabe luunga lwinu,
nkwinde ilatu yinu.” Nga-
tenda yene. Kuboka penia
mpakachi jwenio ngannen-
gela, “Nkwinde likoti linu,
ungengame.”
9 Petulo ngankengama
panja ja kipungo nambu
amanyije kutenda genia
gakamuligwe na mpakachi
jwenio gakiba ga kweli, akita
atela kulola malolo.
10 Ngabapeta pukutumbu
ulenda na pukubwelea
ulenda, kuboka penia
ngabaika pa nniango gwa
choma kujenda kunnyini.
Nniango gwenio ngujo-
goka gwene na angweto
ngabapita panja. Ngababe
kujenda pawe kingobu tu
mpakachi jwa Angwana
nganneka Petulo.
11 Petulo ngamanya
agampitile, ngalenga, “Ngoe
manyi kipola! Angwana
bankingite mpakachi jwabe
kuboka kumbengu angom-
bole kuboke mumakakala ga
Helode nu kuboke mwilebe
yoa eibayobalila bandu bu
Kuhyahudi ipitile.”
12 Apamanya yene
ngajenda kachakwe
Maliamu umamundu
Yohana ojwakemigwa
Maluko. Mwenio bandu
ajingi bakiba bakonganinge
bakagongalela.
13 Petulo ngagomba oti
pa nniango panja na
mpakachi jumwe nhwenja
ojwakemigwa Loda, nga-
jenda pa nniango kujekete
otina.
14 Nhwenja jwenio ngal-
imanya lilobe lya Petulo
ngaala mojo muno ngabuja
unyumba lubelo nakalenge
bandu kutenda Petulo
ajemite panja.
15 Bandu gabannenga
nhwenja jo, “Matamwe
machonjo!” Nambu jwombe
ngayangala kulenga kweli
angweto ngabannengela
lyenie lihoka lyakwe.
16 Petulo akiba akajen-
dekea kugomba oti. Puku-
jomolela ngabajogolanga
nniango na pabammona
ngabaomongwa.
17 Petulo ngabaponge
luboko batamange nu,
ngabalandulila paboigwe
mukipungo na Angwana.
Penia ngabalagila, “Makan-
nenge Yakobo na bandu
bange abaamine,” kubokape-
nie ngabaleka ngajenda
konge.
18 Pukuchaga, ngukupiti
mbwele kati ja akalenda,
chikipiti kwa Petulo?
19 Helode ngaamulicha
bampalepale nambu bao-
talingije kumpata. Penia
ngaamulicha akalenda bala
bakonyange, ngaamulicha
bakomigwe.

Paulo kubokapenia
ngaboka ku Yudea ngajenda

ku Kaisalia okwatama kalakala.

Kiu cha Helode

20 Helode ngabachimwa bandu bi kilambo chi ku Tilo na Sidoni, nambu angweto ngaba kinga bandu kunnyendele Helode. Na ngweto ngabampata oti Bulasto, ojwakiba nkolongwa jwa Boma ja ngwana Helode. Kubokapenia ngabannyendele Helode kunnyopa kube tengela, magambu kilambo chabe kihyobalela kupata chakulya kuboke kilambo cha Angwana Helode.

21 Lichoba limwe elipambuligwe na Helode ngakwinda ngobo ikingwana, nukutama kitebu cha kingwana na ngalonge na bandu.

22 Bandu ngaba chobela kulenga, “Lilobe lende lya munduje, nambu nnongo.”

23 Upo mpakachi jwa Angwana nganng'wia Helode pae, magambu ampije kibumo Nnoongo. Ngaleligwa na mabongo nukuwe.

24 Lilobe lya Nnoongo ngilijendeke kujoanika nu kola.

25 Banaba na Sauli ngabajomo liengo lyabe lyabakingigwe ngababuja kabele Kuyelusalemu, uyo ngabantola Yohana ojwakemigwa Maluko.

13

Banaba na Sauli bapambuligwa nukingigwa

1 Kati ji kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto Kuantiokia kukiba na akalondoli bange na akaboli. Benia nga Banaba na Simioni ojwakemigwa Mpili, Lukio kuboke ku Kulene, Manaeni ojwannela Nngwana Helode na Sauli.

2 Apabakiba bakagongalela kwa Angwana nu kupunga, Uhuke jwa Chwapi ngabalengela, “Umbambulilange Banaba na Sauli, bakamulange liengo elinakemile.”

3 Ngabapunga nu kugongalela, nu kabekelanga maboko panani jabe, ngabaleka bajabulange.

Kukupulo

4 Banaba na Sauli apabakingigwa na Uhuke jwa Chwapi, ngabajenda mpaka ku Seleukia nu kuboka kwenio ngabaombe mungalaba kujenda Kukupulo.

5 Kingobu apabaikanga ku Salami, ngabatangacha lilobe lya Nnoongo ku nyumba ya kugongalela ya Akayahudi. Na angweto bakiba na Yohana abe mpakachi jwabe.

6 Angweto ngabatyanga kupete kingono chimwe cha kichilu mpaka ku Pafo, okwabankolela mundu jumwe nhwabe ojwakemigwa Bali Yesu, Nhyahudi ojwakitenda nnondoli.

7 Mundu jwenio akiba nng'anja jwa nkolongwa jwa kichilu, ojwakemigwa Segio Paulo ojwakiba juna

malango, ngabakema Banaba na Sauli magambu
apala kupenakia lilobe lya Nnoongo.
8 Nambu nhwabe jwenio Bali Yesu, liina lyenie
ku Kukiyunani mankema Elima, ngajiga katauka Banaba na Sauli na kunhwibalakia nkolongwa jwa
kichilu akaaminije imani yene.
9 Penia Sauli ojwakemigwa Paulo, kongo atweli Uhuke
jwa Chwapi, ngampikia mio nhwabe Elima
10 kulenga, “Mwe mamwana jwa Mmaja! Namangondwa kukilebe chochoa chambone chapala
Nnoongo. Mwe ntweli ndela ndu yubaja na mwe kila
kingobu nnyiga kujigalambuya kweli ja Angwana kube
uwangi!
11 Ngoe luboko lwa Angwana lupakunhukumu,
mma kinjwilili na milibonaje lichoba kukingobu.”

Upo ngongobwi nulubendu ngulunhwikalila
Elima na ngabe kinjwilili na ngatumbu kupupukia kongo
na kongo akampalapala mundu jukunkamu luboko
annongaleye.
12 Nkolongwa jwenio apalola agapitile, ngaamini,
ngaomongwa maboulo ga nhwalo gwa Angwana.

Kuantiokia ja Kupisidia

13 Paulo na akajakwe ngabaombe muntumbwi
kuboke Kupafo ngabaika Kupega kunnyini Kupamfilia,
kwenio Yohana ngabaleka ngabuja Kuyelusalemu.
14 Angweto ngabajendeke na mwanja kuboke ku Pega
mpaka kunnyini ku Antiokia ku Pisidia, na Lichoba
lya Kupomolela ngabajingi munyumba ja kugongalela
Nnoongo, ngabatama.
15 Kuboka pa kuchoma kitabu cha Malagilo ga Musa
na majandiko ga akalondoli ba Nnoongo, akakolongwa ba nyumba ja kugongalela ngabalagi nhwalo
gongo, “Makalongo, anda nkweti nhwalo gwa kalengela bandu kupala balimbe mwojo, nnengange.”
16 Paulo ngajema, ngaponga luboko, ngatumbu
kulenga,

“Mabandu ba Kuisilaeli na bandu manga akaisilaeli
mamunng'ongale Nnoongo, umbenakiange!
17 Nnoongo jwa bandu ba Kuisilaeli ngabapambula
akahoka bito na kape indimba muno bandu aba
kugeni okwo Kumisili. Nnoongo ngababoya kwenio
kuwecho nkolongwa,
18 na ngabaimbali yaka alubaini kupongoti.
19 Ngabajomo bandu makabila saba kukilambo chi
Kanaani na kape kilambo chenie kibe chabe.
20 Goaga gatendigwa kwa yaka alubaini nu nhwano.

“Kuboka penia ngabape bukuhukumula mpaka
kingobu cha nnondoli Samweli.

21 Penia ngabajopa bape
nngwana, Nnoongo ngabape
Sauli mwana jwa Kishi jwa
kabi ja Benjamini, kube
nngwana jwabe ku yaka
alubaini.
22 Kuboka pu kummoya
Sauli, Nnoongo ngampambu
Daudi kube nngwana jwabe.
Ngachalakicha kulenga,
‘Nammweni Daudi mwana
jwa Yese mundu ojwanam-
pala, mundu ojwapakamu
goa aganampala akamule.’
23 Jwenio nga Yesu ju
kibelei cha Daudi, Nnoongo
ojwantei Nkomboi jwa
bandu bu Kuisilaeli, andi
apalagila.
24 Tango Yesu nu kutumb-
waje maengo gakwe, Yohana
ngatangacha ku bandu boa
bu Kuisilaeli kutenda bal-
ape mabaja gabe na ba-
batichigwe.
25 Na Yohana apaban-
dakila kujomola liengo
lyakwe, ngabalenge bandu,
‘Mangweto nhwachanga
ne nabeneke? Ne oju-
munnenda kuika joje.
Nambu mpenekiange!
Jwombe maika kuboka
pango ne, nane kuotwaje
kulugula ngoji yi ilatu
yakwe.’

26 “Malongo bango bu
Kuisilaeli, lungolo lu
Ulaimu, na mmandu mmoa
manga Makayahudi ma-
munng'ongale Nnoongo,
nhwalo gukomboi gono
uletigwe kwito!
27 Gambu bandu abatama
Kuyelusalemu na akiilongoi
babe bummanyije kutenda
jwenio nga Nkomboi na
bamanyije malobe ga
akalondoli ba Nnoongo
agachomigwa Machoba goa
gu Kupomalela. Na yene
bagatei malobe ga akalon-
doli ba Nnoongo galenganile
kukunhwukumu Yesu awe.
28 Iganukube apatikinije
ni lilemwa li ukomigwa,
ngabannyopa Pilato an-
hwukumu ukomigwa.
29 Angweto kuboka pu
kamula kila kilebe chik-
ilengigwe Mumajandiko
Gachwapi kwajwenio,
angweto ngubunhwuluya
kuboka munchalaba ngaba
mmeka mundundangele.
30 Nambu Nnoongo ngan-
nyoya kuboka kwa abawile,
31 na kwamachoba ndu
ngabapiti abatyanga nakwe
kuboka ku Galilaya mpaka
Kuyelusalemu. Ngoe nga
akachaili bakwe ku bandu
bu Kuisilaeli.
32 Na twe tubi pamba
kunnetelanga Nhwalo
Gwambone, kile chache
echalagila Nnoongo kwa
akaoko bito,
33 ngoe Nnoongo alen-
ganakie magambu ga ingota
yabe kukunnyoya Yesu
kuboke kwa abawile. Andi
piandikigwe mu Zabuli ja
pabele,

‘Mwe Mamanango,
lele nonge bandu boa
bamanye kutenda ne
nawabinu.’

34 Na chenje nga echalenga
Nnoongo ngannyoya jwenio
kuboke kwa abawile na an-
nekitije akabola mundun-
dangele. Nnoongo ngalenga,

‘Manampa upeele gwachwapi na gwa kweli
gunalagana na Daudi.’
35 Nu uyo ngalonge kabele,
‘Mannekaje mmanda jwinu jwachwapi abole mu ndundangele.’
36 “Gambu Daudi akabegele agapala Nnoongo kukingobu chakwe, penia ngawe, ngachikigwa pamwe na akaoka mundu na mmele gwakwe ngubola mu ndundangele.
37 Nambu jwajo ojwayoigwe na Nnoongo kuboke kwa abawile aboliteje.
38 Tupala mangweto mmanyange, makalongo ba Kuisilaeli, kupete Yesu nhwalo gwa kulekekigwa mabaja utangachigwa kwinu,
39 na kila mundu ojwanhwamini Yesu kulekekigwa mabaja gakwe goa, kile chenie kabi kiwechakineje kundela ja Malagilo ga Musa.
40 Yene mma maha, gakampataje gaga agalengigwa na akalondoli ba Nnoongo gakampitije mangweto.
41 “ ‘Mpenekiange, mangweto mammembula! Nhwomwange na nhwobange!
Magambu chandenda lele nhwaminangaje kile chenie,
ata ikabi mundu akannandulile mangweto!’ ”
42 Paulo na Banaba pababokanga munyumba ja kugongalela, bandu ngabakoka baike kabele lenge Lichoba li Kupomolela eliika na balanduli muno nhwalo gwenio.
43 Bandu apababoka pangongano, Paulo na Banaba ngabakengamigwa na Akayahudi ajingi na bandu banga Akayahudi aba amininge dini ja Kiyahudi. Achandundame benia ngabalonge nabo na kakweleka bajendeke kutama mu upeele gwa Nnoongo.
44 Apalibandakila Lichoba li Kupomalela bange bandu kuboka kunnyini ngabaika kupenikia lilobe lya Angwana.
45 Kingobu Akayahudi apabubona nkengeni gwa bandu, ngababe na bwiu, angweto ngabatauka agalenga Paulo nu kuntukana.
46 Nambu Paulo na Banaba ngabalonge pangajogopa, kulenga, “Lilobe lya Nnoongo likiba mpaka oti lilengigwe kwinu. Nambu kuboka pu kulikana maachangitije kutenda mpaligwa kube na bwomi gwa machoba goa pangapela, tupakunneka mangweto na kajendele bandu banga Akayahudi.
47 Magambu jenje nga amuli ejibutupi Angwana,
‘Na ntei mwe mme lumuli kwa bandu banga Akayahudi,
yene dunia joa majikomboligwa.’ ”
48 Kingobu bandu banga Akayahudi apabajoa yene, ngaba alamwojo ngubulumbalila nhwalo gwa Angwana, na abapambuligwe kube na

bwomi gwa machoba goa
pangapela ngabaamine.
49 Lilobe lya Angwana
ngilijoanika kilambo chenie.
50 Nambu Akayahudi
ngabakolekea akikege
bunuuwecho biilambo
yenge abakiba banga
Akayahudi bakagongale
Nnoongo na akinalome
abajoanika bikilambo che-
nie. Benia ngabatumbu
kapotekanga Paulo na
Banaba na kabenga kilambo
chenie.
51 Nambu benia ngabapy-
ata litukunda mumakon-
gono gabe andi kabeka
nhwilo kuboka penia ngaba-
jenda Kuikonio.
52 Nambu akinapunji buku
Antiokia ngaba alamwojo na
kutwele Uhuke jwa Chwapi.

14

Ku Ikonio

1 Ku Ikonio Paulo na Ban-
aba ngabajenda ku nyumba
ja kugongalela ja Nnoongo
andi Kuantiokia ngabalon-
gela panga jogopa mpaka
Akayahudi ajingi na Akagi-
liki ngubunhwamini Yesu.
2 Nambu Akayahudi
bange abakananga kuamini
ngabakolakea bandu banga
Akayahudi babembu aban-
hwamini Yesu.
3 Paulo na Banaba nga-
batama kwenio kwa ma-
choba majingi, ngabalongela
panga jogopa nhwalo gwa
Angwana, na Angwana
ngabachalakicha nhwalo
gwenio gubupiyanga kwa
gwambone gwa Angwana,
kwa kaotoya kamula ikobo
na gukuomongwa.
4 Bandu bi kilambo che-
nie ngibikibagana, bange
ngababe kingonu cha
Akayahudi na bange kwa
achandundame.
5 Penia bandu bange
banga Akayahudi na
Akayahudi, pamwe na
akilongoi babe, ngabaamua
katenda ubaja achandun-
dame na kupala kaputa
mabwe.
6 Kingobu achandundame
apabamanya kile chenie,
ngabatilila ku Lusta na ku
Debe ilambo ya Lukonio na
ilambo ya papipi jakwe.
7 Kwenio ngabatangacha
Nhwalo Gwambone.

Paulo na Banaba kwenio kilambo cha Lusta na Debe

8 Kukilambo cha Lusta
kukiba mundu ojwak-
iba nangwaba kuboka
pukubelekwa.
9 Ngatama penia kupe-
nakia malobe galongela
Paulo. Paulo ngannolekea
kukunhwingakia, apam-
mona mundujo abi ni imani
yukuoto kulamiigwa,
10 na ngalenga kulilobe
likolongwa, “Nnyeme
gwema kwa makongono
ginu!” Mundu jwenio
ngaomba nu kutumbu
kujenda.
11 Nkenga gwa bandu
apaulola genia agatei Paulo,
ngabatumbu kutenda man-
jega kukilonge chabe cha
Kilukaonia, kulenga, “Mi-
longo jituikalile kwito jibi
andi putubi tubandu!”

12 Ngabampe Banaba liina
lya Zeu na Paulo magambu
akiba nnongei ngabampe li-
ina lya Heme.
13 Nkung'i jwa nnongo
ojwakemigwa Zeu ojwakiba
nikitembe chakwe kutaali
na kilambo ngaleta ng'ombe
na maloba nnongi ja nni-
ango, gambu jwenio na
akajakwe bapala kupanga
lilumbo kwa achandun-
dame.
14 Nambu achandundame
Paulo na Banaba apabajoa
echibapala kamula, ngaba-
jwepu ngobo yabe nu kubu-
tukila panakati jankengeni
gwa bandu, kongo bakapeta
kuchobela,
15 “Kunike mangweto
ntendanga yenela? Twe
uyo tabandu andi mang-
weto! Tubi pamba ku-
pala kutangacha Nhwalo
Gwambone, kupala mileke
ilebe yenie yangapaligwa,
mantendebuki Nnoongo
ojwabi mmomi, Nnoongo
ojwapangine mbengu na
dunia baali na yoa eibi nkati
jakwe.
16 Kalakala Nnoongo nga-
baleka bandu batendi agaba-
pala.
17 Nambu Nnoongo
akotwikeje kunnayanga
iingi kutenda abile, kuilebe
yambone, kunkomelanga
ula kuboka kumbengu na
mauno kukingobu chakwe,
ampeganga chakulya
nukumpeganga kuala
mwojo.”
18 Achandundame baganwa
kulongela genia baotalingeje
kaibi bandu kape lilumbo.
19 Nambu bange Akayahudi
ngabaika kuboka Antiokia
nu ku Ikonio, na ka-
tenda bandu balondane na
angweto, ngabamputa Paulo
maganga nu kunhuta mpaka
kutali ni kilambo bakita
awile.
20 Nambu akinapunji
pabakongana pamwe nu
kuntindila, ngajimuka
ngabuja kunnyini. Malabo
jakwe, jwombe pamwe
na Banaba ngabajabula
kunnyini ku Debe.

Paulo na Banaba babuja kukilambo cha ku Antiokia Kusilia

21 Paulo na Banaba
ngabatangacha Nhwalo
Gwambone ku Debe na
kapata akinapunji ajingi.
Kuboka penia ngababuja ku
Lusta na ku Ikonio mpaka
ku Antiokia Kupisidia.
22 Ngabaotoya akinapunji
bi ilambo yenie na kape
mwojo batame gwicho mu
imani. Ngabalenge, mpaka
oti tupete mumalago ndu
kupala tujingi mukingwana
cha Nnoongo.
23 Paulo na Banaba
ngabapambu akinanhota
ba kila kikuta cha bandu
abunhwamine Kilisto kalon-
geleya akaamine, kuboka
penia, kukugongalela nu
kupunga, kabeka mulenda
gwa Angwana akaamina.
24 Kuboka pa kupete
kilambo chi ku Pisidia,
ngabaika ku Pamfilia.
25 Kuboka pukutangacha
Nhwalo Gwambone ku Pega
ngabajenda ku Atalia.

26 Kuboka kwenio ngaba-
jingi mumeli kubuja ku An-
tiokia kwenio kalakala bak-
iba mupeele gwa Nnoongo
na ngoe kupala bajomole
liengo.
27 Apabaika ku Antiokia
ngababeka ngongano ya
kikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto bapenia,
ngabalandulila minhalo joa
Nnoongo ejatei pamwe na
angweto, na apabajogolile
bandu banga Akayahudi
nniyango baamini.
28 Na ngabatama kwa ma-
choba ndu kwenio pamwe
na akinapunji.

15

Ngongano Kuyelusalemu

1 Bandu bange ngabaika
kuboke ku Yudea ku
Antiokia ngabatumbu
kabolanga abaamine
balenga, kulenga, “Mang-
weto nukuinigwaje nkom-
boligwaje andi pagapaligwa
Malagilo ga Musa.”
2 Kile chenie ngikibeka
ndu ngabatenda Paulo
na Banaba balonge nabo,
ngiamuligwa Paulo na Ba-
naba pamwe na abaamine
akachoko aba nhwamini
Yesu buku Antiokia, ba-
jende Kuyelusalemu kalenge
achandundame na akinan-
hota kile chenie.
3 Penia kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto nga-
balondana na angweto
apabapetela ku Foinike
na Samalia ngabalandulila
bandu banga Akayahudi
pabantendebuki Nnoongo,
nhwalo gwenio ngugwaalali
muno abaamine boa.
4 Kingobu apabaikanga
Kuyelusalemu, ngabapoke-
ligwa na kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto na
achandundame na aki-
nanhota, nangweto nga-
balengela nhwalo gwoa
Nnoongo ogwatenda pamwe
nangweto.
5 Nambu aba nhwamini
Yesu bange abakiba bikikuta
cha Mafalisayo ngabajema,
kulenga, “Mpaka oti bandu
banga Akayahudi bainigwe
na kabola bagakengame
Malagilo ga Musa.”
6 Penia achandundame na
akinanhota ngabakongana
pamwe nu kuwacha muno
nhwalo gwenio.
7 Kuboka pu konyana
muno, Petulo ngajema,
ngalenga, “Makalongo
bango, mangweto mmanyi
kutenda kalakala Nnoongo
apala kunjagu nenga kati
jinu ndangache Nhwalo
Gwambone ku bandu
banga Akayahudi, bajoe
nukuamini.
8 Na Nnoongo, ojwamanyi
mwojo gwa kila mundu,
ngachalakicha kutenda
bajekatile na kape angweto
Uhuke jwa Chwapi andi
patupi twenga.
9 Abagwije kati jito na
angweto, ngajijeguya myojo
jabe kuimani.
10 Lele, kunike kuntega
Nnoongo katweka miigo aki-
napunji ba Yesu ata akahok-
abito baotwije kupoto miigo
jenie, wala twenga tuotwije
kupotola?

11 Yeneje! Twe tuamine
nu komboligwa kwa upeele
gwa Angwana ana Yesu,
andi apabakomboligwe
angweto.”
12 Kikuta choa ngikitama
nuu, kupenakia Banaba
na Paulo bakalandulila
ikobo na yukuomongwa
eikamuligwa na Nnoongo
kupete maboko gabe kati ja
bandu banga Akayahudi.
13 Apabajomola kulon-
gela, Yakobo ngalenga,
“Makalongo bango, umbe-
nakiange!
14 Simoni alandulila
agalaya Nnoongo kubandu
banga akayahudi kapambu
bange kati jabe babe bandu
bakwe.
15 Nhwa gongo ubi tela
na malobe ga akalondoli ba
Nnoongo. Andi apagalenga
Majandiko Gachwapi,
16 ‘Kuboka paganga mam-
buja kabena, balenga
Angwana,
nu kuchenga kabena kiteba
cha Daudi chiki-
bomwike.
Mandendekea kabele maami
gakwe
nu kugalimbia.
17 Penia bandu boa abaigile
mabaika kwango,
bandu boa banga Akayahudi
bapalapala Angwana.
18 Nga apabalenga Angwana,
ababikibeka kile
chenje kimanyikane.’ ”
19 Yakobo ngajendeke
kulenga, “Ne mbala yene,”
“Takachumbuyaje bandu
banga Akayahudi abammuji
Nnoongo.
20 Nambu tapeleke-
lange balua kalengelanga
makalyegangaje yakulya
eipangigwe lilumbo ku
inyago, bileke ngongola,
bakalyegangaje kinyama
chochoa echikipopotoligwe
na bakanywegangaje myai.
21 Gambu Malagilo ga
Musa ngagatangachigwa
tangu lolo mukila kilambo
nu kuchomigwa muma-
jumba goa gukugongale
Nnoongo kila machoba
Lichoba li Kupomolela.”

Balua ja bandu banga Akayahudi abaamine

22 Achandundame na aki-
nanhota, pamwe na kikuta
cha bandu abunhwamini
Kilisto boa, ngabaamuanga
kapambula bandu kati
jabe na kakinga ku An-
tiokia pamwe na Paulo
na Banaba. Angweto
ngabampambula bandu
abena Yuda ojwakemigwa
Basaba na Sila benia boa
bakiba akilongoi bi kikuta
cha bandu abunhwamini
Kilisto,
23 na ngabapeganga balua
jenie,
“Twenga achandundame
na akinanhota, takalongo
binu, chalamu chinu mang-
weto makalongo manga
Akayahudi mammelwike
nukutama ku Antiokia na ku
Silia na ku Kilikia.
24 Tujoine kutenda bandu
bange kuboka kachito nga-
bantindagana kwa malobe
gabe, ngibibeka myojo jinu
mumbwele. Nambu twe
tatumitije genia.

25 Nayenie, tuamwi
pamwe kampambula bandu
achoko na kakinga kwinu
pamwe na akaganja bito
Banaba na Paulo,
26 ababekita bwomi gwabe
mungondo magambu gwa li-
ina lya Angwana ana Yesu
Kilisto abapambuligwe na
Nnoongo.
27 Tankinga Yuda na Sila
kwinu, benia angweto ma-
bannengelanga ganga agatu-
gaandike.
28 Uhuke jwa Chwapi atu-
laite kutenda takantwekan-
gaje nhwigo guna kutopa
muno kupeta minhalo jenje
jambone,
29 makalyegangaje
yakulya eipangigwe lilumbo
ku inyago, makanywegan-
gaje myai, makalyegan-
gaje nyama ja kinyama
chochoa echikipopotoligwe,
nnekange ngongola. Man-
tendanga chwapi anda
nnyepangite kamu minhalo
jenie. Makajimukage.”
30 Kuboka pa katabuka,
bandu benia ngabaleka
ngabajenda ku Antiokia
kwenio kukikongine kikuta
choa cha bandu abaamine
ngabape angweto balua
jenie.
31 Bandu pabachoma
balua jenie, malobe gakwe
ngagape mojo, ngabaala
mojo muno.
32 Yuda na Sila, angweto
bakibanga akalondoli ba
Nnoongo, ngabalongela na
angweto bea bakapa mojo
na makakala.
33 Kuboka pa kutama
kukingobu kwenio, bandu
abaamine buku Antiokia
ngabatabuka kwa tengela,
penia ngabaleka nu kubuja
kwa ababakingite.
34 Nambu Sila ngaamu
kuigala kwenio.
35 Paulo na Banaba
ngabaigala ku Antiokia
kukingobu, angweto pamwe
na bandu ajingi ngababola
nu kutangacha lilobe lya
Angwana.

Paulo na Banaba batenda kulekana

36 Kuboka pa machoba
machoko, Paulo ngan-
nengela Banaba, “Tubuje
takatyangile akalongo muk-
ila kilambo okututangiche
lilobe lya Angwana, takalole
apabajendekea.”
37 Banaba ngapala kuntola
na Yohana ojwakemigwa
Maluko,
38 nambu Paulo apaije
kulongwana na Maluko,
gambu pukutumbula jwe-
nio ngabaleka ku Pam-
filia nukana kujangatana
muliengo lyabe.
39 Penia, ngukupitila
mitau muno kati jabe,
ngabalekana. Banaba ngan-
tola Maluko, ngabaombe
mungalaba kujenda ku
Kupulo.
40 Na Paulo ngampambula
Sila, bandu abunhwamini
Yesu ba paali penia ngaba
mmeka pulenda gwa upeele
gwa Angwana, ngajabula.
41 Mumwanja gwakwe
ngapetela ku Silia nu ku
Kilikia, kukipe makakala

kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto.

16

Timoteo akwamwa maengo pamwe na Paulo na Sila

1 Paulo ngaika ku Debe na ku Lusta, okwatama napunji jumwe ojwakemigwa Timoteo. Umamundu uyo akiba aamine, akiba Nhyahudi, nambu awamundu bakiba Agiliki.

2 Timoteo ngabanchalakicha kwambone bandu boa abaamine buku Lusta na buku Ikonio.

3 Paulo ngampala Timoteo alongwane nakwe, ku yenie nganhwina. Atenda nyene magambu Akayahudi boa abatama penia bamanyi kube awamundu Timoteo bakiba Agiliki.

4 Apabakiba bakapeta muilambo yene, ngabalengela bandu abaamine amuli ejiamuligwe na achandundame na akinanhota ba Kuyelusalemu, na ngabalengela angweto bijijali amuli jenie.

5 Penia, kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto ngikijendeke komala kuimani nu kola kukujonjake bandu kila machoba.

Malolo ga Paulo ku Toloa

6 Angweto ngabatyanga kupete ku kilambo cha Fulugia na kilambo cha Galatia magambu Uhuke jwa Chwapi ngabakanakia batangache nhwalo gwenio kuilambo ya Asia.

7 Apabaikanga kumipaka ja Bisinia, ngabajiga kujingila ku ilambo ya ku Betania, nambu Uhuke jwa Yesu ngabakanakia benia.

8 Kuyenie, ngabapetela ku Bisinia, ngabajenda mpaka ku Toloa.

9 Kilo jenie, Paulo ngalola malolo agammona mundu jumwe jwa Makedonia ajemite papa nu kunnyopa, “Nnyombeke, nhwike Makedonia mutujangate.”

10 Kingobutu Paulo pukulola malolo genia, ngutupanganika chokwe kujenda Makedonia, gambu tumanyi kutenda Nnoongo atukemite tatangachile bandu Nhwalo Gwambone.

Ukomboka kwa Lidia kukilambo cha Filipi

11 Kuboke ku Toloa, ngutujenda kwa ngalaba mpaka ku Samotilake, na malabo jakwe ngutuika ku Neapoli.

12 Kuboke kwenio, ngutujenda mpaka kukilambo cha ku Filipi, pannyini pikilambo kikolongwa cha mukilambo cha Makedonia, apapakiba na kingwana cha Loma. Ngututama pikilambo chenie kwa machoba majingi.

13 Lichoba lya Kupomolela ngutupita panja ja kilambo, ngutujenda pambwega ja lukemba tupemelela penia paali pa Akayahudi pabakongana kunng'ongalela Nnoongo. Ngututama, ngutulongela na akikege abakonganinge paali penia.

14 Kati ja abakiba bakatupenakia akiba munkege jumwe ojwanng'ongale Nnoongo ojwakemigwa Lidia kuboke ku Tiatila, ojwakiba nhucha ngobo ya bei ngolongwa. Angwana ngubujogola mojo gwakwe ngagapokela malobe ga Paulo agakiba akalongela.

15 Kuboka pa bandu ba nyumba jakwe kubatichigwa, ngatukoka akalenga, “Anda kweli nnoilinge kube nenga naamini Angwana, nhwikange ukaja ntamange.” Ngatukwajalila tujende.

Paulo na Sila babekigwe mukipungo ku Filipi

16 Lichoba limwe putujenda paali pukugongalela, ngutukongana na mpakachi kamwale ojwakiba na nchepela ogunhwotwiya kulondola agaika. Oju bachumila uloi ndu akangwana mundu kukulondola kwakwe.

17 Ngankengama Paulo na twenga, akapeta kuchobela nu kulenga, “Angwetwa nga akapakachi ba Nnoongo Nkolongwa Ojwabi kunani! Bantangachilanga ndela ju komboka!”

18 Ngatenda yene kwa machoba majingi, mpaka Paulo ngachimwa yene ngatendabuka ngaulengela nchepela gwenio, “Ku liina lya Yesu Kilisto nunhwamulicha mampite mundu jonjo!” Nchepela ngugummoka kingobucho.

19 Akangwana mundu pabamanya kuhyobale kwabe kupata uloi kupeile, ngabampuki Paulo na Sila ngabautanga mpaka kukitamo chakananhota kwa akakolongwa.

20 Ngabaleta angweto mpaka ku akilongoi ba Loma nu kulenga, “Bandu bamba Akayahudi na baletanga kijonga pikilambo chito.

21 Angweto babola ikobo yangapaligwa muma lagilo gito tubandu ba Loma na tupaligweje kuijeketela ikobo yene nu kamula.”

22 Nkenga gwa bandu ngabalondana pamwe ngugu nnyingalila Paulo na Sila.

Penia Akilongoi ba Loma ngabaulanga ngobo Paulo na Sila na ngaamulicha baputigwe iboko.

23 Kuboka pa kuputigwa muno, ngabajingia mukipungo, na nnenda jukipungo ngaamulichigwa kabeke ulenda nkolongwa muno.

24 Nnenda jwenio papokela amuli jenie ngababekanga chumbi cha nkati na katabanga makongono panakati ju lueke.

25 Panakati juwiku Paulo na Sila bakiba bakagongalela nukujemba miambo ju kunnumbali Nnoongo na akapungwa bange bakibanga bakajoa.

26 Kingobutu ngukupiti kulendema kukolongwa kulundope, ngilitikatika nyumba ja kipungo. Upo milyango ngijijogoka na mitondolo ngijikuluguka

kuboka mwa akapungwa boa.
27 Nnenda jwa kipungo pajimukaga, nukujibona milyango jijogwike, apemelela kutenda akapungwa batilangite, nayene ngacholomo upanga gwakwe apalakukikoma mwene.
28 Nambu Paulo ngakwaja kulilobe likolongwa, “Mikikikomaje mmene! Twe tuboa tubi pamba!”
29 Nnenda jwa kipungo ngankema mundu alete lumuli, nnenda jwenio ngabutiki unyumba, nu kugwe pamakongono ga Paulo na Sila kongo akalendemela kukujogopa.
30 Penia ngabalongaleya panja nukonya, “Ananhota, ndendani mbate komboka?”
31 Angweto ngabajanga, “Maamini Angwana ana Yesu na mwe mankomboka pamwe na nyumba jinu joa.”
32 Penia angweto ngabatangachi lilobe lya Angwana kumundu jwenio pamwe na bandu boa buunyumba jabe.
33 Kilo ujo nnenda jwa kipungo ngajenda kajeleya mabanga gabe na benia boa buunyumba jabe ngababatichigwa kingobucho.
34 Kubokapenia ngabatola Paulo na Sila kachakwe ngabape chakulya chukulye. Beniabo na bandu bunyuumba jabe ngaba alamwojo magambu benia ngoe bunhwamini Nnoongo.
35 Piika kindabi akakolongwa ba Loma ngabakinga akalenda akolongwa ngabaamulicha, “Maleke bajabule.”
36 Yene nnenda jwa kipungo ngannenge Paulo, “Akakolongwa ba Loma bapangite amuli kwinu nuku Sila tunnekekeye. Ngoe mmokange nnyabule kwa tengela.”
37 Nambu Paulo ngabalenge nkolongwa jwa akalenda, “Twe tubonikinije nililemwa lya lyoa, ngubutuputanga nnongi ja bandu na twe tubandu ba Loma! Na benia ngubu tubeka mukipungo. Na ngoe bapalanga kutulekekeya twenga kinunu. Kubeje! Maleke akakolongwa ba Loma baikange kutupia twe.”
38 Akakolongwa ba akalenda ngabajenda kulanduli genia kwa akakolongwa ba Loma, na kingobu apabajoa kutenda Paulo na Sila bakibanga bandu ba Loma angweto ngaba jogopa muno.
39 Yene akolongwa ba Loma ngabajenda kapembelanga, kubokapenia angweto ngabalenge bajabulange Paulo na Sila na kalongolea baboke kilambo chenie.
40 Paulo na Sila ngaba pita mukipungo ngabajabu kunyumba ja Lidia. Penia angweto ngaba kongana na bandu abaamini, nukulonge malobe gakape mojo angweto na ngababoka.

17

Kusesalonike

1 Paulo na Sila ngabajenda ku Kusesalonike kupetela Amfipoli na Apolonia, ngabaika kwenio kwajenda kunyumba ja kugongalela ja Akayahudi.

2 Paulo ngabe pamwe na angweto anda apibile lukobo lwakwe ngajenda ku nyumba ja kugongalela ja Akayahudi. Kwenio ngalongela nabo bandu kwa Machoba matatu gu Kupomolela, akatumia Majandiko Gachwapi

3 nu kulandulula Majandiko Gachwapi nu kulaya kube kwa magambu gabe Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo apaligwa kupotekigwa na kuyoigwa kuboka kwa abawile. Paulo ngalenga, "Yesu jonjo jwanantangacha kwinu nga Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo."

4 Bandu bange ngabaamini malobe ga Paulo na Sila. Bange bandu abakiba banga Akayahudi, akikege bunuwecho na kikuta kikolongwa cha Akagiliki abanng'ongale Nnoongo.

5 Nambu Akayahudi bange ngababe na bwiu ngabakoka bandu bina ng'omo nu kubeka kikuta. Na kutenda kijonga kunnyini kwoa na ngabajijingilila nyumba ja Yosani, bahyobalela kapatanga mwenio Paulo na Sila kupala bapeleke kubandu.

6 Nambu bapatangitije, ngubunhwuta Yosani pamwe na abaamine bange mpaka kwa akinanhota bi kilambo nu kuchobela, "Bandu bamba batenda kijonga padunia! Ngoe babi pannyini pano,

7 na Yosani bapokilinge kachakwe. Boa abaalabia amuli ja angwana bu Loma, eti balenga kita abi jonge nngwana, ojwakemigwa Yesu."

8 Kwa malobe genia ngababe na mbwele akananhota ba kilambo nankengeni gwa bandu.

9 Ngabantocha Yosani na akajakwe bapange uloi, penia ngabaleka bajabulange.

Kilambo cha ku Belea

10 Kingobutu apiika kilo, abunhwamini Yesu ngabannenge Paulo na Sila bajabulange kukilambo cha Belea. Pabaika kwenio, ngabajabulanga kunyumba ja kunng'ongalela ja Akayahudi.

11 Bandu bakwenio bakiba bukujoanga muno kupeta bandu bu Kusesalonike. Ngabapenakia malobe kwa chuna muno, ngabaingikia Majandiko Gachwapi kila machoba, kupala bamanye anda gaga agalenga Paulo na Sila gakiba kweli.

12 Akajingi kati jabe ngabaamini, na akikege Bikigiliki bina uwecho na akinalome ba Kiyunani uyo ngabaamini.

13 Nambu Akayahudi ba ku Kusesalonike apabajoa kube Paulo akiba akatangacha malobe ga Nnoongo

kwenio ku Belea, ngaba-
jenda kwenio na ngaba-
tumbwa kutenda kijonga na
kikolakeya ikuta ya bandu.
14 Abunhwamine Yesu
ngabanhwindikila chokwe
ajabule kumbwani nambu
Sila na Timoteo ngabaigala
ku Belea.
15 Bandu ababunhwindik-
ila Paulo ngabajabula
pamwe nakwe mpaka
ku Atene. Kubokape-
nia ngababuja pamwe na
malagilo kuboka kwa Paulo
kutenda Sila na Timoteo
bankengame chokwe andai-
wechikine.

Paulo alongela na bandu ba ku Atene

16 Kingobu Paulo apakiba
akannenda Sila na Timoteo
ku Atene, ngachimwa um-
wojo apalola kilambo chenie
pikitweli milongo ji inyago.
17 Penia ngalonge
nabo munyumba ja ku-
gongalela na Akayahudi na
bandu banga Akayahudi
abanng'ongalela Nnoongo,
nu uyo pukongolou pamwe
na bandu boa abapitila
penia.
18 Bange akaboli ba
Epikulo na Stoiki uyo nga-
bataukana nakwe. Bange
ngabakonya, “Apakulongela
nike ojo mpuchi?”

Bange ngabajanga,
“Abonekana andi alonge
nhwalo gwa milongo ja
kigeni.” Balenga genia
magambu Paulo akiba
akatangacha nhwalo gwa
Yesu nu kuyoka.
19 Yenie ngabantola
Paulo, ngabampeleka
kitamo chakananhota
echikikemigwa Aleopago,
ngabalenga, “Tupala ku-
manya nhwalo gongo nhy-
ono ogumakiba makalon-
gela.
20 Yengi ilebe eitijoine kwa
machikilo gito ibonekana
kutenda ilekaleka kwito.
Tupala kumanya nhwalo
gwenio ubi na mana gani.”
21 Bandu ba ku Atene na
akageni abakiba bakatama
kwenio bapalanga mangobu
goa kube bakalandulila nu
kupenikia minhalo miyono.

22 Paulo ngajema nnongi
ja libalacha lya Aleopago,
ngalenga, “Bandu ba Atene
nammonanga kube ma-
bandu ba dini muno.
23 Gambu apanakiba
nakatyanga mukilambo
chinu nu kupabona paali
panng'ongalela, ngunubona
utala uandikigwe, ‘Kwa
Nnoongo jwangamanyika.’
Jwenio nga jumanng'ongalela,
iganukube mummanyije,
jwenio nga ojunantangachi-
langa mangweto ngoe.
24 Nnoongo, ojwapanganie
dunia na yoa eibile, nga
Angwana ba mbengu na il-
ambo, jwenio kutamaje mu
nyumba ejichengigwe kam-
aboko ga bandu.
25 Kabe kubegeleligwaje
kwa maboko ga bandu andi
ojwapala kilebe chachoa,
kwa magambu jwenio
mwene nga ojwabape bandu
bwomi, ojubaotoya kupo-
mola na kapeganga bandu

ilebe yoa.
26 Kuboke mu mundu
jumwe Nnoongo ngapan-
gana bandu boa abatama
padunia joa ngapangana
kutumbu kalakala, balame
mpaka lii na koo.
27 Atenda nyenie, kupala
bandu boa bampalepale,
pangaje mabammona ati
ikabi kukupapaya. Nambu
Nnoongo abikutaalije na
twe.
28 Andi apalenga mundu
jumwe,
‘Nkati jakwe twe tutama na
tubi kujenda na tubi
na bwomi gwito.’
Ibi andi nhwambo gwa
mundu jumwe ulenga,
‘Na twe uyo talungolo
lwabe.’
29 Bai, twenga ingota ya
Nnoongo, ipaligwije kun-
hwachila Nnoongo kube
andi jaabu andaje uloi
andaje ata libwe eliten-
genechigwe na kulem-
belekea na mundu.
30 Nnoongo ngakibeka anda
abikulolaje kingobu chache
bandu apabakiba akajinga.
Nambu ngoe, amulicha
bandu boa kila paali bala-
pange mabaja gabe.
31 Kwa mana abekite lichoba
lyene aihukumula bandu
boa andi pipaligwa kwa
kupete mundu jumwe ojwa-
pambuligwe na Nnoongo.
Nnoongo balenganakiye
boa nhwalo gongo kwa
kila mundu kukunnyoya
mundu jwenio kuboka kwa
abawile!”
32 Kingobu apabannyoa
Paulo akalenga nhwalo gwa
kuyoka kwa abawile, bandu
bange ngabaekanga, nambu
bange ngabalenga, “Tupala
kunnyoa kabele ku nhwalo
gongo!”
33 Penia, Paulo ngaboka
pangongano.
34 Nambu bange bandu
ngibikilonda na jwenio,
nukuamini. Kati jabe bak-
ibanga Dionisi, jumwe kati
ja ojwakiba pikitamo cha
kanahota echikikemigwa
Aleopago, uyo akiba
munkege akemigwa Damali
na bange bandu.

18

Paulo kukilambo cha Kolito

1 Kuboka pa genia, Paulo
ngaboka ku Atene, ngajenda
ku Kolinto.
2 Kwenio ku Kolito,
ngankolela Myahudi jumwe
ojwakemigwa Akila, ojwa-
belwike ku Ponto. Akila
pamwe na nhwanamundu
ojwakemigwa Pilisika, bak-
iba babujangite kuboka ku
Italia machoba ugo kwa
magambu Kaisali Kilaudio
akiba amuliche Akayahudi
boa babokange ku Loma.
Paulo ngajenda kabona,
3 na ngatama nabo nuka-
mula maengo pamwe, mag-
ambu jwenio akiba pundi
mahema andi angweto.
4 Ngalonge na Akayahudi
na Akagiliki munyumba ja
kugongalela kila Lichoba li
Kupomolela ajiga kauta bun-
hwamini Yesu.
5 Sila na Timoteo pabaika
Makedonia, mangobu

goa, Paulo ngatangacha
nhwalo, akachalakicha kwa
Akayahudi kutenda Yesu nga
Kilisto Nkomboi ojwapam-
buligwe na Nnoongo.
6 Angweto pabankanga nu
kuntukana, ngakung'unda
litukunda mungobo yakwe
na kalenge, “Myai jinu
jiba mumitwe jinu, ne mbi
chwapi! Kutumbu ngoe
mbakujenda kwa bandu
banga Akayahudi.”
7 Yene ngabalekanga
angweto ngajenda kutama
ku mundu jumwe jwanga
Nhyahudi akemigwa Tito
Yusto, ojwanng'ongalela
Nnoongo, nyumba jakwe
jikiba papipi ja nyumba ja
kugongalela.
8 Kilisipo akiba kilongoi
jwa nyumba ja kugongalela,
ngaba amini Angwana
pamwe na nyumba jakwe
joa. Na bandu bange
ajingi ku Kolinto abubujoine
nhwalo gwenio ngabaamini
na ngaba batichigwa.

9 Lichoba limwe kilo
Angwana ngabannenge
Paulo mumalolo, “Makajo-
gopaje, nnongelatu,
10 magambu ne mbi
pamwe na mwenga. Babije
abaotwi kuntenda kilebe,
bandu ajingi bikilambo
chenje bango.”
11 Kuyene Paulo ngatama
kwenio kwa chaka chimwe
na myei sita, akabola bandu
lilobe lya Nnoongo.

12 Kingobu Galio apakiba
nkolongwa ju Loma jwa
Akaya, Akayahudi ngaba
kongana pamwe, ngabam-
pukila Paulo, nu kumpeleka
kukitamo chakananhota.
13 Ngabalenga, “Tun-
takiana mundu jonjo maga-
mbu gwa kakweleya bandu
banng'ongale Nnoongo kun-
dela jangapaligwa muma
lagilo gito!”
14 Paulo kuwakalikaje
kulongela Galio ngabalenge
Akayahudi, “Mpenikiange
mangweto Makayahudi!
Ikabi kweli nhwalo gongo
ubi na malemwa andaje
ubaja kabi nampenikiinge.
15 Nambu kutumbu puku-
taukana nhwalo gwa malobe
na maina na malagilo ginu,
nhwamuanga mmenimang-
weto. Mbeje na amuli ja
ilebe yenie!”
16 Jwombe ngababenge
panja ja kitamo chakanan-
hota.
17 Angweto boa ngabam-
pukila Sositenesi, kilongoi
jwa nyumba ja kugongalela,
nu kumputa nnongi ja ki-
tamo chakananhota. Nambu
Galio ajalitije kile chenie na
pachokochokuje.

Paulo abuja ku Antiokia

18 Paulo ngatama na
bandu abaamininge ku
Kolinto kwa machoba ma-
jingi, na ngabaleka ngaombe
mungalaba pamwe Pilisika
na Akula kujenda ku
Silia. Kwenio ku Kenkelea
tangu nukutumbuje mwanja
ngacheku mutwe gwakwe
magambu ga nalili jabekite.
19 Angweto ngabaika ku
Efeso, Paulo ngabaleka Pil-
isika na Akila. Ngajenda

ku nyumba ja kugongalela
ngabeka ngalonge pamwe
na Akayahudi.
20 Bandu ngabannyopa
ajendeke kutama, nambu
ajeketije kutama.
21 Nambu apakiba aka-
jabula ngalenga, “Andapai
Nnoongo maniika kabe
kwinu.” Ngaboka ku Efeso
mu ngalaba.
22 Paika ku Kaisalia, nga-
jenda Kuyelusalemu nga-
jenda kukipata abali kikuta
cha bandu abunhwamini
Kilisto, kubokapenia nga-
jenda ku Antiokia.
23 Kuboka pukutama ma-
choba majingi ku Antiokia,
ngaboka nu kujenda kupete
ku ilambo ya Galatia na ku
Fulugia, kape makakala aki-
napunji boa.

Apolo ku Efeso na ku Kolinto

24 Kingobu chenie
Nhyahudi jumwe ojwakemigwa
Apolo, ojwabelekwa Kualek-
izanda, ngaika ku Efeso.
Akiba nnongei muno na
akiba mundu jwagamanyi
muno Majandiko Gachwapi.
25 Akiba aboligwe ndela
jenie ja Angwana, maga-
mbu mwojo gwakwe ukiba
gwakajaka ngatumbu kuku-
tangacha nu kubola kweli
ja Yesu. Iganukube, ak-
abatichigwa ubaticho gwa
Yohana tu.
26 Ngatumbu kulongela
panga jogopa munyumba
ja kugongalela. Kingobu
Pilisika na Akila apaban-
nyoa jwenio ngabantola
kujabu nakwe kachabe
ngaba mmola majingi ga
ndela ja kweli ja Nnoongo.
27 Penia Apolo ngaamua
kujenda ku Akaya, yene
abaamine ba ku Efeso nga-
bannyangata kaandikilanga
akinapunji buku Akaya,
bampokele. Kingobu apaika,
jwenio ngabajangata muno
kwa bandu abaamini ba
kwenio abapatite upeele
gwa Nnoongo chukube
abaamine.
28 Apolo ngabapeta
Akayahudi pukongolou
akachalakicha Muma-
jandiko ga Chwapi kutenda
Yesu nga Kilisto Nkom-
boi ojwapambuligwe na
Nnoongo.

19

Paulo ku Efeso

1 Apolo apakiba ku
Kolinto, Paulo ngajenda
kupete kujomo ngaika ku
Efeso. Kwenio ngabakolela
akinapunji bange
2 na ngabakonya angweto,
“Mangwetumwe mpokilinge
Uhuke jwa Chwapi kuboka
pukube makaumini?”
Ngabajanga, “Tanajoaje
kutenda abi Uhuke jwa
Chwapi.”
3 Paulo ngabakonya,
“Mmatichigwe ku ubaticho
gani?”
Angweto ngabajanga,
“Ubaticho gwa Yohana.”
4 Paulo ngabalengela,
“Ubaticho gwa Yohana
ulaya kutenda bandu bal-
apite malemwa gabe, na
Yohana balengala bandu

bunhwamini ojwapa kuika
yaani, Yesu.”
5 Apabajoa genie, ngaba-
batichigwa na ubaticho ku
liina lya Angwana ana Yesu.
6 Paulo ngabeka maboko
gakwe panani ja angweto,
nu Uhuke jwa Chwapi
ngabaulukila, ngabatumbu
kulonge kilonge kiyono na
uyo kutangacha nhwalo gwa
Nnoongo.
7 Ngababe jumula bandu
komi na abena.
8 Paulo ngajenda ku
nyumba ja kugongalela na
kwa myei mitatu akiba
akalongela na bandu panga
jogopa, ngabe akataukana
na angweto na ngatumbu
kalanduli kingwana cha
Nnoongo kupala baamini.
9 Nambu bange bakiba na
mitau ngabakana kuamini,
na nnongi ja kikuta choa
ngabatumbu kulongela ilebe
ibaja nhwalo gwa ndela
ja Angwana. Kuyene
Paulo ngabaleka angweto
nu kube na akinapunji,
kila machoba ngalonge
nabo munyumba ji kubola
ja mundu ojwakemigwa
Tulano.
10 Minhalo jenie ngiji-
jendekea kwa yaka ibena,
yene bandu boa abatama
kuilambo ya Asia, boa
pamwe na Akayahudi na
Akagiliki, ngibilijoa lilobe
lya Angwana.

Ingota ya Sikewa

11 Nnoongo ngakamula
ikobo ikolongwa muno
kupete Paulo.
12 Bandu bakiba bakatola
mikunge na ngobo yenge
ya maengo eikiba itumiigwe
na Paulo, ngibipeleka kwa
akatamwe, nangweto nga-
balamiigwa itamwe yabe, ni
michepela mibaja ngijaboka
abakiba ni michepela jenie.
13 Akayahudi bange aba-
jenda bakatindila kongo na
kongo, ngabajiga kujibenga
michepela kutumia liina lya
Angwana ana Yesu. Ngibi-
jilenge michepela mibaja,
“Nunhwamulicha kwa liina
lya Yesu, ojwantangacha
Paulo.”
14 Ingota saba, eikiba
ingota ya Nhyahudi nkung'i
nkolongwa ojwakemigwa
Sikewa, abateilinge genia.

15 Nambu nchepela mmaja
ngugwakonya, “Numanyi
Yesu, na numanyi Paulo,
nambu mangwetomwe
makinabene?”

16 Penia mundu ojwak-
iba na nchepela mmaja
ngabagolekela angweto
ngabapeta kwa makakala
na kaputa. Ningota ya
Sekewa ngipita panja mbelo,
kongo babi makengele na
mabanga.
17 Akayahudi boa na
bandu banga Akagiliki
abatamanga ku Efeso apaba-
joa genia, boa ngababe
na mbwele, na liina
lya Angwana ana Yesu
ngililumbigwa muno.
18 Abaamine ajingi
ngabaika, ngabalenga
pukongolou ilebe yoa eibak-
iba bakamulinge.

19 Na bandu ajingi abakiba
akahabe ngabaleta itabu
yabe ngabapamba mwoto
nnongi ja bandu boa.
Ngababalanga bei ja itabu
yenie kube iotwi kuika
ipandi yuloi elufu amsini.
20 Ku ndela jenie lilobe
lya Angwana ngilijendeke
kwela kila paali nu kube na
makakala muno.

Kijonga ku Efeso

21 Kuboka pa ilebe yenie
kupitila, Paulo ngaamu um-
wojo kujenda Kuyelusalemu
kupete Kamakedonia na
Kuakaya. Ngalenga, “Anda
nyabwile kwenio mpaka
nyende kabona ku Loma.”
22 Kuyene ngabakinga
akabena Timoteo na Elasto,
kati ja akajangati bakwe,
ka Makedonia, kingobu
jwombe abi tango ku ilambo
ya Asia.
23 Kingobu chenie nga
apakiba na kijonga muno ku
Efeso magambu gwa ndela
ja Angwana.
24 Kukiba na pundi jwa
uloi jumwe ojwakemigwa
Demetilio, ojwakiba na
liengo lya kubacha in-
yago ya madini ga ela
agabachigwe ibe inyago ya
nyumba ja nnongo munkege
ojwakemigwa Atemi. Liengo
lyakwe lyenie ngilyape
mapundi bakwe nyonjakea
ngolongwa.
25 Demetio ngabakon-
golanga benia akakamwa
maengo pamwe na bange
abakiba na liengo anda lye-
nie, ngabalengela, “Akakola
kilambo, mmanyange kube
nyonjekea jito jiboke na
kutenda biachala jenje.
26 Ngoe, nhwotolinge
kujoa na kulola mmeni-
mangweto ilebe eyaka-
mula Paulo, pambatuje
pa Efeso, nambu ku Asia
kwoa. Jwombe ngabalen-
gela bagalambuya bandu
ngabajeketela kube milongo
jaje ejitengenechigwe na
bandu milonguje ata ka-
choko.
27 Yene liengo lito
libakubembuligwa nu kube
na liina libaja. Yenetuje,
nambu nhwalo gwenio
uotwi kujibeka nyumba ja
nnongo Atemi kube kilebe
changa mbone. Penia
kulumbaligwa kwa jwenio
na kugongaligwa kwajwenio
ku bandu ba Asia na dunia
joa kubakupela!”
28 Nkenga gwa bandu
pujoa malobe genia,
nguchimwa nukutumbu
kuchobela, “Atemi nga
nkolongwa ku Efeso!”
29 Pannyini poa nga-
pabe na kijonga. Kikuta
ngikinnyingili Gayo na
Alistako, bandu ba Make-
donia abatyanga pamwe
na Paulo, ngabatila nabo
mpaka kukibanja cha kuina
ng'oma.
30 Paulo mwene apala
kujenda nnongi jankengeni
gwa bandu kuchindana
nabo, nambu akinapunji
ngabankanakia.
31 Akiilongoi bange bil-
ambu yenie, abakiba aka-
ganjamundu, uyo ngaban-

nagi nhwalo kutenda akikilayaje pikibanja.
32 Kingobu chenie abakongine boa bakiba bakakwaja, bange nyenela na bange nyenela, magambu ajingi kati jabe bamanyije angweto baikilinga kutenda nike.
33 Bange bandu bapemelela kutenda Alekizanda nga jwenio, mpaka Akayahudi pabannengela ajendi nnongi. Kubokapenia Alekizanda ngatondobe luboko kwa bandu kupala batamange nuu, na ngatumbu kukikombola.
34 Nambu angweto pabamanya Alekizanda nga Nhyahudi angweto boa ngabachobela pamwe kilebe ucho kwa kingobu cha masaa mabena, “Atemi nga nkolongwa ku Efeso!”

35 Penia kalani jukilambo chenie ngaoto kakotoya. Kulenga, “Makajango buku Efeso, kila mundu amanyi kutenda kilambo chenje cha Efeso nga cha ulenda cha nyumba ja nnongo Atemi na nnendei jwa inyago yae ejigwa kuboka ku mbengu.
36 Abije mundu ojwaotwi kana nhwalo gwenio. Kwa yene nkotokange makapotekanaje.
37 Maletangite bandu aba pamba baganu kube bijitukinije nyumba ja nnoongo wala nnoongo jwito munkege.
38 Anda Demetilio na akakamwa maengo bakwe bakweti lukumbi na mundu jwajoa, tukweti amuli na machoba ga kongana piitamo yito ngumbi baotwi kupeleka kwenio.
39 Nambu anda nkwetangite minhalo jenge mpelekanga pangongano ejipaligwa ja bandu.
40 Kwa magambu gwa ganga, agapitile leleno butulekaje kututakiana, matukolaje majango ga kajanga.”
41 Kuboka pa kulonge genia lukumbi ngulupela.

20

Kilambo cha Makedonia na ku Akaya

1 Kuboka pa kijonga kotoka, Paulo ngabakema pamwe akinapunji na ngabalimbi mwojo na ngabatabuka. Ngabaleka ngajenda kilambo chu Makedonia.
2 Ngapetela kuilambo yenie na kape mojo bandu abaamine kwa malobe ndu. Penia ngaika Kugiliki,
3 kwenio ngatama myei mitatu. Ngapanganika kujenda ku Silia apang'anyama kube babi Akayahudi bange bunhwachila mabaja, ngaamua kubuja kupetela ka Makedonia.
4 Sopata mwana jwa Pilo, kuboke ku Belea, ngalongwana nakwe, uyo pamwe na Alistako na Sekundo, kuboke ku Kusesalonike, Gayo kuboke ku Debe, Tukiko na Tolofimo, kuboke kukilambo cha Asia, na Timoteo.

5 Angweto ngabalongalela
nu kutulenda ku Toloa.
6 Ngutuombe mungalaba
kuboke ku Filipi kuboka pa
Mpapala gwa Mikate janga
jelwa Kimela, machoba
nhwano ngatakolela ku
Toloa, kwenio ngututama
machoba saba.

Paulo ajenda mala ja mwicho ku Toloa

7 Jumamosi kimuyo
ngutukongana kulye nkate
pamwe. Paulo ngalonge na
bandu mpaka kilo puwiku,
apanga kujabula malabo
jakwe.
8 Imbelembele ijingi ik-
iba yakajaka kuchumbi ku-
golofa okutukonganaga.
9 Kakombo jumwe
ojwakemigwa Yutiko akiba
atamite pilidilicha na kongo
Paulo akajendekea kulon-
gela, Yutiko akiba nulugono
muno, Paulo apajendekea
kulongela ngayanga ku-
gochela na ngagwe kuboke
kugolofa ja tatu mpaka
pae. Apabanyinulaga, akiba
ajomwike.
10 Nambu Paulo ngauluka
pae ngalita ngankumbatila
na kalenge bandu, “Mak-
abeganga na mbweleje abi
tango bwomi!”
11 Penia ngaombela kabele
ku golofa, ngametula nkate,
ngalye. Kuboka pu kulonge
nabo muno angweto, mpaka
pilipita lichoba, Paulo nga-
jabula.
12 Akaumini ngabam-
peleka kakombo jo kachabe,
kongo abi momi na ngabaala
mojo muno.

Kuboke kilambo cha Toloa kujenda ku Mileto

13 Twenga ngutuombe
mumeli ngutujenda kuk-
ilambo cha Aso, Tupeta
kuntola Paulo. Akutulenge
mwene tupete kwenio,
magambu ajenda kwenio
kupete kilambo kijomo.
14 Kingobu apakongana
na twenga kukilambo cha
Aso, ngutuombe mungalaba
pamwe ngutujenda ku
Mitulene.
15 Malabo jakwe ngutu-
jenda kwa ngalaba kuboke
kwenio nu kuika kukilambo
cha Kio. Lichoba eliika ngu-
tuika ku Samo, na lichoba
lenge ngutuika kukilambo
cha Mileto.
16 Paulo ngaamu ku-
jendeke na mwanja kwa
ngalaba mpaka ku Efeso,
apaije kuchelwa kuilambo
ya Asia. Ngajenda chokwe
Kuyelusalemu kubutuki
lichoba lya Pentekoste, anda
iwechakine.

Paulo batabuka akina-hota ba ku Efeso

17 Kuboke kilambo cha
Mileto ngakinga nhwalo ku
Efeso, kupala akinanhota
bi kikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto bakongane
nakwe.
18 Kingobu angweto
pabaika kwenio ngabalen-
gela, “Mmanyi kutenda
kingobu choa nakiba na-
mangweto, kuboka lichoba
lya kutumbula panaika
kuilambo ya Asia.

19 Kukunyenyepa na
manjochi twee ngangamwa
maengo andi nammanda
jwa Angwana kingobu chu
ukomo ogunapata magambu
gwa itendwa ibaja ya
Akayahudi.
20 Mmanyi kutenda
nakotwikeje kamula kilebe
chachoa chinapaligwa
kunnyangata mangweto
kukutangacha nu kubola
pukongolou nu muikaja.
21 Kwa Akayahudi na
bandu banga Akayahudi
nganakelebuyanga balape
malemwa gabe nu kum-
muji Nnoongo na kaamini
Angwana ana Yesu.
22 Na ngoe, kukunnyoa
Uhuke jwa Chwapi nyenda
Kuyelusalemu, manyije kwe-
nio chikipakupitila kwango.
23 Chinikimanyi nenga kila
kilambo Uhuke jwa Chwapi
nganenge tango nu kupitaje
kutenda ipungo nu kulaga
kutenda kunenda.
24 Nambu bwomi gwango
nubona kilebe chamboneje
kwango, mbala nenganikie
undundame gwango na
nyomole liengo lyale libambi
Angwana ana Yesu ka-
mula, kuchalakicha Nhwalo
Gwambone gupeele gwa
Nnoongo.
25 “Ndyangite panakati
jinu mmoa, kuntangachi
Kingwana cha Nnoongo.
Na ngoe manyi mmoa ne
umonaje kabele.
26 Yene nannengelanga
chengeni, anda mundu
jwajoa kati jinu aobite ne
ngoligwaje.
27 Kwa magambu ne
ngotwikeje kuntangachi-
langa goa agapala Nnoongo.
28 Mmaganga maha
mmenemangweto na mik-
ilendele kikuta echampi
Uhuke jwa Chwapi.
Mmegange makachungi
bi kikuta cha bandu ba
Nnoongo abunhwamini
Kilisto echapata kupete myai
ja Mwana jwakwe.
29 Manyi kutenda kuboka
kwango ne tu, mamei
makale gabakuika kwinu,
gabeje na kia kukikuta.
30 Kingobu kitenda kuika
bandu bange kuboke
mukikuta chinu balongela
gu uwangi na kaoyanga
akinapunji bakengame
angweto.
31 Mma maha, na nkom-
bakele kutenda kwa man-
jochi twe, kilo na mui,
nakotwikeje kummola
mmoa kwa yaka itatu.
32 “Na ngoe nammekanga
mangweto mulenda gwa
Nnoongo na nhwalo gwa
upeele gwakwe. Jwe-
nio akweti uwecho gwa
gukunchenga nu kunhotoya
mpatange kindimba cha
Nnoongo chababeki bandu
bakwe boa abajeguigwe.
33 Natoije uloi gwa mundu
wala jaabu wala ngobo.
34 Mmenemangweto
mmanyi kutenda nakamula
maengo kwa maboko gango
kupata gambala na kaka-
jango.
35 Nannayangite mang-
weto kila kilebe kukulan-
danikia ku kamu maengo

kukachana kundela jenie tajangata abanying'anyile, tukombakele lilobe lya Angwana ana Yesu bene balenga, ‘Chwapi kupanga kuliko kupokela.’ ”

36 Kingobu Paulo pajomola kulongela, ngakilakitila majugwa pamwe na angweto nu kunng'ongale Nnoongo.

37 Boa bakiba bakagutanga ngabankumbatila na ngabatabukana.

38 Bakibanga nu kuechuka muno magambu balengi bimmonaje kabele. Kuyene ngubunhwindikilanga mpaka ku ngalaba.

21

Paulo kujenda Kuyelusalemu

1 Ngatatabuka angweto ngutujabula. Kuboka pu kuombela muntumbwi ngutujenda mpaka ku Kosi, malabo jakwe ngutuika ku Lode, nu kuboke kwenio ngutujenda mpaka ku Patala.

2 Kwenio ngitijikolela meli ejijenda ku Foinike, kuyenie ngutujingila nu kujabula.

3 Ngutuika paali aputuotola kukubona ku Kupulo, nu kuboka penia kupete kubanda ku Silia. Ngutuika mpaka ku Tilo, kwenio meli jakiba jakauluya miigo jakwe.

4 Kwenio ngatakolela akinapunji bange nu ngututama na angweto kwa machoba saba. Kwa makakala gu Uhuke jwa Chwapi ngabannengela Paulo akajendaje Kuyelusalemu.

5 Nambu kingobu cha twe kutama na angweto apikipela, ngutujabula. Angweto boa, pamwe na akahanamundu ni ingota, ngubutuindakila mpaka panja ja kilambo kumbwani, kwenio tuboa ngutukilakitila nu kunng'ongalela Nnoongo.

6 Penia ngututabukana, twe ngutujingila mumeli na angweto ngababuja kachabe.

7 Twenga ngutujendeke na mwanja, kuboke ku Tilo ngutuika ku Tolemaisi, kwenio ngatapata abali abaamine akajito nu kutama nabo kwa lichoba limwe.

8 Malabo jakwe ngutuboka ngutuika ku Kaisalia. Kwenio ngututama ku nyumba ja Filipo ojwakiba ntangachi. Filipo ojwakiba jumwe kati ja bandu saba abapambuligwa Kuyelusalemu babe akajangati.

9 Akiba na akaenja ncheche abakiba tango bangatoligwa, abalondola nhwalo gwa Nnoongo.

10 Tukiba tutamite penia kwa machoba machoko kingobu tu nnondoli ojwakemigwa Agabo ngaika kuboke ku Yudea.

11 Atuikalila twenga, ngatola luunga lwa Paulo, ngakitaba makongono maboko gakwe, nu kulenga, “Uhuke jwa Chwapi alenga yene, mundu juna luunga londo nga apapakutabigwa yene na Akayahudi Kuyelusalemu,

nu kunkamuya kwa bandu
banga Akayahudi.”
12 Apatujoa genia,
twenga pamwe na akajito
ngutumpembela Paulo aka-
jendaje Kuyelusalemu.
13 Nambu jwenio nga-
janga, “Ntendanga nike,
mapala kunyituya mwojo
kwa nguto andi jenje? Ne
mbi tayali ati kukutabigwa
tuje Kuyelusalemu nambu
ati kuwe kwenio magambu
gwa Angwana ana Yesu.”
14 Apatuchipula kun-
hwibila, ngutunneka nu ku-
lenga, “Elibapala Angwana
likamuligwe.”
15 Kuboka pu kutama
machoba machoko kwenio,
ngutubeka ilebe ito tela nu
kujenda Kuyelusalemu.
16 Bange akinapunji
kuboke ku Kaisalia ngaba-
jenda pamwe na twenga
ngubutupeleka ku nyumba
ja Mnasoni ojwabokela ku
Kupulo, putukiba tukajenda
kutama kukingobu tu.
Nasoni akiba ojwaamine jwa
machoba majingi.

Paulo antyangi Yakobo

17 Kingobu apatuika
Kuyelusalemu, abaamine
ngubutupokela kwa mbone.
18 Lichoba eliika Paulo
ngalongwana na twenga ku-
jenda kunnola Yakobo, na
akinanhota bi likanicha bak-
iba.
19 Paulo ngabapata abali
na kalandulila kila kilebe
echatei Nnoongo panakati ja
bandu banga Akayahudi ku-
pete maengo gakwe.
20 Kuboka pu kumpe-
nakia jwenio, boa ngaban-
numba Nnoongo. Kuboka
penia ngabalenga, “Mal-
ongo ana Paulo, nhwotwi
kulola Akayahudi alenga
abaamininge, apabak-
engama Malagilo.
21 Bajoine kutenda mwe
mabolangita Akayahudi
abatamanga kwa bandu
banga Akayahudi kulenga
bakakengamaje Malagilo ga
Musa, ni bikiinaje ingota
yabe na wala bakakenga-
maje ikobo ya Akayahudi.
22 Bamanyangite kutenda
nhwike. Lele tutenda, bo?
23 Yene nguputupala mwe
ntende. Pamba babi aki-
nalome ababekite nalili.
24 Nnyende makalong-
wane nabo ku mpa-
pala gwa kukijeguya,
makalepe chikipaligwa,
penia bachekuligwe mitwe
yabe. Penia bandu maba-
manya kube minhalo jaje
ejibijoina kwinu jambonije,
gambu mmene ntama nu
kengamana na Malagilo ga
Musa.
25 Nambu ku bandu banga
Akayahudi abaamininge
tapeleki balua kalenge twe
tuamwi angweto bakalyeje
chakulya cha chochoa
chikipangigwe kwa milongo
juwangi, andaje myai andaje
inyama yayoa ipopotoligwe,
ku yenie bapaligwa babe
kutaali na ngongola.”
26 Yene Paulo ngaba-
tolanga bandu bala na
lichoba elikengima ngabeka
mpapala gukukijeguya

pamwe na benia. Kuboka
penia ngajenda kuibanja
ya nyumba ja Nnoongo
na ngabatangachi machoba
balenga mpaka kujomola
kukijeguya nga lichoba lya
kupanga lilumbo lya kila
mundu.

Kujigaligwa kwa Paulo

27 Nambu machoba saba
genia pagabandakila kupeta,
bange Akayahudi kuboka
kuilambo ya Asia ngabam-
mona Paulo kuibanja
ya nyumba ja Nnoongo.
Ngabakolake bandu bam-
pukile Paulo.
28 Angweto ngabachobela,
kulenga, “Bandu ba Kuisi-
laeli mutujangate jonjo nga
mundu ojwajenda kila paali
kummola kila mundu ganga-
paligwa ku bandu ba Kuisi-
laeli, Malagilo ga Musa na
nyumba ja Nnoongo. Na
ngoe baletite bandu banga
Akayahudi ku nyumba ja
Nnoongo nu kupabeka paali
pa Chwapi uchapu!”
29 Balenga yene magambu
bammweni Tolofimo kuboke
ku Efeso abi pamwe na
Paulo pannyini, angweto
bapemelela kutenda Paulo
antoi jwenio nu kunneta
kuibanja ya nyumba ja
Nnoongo.
30 Kilambo choa ngik-
ibe na kijonga na bandu
ngabaika kuboka kila
kingonu ngabannyingili
Paulo nu kunhuti panja
ja ibanja ya nyumba ja
Nnoongo. Kingobutu
milyango ja ibanja ya
nyumba ja Nnoongo ngiji-
jigaligwa.
31 Nkenga gwenio ngu-
jiga kunkoma Paulo, nambu
nhwalo gwenio ngaujoa nko-
longwa jwa Loma kilon-
goi jwa manjolinjoli kutenda
Yelusalemu joa jibi ni ki-
jonga.
32 Upo nkolongwa jwa
manjolinjoli ngabatola
akalenda na kilongoi
ngabajenda kunkengeni
gwa bandu. Kingobu
bandu apabammona jwe-
nio pamwe na manjolin-
joli, ngabakotoka kumputa
Paulo.
33 Nkolongwa jwa man-
jolinjoli ngannyendelela
Paulo, ngabampukila, nu
kuamulicha atabigwe mi-
tondolo mibena. Penia
ngakonya, “Ojo mene, na
atei nike?”
34 Bandu bange pankenga
gwenio ngabachobela kile
chenje na bange chenge.
Magambu gwa kijonga
chenie, nkolongwa jwa
manjolinjoli aotwije ku-
manya nhwalo ogupitile,
kuyenie ngaamulicha bandu
bakwe bantole Paulo mpaka
muboma.
35 Pababandakila kuika
nakwe pangacha, manjolin-
joli genia ngagampotola
Paulo magambu gwa kijonga
cha bandu.
36 Angweto boa nga-
bankengama kongo baka-
chobela kulenga, “Mankome
jwenio!”

Paulo akikombola mwene

37 Manjolinjoli apagapala
kunnyingiya Paulo muboma,
Paulo ngannengela nko-
longwa jwa manjolinjoli,
“Nhotwi kunnenge kilebe?”

Jwenio ngankonya,
“Mmanyi kulongela Kigi-
liki?”
38 “Mwe jwajoje Mmisili
ojwatumbula kijonga
lichana tu na kalongelea
akangondwa elufu ncheche
mpaka kupongoti?”

39 Paulo ngajanga, “Nenga
Nhyahudi namelikwa ku
Taso ku Kilikia, mundu jwa
kilambo echikimanyikana.
Chonde nannyopa uneke
nongele na bandu.”

40 Nkolongwa jwa
akalenda ngajeketela, yene
Paulo ngajema panani ja
ngachi ngabapongela luboko
bandu bakotoke manjega.
Kingobu apabakotokanga,
Paulo ngalongela nabo ku
Kiebulania,

22

1 “Makalongo bango
Akayahudi, umbenakiange
nikikikombola nnongi jinu!”
2 Kingobu pabannyoa
jwenio akalongela nabo
ku Kiebulania, ngabayanga
kutama nuhu, na Paulo
ngajendeke,

3 “Nenga na Yahudi,
melikwa ku Taso ku Kilikia,
nambu neligwa upamba pa
Yelusalemu nakiba napunji
jwa Gamalieli. Ngambata
maboulo ga malagilo ga aka-
hoka bito ngamegele kwa
mojo gwoa kwa Nnoongo
anda mangweto mmene
mammi ngoe.
4 Nganapotekanga na
kakoma baba abakengama
ndela jenje. Nganapukila
akinalome kwa akikege na
kajigililanga mukipungo.
5 Nkung'i nkolongwa na
kitamo choa cha akinanhota
na akananhota baotolinge
kuchalakicha nhwalo gwe-
nio. Kuboka kwabe ngam-
bokela balua ejibaandik-
ila akalongo Akayahudi
ababi kwenio ku Damasko.
Nganyenda ku Damasko
ibe napukile bandu benia
natabe kwa mitondolo
na kaleta Kuyelusalemu
bapotikigwe.

Paulo alongela nhwalo gwa komboka kwakwe
(Matayo 9:1-19; 26:12-18)

6 “Apanakiba undela pa-
pipi kuika ku Damasko, ik-
iba saa sita nalumu, lu-
muli luna kung'ala muno
kuboka kumbengu ngulupi-
tila kingobutu ngulumulika
ingonu yoa.
7 Penia ngang'we pae,
nginilijoa lilobe lyakanen-
gela, ‘Sauli, Sauli! Kwa nike
umboteka?’
8 Ngangonya, ‘Mwe
mabeneke, Angwana?’
Nganengela, ‘Nenga nga
Yesu jwa ku Nazaleti,
jwamampoteka mwenga,’
Ngannyangula.
9 Akajango bala ababu-
lubona lumulilo, nambu ba-
joiningije lilobe lya jwajo
ojwalongela na nenga.
10 Ne ngangonya, ‘Ndendi
nike Angwana?’ Bombe

Angwana ngabannengela,
‘Nnyeme, nnyende ku
Damasko na kwenio ma-
bannengela goa Nnoongo
agapala nkamule.’
11 Kuboka pu kumulika
lumulilo naotwije kulola
na nyenie akajango nga-
bangamula luboko kunon-
galea mpaka nganhika ku
Damasko.
12 “Kukilambo chenie kuk-
iba na mundu jumwe ojwa
kemigwa Anania, mundu
jwa nng'ongale Nnoongo,
juna kujali Malagilo ga
Musa, Akayahudi abakiba
bakatama ku Damasko
ngabachalakicha gwambone
gwakwe.
13 Jwenio ngaika kunola,
ngajema papipi na nenga,
ngalenga, ‘Malongo ana
Sauli, nnole kabele!’ Upo
nganola kabele, ngananno-
lakea.
14 Penia Anania ngalenga,
‘Nnoongo jwa akanhota
bito ampambwile mpate ku-
manya mapalano gakwe na
kummona jwajo mpakachi
jwakwe jwambone na kun-
nyoa mwene akalongela
kulilobe lyakwe.
15 Kwa magambu man-
chalakicha kwa bandu boa
makalengela gaga agam-
agabweni na kugajoa.
16 Lele, kwa nike
nchelwa muno? Nnyeme,
na mmatichigwe na
kuboigwa mabaja ginu kwa
kunng'ongalela jwenio.’

*Paulo akemigwa katan-
gachila kwa bandu banga
Akayahudi*

17 “Ngambuja Kuyelusalemu,
na apanakiba nakagongalela
kuibanja ya nyumba ja
Nnoongo, nganola malolo,
18 nganabona Angwana
bakanengela, ‘Chokwe!
Mmoke Kuyelusalemu
chokwe kwa mana bandu
ba penia bajeketeje kuchala-
kicha kwinu kwango.’
19 Nane nganajanga,
‘Angwana, angweto ba-
manyi kube nenga
nganyenda mukila nyumba
ja kugongalela kataba na ka-
puta bandu ababunhwamini
mwenga.
20 Na kingobu nchaili
jwinu Stefano apakomigwa,
ne namwene nakiba penia,
nganyeketela ukomigwa
kwakwe nu kulende ngobo
ya abakiba bakankoma.’
21 Na Angwana ngaba-
nengela, ‘Nnyende, gambu
mbankinga kutaali ku bandu
banga Akayahudi.’ ”
22 Bandu ngabampenaki
Paulo mpaka apalenga
genia, nambu angweto
ngabatumbu kuchobela
kulilobe likolongwa, ku-
lenga, “Mammoye jwenio!
Mankome jwenio! Apalig-
wije kulama!”
23 Ngabajendeke kwajuka,
kongo bakanyukanyuka
ngobo yabe, na bakalekela
matukunda kunani.
24 Nkolongwa jwa Loma
ngabaamulicha bandu
bakwe bampeleke Paulo
muboma, ngabalengela
bampute iboko bamanye
kwa nike Akayahudi batela
nchobelela jwenio.

25 Nambu kingobu apabantaba ibe bampute iboko, Paulo ngankonya kilongoi jumwe ojwajemite penia, “Bo, ipaligwe kwinu kumputa iboko mundu jwa Loma tango nu kuhukumigwaje?”

26 Kilongoi jwenio apajoa yene, ngajenda kwa nkolongwa jwa manjolinjoli ngankonya, “Mpakutenda boo? Ojo mundu juku Loma!”

27 Kuyenie nkolongwa jwa manjolinjoli ngannyendela Paulo ngankonya, “Unengele, mwe mamundu ba Loma?”

Paulo ngajanga, “Elo.”

28 Nkolongwa jwenio ngalenga, “Mbi na mundu ba Loma kukuemela uloi ndu.”

Paulo ngajanga, “Nambu nenga namundu ba Loma kukubelekwa.”

29 Upo bandu abajenda kunhwingakia Paulo ngabatila, na nkolongwa jwa manjolinjoli ngajogopa kingobu apamanya kube Paulo akiba mundu jwa Loma nu magambu akantaba mitondolo.

Paulo nnongi ja libalacha

30 Nkolongwa jwa manjolinjoli ngapala kumanya lukumbi Akayahudi olukiba bammekile Paulo, kuyenie lichoba elikengima ngankulugula Paulo mitondolo na ngaamulicha akakung'i akolongwa na kitamo cha akinahota choa bakongane. Penia nganneta Paulo ngannyemeka nnongi jabe.

23

1 Paulo ngabalolakea muno bandu ba kitamo cha akinahota ngalenga, “Makalongo bango Makasilaeli! Mpaka lele mbi nakatama kwa mojo gwa mbone nnongi ja Nnoongo.”

2 Nkung'i nkolongwa Anania ngabaamulicha angweto abajemite papipi na Paulo bampute likopi pakano.

3 Paulo ngannengela, “Nnoongo amputa likopi mwenga mammi andi lipamanda elipakaigwe chwakala! Nhwotobo kutama penia nu kuhukumu kuboke Mumalagilo kongo mmene magaalabia Malagilo makaamulicha mbutigwe?”

4 Bandu abakiba bajemite penia ngabannengela Paulo, “Mantukana Nkung'i Nkolongwa jwa Nnoongo!”

5 Paulo ngajanga, “Makalongo Makasilaeli, namanyije kube ojo nga Nkung'i Nkolongwa. Majandiko Gachwapi galenga, ‘Makalonge mabajaje ku ntawala jwa bandu binu.’ ”

6 Penia Paulo apamanya kube kati ja bandu benia gabi Masadukayo na Mafalisayo, Ngatondabeya lilobe nnongi ja kitamo cha akinahota, “Makalongo Makasilaeli! Nenga Nafalisayo,

mwana jwa Mafalisayo. Nenga netigwe nnongi ja kitamo chakinanhota magambu gwa kuhyobalela abawile mabayoka.”

7 Kingobutu kuboka pa kulongela yene, Mafalisayo na Masadukayo ngabatumbu kutaukana muno, bandu benia ngababaganika.

8 Gambu Achamasadukayo bakalenga yene bandu bayokaje kuboka pa kuwe na kutenda babije akapakachi kuboka kumbengu na wala uhuke, nambu Mafalisayo kujeketela goa matatu gano.

9 Bandu ngabayanga kuchobela, bange akaboli ba Malagilo ga Musa ababi munkenga gwa Mafalisayo ngabajema nu kutumbu kulonge kwa makakala muno, “Tubi kukibonaje kile chochoa chela kibaja kumundu jonjo! Pangaje alongi nakwe uhuke andaje mpakachi kuboka kumbengu!”

10 Mitau ngijibeka kijonga muno mpaka nkolongwa jwa manjolinjoli ngajogopa kutenda Paulo kabi bantopaline. Kuyenie, ngagaamulicha manjolinjoli gakwe gajingalile kati ja kikuta chenie, bammoye Paulo penia, nu kumpeleka mu boma.

11 Kilo jenie Angwana ngabajema papipi na Paulo nu kulenga, “Makajogopaje! Anda apamachalakicha bandu nhwalo gwango pamba pa Yelusalemu, nu uyo mpaligwa kalenge kukilambo cha Loma.”

Njama ja kunkoma Paulo

12 Apakuchaga, Akayahudi bange ngabakongana pamwe nu kupangana njama. Ngabalapila kutenda balyeje kilebe wala kunywe mpaka apabapankoma Paulo.

13 Bakiba bandu kupeta makomi ncheche abapanganila genia pamwe.

14 Kuboka penia ngabajenda kwa akakung'i akolongwa na akinanhota, bakalenga, “Twenga tutekulapila pamwe takalyeje kilebe mpaka apatupa kunkoma Paulo.

15 Ngoe, mangweto pamwe na kitamo cha akinahota nkingange chalamu kwa nkolongwa jwa manjolinjoli kutenda annete Paulo, makakopakea kutenda mpalanga kumanya kipola nhwalo gwakwe jwenio. Nambu twenga tuba tela kunkoma jwenio tango nu kuikaje pamba.”

16 Nambu mwipa gwakwe Paulo ngajoa machabuli genie, kuyenie ngajenda ku boma nu kunnenge Paulo.

17 Penia Paulo ngankema kilongoi jumwe jwa akalenda ngannengela, “Mantole kakombo jonjo mpaka kwa nkolongwa jwa akalenda, akweti nhwalo gwakalengela bombe.”

18 Kilongoi jwa akalenda jwenio ngantola kakombo jwenio, ngampeleka kwa nkolongwa jwa akalenda,

kulenga, “Ojwajigiligwe
Paulo ngangema nenga
nukunyopa nannete
kakombo jonjo kwinu,
magambu akweti nhwalo
gukunnengela mwenga.”
19 Nkolongwa jwa
manjolinjoli ngankamula
kakombo jwenio luboko,
ngajenda nakwe pantemela,
nu kunkonya, “Nkweti kini
chukunengela?”
20 Jwenio ngalenga,
“Akayahudi bapangine
bannyope mwenga malabo
bantole Paulo kukitamo
cha akinahota, bakakopakea
kutenda kitamo cha akina-
hota bapala kumanya kipola
nhwalo gwa jwenio.
21 Nambu mwenga
makapenakiaje angweto,
magambu babi bandu
makomi ncheche abapakuki-
iya nu kunnenda jwombe.
Balapilinge balyeje wala
kunywe mpaka apabapa
kunkoma. Ngoe babilingite
tela balendela pampa kua-
mua mwenga.”
22 Nkolongwa jwa
akalenda nganneka ajabule
nu kunnagi, “Makannengeje
mundu kutenda unengi
nenga.”

*Paulo apelekigwa kwa Fe-
lisi ntawala jwa kilambo*

23 Penia nkolongwa jwa
akalenda ngabakema aki-
longoi abena ba akalenda
ngabalengela, “Mpanganie
akalenda ichilini bu kujenda
ku Kaisalia, pamwe na
akaombe falasi makomi
saba na akalenda makomi
komi mabena bina mikoa,
na mme tela kuboka lele saa
tatu ja kilo.
24 Mmekange falasi yenge
ya Paulo mumpelekange
kwa tengela mpaka kwa
ntawala jwa kilambo
jwakemigwa Felisi.”
25 Penia nkolongwa jwa
akalenda ngaandika balua
yene,
26 “Makolongwa ana Felisi
chalamu chinu. Nenga Ki-
laudio Lusia nunhwandikila.
27 Akayahudi ngabampuk-
ila mundu jonjo na bapala
kunkoma. Ngamanya kube
akiba mundu jwa Loma,
kuyenie nganyenda pamwe
na manjolinjoli gango nu
kunkombola.
28 Nganampeleka ku
kitamo cha akinahota lyabe
mbala kumanya kipola
nhwalo gwa lukumbi lwabe.
29 Ngamanya kube ateije
kile chochoa chela echa-
paligwa kuwe andaje
kujigaligwa mukipungo,
lukumbi lwene lukiba
nhwalo gwa malagilo gabe.
30 Na kingobu panamanya
kutenda Akayahudi ba-
palanga ndela ja kunkoma
jwombe, upo ngaamua kun-
neta kwinu. Nganalengela
abantakiana balete lukumbi
lwabe kwinu.”
31 Manjolinjoli genia nga-
gatenda apabaamiluligwe.
Ngabantolanga Paulo kilo
jenie mpaka ku Antipatili.
32 Lichoba elikengima
manjolinjoli agatyanga
kwa makongono ngababuja
ku boma na ngabaleka
achamanjolinjoli abatyanga

mufalasi bajendeke na
mwanja pamwe na Paulo.
33 Na apabaika ku Kaisalia,
ngabampe ntawala jwa kil-
ambo balua jela na kum-
meka Paulo pulenda gwa be-
nia.
34 Ntawala jwa kilambo
ngachoma balua jenie nu
kunkonya Paulo aboke kil-
ambo nike. Pimanyika ku-
tenda aboke kilambo cha Ki-
likia,
35 ngalenga, “Mam-
benakia lukumbi lwinu
apabapakuika abantakiine.”
Penia ngaamulicha Paulo
alendigwe pulenda gwa
panchana gwa Helode.

24

Lukumbi lwa Paulo

1 Kuboka pa machoba
nhwano, nkung'i nkolongwa
Anania ngaika ku Kaisalia
pamwe na akinanhota
akachoko pamwe na mundu
jwa chalia ojwakemigwa
Tetulo. Ngabannyendelela
ntawala Felisi nu kumpeleke
lukumbi lwa Paulo.
2 Paulo ngakemigwa na
Tetulo ngatumbu kun-
takiana Paulo yene,
“Anahota Felesi! Ulongoi
gwinu gwa mbone uletite
tengela kwa machoba ma-
jingi na mawacho ginu
mayono kukugalambuya
iletite ibe chwapi mukil-
ambo chito.
3 Genia goa tagapokile
kukualali mwojo nu kun-
numba muno kila paali.
4 Nambu, nu kuchelwa,
tunnyopa kwa mwojo gwinu
gwa mbone, mpenakie
nhwalo gwito nchoko.
5 Tumanyi kutenda mundu
jonjo nga jwa ngondo muno.
Jwombe atumbula kijonga
kwa Akayahudi kila paali
padunia nu uyo nga kilongoi
jwa chama cha Akanazaleti.
6 Kabe ngajitukana
nyumba ja Nnoongo, natwe
ngutumpukila. Natwe
ngutupala kuhukumu
kuboke mumalagilo gito.
7 Nambu Lusia, nkolongwa
jwa manjolinjoli, ngajingilila
panakati, ngantola kwa
makakala mukuboko jito.
8 Anda mankonyite
mundu jwenio, mwe mmene
maumanya kipola ku jwenio
ilebe yoa twenga eyatanta-
kiana.
9 Akayahudi ngababe
pamwe mukuntakiana jwe-
nio nukulenga kutenda
genia goa gakiba kweli.

Paulo akikombola nnongi ja Felesi

10 “Penia nkolongwa
jwa kilambo ngampongela
luboko Paulo alongele, na
Paulo ngalenga,
“Manyi kube mwe mana-
hakimu ba kilambo chenje
kwa yaka ndu, kuyene nhali
mwojo kukikobola nnongi
jinu.
11 Mwe mmene nhwotwi
kuingakia nu kumanyi ku-
tenda nakiba Kuyelusalemu
machoba komi na mabele
ganapetaje tangu mujite
kwenio.
12 Akayahudi bango-
lalingeje nakataukana na
mundu kuibanja ya nyumba

ja Nnoongo, wala bangolalingeje nakakolakea
bandu, kunyumba ja kugongalela na wala paali
popoa kunnyini.
13 Na kuotwaje kulonge uchaili gu lukumbi londo
lubandakiine.
14 Echinyeketela nnongi jinu nga chenje, Nenga
nanng'ongalela Nnoongo jwa akinahota bito nakakengama ndela ejibikema ndela jinhwangi. Nambu
nenga nhamini kila kilebe echikiandikigwe Mumalagilo ga Musa na muitabu ya akalondoli ba Nnoongo.
15 Nenga nunhyobalela Nnoongo, nangweto uyo,
kutenda bandu, bambone na akabaja, mabayoka kuboka
kwa abawile.
16 Kuyenie ngachana kwa makakala muno kube na
mwojo gwa mbone nnongi ja Nnoongo na nnongi ja
bandu.
17 “Panakiba kutaali na Kuyelusalemu kwa yaka ndu
kachoko, nganyenda kabe Kuyelusalemu kupeleka uloi
ku bandu bango nu kupanga lilumbo.
18 Ogunakiba nakakamula genia nga apabangolela
kuibanja ya nyumba ja Nnoongo, kiti nyomwile
kugongalela kukukijeguya. Kukibaje nkengeni gwa
bandu andaje kijonga.
19 Nambu kukiba na Akayahudi bange kuboke
kukilambo cha Asia, benia nga abapaligwa kube nnongi
jinu nu kubeka lukumbi lyabe anda kweli bakweti
chochoa chukundakiana nenga.
20 Andaje, maleke aba ababi pamba balenge
lilemwa elibilikolela kwango kingobu apanajema nnongi
ja kitamo chabe cha akinahota,
21 nambu tu malobe ganga aganengita ogunyemita
nnongi jabe, ‘Bandakiana lele nnongi jinu magambu
gwa kujendeke kuamini kutenda abawile mabayokage.’
”
22 Penia Felisi, ojwakiba ajimanyi ndela jenie
kwambone, ngaekalela oti lukumbi lwenio. Ngabalengela, “Mambanga hukumu ja lukumbi londo apapakuika
pamba Lusia, nkolongwa jwa manjolinjoli.”
23 Penia Felisi nganhwamulicha nkolongwa
jwa manjolinjoli ojwakiba akalenda penia ammeke
Paulo pulenda, nambu baleke akaganja mundu
bantyangile nu kunnete gapala.

Paulo nnongi ja Felesi na Dulusila

24 Kuboka pa machoba machoko, Felisi ngaika pamwe
na nhwanamundu Dulusila ojwakiba Nhyahudi. Ngaamulicha Paulo aletigwe, bampenakia akalongela
nhwalo gwa kunhwamini Yesu Kilisto.
25 Nambu kingobu Paulo apajendekea kulongela
nhwalo gwa ilebe yaipala Nnoongo, na kikibeka
maha mwene na nhwalo

gwa lichoba lya hukumu eliika, Felisi ngajogopa, ngalenga, “Ngoe nhwotwi kujabula, tankema kabela apatupakube na napachi.”
26 Kingobu chenie ahyobalela kutenda Paulo kabi ampi uloi, yene ngabe akankema Paulo kila kingobu nu kulongela nakwe.
27 Kuboka pa yaka ibena kupeta, Felisi ngato liengo lya Pokio Festo atawale kuboka pa jwenio. Na Felisi ngapala kube jwambone kwa Akayahudi kuyene nganneka Paulo mukipungo.

25

Paulo ajopa lufa kwa angwana akolongwa ba Loma

1 Festo paika ku Kaisalia kuboka pa machoba matatu ngaboka ku Kaisalia, ngaika Kuyelusalemu,
2 akakung'i akolongwa pamwe na akiilongoi ba Akayahudi ngabannete lukumbi lwa Paulo. Ngabampembe Festo,
3 batendele gambone kukunneta Paulo Kuyelusalemu, bakiba bapangine njama ja kunkoma undela.
4 Nambu Festo ngajanga, “Paulo abi kukipungo ku Kaisalia, na nenga namwene manyenda kwenio machoba uganga.
5 Malekange akiilongoi binu bajende ku Kaisalia pamwe na nenga kwenio bakapiange uchaili gwa lukumbi lwenio anda atei chochoa kibaja.”
6 Festo ngatama nangweto kukingobu cha machoba nane andaje komi, kuboka penia ngabuja ku Kaisalia. Kindambi jakwe ngajenda kukitamo cha akinahota, ngaamulicha Paulo aletigwe unyumba.
7 Kingobu Paulo apaika, Akayahudi abaikanga kuboke Kuyelusalemu ngabantindila ngabatumbu kulenga ngumbi ndu ngolongolo kuntakiana jwenio nambu baotwije kuchalakicha.
8 Nambu kwa kukikombola, Paulo ngalenga, “Nenga ndeije lilemwa lyalyoa nhwalo gwa Malagilo ga Akayahudi, andaje nhwalo gwa nyumba ja Nnoongo, andaje nhwalo gwa nngwana nkolongwa jwa Loma.”
9 Nambu Festo apala kube jwambone kwa Akayahudi na kuyenie ngankonya Paulo, “Bo, mpaile kujenda Kuyelusalemu na kwenio makahukumuligwe nnongi jango nhwalo gwa lukumbi londo?”
10 Paulo ngalenga, “Nyemite nnongi ja mahakama ga nngwana nkolongwa jwa Loma, nga pambaligwa kupata hukumu. Ne nalemwitije ubaja gwagoa Akayahudi mwe umanyi kipola.
11 Anda nemwite magambu gwa malagilo na ndeile kile chambaligwa komigwa,

nyopaje kulekekekigwa magambu gwa chenie. Nambu andi kweli jibeje nhwalo gu lukumbi londo, abije mundu ojwapakumbeleka kwabe. Nyopa lufaa kwa nngwana nkolongwa jwa Loma.”

12 Festo kuboka pu kulongela na kitamo cha akinahota bakwe, ngannengela Paulo, “Nnyopite lufa kwa angwana ba Loma, mikikombola kangwana ba Loma.”

Paulo nnongi ja Agilipa na Benike

13 Machoba nduje kuboka penia, Nngwana Agilipa na Benike ngabajenda ku Kaisalia kumpata abali nu kumpoke Festo.

14 Kuboka pukutama machoba machoko kwenio, Festo ngalandulila lukumbi lwa Paulo, “Abi mundu jumwe pamba Felisi anneka mikipungo,

15 na apanajenda Kuyelusalemu, Akakung'i akolongwa ba Akayahudi na akinanhota ngabanete lukumbi kuntakiana Paulo bakapala nunhukumu.

16 Nambu nenga nganalengela kutenda lukoboje kwa bandu ba Loma kumpia mundu ahukumigwe panga jwatakiinigwe anakonganaje na bandu abantakiine kumio nu kumio nu kumpe kingobu cha kukikombola nhwalo gwa lukumbi lwenio.

17 Kingobu apabaika pamba, nenga nachelwiteje, nambu malabo jakwe ngandama pikitamo chakananhota nu kuamulicha mundu jwenio aletigwe.

18 Bandu abantakiana ngabajema nambu bapiiteje lukumbi lubaja anda apannolela.

19 Nambu kukiba na mitau kachoko pamwe na jwenio nhwalo gwa dini jabe na nhwalo gwa mundu jumwe ojwakemigwa Yesu, ojwawile, nambu Paulo ngakachana kulenga abi momi.

20 Namanyije chukamula nhwalo gwa kile chenie, kuyenie nganankonya Paulo anda kabi apaile kujenda kukitamo chakananhota ba Kuyelusalemu magambu gwa lukumbi lwenio.

21 Nambu Paulo ngajopa lufaa, ngajopa banneke mikipungo mpaka angwana ba Loma pabakujomola lukumbi lwenio. Kuyenie ngaamua atame mikipungo mpaka apambakumpeleka kwa angwana ba Loma.”

22 Agilipa ngannengela Festo, “Mbala kumpenakia mundu jwenio namwene.”

Festo ngajanga, “Mampenakia malabo.”

23 Malabo jakwe Agilipa na Benike ngabaika pamwe na ilulu ku nchana gwa lukumbi kongo balongwine na akakolongwa ba manjolinjoli na akiilongoi ba kilambo. Festo ngaamulicha Paulo aletigwe unyumba.

24 Festo ngalenga, “Nngwana Agilipa na mmoa mammilingite pamba

pamwe na twenga! Nnongi jinu abi mundu jwenio Akayahudi boa ba pamba na ba ku Kuyelusalemu ngabakwajalila nu kutenda manjega kutenda apaligwije kulama.

25 Nambu nenga nikibwenije kilebe echateile echikibi kibaja chukupaligwa komigwa. Nambu magambu Paulo mwene ngajopa lufaa ku nkolongwa jwa Loma, ngaamua kumpeleka.

26 Nambu kingonu chango ngwetije uchaili gu nhwalo gwenio gukuoto kunhwandikila nkolongwa jwa Loma. Ne nga nannetite pamba nnongi jinu na kwinu mangwana ana Agilipa, ibe kuboka pa kunhwingakia, nhotole kube na chukuandika nngwana jwa ku Loma.

27 Mbemelela kube chwapije mbakamu chukuomongwa kumpeleka ojwajigiligwe panga lenga kipola lukumbi olubantakiana.”

26

Paulo akikombola kwa Agilipa

1 Agilipa ngannengela Paulo, “Nnyeketiligwe kukikombola mmene.” Paulo ngatondabea luboko lwakwe ngalenga yene,

2 “Nngwana Agilipa! Nikibona ngweti upeele lele gu kujopa nnongi jinu nhwalo gwa lukumbi lwoa lwa Akayahudi lubandakiana nenga,

3 muno magambu mwenga mmene mmanyi lukobo lwa Akayahudi na ukomo gwabe, nanyopa yene umbenakie kukunhimbalila.

4 “Akayahudi bamanyi nenga kuboke ungota gwango. Panatama kutumbu kubandu, kutumbu kukilambo kachango na mpaka Kuyelusalemu.

5 Benia bamanyi kwa kingobu choa, na baotwi kuchalakicha, anda bapailinge, kutenda kuboke pukutumbula natama andi jumwe kati ja kikuta china ukale muno mudini jito, yani kikuta cha Mafalisayo.

6 Na ngoe mbi pamba nhukumigwa kwa magambu gwa kuhyobalela malagano ga Nnoongo galagana na akahokabito.

7 Lilagano lyene nga ulyale eligahyobalela makabila kumi na mabele ga kilambo chito, kunng'ongalela Nnoongo kwa machoba goa kilo na mui. Angwana, Akayahudi bandakiana kwa magambu gwa kuhyobalela kwenio!

8 Kwa nike mangweto kuaminije kutenda Nnoongo bayoyanga abawile?

9 “Ne namwene ngaamini kutenda nhotwi kamula ilebe ijingi kulikana liina lya Yesu juku Nazaleti.

10 Minhalo jenie nga ejinakamula kwenio Kuyelusalemu. Ne namwene, nakiba bambile kinala kuboka kwa

akakung'i akolongwa, ngambata kabeka mukipungo ajingi bandu ba Nnoongo. Angweto apabaukumigwa komigwa, na ne nganyeketela.

11 Pajingi nganatendanga bapotekigwe mu nyumba ya kugongalela yoa nakapoteka bijikanange imani yabe. Lilaka lyango kwabe likiba likolongwa ata nganapalanga mpaka ilambo ya kutaali.

Paulo alenga apakombwike
(Matayo 9:1-19; 22:6-16)

12 “Kwa liengo ulyo, nganyenda ku Damasko, mbi ni kinala na chalamu kuboka kwa akakung'i akolongwa.

13 Angwana, panakiba undela, saa sita nalumu, ngunulubona lumuli lwakamulika muno kupeta lichoba jakamulika kuboka kumbengu, ngulundindila nenga na baba akamwanja jango.

14 Twe tuboa ngutugwe pae, nane nganyoa lilobe lyakanengela ku Kiebulania, ‘Sauli, Sauli! Kwa nike umboteka? Mikipoteka mmene panga kilebe anda liponda eliputa liteke bokola ja angwanamundu.’

15 Nenga ngangonya, ‘Nga mabeneke mwe ma Ngwana?’ Bene Angwana ngabajanga, ‘Nenga na Yesu jwenio mwenga mampoteka.

16 Nambu nnyinuke, nnyeme kwa makongono ginu. Nampitile lele ibe nammeke mme mapakachi na machaili bi ilebe yenje eimibweni, nu kuilebe eimbakunnaya.

17 Manankombola na bandu ba ku Isilaeli na bandu banga Akayahudi bombe nenga nankinga kwabe.

18 Mamaekula mio gabe na kaotoyanga baboke pulubendu na kujingila mulumuli, baboke mu makakala ga Lichetani, bammuji Nnoongo, kupala kukuamini, baotolange kulekekigwa mabaja gabe nu kutola ulichi kati ja baba abajeguigwe ku imani ejibi ku Nnoongo.’

Paulo alonge nhwalo gu upakachi gwakwe

19 “Kwa yene, Nngwana Agilipa, naotwije kube nimitau kwa malolo genia ga kumbengu.

20 Nambu natumbula kutangacha kwa bandu buku Damasko, penia kwa baba bandu ba Kuyelusalemu na kilambo choa cha ku Yudea, na uyo kwa bandu ba ilambo yenge. Nganakwajalila baleke mabaja babe bammuji Nnoongo na kulaya kuitendwa kube balapite mabaja gabe.

21 Kwa magambu genia, Akayahudi ngabambukilanga mbi munyumba ja Nnoongo, ngabajiga kungoma.

22 Nambu Nnoongo nganyangata na nyenie mpaka lichoba lya lele

nyemite maha nakachala-
kicha kwa boa, akananhota
na ingota. Ganongela nga
gaga agakiba akalondoli
ba Nnoongo na Musa
ngabalenga magapitila,
23 yani apaligwa Kilisto
apotekigwe na kube jwa
kutumbula kuyoka kuboka
kwa abawile, ibe atangache
kube lumuli lya ukomboi
kwa Akayahudi na bandu
banga Akayahudi.”
24 Paulo mpaka penia mu
kukikombola kwakwe, Festo
ngalenga kwa lilobe liko-
longwa, “Paulo! Mmi nama-
chonjo! Kuchoma kwinu ku-
jingi kummeka machonjo!”
25 Nambu Paulo ngalenga,
“Ngwetije machonjo
angwana ana Festo. Cha-
nenga nga kweli jika.
26 Mwe mangwana
mmanyi minhalo jenje,
kwa nyenie nhotwile kulon-
gela panga jogopa nnongi
jinu. Magambu manyi
mwe mijimanyi minhalo
jenie magambu kile chenie
kitendigwe kukuiyaje.
27 Angwana ana Agilipa,
bo, mmi na imani na akalon-
doli ba Nnoongo? Manyi
kube nhwamini.”
28 Angwana ana Agilipa
ngabanga Paulo, “Mpemele
kukulonge genia nhwotwi
kumeka na Kilisto?”
29 Paulo ngajanga, “Nan-
nyopa Nnoongo kutenda,
kwa kingobutu andaje
kwa mangobu ndu, ngati
mwetuje nambu kwa boa
abanyoa lele bapatange
kube anda apambi nenga,
nambu panga mitondolo
jenje.”
30 Penia nngwana Agilipa
na ntawala jwa kilambo
na Benike, na boa abakiba
pamwe nabo, ngabajema.
31 Apababokanga, nga-
balengelana, “Mundu ojo
ateije kilebe chikipaligwa
kunnhwukumula kuwe
andaje kipungo.”
32 Nngwana Agilipa ngan-
nengela Festo, “Mundu ojo
kabi alekekigwe anda ak-
abi ajopitije lufaa kwa nko-
longwa jwa Loma.”

27

Paulo ajenda kilambo chuku Lumi

1 Kingobu apikiamuligwa
tujende kukilambo chuku
Italia, ngabammeka Paulo
pulenda gwa Yulio ojwak-
iba kilongoi jwa manjolin-
joli kukikuta echikikemigwa,
“Kikuta cha Agusto.”
2 Ngutuombe meli kuboke
ku Adilamito ejikiba jaka-
jenda kupete kubandali
yenge yi kilambo chenie
cha Asia, ngututumbwa
mwanja. Alistako, mundu
jwa Kamakedonia kuboke
Kusesalonike, akiba pamwe
na twenga.
3 Lichoba elikengima ngu-
tuika kubandali ja Sidoni.
Yulio ngantende Paulo gam-
bone kukunneka balole ak-
aganja mundu nu kupata
ilebe eyapala.
4 Ngutujendeke na
mwanja kuboke penia,
nambu magambu upepo
gwakiba gwakaguguma

kwa makakala muno gukutuikalila nnongi jito, ngutupetela kingonu cha kichilu cha ku Kupulo kwenio upepo gwakiba nduje.
5 Penia ngutujomboka baali ja Kilikia na Pamfilia, ngutuika ku Mula, kilambo cha Lusia.
6 Kwenio kilongoi jola ngajikolela meli jimwe ja Alekizandalia ejikiba jakajenda ku Italia, na yene ngatuombe mwenio.
7 Kukingobu cha machoba ndu ngutujenda kachokochoko na kukulaga ngutuika papipi na Nido. Magambu upepo gwakiba tango gukutupenga, ngutujendekea nnongi kipola ngutupetela na kingonu cha Kulete papipi na Solomoni kwenio upepo gwakiba nduje.
8 Ngutupeta pambwega jakwe kachokochoko ngutuika paali apakemigwa, “Bandali jatengela,” papipi na kilambo cha Lasea.
9 Machoba ndu gakiba gapetite na lichoba likolongwa lya kuchikichana likiba lipetite. Ngoe ikiba kujogoya kikoko kutyanga mumeli. Kuyenie Paulo ngabakelebuya,
10 “Makinahota, nubona mwanja gongo kutenda upakube gwa kupotekigwa muno na asala ndu ngiti kwa miigo na meli tuje, nambu uyo kwa bwomi gwito.”
11 Nambu kilongoi jola agajoa muno ga nahodha na ga juna meli ngabembu ga Paulo.
12 Bandali jenie jikiba jambonije kutama machoba ga malili, ajingi ngaba palanga kujendekea na mwanja, andaiwechikine mpaka ku Foinike. Foinike nga bandali ja kilambo cha Kulete ejilola kubanda kundonde na kuchanya kundonde, na kwenio kabibaotwile kutama mangobu ga malili.

Upepo nkolongwa kubaali

13 Upepo nchokochoko gwa kubanda ngutumbu kuguguma, angweto bakita bapatangite chabapalanga, nyene ngababoya nanga, ngabaendecha meli papipi muno na kumbwani ja Kulete.
14 Nambu kipetitije kingobu, upepo nkolongwa ogukemigwa “Upepo gwa Kuchanya” ngutumbwa kuguguma kuboka kukichilu.
15 Upepo nguputa melije, na kwa magambu tuotwije kujilongolea meli, ngutujileka jiutigwe na upepo.
16 Kichelu chimwe echikikemigwa Kauda ngikitukenga kachoko na upepogo, na apatapeta kubanda kwakwe ngutuotola iganukube kwa kulaga muno kubeka gwicho ntumbwi gwa mumeli.
17 Angweto ngubuuta ntumbwi nkati, penia ngabajitindikia meli lugoji na kujitaba kwa makakala. Bajogopa kutenda kabi bakwamite umbwega ja baali, kumbwani ja Libia. Kwa nyenie ngabauluyanga

matanga na kujileka meli jiutigwe na upepo.
18 Upepo nkolongwa gujendekea kuguguma na malabo jakwe ngabatumbu kulekela panja miigo ja meli.
19 Lichoba lya tatu, ngabatumbwa uyo kulekela mumache ilebe yumumeli kwa maboko gabe bene.
20 Kwa machoba majingi tuotwije kulibona lichoba wala ndondwa, upepo ngolongwa ngujendekea kuguguma muno, ata kuhyobalela kwito kwa komboligwa ngagapela.

21 Kubokapa kutama kingobu kijingi pangalye chakulya, Paulo ngajema panakati jabe, ngalenga, “Akangwana, ikabimbaya anda makambenekie na kotoka mwanja kuboka Kulete. Anda makatei nyene kabitujepite upepo nkolongwa kabi tupatitije asala jenje joa.
22 Nambu ngoe nannyopanga mme na mojo, abije ata jumwe katijito ojwapakuoya bwomi gwakwe, meli tu nga ejipakuoba.
23 Magambu lichana kilo mpakachi jwa Nnoongo kuboka kumbengu jwenio nenga nga bakwe na jwombe ne nanng'ongalela ngambitila,
24 nganengela, ‘Paulo, makajogopaje! Nga mpaka nnyeme nnongi ja Nngwana nkolongwa jwa Loma. Gwambone gwa Nnoongo, ampile bandu boa ababi mumwanja pamwe na mwenga.’
25 Nyenie, akangwana, nnimbange mojo! Magambu nanhwamini Nnoongo kutenda iba tela anda apabanengila.
26 Nambu nga mpaka matulekeligwa umbwega ja kichilu chimwe.”
27 Kilo chi lichoba lya komi na ncheche, takiba takautigwa kongo na kongo mu baali ja Adulia. Papipi na kilo puwiku akakamwa maengo bumeli ngabapemelela kube papipi na kujomo.
28 Nyene bapalanga kipemo cha baali kwa kuuluya lugoji olukiba lutabigwe na kilebe kitopeu, ngabapala kipemo cha meta makomi ncheche. Uyo ngabapema kabele ngabapata meta makomi matatu.
29 Kwa magambu ga kujogopa ukolimwa mumaganga, ngabauluyanga nanga ncheche unyuma ja meli, ngabajopa kuche chokwe.
30 Akakamwa maengo bu mumeli bapala kutoloka na bakiba bauluinge ntumbwigo mumache, bakakikopakea kutenda bajenda kuuluya nanga nnongi ja meli.
31 Nambu Paulo ngannengela nkolongwa jwa manjolinjoli na akalenda bakwe, “Anda akakamwa maengo aba kuigaje nkati ja meli, nkomboligwaje.”
32 Penia manjolinjoli

gala ngagaeketa ngoji
eibakiba batabali ntumbwi
ngubuleka ujabule na
mache.
33 Papipi nu kuche, Paulo
ngabapembela boa balye-
gange chakulya, “Kwa ma-
choba komi na ncheche ngoe
nnilingitije kilebe.
34 Kuyenie, chonde nanny-
opanga nniagange chakulya
kwa magambu mikipalanga
ibe nhwotolange kulama.
Magambu ata lunywili
lumwe lwa mitwe jinu
luobaje.”
35 Kubokapa kulenga yene,
Paulo ngatola nkate, ngan-
numba Nnoongo nnongi
jabe boa, ngaumetula,
ngatumbu kulye.
36 Penia boa ngababe na
mwojo, nangweto uyo nga-
balye chakulya.
37 Tuboa takiba bandu
makomi komi mabele na
makomi saba na sita mu
meli.
38 Kila mundu pajukuta
chakulya, ngabapunguya
kutopa kwa meli kwa
kulekela ilyo mubaali.

Meli jibomoka

39 Pukuchaga, akakamwa
maengo ba mumeli baotwije
kukimanya kilambo chache,
nambu ngabapabona paali
pina nhwangi, ngabaamua
kujijemeka kubeka nanga
kweno anda iwechekine.
40 Nyenie ngaeketa nanga
na kuileka mubaali, na man-
gobu ugogo ngabakulugula
ngoji eikiba batabalile
nchukani, penia ngababeke
nanga jimwe nnongi uka-
mula upepo, ngabajenda
kumbwani kola.
41 Nambu ngabaika paali
pa ngongano ibena ja baali
na meli ngijikwama. Nnongi
kwakiba kujingi pae piminh-
yangi nukuinainaje. Kun-
yuma ja meli ngijitumbu
kueketeka ipandi pandi ku
kuputigwa na mawimbi gina
makakala.
42 Akalenda bapalanga
kakoma akapungwa boa ku
kujogopa kube kabibaotwile
kuogela mpaka kwie na
kutoloka.
43 Nambu kwa nyenie
kilongoi jwa manjolinjoli
apala kunkombola Paulo,
ngabaibila bakatendanga
yaneje. Ngaamulicha aba-
manyi kuogela batumbu
kuomba kuboka mumeli na
kuogela mpaka kwie,
44 na bange bakengame
bakakamulila mbao andaje
mu ipandi ya meli ejieketike.
Nga twenga tuboa aputuika
tela kwie.

28

Kilambo cha Malita

1 Aputuika kujomo ten-
gela, ngutumanya kutenda
kichelu che kikemigwa
Malita.
2 Bandu ba penia bakiba
maganja muno na twenga.
Ula jakiba jakatumbula
koma na bakiba na malili,
kuyenie ngabakoya mwoto,
ngubutupokela.
3 Paulo ngalokota nhwigo
nchokochoko gwa anju
na ngakolake pamwoto.
Penia, magambu ga mwoto,

lijoka ngilipita muanju mola ngilinnyengelela Paulo mukuboko.
4 Bandu ba penia apabilibona lijoka linyengali mukuboko jakwe ngabalengelana, “Pangaje mundu ojo nkomi, iganukube akombwike mubaali, haki jannekaje ajendeke kulama.”
5 Nambu Paulo ngalimichila lijoka lyenie pamwoto na apotekigwije ati kachoko.
6 Bandu bala ngabalolela jwenio atupe andaje kingobucho kabi agwile pae nu kuwe. Kuboka pa kulendela kwa kingobu muno panga lola kutenda Paulo champatite kile chochoa chela changa pemelela, ngabaailicha mawacho gabe ngabalenga, “Jwenio nnoongo!”

7 Papipi na penia pakiba na nng'onda gwa Pubulio, nkolongwa jwa kichilu chela. Pubulio ngatupokela kwambone, kwa machoba matatu takiba takageni mundu.
8 Awamundu Pubulio bakiba pikindanda, atamwe, bakweti mbenduka nu kualicha. Paulo ngajenda muchumbi chabe, nganng'ongalela Nnoongo, ngabeka maboko gakwe panani jabe, ngannamia.
9 Kingobu apagapitila genia, bandu akatamwe bange boa ba kichilu chenie ngabaika ngabalamiigwa.
10 Bandu ngubutupe hupo ndu na kingobu pututumbula kabena mwanja, ngababeka nkati ja meli machulupu agatagapaile.

Kilambo cha Malita ku Loma

11 Kuboka pa myei mitatu ngututumbwa kabe mwanja gwito kwa meli jimwe ja kilambo echikikemigwa Alekizandalia ejikemigwa, “Milongo Mabela.” Meli jenie jakiba jijemite pikichilu kingobu cha malili choa.
12 Ngutuika pikilambo cha Silakusa, ngututama penia kwa machoba matatu.
13 Kuboka kwenio ngutujenda ngututindila ngutuika kilambo cha Legio. Lichoba elikengima upepo ngutumbu kuguguma kuboka kubanda, na machoba mabele agakengama ngutuika kubandali ja Potioli.
14 Kwenio ngatakolela abaamine bange benia ngubutujopa tutame na angweto kwa machoba saba. Na ngutuika ku Loma.
15 Abaamine buku Loma apabajoa minhalo jito, ngabaika kutupokela kuchoko ja Apio na Mikahawa Mitatu. Paulo apababona ngannumba Nnoongo, ngabe na makakala.

Paulo kukilambo cha Loma

16 Aputuika ku Loma, Paulo ngajeketiligwa atame jika jakwe pamwe na linjolinjoli limwe lya kunnenda.
17 Kuboka pa machoba matatu, Paulo ngabakema pamwe akiilongoi ba

Akayahudi ba paali penia. Apabakongana, Paulo ngabalengela, “Makalongo Makasilaeli, nenga, ng'anukube ndeije chachoa kibaja wala kutauka lukobo lya akinahota bito, ngambukaligwa okwo Kuyelusalemu na ngambukaligwa na bandu ba Loma.

18 Apabangonya nu kulola kutenda nakibaje ni lilemwa, ngabapala kuneka.

19 Nambu Akayahudi bange ngabakana kile chenie, nane ngambaligwa kujopa tengela kwa Angwana akolongwa ba Loma, iganukube nakibaje na kilebe chochoa cha katakiana bandu akajango.

20 Kwa magambu genia nnyopite kongana nu kulongela na mangweto. Ndabigwe mitondolo jenje gambu gwa kilebe echibahyobalela bandu Kuisilaeli.”

21 Angweto ngabannengela, “Twenga tupokije balua jajoa jela kuboka ku Yudea, wala nnongo gwito ojwaike pamba kulenga minhalo jenie andaje kile chochoa kibaja nhwalo gwinu mwenga.

22 Nambu ipaligwa kunnyoa mmene manhwacho ginu, magambu tumanyi kutenda kila paali bandu batenda kutauka kunhwalo gwa kikuta chenie echimmi mwenga.”

23 Penia ngabapangania na Paulo lichoba elibapakongana, na bandu ajingi ngabaika kwenio okwakiba akatama. Kuboke kindabi mpaka kimuyo Paulo ngabalandulila na nhwalo gwa kingwana cha Nnoongo na akajiga bajeketele nhwalo gwa Yesu kupete Malagilo ga Musa na majandiko ga akalondoli ba Nnoongo.

24 Bange kati jabe ngabajeketela malobe gakwe, nambu bange baaminingije.

25 Kuyenie ngabaleka, ngukube na kupwilikana na mumawacho kati jabe. Apabakiba bakajabula, Paulo ngalenga, “Kweli nga tela Uhuke jwa Chwapi agalongela kupete nnondoli Isaya kwa akahoka binu!

26 Gambu alenga,
‘Nnyende kwa bandu bamba makalengele,
Kupenakia mampenakia, nambu mmanyaje,
kulola mannola, nambu mibonaje,
27 magambu malango ga bandu bamba gatekupunganikwa,
baibangite machikilo gabe
nu kuchwili mio gabe.
Na yeneje, kabi baloi kwa mio gabe,
kabi bajoine kwa machikilo gabe,
kabi bamanyi kwa malango gabe,
nu kung'alambuki, alenga Nnoongo,
nane kabi nalamiinge.’ ”

28 Penia Paulo ngalenga, “Mmanyange kube, lilobe lya Nnoongo nhwalo gwa ukomboligwa upelekigwe kwa bandu banga

Akayahudi. Angweto mabu-
penakia!”
29 Paulo apajomola ku-
longe genia, Akayahudi
ngababoka kongo bakataukana
muno bene akangweto.
30 Kukingobu cha yaka
ibena Paulo ngabe akatama
munyumba ejajaika mwene,
ngabe akapokela bandu boa
abakiba bakaika kunnola.
31 Akiba akatangacha
nhwalo gwa kingwana cha
Nnoongo nukubola nhwalo
gwa Angwana ana Yesu
Kilisto panga jogopa na kwa
agabwa.

Balua ja Paulo kwa Akaloma Kilongoi

Kitabu cha Akaloma kiotwi kube kiandikigwa na Ndundame Paulo kati ja chaka cha 54-58 kuboka pukubelekwa Kilisto. Paulo akiba tango anatyangije ku Loma yene ngakinga balua jenje kupala kalagi bandu boa, Akayahudi na banga Akayahudi abunhwamini Kilisto abatama ku Loma. Aandika balua jenje pakiba akatama ku Kolinto kingobu chenie. Paulo aandika balua jenje kupala bandu bilambo yoa bunhwamini nu kunnyali Yesu Kilisto (Lipungu lya 16:26).

Kitabu cha Akaloma ngi kitabu chakajangata muno bandu abunhwamini Kilisto ba kila paali ni kingobu choa kwa gambu Paulo aandike kwambone muno nhwalo gu ukomboi, nu putuotwi kupata kundela ja Yesu Kilisto. Uyo Paulo alondine Nhwalo Gwambone gwa Yesu Kilisto ku lilagano lya lolo. Akachomi ajingi balenga nsitali gu kijemo mu kitabu chenje nga lipungu lya 1:16 lyenie lilenga, "Nuboneje oni Nhwalo Gwambone, kwa magambu nga makakala ga Nnoongo ku ukomboi gwa kila mundu ojwaamini, kutumbu oti kwa Akayahudi kuboka penia kwa bandu banga Akayahudi." Paali pukutumbula pi kitabu chenje kilenga muno kumanya ku nkati nhwalo gwa Nnoongo (Lipungu lya 1-12). Na paali papaigile (Lipungu lya 13-15). Pabi na malagilo majingi kukamula mukutama kwa bandu abunhwamini Kilisto.

Agabi mukitabu

- Paulo atumbu balua jakwe andi pahyobalile kukilaya mwene nu kulenga bandu abaandakila (Lipungu lya 1:1-15)
- Kabe alenga mundu pabile na paoto koligwa kundela ja Yesu Kilisto (Lipungu lya 1:16-11:36).
- Kuboka penia Paulo alagi ilebe yukamula mukutama mukunhwamini Kilisto (Lipungu lya 12:1-15:13)
- Paulo ajomole mukitabu chenje kwa kapatanga abali bandu abunhwamini Kilisto buku Loma (Lipungu lya 16).

1 Nenga Napaulo andika balua jenje, napakachi jwa Yesu Kilisto, nandundame nambambuligwe nukemigwa kutangacha Nhwalo Gwambone gwa Nnoongo.

2 Kutumbu lolo, Nnoongo akalagi Nhwalo Gwambone kupete akalondoli bakwe andi piandikigwe Mumajandiko Gachwapi.

3 Nhwalo gongo ulenga Mwana jwa Nnoongo, Nngwana jwito Yesu Kilisto, jwe-

nio umundu gwakwe, akiba
kibelei cha Daudi,
4 nhwalo gongo gun-
nenga Yesu Kilisto Nng-
wana jwito, ku nhwalo
gu Uchwapi gwakwe guki
Nnoongo ngalaigwa kuwe-
cho nkolongwa kukuyoigwa
kwakwe.
5 Kupete kwa lina lya jwe-
nio twenga tupatite upeele
gukube tandundame, kupala
kundela jakwe talongoleye
bandu ba makabila goa ba-
jali kupete imani.
6 Mangweto uyo kati ja
bandu benia, nkemigwe na
Nnoongo mme mabandu ba
Yesu Kilisto.
7 Nunhwandikilanga
mmoa mammi ku Loma
mampaligwa na Nnoongo,
ngankemigwe mmegange
bandu bakwe ba Chwapi.

Awabito ana Nnoongo
na Angwana bito ana Yesu
Kilisto bampegange upeele
na tengela.

Lilumbo ku Nnoongo

8 Kukutumbula, nan-
numba Nnoongo jwango
kupete Yesu Kilisto kwa mag-
ambu ginu mmoa, magambu
imani jinu jijoanika padunia
joa.
9 Nnoongo nga nchaili
jwango echinenga nga
kweli, Nnoongo ojunam-
megelela kwa mwojo
gwango gwoa kutangacha
Nhwalo Gwambone gwa
Mwana jwakwe. Nnoongo
amanyi kube mbinkombokelanga,
10 kingobu choa pang'ongalela.
Ngoe nannyopa Nnoongo
andapaile, nantyangilange.
11 Kwa magambu
ndekumpalanga muno kum-
monanga kupala namma-
ganakie hupo iboke muki-
huke nu kunnimbia mwojo.
12 Mana gakwe, yene,
kukuamini kwango ne
kupakunnimbia mangweto,
kuamini kwinu mangweto
kupakunimbia nenga.
13 Akalongo bango, mbala
mmanye kube pajingi naka-
pala kuntyangilanga, nambu
ikiba ilebe ijingi einhibila
kuwika kwinu. Napaile
bandu bummanye Yesu
kati jinu mangweto andi
pikiba kwa bandu banga
Akayahudi.
14 Mbaligwa kajendelela
bandu boa, Akagiliki na
banga Akagiliki, bina ku-
manya na banga manya.
15 Kuyenie mbala kutan-
gacha Nhwalo Gwambone
uyo kwinu mangweto
mammi kwenio Kuloma.

Makakala gu Nhwalo Gwambone

16 Ne kulolaje oni kutan-
gacha Nhwalo Gwambone,
gwenio nga makakala ga
Nnoongo ogugwakombola
boa abaamini, kutumbu
Akayahudi na bandu banga
Akayahudi uyo.
17 Kwa magambu Nhwalo
Gwambone ulaya kipola
kube Nnoongo andi paba-
tenda bandu kube bam-
bone, nhwalo gwenio
utendigwa ku imani, kuboka

pukutumbula mpaka kupela, Majandiko Gachwapi galenga, “Mundu ojwabekigwe jwambone kuimani malama.”

Malemwa ga bandu

18 Lilaka lya Nnoongo lilengigwe kuboka kumbengu kati ja malemwa na ubaja gwoa gwa bandu gwenio kwa ndela yabe mbaja abakana ukweli gwaka manyikanaje.
19 Nnoongo bahukumu angweto, magambu ilebe yoa kumanyikana ku nhwalo gwa Nnoongo ibi kipola kwabe, magambu mweni Nnoongo abekite yenie.
20 Kutumbu Nnoongo papangania dunia kuwecho gwakwe, nu Unnongo gwakwe gwa machoba goa, iganukube ibikubonekanaje kwa mio, imanyikine kipola. Bandu baotwile kumanya ilebe yenie kuboke ni ilebe eyapanganie Nnoongo. Kwa yenie bakwetije ndela jajoa ja kukikola!
21 Iganukube bamanyi Nnoongo abile, nambu babikumpeje ichima ejipaligwa, kabe nukunnumbaje. Gambu mawacho gabe gabi nikilebije na malango gabe gabi nikilebije, gatweli lubendu.
22 Bikitenda kube bina malango, kumbe banga malango.
23 Ngabagalambuya kibumo cha Nnoongo ojwalama machoba goa pangapela, nambu bigongalela inyago yukubacha eilandine na mundu jwawe, andaje ijuni andaje inyama andaje ikoko.
24 Kuyenie, Nnoongo ngabaleka batende ilebe yanga mbone ibi mumyojo jabe na kutendelana ilebe ya oni mumibele jabe bene akangweto.
25 Bagalambuya kweli ja Nnoongo kube uwangi, bigongalela nu kuibegelela ilebe yapangine mweni Nnoongo, kunneka mwene jwapanginiage, jwapaligwa kulumbigwa pangapela! Unhyo.
26 Yene Nnoongo balekite bakengame tama mbaja. Akikege bagalambwike nu kotoka kapalanga akinalome nu kujingililana bene akangweto.
27 Na akinalome uyo, ngabakotoka kutenda ile yikibelekwa kwa akikege na ngabajingililana angweto kwa angweto. Akinalome ngabatenda ilebe ya oni kwajabe, kwa yene ngabapatanga hukumu jabe ejipaligwa tela na itendwa yabe ibaja.
28 Magambu bandu bakatekana kummanya Nnoongo, Nnoongo ngabaleka mumawacho gabe mabaja, ngabatenda ganga paligwa kutenda.
29 Batwelelinge ubaja na tama ju kupala kube ni ilebe nduu na chojo na kuponja. Batwelelinge

bwiu na ukoma na bulwa
na uwangi na mawacho
mabaja. Kung'ing'ia,
30 nu ukopekeana,
nga bandu abanchimwa
Nnoongo, michwembo, bina
lunjonjo na kulokaloka,
nukujogopaje kutenda ilebe
ibaja, kajeketeje achikibelei
babe,
31 kuotwaje kumanya
nu kulengenekia malagano
gabe, bambonije na kiaje
kwa akajabe.
32 Bamanyi kube Malag-
ilo gambone ga Nnoongo
galenga kube bandu abata-
manga yene, bapaligwa
kuwe. Na genia ngiti
batendanga bene akangweto
tuje, nakabe balumbalila
bange abatendanga andi
genia.

2

Hukumu ja Nnoongo

1 Yene, maganja, anda
mahukumula bange panga
paligwa, nhwotoje kukikola,
ata makabi mwe mabeneke.
Magambu, kwa kahukumu
bange, mikihukumula
mmene magambu mmene
ntenda ilebe andi uyo
yamahukumu bange.
2 Ngoe tumanyi kube
hukumu ja Nnoongo nga
ja haki kwa abatenda ilebe
andi yenie.
3 Nambu mwe maganja
mamahukumula abatenda
ilebe andi yenie na mwenga
uyo ntenda, bo, nkita mami-
jijepa hukumu ja Nnoongo?
4 Andaje mubem-
bula gwambone gwa
Nnoongo, kuimbalila
kwakwe muno, pangamanya
kube gwambone gwakwe
gwenio upala kunnongalea
nnape?
5 Nambu nkweti mojo gu-
mitau nu kujundupa na nye-
nie mikibeke hukumu kwa
lichoba lyenie lya lilaka lya
Nnoongo na hukumu jinu ja
kweli ejipakubonekana.
6 Lichoba lyenie Nnoongo
mannepa kila mundu
kuboke kuitendwa yateile.
7 Abaimbalila nu kujen-
deke kutenda gambone
kukupalapala kibumo ni
ichima na bwomi gwa
machoba goa pangapela,
Nnoongo mabapa bwomi
gwa machoba goa pan-
gapela,
8 Nambu abapala ilebe
yabe bene bijikana kweli
nu kupala kengama itendwa
ibaja, lipakagwele lilaka lya
Nnoongo.
9 Kulaga na kubinia ku-
pakumpata mundu jwajoa
ojwatenda ubaja. Kupaka-
pata Akayahudi oti, uyo na
bandu banga Akayahudi.
10 Nambu Nnoongo
mabapa kibumo, ichima na
tengela abatenda gambone,
Akayahudi oti uyo na bandu
banga Akayahudi.
11 Magambu Nnoongo
bahukumu bandu boa
telatela.
12 Baba abatenda ubaja
panga gamanya Malagilo
ga Musa mabawaganga
iganukube bagamanyije
Malagilo. Na baba abakamu
ubaja kongo magamanyi

Malagilo mabahukumigwa
kwa Malagilo.
13 Ngiti abajoa Malag-
ilo nga ababi bamboneje
nnongi ja Nnoongo, nambu
abaagabala Malagilo.
14 Bandu banga Akayahudi
bakwetije Malagilo ga Musa,
nambu kila apabatenda
agabi Malagilo ga Musa
genia umwojo jabe, benia
angweto babaganga kipemo
cha Malagilo iganukube
bagamanyije Malagilo ga
Musa.
15 Itendwa yabe ilaya
kube pagapala Malagilo
gaandikigwe mu myojo jabe.
Myojo jabe jilaya kile chenie
nga kweli, chengi kingobu
mawacho gabe katakiana na
chengi kingobu kakola.
16 Yenie, kuboke Munhwalo
gwa Mbone gongo ogun-
dangacha, nga apipakube
mangobu Nnoongo apa-
pakuhukumu ilebe ya bandu
eikiite, kwa ndela ja Yesu
Kilisto.

Akayahudi na Malagilo gabe

17 Na mwe, bo? Mmene
mikikema Mayahudi, ma-
gahyobalela Malagilo ga
Musa na kulokaloka kube ba
Nnoongo,
18 kwa ndela ja Malagilo
mmanyi apapala Nnoongo
na nhwotwile kupambula
kilebe chambone,
19 mwenga mikibona kube
makilongoi ba bangalola na
lumuli ku bandu ababi mu-
lubendu,
20 mikibona kube maboli
ba mandokoma na maboli
bi kingota, nkweti malango
mu Malagilo nu umanyi gwa
kweli.
21 Bai mwenga mabolanga
bange, mboni mmene mmi
kukibolaje? Matangachila
bange bakajibaje, nambu
mmene mboni nnyiba?
22 Mwenga nnenga,
“Makatenda ngongolaje,”
na kongo mmene ntenda
ngongola? Mwenga mi-
jichimwa milongo ji inyago
na kongo mmene nnyiba
muiteba yabe?
23 Ku kulenga eti nkweti
Malagilo ga Nnoongo,
bo nnolaje kube kukual-
abiya Malagilo mammembu
Nnoongo?
24 Majandiko Gachwapi
galenga, “Magambu ginu
Makayahudi, bandu banga
Akayahudi bilitukana liina
lya Nnoongo!”
25 Anda mmi kagaaga-
bala Malagilo ga Musa,
kuinigwa kwinu kupakube
kwambone, nambu anda
mmi kagaagabaje Malagilo
mbaya makainigwije.
26 Anda mundu jwanga
Nhyahudi jwangainigwa
ojwaagabala Malagilo ga
Musa, bo Nnoongo am-
malangije kube ainigwe?
27 Bandu banga Akayahudi
bapakunhukumula panga
paligwa mwenga Mayahudi
anda nhwalabiye Malagilo,
iganukube nkweti ma-
jandiko ga Malagilo na
nhwinigwe na angweto
bagajeketela Malagilo
iganukube bainigweje.
28 Ngiti, kila mundu

ojwabonekana kunja
Nhyahudi nga Nhyahudi
jwa kweli na wala mundu
kubeje Nhyahudi jwa kweli
eti mpaka ainigwe.
29 Nhyahudi jwa kweli
nga jwajo ojwabi Nhyahudi
mpaka mmojo, nga
ojwainigwe umwojo. Gongo
ngu nhwalo gu Uhuke, ngiti
nhwalo gwa majandiko
ga Malagiloje. Mundu
andi jwenio apatachipa,
ngiti kuboka kwa banduje,
nambu kuboka ku Nnoongo.

3

1 Nhyahudi akweti nike
chakapeta bandu banga
Akayahudi? Andaje
kibi chambone kuboke
mukuinigwa?
2 Elo, kibile chambone
kuingono yoa. Pukutumbu,
Nnoongo ngabapeganga
Akayahudi Lilobe lyakwe.
3 Nambu ibabole anda
bange bandu bakiba ban-
gaaminika? Bo, kile chenie
kibakuboya kuaminika kwa
Nnoongo?
4 Napachokuje! Nnoongo
nga jwa kweli machoba goa,
iganukube kila mundu abi
nuwangi. Andi Majandiko
Gachwapi pagalenga ku
nhwalo gwa Nnoongo,
“Anda malobe ginu gabi
gambone pamme nu-
lukumbi mwenga kuotola.”
5 Nambu, anda ubaja
gwito ulaya Nnoongo atenda
pipaligwa, tulenga nike? Bo,
tulenga atenda telatelaje
patuhukumula? Pamba
nonge kimundu.
6 Napachokuje! Ikabi
yene, Nnoongo akaotolabo
kujihukumu dunia?
7 Nambu anda ibi kundela
ju uwangi gwango ukweli
gwa Nnoongo ubonekana
na jwombe abi ni kibumo
muno, bai kwanike ndenda
kuhukumigwa anda na-
mundu bina malemwa?
8 Andaje tulenga,
tukamwa mabaja ibe tupate
gambone! Yenie bange
nga apabututukana kukutu-
takiana kube tubolite yenie.
Mabahukumigwa panga
paligwa!

Abije mundu ojwabi jwambone

9 Tulenga nike? Bo,
twenga Takayahudi tam-
bone kapeta bange? Na-
pachokuje! Kwa maga-
mbu nengite pukutumbula
kube Akayahudi na bandu
banga Akayahudi boa batei
mabaja.
10 Anda Majandiko Gach-
wapi pagalenga,
“Abije na jumwije ojwabi
jwambone,
11 abije mundu juna-
malango,
wala ojwampalapala
Nnoongo.
12 Boa bannekite Nnoongo,
boa babi andi batekubola,
abije ojwatenda gambone,
najumweje.
13 Kano yabe anda makabuli
gangaelekea,
nimi yabe itweli uangi,
ng'omo yabe gapita malobe
gina uchungu andi
gwa lijoka,

14 kano yabe itweli minhilo
jikubinia.
15 Angweto kutenda chokwe
ukoma,
16 kila pabajenda kwipulana
nu kupoteka.
17 Angweto bijimanyije
ndela ja tengela,
18 kunnyogopa ngu
Nnoongo.”

19 Tumanyi kube Malagilo ga Musa gapalanga ababi Mumalagilo genia, kuyenie kolaje chukopakea, ilambo yoa ibi muhukumu ja Nnoongo.

20 Gambu abije mundu jwambone nnongi ja Nnoongo kukutenda pagapala Malagilo ga Nnoongo, liengo lya Malagilo kunnaya tu mundu kube atei mabaja.

Kujeketeligwa na Nnoongo kuimani

21 Nambu ngoe, ndela ja Nnoongo ja katenda bandu kube bambone nnongi jakwe jiekuligwe, kabe panga hyobalela Malagilo. Malagilo ga Musa na Majandiko ga akalondoli bachalakicha kilebe chenie.

22 Nnoongo batenda bandu babonekane kube bambone nnongi jakwe kwa ndela ja kunhwamini Yesu Kilisto. Nnoongo atenda genia ku bandu boa abaamini. Magambu kubije kubagulana kwakwoa,

23 bandu boa balemwite na babi kutaali na kibumo cha Nnoongo.

24 Nambu mu upeele gwa hupo ya Nnoongo, bandu boa batendigwa kube bambone kupete Yesu Kilisto ojwababeka bandu babe agabwa.

25 Nnoongo ngampanga Yesu, kupala kwa myai jakwe, abe ndela ja kabokea bandu mabaja kukuamini kwabe. Atenda genia kupala alaye gapala Nnoongo. Lolo Nnoongo atela kuimbalila mabaja ga bandu panga hukumula,

26 atenda yene kupala kulaya gwambone gwakwe ku bandu kingobu chenje jwenio nga ojwabi jwambone na kabeka bandu abunhwamini Yesu babonekane kube bambone nnongi ja Nnoongo.

27 Tukilumbalila nike? Kibije! Kwa nike? Bo, kwa magambu ga kulenganakia Malagilo ga Nnoongo? Ije! Nambu kwa magambu tunhwamini Yesu Kilisto.

28 Gambu Nnoongo antenda mundu kube jwambone ki imani na ngiti kukulenganakia Malagiloje.

29 Andaje bo, Nnoongo nga Nnoongo jwa Akayahudi tu, andaje uyo jwa bandu banga Akayahudi? Elo, jwa bandu banga Akayahudi uyo.

30 Nnoongo nga jumwe, jwombe mababeka Akayahudi abainigwe kube bambone kuimani jabe na bandu banga Akayahudi banga inigwa uyo kuimani jabe.

31 Bo, tutumi imani kukuleke kutali Malagilo? Napachokuje, nambu tagajemeka Malagilo.

4

Kulandanakia nu Ulaimu

1 Tulenga nike nhwalo gwa
aokabito ana Ulaimu? Ilebe
nike eibapitile mummele?
2 Anda Ulaimu ak-
abekigwa kube jwambone
nnongi ja Nnoongo, kuilebe
yateile, akweti kilebe chuku-
lokeloke, ngiti nnongi ja
Nnoongoje.
3 Majandiko Gachwapi
galenga, "Ulaimu ngan-
hwamini Nnoongo, kuku-
tenda yenie Nnoongo ngam-
mona kube jwambone
nnongi jakwe."
4 Boa abakamu maengo
kulepigwa nchaala, nchaala
gwenio ngiti hupoje, nambu
chabapaligwa kupata.
5 Nambu bandu ban-
gahyobalela itendwa
yabe, nambu bunhwamini
Nnoongo ojwabalekekea
akabaja, penia Nnoongo
kuliagabala lihyobalelo lya
bandu benia na kabona
kube bambone nnongi
jakwe.
6 Anda Daudi palenga
mbaya jakwe mundu
ojwabonekana jwambone
nnongi ja Nnoongo, panga-
lolakea itendwa yakwe,
7 "Mbaya baba abalekekeigwe
malemwa gabe,
bombe mabaja gabe
gaboigwe.
8 Mbaya mundu jwajo
Angwana bagabalangaje
mabaja gakwe."
9 Bo, mbaya jenie jalenga
Daudi kwa bandu abainigwe
tu? Ije! Andaje pamwe
na bandu bangainigwa.
Magambu tulengite kutenda,
"Ulaimu nganhwamini
Nnoongo, gambu gwa
kuamini kwakwe Nnoongo
ngammona kube jwambone
nnongi jakwe."
10 Genia gatendigwa
kingobu gani, tango Ulaimu
nukuinigwaje? Andaje
itendigwa kuboka pa
kuinigwa? Tango nukuinig-
waje, ngiti kuboka pa
kuinigwaje.
11 Ulaimu ngajeketela
kiingi chu kuinigwa ku-
laya kutenda ajekataligwe
kube jwambone nnongi
ja Nnoongo, gambu gu
kuhyobalela kwakwe tango
nu kuinigwaje. Kwa nyenie,
Ulaimu nga awawa ba boa
abaamine nu kubekigwa
kube bambone nnongi ja
Nnoongo gambu gukuamini
kwabe iganukube bainig-
weje.
12 Ulaimu uyo aokabito
ba boa abainigwe, nambu
ngiti magambu gukuinigwa
kwabije, nambu kwa maga-
mbu gukengama ndela ujaje
ja imani ja aokabito ana
Ulaimu ejibakengama tango
nu kuinigwaje.

Lilagano lya Nnoongo lipokaligwa kuimani

13 Nnoongo ngalagana na
Ulaimu ni ibelei yakwe kube
dunia majiba jabe. Nnoongo
atela yene ngiti kwa mag-
ambu Ulaimu akaagabala
Malagilo ga Musaje, nambu
magambu gukunhwamini
Nnoongo ngammeka kube
jwambone nnongi jakwe.

14 Andaibi lilagano lya
Nnoongo libi kwa baba tu
ababagakengama Malagilo
ga Musa, imani jiba jam-
bonije, uyo lilagano lya
Nnoongo liba kile cham-
boneje.
15 Malagilo ga Musa galeta
lilaka lya Nnoongo, nambu
pangabe Malagilo, kubeje
kualabia Malagilo.
16 Nayene lilagilo likiba
muimani, kupala lilagilo
lyenie libe, lilame nukujen-
dekea andi hupo kuboka
ku Nnoongo kwa boa ababi
kukibelei cha Ulaimu, ngiti
kwa abahyobale Malagilo
ga Musa tuje, nambu uyo
kwa abaamini andi patenda
Ulaimu. Gambu Ulaimu nga
awabito bu Uhuke tuboa,
17 andi Majandiko Gach-
wapi pagalenga, “Nam-
mekite mme mawawa ba
makabila nduu.” Lilagano
lyenie libi kweli nnongi ja
Nnoongo nu Ulaimu ngan-
hwamini Nnoongo. Jwenio
nga Nnoongo jwabape
bwomi bandu abawile, kwa
amuli jakwe, ilebe yangabe
ibe.
18 Ulaimu ngaamini gan-
gaoto kugahyobalela, naye-
nie, ngibe andi Majandiko
Gachwapi galenga, “Awawa
bi ilambo ijingi na kibelei
chinu kiba nduu!”
19 Ulaimu akiba okolo
abandakila kube nayaka
makomi komi, nambu
kuamini kwakwe kupolitije
iganukube amanyi kube
mmeli gwakwe ukiba andi
uwile, nu nhwanamundu
Sala akiba ntonga.
20 Ulaimu alipwelije
lilagano lya Nnoongo,
kuamini kwakwe ngukumpe
makakala, ngampe kibumo
Nnoongo.
21 Amanyi pe kutenda
Nnoongo malenganakia
lilagano lyakwe.
22 Nga mana Nnoongo
ammona kube jwambone
nnongi jakwe.
23 Pilengigwa, “Nga-
balangigwa kube jwambone
nnongi ja Nnoogo,”
ilengigwa magambu gwa
jwenio tuje.
24 Genia gaandikigwa
pamwe na twenga uyo tatu
jeketeligwe kube tambone
tatunhwamini Nnoongo
ojwanhyoite Yesu Nngwana
jwito kuboka kwa abawile.
25 Magambu gwa mabaja
gito Yesu ngabekigwa
akomigwe, ngayoigwa kube
mmomi kupala atubeke twe
tambone nnongi ja Nnoongo.

5

Kupaligwa na Nnoongo

1 Gambu tujeketeligwe
kubekigwa tambone nnongi
ja Nnoongo kuimani, tuk-
weti tengela na Nnoongo
kupete Nngwana gwito Yesu
Kilisto.
2 Kuimani jito, jwenio
atuletite tube mupeele gwa
Nnoongo, ogututama nago
ngoe. Tuala mwojo kuli-
hyobalelo litukweti likube
pamwe mukibumo cha
Nnoongo.
3 Elo, ngiti genia tuje,
nambu tualalila muku-
laga kwito uyo, magambu

tumanyi kutenda kulaga
kuleta kuimbalila,
4 nu kuimbalila kuleta
kube mundu jwambone
nu kulimba mwojo kuleta
kuhyobalela.
5 Na lihyobalelo lye-
nie liwangije magambu
Nnoongo ajeile lipalano
lyakwe mumyojo jito ku
ndela ja Uhuke jwa Chwapi,
jwatupi twenga.

6 Putukiba tanga uwe-
cho, kukingobu chapala
Nnoongo Kilisto ngawe
kupala atukombole mabaja
gito.
7 Kindemaje mundu
kuwe magambu ga mundu
jwambone, pangaje mundu
aotwile kujiga kuwe maga-
mbu ga mundu jwambone.
8 Nambu Nnoongo alaite
kube abi kutupala, gambu
putukiba tango tana mabaja,
Kilisto ngawe kwa magambu
gito.
9 Magambu tubekigwe
kube tambone muno kwa
myai ja Kilisto, ilaya kweli
kube kukupete jwenio
matukola kuboka mulilaka
lya Nnoongo.
10 Takiba takangondwa ba
Nnoongo, atuchikachine ku-
pete kiu cha Mwana jwakwe.
Ngoe tubi takaganja ba
Nnoongo, nga kipola muno
kube matukomboligwa kwa
bwomi gwa Kilisto.
11 Genia tuje, nambu uyo
tuala mwojo ku Nnoongo
kwa ndela ja Nngwana jwito
Yesu Kilisto ojwatuchika-
chine na Nnoongo.

Adamu na Kilisto

12 Kupete mundu
jumwe mabaja ngagajingila
padunia na genia ngagaleta
kiu. Nhyene kiu kijendekie
mu bandu boa, kwa maga-
mbu boa batei mabaja.
13 Gambu tango nu
kubeje Malagilo mabaja
gakiba padunia, nambu
mabaja kubalangigwaje
kube mabaja panga Malag-
ilo.
14 Nambu kutumbu man-
gobu ga Adamu mpaka man-
gobu ga Musa, kiu ngikibe
panani ja bandu boa, uyo
ngikibe nu kubandu banga-
tenda mabaja tela na Adamu
apakana amuli ja Nnoongo.

Adamu andi kilandanikio
cha Kilisto jwaika.
15 Nambu ile ibele yenie
ibi telaje, magambu gwa
hupo ya tengela ya Nnoongo
telaje na mabaja ga Adamu.
Kweli kutenda bandu ajingi
ngabawe magambu ga
mabaja ga mundu jumwe.
Nambu upeele gwa Nnoongo
ubi nkolongwa muno, hupo
yakwe yenie ya tengela kwa
bandu ajingi kupete upeele
gwa mundu jumwe, Yesu
Kilisto.
16 Hupo ya Nnoongo na
mabaja ga mundu jumwe
ibi telaje. Mana, kuboka
pa lilemwa lya mundu
jumwe, Nnoongo ngapanga
hukumu, nambu kuboka pa
malemwa ga bandu ajingi,
Nnoongo ngabaupa upo
yakwe kwa kalekekea.
17 Kweli kwa mabaja
ga mundu jumwe, kiu

ngikitumbu kutawala kwa bandu magambu gwa mundu jumwe. Nambu chambone muno echatei mundu jwenio, Yesu Kilisto! Boa abapokela gwambone gwa Nnoongo na hupo yenie nu kutendigwa babonekane bambone nnongi ja Nnoongo, mabatawala mu bwomi kundela ja jwenio jumwe jwenio nga Yesu Kilisto.

18 Andi yene lilemwa lya mundu jumwe lyahukumula bandu boa panga paligwa, uyo kupete kitendwa chambone cha mundu jumwe bandu boa mababekigwa kube bambone nnongi ja Nnoongo na bwomi.

19 Andi yene kwanga jali kwa mundu jumwe ngukwabeka bandu mumalemwa uyo kuagabala kwa mundu jumwe makabeka bandu ajingi bajeketeligwe nnongi ja Nnoongo.

20 Malagilo ga Musa, pagaika itendwa ibaja ngijonjeke kube ndu, nambu mabaja pagakiba ndu, upeele gwa Nnoongo ngube ndu muno.

21 Andi mabaja pagatawala kukuleta kiu, uyo gwambone gwa Nnoongo utawala kukuleta ilebe einhwalali Nnoongo nukuleta bwomi gwa machoba goa pangapela kupete Yesu Kilisto Nngwana gwito.

6

Tulama kukulimba kwa magambu ga Kilisto

1 Tulenga nike kabele? Tujendekeya kutenda mabaja kupala kindimba cha Nnoongo kijonjake kube ndu?

2 Napachokuje! Tukotwike kutawaligwa na mabaja, tujendekeabo kutama mumabaja?

3 Gambu mmanyi kube twenga tatubatichigwe kulondana na Yesu Kilisto, putubatichigwa ngutulondana na kiu chakwe.

4 Apatabatichigwa kututumbukia mumache ngutulondana na kiu chakwe, ngutuchikigwa pamwe najwenio, kupala andi Kilisto apayoigwe kuboka kwa abawile kukibumo cha makakala ga Awawa, twenga uyo matuba mubwomi nhyono.

5 Gambu andi putulondine nakwe mukuwe, uyo nga putupakulonda nakwe mukuyoka.

6 Tumanyi kutenda bwomi gwito gwa kalakala uwile panchalaba pamwe na Kilisto, kupala makakala ga mabaja mumibele jito gaalabiigwe, kuyene takabeje kabe takabanda ba mabaja.

7 Gambu mundu jwajoa ojwawe abi agabwa na mabaja.

8 Andaibi tuwile pamwe na Kilisto, uyo tuamini kutenda matulama pamwe na jwenio.

9 Gambu tumanyi kube Kilisto ayokite, aweje kabele, kiu kintawalaje kabena.

10 Yene, magambu awile pakamwe tu, mabaja gakwetije makakala kujwenio, na ngoe atama kitamo chakwe mutawala gwa Nnoongo.

11 Na mangweto uyo mikibalangila kube nhwile ku nhwalo gwa mabaja na ntamanga kukummegelela Nnoongo kupete Yesu Kilisto.

12 Yene, mabaja gakajendekeje kutawala mibele jinu ejiwe, nu kujijeketela tama yakwe.

13 Na makaboyangaje ipagwa imibele jinu kube yombo yukutende mabaja. Mbaya mmeni mangweto mikibekange ku Nnoongo, andi bandu abayoigwe kuboke kwa abawile, mmekange mibele jinu joa kwa agapala Nnoongo.

14 Magambu mabaja gantawalaje kabele, mangweto mmi kulongaleigwaje na Malagilo nambu nnongaleigwa na gwambone gwa Nnoongo.

Akabanda abapaligwa

15 Tulenga nike? Bo, tutendi mabaja magambu tubije Mumalagilo gambu tubi muupeele gwa Nnoongo? Ije napachokuje!

16 Mmanyi kube anda mikibekangite mmene makangweto kube makabanda ba mundu mmaganga kweli makabanda ba mundu jwenio, andaje makabanda ba mabaja mmanya kipakumpata kiu, andaje akabanda abannyali Nnoongo mpakube mambone nnongi jakwe.

17 Nambu nannumba Nnoongo! Kagaagaba maboulo gamaboligwe kumyojo jinu joa, iganukube lolo makiba mabanda ba mabaja.

18 Ngammekigwa agabwa kuboka mumabaja, na mmi makabanda bi ilebe yaipala Nnoongo.

19 Pamba nonge kilonge chamachoba goa magambu gwa kulegaleka kwa mibele jinu. Andi kingobu chenge pamabekanga ipagwa inu itendi ilebe ichapu na mabaja ngamme makachapu, uyo ngoe mmekange ipagwa yinu itendi ilebe yapala Nnoongo mmegange chwapi.

20 Pamakiba mabanda ba mabaja makiba agabwa mukutenda ilebe yaipala Nnoongo.

21 Makapatanga nyonjakea nike kuboke mukutendanga ilebe yae eintei mme na oni? Magambu ile yenie yoa kupela kwakwe kuwe!

22 Nambu ngoe mmekigwe agabwa kuboka mubanda gwa mabaja na mmi makapakachi ba Nnoongo. Nyonjakea jankweti ngoe chwapi, kubokapenia mpata bwomi gwa machoba goa pangapela.

23 Kwa magambu lipungu lya mabaja nga kiu, nambu hupo ejapanga Nnoongo nga bwomi gwa machoba goa pangapela kukulondana na Yesu Kilisto, Angwana bito.

7

Nhwalo gukutolana

1 Makalongo bango, mammanyanga agambakunnengela, gambu mmoa magamanyangite Malagilo. Malagilo gantawala mundu mangobu abi mmomi.

2 Magambu munkege ojwatoligwe na analome kila kingobu atabigwa na malagilo kingobu angwanamundu pababe bwomi, nambu angwanamundu pabajomoka malagilo genia gantabaje kabena munkege jwenio.

3 Yene munkege jwenio andatoline na analome bange nakongo angwanamundu babi amommi, akemigwa nngongola, nambu anda angwanamundu bajomwike, munkege jwenio aba agabwa mumalagilo na ata akatoline na analome bange, nngongolaje.

4 Yene nga apammilingite makalongo, mangweto uyo nhwilangite, mmi kutawaligwaje na Malagilo gambu mangwetomwe ngi ipagwa ya mmele gwa Kilisto, ngoe mmi bakwe ojwayoigwe kuboka kwa abawile yene tupaligwa kummegele Nnoongo.

5 Gambu apatakiba takatama kimmele tu, tama mbaja ngijikolakeigwa na malagilo, ubaja ngutenda maengo mummele gwito, nu tuboa ngutugwele mukiu.

6 Nambu ngoe tubi agabwa kuboka mumalagilo, tubokite mukilebe chache echikitubeka tube takabanda. Ngoe tubegelela kabeje na ndela ja lolo ja Malagilo ga Musa agaandikigwe nambu kwa ndela nhyono ja Uhuke.

Malagilo na Mabaja

7 Bo, tulenga, kube Malagilo ga Musa nga mabaja? Napachokuje! Nambu panga Malagilo, nenga kabi manyije kulokalela ilebe yabange nga nike, anda Malagilo gakalengitije, “Makalokaleje.”

8 Kukube muamuli jenie, mabaja ngagapata ndela jukolakea mabaja ndu nkati jango. Panga malagilo malemwa kilebe chikiwe.

9 Pukutumbula nenga nakiba namomi kutaali na malagilo, nambu malagilo apagaika, mabaja ngagayoka,

10 nenga nganhwe. Malagilo genia gakita galete bwomi, nambu kwango ganeti kiu.

11 Gambu, mabaja ngagapata ndela kuboka kwa malagilo, ngagangoloya ne nukungoma.

12 Malagilo gene gabi chwapi na amuli jene jibi chwapi, nga ejipaligwa na jambone.

13 Bo, ikonda kilebe echikibi chambone kijambuki kiu chango? Napachokuje! Apibile nga yene, mabaja gabonekane kipola kube mabaja, gapeti muchache

chambone nu kunyambukia kiu chango. Yene mabaja kwa ndela ja malagilo ibonekana kipola kube mbaja muno.

Ngondo nkati ja mundu

14 Tumanyi kube Malagilo gu uhuke, nambu nenga na bammele tu, nenga nhuchigwe kube nabanda ba mabaja.
15 Nikimanyije chandenda, magambu chache chinikipala kutendaje, nambu chinikichimwa nga echindenda.
16 Andaibi, ndenda gangapala, ilaya kube nyekete kube malagilo nga gambone.
17 Ibonekana kipola neje nandenda kilebe chenie, nambu mabaja agabi nkati jango.
18 Manyi kube ngwetije chambone nkati jango, mu umundu gwango. Kwa magambu, iganukube mbaile kutenda kilebe chambone, kuotoje kulilenganakia.
19 Pambala kutenda kilebe chambone kutendaje, nambu kilebe kibaja changakipala nga chandenda.
20 Anda ndenda gangapala, ilaya kube neje nandenda genia, nambu mabaja agabi nkati jango.
21 Bai ng'anyime lukobo londo, pambala kutenda kilebe chambone, ni kibaja kibi upo.
22 Nkati mumwojo gwango nagapala Malagilo ga Nnoongo.
23 Nambu nola kube gabi malagilo gange agatenda maengo mummele gwango, malagilo gangachikachana na malango gango. Genia gameka mbe nabanda ba malagilo mabaja agatenda maengo mummele gwango.
24 Naocho nenga! Beneke abapakungola kuboka mummele gongo ogumbeleka kukiu?
25 Nannumba Nnoongo ojwatenda genia kwa ndela ja Nngwana jwito Yesu Kilisto!

Malango gango gabegele Malagilo ga Nnoongo, nambu mmele gwango ubegele malagilo gubaja.

8

Kutama mu Uhuke jwa Nnoongo

1 Yene, ngoe hukumu janga paligwa jibije kwa boa abalondine na Yesu Kilisto.
2 Magambu, Malagilo gu Uhuke gwa Nnoongo agaleta bwomi ogubi mu Yesu Kilisto gangombwile kuboka mu malagilo mabaja na kiu.
3 Nnoongo ngalenganakia kilebe changalenganakia Mumalagilo ga Musa, ngankinga Mwana jwakwe kiti abi na mmele tela na mmele gwito twenga tatubi na malemwa, kwa magambu ga mabaja na kwa mmele gwenio ngagahukumu mabaja.
4 Nnoongo atela genia kupala gaga agapaligwa Mumalagilo galenganile nkati jito, twenga tanga kengama

tama ja ilebe ya mmele,
nambu kwa makakala gu
Uhuke.
5 Baba abatama kukengama
pupala mmele, kulon-
galiigwa na mawacho ga
mmele. Nambu abatama
kukunkengama Uhuke jwa
Chwapi mawacho gabe
kulongalaigwe na gaga
agapala Uhuke jwa Chwapi.
6 Mawacho ga mmele
galeta kiu, nambu mawacho
ga Uhuke galeta bwomi na
tengela.
7 Gambu ojwatawaligwa
na mawacho ga mmele
jwenio nngondwa jwa
Nnoongo, kujalije Malagilo
ga Nnoongo na kuotwaje
kugajali.
8 Bandu abalongaleigwa
na agapala mmele gwa
mabaja kuotwaje kun-
hwalalila Nnoongo.
9 Nambu mangweto kulon-
galeigwaje nu pupala mmele
gwa mabaja, nambu nta-
manga kukengama papala
Uhuke, anda ibi Uhuke jwa
Nnoongo atama nkati jinu.
Jwajwoa jwanga Uhuke jwa
Kilisto, jwenio nga jwakuje
Kilisto.
10 Nambu anda Kilisto abi
nkati jinu, iganukube mi-
bele jinu jiwile magambu ga
mabaja, kwinu Uhuke nga
bwomi kwa magambu guku-
tenda agapala Nnoongo.

11 Anda abi Uhuke jwa
Nnoongo ojwanhyoya Kilisto
atama nkati jinu, jwenio
jwanhyoite Yesu kuboka
kwa abawile majipa bwomi
mibele jinu ejiwile, matenda
yene kupete Uhuke jwakwe
ojwatama nkati jinu.
12 Yene, akalongo bango,
tukweti liengo, ngiti liku-
tama kukengama agapala
mmele gwa mabaje.
13 Magambu anda nta-
manga kukengama aga-
pala mmele gwa mabaja
mmanya mpala kuweganga.
Nambu, anda kwa ndela ja
Uhuke miikoma itendwa inu
yangambone, mannamanga.
14 Boa abalongaleigwa na
Uhuke jwa Nnoongo ngi in-
gota ya Nnoongo.
15 Magambu, mpoke-
lingije Uhuke jukummeka
mangweto makabanda nu
kummeka mbwele, nambu
mpokilinge Uhuke jukum-
meka mangweto mme
ingota ya Nnoongo, kwa
Uhuke jwenio twe tunkema
Nnoongo, “Aba,” ikonda,
“Awawa!”
16 Na Uhuke jwa Nnoongo
mwene achalakicha ni iuke
ito kube twenga ngi ingota
ya Nnoongo.
17 Lele twenga anda
tubi ingota ya Nnoongo,
matupokela upeele gwoa
Nnoongo ogubabekalinge
bandu bakwe, matuba
pamwe muulichi gwenio
na Kilisto, magambu anda
tukilondite mukupotekigwa
kwakwe Kilisto, uyo matuba
pamwe mukibumo chakwe.

Kibumo chikiika

18 Nola kube kupotekigwa
kwa kingobu chenje cha
ngoe ngikilebe chambonije
anda tulandanakie na

kibumo chache chitupakupata twenga.
19 Ipanganyigwe yoa ilende kwa chuuna muno kupala kulola Nnoongo apailaya kipola ingota yakwe.
20 Kwa mana, ipanganyigwe ibekigwe kube pangaotola, ngiti kukupala yenije, nambu ibekigwe yene kukupala mwene Nnoongo. Na yenie ibi ni lihyobalelo,
21 magambu ipanganigwa yenie maikomboligwa kuboka mu ubanda gu ubou, iba agabwa mukibumo cha ingota ya Nnoongo.
22 Magambu, tumanyi mpaka ngoe, ipanganigwe yoa iguta kukubinia andi kubinia kwa kukikombola mwana.
23 Yenetuje, ipanganigwe na twenga tatubi na Uhuke jwenio, ojwabi hupo ikutumbula ya Nnoongo, twe uyo tuguta nkati jito, tulendela tubekigwe kube ingota ya Nnoongo na myojo jito jikomboligwe.
24 Magambu kukuhyobalela kwenio twe tukomboligwe. Nambu lihyobalelo kubeje lyambone andibi tupeta kukibona echituhyobalela. Gambu meneki ojwahyobalela chache chakibona?
25 Anda tukihyobale kilebe tango changakibona, tukilendela kukuimbalila.
26 Uyo, Uhuke abikutujangata mukulegeleka kwito. Magambu twe tumanyije apipaligwe kunnyopa Nnoongo, nambu Uhuke mwene atujopela ku Nnoongo kukulwala kwangalandulila.
27 Jwombe Nnoongo ojwalola mpaka nkati ja myojo ja bandu, amanyi mawacho ga Uhuke jwenio, Uhuke jwenio kajopela bandu ba Nnoongo akengama papala Nnoongo.
28 Tumanyi kube, ilebe yoa ilenganile telatela, Nnoongo atenda maengo pamwe na abampala nakape gambone, yani abakemigwe kwa maengo gakwe.
29 Gambu benia Nnoongo bamanyi kuboka pukutumbula, nga abapambwile balandane na Mwana jwakwe, kupala Mwana abe nkolongwa kati ja akalongo ajingi.
30 Bai baba Nnoongo abapambwile nga benia abakemite na benia abakemite nga abatei kube ingota yakwe na benia batei kube bambone nnongi jakwe benia nga abaletite babe pamwe mukibumo chakwe.

Lipalano lya Nnoongo

31 Mugenia, tulenga nike kabele? Andaibi Nnoongo abi pamwe na twe, beneke abapakuotola kutukana?
32 Nnoongo ankanakije Mwana jwakwe jwa jika, nambu ngammoya kwa magambu gito twenga tuboa. Anda ibi atei genia, bo, matupeje upeele gwoa?

33 Bo, beneke abapakatakiana abapambuligwe na Nnoongo? Nnoongo mwene kulenga batei babe bambone!
34 Bo, beneke abaotwi kutuhukumula? Babije! Mana Yesu Kilisto nga ojwawile, kabe ngayoka kuboka kwa abawile na atama kingono cha kalelo cha Nnoongo. Jwombe atujopela!
35 Nga mene ojwaotola kutulekania na kupalana kwito na Kilisto? Kulaga andaje malola andaje ngondo andaje njala andaje uwocho andaje kupotekigwa andaje kiu?
36 Anda Majandiko Gachwapi apagalenga,

“Kwa magambu ginu, tubi mukioya chu kuwe lyoele tipi,

tutendigwa andi mambelele gu kuchinjigwa.”

37 Nambu, muilebe yenie yoa, matuotola kukutujangata jwenio jwatupaile.
38 Gambu manyi kube kibije kilebe echikiotwi kutulekania lipalano lyabe, nakiuje, nabwomije, wala na akapakachi kuboka kumbenguje andaje makakala gange ga kumbenguje andaje agapitila ngoe andaje agapakupitila andaje uwecho gwagwoa,
39 wala eibi kunani na wala eibi pae wala kipanganigwa chochoa. Kibije echikipanganigwe chachoa echikipakuotola kutukolobana na lipalano lya Nnoongo mu Kilisto Yesu Angwana bito.

9

Nnoongo na bandu bakwe

1 Mwojo gwango anda ulongoleigwa nu Uhuke jwa Chwapi inenge kutenda nonge uwangije.
2 Mbala kulenga yene, mbi nukuwechuka muno nu kubinia kwanga pela umojo gwango.
3 Kwa magambu ga akalongo bango bu lungolo lumwe, ikabi kwa magambu gakajangata angweto tu, kabi nyeketi kubekigwa nhwilo nu kubekigwa kutali na Kilisto kummele.
4 Benia nga bandu ba Kuisilaeli abapambuligwe na Nnoongo kube ingota yabe, ngababeka mukibumo chakwe, ngalagana nabo, ngabape Malagilo na kabola pipaligwa kugongalela.
5 Angweto nga ichokolo ya akahokolo ba Akayahudi na jwenio Kilisto, ku umundu gwakwe, nga julungolo lwabe. Nnoongo jwatawala goa, alumbigwe pangapela! Unhyo.
6 Nongeje kutenda Nnoongo agalambwi malagano gakwe, gambu bandu boa ba Kuisilaeli ngiti bandu ba Nnoongoje.
7 Ngiti ibelei yoa yu Ulaimu ngi ingota ipatite lilagoje. Nnoongo ngalonge na Ulaimu kulenga, “Nannagila kupete Isaka mpakupata ibelei.”

8 Mana gakwe, ingota
ya Nnoongo ngiti iibel-
wike kundela ja mmeleje,
nambu ingota iibelwike kwa
malagano ga Nnoongo.
9 Lilagano lyene nga lende,
“Mangobu agajeketeligwe
manhika, Sala maipata
mwana.”
10 Yene tuje, nambu uyo
Lebeka ngapoto ingota ibele
ka awawa bamwe, awawa
benia nga anhoka bito ana
Isaka.
11 Kupala Nnoongo
amanyikane kutenda abi
nuwecho gukupambula,
tangu niingotaye kubelek-
waje na tangu nukumanyaje
gambone na mabaja,
12 Nnoongo ngannenge
Lebeka, “Nkolo ammegelela
unung'una.” Yene kupambu
kwa Nnoongo kukengamana
nulukemo lwakwe mwene,
ngiti itendwa ya munduje.
13 Andi Majandiko Gach-
wapi pagalenga, “Yakobo
nakate kumpala, nambu
Esau nakate kunchimwa.”
14 Tulenga nike? Bo,
Nnoongo jwa apaligweje?
Napachokuje!
15 Magambu akannenge
Musa, “Manammonela kia
mundu jwajoa junampala
kummone kia, manankole
kia mundu jwajoa junam-
pala.”
16 Yene, ilebe yoa ihy-
obalela kia ja Nnoongo, ngiti
ukachana andaje kukupala
kwa munduje.
17 Magambu Majandiko
Gachwapi galenga yene
ku Falao, “Nakammeka
mangwana ibe kwa ndela
jinu, uwecho gwango
umanyikane, liina lyango
litangachigwe padunia joa.”
18 Ibonekana kipola kube,
Nnoongo kummone kia
mundu jwajoa ojwampala
nu kummeka mundu jwajoa
abe nimitau.

Lilaka na kia ja Nnoongo

19 Pangaje maungonya,
“Anda ilebe ibi nye-
nie, Nnoongo aotobo
kunng'amba mundu?
Beneke abaotola ukana
mapalano gakwe?”
20 Nambu, mwe ma-
mundu, nhwotobo kunng'amba
Nnoongo? Bo, kibega
kiotwile kakonya abombi
bakwe, “Mboni umombite
yene?”
21 Mmombi akweti ki-
nala chukubomba itope
papala mwene nu kubomba
ibega ibele ku utope ugwo,
chimwe chambone muno na
chenge chamboneje.
22 Nyenie nga apibile
ku Nnoongo. Apaila
kulaya lilaka lyakwe na
kumanyikana uwecho
gwakwe. Akiba nu kuim-
balila muno, baimbalila
bandu abapaligwa kupata
lilaka lyakwe, kwa aba-
paligwe komigwa.
23 Uyo apala kulaya
kujoloka kukibumo chakwe
echatupongolela twenga
tatubi mukia jakwe,
tatubekigwe kukipokela
kibumo chakwe.
24 Magambu twenga nga
baba abakemite, ngati
kuboka kwa Akayahudi tuje

nambu uyo kuboka kwa
bandu ba ilambo yenge.
25 Andi palenga mukitabu
cha nnondoli Hosea,
“Baba abakiba, bandu bangoje
manakemanga, ‘Bandu bango!’
Jwombe, nampaije
aikemigwa, ‘Junampala.’
26 Na papa pabalengigwa,
‘Mangwetomwe bandu banguje.’
Penia bikemigwa,
‘Ingota ya Nnoongo ojwabi bwomi.’ ”
27 Jwombe nnondoli Isaya,
magambu ga Isilaeli atondobea lilobe, “Ata ikabi ingota ya Kuisilaeli ibi ndu
andi nhwangi gwa kumbwani, nambu achokutu abapakomboligwa,
28 Magambu Angwana,
bachelwaje kuleta hukumu
jabe tegatega kudunia joa.”
29 Andi Isaya apalenga pukutumbula, “Anda Angwana
ba matyala bakabi nukutuigakiaje kibelei chenge chu
Kuisilaeli, kabitubi andi ku
Sodoma, kabitubi anda ku
Gomola.”

Kuisilaeli nu Nhwalo Gwambone

30 Tulenga nike? Bandu
banga Akayahudi bangapalapala ndela ju
kubonekana bambone
nnongi ja Nnoongo, nambu
babekigwe kube bambone,
kundela ja imani,
31 kongo bandu ba Kuisilaeli abapalanga malagilo
ga kabeka babe bambone
nnongi ja Nnoongo, bapatangitije.
32 Kwa nike? Kwa magambu bahyobale itendwa
yabe panga nhwamini
Nnoongo. Ngabakoba
panani ja, “liganga
lyukobala,”
33 anda pagalenga Majandiko Gachwapi,
“Nnola, mbakubeka kukilambo chu Kusayuni
liganga elipakakwalambu,
liganga elipakabeka bandu bagwegange.
Nambu ojwapakuamini
aikolaje oni.”

10

1 Makalongo bango, chambala umwojo gwango ajango
Akasilaeli bakomboligwe.
Kabe najope ku Nnoongo.
2 Nhotwile kuchalakicha
kulenga bandu benia
kutenda babi kachana
kung'ongale Nnoongo,
nambu kugongale kwabe
ngiti kukummanya Nnoongo
jwa kwelije.
3 Magambu bijimanyangitije ndela ja Nnoongo
ejibabeka bandu babe
bambone nnongi jakwe, bajigangite kubeka ndela jabe
na nyene bijijeketelingije
ndela ja Nnoongo ja kubeka
babe bambone.
4 Magambu kukuika
kwakwe Kilisto, malagilo
galenganile, kupala boa
abaamini babekigwe bambone nnongi ja Nnoongo.

Ukomboi kwa bandu boa

5 Nhwalo gukutenda ilebe
yapala Nnoongo kukujali
malagilo, Musa aandika
yene, “Mundu jwajoa
jwalenganakia pagapala
Malagilo malama.”
6 Nambu nhwalo guku-
tenda gapala Nnoongo ku
ndela ja imani, ilenga
yene, “Makalengaje um-
wojo gwinu, ‘Bene abapa
kujenda mpaka kumbengu?’
Iboneka, munhuluya Kilisto
pae,
7 na makalengaje, ‘Bene
abapakuuluka mpaka ku-
mambi?’ Iboneka, kunneta
Kilisto kuboka kwa abaw-
ile.”
8 Majandiko Gachwapi
galenga nyene, “Nhwalo
gwenio gwa Nnoongo ubi
papipi na mwenga, ubi
nkano jinu na kumwojo
gwinu” na gwenio nga imani
ejitujitangacha.
9 Anda nnyeketile kwa
kano jinu kube Yesu nga
Angwana nu kuamini kum-
wojo gwinu kube Nnoongo
nganhyoya kuboka kwa
abawile, mankomboka.
10 Magambu umwojo
mundu kuamini mpaka ku-
jeketeligwa kube jwambone
nnongi ja Nnoongo, na kwa
kano mundu kujeketela
mpaka koligwa.
11 Majandiko Gachwapi
galenga, “Kila ojwan-
hwamini Nnoongo akolaje
oni.”
12 Nhwalo gongo kwa
boa, kabe ulekinije kati ja
Akayahudi na bandu banga
Akayahudi, Angwana ba boa
nga bamwe, bombe ukina
muno kwa boa abannyopa.
13 Magambu Majandiko
Gachwapi galenga, “Kila
mundu jwapakujopa ku
liina lya Angwana, makom-
boligwa.”
14 Bannyopabole jwenio
kongo kunhwaminije? Kabe,
bunhwaminabo anda bana-
joaje nhwalo gwakwe? Na
bajoabo nhwalo gwakwe
anda abije mundu jukutan-
gacha?
15 Na bandu batangach-
abo anda bakingigweje?
Anda pagalenga Majandiko
Gachwapi, “Kilebe chu
kualala muno kuika kwa
baba abatangacha Nhwalo
Gwambone!”
16 Nambu boaje aba-
jekatile Nhwalo Gwambone.
Na Isaya alenga, “Angwana,
nga beneke abaamine
nhwalo gwito?”
17 Kuamini kuboke pu
kujoa nhwalo, nu nhwalo
gwenio uboke mulilobe lya
Kilisto.
18 Nambu ngonya, bo,
bujoiningije nhwalo gwe-
nio? Elo, bujoininge,
anda Majandiko Gachwapi
pagalenga,
“Lilobe lyabe lijoinike
padunia poa,
malobe gabe gaike mpaka
kujipei dunia.”
19 Ngonya kabele, bo, iotwi
kube bandu ba Kuisilaeli ba-
manyangitije? Mwene Musa
nga jukutumbula kujanga,
“Manammekanga mabonelange
bwiu
kubandu banga kilambo,
manammeka mme na lilaka

kwa ilambo ya bandu aka-
tokamau.”
20 Kabe Isaya ajiga kulenga,
“Baba bangambalapala
bambatite,
nikilaite kwabe banga konya
nhwalo gwango.”
21 Nambu kwa bandu ba
Kuisilaeli alenga,
“Lyoele tipi nganatond-
abekea maboko gango
kakemanga bandu
abankanite Nnoongo
na bangajali.”

11

Kiya ja Nnoongo Kuisilaeli

1 Ngonya, bo, Nnoongo ate
kakana bandu bakwe? Na-
pachokuje! Nenga namwene
nga Naisilaeli, kibelei cha
Ulaimu, jwa kabi ja Ben-
jamini.
2 Nnoongo bakanitije
bandu bakwe ababapamb-
wile kuboka pitumbulaga.
Nkombokela apagalenga
Majandiko Gachwapi man-
gobu Eliya apakokaleka
ku Nnoongo nhwalo gwa
Kuisilaeli,
3 “Angwana, bakomangite
akalondoli binu nu kubo-
mola kitembe chinu. Nga ne
tu jika jango naigile, kabe
bambalapala bangome!”
4 Bo, Nnoongo annyanga
bole? Ngannenge, “Nikibek-
ile bandu elufu saba bombe
bikigongalelije kinyago
Baali.”
5 Nga apibi ngoe, ba-
bile bandu abaigile benia
Nnoongo bapambwi kupeele
gwakwe.
6 Kupambu kwakwe
kikengamana ni upeele
gwakwe. Ngiti kwa mag-
ambu ga itendwa yabeje,
anda kupambu kukenga-
mana na itendwa ya bandu,
upeele gwakwe chikakonda
upeeleje kabe.
7 Ngoe, bo? Bandu
ba Kuisilaeli bapatangitije
chibakiba bakapalapala
nambu boa abapambuligwe
ngibikipata. Bange ngaba-
pungania,
8 andi Majandiko Gach-
wapi pagalenga,
“Nnoongo agatei malango
gabe na mwojo jabe
kube mitopeu,
mpaka leleno kuotoje kulola
kwa mio gabe
andaje kujoa kwa machikilo
gabe.”
9 Na Daudi alenga,
“Michopi jabe jibe ntambo
gu kujonjigwa,
bagwegange na kahuku-
mula.
10 Mio gabe gabekigwe
lubendu gakaotoje
kulola.
Migongo jabe jipende kwa
kulaga kwangapela!”
11 Ngonya, bo, Akayahudi
bakobalinge nu kugweganga
mbyuu? Napachokuje!
Kulemwa kwabe kutei
ukomboi gwaikalile bandu
ba ilambo yenge, kupala
Akayahudi babone bwiu.
12 Mabaja ga Akayahudi
gajambukie kindimba nduu
padunia joa, gwangaamini
gwabe uletite kindimba
nduu ku bandu bi ilambo

yenge. Ibonekana kulenganakia kwabe kubakuleta kindimba nduu muno.

Ukomboi gwa bandu ba ilambo yenge

13 Ngoe nannengelanga mangweto mabandu manga Akayahudi, gambu ne mbi nandundame ku bandu bange banga Akayahudi, kuyene nokeloke liengo lyango.
14 Kupala nabekange bwiu akakola ilambo ajango pangaje nakombolange katijabe.
15 Magambu andaibi ukanigwa kwabe kuletite dunia jichikachane na Nnoongo, ipakubebo anda pabapa kujeketeligwa na Nnoongo? Abawile bapakuyoka!
16 Andaibi kipande cha nkate chukutumbula kibekigwe chwapi magambu gwa Nnoongo, mmanya kipande choa kibi chwapi magambu gwa jwenio, mikega ja mikongo andajibi jina kualala, ndambi yakwe uyo iba ina kualala.
17 Elo, ndambi yenge ya nzeituni kubositani ngiekatigwa, paali pakwe ngabalondana lutambi lwa nzeituni gwa kupongoti. Mangweto mabandu ba ilambo yenge mmi tela nu lutambi lwa nzeituni gwa kupongoti, ngoe ntumiyanga makakala na malelalela ga nzeituni gu kubositani.
18 Makabembuje baba abaeketigwe andi ndambi! Na ati kikabi chukulokeloke nkombokelanga kube mangwetomweje mamijibeka mikega jibe na makakala, nambu mikega nga ejimpe mangweto makakala.
19 Nambu mannenga, “Ndambi ieketigwa magambu ne mbandakigwe paali pakwe.”
20 Tela! Ieketigwa kwa magambu gukotoka kunhwamini Nnoongo, nambu mwenga nnyema gambu gwa imani jinu, makalokalokaje nambu nnyema kukujogopa.
21 Magambu, anda Nnoongo babonije kia Akayahudi ababi andi ndambi ikibelekwa, nkita mankolela kia mwenga?
22 Nnolaoti, Nnoongo apabi jwakia na nkale. Jwombe nkale kwa baba abagwile, na jwakia kwinu mwenga anda mannyendekea kube mukia jakwe, andaje, namwe uyo manhweketigwa.
23 Na Akayahudi, uyo, anda bakotwike kuamini kwabe mabalonda kabena gambu Nnoongo aotwile kalonda kabena.
24 Mangweto mabandu ba ilambo yenge, kukubelekwa andi lutambi lwa nzeituni gwa kupongoti, nambu mmoigwe kwenio nganondigwa mu nzeituni gu kubositani paali panga pinu. Nambu, Akayahudi kukubelekwa andi nzeituni gwa kubositani, maiba kindema muno kwabe kupandakigwa

kabele munkongo ugwo gwabe.

Komboka bandu buku Isilaeli

25 Makalongo bango, mbala mmanyange nhwalo gongo ogugukiite manhwacha kita nkweti malango muno. Mitau ja Akasilaeli jikiba jikingobu tu, nambu mpaka bandu ba ilambo yenge balengenile kumuji Nnoongo.

26 Penia nga kilambo choa chu Kuisilaeli apikipa komboligwa, anda pagalenga Majandiko Gachwapi,

"Nkomboi maika kuboka Kusayuni,
mauboya ubaja gwa kibelei cha Yakobo.
27 Lende nga lilagano elimbakulagana nabo
mangobu apambakuboya mabaja gabe."

28 Kwa magambu bukana Nhwalo Gwambone, Akayahudi babi akangondwa ba Nnoongo, nambu ngu upeele gwinu mabandu banga Akayahudi. Nambu, magambu gukupambuligwa kwa akahokomundu, maganja tango na Nnoongo.

29 Magambu Nnoongo anda bandu bapile hupo yakwe na kapambula, kugalambukaje.

30 Kutumbu kalakala mangweto makannemwa Nnoongo, nambu ngoe mmoneligwe kia jakwe kwa magambu ga malemwa gabe.

31 Uyo, na kia ejimpatite mangweto, Akayahudi ngoe banemuki Nnoongo ibe uyo na angweto bapokele ngoe kia ja Nnoongo.

32 Magambu Nnoongo abatabangite bandu boa mu malemwa gabe ibe boa bakolelange kia.

Nnoongo alumbigwe

33 Utajili na gwambone na ilimu ja Nnoongo nga ngolongwa muno! Hukumu jakwe kupemekaje na ndela yakwe kumanyikanaje!

34 Andi pagalenga Majandiko, "Bene agabagamanyi mawacho ga Angwana?
Bene abaotwi kumpangila?
35 Andaje bene abampi ote kilebe
kuboka penia kabukia kabele chenie?"

36 Magambu ilebe yoa ipanganigwa na benia, yoa ibi ku uwecho gwabe nu kukupala kwabe.
Kibumo kibe kwabe machoba goa pangapela! Unhyo.

12

Kutama kukummegele Nnoongo

1 Kwa nyene, akalongo bango, magambu Nnoongo nga juna kia ndu, nannyopa kwa mojo gwoa, mpangange mibele jinu kwa Nnoongo ibe lilumbo elibi li mmomi, ilibi chwapi na linakualala. Jenie nga ndela jinu jambone ju kugongalela.

2 Makajigaje ilekaleka
ya padunia pano, nambu
Nnoongo ang'alambuye nu
kutenda mayono mawacho
ginu. Penia nga pampakuoto
kumanya gapala Nnoongo
nu kumanya nhwalo ogubi
gwambone, ogunhwalalila
nu kulimba.

3 Kuboka mu upeele
ogwambi Nnoongo, nannen-
gelanga mmoa, mikikibona
mambone muno kupeta
apampaligweje. Kuwacha
kwinu kuba tela na kipemo
cha imani andi Nnoongo
elyampile kila mundu.

4 Mmele ukweti ipagwa
ndu, kila kipagwa kikweti
liengo lyakwe.

5 Uyo iganukube twenga
tubi tajingi kukulondana
na Kilisto, kila jumwe nga
kipagwa cha jonge.

6 Tukweti itoi ijingi andi
putupatite upeele. Ojwak-
weti kitoi chukulonge lilobe
lya Nnoongo atenda yene
tela na kuamini kwakwe.

7 Mundu juna kitoi cha
kubegelela na abegelele.
Juna kitoi cha kubola na
abole.

8 Juna kitoi cha kalimbia
mwojo bange na atende nye-
nie. Juna kabaguli ilebe
ajakwe eyakweti na atende
kwa mwojo lachi. Kilon-
goi alongoleya kukachana,
juna kia na atenda nyenie
kukuala mwojo.

9 Kupalana kwinu kuba
kuwangije. Mikichimwange
kilebe chachoa kibaja,
nambu nkamulila yambone.

10 Mpalanange andi
makalongo, kila mundu
anhwachila oti nnyakwe
kuichima.

11 Makalegelekaje mukachana,
nambu nkalamuke mumy-
ojo jinu kwakabegele
Angwana.

12 Kuhyobalela kwinu
machoba goa kummekange
kube nu kuala mwojo,
mmegange nu kuimbalila
mumalola, kugongalela
machoba goa.

13 Majangatange bandu ba
Nnoongo bapate ilebe ibi-
pala, mapokelange akama-
geni ku mwojo gwambone.

14 Malumbilange kindimba
boa abampoteka malumbi-
lange makabeka nhwiloje.

15 Nhwalalange mwojo
pamwe na abaala mwojo,
nng'utange pamwe na
abaguta.

16 Ntamange kukuchikachana
kwambone mangweto jika.
Makapalangaje makolo-
makolo, nambu maga-
begelele machokomachoko.
Mikikibonaje kube mmi
namalango muno.

17 Makabuyanaje ubaja
kwa ubaja. Mmegelelange
ilebe ya mbone nnongi ja
boa.

18 Ntendanga andi pun-
hwotolanga na mma naten-
gela na bandu boa.

19 Makaganja bango,
makabuyanaje, nambu man-
nekele Nnoongo kilebe che-
nie, magambu Majandiko
Gachwapi galenga, “Kubuya
liengo lyango nenga ma-
muyage, balenga Angwana.”

20 Gange Majandiko, galenga, “Nngondwa jwinu andabi na njala, mampe chakulya, andabi na nyota, mampe chukunywe. Magambu kukutenda nyenie mamummeka abe na oni ngolongwa andi makala ga mwoto umutwe gwakwe.”
21 Makajeketeje kuchipula na ubaja, nambu muotole ubaja kwa gambone.

13

Kujali madalaka

1 Kila mundu apaligwa kajali bina kinala mu chilikali, magambu kinala choa kiboka ku Nnoongo, bombe bina kinala babekigwe na Nnoongo.
2 Ojwakana kinala chi ilongoi akana ulongoi gwa Nnoongo, abatenda genia bikilete hukumu bene.
3 Magambu, akatawala kabekaje bandu bambone mbwele, nambu ku bandu akabaja. Bo, mpala makannyogopaje mundu juna kinala? Ntenda gambone jwombe ma nnumbalila,
4 magambu jwombe mpakachi jwa Nnoongo jwa kamwa maengo magambu gukunnyangata mangweto. Nambu andankamwi mabaja, ipaligwa kunnyogopa, magambu kweli aotwile kunhwukumula. Jwombe nga mpakachi jwa Nnoongo, alaya lilaka lya Nnoongo kwa abatenda mabaja.
5 Yene ipaligwa kajali bina madalaka, ngiti magambu gwa kujogopa lilaka lya Nnoongo tuje, nambu mwojo ngapupala.
6 Kwa magambu ugo mangweto nnepanga kodi, magambu ilongoi yenie immegelela Nnoongo bakalenganakia agapaligwa.
7 Mampagange kila mundu echapaligwa kupata, mundu jwa uchulu mumpe uchulu na jwa kodi mumpe kodi na ojwapaligwa ichima mumpe ichima.

Kupalana kwakalongo

8 Makabegangaje na ligambo kwa mundu jwajoa, nambu tu ligambo lya kupalana. Jwampala nndami nnyakwe agalengenakia Malagilo ga Musa.
9 Magambu, amuli yenje, “Makatenda ngongolaje, makakomaje, makajibaje na makalokaleje kilebe cha mundu,” nayenge yoa, ibi mu amuli jenje jimwe, “Mampale nndami nnyinu andi pimikipala mmene.”
10 Jwampala nndami nnyakwe antende ubajaje. Bai lipalano lilenganakia Malagilo.
11 Mangweto mmanyi muno kube kingobu chenje nga kingobu gani, ngoe nga mangobu gu kujimuka mulugono, elo, ukomboi gwito ubi papipi muno ngoe kupeta mangobu gaga apatatumbula kuamini.
12 Kilo jitenda kupeta na ngoe kuchile. Tileke kutaali

ilebe yoa yulubendu, taka-
tole chilaa ja ndaa.
13 Tutama gwicho andi
bandu tatutama pulumuli,
ngiti kumipapala jukulye nu
kulobela na ngongolaje an-
daje bulwa na bwiu.
14 Yene munkwindange
Nngwana Yesu Kilisto
mikikilekekeje kuutigwa na
mmele nu kubegele na tama
yakwe mbaja.

14

Makanhukumuje nnongo gwinu

1 Mapokelange kachinu
bandu abalegalike imani,
nambu makabembuje
mawacho gabe.
2 Bandu bange imani jabe
kulye ilebe yoa, nambu
mundu jwalegalike imani
alye likolo tu.
3 Bandu abalye kila kilebe
bakabembuje bangalye,
kongo abalye likolo tu
bakahukumuje abalye kila
kilebe, gambu Nnoongo
bajeketile.
4 Mwenga mabeneke
manhwoto kunhukumu
mpakachi jwa jonge? Anda
ajemite andaje agwile ba-
manya Angwanamundu,
elo, majema ndii, magambu
Angwana baotwile kunnye-
meka.
5 Mundu aotwi kuwacha
lichoba limwe nga lyambone
muno kupeta gange, mundu
jonge aotwile kagawachila
machoba goa kube tela.
Kila mundu akengame
apagapala malango gakwe.
6 Abaacha kube lichoba
limwe nga lyambone muno
lyukunnumba Nnoongo,
jwombe jwalye kile cho-
choa atenda yene kakoya
Angwana nu kunnumba
Nnoongo. Uyo jwakana
kulye chakulya atenda
yene magambu ga kakoya
Angwana jwombe uyo
annumba Nnoongo.
7 Magambu abije mundu
jwajoa kati jito jwatama
kukukibegele mwene, wala
abije jwawe kukukibegele
mwene.
8 Magambu anda tulamite
tulama kwa magambu ga
Angwana, anda tuwile,
tuwe kwa magambu ga
Angwana. Anda tulamite
andaje tuwile, twenga
tabandu ba Angwana.
9 Magambu Kilisto ngawe,
ngayoka kupala abe Nng-
wana jwa ababi ammomi na
abawile.
10 Kwa nike, mwenga
munhukumu nnonga
gwinu? Namwe, kunike
mammembula nnonga
gwinu? Twenga tuboa
tijema nnongi ja kitebu cha
hukumu ja Nnoongo.
11 Magambu Majandiko
Gachwapi galenga,
“Andi panama, balenga
Angwana,
kila mundu makilikitila
nnongi jango,
kila mundu majeketela ne
nga Nannoongo.”
12 Kwa nyenie, kila mundu
kati jito mapanga minhalo
jakwe mwene nnongi ja
Nnoongo.

Makannyambuki kugweje nnongo gwinu mumabaja

13 Bai, tukoto kuhukumulana, nambu ibe kutenda mundu akatendaje kilebe chukunnyambuki mundu agwe mumalemwa.
14 Mukube pamwe na Nngwana Yesu, manyi kube kibije kilebe chachoa kichapu chene, nambu, mundu andapemele kube kilebe chenie kichapu, kwa jwenio kiba kichapu.
15 Anda nnongogwinu mantei achimwe magambu ga chakulya chinu, mmanya mmije mukupalana. Makajeketeje chakulya chinu kimmeke mundu aobe magambu Kilisto ngawe magambu ga jwenio!
16 Makajeketelangaje kilebe echimikibona kube chambone kitukanigwe.
17 Magambu Kingwana cha Nnoongo ngiti kulye nu kunyweje, nambu ipaligwa kutenda gapala Nnoongo na tengela na kuala mwojo okuletigwa na Uhuke jwa Chwapi.
18 Ojwammegele Kilisto andiyene anhwalalila Nnoongo nu kujeketeligwa na bandu.

19 Kwa yene tuagabale ilebe ileta tengela na eituotoya kulimbiana mwojo.
20 Makaalabiaje liengo lya Nnoongo kwa magambu ga kutaukana ku nhwalo gwa chakulya. Yakulya yoa ibi chwapi, nambu ipaligwije kulye chakulya echikimmeka mundu agwe mu mabaja.
21 Mbaya kuleka kulye nyama nu kunywe divai, andaje ukamwa chachoa chikiotwa kunnyambukia nnongogwinu agwe mumabaja.
22 Nkamulile echinhwamini kati jinu na Nnoongo jwinu. Mbaya mundu jwajoa aiganwaje echapakutenda.
23 Nambu mundu jwabi na mbwele kunhwalo gwa chakulya nambu kulye, Nnoongo kunhukumula pipaligwa gambu abi kamwaje agapaligwa muimani. Ni kilebe chachoa changabe muimani ngu ubaja.

15

Tukikipala tubenituje, tapala na bange

1 Twenga tatubi ndii mu lihyobalelo tupaligwe kajangata abalegalike lihyobalelo bagaotole malola gabe. Tukikikonjale tubeneje.
2 Kila mundu kati jito apaligwa kunhwalali nndami nnyakwe kwa mbone aoto kutama mulihyobalelo.
3 Magambu Kilisto akikonjelije mwene, nambu akiba andi Majandiko pagalenga, “Lukolo lwoa lubankolila mwenga lumbatite nenga.”
4 Magambu, goa agaandikigwe gaandikigwa kwa magambu ga kutubola twenga tube mukuimbalila nukuala

mwojo kuboke Mumajandiko Gachwapi gutuhyobalela.
5 Nnoongo jwabi kindumbutumbu chukuimbalila nu kulimba mwojo, anhwotoyange mangweto kube nu Uhuke ju kulondana kengama andi kulandanakia kwa Yesu Kilisto,
6 ibe mangweto mmoa, kwa lihyobalelo limwe na lilobe limwe, mankoleye Nnoongo, Awawa ba Nngwana jwito Yesu Kilisto.

Nhwalo Gwambone kwa bandu boa

7 Nnyeketelane magambu ga kibumo cha Nnoongo andi jwombe Kilisto apannyeketilinge.
8 Magambu, nannengelanga Kilisto ngababegelela Akayahudi apate kulaya kuaminika kwa Nnoongo, lyale lilagilo lya Nnoongo apabapile akaokabito lilenganila,
9 ibe bandu ba ilambo yenge bannyali Nnoongo kwa magambu ga kia jakwe. Andi Majandiko Gachwapi pagalenga,
"Kwa yene ninnumbalila panakati ja bandu ba ilambo yenge.
Nijemba nhwambo kwa liina linu."
10 Kabe Majandiko galenga,
"Nhwala mojo, mabandu ba ilambo yenge,
nhwala mojo pamwe na bandu bakwe."
11 Na kabe,
"Mangweto ilambo yoa, malumbali Angwana,
mangweto bandu boa, malumbalile."
12 Kabe Isaya alenga,
"Mulungolo lwa Yese mapitila mundu,
jwombe mabalongalea bandu ba ilambo yenge,
bombe mabunhyobalela."
13 Yene Nnoongo jwabi kindumbutumbu cha bwomi, antweleyange kuala mwojo kwoa na tengela kuboke mu muimani jinu, kuhyobalela kwinu kujonjakeke mu makakala gu Uhuke jwa Chwapi.

Liengo lya Paulo

14 Makalongo bango, ne namwene manyi kipola kutenda mangweto uyo ntwelelinge gwambone na ilimu yoa, nhwotwile kubolana mmenemangweto.
15 Mubalua jenje ilebe yenge nunhwandikilinge pangajogopa. Ndela nyenie kwa gwambone gwa Nnoongo,
16 chukube napakachi jwa Yesu Kilisto kwa bandu banga Akayahudi. Liengo lyango likube Nakung'i kutangacha Nhwalo Gwambone gwa Nnoongo kupala bandu banga Akayahudi babe lilumbo elijeketeligwe na Nnoongo, lilumbo elijeguigwe nu Uhuke jwa Chwapi.
17 Bai kukulondana na Yesu Kilisto nokenoke liengo lyango magambu ga Nnoongo.

18 Mbaligwije kulonge
kilebe chenge chachoa
nambu tu chache chatei
Yesu Kilisto kupete nenga
ibe bandu banga Akayahudi
bannyali Nnoongo. Atei
nyenie kwa malobe na
itendwa,
19 kwa makakala ga ikobo
na gukuomongwa, kwa
makakala ga Uhuke jwa
Nnoongo. Kwa kutyanga
kila paali, kutumbwa kuki-
lambo chu Kuyelusalemu
mpaka kukilambo cha Ilu-
liko, nuutangiche tegatega
Nhwalo Gwambone gwa
Kilisto.
20 Echimbala machoba
goa kutangacha Nhwalo
Gwambone papoa panga-
joanika liina lya Kilisto,
nakaikaje kuchenga panani
ja kijemo cha mundu jonge.
21 Anda pagalenga Ma-
jandiko Gachwapi,
"Bandu boa bangalengigwa
minhalo jakwe mabiji-
bona,
na banga joa minhalo jakwe,
mabamanya."

Mawacho ga Paulo gu kutyangila Kuloma

22 Kwa magambu genia
nakaibilikigwa pajingi kuika
kwinu.
23 Nambu ngoe nyomwile
liengo lyango kingonu
chenje, kwa kube kwa yaka
ndu nakate kupala muno
kuika kwinu,
24 nhyobale ukamwa nye-
nie ngoe. Napaile ku-
peta kunnolanga mangweto
mumwanja gwango guku-
jenda Kusipania nu kupala
unyangatange mu mwanja
gwenio kuboka pu kualala
mwojo pukube pamwe na
mangweto.
25 Nambu, kwa ngoe
nyenda kabegelela bandu
ba Nnoongo kwako
Kuyelusalemu.
26 Magambu kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto
bikilambo cha Makedonia
na bu Kuakaya balengite
bapakupanga nchango
gwabe kajangata bandu ba
Nnoongo ababi aocho okwo
Kuyelusalemu.
27 Benekangweto bapaile
kutenda nyenie, nambu,
kweli lyenie ngi liengo
lyabe. Anda babi bandu
banga Akayahudi bapokile
kindimba chiki Uhuke
kuboka kwa Akayahudi,
nangweto uyo bapaligwa
kabegelela Akayahudi mu
ilebe ipaligwa mukutama
kwabe.
28 Pamba kulenganakia
liengo lyenie na kakamuya
nchango gwenio gukon-
goligwe kwa magambu
gabe, manuntyangilanga
mangweto pamba kujenda
Kusipania.
29 Manyi kube andanhike
kwenio maninnetelanga in-
dimba nduu ya Kilisto.
30 Akalongobango, nanny-
opanga ku Nngwana jwito
Yesu Kilisto na mapalano
agaletigwa nu Uhuke, nnan-
dane na nenga mumaengo
gango kukunyope nenga ku
Nnoongo.
31 Nnyopange mbate
komboka kati ja bandu ban-

gahyobalela ababi Kuyudea,
liengo lyango kwenio
Kuyelusalemu lijeketeligwe
na bandu ba Nnoongo ababi
kwenio.
32 Nyenie, andapaile
Nnoongo, manhotola kuika
kwinu kukuala mojo, mam-
bomolela pamwe namang-
weto.
33 Nnoongo jwabi kindum-
butumbu cha tengela abe na-
mangweto mmoa! Unhyo.

16

Napatanga abali bandu boa

1 Mbala kunneta kwinu
nnombo gwito Foibe ojwabi
mpakachi mu kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto
buku Kenkelea.
2 Mumpokelange kwa
magambu ga Angwana andi
apipaligwa ku bandu ba
Nnoongo. Mannyangate
kuilebe yayoa yapakuipala
kwinu, gambu jwombe abi
jwambone muno kwa bandu
ajingi na kwango uyo.
3 Makapatange abali Pil-
isika na Akula, akakamwa
maengo ajango mu kum-
megelela Yesu Kilisto.
4 Angweto ngibikibeka
mukupotekigwa kwa mag-
ambu gango. Ipaligwa
kulumbigwa, ngati kuboka
kwango tuje, nambu uyo
kuboka muikuta ya bandu
abunhwamini Kilisto muil-
ambo yenge.
5 Makapatange abali
bandu bunhwamini Kilisto
abakongana kachabe.

Makampate abali nng'anja
gwango jwanampala
Epaineto ojwakiba jukutum-
bula mu kunhwamini Kilisto
kukilambo cha Asia.
6 Makampate abali
Maliamu ojwakamwi
maengo kuukachana kwa
magambu ginu.
7 Mapatange abali
Andiloniko na Yunia,
akakola kilambo ajango
abatabigwe kukipungo
pamwe na nenga, angweto
bamanyakine muno kati
ja achandundame, kabe
bakibanga Akakilisto tangu
ne kubeje Nakilisto.

8 Makampate abali Ampil-
iato, nng'anja gwango
jwanampala mu kulondana
na Angwana.
9 Makampate abali
Alubano, nkamwa maengo
nnyango mu kummegelela
Kilisto, uyo makampate
abali nng'anja gwango
Staku.
10 Makampate abali Apele
jwombe kuaminika kwakwe
kwa Kilisto kumanyikine.
Mapatange abali boa ba
kachakwe Alistobulo.
11 Makampate abali
Helodiana, nkola kilambo
nnyango, na kwa bandu
boa ba kachakwe Nakisi
babikilondite na Angwana.

12 Mapatange abali Tu-
lufena na Tulufosa abakamu
maengo mu kabegele
Angwana na nng'anja
gwango jwanampala Felisi
munkege jonge jwababegali
Angwana.
13 Makampate abali Lufo,
mundu jwapambuligwe na
Angwana pamwe na ama-

mundu ababi andi amama-
bango uyo.
14 Mapatange abali
Asunikilito na Fulegoni na
Helime na Patuloba na
Helima na akalongo boa
ababi pamwe nabo.
15 Mapatange abali Filol-
ogo na Yulia na Nelea na
alombomundu na Olumpa
na bandu ba Nnoongo boa
ababi pamwe nabo.
16 Mpatanange abali ku
kulaya mapalano ga Kilisto.
Ikuta yoa ya bandu abun-
hwamini Kilisto yampatanga
abali.

Maboulo gu kujomolela

17 Akalongobango, nany-
opanga malangi boa abajam-
bukia kupwilikana na ka-
tenda bandu bange bagwe-
gange, pangapala maboulo
agammoligwe. Majepange
bandu benia,
18 magambu bandu andi
benia bammegele Nngwana
gwito Kilistoje, nambu
bibegele ndumbo yabe
bene. Kwa malobe gabe
ginakanoga na guwangi
kupala kuoya myojo ja
bandu banga malemwa.
19 Kila mundu ajoine
nhwalo gwa kujali kwinu
na nyenie mmi magambu
ga kuwalalila kwango.
Nampalanga mmagange na
malango kuile yambone
na panga lilemwa ku ilebe
ibaja.
20 Jwombe Nnoongo jwabi
kindumbutumbu cha ten-
gela achelwaje kulitimba
Lichetani pae ja makongono
ginu.

Kindimba cha Nngwana
gwito Yesu Kilisto kibe na
mangweto.
21 Timoteo, nkamwa
maengo nnyango, ampata
abali. Uyo Lukio na Yasoni
na Sosipateli na akakola
kilambo akajango bampata
abali.
22 Nane Telitio nan-
handika balua jenje, nam-
patanga abali kwa liina lya
Angwana.
23 Gayo jwambokile
kachakwe uyo akipokile
kikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto, ampatanga
abali. Elasto, mmeka uloi
gwa kilambo chenje, pamwe
na nnongo gwito Kwalito,
bampatanga abali.
24 Kindimba cha Nngwana
gwito Yesu Kilisto kibe na-
mangweto mmoa. Unhyo.

Kugongale kukunnumba Nnoongo

25 Ngoe tunnumbe
Nnoongo! Jwenio aotwile
kunnimbia mojo mu Nhwalo
Gwambone gunatangacha
gwa Yesu Kilisto, gwenio
gukiba chili ejiekuligwe
jombe jikiba jiigwe kwa
yaaka lemulemu.
26 Nambu, ngoe kweli je-
nie jiekuligwe kupete Ma-
jandiko gakalondoli, na kwa
amuli ja Nnoongo jwa ma-
choba goa pangapela kupala
bandu bilambo yoa baamini
nu kuagabala.
27 Kana Nnoongo ababi
jika jabe bambone, kibumo
kibe kupete Yesu Kilisto,
changapela na changapela!
Unhyo.

Balua ja Paulo jukutumbula kwa Akakolinto Kilongoi

Kitabu cha 1 Kolinto kiandikigwa na nndundame Paulo 55 kuboka pukuyoka Kilisto (Lipungu lya 1:1) Jenje nga balua ju kutumbula kati ja balua ibena ya Paulo itubinayo yenie Paulo akakiandikila kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Kolinto. Iwechakine aandika balua jenje pakiba ku Efeso tango nu kuamuje katyangi ku Kolinto mumwanja gwakwe gukujenda nu kubuja Makedonia (Lipungu lya 16:5-9).

Balua jenje nga majango ga mialo jombe Paulo jajipokile kuboka kwa akaamini bi likanicha kunhwalo gwa itendwa ichapu panakati ja bandu abunhwamini Kilisto, ikiba pamwe nu kukibagana pamwe na itendwa ya ngongola. Kilambo cha Kolinto chakamanyikana ku itendwa ya ngongola ku yene iomwangikije ati kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto ngibikilonda umwo. Uyo 1 Kolinto libi lipungu elimanyakina muno nhwalo gu kupalana (Lipungu lya 13).

Agabi mukitabu

- Paulo bapatanga abali Akakolinto nu kunnumba Nnoongo kwa magambu gabe (Lipungu lya 1:1-9).
- Kabe ngalenganakia nhwalo gwaupatite gu kubaganika kwa bandu abunhwamini Kilisto buku Kolinto (Lipungu lya 1:10, 4:21).
- Kuboka penia ngalenganakia minhalo ja ngongola nu kupelekana mumabalacha akangweto kwa akangweto (Lipungu lya 5-6).
- Kiboka pa genia ngababolo ku nhwalo gu kutolana, nu nhwalo gukupangi lilumbo inyago nu kugongale ni itoi ikihuke nu kuyoka (Lipungu lya 7-15).
- Paulo ajomolile kukupanga ilebe yukamula kwa kila mundu (Lipungu lya 16).

1 Nenga Napaulo, nangemigwe kube nandundame ba Yesu Kilisto kukupala kwa Nnoongo. Balua jenje tuandika nenga na nnongo Sositenesi,
2 ku kikuta cha bandu ba Nnoongo abunhwamini Kilisto ababi Kukolinto, ku bandu boa abajeguigwe mu Yesu Kilisto nu kemigwe babe chwapi, pamwe na boa abikema liina lya Angwana ana Yesu Kilisto kila paali, Angwana babe na bito.
3 Awawa bito ana Nnoongo na Angwana ana Yesu Kilisto bampegange upeele na tengela.

Kindimba Kunnoongo

4 Kila kingobu nannumba
Nnoongo jwango magambu
ga upeele gwampilingite
mangweto kupete kwa Yesu
Kilisto.
5 Gambu kukulondana na
Kilisto kummekangite kube
nu uwecho gwa ilebe yoa.
Nnoongo ampi ilimu nuwe-
cho gukutangacha.
6 Gambu nhwalo gwa
Kilisto uchalakichwe kipola
nkati jinu,
7 yene kipungukaje kitoi
chachoa chela chikiuke
kwinu mangweto anda
mmi makalendela paba-
pakuekuligwa Angwana bito
ana Yesu Kilisto.
8 Bombe mabampa
makakala mpaka puku-
pela makabonekanaje na
malemwa Lichoba lyale lya
Angwana bito ana Yesu
Kilisto.
9 Nnoongo juna kuaminika,
jwombe ankemite mang-
weto mmegange kilebe
chimwe na Mwana jwabe
Yesu Kilisto.

Kupwilikana kwa bandu abunhwamini Kilisto bu Kukolinto

10 Kwa lina lya Angwana
bito ana Yesu Kilisto, chonde
nannyopanga nchikachane
kwa kila kilebe channon-
gelanga, makapwilikanaje
kati jinu. Mmaganga kilebe
chimwe, champala chimwe
na mawacho gamwe.
11 Makalongo bango,
bandu bange bakachakwe
Kaloe bannengile ilebe ilaya
kube ubi bulwa.
12 Mbakulenga yene, kila
mundu kati jinu alonge
gakwe. Jumwe alenga,
“Nankengama Paulo,” jonge,
“Nankengama Apolo,”
jonge, “Nankengama Kefa,”
na jonge, “Nankengama
Kilisto.”
13 Bo, Kilisto ate kikiba-
gana ikuta ikuta! Bo, Paulo
nga ojwakabambigwa pan-
chalaba kwa magambu ginu
mangweto? Andaje mak-
abatichigwa kwa lina lya
Paulo?
14 Nannumba Nnoongo
kwa magambu nam-
matichije mundu jwajwoa
kati jinu nambu Kilisipo na
Gayo.
15 Mundu akalengaje
abatichigwe kwa lina
lyango.
16 Oho! Elo, nakam-
maticha Stefano na akalongo
mundu, nambu mbikobake-
laje kube nammatiche
mundu jonge.
17 Kilisto angingitije ne
kubaticha. Nambu angin-
gita kutangacha Nhwalo
Gwambone nu kutangacha
kwenio panga kengama
malobe ga bandu bina
malango kupala makakala
ga kiu cha Kilisto panchal-
aba gakabembuligwaje.

Kilisto makakala na gwambone gwa Nnoongo

18 Kunhwalo gwa kiu cha
Kilisto panchalaba upuuchi
kwa bandu ababilingite
mukuoba, nambu kwito
twenga tatubi mundela ja
ukomboi nga makakala ga
Nnoongo.
19 Gambu Majandiko
Gachwapi galenga,

"Mbakualabiya malango ga bandu bina malango
nu kubeka pambwega ilimu ya bandu ababoligwe."
20 Babiko, bina malango? Babiko, aboli ba malagilo? Apundi kutaukana ba yaka yenjeno babi koo? Nnoongo abekite malango ga dunia jenje kube upuuchi.
21 Gambu malango ga Nnoongo, bandu kuotoje kummanya Nnoongo kwa malango gabe bene. Kinyume chakwe Nnoongo apala kakombolanga abaamini kundela ejibijibonanga bandu bina malango kube upuuchi, yani nhwalo ogututangacha.
22 Akayahudi bapalanga kuingikiya iingi, Akagiliki bapalanga malango,
23 nambu twenga tuntangacha Kilisto ojwabambigwe panchalaba. Kwa Akayahudi kauchi na kwa bandu banga Akayahudi upuuchi.
24 Nambu kwa boa abakemigwe na Nnoongo, kwa Akayahudi na Akagiliki, Kilisto nga makakala ga Nnoongo na malango ga Nnoongo.
25 Gambu chikibonekana kube upuuchi gwa Nnoongo, kikweti malango kupeta malango ga mundu.

26 Makalongo, nkombakelanga kingobu pamakemigwa, akajingi bakibangaje bina malango ata kukuwacha tu kimundu, ajingi bakibaje na makakala andaje bandu bina kujoanika.
27 Nnoongo aichagwi ilebe ibonekana nadunia kube upuuchi, kupala bakoye oni bandu bina malango, na ngagachagula gaga dunia eigabona kube gina kulegeleka, kupala kakoya oni bina makakala.
28 Nnoongo ngachagu ilebe ibonekana na bandu kube yanga mbone na ina kubembuligwa nu kuiwachi kube yanga mbone, kupala kuialabia ilebe ibawachi bandu kube yambone.
29 Nnoongo atela yene kupala akabeje mundu ojwaoto kulokaloka nnongi jakwe.
30 Nambu Nnoongo mwene nga ojwammekite mangweto kube pamwe na Yesu Kilisto, Nnoongo antei Kilisto abe malango gito. Kupete jwenio twe tubekigwa kube tambone nnongi ja Nnoongo, tube tabandu bachwapi ba Nnoongo nu kombaligwa.
31 Anda pagalenga Majandiko ga Chwapi,
"Ojwapala kulokaloka,
balokeloke Angwana."

2

Nhwalo gwa kubambigwa kwa Yesu

1 Akalongo bango panaika kachinu kuntangachilanga chili ja Nnoongo nalongije malobe matopeu andaje kengama malango ga mundu.
2 Kingobu panakiba kachinu, makalongo ngaamu

kube andi jwangamanya
kilebe chachoa chela nambu
chache tu kumanya kiu cha
Yesu Kilisto, ojwabambigwa
panchalaba.
3 Kingobu panakiba
kachinu nakiba negalike,
nakalendema kwa mbwele
nu kujoboka muno.
4 Undo yango na matanga-
cho gango gakiba gakaalali
banduje na kakweleka ban-
duje nambu kuuchaili nko-
longwa gwa makakala ga
Uhuke jwa Nnoongo.
5 Natenda yene kupala
imani jinu jikunhyobale
munduje nambu makakala
ga Nnoongo.

Malango ga Nnoongo

6 Ata yene, twenga tu-
longe malobe gina malango
kwa abakomalinge Kiuhuke,
nambu malango genia ngiti
ga padunia panoje, wala
ga akatawala ba dunia jen-
jeje gambu benia babilingite
mukuoba.
7 Malango ganeenga
nga malango ga chili ja
Nnoongo, malango agagiki-
ite, agabekigwe kwa mag-
ambu ga kibumo chito
kuboka pitumbulaga.
8 Abije ntawala jwa dunia
jenje ojwamanyi malango
ganga, bakamanyi kabi
babambiteje Angwana ba
kibumo.
9 Majandiko ga Chwapi
galenga,
“Ilebe yangalibona lio,
wala lichikilo lyanajoaje,
wala mundu anawachaje
umojo,
genia nga agabekite
Nnoongo kwa abam-
pala.”
10 Genia nga Nnoongo
gatujogolile kugamanya
kukupete Uhuke gwakwe.
Gambu Uhuke kuingakiya
kila kilebe, ata ilebe ya
Nnoongo eikiite.
11 Mene ojwaotwile
kuimanya ilebe eibi nkati
ja mundu, uhuke tuje jwabi
nkati ja mundu jwenio?
Uyo Uhuke jwa Nnoongo tu
ojwaotwi kumanya ilebe ya
Nnoongo.
12 Twenga tupokije kiuke
jwa padunia pano nambu
tupoki Uhuke jwaboka
Kunnoongo kupala atuo-
toye kugamanya gatupile
Nnoongo.
13 Yene twenga tuboulaje
malobe agaboligwe kwa
malango ga bandu,
nambu tuboula malobe
agatuboligwe na Uhuke jwa
Nnoongo, tukalenganikia
ilebe yikihuke kwa bandu
ababi na Uhuke jwenio.
14 Mundu jwa dunia
kupokeje ilebe i Uhuke jwa
Nnoongo. Kwa magambu
kwa mundu jwenio ilebe
yenie yupuuchi, kuotoje
kuimanya, gambu iotwi ku-
manyikana kukujangatigwa
na Uhuke tu.
15 Nambu mundu jwak-
weti Uhuke jwenio aotwi
kumanya kweli ja kila
kilebe, nambu mwene
kumanyikanaje na mundu.
16 Andi Majandiko pa-
galenga,

"Beneke abagamanyi malango ga Angwana? Beneke abaotwile kaboula?" Nambu twenga tukweti malango ga Kilisto.

3

Mmanda jwa Nnoongo

1 Makalongo nenga nhotwije kulonge na mangweto andi nonge na bandu abakweti Uhuke, napaligwa kulonge na mangweto andi kulonge na bandu ba padunia, andi ilemba mulihyobalelo lya Kilisto.

2 Mbaligwa kumpeganga mabele ngiti chakulya kijomoje gambu mmilingiti tango kukiotola. Na mpaka ngoe tango kukiotoje.

3 Gambu mmilingite tango mabandu ba dunia. Bo, kweli kutenda kwinu ubi bwiu nu kutumbakana kati jinu? Ilebe yenie ilaya kipola kutenda mangwetumwe tango mabandu ba padunia, ntamanga tela na kitama cha dunia.

4 Jonge panakati jinu alenga, "Nenga jwa Paulo," na jonge alenga, "Nenga jwa Apolo," bo, yene ibikulayaje kube mangweto tango makatama kitama cha padunia pano?

5 Apolo nga meneke? Paulo nga meneke? Twenga takapakachi tatunnetalinga imani mangweto. Kila mundu akamwa liengo andi Angwana pabampile.

6 Nenga nakapanda mbeju na Apolo ngajitilila mache, nambu Nnoongo nga ojwaiteila imalike.

7 Jwapanda na jwajitilila mache boa bambonije, jwambone nga Nnoongo ojwaitela mbeju imalike.

8 Penia kibije chikipetine kati ja abapandite na abajitilila mache iganukube kila mundu abakupokela hupo jakwe kengama maengo gakwe gakamwi mwene.

9 Gambu twenga takalongo tatukamu maengo pamwe na Nnoongo. Na mangweto nga nng'onda gwakwe, mangweto nga nyumba jwakwe.

10 Kukupete upeele gwambi Nnoongo, nhotwile kubeka kijemo chambone andi nachengi bina malango, chenie mundu jonge aotwile kuchenga panani jakwe. Nakila mundu aba maha papakuchenga panani jakwe.

11 Abije mundu ojwaotwi kubeka kijemo chenge paali pa chache chekibekigwe, yani Yesu Kilisto.

12 Panani ja kijemo chenie mundu aotwile kuchenga kwa jaabu na jonge kuuloi andaje maganga ga bei ngolongwa, aotwile kuchenge mikongo andaje maamba andaje manyai.

13 Na gwambone gwa kila liengo lya mundu ubonekana lichoba lya Kilisto pilipakuekuligwa. Gambu, lichoba lyenie libakupiti na mwoto, mwoto gwenio nga ogupakupema

liengo lya kila mundu kulaya
gwambone gwakwe.
14 Anda ibi liengo lya
mundu elyachengite panani
ja kichemo chenie liimbalile
mwoto gwenio, mapata
hupo.
15 Nambu anda echachen-
gite kitinike, mmanya
ipakuoba hupo yakwe,
nambu mwene aiba akomb-
wike andi mundu ojwaponi-
igwe na mwoto.
16 Bo, mmanyangitije ku-
tenda mangwetomwe nga
nyumba ja Nnoongo, na
yene Uhuke jwa Nnoongo
atama nkati jinu?
17 Mundu ojwapakubo-
mola nyumba ja Nnoongo,
Nnoongo apakummomola
mundu jwenio, gambu
nyumba ja Nnoongo jibi
chwapi, na mwenga nga
nyumba jakwe.
18 Mikikikoloyaje! Mundu
jwajoa kati jinu anda akita
jwombe juna malango tela
nikitama cha padunia pano,
mbaya abe ntokamau ku-
pala abe juna malango ga
kweli.
19 Gambu malango ga
padunia pano nnongi ja
Nnoongo upuuchi. Gambu
Majandiko ga Chwapi
galenga, “Nnoongo bajon-
janga bandu bina malango
kukalamuka kwabe.”
20 Majandiko gange
galenga, “Angwana bamanyi
kutenda mawacho ga bandu
bina malango kuchataje.”
21 Mundu akalokelokeje
bandu gambu kila kilebe nga
chinu.
22 Paulo na Apolo na
Kefa, dunia nu kulama nu
kuwe, ilebe ya ngoeno na
eipakuika yowa nga inu.
23 Nambu mangweto nga
ba Kilisto na Kilisto nga jwa
Nnoongo.

4

Achandundame ba Kilisto

1 Kila mundu atumanye
twe kube takapakachi ba
Kilisto tatukamuigwe chili ja
Nnoongo.
2 Chikipaligwa kwa
mundu jwajwoa jola ojwaka-
muigwe liengo apaligwa
kube juna kuaminika.
3 Ne kileje anda un-
hukumwile mangweto an-
daje jinhukumwi dunia,
namwene ne kukihukumuje.
4 Kumwojo jango mbi
kutakiinigwaje ni kilebe
chachoa chela, nambu mbi
kubonekanaje nambone
nnongi ja Nnoongo gambu
gwa genia. Angwana nga
abanhukumula nenga.
5 Yene makanhwukumu-
laje mundu tango nikingobu
chakwe, nnekange mpaka
oti pabapakuika Angwana.
Benia bapakuumbula ilebe
yowa iiigwe, nukulaya
pukongolou agabagawachi
bandu umwojo jabe. Pe-
nia kila mundu mapata
lilumbo elipaligwe kuboka
ku Nnoongo.
6 Makalongo genia gowa
ganongila nhwalo gwa
Apolo nu nhwalo gwango
namwene, gabe andi ki-
landanikio kwinu, mag-
ambu gwa kilandanikio

chango nenga na Apolo
mbala mmanyange kilo-
nge chenje, “Magabekange
umojo agaandikigwe.” Kati
jinu pakabeje na mundu
jwannokenoke mundu
jumwe nu kummembula
jonge.
7 Bene abantei mwe mak-
abe telaje na bange? Bo,
Nnoongo ampije mwe kila
kilebe chankweti? Kunike
kulokeloke ilebe yenie andi
inu mmene?
8 Anda mpatite kila
kilebe champala. Tayali
nkweti uloi. Mmilingite
makangwana panga twenga.
Elo, anda kweli makabi
makatawala, kupala twenga
uhyo tutawale pamwe na
mangweto.
9 Ne mbemele Nnoongo
atubekite twenga takandun-
dame kube tubandu buku-
jalaulika muno, andi bandu
abahukumigwe komigwa,
gambu tubi andi kinyepe
padunia joa, nnongi ja aka-
pakachi kuboka kumbengu
na bandu.
10 Twenga takapuuchi
magambu gwa Kilisto,
nambu mangweto kuku-
londana na Kilisto mina
malango! Twenga tule-
galike, nambu mangweto
mmilingite na makakala.
Mangweto mmi kuichimika
nambu twenga tutenda
kubembuligwa.
11 Mpaka ngoche tubi
nanjala na nyota, tukwetije
ngobo, tuputigwa makopi,
tukwetije pukutama.
12 Kabe tubi kulaga
nu kamwa maengo kwa
maboko gito tubene.
Pututukanigwa, twenga
kajopelanga kindimba,
putuponjigwa, twenga tubi
kuimbalila.
13 Anda butukopakiye
kajanga majango gichima.
Mpaka ngoe bututendanga
andi uchapu gwa dunia, na
kwa kila mundu twenga
uchapu tu!

14 Andika ganga ngati ku-
pala kunkoya onije nambu
kupala nammolange mang-
weto andi makinangota
bango banampaile.
15 Ata makabi na makomi
elufu bukunnela mukutama
kwinu na Kilisto, awabinu
bamwe tu, gambu muku-
londana na Kilisto Yesu
nenga nga nanampotolinge
kukutangacha Nhwalo
Gwambone.

16 Kwa yene nannyopanga
chonde nnandane na nenga.
17 Nga magambu nankin-
gite Timoteo kwinu. Jwombe
nga manango junampala
na juna kuaminika muku-
londana na Angwana.
Mainkombakelanga ndele
jangengama kukulondana
na Kilisto Yesu, ndela jamola
kila paali mukikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto
choa.

18 Bange kati jinu batumb-
wile kulokaloka bakitanga
yene nhikaje kabena kach-
inu.
19 Anda bapai Angwana,
mainka chokwe kachinu,
penia ngapambakulola
namwene, ngiti chabalonge
angweto abalokaloka tuje,

nambu uhyo na chache
chibaotwi kamula.
20 Magambu Kingwana
cha Nnoongo malobetuje
nambu makakala.
21 Mpalanga chako? Inke
kachinu na bokola andaje
inke na mwojo gukupala nu
kunyenyepala?

5

Ngongola jilichapuya likanicha

1 Jibi minhalo ja kweli
ejilenga ibi ngongola muno
kwinu mangweto na janapi-
tije ata kwa bandu bangam-
manya Nnoongo. Banengile
kube abi mundu ojwatyanga
na aanaba awamundu!
2 Nhwotolangabo ku-
lokeloke? Mbaya ikabi
kwinu ukokaleka, na mundu
jwenio ojwatei kilebe chenie
aboigwe kwinu.
3 Nenga, ng'anu kube kwa
mmele mbi kutali namang-
weto, nambu kuhuke mbi
upo pamwe namangweto na
yene anda mbi upo, nun-
hukumwile mundu jwenio
ojwatei kilebe chenie cha
oni.
4 Kingobu pankongananga
pamwe kwa lina lya
Angwana ana Yesu, nane
kitimbi pamwe namangweto
kuhuke, kuwecho gwa
Angwana bito ana Yesu,
5 mundu jwenio munka-
muye ku Lichetani kupala
mmele gwake upotekigwe
nu uhuke gwakwe ukom-
boligwe lichoba lya
Angwana.
6 Kulokaloka kwinu
kuchata kileje! Bo,
mmanyangiteje kutenda
kimela kachoko kunyelea
libolonge lyoa lya unga?
7 Mikijeleyange, makaleke
kutali kimela cha lolo
mmegange libolonge liyono
lyanga jela kimela andi
pampaligwa kube, maga-
mbu Kilisto, Pasaka jito,
apangigwe kube lilumbo.
8 Tubeke mpapala gwe-
nio ngiti kwa kimela cha
lolo chelaje, kimela chiubaja
na malemwa, nambu kwa
nkate gwanga jela kimela,
nkate gwambone na kweli.
9 Ngununhwandakila
mubalua jango makabe
pamweje na akangongola.
10 Kweli nga yene nakiba
na mana kutenda akan-
gongola boa ba paduniaje,
andaje bachojoje, andaje
bina lwina, andaje ak-
agongale manhokaje. Maga-
mbu ikabi kupala kajepanga
benia boa makapaligwa
kuama padunia pano!
11 Chaandike nga chenje,
makabeganga pamweje na
Nkilisto nngongola andaje
jwachojo andaje jwagongale
mahoka andaje nndum-
bakani andaje jukulobela
andaje juna lwina. Mundu
andi jwenio ati kulye maka-
lye nakweje.
12 Bo, ne mbaligwe
kahukumula bandu ababi
panja? Benia Nnoongo
mabahukumula. Bo,
mangwetomwe mpaligwaje
kahukumula ababi mulun-
golo lwinu mmene?
13 Nambu angweto ababi
panja Nnoongo mabahuku-

mula Mammengange abe kutali mmaja jwenio.

6

Kuntakiana nnyinu Nkilisto

1 Ajigabo jumwe kati jinu kuntakiyana nnyakwe ojwaamine kwa bandu banga mmanya Nnoongo kotoka kuntakiyana ku bandu ba Nnoongo?

2 Bo, mmi kumanyangaje kutenda bandu ba Nnoongo mabijihukumula dunia? Anda ibi mangweto mpa kujihukumula dunia, kunike kupaligwaje kuhukumula ati ilebe ichoko ichoko?

3 Bo, mmanyangitije kutenda iganukube mihukumula ilebe ichoko ichoko ya machoba goa, matahukumula ati akapakachi kuboka kumbengu?

4 Pammeganga na bulwa gwa ilebe ichoko ichoko, bo, mmi kakemanga babe achamahakimu bandu banga agabala bandu ba Nnoongo?

5 Oni mmene! Ikonda abije mundu wala jumwe kati jinu juna malango jukuoto kujomo malobe?

6 Badala jakwe, ibonekana lubi lukobo nnongo kumpeleka nnongo gwakwe kamahakama, kabe nnongi ja achamahakimu banga nhyobale Nnoongo.

7 Pibonekana ngumbi ya mmene kangweto jika nchipulinge! Bo, ikabije kilebe chambone kwinu kuboneligwa? Ikabi chwapije kwinu kupokigwa ilebe inu?

8 Nambu, badala jakwe mangweto ntenda kuboneligwa nu kupokonyola, kabe, genia goa matendelanga akalongo binu!

9 Andaje mmanyije kutenda bandu akabaja balichije kingwana cha Nnoongo? Mikikikoloyaje! Bandu abatenda ngongola na abagongalela inyago na abatenda malaya andaje akalawiti,

10 akajibi na bachojo na bukulobela na ba kung'ing'iya na akapoki benia boa balichije kingwana cha Nnoongo.

11 Mmange makibanga yenie, nambu ngoe nnyeguigwe, mmekigwe kube chwapi, nukube bandu ba Nnoongo kwa liina lya Angwana ana Yesu Kilisto na ku Uhuke jwa Nnoongo jwito.

Mmele gwinu utumike kukunkoya Nnoongo

12 Mundu aotwile kulenga, “Nenga kila kilebe nyekataligwe kutenda.” Tela, nambu yambone yowaje. Nenga nyeketile kutenda kila kilebe tela kwango, nambu mbaije kutawaligwa na kilebe chachoti chela.

13 Nhwotwile kulenga, “Chakulya kwa magambu ga lutumbo, na lutumbo lubi kwa magambo gwa chakulya.” Tela, nambu Nnoongo apakualibiya yoa ibena. Mmele gwa mundu ngiti kwa magambu ga

ngongolaje nambu kwa mag-
ambu ga kabegele Angwana,
na Angwana magambu ga
mmele.
14 Nnoongo ojwabayoite
Angwana kuboka kabawile
uhyo apakutuyoya twenga
kwa makakala gakwe.
15 Bo, mmanyangiteje
kutenda mibele jinu ngi
ipagwa ya mmele gwa
Kilisto? Bo, mpemele
nhotwile kutola kipande cha
mmele gwa Kilisto kuubeka
ube mmele gwa munkege
nngongola? Napachokuje!
16 Gambu andi pummanyi,
kutenda mundu ojwatyanga
nu munkege nngongola
akilondana na jwenio?
Andi piandikigwe, kulenga,
“Nabenia akabena mababa
mmele gumwe.”
17 Nambu ojwakilondite
na Angwana aba Uhuke
jumwe na benia.
18 Ntilange kutali na
ngongola. Malemwa gange
goa gatendigwa panja ja
mmele, nambu mundu
jwatenda ngongola atenda
mabaja mummele gwakwe.
19 Bo, mmi kumanyan-
gaje kutenda mibele jinu
nga Nyumba ja Uhuke jwa
Chwapi ojwabi nkati jinu,
ojwamapokela kuboka ku
Nnoongo? Jwenio jwinu
mangwetoje.
20 Nhwemeligwe kwa
bei ngolongwa. Nayene
ntumiyange mibele jinu
kukunkolea Nnoongo.

7

*Konyakea nhwalo gwa ku-
tola akege*

1 Nhwalo gwa ilebe yae
einhwandikinge, mbaya
ngoe mundu akatolaje
akege.
2 Kwa magambu ga
ngongola mbaya kila mu-
nalome abe na aanamundu
mwene na kila munkege abe
na angwanamundu mwene.
3 Munalome alenganakie
agapaligwa kwa aanamundu
nu munkege alenganakie
agapaligwa kwa angwana-
mundu.
4 Aano kutawalaje mmele
gwabe, nambu angwana-
mundu kutawala, nu uhyo
analome kutawalaje mmele
gwabe, nambu aanamundu
kutawala.
5 Kila mundu akannyimaje
nnyakwe, kiti mpataninge
kukingobu tu, kutenda genia
kupala mpatange kingobu
chu kugongalela, kuboka
penia mmujilana kabele
mumapatano ginu. Kwa
ndela jenie mamulijepa
Lichetani kunnyonjanga
magambu gwangakamilika
gwinu.
6 Ganannenge ngoe gan-
gone tu ngiti malagiloje.
7 Kweli kabimbaile bandu
boa babe andi pambi nenga,
nambu kila mundu apatite
kitoi chakwe kuboka kwa
Nnoongo, jonge chenje na
jonge chache.

8 Ngoe kwa bangatola
akege na akanawele nan-
nenge mbaya ikabi kutama
uolo andi nenga.

9 Anda mundu kuotoje kuimbalila mbaya atole akege. Mbaya kutola akege kuliko kulokalela.

10 Kwa baba abatoline ngweti amuli, jenie jangoneje nambu ja Angwana, akege bakalekanaje na angwanamundu,

11 na anda atei yene, apaligwa kutama uolo, andaje achikachane na angwanamundu. Na analome bakapeje talaka aanamundu.

12 Nambu kwa bandu bange nalenge nenga ngiti Angwanaje, anda mundu Nkilisto akweti munkege jwangaamini na ajeketile kujendekeya kutama na jwenio akampeje talaka.

13 Akege Akilisto anda batoligwe na analome banga nhyobale Nnoongo, analome benia bajeketile kutama nabo akege benia bakalekanaje na angwanamundu.

14 Magambu analome banga nhyobale Nnoongo benia bajeketeligwa na Nnoongo kukulondana na aanamundu, na akege banga nhyobale Nnoongo benia bajeketeligwa na Nnoongo kukulondana na angwanamundu. Na yeneje ata ingota yabe ikaba ichapu, nambu ngoe ngi ingota ya chwapi.

15 Anda ibi, jwanga nhyobale Nnoongo jola apala kaleka angwanamundu Akilisto, penia, baleka tu. Penia munkege Nkilisto andaje munalome Nkilisto aba tengela. Magambu Nnoongo ankemangite ntamange kwa tengela.

16 Mwe makege Makilisto mmanyabo pangaje mpakakombola angwana binu? Andaje mwe manalome Makilisto mmanyabo pangaje mpakakombola aanabinu?

Ntama andi pankemigwe na Nnoongo

17 Mundu apaligwa kutama tela ni kitoi chabampi Angwana, andi apakemigwe na Nnoongo. Lyene nga lilagilo lyango kwa makanicha goa.

18 Anda mundu akemigwa na Nnoongo na kongo ainigwe, bai akakopakeaje kube jwanga inigwa, anda akemigwa tango nu kuinigwaje, bai akainigwaje.

19 Gambu kuinigwa andaje gwangainigwa kile chamboneje, nambu chambone kengama malagilo ga Nnoongo.

20 Kila mundu aigale uhyo andi apakemigwa na Nnoongo

21 Bo, mwe apankema Nnoongo makiba mabanda? Tela, makajalije, nambu andampatite uwecho gukube tengela mutumie gwenio.

22 Gambu ojwakemigwe na Angwana ata akabi mmanda jwenio aba tengela jwa Angwana. Uhyo na mundu ojwakemigwe jwatengela, aba mmanda jwa Kilisto.

23 Magambu Nnoongo anhwemalinge mmoa kwa bei ngolongwa, yene makabeje kabele makabanda ba bandu.
24 Makalongo bango kila mundu aigale uhyo andi apakemigwa na Nnoongo.

Nhwalo gwa banga tola akege na akinanhwele

25 Nhwalo gwa achikabale na bangatolana na akinalome ngwetije amuli kuboka ka Angwana, nambu nampeganga mawacho gango nenga kwa kia ja Angwana mbaligwa kuaminika.
26 Magambu gwa malola agabi ngoeno mbaya mundu atame uhyo.
27 Bo, nkweti akege? Bai, makajigaje kaleka benia. Bo, ntoije akege? Makatolaje akege.
28 Nambu anda ntoi akege nnemwiteje, nakamwale anda atoligwe nanalome alemwiteje. Angweto abapakutolana bapakupata malola ga dunia jenje, nambu nenga napaije gampatange malola andi agabapatanga abatoline.
29 Makalongo mbala kunnenge yene, kingobu chikigile kichoko tu. Na mpaka ngoe abatoline babegange andi bangatolana.
30 Abaguta babe andi bangaguta, abaala mojo babe andi banga ala mojo, abaemela babe andi banga kola ilebe.
31 Abakweti liengo padunia pano babegange andi babi kuliagabaje. Gambu dunia jeno andi putujimanyi jitendakupeta.
32 Pambailage makabe na mbweleje. Mundu jwanga akege abegele liengo lya Angwana pabapa kaalalila Angwana.
33 Nambu munalome ojwatoi akege abegele ni ilebe ya dunia pabapa kaalalila aanamundu,
34 na benia bikibagine. Munkege jwangatoligwa na analome andaje nhwenja abegele ni ilebe ya Angwana apange mmele gwakwe nu uhuke gwakwe kutama kwa Chwapi ka Angwana. Nambu munkege ojwatoligwe nanalome abegele ni ilebe ya dunia jenje bakakonjale angwanamundu.
35 Nannenge genia mbala kunyangatanga. Ngiti kupala kunkanakiaje. Mbala mmegange ni kijemo cha mbone, mmaganga na limwe kwa mojo kabegelela Angwana.
36 Anda mundu alola atenda gamboneje kunneka munkege jwankobike, nukuimbali chepa mbaya antole, wala atenda malemwaje kuntola.
37 Nambu anda mwene munalome abi lachi akatolanaje nu munkege na aotwi kuimbalila mmanya atenda gambone nukutolaje.
38 Ku yenie, jwajo ojwatola akege atenda gambone, na jwajo jwangatola akege atenda gambone muno.

39 Munkege ojwatoligwe atabigwe na angwanamundu kwa machoba goa gababi angwanamundu bomi. Nambu anda angwanamundu bajomwike, amama benia babi tengela, na anda bapaile baotwile kutolana na analome nambu babe Akilisto.
40 Nambu panola nenga ikabi mbaya kutama uhyo. Genia gango nenga, mbemele nanenga ngweti Uhuke jwa Nnoongo.

8

Yakulya ikugongalela mahoka

1 Ngoe ku nhwalo gwa yakulya ikugongalela mahoka, tumanyi kutenda twenga tuboa tukweti upundi, nambu upundi gwenio gwabeka bandu kulokaloka nambu mapalano kuchenga.
2 Ojwapemele kube amanyi kilebe jwenio amanyije andi apipaligwe.
3 Nambu ojwampala Nnoongo jwenio amanyakine na jwenio.
4 Kwa yenie nhwalo gwa yakulya ibagongali mahoka, tumanyi kutenda mahoka kilebe chamboneje padunia na tumanyi kutenda Nnoongo jumwe tu.
5 Ata ikabi ilebe ikemigwa milongo padunia andaje kumbengu na ata jikabi milongo na akangwana ajingi,
6 yene abi Nnoongo jumwe tu, Awawa, Chapanganya jwa ilebe yoa, kwa kupala kwabe twe tubile. Nu uhyo babi Angwana bamwe tu, ana Yesu Kilisto benia kwa ndele jabe ilebe yoa ngipanganigwa na twe tutama kwa ndela jabe.

7 Nambu bandu boaje abamanyi kweli jenie. Gambu babi bandu bange abayobali mahoka, bandu benia mpaka ngoe apabalyeganga yakulya yenie bibonanga tango andi yakulya igongaligwe kwa mahoka. Gambu balegalike lihyobalelo, bapata kinyela.
8 Nambu chakulya kuotoje kutubeka kube papipi na Nnoongo. Anda tukilekite tupungukaje ni kilebe chachoa, anda tulile kutujonjakeaje kilebe.

9 Nambu mma maha, tengela jinu jakatendaje abalegalike imani kugwe mumalemwaje.
10 Gambu mundu jwalegalike lihyobalelo, anda amweni mwenga mankomi lihyobalelo makalya yakulya yenie pikitembe cha mahoka, bo, mabeje na mwojo gukulye yakulya igongaligwe kwa mahoka?
11 Yene Nkilisto nnyinu jwenio jwanga komala lihyobalelo Kilisto ngawe kwa magambo ga jwenio, apakuoba kwa magambu ga kumanya kwinu.
12 Kwa ndela jenie mpakutendanga malemwa kwa Kilisto kwa kagwiyanga akalongo Akilisto abalegelike mwojo.

13 Anda yakulya yammeka nnongo gwango kugwe mumalemwa bai ndyeje nyama manammeke nnongo gwango kugwe mumalemwa.

9

Kupaligwa na maengo ga ndundame

1 Bo, nenga ngwetije tengela? Bo, ne nandundameje? Bo, ne nabwenije Angwana bito ana Yesu? Bo, mangwetomwe nhwaminingeje kwa magambu ga liengo lyango Kangwana?

2 Ata ikabi bange kunyeketeje nenga kube nandundame, nambu kwinu mangweto ne nandundame. Mangwetomwe nga maunayanga ne kube nandundame kwa magambu gwa kulondana kwinu na Angwana.

3 Yene nga panyanga kwa bandu boa abangonya.

4 Bo, tupaligweje twe kulye nu kunywe?

5 Bo, tupaligweje kuntola munkege Nkilisto mumyanja jito, andi achandundame bange pabatendanga na akanuna ba angwana nu uhyo na Kefa?

6 Andaje ne na Banaba tu tatupaligwe kupata mapungu kwa maengo gito?

7 Bo, lityala lyako elilikilepa lyene kwa maengo gakwe kukigono cha matyala? Nnemi ni jwangalye yakulya ya munng'onda gwakwe? Nchungi gani jwanganywee mabeele ga ilangwa yakwe?

8 Bo, ilebe yenje nonge kimundumundu? Malagilo ga Musa galenga yeneje?

9 Malagilo ga Musa galenga, “Makantabaje kano ng'ombe papuluya mbonji.” Bo ikonda Nnoongo abegelela na ng'ombe?

10 Bo, atuwachije twenga apalenga geniaga? Genia gaandikigwa kwa magambu gito twenga, gambu ojwalema na ojwauna boa akabele bapaligwe kuhyobalela kupata lipungu lyabe lya mauno.

11 Anda twenga tupandite mbeju ikihuke kwinu, bo, ubaja anda tutoi kwinu nyonjakea ya padunia?

12 Anda bange bahyobale kupata genia kuboke kwinu mangweto, bo, twenga tupaligweje kupata kupeta angweto? Nambu twenga tutumije genia. Nambu, tutela kuimbalila goa kupala tukuwibije Nhwalo Gwambone gwa Kilisto.

13 Bo mmanyangiteje kutenda ababijibegelela Nyumba ja Nnoongo bapatanga chakulya chabe pa Nyumba ja Nnoongo, na abapangi lilumbo pikitembe cha Nnoongo bapata lipungu lya lilumbo lyenie?

14 Angwana balagila uhyo, akatangacha Nhwalo Gwambone bapatange chakulya chabe kupete mwenio.

15 Nambu nenga ndumiije
panapaligwe na wala andika
ganga mbate je. Kwango
nenga mbaya kujomoka
mbaije kunnaya mundu
kube ndenda kukiluya jagi.
16 Anda ndangacha
Nhwalo Gwambone, mbalig-
waje kukikoya. Lyenie
nga liengo lyambaligwe
ukamula. Mbakulaga anda
nukutangachaje Nhwalo
Gwambone.
17 Liengo lende nakachagwi
kwa mele, kabi hyobalile
lipungu, nambu ngamwa
kwa magambu Nnoongo an-
nengi ngamule, penia pabi
namana liengo lyambaligwa
kamula.
18 Lipungu lyango nike?
Lipungu lyango uwecho
gukutangacha Nhwalo
Gwambone bule, nakalon-
gaje lipungu andi pam-
baligwe.

19 Nenga nabandaje ba
mundu jwajwoa, nambu
nikibekite mbe nabanda ba
bandu boa kupala nampe
Kilisto bandu ajingi anda
iwechekine.
20 Kwa Akayahudi natama
andi Nayahudi kupala ka-
pata Akayahudi, iganukube
ne mbije Mumalagilo ga
Musa, nikibeka kube pamwe
nabo Mumalagilo ga Musa
kupala kapata ababi Mu-
malagilo.
21 Kwa bangabe Mumalag-
ilo ga Musa, ndama andi
angweto banga Malagilo.
Kupala napate ababi panja
ja Malagilo. Ngiti mbije
Mumalagilo ga Nnoongo ije,
gambu mbi Mumalagilo ga
Kilisto.
22 Kwa bandu abalegalike
nane kulegaleka uhyo ku-
pala kapata bandu abale-
galike. Nikitei kube kila
kilebe kwa bandu boa ku-
pala kakombola kati jabe
anda iwechakine.
23 Ngamwa genia goa
kwa magambu ga Nhwalo
Gwambone, kupala mbate
kindimba chakwe.
24 Bo, mmanyi kutenda
ababutuka mbelo kupetana
kupala kupata lilumbo,
nambu mundu jumwe tu
ojwapata lilumbo? Na mwe
uhyo mpaligwa kubutuka
andi angweto.
25 Ababutuka mbelo bik-
ibeke chalia ngolongwa, ba-
tendange yene kupala bap-
ate hupo eialabika! Nambu
twenga tutenda genia tupate
hupo yangaalabika.
26 Nga kwamana mutuka
yene kupala nhotole, nga-
pambutana, ngiti andi ojwa-
puta lingumi panyengelejag-
ije.
27 Nuhyobeleke mmele
gwango mukomo nko-
longwa, kupala namwene
nakakanigwaje kuboka
pakatangachila bange.

10

*Kelebuya nhwalo gwa ma-
hoka*

1 Makalongo nkombake-
langa kutenda akaokobito
pabakiba na Musa balen-
deligwa na liunde na boa
ngabajomboka baali kwa
tengela.

2 Kukubeganga nhwina
ja liunde nu kukubeganga
nkati ja baali boa ngaba-
batichigwa kube pamwe na
Musa.
3 Boa ngabalyaganga
chakulya uchache chiki-
huke.
4 Na ngabanyweganga
kinywagi uchache chiki-
huke, gambu ngabanywe-
ganga kuboke mulibwe lya
kiuhuke elyabakengamaga,
libwe lyenie likiba Kilisto
mwene.
5 Ata yene bandu bange
bankonjalije Nnoongo,
ngabaweganga papongote.

6 Ilebe yene yoa kilan-
danakiyo tu kwito, tukaka-
muje mabaja andi angweto
pabatendaga.
7 Makagongaleje mahoka
andi bange pabatendaga,
andi Majandiko pagalenga,
“Bandu ngabatamanga ku-
lye nu kunywe, ngabajema
kuina.”
8 Wala tukatenda ngongo-
laje andi apabatendaga
bandu bange, ngabawe-
ganga lichoba limwe bandu
elufu ichilini na tatu.
9 Takategaje Angwana
andi bandu bange ngabatega
ngabaweganga na majoka.
10 Takakoolaje andi
bange ngabatenda yenie
ngabakomigwa na Nkomi.

11 Ilebe yene yoa ipi-
tila kupala kulandanakiya
kubange, na gaandikigwa
kupala kutukelebuya tatubi
padunia ejipela.
12 Abapemele bajemite
tela babe maha bakagweje.

13 Kulondoligwa kunnon-
doligwe nga kwa machoba
goa kwa bandu boa. Nambu
Nnoongo juna kuaminika,
jwombe annekaje nnon-
doligwe kagapeta makakala
ginu, iganukube kubi ku-
londoligwa, jwombe ampe-
ganga makakala gukuim-
balila na ndela ja kuboka
mwenio tegatega.

14 Yenie makalongo bango
nkotokange kugongalela ma-
hoka.
15 Nonge namangweto
andi bandu bina malango,
nhwachanga mmene genia
agannongile.
16 Putunnumba Nnoongo
kukikombe chache chikindimba,
bo, tubi kukilondaje na
myai ja Kilisto? Putumetu
nkate bo, tubi kukilondaje
na mmele gwa Kilisto?
17 Magambu nkate gwenio
nga gumwe tu, iganukube
twe, tubi ndu, tubi mmele
gumwe, gambu tuboa tulye
nkate ugwo.
18 Maachanga bandu ba
Kuisilaeli bene, abalye-
ganga malumbo bikilonda
pikitembe cha Nnoongo.
19 Nenga bole? Chakulya
chikilumbigwa kwa mahoka
chambone kupeta mahoka?
Andaje bo, mahoka gam-
bone?
20 Ije napachokuje! Cha-
nenga yene lilumbo lya-
balumba bandu bangam-
manya Nnoongo bagape ma-
hoka, ngiti Nnoongoje. Ne
mbaije mangweto mikilonde
na mahoka.
21 Mangweto mpaligweje

kunywela kikombe chimwe
na Angwana kuboka pe-
nia kunywe pamwe na ma-
hoka, mpaligweje kutama
pamecha ja Angwana na
pamecha ja mahoka.
22 Andaje tupala kabeka
bwiu Angwana? Nkita tuk-
weti makakala muno kapeta
beniabo.
23 Ilebe yoa ijekatiligwe
kamula nambu yoaje yam-
bone. Ilebe yoa ijekatiligwe
nambu yoaje eichenga.
24 Mundu akabegele ilebe
yakweje nambu ya jonge.
25 Yoa iuchigwa kuchoko
nhwotwile kulye nambu
makakonyakonyaje kwa
magambu ga kulegaleka
mojo kwinu.
26 Kwito twenga ma-
jandiko galenga, “Dunia na
ilebe yoa nga ya Angwana.”

27 Anda mundu jwanga
amini ankokite kulye
na mangweto nnyeketile
kujenda makalya yowa
ibekigwe kwinu makakonyakonyaje
kwa magambu ga kulegeleka
mojo kwinu.
28 Nambu anda mundu an-
nengi kita chakulya chenje
kipangigwe kwa mahoka,
makalyeje kwa magambu
ga ojwannengile na kwa
magambu ga kulegeleka
mojo.
29 Nenga, “magambu ga
kulegeleka mwojo,” ngiti
myojo jinuje, nambu mwojo
gwa jwenio ojwannen-
galinge. Kwanike tengela
jango ihyobalele mwojo gwa
mundu jonge?
30 Anda ibi nenga
ndye chakulya kukun-
numba Nnoongo mboni
ndukanigwa magambu
gwa chakulya na kongo
nannumbite Nnoongo?
31 Yene chachoa chanka-
mula, chachoa channie an-
daje kunywe, ntenda genia
ku kibumo cha Nnoongo.
32 Makauchije Akayahudi
andaje Akagiliki andaje
bandu ba likanicha lya
Nnoongo.
33 Mma andi nenga, nyiga
kalenganakiya bandu boa,
kwa kila ndela, panga
palapala nyonjakea jango
namwene nambu nyonjakea
ja bandu boa, bakom-
boligwe.

11

1 Unyigange nenga andi ne
panannyiga Kilisto.

Kuekele mutwe kingobu cha kugongalela

2 Nannumbalilanga mag-
ambu umbikungombakela
na mmi kugakamula gaga
ganannagilaga.
3 Nambu mbala mmanyange
kutenda Kilisto nga mutwe
gwa kila munalome, na
munalome nga mutwe gwa
aanamundu, na Nnoongo
nga mutwe gwa Kilisto.
4 Na kila munalome
ojwagongalela andaje kutan-
gacha Nhwalo gwa Nnoongo
na kongo aekalile mutwe,
anyalau Kilisto.
5 Na munkege ojwag-
ongalela andaje kutangacha
Nhwalo gwa Nnoongo
na kongo kuekelelaje

luchunge umutwe, babembu
angwanamundu, ojwatenda
yene tela tu na munkege
ojwachekwile.
6 Munkege jwanga ekele
mutwe gwakwe mbaya
achekule nywili yakwe.
Anda munkege alola oni
kubota nywili yakwe andaje
kuchekula, mbaya aekele
mutwe gwakwe.
7 Kualaje munalome
kuekele mutwe gwakwe,
magambu jwenio ngi ki-
landanakio na Nnoongo
nalindala lya kibumo cha
Nnoongo, na munkege nga
lindala lya kibumo cha
angwana mundu.
8 Munalome apitila
kumunkegeje, nambu
munkege apitila kumu-
nalome.
9 Munalome apan-
ganigwa kwa magambu ga
munkegeje nambu munkege
apanganigwa kwa magambu
ga munalome.
10 Nga kwa mana munkege
aekele mutwe gwakwe,
kupala kiingi chi kinala
echikibi panani jakwe,
uhyo gambu ga akapakachi
bukumbengu.
11 Na yene nnongi ja
Angwana munkege kile-
beje panga analome, uhyo
analome nnongi ja Angwana
kilebije panga munkege.
12 Andi yene munkege pa-
pitila kumunalome, uhyo
munalome abelekwa kwa
munkege, ilebe yoa ipiti ku
Nnoongo.
13 Nnyomolanga mmene
makangweto, bo, chwapi
munkege annyope Nnoongo
kongo nu kuekeleje mutwe?
14 Bo, kibelekwa chene
kibi kulayaje kipola kutenda
munalome anda akweti ny-
wili ndu oni mwene?
15 Nambu ku munkege
kube na nywili ndu kibumo
kwakwe, nywili yakwe ndu
apatite kupala inhwekelele.
16 Anda mundu atenda
kutauka kilebe chenjeno,
bai amanya kutenda twenga
tukwetije lukobo longe, na
makanicha ga Nnoongo
gakwetije lukobo longe.
17 Kongo mbi tango nam-
paganga malagilo ganga,
nannumbalilangaje maga-
mbu gwa ganga, ngongano
inu mangweto Makakilisto
yammekanga mumabaja
kupeta gambone.
18 Nyoa, kutenda pankon-
gananga pamwe andi
likanicha kupiti kupwi-
likana panakati jinu. Nane
kuwamini kachoko,
19 gambu kulekana mawa-
cho mpaka kupitile kwinu,
kupala ababi tela ba-
manyikane.
20 Kweli, mmi kon-
gananga, nambu magambu
gu kulye chakulya cha
Angwanaje,
21 gambu pannieganga
kila mundu kikitamalila
chakulya chakwe mwene,
bange kuba nanjala na
bange balobile.
22 Bo, nkwetingitije kach-
inu kukunywe nukulye?
Andaje bo, milibembula
likanicha lya Nnoongo
na kabeka oni angweto

bangakola kilebe? Nannengalanga nike? Nannumbalile? Ije napachokuje! Kunhwalo gongoje.

23 Gambu nenga napokela Kangwana malagilo gananekalinge, kutenda uwiku gwago pabapangigwa Angwana ana Yesu, ngabatola nkate,

24 ngalumba, ngabametula ngabalenga, “Gongo mmele gwango oguboigwa kamagambu ginu ntendanga yene kukungombokela.”

25 Uhyo kuboka pukulye ngabatola kikombe ngabalenga, “Chenje kikombe cha lilagano liyono lyanaya kwa myai jango. Ntendanga yene kila punnywe, kukungombakela.”

26 Magambu kila pannie nkate gongo nu kunywela kikombe chenje, ntangachanga kiu cha Angwana, mpaka pabapakuika.

27 Kwa yene, kila ojwalye nkate gongo andaje kunywela kikombe cha Angwana pangapaligwa, apakube na malemwa kummele na myai ja Angwana.

28 Kila mundu akiwachila mwene oti, kuboka penia alya nkate andaje kunywela kikombe chenie.

29 Gambu ojwalye nu kunywe pangamanya mana ga mmele gwa Angwana, anywe nu kulye hukumu jakwe mwene.

30 Nga mana akajingi panakati jinu akatamwe nu kunyililika, nabange bandu bawilangite.

31 Ikabi tukipemite tubene kwa mbone kabi tuhukumuligweje.

32 Nambu anda tuhukumuligwe na Angwana, tuboligwa tube na ichima, tukaika kuhukumuligwaje pamwe na dunia.

33 Kwa, yene makalongo bango, pankongananga kulye chakulya cha Angwana, ntenda kulendana.

34 Na anda mundu jwajwoa abi na njala, alyeoti kachakwe, kupala kongana kwinu kukammekanga muhukumuje. Nambu gange gala, nimpaganga milandu pambakuika.

12

Itoi kuboka ku Uhuke jwa Chwapi

1 Ngoe makalongo bango, mbala mmanyange kipola nhwalo gu itoi ya Uhuke jwa Chwapi.

2 Mmanyi kutenda, pamakiba tango nu kummanyaje Nnoongo, ngannongaleigwa mundela mbaja kugongale inyepe yangaoto kulongela.

3 Mbala mmanyange kutenda abije mundu ojwalongaleigwa na Uhuke jwa Nnoongo ojwaoto kulenga, “Yesu abekigwe nhwilo!” Uhyo, mundu jwajoa kuotoje kulenga “Yesu nga Nngwana,” pangalongoigwa na Uhuke jwa Chwapi.

4 Itoi ya kihuke itekulekania, nambu Uhuke ojwapanga jumwe tu.

5 Ibi ndela ndu ikubegelela,
nambu Angwana nga
bamwe.
6 Gabi maengo ndu
gukamula nambu Nnoongo
jumwe tu, ojwaotoya bandu
boa kamwa maengo goa.
7 Kila mundu apata kitoi
cha Uhuke kwa magambu ga
kajangata bandu boa.
8 Uhuke ampe jumwe kube
na nhwalo gwa malango,
jonge ampe nhwalo gwa
maboulo, apapala Uhuke
ujwo.
9 Uhuke ujwo ampe jumwe
imani, jonge ampe kitoi chu
kulamiya.
10 Uhuke ampe jonge
mundu kitoi chukulaya
ikobo, jonge mundu ampe
lilobe lya Nnoongo, jonge
mundu ampe uwecho gu
kumanya maengo ga Uhuke
na gangabe maengo ga
Uhuke, kumpe jonge ki-
toi chu kulongela kilonge
kiyono na jonge mundu
kulandulila kilonge chenie.
11 Nambu Uhuke ujwo
jumwe ojwakamu maengo
genia goa, kummagulila kila
mundu kitoi chachoa chela
andi papala.

Mmele gumwe nambu ipagwa ndu

12 Andi pubi mmele
gumwe guna ipagwa nduu,
ipagwa yenie iganukube
nduu, ipangania mmele
gumwe, nga apibile kwa
Kilisto.
13 Natwe tubi uhyo, tube
Akayahudi andaje bandu
banga Akayahudi, taka-
banda andaje takangwana,
tuboa ngutubatichigwa
Kuhuke jumwe mu mmele
gumwe, tuboa ngutunywe
Uhuke ujwo jumwe.
14 Mmele upanganigwa
kukipagwa chimwe tuje
nambu ku ipagwa ijingi.
15 Lukongono anda lu-
lenga, “Magambu nenga
lubokoje, bai ne nam-
meleje,” bo, kwa maga-
mbu genia ibakotoka kube
lwammele?
16 Na ikabi lichikilo
lilengite, “Magambu nenga
nalioje bai ne nammeleje,”
bo, kwa magambu genia
ibakotoka kube lyammele?
17 Ikabi mmele gwoa lio,
gukaotolabo kujoa? Ikabi
lyoa lichikilo, gukaotolabo
kunuya?
18 Nambu Nnoongo
abekite ipagwa yoa mum-
mele gwa mundu andi
papaile jwombe.
19 Nambu yoa ikabi
kipagwa chimwe, mmele
gukaba koo?
20 Andi pibi, ukweti
ipagwa ijingi, mmele
gumwe.
21 Lio kuotoje kululenge
luboko, “Nampaije mwe!”
Mutwe kuotoje kugalenge
makongono, “Nampailingije
mangweto!”
22 Kupeta genia, ipagwa
yenge ya mmele eibonekana
kube kunyililika, yenie nga
eipaligwa muno.
23 Kabe ipagwa yenge
eimpemele kube ipaligweje
kupata ichima muno, nga

eituigoya muno, ipagwa ya
mmele eibonekana kube
yamboneje nga eituibeka
gwicho muno.
24 Ipagwa yenge ipalig-
weje kuigoya. Mwene
Nnoongo aubekite yenie
mmele, ngakipe ichima
muno kipagwa chache
chikipungwike ichima.
25 Kupala ipagwa ikik-
ibaganaje ipagwa yoa ijan-
gatane.
26 Anda kipagwa chimwe
kitamwe ipagwa yoa kubinia
pamwe na chenie. Anda
kipagwa chimwe kilum-
baligwe yoa kuala mojo
pamwe na chenie.

27 Yene mangweto mmoa
nga mmele gwa Kilisto na
kila mundu kipagwa cha
mmele gwenio.
28 Nnoongo abekite mu-
likanicha, kutumbu achan-
dundame kuika akalondoli
ba Nnoongo kuika akaboli
kuika abalaya ikobo, uyo
na boa abalamiyanga naboa
abaotolanga kajangata
bange na boa bina itoi ya
kube achilongoi na boa
abalonge kilonge kiyono.
29 Bo, boa nga achandun-
dame? Boa nga akalondoli?
Boa akaboli? Boa balayanga
ikobo?
30 Bo, boa nga bina kitoi
chikulamiya? Bo, boa nga
bina itoi yu kulonge kilonge
kiyono? Bo, boa bamanyan-
gite kulandulila kilonge kiy-
ono?
31 Yene mpalange muno
itoi eibi ikolongwa. Nane
ngoe nannayanga ndela
yambone kupeta yoa.

13

Mapalano

1 Ata nakalongi kilonge
cha bandu na cha aka-
pakachi kuboka kumbengu
na anda na mapalanoje
nenga mbi andi lilobe lya
lidebejika andaje njuga.
2 Kabe, nhotwi kube na
kitoi cha kutangacha nhwalo
gwa Nnoongo, nu kumanya
ilebe yoa iigwe, nhotwi kube
na imani ju kuiboya itombi
nambu anda ngwetije ma-
palano, ne kileje.
3 Nhotwi kupanga ilebe
yango yoa yangweti kakao-
cho nukuboya mmele
gwango utinike mwoto
nambu anda na mapalanoje
genia kuchataje.
4 Juna mapalano kuim-
balila nu kube na kia, juna
mapalano bwiuje, na kuk-
ilumbaje nu kulokalokaje.
5 Juna mapalano ligouje
nu kupalaje ilebe yajika nu
kubeje nililaka nu kombake-
laje mabaja.
6 Juna mapalano kualalije
mabaja, nambu kuala mojo
mukweli.
7 Juna mapalano kuim-
balila goa nu kuamini goa nu
kulimba mwojo kwa goa.
8 Mapalano gapelaje ngu.
Anda kibi kitoi cha kutan-
gacha Nhwalo gwa Nnoongo,
mmanya ipa kuboka lichoba
limwe tu, anda kitoi cha
kulonge kilonge kiyono, ipa
kupela, anda kubi kuboola,
kupa kupeta.

9 Magambu tumanyi
kachoko na tukweti kitoi
cha kutangacha lilobe lya
Nnoongo kachoko.
10 Nambu pikipakuika
chache chikilenganile, ki-
chokochoko chela kipakuboka.
11 Kingobu panakiba
namwana, nalongela
kingota nu kumanya
kwango kingota nu kuwacha
kwango kingota. Nambu
ngoe mbi nanahota ilebe yoa
ikingota nilekite.
12 Chitikibona ngoe andi
kiwili tu mulindala, nambu
makiika kingobu matuibona
lio kwa lio. Ngoe manyi
kachoko tu nambu makiika
kingobu manya yoa chwapi
andi Nnoongo pamanyi
nenga.
13 Kwa ngoe ibi ilebe yenje
itatu imani nukuhyobalela
na mapalano nambu kiko-
longwa muno mapalano.

14

Itoi kuboka ku Uhuke jwa Chwapi

1 Nkachana kube na ma-
palano. Uhyo nnokalela
yenge itoi ikiuhuke, muno
mpate kitoi chu kutangacha
Nhwalo gwa Nnoongo.
2 Mundu ojwalonge ki-
longe kiyono alonge na
banduje nambu alonge
na Nnoongo, gambu abije
mundu jwamanya. Jwenio
alonge kwa makakala ga
Uhuke ilebe ikiite.
3 Nambu juna kitoi
chukutangacha Nhwalo gwa
Nnoongo, alonge na bandu
magambu ga kajangata
na kapeganga mojo na
kakweleka.
4 Boa abalonge kilonge
kiyono bikijangata bene tu,
nambu boa abatangacha
Nhwalo gwa Nnoongo bajan-
gata bandu abunhwamini
Kilisto boa.
5 Nenga kabi mbai mmoa
nnongelange kilonge kiyono,
nambu kabi mbai muno
mmoa mmegange na kitoi
cha kutangacha Nhwalo gwa
Nnoongo, gambu mundu
ojwatangacha Nhwalo gwa
Nnoongo jwambone muno
kupeta ojwalonge kilonge
kiyono, nambu tu anda
abi mundu jukulandulila
chalongela, yene bandu
abunhwamini Kilisto boa
baotwi kujangatigwa.
6 Yene, makalongo bango,
anda nhike kachinu nu
kulonge kilonge kiyono mpa
kupatanga nike? Kibije
champakupata, nambu
tu anda nannengalinge
agaekeligwe kuboka ku
Nnoongo andaje ilimu an-
daje Nhwalo gwa Nnoongo
andaje maboulo.
7 Andi pibi yombo yan-
gapomola ijemba andi pil-
imbi andaje kilimba anda
ibi kupiaje lilobe kipola.
Mundu aotolabo kuumanya
nhwambo ogujembigwa?
8 Lipenga anda libi ku-
jembaje gwicho beneke
ababakukibeka tela kwa
ngondo?
9 Uhyo namangweto, anda
lulimi lwinu lulonge ilebe
yangamanyika, bene abapa
kumanya channongela?

Gambu malobe ginu andi
nnonge panyengelejagi.
10 Ibi ilonge aina ijingi
padunia, ni kibije changa
mana.
11 Nambu anda ne many-
ije mana ga kilonge cha
mundu jwajwoa jola yoa iba-
longela iba igeni kwangone
na mundu jwenio nng'eni
kwango.
12 Na mangwetomwe
uhyo, kwa magambu
mpalanga itoi ya Uhuke,
nkachananga muno kupata
yae eijangata kachenga
bandu boa bi kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto.
13 Kwa yene, ojwalonge
kilonge kiyono annyope
Nnoongo apate kitoi chiku-
landulila.
14 Gambu anda ng'ongali
kukilonge kiyono mwojo
gwango uhyo utenda ku-
gongalela, nambu malango
gango gabi kupata kileje.
15 Lele ndendabole
nenga? Ng'ongalela kwa
kihuke chango, ng'ongelela
uhyo kwa malango gango,
nyemba kwa kihuke chango
uhyo nyemba kwa malango
gango.
16 Anda munnumbali
Nnoongo kwa kihuke chinu
tu anda abi mundu nng'eni
ojwabi pangongano apaku-
manya bole kujeketela pan-
numba kulenga "Unhyo,"
anda amanyije channon-
gela?
17 Kugongale kwinu kwa
kunnumba Nnoongo kuotwi
kube chwapi nambu jwenio
kunnyangata kilebeje.
18 Ne nannumba Nnoongo
kukumbe kulongela kilonge
kiyono kumpeta mangweto
mmoa.
19 Nambu mulikanicha
mbala muno kulonge mal-
obe nhwano agamanyikana
kupala nabolange bange,
kupeta malobe elufu ga
kilonge kiyono.
20 Makalongo bango,
makawachanga andi in-
gotaje. Kwa mabaja
mmegange andi ingota,
nambu punhwacha mma-
ganga andi makinahota.
21 Iandikigwe Mumalagilo
ga Musa kulenga,
"Angwana balenga yene,
'Kwa ndela ja kilonge kiy-
ono,
kwang'omo ya akageni,
manongela na bandu benia,
ata yene banyoangaje.' "
22 Yene kitoi cha kulonge
kilonge kiyono ngi kiingi,
ngiti kwa bandu abaaminije,
nambu kwa bandu ban-
gaamini, nambu kitoi cha
kutangacha Nhwalo gwa
Nnoongo nga magambu
ga bandu abaamini ngiti
bangaaminije.
23 Anda bandu abun-
hwamini Kilisto boa
bakongine pamwe na boa
anda batumbu kulonge
kilonge kiyono, anda baike
bandu akageni andaje
bandu bangahyobalela, bo,
balengaje mangweto kube
nkweti machonjo?
24 Nambu boa anda
batangacha Nhwalo gwa
Nnoongo, andaike mundu
nng'eni andaje jwangahy-
obalela goa agapakujoa
gapakulaya ubaja gwakwe

mwene, goa agapakujoa
gapakunhukumula.
25 Ilebe yoa iikiite umojo
jakwe ibakubonekana, na-
jwenio apakilikitila nu
kung'ongale Nnoongo ku-
lenga, “Kweli Nnoongo abi
pamwe na mangweto.”

Pipaligwa mulikanicha

26 Makalongo bango,
tulenga nike? Pankongana
pamwe, jumwe ajembe
nhwambo, jonge abolage,
jonge alenga ilebe iiigwe
kuboka kwa Nnoongo, jonge
alongela kilonge kiyono na
jonge alenganakia agalon-
galigwa. Goa gaba kwa
magambu ga kajangata
bandu ba likanicha.
27 Anda babi bukulonge
kilonge kiyono, balongela
abena andaje atatu, akajon-
jake jongije, nambu alongela
jumwe jumwe na kongo aba
mundu jonge jukulandulila
agalongaligwa.
28 Nambu anda abije
mundu junkunnandulila
agalongeligwa, bai, ojwa-
longe kilonge kiyono ako-
toke pangongano penia,
alonge mwene tu na
Nnoongo.
29 Akalondoli ba Nnoongo,
balondola abena andaje
atatu na kongo bandu bange
bagapeme malobe ga benia.
30 Nambu anda mundu
jumwe pangongano aka-
longelaga na jonge kati
ja abapenakia aekuligwe
Nhwalo gwa Nnoongo bai
jwajo ojwalongela akotoke.
31 Mmoa nhwotwile kutan-
gacha Nhwalo gwa Nnoongo,
jumwe jumwe, kupala kila
mundu aotole kukibola al-
imbe mojo.
32 Ihuke ya akalondoli ka-
joa akalondoli.
33 Gambu Nnoongo ngiti
Nnoongo jwa kijongaje,
nambu jwa tengela, uhyo
andi pibile mumakanicha
goa ga bandu ba chwapi.
34 Akikege batame nuu
pangongano. Bapaligwaje
kulongela, bapaligwa kube
ni ichima, andi pagalenga
Malagilo ga Akayahudi.
35 Anda bapala kumanya
kilebe chachoa chela,
bakonya akangwanamundu
kachabe. Gambu oni
munkege kulonge mi-
likanicha.
36 Bo, nkita lilobe lya
Nnoongo liboke kwinu
mangweto andaje linhwikili
mangweto jika jinu?
37 Anda abi mundu jwaj-
woa akipemele kube jwenio
nga nnondoli jwa Nnoongo
andaje akweti kitoi cha
Uhuke, amanya kutenda
ganuandikila mangweto
gano malagilo ga Angwana.
38 Nambu mundu anda
agabembwile genia na jwe-
nio abembuligwe.
39 Yene makalongo bango,
mpaligwa kube na chuna
cha kutangacha lilobe
lya Nnoongo, nambu
mukunkanakiaje mundu
kulonge kilonge kiyono.
40 Nambu kila kilebe
kitendigwe kuichima na
maha.

15

Kuyoka kwa Yesu

1 Ngoe makalongo bango
mbala kunkombake, Nhwalo
Gwambone ogunantan-
gachilanga mangweto, na-
mangweto ngumupokela
nu kugwenio nnyemangite
kwambone.
2 Ku Nhwalo Gwambone
gwenio mangweto nkom-
boligwe, na ngunhwagabala
malobe ganantangachilinge
nu kutenda yenieje kuamini
kwinu kukaba jagi.
3 Nankamuinge mang-
weto ilebe yambone muno
kwinu einipokile, kutenda
Kilisto awa kwa maga-
mbu ga mabaja gito, andi
piandikigwe Mumajandiko
ga Chwapi,
4 kutenda ngabanchika nu
kuyoka lichoba lya itatu,
andi apiandikigwe Muma-
jandiko,
5 penia ngampiti Kefa
kuboka penia ngabapitila
achandundame boa komi na
abena.
6 Kuboka penia ngabapi-
tila akalongo akajingi kupeta
bandu mia nhwano kingobu
chimwe, ajingi kati jabe
babilingite tango bakalama
mpaka ngoe, nambu bange
bajomokinge.
7 Kuboka penia ngampiti
Yakobo na achandundame
boa.
8 Pukujomolela ngam-
biti nenga andi namundu
namelwike tango kingobu
chakwe.
9 Magambu nenga na-
chokochoko kupeta achan-
dundame boa na mbalig-
weje kemigwa nandun-
dame kwa magambu
nakapoteka bandu bikikuta
cha Nnoongo.
10 Nambu upeele gwa
Nnoongo undei mbe andi
pambile nu upeele gwambile
ukiba guhyoje. Nenga
ngamwi maengo kapeta boa,
ngiti neje nambu upeele gwa
Nnoongo ogukamwi maengo
pamwe nane.
11 Nambu ata ikabi
nenga andaje akajango
abatangacha, chenie nga
echinhwamini.

Kuyoka kwito

12 Lele anda itangachigwa
kutenda Kilisto ayoigwe
kuboka kwa abawile, bange
bandu kati jinu baotwabo
kulenga kita kuyoka kubije?
13 Anda kuyoka kubije,
bai, Kilisto ayokiteje,
14 anda Kilisto ayokiteje
kuboka kwa abawile, kutan-
gacha kwito kwamboneje na
imani jinu jambonije.
15 Elo genia tuje twenga
tubonekana kube takachala-
kichi buhwangi nnongi ja
Nnoongo, gambu tulenga ku-
tenda Nnoongo nganhyoya
Kilisto kuboka kwa abaw-
ile na kumbe jwombe an-
hyoiteje anda kweli bandu
abawile bayoigwaje.
16 Gambu anda abawile
bahyoigweje, mmanya na
Kilisto ahyokiteje.
17 Na anda Kilisto ahy-
oigweje, mmanya imani jinu
ja jagi, mmi tango mum-
abaja ginu.
18 Uhyo abajomokinge
pamwe na Kilisto baoban-
gite boa.

19 Anda kuhyobalela
kwito kwa Kilisto kubi kwa
bwomi gongo tu mmanya
twenga nga tubandu buku-
tukokalekea kupeta bandu
boa.
20 Kweli Kilisto ayoigwe
kuboka kwa abawile, jwenio
nnembu gwa boa abawile.
21 Andi yene kiu padunia
ajambukiya mundu jumwe,
uhyo kuhyoka kuboka kwa
abawile padunia ajambukia
mundu jumwe.
22 Gambu kupete Adamu
bandu boa baweganga nu
kupete Kilisto bandu boa
babaganga mmomi.
23 Nambu kila mundu
na paali pakwe, kutumbu
Kilisto kuika bandu bakwe
kingobu apapakubuja
Kilisto.
24 Kuboka pa genia,
kubakuika kupela penia
Kilisto apakakamuya king-
wana chabe Awawa ana
Nnoongo, kuboka pa kuboya
kila utawala nu uwecho na
makakala.
25 Gambu Kilisto apa
kutawala mpaka apa-
pakapeta na kabeka akan-
gondwa bakwe pae ja
makongono gakwe.
26 Kiu nga nngondwa juku-
jomo komigwa.
27 Majandiko galenga,
“Nnoongo abekite ilebe yoa
pae ja makongono gakwe.”
Nambu Majandiko pa-
galenga, “Ilebe yoa ibekigwe
pae ja makongono gakwe
aitawale,” ilebe yenie ngiti
pamwe na Nnoongoje, mag-
ambu jwenio nga ojwaibeka
ilebe yenie pae ja Kilisto.
28 Nambu kingobu apa-
pakubeka ilebe yoa ku
utawala gwa Kilisto, penia
Mwana nga apapakukibeka
pae ja Nnoongo, ojwabekite
ilebe yoa pae jakwe, kupala
Nnoongo atawale gwicho
ilebe yoa.
29 Anda kuyoka kubije, bo
bandu ababatichigwa maga-
mbu ga abawile bahyobale
kupata nike? Anda abawile
bayoigweje, kwa nike bandu
babatichigwa kwa magambu
gwabe?
30 Na twenga kwa nike
kukibeka mukioya kila
kingobu?
31 Makalongo bango,
nikibeka mukuwe kila
machoba! Kukiluya kwango
kwinu mangweto kuku-
londana na Yesu Kilisto
Angwana bito indenda
ndangache kilebe chenje.
32 Ikabi kupala kwango
kukiba kimundumundu tu,
kujomana kwango ni in-
yama ikale ku Efeso naka-
pata nike? Anda abawile
kuhyokaje, bai, “Tulye tun-
ywe magambu malabo tu-
pakuwe.”
33 Makakoloigwaje, “Ma-
ganja mabaja kualabia
itendwa yambone.”
34 Nnyimukange! Ntum-
balange kutama kwambone
andi pampaligwa nko-
tokange kutenda mabaja.
Bandu bange kati jinu bum-
manyije Nnoongo. Nannen-
galanga genia kunkoyanga
oni mangweto.

Mmele gukuhyoka

35 Nambu mundu aotwi
konya, “Abawile kuhyoka
bole? Babakube na mmele
nike?”
36 Kwenio konya kuku-
tokamala! Mbeju yampanda
kumalikaje mpaka iwe oti.
37 Yampanda mapeije
nambu mbeju tu, ibe
mapemba andaje yenge tu.
38 Nnoongo aipe mbeju ye-
nie mapei agapala mwene,
kila mbonji ibe yannyika
jakwe.
39 Na mibele ja kila
chekipanganiigwe kulan-
danaje. Mibele ja bandu
jannyika na mibele ja
inyama jannyika na mibele
ja ijuni jannyika na mibele
ja chamaki jannyika.
40 Yene jibi mibele ja
kumbengu na mibele ja
padunia, nu kualala kwa
mibele ja kumbengu kwan-
nyika nu kualala kwa mibele
ja padunia kwannyika.
41 Lichoba ni kialala
chakwe na mwei ni kialala
chakwe na ndondwa ni
kialala chakwe na ata
ndondwa ilekine kulala
kwakwe.
42 Yene nga paipakube
kuhyoka kwa bandu abaw-
ile. Mmele apubuchika, ube
mmele gualabika nambu
puhyoka ube gwangaal-
abika.
43 Apuchikigwa, ube guna
oni nambu uhyoka kuk-
ibumo, uchikigwa gwanga
makakala uhyoka guna
makakala.
44 Apuchikigwa ube
mmele gwa kimundumundu
uhyoka mmele gukihuke.
Kubi mmele gukimundu-
mundu uhyo ubi mmele
gukiuhuke.
45 Malagilo galenga,
“Mundu jukutumbula,
Adamu, ngabe mmomi,”
nambu Adamu jukujomole
nga Uhuke ojwapanga
bwomi.
46 Gutumbula mmele gu
kihukije, nambu mmele
gukimundumundu, kuika
mmele gu kihuke.
47 Mundu ju kutumbula,
apanganigwa kwa mandope,
na abokila mulundope,
nambu ngaika mundu jonge
abokita kumbengu.
48 Boa ababi ba padunia
babi andi jwajo ojwapan-
ganigwa kwa mandope uhyo
boa ababi ba kumbengu
babi andi jwajo ojwaika
kuboka kumbengu.
49 Andi yene putulandine
na mundu ojwapanganigwe
kulundope uhyo tubakulan-
dana na jwajo ojwaboka
kumbengu.
50 Makalongo bango,
channenga chenje, mmele
na myai kuotoje kulichi
kingwana cha Nnoongo,
chukualibika kuotojo kulichi
ilebe yanga alabika.
51 Nnyoanga, nannenge-
langa chili, twenga tujomoka
tuboaje, nambu tuboa
tubakugalambuigwa,
52 piliba kujemba lipenga
lya kujomolela, kukujituk-
ila, bandu abawile mabahy-
oigwa ni mibele jiba jan-
gawe kabena na twenga
matugalambuigwa.

53 Gambu kila kilebe
chikialabika mpaka ote
kibe changaalabika, mmele
gukuwe ube mmele gwan-
gawe.
54 Kingobu mmele gongo
guna kualabika pupakube
gwanga alabika na chache
chukuwe pikipakube
changawe, penia nga pili-
pakulenganila lilobe lela
eliandikigwa Mumajandiko,
kulenga, “Kiu kialabigwe nu
uwecho!”
55 “Mwe makiu, uwecho
gwinu ubiko?
Mwe makiu, ubiko uchungu
gwinu gukupoteka?”
56 Uchungu gwa kiu nga
mabaja na makakala ga
mabaja nga malagilo.
57 Nambu tunnumbe
Nnoongo ojwatupi uwecho
kupete kwa Angwana bito
ana Yesu Kilisto!
58 Yene makalongo bango
manampala, nyemange
gwicho na kwa makakala.
Nkachane kila kingobu
na maengo ga kabegele
Angwana andi mmanyiela
kutenda maengo gankamula
ka Angwana gaoba jagije.

16

Chango ya akaumini

1 Ngoe kunhwalo gwa
chango ya ela kwa mag-
ambu ga kape bandu ba
Nnoongo, ntendanga andi
panalagalinge bandu ba
makanicha guku Galatia.
2 Kila Jumapili kila mundu
abeke ela tela na apapata,
kupala gukabeje michango
kingobu pambakuika.
3 Kingobu pambakuika
kwinu, nakinga bandu
abampa kachagula kati jinu
bapeleke balua na hupo inu
Kuyelusalemu.
4 Anda ipaligwe kujenda
na nenga, tijabulanga na-
nenga.

Mawacho ga Paulo

5 Mainka kwinu kuboka pa
kupete Kamakedonia maga-
mbu mbakupete kwenio.
6 Mbemele nitama kwenio
kwa machoba machoko pan-
gaje nitama machoba goa
ga malili, kupala unyan-
gatange mumwanja gwango
kokotikola okumbakujenda.
7 Mbaije kupeta kwinu
chokwechokwe nu kujen-
deke na mwanja. Mbemele
mandama kwinu machoba
majingi anda Angwana ba-
paile.
8 Nambu mba upamba pa
Efeso mpaka lichoba lya
Pentekoste.
9 Pamba napabona pabi
kipola pukamu maengo
gango gambone, iganukube
abangana babilingite ndu.
10 Anda aike Timoteo
makammeka kube na mb-
weleje, magambu jwenio
akamu maengo ga Angwana
andi pangamu nenga.
11 Makammembulaje,
nambu munyangate ajen-
deke na mwanja gwakwe
kwa tengela kupala aoto
kubuja kwango, magambu
twenga tutenda kunnolela
aike na akalongo bito.
12 Apolo nnongo gwito,
ndekumpembela muno
kupala aike kwenio pamwe

na bange abanhyobale
Nnoongo, apaije kuika
machoba gano, nambu
maika kwenio anda aotwile.

Malobe gu kupela

13 Nkelukiange, nta-
manga maha muimani jinu,
nkachanange nu kube na
makakala.
14 Kila chankamula nka-
mulanga kwa mapalano.
15 Mikimanyi kibelei cha
Stefano, angweto bakiba
bukulongalela kupokela
lihyobalelo lya Kikilisto
kukilambo cha Kuakaya, ni
bikibekangite beneakang-
weto kabegelela bandu ba
Nnoongo. Nanyopanga
makalongo bango,
16 mikibekange pae ja
ulongochi gwa bandu andi
benia na mulongochi gwa
kila mundu ojwakamu
maengo nu kubegelela
pamwe nangweto.
17 Nhala mojo muno
kutenda Stefano na Fatu-
nato na Akaiko baikangite,
baibangite lilanga elikiba
gwanga beganga gwinu.
18 Bikialali kiuhuke
chango na kiuhuke chinu
uhyo. Yene ipaligwa kakom-
bakela bandu andi benia.
19 Bandu boa ba kukil-
ambo chuku Asia abahy-
obale Nnoongo bampatanga
abali. Akula na Pilisika
pamwe na bandu ba
likanicha boa ababilingite
munyumba jabe bam-
patanga abali ku lina lya
Angwana.
20 Akalongo boa bam-
patanga abali. Namangweto
uhyo mpatananga abali
kukiingi cha mapalano ga
Nnoongo.
21 Nenga Napaulo nam-
patanga abali, andika balua
kuluboko lwango namwene.
22 Mundu jwajwoa jwan-
gapala Angwana, abekigwe
nhwilo. Angwana nhwike!
23 Upeele gwa Angwana
ana Yesu ube pamwe na
mangweto.
24 Mapalano gango gabe
pamwe na mangweto
mammi nkati ja Yesu Kilisto.

Balua ja Paulo ja pabele kwa Akakolinto Kilongoi

Balua ja 2 Akakolinto jiandikigwa kati ja chaka cha 55 andaje 56 kuboka pukubelekwa Kilisto (Lipungu lya 1:1). Jenje nga balua jimwe kati ja balua ibena yutukweti Paulo baandakila kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Kolinto. Akachomi baamini kutenda kalakala Paulo akalongale kuandika balua jukale kwa Akakolinto. Machoba ganga tukwetije balua jukale jenie ejilaigwe mu, (Lipungu lya 2:3-4). Balua jenje jibonekana jiandikigwa na Paulo kingobu pakiba Kamakedonia (Lipungu lya 2:13).

Balua ja 2 Akakolinto nga ja nnyika na kabe gambu gwa mundu mwene na balua jenie kujingi mpaka umwojo. Paulo alanduli kuala mwojo kwakwe kukujoa ilebe yambone yaipokela kuboka kwa Tito ku nhwalo gu kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Kolinto. Mubalua jenje tagabona maboulo agabekigwe kwambone kunhwalo gukupanga lilumbo andi pibi Mulilagano Liyono, muno paali papa Paulo palagila ukongo uloi nu kupeleka Yelusalemu gambu gwa kajangata bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 8-9). Ibonekana kutenda achandundame bange buwangi kuboka bangabe nkati ji kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto batumia bulwa ogukiba kati ja Paulo na bange bandu nkati ji kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto kukikwea beneakangweto. Angweto ngabakolakea bandu babe na mbwele gambu gu kinala cha Paulo, kilebe chenie nga echikintenda Paulo alonge pangajogopa nhwalo gu kinala chakwe chu kube ndundame jwa Yesu Kilisto pajomole balua jenje 2 Akakolinto.

Agabi mukitabu

- Paulo mubalua jakwe atumbwi kapata abali bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 1:1-7).
- Kabe Paulo alonge nhwalo gu kugalambuya mawacho ga mwanja gwakwe kabe alenga minhalo jajipokile ku bandu benia na majango gabe kwa balua jakwe jukutumbula (Lipungu lya 1:8-7:16).
- Kuboka penia Paulo ngabape malagilo kunhwalo gu kongo uloi gukajangata bandu abunhwamini Kilisto buku Yelusalemu (Lipungu lya 8:1-9:15).
- Pukujomolela Paulo alikengeleke liengo li undundame gwakwe na kalenge nhwalo gwa

katyangila (Lipungu lya 10:1-13:10).

1 Nena Paulo nandundame jwa Yesu Kilisto kukupala kwa Nnoongo mbi pamwe na nnongo gwango Timoteo. Nunhwandiki balua jenje mangweto mabandu mamunhwamine Kilisto bu kilambo chuku Kolinto, pamwe na bandu ba Nnoongo bi ilambo yu Kuakaya.

2 Ana Nnoongo Awabito na Angwana ana Yesu Kilisto bampe gwambone gwabe na tengela.

Paulo annumba Nnoongo

3 Tunnumbe Nnoongo na Awawa ba Angwana bito ana Yesu Kilisto, Awawa bina kia na Nnoongo ojwabajangata bandu mumalola goa.

4 Nnoongo jwenio ojwatujangata mumalola gito goa, yene na twenga tuotwile kajangata bange bandu abakweti malola gagoa, kundela ujaje ejatujangata jwenio.

5 Putuyanga kupotekigwa kwa magambu ga kummegele Kilisto, uyo Kilisto nga payanga kutupoya mwojo.

6 Anda tutenda kupotekigwa, tupotekigwa kwa magambu gukunnyangata mangweto nu komboligwa kwinu. Anda tutenda kujangatigwa nga gambu gukunnyangata mangweto kupala mpatange makakala gukuoto kuimbalila kupotekigwa ukwako gutupata twenga.

7 Kuhyobalela kwito kwinu mangweto kute kulimba muno, magambu tumanyi kutenda anda mmi pamwe na twenga mukulaga kwito uyo mma pamwe mukujangatigwa kwito.

8 Makalongo tupala kunnenge kulaga kutulaga kunkoa gwa Asia, kulaga kwenio kukiba kukolongwa muno, kupeta kuimbali kwito, mpaka ngitikibona tukwetije makakala gujendekeje kulama.

9 Elo, mumyojo jito ngitikibona andi tubandu tatuhukumigwe komigwa. Genia gapitila kupala tuboligwe kunhyobale Nnoongo ojubahyoya bandu abawile, tukahyobale makakala gito tubeneje.

10 Jwenio ngatukombola kuboka mukioya kikolongwa cha kiu chache chekipala kutukoma na ajendeke kutukombola, nu tuhyobale matukombola kabele.

11 Mangweto mutujangata kukutujopela. Nnoongo atupi kindimba chakwe kuboke mukugongalela kwa bandu ajingi, yene ibakatenda bandu ajingi bannumbe Nnoongo kwa magambu gito twenga.

Paulo agalambuya mwanja gwakwe

12 Twenga tulokeloke kilebe chimwe tu, kuchalakicha kwa myojo jito jilenga kutenda tutamite padunia pano, muno

panakati jinu, kukunyenyepa nu kuaminika kwatupi Nnoongo. Tulongaliigweje na malango gi kimundumundu nambu kwa gwambone gwa Nnoongo.
13 Tunhwandikilanga mangweto ilebe yu nhwoto kuchoma nu kumanya. Nhyobale kutenda mammanya goa pe,
14 gambu mpaka ngoe mutumanyi kachoko tu. Tumanyi kutenda lichoba likubuja Angwana ana Yesu mangweto mamutulumbalila twenga andi twe putunnumbalila mangweto.
15 Nakahyobalela genia, ngambanga kutumbu kuika kachinu kupala mpatanga kindimba mala pabena kukumona ne pabena.
16 Napala kupete kachinu kingobu panajenda kukilambo cha Kamakedonia, uyo na mabuja kupala unyangatange mumwanja gwango gu kujenda kukilambo chuku Yudea.
17 Bo nkita pandenda yene nakiba namundu ba nagalambu? Bo, nkita ndenda genia kwa mawacho gi kimundumundu andaje nenga, “Elo,” andaje, “Ije,” upopo?
18 Nnoongo nga kweli jika, kuyenie, chache chitunnengila mangwetoche ngiti kilebe, “Chukujeketela,” nu “Kanaje.” Kukingobu chimwe.
19 Gambu Yesu Kilisto, Mwana jwa Nnoongo, nga jwenio ojutuntangacha kwinu, nenga na Silwano na Timoteo, jwenio akiba mundu jukulenga “Elo,” andaje “Ije,” je, nambu jwenio, machoba goa nga “Elo,” ja Nnoongo.
20 Gambu nkati ja Yesu malagano goa ga Nnoongo gabi “Elo” kwa magambu genia “Unhyo,” mana gakwe, “Elo,” jito jilengigwa kwa ndela ja Kilisto kupala kumpe kibumo Nnoongo.
21 Mwene Nnoongo nga ojwatulimbia twenga na mangweto mukulondana na Kilisto. Nga ojwatupambwile,
22 atupi Uhuke jwakwe jwa Chwapi mumyojo jito abe kiingi chu kulaya twenga tabandu bakwe na nnolei jwito ju ilebe yoa eyatubekile.
23 Nnoongo nga nchaili jwango, jwenio aumanyi mwojo gwango! Nenga ngaamu kotoka kuika kabena ku Kolinto kupala nukunhwechuyangaje kukunnenge malobe makale.
24 Tupaije kutumi makakala gambu ga echinhwamini, mangweto mmilingite ndii muimani jinu. Nambu tupala kamwa maengo pamwe na mangweto kupala nhwalalange mwojo.

2

1 Yene mbangite nakantyangije kabena nu kunhwechuyanga.
2 Gambu anda nunhwechuinge mangweto bene

abapakunhalali mwojo?
Gambu mangweto nga mampaligwa kunhalali mwojo
nenga!
3 Nga mana ngununhwandikilanga kulenga
nhikaje kabele kachinu
kupala nakaechukaje na
bandu abapaligwa kunhalali
mwojo gambu manyi kipola
kutenda nenga anda nhali
mwojo uyo na mangweto
mmoa mpakuala mwojo.
4 Pununhwandikilanga
balua jaje nakiba chiimba
umwojo nu kokaleka na
manjochi twe, ngiti ikiba
kupala kunhwechuya mangwetuje, nambu magambu
gu kunnayanga kutenda
ndenda kumpalanga muno.

Kunnekekeya nnemwa

5 Ngoe abi mundu
ojwanhwechwiye nnyakwe
mundu jwenio anhechwiye netuje, nambu anhwechuyanga mmoa nane
mbaije kube nakale muno.
6 Hukumu ejapatite
mundu jwenio kuboka ku
bandu ajingi kuntocha.
7 Lele ipaligwa mangweto
munnekekeye mundu jwenio na mannimbie mwojo
kupala akaechuka munoje
nu kuchipula.
8 Yene nampembela,
mangweto mannayange
mundu jwenio kutenda mmi
kumpala muno.
9 Naandika balua jaje kupala manye anda mmi kunyoa ku kila kilebe.
10 Anda mannekekiye
mundu ojwalemwite
nane uyo nannekekeya,
anda kweli kibile kilebe
chukulekekea, nekekea
nnongi ja Kilisto magambu
ginu mangweto,
11 kupala takalipeje
Lichetani ndela litukoloye,
gambu tumanyi kalamuka
kwakwe.

Paulo kukilambo chuku Toloa

12 Panaika kukilambo
chuku Toloa kutangacha
Nhwalo Gwambone gwa
Kilisto, napakolela Angwana
banyogoli ndela ju kamwa
maengo ga Angwana.
13 Nambu nakiba na mbwele muno gambu nankolije
nnongo gwango Tito. Yene
nganatabukanga bandu boa
ba penia nganyenda kukilambo cha Makedonia.

Kuotola kupete Kilisto

14 Nambu alumbigwe
Nnoongo ojwatulongaleya
machoba goa mumwanja
kiti tubi mukikuta chukulaya kuotola kwito mukulondana na Kilisto. Jwenio
atubeka tutangache kweli
ja Kilisto andi luumba
lunakanungila kila paali.
15 Gambu twenga tubi
andi ubani guna kunungila
gwenio Kilisto ampangi
Nnoongo, ubani guna
kunungila ogugwaikalila
bandu boa, abakomboligwa
na abaobanga.
16 Kwa bandu abaobanga
kunungila kwenio nga
kiu, nambu kwa bandu
abakoligwa kunungila kwenio nga bwomi. Beneke
abaotwi kamu liengo lyenie?

17 Nambu twenga andi
bangeje abachulucha Lilobe
lya Nnoongo, twenga tu-
tangacha mukweli nnongi
ja Nnoongo, andi tubandu
tatukingigwe na Nnoongo
kiti tulondine na Kilisto.

3

Akapakachi bi lilagano liyono

1 Bo, tutumbu kabele
kukilumbalila tubene? Bo,
tupaligwa kube na balua
jikikilandulila kwinu, andaje
kuboke kwinu andi bange
bandu?
2 Mmene mangweto
nga balua jito, balua
ejiandikigwe mumyojo jito,
kupala kila mundu ajibone
nu kuchoma.
3 Nga kweli kutenda
mangwetumwe nga balua
ejiandikigwe na Kilisto
kuboke mumaengo gito
panakati jinu. Balua jenie
jiandikiigwe kwa winoje
nambu jiandikigwe ku
Uhuke jwa Nnoongo ojwabi
mmomi, ngiti iandikigwe
mukipande chiliganga chik-
ibangigweje, nambu mumy-
ojo ja bandu.

4 Tuoto kulenga genia
panga mbwele magambu gu
kuhyobale kwito kutukweti
ku Nnoongo gambu gwa
gaga agatei Kilisto.
5 Ngiti tuoto kamu kilebe
chachoa tubenije, nambu
uwecho gwito gwoa uboka
ku Nnoongo.
6 Gambu jwenio nga
ojwatuotoya kube taka-
pakachi bi Lilagano Liy-
ono lyenie ngiti Lilagano
eliandikigweje nambu
Lilagilo li Uhuke jwa
Nnoongo. Gambu Malagilo
agaandikigwe galeta kiu,
nambu Uhuke aleta bwomi.
7 Malagilo gaandikigwa
muipande imaganga
ibangigwe. Iganukube ku-
jomole kwakwe ngukuleta
kiu, nambu kibumo chakwe
kikiba kikolongwa muno
ata Akaisilaeli ngabachipu
kukulolakea kumio ja
Musa gambu ga kukung'ala
kwakwe. Kung'ala kwenio
kukiba kukingobu tu. Yene
anda ibi Lilagilo elijambukia
kiu litendigwa kukibumo
kikolongwa yenela,
8 bo, liengo li Uhuke jwa
Chwapi libeje nikibumo
kikolongwa muno?
9 Anda kikiba kibumo
kuliengo lyale elileta
hukumu, mmanya kutenda
liengo elileta ilebe yaipala
Nnoongo iba ni kibumo
kikolongwa muno.
10 Chekikiba ni kibumo
kalakala kioite kibumo
chakwe gambu kibumo
chekibi ngoe kikolongwa.
11 Gambu anda echikik-
iba chikingobutu kikiba
nikibumo chakwe, mmanya
chikibi changapela kibi ni
kibumo muno.
12 Magambu tukweti lihy-
obale lyenie tuotwi kulon-
gela pangambwele.
13 Twe tubi andi Musaje,
ojwabeka kitambala kumio
jakwe kupala bandu ba

Kuisilaeli bukukubonaje
kung'ala kukuika kuimika.
14 Nambu bandu benia
malango gabe ngagapun-
ganikwa mpaka ngoe pili-
chomigwa Lilagano lya Lolo
kiekelo chenie kibitango
upapa. Kiekelo chenie
kuboigwa anda mundu
akilondite na Kilisto.
15 Mpaka ngoe kila pa-
gachomigwa Malagilo ga
Nnoongo agampa Musa
malango gabe gaekaligwe ni
kitambala.
16 Nambu kingobu tu
mundu patendabuka kwa
Angwana ana Yesu kiekelo
chenie kuboigwa.
17 Pamba "Angwana," nga
Uhuke jwa Chwapi, na apabi
Uhuke jwa Angwana nga pi-
jibi agabwa.
18 Yene twe tuboa tan-
gaekelela kumio jito, tulaya
kibumo cha Angwana andi
kung'ala kukuboka mulin-
dala nu tugalambuigwa
tulandane ni kilandanikio
chakwe kukibumo kijingi
muno. Lyenie ngi liengo lyu
Uhuke jwa Angwana.

4

*Lupambo lwa Uhuke muy-
ombo yutope*

1 Yene Nnoongo kwa kiya
jakwe atukamwiye liengo
lende na yene tubujaje un-
yuma.
2 Bai tuilekite ilebe yoa
inaoni ni ilebe yoa itendigwa
kukuiya. Tunkoloyaje
mundu jwajoa, wala
kuliponangana Lilobe lya
Nnoongo. Kukulonge kweli
kubakatenda bandu boa
bamanye mumyojo jabe
putubile nnongi ja Nnoongo.
3 Anda Nhwalo Gwambone
gongo gututangacha utekiki-
iya, gukiite kwa bandu
abaobanga tu.
4 Benia kuaminije mag-
ambu Lichetani nnoongo
jwa padunia pano abekite
lubendu mumalango gabe
kupala bukulubonaje lumuli
lu Nhwalo Gwambone gu
kibumo cha Kilisto, ojwabi
andi Nnoongo pabile.
5 Magambu twe tukitan-
gacha tubenije nambu tun-
tangacha Yesu Kilisto ojwabi
Nngwana, tubene twenga
takapakachi binu kwa mag-
ambu ga Yesu.
6 Nnoongo ojwalenga,
"Lumuli lumulike kuboka
mulubendu," nga Nnoongo
ujwajo ojwatei lumuli
lung'ale mumyojo jito,
kupala kutupe lumuli lu
kumanya lu kibumo cha
Nnoongo chikimulika kumio
ja Yesu Kilisto.
7 Twenga tatubi nu
lupambo lu Uhuke tubi
andi yombo yutope ibi
ni ilebe yuhuke nkati
jakwe, kupala ibonekane
kutenda makakala genia
makolongwa muno gaboka
kumwene Nnoongo ngiti
gaboka kwituje.
8 Mangobu goa tubi ku-
laga nambu tubi kupon-
dekaje. Tubi na mbwele
nambu tubujaje unyuma,
9 tubi kupotekigwa
nambu Nnoongo atulekaje.
Iganukube mabutugwia pae

nambu tukomigwaje.
10 Machoba goa tutyanga
na kiu cha Yesu mumibele
jito kupala bwomi gwa Yesu
ubonekane mumibele jito.
11 Machoba goa pututama
tubi mukioya chu kuwe kwa
magambu gu kummegele
Yesu kupala bwomi gwa
Yesu ubonekane mumibele
jito ejiwe.
12 Yene ibi na mana tu-
jekatile kuwe kupala mang-
weto mpatange bwomi gwa
machoba goa pangapela.
13 Majandiko ga Chwapi
galenga, “Ngaamini maga-
mbu nganongela.” Natwe
uyo tubi na mwojo gwa
imani ujo nga magambu tu-
longela.
14 Tumanyi kutenda
Nnoongo ojwanhyoite
Angwana ana Yesu, apaku-
tuhyoya natwenga uyo
pamwe na Yesu nu kutubeka
nnongi jakwe pamwe na
mangweto.
15 Ilebe yenia yoa ipiti kwa
magambu ginu mangweto,
kupala gwambone gwa
Nnoongo gwaikali bandu
ajingi muno na muno nu
kulumba kwabe kujonjake
kuleta muno kibumo cha
Nnoongo.

Kutama kuimani

16 Kwa magambu ge-
niaga tubujaje unyuma,
iganukube mibele jito kwa
panja jipakulala nambu
umyojo jito tubekigwa kube
takayono machoba goa.
17 Kulaga kutulaga ka-
choku tu, kabe kukingobu
tu, nambu kubakutupe
kibumo changapemeka na
cha machoba goa pan-
gapela kibumo chekibi china
kualala.
18 Magambu twenga tu-
agabala ilebe eibonekanaje,
nambu tuagabala ilebe
yangabonekana. Mag-
ambu ilebe eibonekana
ikingobu tu, nambu ilebe
yangabonekana ya machoba
goa pangapela.

5

Mmele nhyono

1 Magambu tumanyi ku-
tenda liteba lende litutama
padunia pano yani mmele
gwito, anda libomoligwe,
Nnoongo matupa kitamo
cha machoba goa pangapela
kumbengu, kitamo changa
tengenecha mundu.
2 Ngoe itubinia muno umy-
ojo tukalendela kwa chuna
muno chukutupe mibele
minhyono ju kumbengu.
3 Kukupata mibele jenie
tibonekanaje kube tanga mi-
bele nnongi ja Nnoongo.
4 Kingobu tubi tango
ni liteba lya padunia
pano tutenda kulwala nu
kupotekigwa ngiti tupala
kuulaje mmele gongo guwe,
nambu tubi na chuna chu
kupata mmele gwangawe
kupala chache china kuwe
chela kigalambuigwe nab-
womi.
5 Nnoongo mwene nga
ojwatupanganakia kugalam-
buka kwenio, najwenio
ngatupe Uhuke jwakwe abe
nnendei jwa goa gatubekile.

6 Tumanyi kipola kutenda
anda tutamite na mmele ma-
choba goa nga kutama kutali
na Angwana.
7 Gambu tutama kuimani
ngiti kukuibonaje.
8 Nambu tubi ndii nu tu-
paile kuuleka mmele gongo
nu kujenda tukatame ka
Angwana.
9 Nambu kilebe chambone
muno, tupala kakonjale
Angwana, kiti tubi mum-
mele ja padunia pano andaje
mummele gu kumbengu.
10 Magambu tuboa tu-
paligwa kujema nnongi
ja kitebu cha hukumu
cha Kilisto, kupala kila
mundu apokele chapaligwe
kupokela kuitendwa eyateile
kingobu apakiba ku mmele
padunia, anda ikiba yam-
bone andaje yangambone.

Kuchikachana na Nnoongo kupete Kilisto

11 Twe tumanyi mana ga
kajali Angwana, na yene
tukachana kakokanga bange
bandu. Nnoongo atumanyi
pe, nane mbemele kutenda
na mangwetumwe uyo
umanyingite muno.
12 Gambu tupaije kukilum-
balila kabena kwinu, nambu
tumpeganga ndela jikikilum-
balila kwa magambu gito,
kupala majange abikilumba
ku ilebe ya panja tu, nambu
ku ilebe yumwojoje.
13 Na anda tubonekana
takatamwe machonjo, ge-
nia kwa magambu ga kun-
hwalali Nnoongo na anda
tubi na malango tegatega ge-
nia gambu ginu mangweto.
14 Magambu mapalano ga
Kilisto gutulongalea twenga
twatumanyi kutenda mundu
jumwe tu ojwawile kwa
magambu ga bandu boa,
mana gakwe boa bikilonda
mukiu chakwe.
15 Jwenio awa kwa
magambu ga bandu boa,
kupala abalama bakalama
kwa magabu gabe benije.
Nambu batama kukun-
hwalali Kilisto, ojwawa nu
kuyoigwa kwa magambu
gabe.
16 Kutumbu ngoe twenga
tumpemaje mundu kukun-
nolakea, iganukube kikiba
kingobu tampemite Kilisto
kukunnolakea ngoe kabeje.
17 Mundu jwajwoa anda
alondine na Kilisto aba
mundu nhyono, minhalo ja
kalakala jipetite, nnole ngoe
jibi mihyono.
18 Goa nga maengo
ga mwene Nnoongo ku-
tuchikachana twenga
namwene kupete kiu cha
Kilisto, nu kutupe liengo
lya kachikachania bange
najwenio.
19 Gongo nga nhwalo
gwito, Nnoongo ate
kachikachania bandu boa
na mwene kupete kiu cha
Kilisto, pangajali malemwa
gabe bandu benia. Jwe-
nio atupi twe liengo lya
kachikachania bandu na
mwene.
20 Kuyene twenga tulonge
papala kulonge Kilisto, tu-
longe andi mwene Nnoongo
alonge na mangweto kupete
twenga. Tutenda kunnyopa

papala kunnyopa Kilisto,
nchikachane na Nnoongo.
21 Kilisto akibaje na
mabaja, nambu kwa mag-
ambu gito twenga Nnoongo
ammekite atole mabaja gito,
kupala twenga kukikilonda
na jwenio, kupala tuoto
kujeketeligwa kube tambone
nnongi ja Nnoongo.

6

1 Anda tubi takamwa
maengo pamwe na
Nnoongo, tumpembela
makajeketeje kukioya kilebe
chambone champokile
kuboka ku Nnoongo.
2 Nnoongo alenga yene
Mumajandiko Gachwapi,
"Kingobu chekipaligwa
nganampenekia,
kingobu chu kunkombola
nganannyangata."
Mpenakie! Ngoe ngi
kingobu chikipaligwa, ngoe
ngi, lichoba liukoli!
3 Tupala mundu tukun-
hwibije kunhwamini Kilisto,
kupala tukabeje nu lukolo
mumaengo gito.
4 Kupala kila kilebe
chitutenda tukilaya kutenda
takapakachi ba Nnoongo
kukuimbalila kingobu chu
kupotekigwa nu kulaga nu
mumalola.
5 Tuputigwe nu tutabigwe
mukipungo nu kutu-
chobalela pukongolou, pa-
jingi tukamwi maengo nu
kutotakela nu kelukia nu
kutama pangalye.
6 Tukilaya kutenda taka-
pakachi ba Nnoongo kwa
mwojo chwapi, kumanya nu
kuimbalila na gwambone.
Tunhyobale Uhuke jwa
Chwapi na tapala bandu
panga undendemundu.
7 Tutangiche nhwalo gwa
kweli kwa makakala ga
Nnoongo. Chilaa chito
chikuputanila nu chikuk-
ilendela kutenda ilebe
yaipala Nnoongo ingonu
yoa.
8 Tubi kupata kibumo
nu kubembuligwa nu
kutukanigwa nu ku-
lumbaligwa. Butukita
takawangi nakumbe twe
takakweli.
9 Tubonekana andi tanga-
manyikana kumbe tubi
kumanyikana kubandu boa,
andi tubandu butuwile
kumbe tubi takammomi.
Tuputigwe nambu tubi
komigwaje,
10 anda tuechuigwa,
nambu tuala mwojo ma-
choba goa. Tubonekana
andi takahocho, nambu
tukweti kila kilebe. Andi
banga kilebe nambu tukweti
ilebe yoa.
11 Makalongo Makakolinto
tulongi namangweto pan-
gunhwiya kilebe, tubi
kumpalanga kwa myojo jito
joa.
12 Tukotwikeje kumpala
mangweto nambu mang-
weto nkotwike kupala
twenga.
13 Ngoe nnonge namang-
weto andi ingota yango
mutupale andi twe pu-
tumpalanga mangweto.

Makabe linu limweje na bandu banga umanya Kilisto

14 Makabeganga pamweje
na bandu banganhwamini
Kilisto. Bo, ilebe yambone ni
ibaja kuoto kutama pamwe?
Bo, lumuli nu lubendu kuoto
kutama pamwe?
15 Bo, Kilisto kuotola
kuchikachana na Beliali
yani Lichetani? Bo, ojwan-
hwamini Kilisto kubabo ma-
ganja na jwanganhwamini
Kilisto?
16 Nyumba ja Nnoongo jibi
na machikichano gako nu
kugongale inyago? Maga-
mbu twe nga Nyumba ja
Nnoongo ojwabi mmomi!
Andi mwene Nnoongo
palenga Mumajandiko Gach-
wapi, "Mammeka itamo
yango kwabe nu kutama
panakati jabe. Maniba
Nnoongo jwabe, nangweto
biba bandu bango."
17 Kuyene Angwana
balenga, "Mmokange
panakati jabe, makabe
kutali nabo. Makakun-
yuje kilebe kichapu nane
manumpokela."
18 Nane niba Nawabinu,
namangweto mma mak-
inangota bango, akikege
na akinalome, balenga
Angwana bina uwecho
gwoa.

7

1 "Makalongo anda ibi bu-
tupi malagano ganga goa tu-
paligwa tukijeleye ni ilebe
yoa iotwi kutuakaya mibele
ni ihuke ito tube tubandu
chwapi muno nu tutame
kukunnyali Nnoongo."

Paulo aala mwojo

2 "Tujopa mutujogole
myojo jinu! Tunnemwiteje
mundu jwajwoa, tanam-
potekaje wala tanankoloyaje
mundu jwajwoa jola."
3 Nonge ilebe yenje ngiti
kukunhwukumu munduje.
Gambu andi pandumbula
kulongela, mangweto mmi
mumyojo jito, tuwa pamwe
na tulama pamwe.
4 Mbi kunhwamini muno
panonge namangweto
ndenda kunnemela muno
mangweto! Mukulaga kwito
umboite mwojo muno, na
mbi kuala mwojo.
5 Putuika kukilambo cha
Makedonia, tupomolije. Ku-
jomana na bandu bange nu
umwojo mbwele.
6 Nambu Nnoongo ojwa-
balimbia mwojo bina mb-
wele, ngatulimbia mwojo na
muno apaika Tito.
7 Magambu gukuika Tito
tuje nambu tujoine pa-
mannimbie mwojo Tito,
jwenio atulengile pampala
kumona nenga na pammi
nu kuechuka kwa agapitile,
na pampalanga kunyangata.
Kilebe chenie kimbe kuala
mwojo muno.
8 Magambu ata kwa balua
jango jela nhwechukinge
nambu mbi kuganwaje.
Iganukube nganhechuka
kukingobu kachoko, pana-
manya kutenda balua jenie
jitekunhwechuyanga nambu
ikiba kukingobu tu.
9 Ngoe nhala mwojo
ngiti magambu gukuechuka
kwinuje, nambu kuechuka
kwinu kunteilinge nng'alambuye

mawacho ginu nu kulapa. Nhwechwike andi papai Nnoongo, kuyene tampotekije.

10 Kuechuka kuboke mu agapala Nnoongo kujambuki kugalambu mwojo, kugalambuka kwenio kuleta ukoli, wala kuganwa kubije. Nambu kuechuka kwa bandu bapadunia kuleta kiu.

11 Ngoe nnolange nkati jinu chikiletigwe gambu gu kunhechuka andi papala Nnoongo, kukikola, kuchimwa, mbwele, chuna, kachana, nu kulepelekea! Kukila ndela mikilaite kutenda mmi chwapi kukilebe chenie.

12 Yene ng'anu kuandika balua jela ngiti jikiba kwa magambu ga ojwalemwiteje, andaje kwa magambu ga ojumunnemwiteje. Naandika kupala ibonekane kipola nnongi ja Nnoongo pammilingite nu kachana kutubegelela magambu gito twenga.

13 Kuyene twenga ngutuala mwojo muno.

“Ngiti tukaala mwojo tuje, nambu uyo Tito akutualali mwojo kukuala mwojo kwakwe kuboke mangweto pumunhwalili mwojo.”

14 Nenga nde kunnumbalilanga nnongi jakwe magambu ginu, yene umbije oni. Tunnengilinge kweli machoba goa, na kunnumbalilanga nnongi ja Tito kweli jika.

15 Yene mapalano gakwe gumwojo kwinu mangweto gajonjake kube nduu muno pakombake kutenda mangweto pumunnyoa, nu kumpoke kuichima muno.

16 Mbi kuala mwojo muno kutenda nhotwi kunhyobale mangweto kukila kilebe.

8

Kupanga lilumbo kwa mwojo gwambone

1 Makalongo tupala tunnenge minhalo ja jambone ja Nnoongo jakipile kikuta cha bandu ababunhwamini Kilisto okwo kunkoa gwa Makedonia,

2 bandu benia bakate kulondoigwa mukulaga, nambu kuboka penia ngababe mukuala mwojo muno mpaka ngabapanganga kukina muno, iganukube bakibanga akahocho muno.

3 Nhotwi kuchalakicha kulenga bakibanga nukina muno, kukupala kwabe bene akangweto ngabapanga panga kakwajalila muno kupeta uwecho gwabe.

4 Bate kutujopa muno kunhwalo gwa gwambone gongo, kupala babe pamwe na twenga muliengo lende lya kajangata bandu ba Nnoongo buku Yudea.

5 Kilebe chenie tukihyobalije ngu! Kutumbu oti ngibikipanga bene akangweto ka Angwana, kuboka penia ngibikipanga kwito twenga tela na mapalano ga Nnoongo.

6 Kwa magambu genia
ngutunnyopa Tito ojwatum-
bula liengo lyenie ajendeke
kunnyangata kulenganakia
liengo lyenie li kupanga
hupo kwa mwojo lachi.
7 Mangwetumwe mmilin-
gite nnongi ku ilebe ijingi
imani nu kuoto kulongela
nu kuchoma nu ukachana
kamu gambone na ma-
palano ginu kwito. Uyo
tampalanga mmegange
nnongi kube na mwojo ku
liengo lende li kupanga.
8 Nampaganga amulije
nambu mbala kupema
mapalano ginu ga kweli
kukulandanakia na ma-
palano ga bandu bange.
9 Magambu mangweto
mumanyi gwambone gwa
Nngwana jwito Yesu Kilisto.
Jwenio aganukube akiba na
kila kilebe, ngakibeka kube
nhwocho kwa magambu
ginu mangweto kupala
kuboke muwocho gwakwe
antweleyange ilebe ndu.
10 Kuboke mukilebe chenje
nampeganga mawacho
ilebe yamakamula makacho
nkamulange na chakacheno.
Mangwetomwe ngamme
bukutumbula kupanga hupo
na ngamme bukutumbula
kutenda genia.
11 Yene nnenganakie
liengo lyenie, andi pamakiba
na chuna chukujangata
uyo nnenganikiange liengo
lyenie. Mpanganga tela nu
wecho gwinu.
12 Gambu mundu anda
abi na mwojo gukupala
kajangata bandu, Nnoongo
kupokela tela na echapanga
mundu, kulongaje kupeta
penia.
13 Nenga genia ngiti ku-
pala mangweto nnagange
gambu ga kajangata bange,
nambu mmoa mme tela.
14 Anda mpatangite ilebe
nduu mape bange banga
kola. Kupala angweto paba-
pakupata ilebe ndu bampe-
gange mangweto pamme na
malola. Kuyene ibatela.
15 “Andi Majandiko Gach-
wapi pagalenga,
Ojwakongwi ndu akwetije
nyonjakea,
na jwajo ojwakongwi ka-
choko apungukig-
weje.”

Tito na akajakwe

16 Nannumba Nnoongo
ojwabekite chuna chukujan-
gata nkati ja mwojo gwa Tito
andi pangweti nenga.
17 Tito ajeketile echitun-
nengile kukupala kwakwe
mwene aika kwinu kiti abi
na chuna muno chakajan-
gata bandu, mpaka mwene
ngaamu kuika kachinu
kukupala kwakwe.
18 Pamwe na jwenio
tunkinga mundu jumwe
juna kuechimika jwenio
alumbaligwa kukutangacha
Nhwalo Gwambone kuikuta
yoa ya bandu abunhwamini
Kilisto.
19 Pamwe na genia
jwenio achaguligwe ni
ikuta ya bandu abun-
hwamini Kilisto abe nnyito
mumyanja mupeele gongo,
ogutubegelela, kupala kape

kibumo Angwana, kulaya
kutenda tupaile kujangata.
20 Tupala kulujepa lukolo
pulupakupitila mulolei
gwito muile yene ipangigwe
kwa mwojo.
21 Gambu tupala ukamu
gambone ngiti nnongi ja mio
ga Angwana tuje, nambu na
nnongi ja bandu.
22 Pamwe na akalongo
benia, tunkinga jonge
mundu jwombe mala pajingi
tunnondwiye, ngutum-
mona abi na mwojo gu
kajangata bandu kupeta
kalakala, mpaka ngoe abi
kunhwamini mangweto.
23 Tito nga nnyito, tukamu
maengo pamwe kwa maga-
mbu ginu, nambu kunhwalo
gwa akalongabito, angweto
nga achandundame bikikuta
cha bandu abunhwamini
Kilisto, benia bampe kibumo
Kilisto.
24 Yene malayange kijemo
cha mapalano ginu, kupala
ikuta yabe ya bandu abun-
hwamini Kilisto balole ku-
tenda kulokaloka kwito nga
kwa kweli.

9

Kajangata ajito akaumini

1 Kunhwalo gu ku-
peleka chango ku bandu
ba Nnoongo buku Yudea
ipaligwe munoje kun-
hwandikilanga.
2 Nummanyangite pam-
milingite na mwojo gu
kajangata bandu, ne
nganemela kwinu mang-
weto ku nhwalo gwenio
nnongi ja bandu ba Ka-
makedonia. Nganalenge,
“Akalongo bito buku Akaya
babilingite telatela kutumbu
makacho.” Yene kachana
kwinu kwatei bandu ajingi
bapange muno.
3 Natumangite akalongo
bito benia, kupala ku-
lokaloka kwito kwinu mang-
weto kukabe malobe jikaje,
nukube mmilingite telatela,
kwa kajangata kwinu bandu
andi panalenga.
4 Ikapitije kube bandu ba
Kamakedonia pabapakuika
pamwe na nenga kunkolila
mmekangitije ilebe telatela,
penia twe tiba na oni muno,
pangalenga oni jampaku-
pata mmene mangweto
magambu tute kunhyobale
muno.
5 Yene nganola najopange
akalongo benia balongalele
kuika kwenio, kupala
babeke tela hupo itulagana
mpakupanga yela. Yenie
ibonekana kweli kube
ipangigwa kukupala kwinu
ngiti kwelekeyaje.
6 Nkombakelanga ku-
tenda, mundu ojwapanda
mbeju njoko kuuna njoko,
mundu ojwapanda mbeju
ndu kuuna ndu.
7 Kila mundu apanga
tela na apaacha umwojo
gwakwe, ngiti kukuechukaje
andaje kwelekeyaje, maga-
mbu Nnoongo ampala jwajo
ojwapanga kukuala mwojo.
8 Nnoongo aotwile kumpa-
ganga mangweto gampala
nu kupeta penia, kupala
kila machoba mme na
kila kilebe champala, na

yene nhwotolange kajangata
bange mumaengo gambone.
9 Andi Majandiko Gach-
wapi pagalenga,
“Jwenio apanga kukina,
bapeganga akahocho.
Gwambone gwakwe kulama
machoba goa pan-
gapela.”
10 Nnoongo jwampe nnemi
mbeju na chakulya, uyo
mampaganga mangweto
mbeju imipala, maibeka
imalike, ni ikole nukumpe-
ganga mauno gambu ga kina
kwinu.
11 Jwenio mampaganga
mangweto kila kilebe ndu,
kupala mapegange bandu
ku kina na benia bannumbe
Nnoongo magambu ga hupo
ibapokela kuboka kwito.
12 Magambu liengo lende
likupanga elimmegalela
ngiti lyajangata bandu
ba Nnoongo kupata ilebe
ibipala tuje, nambu libaka-
tenda bandu ajingi ban-
numbe Nnoongo.
13 Kuboke muchaili ogu-
laigwa kukupanga kwinu
kukina, bandu mabankoya
Nnoongo kwa magambu gu
kuagabala kwinu Nhwalo
Gwambone gwa Kilisto nu
kujeketela mukano inu, uyo
magambu gukina kwinu
kukape ilebe angweto na
bandu boa.
14 Yene mabannyopilanga
mangweto kumwojo gwa
mapalano magambu ga
upeele gwa Nnoongo ogubi
nduu nkati jinu.
15 Tunnumbe Nnoongo
kwa magambu ga hupo
yakwe yangaoto kulandu-
lika!

10

Paulo aliputani liengo lwakwe

1 Nena Paulo namwene
monekana kulita anda mbi
na mangweto, nambu anda
mbi kutali na mangweto
nakale, ndenda kumpem-
bela kwa kiya na gwambone
gwa Kilisto.
2 Nannyopanga makameka
mbe nakalije kingobu pam-
bakuika, magambu manyi
kube nhotwi kube nakale
kwa boa bala abapemele
kita twe tubi na tama andi
bandu ba padunia.
3 Kweli tutama padunia
nambu ngondo jito tuputana
andi bandu ba paduniaje.
4 Magambu chilaa chi-
tuputilana ngiti chilaa cha
duniaje, nambu makakala
ga Nnoongo agaalabiya
boma yoa ya akangondwa
na agaalabia mawacho
guwangi,
5 nu kubomola kila kilebe
chikibekigwe na bandu na
chi bikilokelokela nuku-
tauka kummanya Nnoongo,
tugakamula mawacho goa
nu kugabeka gannyali
Kilisto.
6 Anda nnimbangite
mukujali, twe tuba tayali
kunhwukumula mundu
jwajoa jwanga jali.
7 Mangwetumwe nnola
ilebe kwa panja tu.
Bo, abi mundu jwajwoa
ojwapemele kube jwenio
nga jwa Kilisto? Tela!
Nambu, awache na twe

uyo tubandu ba Kilisto andi
jwenio apabi jwa Kilisto.
8 Ne mbi kulolaje oni
kulokeloke kinala chabambi
Angwana kinala chukun-
nimbia mwojo mangweto
ngiti chukunhwechuyaje ata
yene mbi kupweleje wala
pachoko.
9 Ngiti mbala nannyo-
goyeje mangweto kwa balua
yango.
10 Mundu aotwi kulenga,
“Balua ya Paulo inukale na
inamalobe matopeu nambu
anda mwene Paulo abi
upopo abonekana mundu
jukulita na palonge malobe
gakwe anda gambonije.”
11 Mundu ojwalonge genia
mbaya akombakele kutenda
gaga agutuandika mubalua
kingobu tubi kutali nga
agutukamula kingobu tubi
pamwe na mangweto.
12 Atayene kabi tujigiteje
kukibeka tela na bandu
abikilumbalila bene. Bandu
abikipema nu kukilan-
danikia angweto jika, bandu
benia nga akatokamau.
13 Twenga tulokalokaje
kupeta pipaligwa, nambu
kulokaloka kwito kuigala
mumaengo gatupi Nnoongo,
maengo genia uyo tagakamu
kwinu.
14 Twe tulokitelokitije
kupeta pipaligwa kingobu
putukiba kachinu. Gambu
putuika kachinu kuntan-
gachila Nhwalo Gwambone
gwa Yesu Kilisto tukiba nkati
ja mipaka.
15 Kabe twe tubi ku-
lokalokaje gambu ga
maengo gabakamulinge
bandu bange nambu tuhy-
obale kutenda imani jinu pi-
jijendeke kola natwe tupata
lilanga likamwa maengo
muno panakati jinu tela na
mipaka jatupi Nnoongo.
16 Penia matuotola kutan-
gacha Nhwalo Gwambone
kuilambo yenge, kutali na
mangweto penia tilokaloka
gambu ga maengo gito ngiti
maengo gabakamwi bandu
bange kilambo yengeje.
17 Nambu andi Majandiko
Gachwapi pagalenga, “Ojwa-
pala kulokaloka alokeloke
maengo gabatei Angwana.”
18 Gambu mundu jwa-
jeketeligwa ngiti jwak-
ilumbali mweneje, nambu
jwajo jwalumbaligwa na
Angwana.

11

Paulo na achandundame buwangi

1 Nhyobale kabi nhwim-
balilinge kachoko, ati ikabi
ne natokamau kachoko! Elo,
nhwimbalilange kachoko.
2 Nammonelanga bwiu
andi pabi Nnoongo, mag-
ambu mangweto nga andi
mwale jwa chwapi ba-
nalenga mpakutolana na
munalome jumwe jwenio
nga Kilisto.
3 Nambu nyoboka kube
andi lijoka ku uenje gwakwe
guwangi ngilinkoloya
Hawa, mawacho ginu
gaotwi kuoigwa, nu kutoka
kuaminika kwinu kwa kweli
ku Kilisto.
4 Magambu mundu jwa-
jwoa anda aike kwinu

kuntangacha Yesu jwangalandana na jwajo jutuntangachaga, omongwa magweto kumpokela kwa maboko mabele nu kunnyekete uhuke na nhwalo gwambone gonge gwanga landana na gumapokela kwito!

5 Ne mbemelije kube nachokochoko kumbeta angweto abakemigwa, “achandundame akolongwa.”

6 Pangaje ngwetije uwecho gukulongela chwapi. Nambu ngweti umanyi, kilebe chenje tukibekite kipola kwinu, paali poa ni kingobu choa.

7 Nenga ngandangacha Nhwalo Gwambone gwa Nnoongo kwinu na nannongitije kunepa, bo, penia natei libaja nike, kunyenyepa kwango kwinu kupala nantondobeyange mangweto?

8 Panakamula maengo panakati jinu, ngambata ilebe inapala kuboke ku ikuta yenge ya bandu abunhwamini Kilisto. Pamba nhotwi kulonge napokonyola bange angweto ilebe yabe mbate kummegelela mangweto.

9 Panakiba na mangweto nanchumbwije mundu panapala kilebe chachoa, akalongo ba kilambo cha Makedonia ngabanete kila kilebe chinapalaga. Nakatama maha muno kupala nukunhyobale kuilebe yoaje na manyendekeya kutenda yene.

10 Kwa kweli ja Kilisto ejibi nkati jango, abije mundu jwajoa jwaotwi kunhibi kulokaloka kunhwalo gongo kukilambo choa chuku Akaya.

11 Kwa nike nonge yenela? Kwa magambu mbi kumpalangaje mangweto? Ije! Nnoongo amanyi kutenda mbi mpalanga!

12 Manyendekea kamwa andi pangamu ngoe, kupala nakapeje lilanga likulokaloka kwa baba ababikikema kita achandundame akolongwa, kutenda bakamu maengo andi twenga.

13 Magambu angweto achandundame buwangi, akakamwa maengo kukobola ababikitenda achandundame ba kweli ba Kilisto.

14 Genia kuomongwaje, gambu ata Lichetani lyene likitenda kube mpakachi julumuli kuboka kumbengu!

15 Genia ngiti gukuomongwaje akapakachi bakwe bikitenda bambone nnongi ja Nnoongo. Pukujomolela bipata hukumu tela na itendwa yabe.

Paulo apotekigwa gambu gukube ndundame

16 Mbuji kabe kulongela, mundu akapemeleje ne kube natokomau. Na anda nhwachanga yene, bai, umonanga ne kube natokomau kupala nane mbe ni kilebe chukulokeloke ata kachoko.

17 Chanonge ngoe chabandumita Angwanaje, nhwalo gongo gukulokaloka, ndenda

kulonge tu andi mundu
ntokomau.
18 Gambu ajingi balokeloke
andi pabatenda bandu
bapadunia pabatendanga
nane uyo mpaka nokelokele.
19 Mangwetumwe miki-
tenda nkweti malango
nga magambu maimbalila
akatokamau!
20 Mangweto munhwim-
balila ata mundu ojwammekanga
mangweto kube maka-
banda nu kutola ilebe
inu na ojwampondanga
na ojwammembula na
ojwamputa makopi kumio!
21 Nola oni kulenga
twenga tukiba kulegaleka.

Ata ikabi yenela nambu
anda mundu ajiga ku-
lokeloke kilebe, nane uyo
ndenda kujiga, nambu ngoe
nonge andi natokamau.
22 Bo, angweto nga Akae-
bulania? Nane uyo. Bo,
angweto nga Akaisilaeli?
Nane uyo. Bo, angweto
nga achikibelei ba Ulaimu?
Nane uyo.
23 Angweto nga aka-
pakachi ba Kilisto? Nane
uyo, nonge genia andi
jwapunganikwe nandun-
dame ba Kilisto kapeta
angweto ne ngamwi maengo
mala pajingi muno ndamite
mukipungo, mbutigwe mala
pajingi na mbonigwe kuwe
mala pajingi.
24 Nganjapigwa mala pun-
hwano iboko salasini na tisa
na Akayahudi.
25 Ngambutigwa bokola
patatu na Akaloma, ngam-
butigwa maganga pakamwe,
ngijimomoke meli mubaali
mala patatu na pakamwe
ngambe umache lyoele tipi
kelu ndaa.
26 Kila kingobu mumyanja
jango nakiba mukioya cha
chembwe cha ngemba na
kioya chi inyama na kioya
kuboka kwa Akayahudi
ajango nu kuboka ku bandu
banga Akayahudi. Kioya
gannyini na kioya kupon-
goti, kioya undela na kioya
mubaali na kioya kuboka
kwa akalongo buwangi.
27 Ngamwi maengo nu ku-
laga, pajingi ngelukie panga
lugono. Ndamite na njala na
nyota, pajingi ngambunga
nu kutama namalili kuku-
pelelwa ngobo.
28 Kupeta genia goa,
kila machoba mbaligwa
kiwachila ikuta ya bandu
abunhwamini Kilisto.
29 Anda mundu jwajwoa
abi nnegalau nane uyo
nannegalau, mundu jwa-
jwoa anda ajambukigwe
kulemwa, nenga mina
mwojo kulilaka.

30 Anda mbaligwa ku-
lokaloka manokaloka kwa
magambu gukulegeleka
kwango.
31 Nnoongo na Awawa ba
Angwana bito ana Yesu, lina
lyabe lilumbigwe machoba
goa pangapela, benia ba-
manyi kube nonge uangije.
32 Panakiba ku Damasko,
nkolongwa jwa nkoa, jwak-
iba pae ja nngwana Aleta,
ngabeka akalenda kulende
kilambo chuku Damasko ku-
pala bambukile.

33 Nambu akajango nga-
banhuluya mikikapo kiko-
longwa kupete pililanga
li lumati, ngambokonyoka
mumaboko gakwe.

12

Malolo ga Paulo nu kuekuligwa

1 Manokaloka iganukube
kualaje! Nambu ngoe man-
andulila nhwalo gwa malolo
nu kuekuligwa kwabamba
Angwana.
2 Nummanyi mundu
jumwe jwanhwamini Kilisto,
yaka komi na ncheche
tu ipetite ojwayungigwa
mpaka kumbengu kunani
muno kutenda kwenio akiba
mummele andaje mukihuke,
Nnoongo amanyi.
3 Muji kabele, manyi
kutenda mundu jwenio
ngayungigwa mpaka ku-
pepo. Nambu manyije
kutenda kwenio akiba
mummele andaje mukihuke,
Nnoongo amanyi.
4 Kwenio ngajoa ilebe
yukuomongwa yenie mundu
apaligwaje kulandulila.
5 Nenga manannokelokela
mundu andi jwenio nambu
nokalokaje namwene,
nambu tu kukulegaleka
kwango namwene.
6 Anda nakapai kulokaloka
kabi ndokamije na pa-
chokuje, gambu nakalongila
kweli tu. Nambu nokalokaje,
mbaije mundu agawachile
gange kupeta gaga agabona
na kagajoa kuboka kwango.
7 Nambu kupala ilebe
ikolongwa yanhekuligwe
yakammeka kulokalokaje,
ngambata kubinia mum-
mele andi mwiba, ak-
iba andi jwatumigwe na
Lichetani ngilimboteka, ku-
pala nakalokaloka munoje.
8 Nganapembela Angwana
patatu kupala kilebe chenie
kimoke.
9 Nambu ngannen-
gela, “Gwambone gwango
kunkwela, gambu uwecho
gwango ujonjake kube nduu
pannegaleka.” Yene mbi
tela kulokeloke magambu ga
kulegeleka kwango kupala
uwecho gwa Kilisto ube
panani jango.
10 Yene nyeketile kum-
wojo lachi kulegaleka nu
kubembuligwa nu kulaga nu
kupotakigwa kwa magambu
gu kummegele Kilisto,
gambu pambe nukulegaleka
nga pambe namakakala.

Paulo bawachila Akakolinto

11 Mbi andi natoko-
mau, nambu mangweto
maumekite mbe yene.
Mangweto nga mama-
paligwe kunumbalila.
Iganukube ne kilebije, ata
ikabi yene nenga nachoko-
chokoje kupeta angweto
abikikema, “achandundame
akolongwa.”
12 Ikobo na ikuomongwa
eilaya kipola kutenda nenga
nandundame kweli, ei-
tendigwa panakati jinu
kukuimbalila kwoa.
13 Bo, kini chanatei ku
ikuta yenge ya bandu abun-
hwamini Kilisto changa-

tenda kwinu? Andaje
gambu ne nannyopangiteje
kupala unyangatange, un-
ekeke ku lilemwa lyene!
14 Ngoe mbi tela kupala
kuika kwinu mala ja tatu,
nanchumbuyangaje. Mag-
ambu mbala ilebe inuje,
nambu mmene makang-
weto. Nga pabatendanga
achikibelei kabeke lupambo
akinangota mundu ngiti
ingota kabeke achikibeleije.
15 Yene manhalala mwojo
kutumi kila kilebe chang-
weti ata ikabi kikipanga
namwene kwa magambu
gu kunnyangata mang-
weto. Bo, anda nenga
mbi kumpalanga muno,
mangweto maumbalanga
kachoko?
16 Mannyeketela kutenda
nenga nahyobalije kupata
kila kilebe kwinu. Pangaje
mundu jonge aotwi kulenga,
“Magambu Paulo nkalamui,
atekunkoloyanga.”
17 Bo, nakampoka ilebe
inu kupete bandu banatuma
kwinu?
18 Nenga nganankema
Tito nganampembela aike
kwinu, na nnongo gwito
jonge. Bo, Tito akampoka
ilebe inu? Bo, mmanyije
kutenda twenga tulon-
galeigwa nu uhuke ujwajo
na majendo gito gamwe?
19 Pangaje mpemele twe
tutenda kukikengelekea
tubene nnongi jinu! Nambu
tulonge ilebe yene nnongi
ja Nnoongo, kiti tukilondite
na Kilisto. Makalongo
ilebe yene yowa, magambu
kupala kunnimbia mwojo
mangweto.
20 Nyogopa, kutenda
pangaje pambakuika kwinu
mbankole na ali janga-
jipala, nane nipaligwa
kube na ali mangajipala
mangweto, nyoboka pangaje
kupakube bulwa na bwiu
na lilaka nu kutaukana nu
kung'ing'iyana na matukano
nu kulokaloka ni kijonga
panakati jinu.
21 Nyogopa pangaje pam-
bakuika mwanja gonge
Nnoongo jwango apakun-
goya oni nnongi jinu, nane
mbakokaleka gambu gwa
bandu ajingi abateilinge
mabaja nambu balapangitije
uchapu gwabe na tama
yabe mbaja na ngongola
yabateilinge.

13

*Paulo babola bandu abun-
hwamini Kilisto*

1 Gongo mwanja gwango
gupatatu gwambakuika
kuntyangila kachinu, andi
pagalenga Majandiko Gach-
wapi, “Kila nhwalo upakua-
muligwa na machaili abena
andaje nduu.”
2 Nganakelebuya abatei
malemwa na abajendekea
kutenda malemwa na bange
boa, pambakuika mbeje na
kiya.
3 Penia mangweto man-
nolanga mmene kutenda
Kilisto nga ojwalonge na
mangweto kupete nenga.
Yene Kilisto pammegele
mangweto alegalikije,

nambu malaya makakala
gakwe panakati jinu.
4 Iganukube akiba jwanga
makakala pabambigwa pan-
chalaba, nambu ngoe alama
kuwecho gwa Nnoongo.
Natwe uyo tubi tanga
makakala kukulondana
nakwe nambu tiba na
bwomi pamwe na jwenio
kuwecho gwa Nnoongo ku-
pala tuoto kamwa maengo
kati jinu.
5 Mikilolange mmene
makangweto mmanyanga
kweli mmilingite ndii
muimani. Mikiingakia
mmene makangweto. Bo,
mmanyije kutenda Yesu
Kilisto abi nkati jinu? Anda
abije nkati jinu, mangwe-
tumwe nchipulinge.
6 Nambu nhyobale ku-
tenda mangweto mmanyi
kutenda twenga tuchipwije.
7 Tunnyopa Nnoongo
makatendaje ubaja gwag-
woa, ngiti tubonekane ta-
bandu tatuotwileje, nambu
mpatange kamwa gambone,
ata ikabi twe tubonekana
tuchipwile.
8 Magambu twe kuotoje ki-
jikana kweli nambu tujen-
deke kijitangacha kweli.
9 Tuala mwojo kube
twenga tubi kulegaleka,
nambu mangweto nkweti
makakala, yene tunnyopa
makapunguka ni kilebeje.
10 Kuyene andika balua
jenje kiti mbi kutali, ku-
pala pambakuika kachinu
nakabe nakalije kwinu
kuboke mukinala chibambi
Angwana, elo, kinala chu
kunchanga ngiti chukubo-
molaje.

Ajomole kapata abali

11 Ngoe makalongo
nantabukanga! Makapun-
gukigweje ni kilebe na
nkamule malobe gango
na mmegange ni kijemo
chimwe ntamanga kwa
tengela. Jwombe Nnoongo
jwa mapalano na tengela
maba pamwe na mangweto.
12 Mpatana abali kukulaya
kiingi chwapi chukupalana.
13 Gwambone gwa
Angwana bito ana Yesu
Kilisto na mapalano ga
Nnoongo nu kube pamwe
nu Uhuke jwa Chwapi ube
kwinu mmoa.
14 Gwambone gwa
Angwana ana Yesu Kilisto
na mapalano ga Nnoongo
kukulondana nu Uhuke jwa
Chwapi ube na mangweto
mmoa.

Balua ja Paulo kwa Akagalatia Kilongoi

Kitabu cha Akagalatia kiandikigwa na ndundame Paulo (Lipungu lya 1:1). Jenje nga balua jaandika Paulo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Galatia kati ja chaka cha 48-57 kuboka pukujomoka Kilisto. Akagalatia iwechakine bakiba bandu abatama kukilambo chuku Loma nkoa gwa Galatia. Akachomi bamanyi kipolaje kutenda Paulo akiba kole kingobu paandika balua jenje, nambu iwechakine aandika pakiba ku Efeso andaje ku Kolinto.

Paulo aandike kalaya bandu abunhwamini Kilisto, boa Akayahudi na bandu banga Akayahudi, mu kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Galatia. Aandika kupala kakelebuya akaboli buwangi abalenga kita bandu abunhwamini Kilisto bapaligwa kengama malagilo ga Akayahudi kuboke Mulilagano lya Lolo, muno kuinigwa. Kikiba kikuta cha bandu kati ja bandu abunhwamini Kilisto kikemigwa Yuda abakwajalila bandu banga Akayahudi abunhwamini Kilisto bainigwe. Nu uyo bakonya liengo likindundame lya Paulo. Paulo aliputani liengo lyakwe liundundame kukulanduli minhalo jakwe (Lipungu lya 1:11-2:14). Na auputani Nhwalo Gwambone kukulenga kipola kutenda ukomboi upatikana kukunhwamini Yesu Kilisto tu (Lipungu lya 2:16). Genia gambu ga kia Nnoongo alaite ngiti kwa chatei munduje.

Agabi mukitabu

- Paulo mubalua jakwe atumbu kapata abali bandu abunhwamini Kilisto buku Galatia (Lipungu lya 1:1-5).
- Kuboka penia Paulo alanduli minhalo jakwe junyuma ejintei ajeketeligwe kubola nu kulaya kutenda ngajiga kutama kukengama chalia nambu innyangite kileje (Lipungu lya 1:6-2:21).
- Kabe alandulile kipola pagabi malagilo na gwambone mukomboi (Lipungu lya 3-4).
- Alanduli pipaligwa kutama kwa mundu jwanhwamine Kilisto (Lipungu lya 5:1-6:10).
- Paulo mubalua jakwe ajomole kwa chalamu nu kugongalela kwakakombake bandu abagalambuigwe na Nnoongo kube mundu nnyono ngi kile chambone muno kabe amuli ja nnyika, andi kuinigwa (Lipungu lya 6:11-18).

Paulo bapatanga abali bandu ba Kugalatia

1 Nenga Napaulo ngemigwije wala ngingig-
weje na mundu kube
nandundame, nambu kwa
uwecho gwa Yesu Kilisto na
gwa Awawa ana Nnoongo
abunhyoite Yesu kuboke
kwa abawile,
2 akalongo boa ababi
pamwe nane tapata abali
bandu abuhyobalela Yesu
ababi kukilambo cha ku
Galatia.
3 Tunnyopelanga upeele
na tengela ka Awawa bito
ana Nnoongo na kuboke ku
Nngwana Yesu Kilisto.
4 Kilisto ngakiboya mwene
magambu ga malemwa gito
ukengamana na mapalano
ga Nnoongo ababi Awabito,
kupala butukombole mu
dunia jenje mbaja ja ngoe.
5 Ku Nnoongo kube
nikibumo changapela na
changapela! Unhyo.

Nhwalo Gwambone gumwe tu

6 Omongwa yene kingobu
kichokutu kipetite, namang-
weto mannekite Nnoongo
ojwankemite ku upeele gwa
Kilisto, nkengamanga gonge
nhwalo gwambone.
7 Nambu ubije Nhwalo
Gwambone gonge. Nambu
nonge yene magambu
babi bandu abankolobana,
bandu abapala kugalam-
buya Nhwalo Gwambone
gwa Kilisto.
8 Nambu, anda mundu
kati jito andaje mpakachi
kuboke kumbengu, akan-
tangachila nhwalo gonge na
gwangabe tela na gwago
ogutuntangachila twenga,
jwenio Nnoongo ammeki
nhwilo!
9 Anda panalonge-
laga, ngoe nonge ka-
bele, anda mundu jwajoa
antangachilanga nhwalo
gonge gwangabe tela na
gwago ogumapokile, jwenio
Nnoongo ammeke nhwilo!
10 Genia nonge kupala
nyeketeligwe nabene, na
bandu, andaje na Nnoongo?
Andaje bo, mbala naalalile
bandu? Anda ndei yene,
nenga kabi mbije napakachi
ba Kilisto ngu.

Lukemo lwa Paulo kube ndundame

11 Akalongo, mbala
mmanyange kube Nhwalo
Gwambone gwago ogunun-
tangachila gola ngiti nhwalo
gu kimunduje.
12 Nenga nupokije kuboka
kwa mundu, wala moligwije
na mundu. Nambu Yesu
Kilisto mwene nga ojwan-
hekulile.
13 Ngannyoanga panakiba
nakatama kalakala ku
kengama dini ja Kiyahudi,
pinikipoteka kikuta cha
bandu ba Nnoongo abun-
hwamini Kilisto nu kupala
kukijomola.
14 Elo, nenga nganapetanga
Akayahudi ajingi akakola
kilambo ajango ba malenga
gango mu ukengama dini
ja Kiyahudi, ngangachana
muno kagakamula maboulo
ga akananhota bito.
15 Nambu Nnoongo,
kwa gwambone gwakwe,
ngambambula tango nu

kubelekwaje, ngangema
nammegelele.
16 Kingobu tu panhekulila
Mwana jwakwe kupala
ndangache Nhwalo gwakwe
gwa Mbone kwa bandu
banga Akayahudi, nabutak-
ije konya mawacho kwa
bandu,
17 tangu nukujendaje
Kuyelusalemu kwa achan-
dundame abakiba tangu
nenga kubeje nandundame.
Nganyenda oti kunkoa gwa
Kualabia, kibokachapenia
ngambuja kabele kukilambo
chuku Damasko.
18 Kuboka pa yaka
itatu, penia nganyenda
Kuyelusalemu kubonan-
gana na Kefa*, ngandama
kachakwe machoba komi nu
nhwano.
19 Kwenio nabonangitije
achandundame bange ila
Yakobo, nnunu gwa Nng-
wana ana Yesu.
20 Ganunhwandikilanga
gano Nnoongo amanyi,
nonge uwangije.
21 Kubokapenia nganyenda
muilambo ya Silia na Kilikia.
22 Kingobu chenie, nakiba
namanyakineje ni kikuta
cha bandu abunhwamini
Kilisto bikilambo chu
Kuyudea.
23 Echibajoine chache tu
bandu bange chabalenga,
“Mundu ojwatupoteka jola,
ngoe atangacha imani ujaje
ejapala jakajendekeje.”
24 Penia bandu nga-
bankolea Nnoongo kwa
magambu gango nenga.

2

Paulo na achandundame bange

1 Kuboka pa yaaka komi
na ncheche, nganyenda ka-
bele Kuyelusalemu pamwe
na Banaba, uyo nganan-
tola Tito ngutube pamwe na-
nenga.
2 Kujenda kwango kukiba
andi apanaya Nnoongo.
Ni pikitamo cha ntemela
kwenio Kuyelusalemu
nganalengelanga akiilon-
goi Nhwalo Gwambone
ogunutangacha kwa bandu
banga Akayahudi. Ngan-
denda yene magambu kwa
liengo lyango elinakiba
ngamwile na lyale elingamu
ngoe, lyakabe liengo lya
jagije.
3 Nnyango Tito jwombe
aganukube Mgiliki, bankingi-
likije kuinigwa,
4 iganukube pakiba na
bandu bange abanhyobale
Yesu bu uwangi abapala
ainigwe. Bandu benia
ngabajingi kwito ku kala-
muka kupala kuingakia
agabwa jitubinajo ku kulon-
dana na Yesu Kilisto, kupala
bututendi takabanda.
5 Tapenekiingije malobe
gabe napachokuje kupala
Nhwalo Gwambone uigale
namangweto machoba goa.
6 Nambu bandu benia
ijoinika kube akiilongoi
anda kweli bakiba nyenie
andaje nyenieje, kwale,
gambu Nnoongo kuhuku-
muje ilebe ibonekana panja

* **1:18** Kukigiliki “Petulo.”

akiilongoi benia bamolite
kilebeje.
7 Nambu echibamanyi,
kutenda Nnoongo angin-
gite kutangacha Nhwalo
Gwambone kwa bandu
banga Akayahudi anda
nyenie Petulo apakiba
akingigwe kutangacha
Nhwalo Gwambone kwa
Akayahudi.
8 Gambu jwajo ojwan-
hwotwiye Petulo kube
ndundame kwa Akayahudi
abainigwe, nga ojwan-
hotwiye nanenga uyo kube
nandundame kwa bandu
banga Akayahudi.
9 Yakobo na Kefa na
Yohana, ababonekana kube
akiilongoi akakolongwa,
ngabamanya kube Nnoongo
kwa gwambone gwakwe,
ngambe liengo lyenie yene
ngubutupe nkono nenga na
Banaba, ibe kiingi chukube
pamwe. Twenga tupaligwa
tukakamu maengo kati ja
bandu ba ilambo yenge na
angweto kati ja Akayahudi.
10 Nambu ngubutujopa
kilebe chimwe, taagabale
akaocho abanhyobalela Yesu
ba Kuyelusalemu, kilebe
chenie nginikikachanakia
muno kukibegelela.

Paulo ankelebuya Kefa Kuantiolia

11 Nambu Kefa apaika
Kuantiokia ngandaukana
nakwe pukongolou gambu
akapaligwa kuhukumigwa.
12 Kalakala Kefa akiba
alya pamwe na bandu
banga Akayahudi nambu
pabaika bandu abakingigwe
na Yakobo ngakotoka kulye
pamwe na bandu banga
Akayahudi kukujogopa
kikuta chenie echikikiba
chakapala bandu bainigwe.
13 Ata Akayahudi bange
ngabannonda Kefa kuki-
tenda kube bambone ati
Banaba uyo ngatoligwa
nangweto kukitenda kube
jwambone.
14 Pinikibona kijemo
chabe kube changakipola
mu kweli ja Nhwalo
Gwambone, nganannenge
Kefa nnongi ja bandu
boa, “Iganukube mwenga
Mayahudi, ntama anda
bandu banga Akayahudi
na mmi andi Mayahudije!
Nhwotobo, kujiga kak-
wajalila bandu banga
Akayahudi kutama andi
Akayahudi?”

Akayahudi na bandu banga Akayahudi bakom-boligwa kwa lihyobalelo

15 Twenga Takayahudi
kukubelekwa, ngiti andi
bandu banga Akayahudije,
“Abakemigwa akabaja”.
16 Nambu, tumanyi kube
mundu kuotoje kubekigwa
kube jwambone nnongi
ja Nnoongo kukengama
Malagilo ga Musa, nambu tu
kukunhwamini Yesu Kilisto.
Na twe uyo tunhwamini
Yesu Kilisto ibe tupate
kubekigwa kube tambone
kwa ndela ja kuamini
kwito kwa Kilisto, ngati
kukengama Malagilo ga
Musaje. Magambu abije
mundu ojwapakubekigwa

kube jwambone nnongi
ja Nnoongo kukengama
Malagilo ga Musa.
17 Andatujiga kupalapala
tubekigwe tambone nnongi
ja Nnoongo kwa kulondana
na Kilisto twe tubonekana
tubi na malemwa, bo, kilebe
chenje kibi na mana kube
Kilisto ajambuki tutendi
mabaja? Napachokuje!
18 Nganhalabia ndela
jikuhyobale Malagilo. Anda
ngoe nyiga kuchenga kabele,
monekana nenga nabaja.
19 Gambu, kukengama
Malagilo genia, nenga
nhwile, Malagilo gene
gangomite, mbate kulama
kwa magambu ga Nnoongo.
Nenga ngomigwe pamwe na
Kilisto panchalaba,
20 ngoe mbi kulama,
nambu neje kabele nanama,
nambu Kilisto atama nkati
jango. Kulama kongo oku-
nama kummele ngoe nama
kuimani, imani mu Mwana
jwa Nnoongo ojwambaile na
ngauboya bwomi gwakwe
kwa magambu gango nenga.
21 Ne nganaje upeele gu
Nnoongo. Anda mundu
abekigwa kube jwambone
nnongi ja Nnoongo kun-
dela ja kulenganakia Malag-
ilo ga Musa, mmanya, Kilisto
akawe jagi!

3

Lihyobalelo andaje Malagilo ga Musa

1 Mangweto bandu buku
Galatia, makamajinga
muno! Bannogangite
beneke? Nhwalo gwa
kubambigwa kwa Yesu
Kilisto ngulanduligwa kipola
nnongi jinu.
2 Mbala manye kilebe
chimwe tu kuboke kwinu.
Bo, ngampokelanga Uhuke
jwa Nnoongo kwa mag-
ambu ga kulenganakia
kwa Malagilo ga Musa
andaje kwa magambu ga
kugajoa nu kuamini Nhwalo
Gwambone?
3 Bo, mangwetomwe
makamajinga yenela?
Mangweto ngantumbulanga
Nuhuke jwa Nnoongo, bo,
ngoe mpalanga kujomolela
kwa makakala ginu ga
mmele?
4 Bo, malola goa agam-
patite gakiba gajagi? Kubeje!
5 Bo, Nnoongo ampeganga
Uhuke gwakwe kulaya ikobo
panakati jinu nkita kwa
magambu gukulenganakia
agapaligwa Mumalagilo ga
Musa, andaje kwa magambu
mujoa Nhwalo Gwambone
nu kuamini?
6 Nhwachanga minhalo
ja Ulaimu, andi pagalenga
Majandiko ga Chwapi,
“Nganhyobalela Nnoongo,
magambu gu kuhyobalela
kwakwe Nnoongo ngam-
mona kube jwambone
nnongi jakwe.”
7 Ngoche, mmanyanga
kube kibelei cha Ulaimu nga
bandu abakweti imani.
8 Tango lolo Majandiko ga
Chwapi ngagalaya kutenda
Nnoongo mababeka bandu
banga Akayahudi kube
bambone kwa ndela ja
imani. Na Majandiko ga

Chwapi ngagantangachi Ulaimu, Nhwalo Gwambone kulenga, “Kupete mwenga Nnoongo mabapa kindimba bandu ba kabila yoa ya padunia.”

9 Kuyene ababi na imani babi nikindimba pamwe na Ulaimu ojwaamine.

10 Nambu boa abakengama nu kulenganakia agapaligwa Mumalagilo ga Musa, babakubekigwa munhwilo na Nnoongo. Magambu, Majandiko ga Chwapi galenga, “Mundu jwajoa jwanga abaagala nu kulenganakia goa agaandikigwe mukitabu cha Majandiko ga Musa, babakubekigwa munhwilo na Nnoongo.”

11 Ngi kipola kube Malagilo ga Musa kuotwaje kummeka mundu kube jwambone nnongi ja Nnoongo, magambu, Majandiko galenga, “Jwajo tu ojwabonekana na Nnoongo kube jwambone kupete imani malama.”

12 Nambu Malagilo ga Musa kuotoje kujitenda kilebe imani. Nambu Majandiko galenga, “Mundu ojwalenganakia ilebe eipaligwa Mumalagilo ga Musa malama muilebe yenie.”

13 Kilisto ngatukola munhwilo gwa Malagilo ga Musa kukutola nhwilo gwenio kwa magambu gito twenga, Majandiko galenga, “Mundu jwajoa anda mmele gwake ukobakigwe munkongo abekigwe nhwilo na Nnoongo.”

14 Kilebe chenie kitendigwa kupala kindimba chapatite Ulaimu chaulukilange bandu banga Akayahudi kundela ja Yesu Kilisto, kupala kwa imani, tumpoke Uhuke jwa Chwapi ojwalagila Nnoongo.

Malagilo gabi telaje na Malagano

15 Makalongo, manannandanakia kuboke mu bwomi gwito gwa machoba goa. Kingobu bandu abele pabalagana kilebe nu kubeka uchaili, abeje mundu jwaotwi kualabia malagano genia andaje kujonjakea kilebe chenge.

16 Ngoe Nnoongo abekite lilagano kwa Ulaimu ni kibelei chakwe. Majandiko galenga ibeleije, kulenga bandu nduu, nambu jumwe, “kibelei,” mana gakwe mundu jumwetu, ojwakonda, Kilisto.

17 Chambala kulenga nga chenje, Nnoongo abekite lilagano na Ulaimu nu kulagana maligooya. Malagilo ga Musa ngagaika kwa yaaka mia ncheche na makomi matatu kubokapa genia, yene Malagilo kuotwaje kulialabia lilagano lyenie kupala kuliboya.

18 Magambu, anda hupo ja Nnoongo iboke Mumalagilo, kuotwaje kuboke mu malagano. Nambu Nnoongo akalagana kumpe hupo yenie Ulaimu.

19 Malagilo genia gakiba
gukutende nike? Gabekigwa
kupala kulaya ubaja nga
nike, mpaka apapakuika
kibelei ju Ulaimu, ojwala-
gana na Nnoongo. Malagilo
ga Musa galetigwa na
akapakachi kuboka kum-
bengu, kwa ndela ja mundu
nchikachani.
20 Nambu nchikachani ku-
paligwaje andaibi kilebe ch-
ene cha mundu jumwetu, na
Nnoongo nga jumwe.

Pagapala Malagilo

21 Bo, Malagilo ga Musa
kanana na lilagano lya
Nnoongo? Napachokuje!
Gambu, ikabi kubekigwa
kwa Malagilo gaotwi kape
bandu bwomi, penia,
kila mundu kabi aotwi
kubekigwa kube jwambone
nnongi ja Nnoongo kwa
ndela ja Malagilo.
22 Nambu yeneje, Ma-
jandiko Gachwapi galengite
kube dunia joa jibi mu-
makakala ga mabaja, na
yene, Nnoongo balengenikie
lilagano elyabekite, kukun-
hwamini Yesu Kilisto.
23 Tango nu kuikaje
imani, Malagilo ga Musa
ngugutubeka tube taka-
pungwa, takalendela imani
jenie jiekuligwe.
24 Malagilo genia gakiba
andi aleli bito mpaka apaika
Kilisto, ibe kwa ndela ja
imani tubekigwe tambone
nnongi ja Nnoongo.
25 Magambu imani jiike
pamba, twenga tubije kabele
mumaboulo ga akaleli.
26 Ku ndela ja imani,
mangweto mmoa nga mak-
inangota ba Nnoongo kwa
kulondana na Yesu Kilisto.
27 Mangweto mmoa mam-
matichigwe ngannondana
na Kilisto kupala nnandane
na Kilisto.
28 Yene, ilekinije kati ja
Nhyahudi na Mgiliki andaje
mmanda na mundu ojwabi
agabwa andaje munulome
nu munkege. Mmoa mmi
kilebe chimwe kwa kulon-
dana na Yesu Kilisto.
29 Andaibi mangweto ma-
bandu ba Kilisto, nga ibelei
ya Ulaimu, mampokela
lilagano lya Nnoongo.

4

1 Nambu nenga nonge
yene, nnichi, andabi tango
mwana ilekinije na mmanda
iganukube ilebe yoa yakwe.
2 Kingobu chenie choa abi
mumaboko ga akalenda na
akaleli mpaka kingobu chik-
ibekigwe na awamundu.
3 Uyo na twe apatakiba
takanangota, takiba taka-
banda mumakakala gi ib-
webwe eitawala dunia.
4 Nambu kingobu
chekipaligwa pikilenganila,
Nnoongo ngankinga Mwana
jwakwe jwabelwike nu
munkege, ngatama tela na
malagilo,
5 kupala kakola ababi Mu-
malagilo, tube ingota ya
Nnoongo.
6 Magambu mangweto
ngi ingota yakwe, Nnoongo
ankingite Uhuke jwa Mwana
gwakwe mumyojo jinu,

Uhuke ojwaguta “Aba,” yani
“Awawa.”
7 Mwenga mabandaje
kabele, nambu mamwana.
Andammi mamwana,
mampokela yoa Nnoongo
eyaibekile ingota yakwe.

Mbwele ja Paulo kwa Akagalatia

8 Lolo mummanyije
Nnoongo na yene mak-
ibanga makabanda bi
milongo ejikiba milongo
jakwelije.
9 Nambu ngoe, mummanyi
Nnoongo, andaje tulenge
mmanyikana na Nnoongo,
nhwotolangabo kubuja
ku ibwebwe iocho yanga
makakala kube makabanda
babe kabele?
10 Mmi tango makaagabala
mipapala ja lichoba, myei na
ibole na yaka!
11 Mbwele pangaje liengo
elingamwile kwinu mang-
weto ngi liengo lyajagi!
12 Akalongo, nannyopanga
mmagange andi nenga, ne
mbi andi mangweto. Un-
emwitije ubaja gwagwoa.
13 Mmanyi kube kitamwe
chamina nga echikimmeka
nantangachilange Nhwalo
Gwambone kukutumbula.
14 Pamwe na genia,
kingobu chache mamem-
bwije wala manganitije
magambu gwa kulegeleka
kwango iganukube kitamwe
chamina kimmekite ukomo,
nambu ngumbokelanga andi
napakachi ba Nnoongo
kuboka kumbengu, andi
Yesu Kilisto mwene.
15 Ngamme makaalala
mojo, ngoe kupiti nike?
Nenga njalakicha yene
kingobu chache kabi
makaotwi ata kuboya mio
ginu nu kumbe nenga.
16 Bo, ngoe mbi nan-
gondwa binu kwa magambu
gu kunnengelanga kweli?
17 Bandu benia biki-
layanga kube bunhwagabala
mangweto, nambu mawa-
cho gabe gambonije. Ba-
palanga kunekania nanenga
bampala mangweto myojo
jinu jakengame bombe.
18 Kweli kilebe chambone
machoba goa myojo jinu
kuagabala ilebe yambone,
ngiti pambe pamwe na-
mangweto tuje.
19 Makinangota bango,
andi pibi munkege pibinia
kingobu cha kukikombola
mwana, nenga naga uyo
magambu ginu mangweto
mpaka Kilisto abombigwe
nkati jinu.
20 Mbaya nakabi pamwe
na mangweto ngoe, kabi
nongi kukaleje kwinu! Mag-
ambu mbi na mbwele muno
na mangweto!

Kulandanakia kwa Hagali na Sala

21 Unengelange, mang-
weto mampalanga kutawaligwa
na Malagilo ga Musa, bo,
nnyoine apagalenga Malag-
ilo?
22 Iandikigwe Mumalagilo
ga Musa kutenda Ulaimu
akiba na ingota ibele, jumwe
kwa munkege mmanda,
jonge kwa munkege jwabi
agabwa.

23 Munkege mmanda
ngabelekwa kwa mmele,
nu munkege jwabi agabwa,
kuboke mulilagano lya
Nnoongo.
24 Ilebe yene ikiba ikulan-
danakia, akina mama benia
abele nga kulandanakia
kwa malagano mabele,
lyukutumbula nga lyale
elitendigwa kukitombi cha
Sinai, mpakachi jwakwe
nga Hagali, ingota yakwe
ibelekwa muubanda.
25 Hagali andi kitombi cha
Sinai echikibi kukilambo cha
Alabia, nga andi Yelusalemu
ja ngoe, ejibi jubanda
pamwe na bandu bakwe.
26 Nambu Yelusalemu ju
kunani kumbengu ngi kil-
ambo chikibi agabwa, che-
nie nga amabito.
27 Gambu iandikigwe Mu-
majandiko ga Chwapi ku-
lenga,
“Nhwala mojo, mwenga
mammi mantonga,
ntondobeye lilobe kululuta
mwe mangapoto
mwana,
gambu ingota ya jwajo
ojwalekigwe ibi ndu,
kupeta ya jwajo ojwabi
nanalome.”
28 Ngoe, makalongo,
mangweto nga ingota
ya Nnoongo kuboke mu
lilagano lyakwe andi pakiba
Isaka.
29 Nambu andi machoba
gaga mwana jwabelwike
kwa ndela ujaje ja mmele,
apampoteka mwana jwa-
belwike kwa makakala
ga Uhuke jwa Nnoongo,
unyaela na machoba ganga.
30 Nambu Majandiko
ga Chwapi galenga bole?
Galenga, “Kabenga akege
abanda pamwe na mwana
jwabe, magambu mwana
jwa mmanda kulichije
pamwe na mwana jwa
munkege jwabi agabwa.”
31 Yene, akalongo, twenga
nga ingota ya mmandaje
nambu ya munkege ojwabi
agabwa.

5

Nng'oyange agabwa jinu

1 Kilisto ngatupe agabwa,
ngapala tubenajo agabwa.
Nnyemange mahaa maka-
jeketeje kabe kube mu
kingolingoli chiubanda.
2 Mpenekiange! Ne
Napaulo nanongela na-
mangweto! Anda nnyeketi
kuinigwa, Kilisto abakube
kilebe chambonije kwinu.
3 Nonge kabele kipola,
kila mundu jwajeketela
kuinigwa apaligwa akamu
Malagilo ga Musa goa.
4 Anda nnende kubekigwa
kube mambone kwa ndela
ja Malagilo, mmanya mmi
kutaali na Kilisto, mmi panja
ja upeele gwa Nnoongo.
5 Nambu twenga, tulolela
kukuhyobale kwa makakala
gu Uhuke jwa Chwapi
tubekigwe kube tambone
nnongi ja Nnoongo kupete
imani.
6 Magambu andaibi tu-
londine na Yesu Kilisto,
kuinigwa andaje pan-
gainigwa kilebeje, cham-
bone nga imani ejikamu
maengo kwa mapalano.

7 Majendo ginu gak-
iba gambone! Bene
abankolobine ukengama
kweli?
8 Jwajambukia kile chenie
Nnoongoje, ojwankeman-
gite.
9 “Amila njoko jiotwi ku-
umula unga gwoa!”
10 Magambu gukulondana
na Angwana, nhyobale kube
mangweto mmegangaje
na mawacho gangabe tela
nanenga. Kabe jwajoa
ojwapa kunkolobana ati-
ikabi meneke abakuhuku-
migwa na Nnoongo.
11 Na kwango nenga,
makalongo, anda tango
nakatangacha kube kuinigwa
kilebe chambone, kwa nike,
tango nakapotekigwa? Anda
ikabi yene, matangacho
gango nhwalo gwa nchalaba
gwa Kilisto kabi gabekitije
bandu kuchimwa.
12 Kabe angweto abankolobana,
kabi bikibekite mbende
bene!
13 Mangweto makalongo,
ngankemigwa mmegange
agabwa. Nambu agabwa
jenie jakabe kikopakeyoje
chu kulongaleigwa na tama
mbaja ja mmeleje, nambu
mpaligwa kubegelelana kwa
mapalano.
14 Gambu Malagilo ga
Musa goa galenganakia
mukamu amuli jenje jimwe,
“Mumpale nndamya nnyinu
andi pimikipala mmene.”
15 Nambu andaibi nnu-
mana nu kumemenana andi
inyama, mmaganga maha
makaika komanaje mang-
weto jika!

Bwomi gwa Uhuke jwa Nnoongo ulekine na gwa tama mbaja

16 Nonge yene, kutama
kwinu kulongaleigwe nu
Uhuke jwa Nnoongo, na-
mangweto mikengamangaje
tama ja mmele.
17 Magambu tama ya
mmele ejibi nkati jinu
kanana na papala Uhuke
jwa Nnoongo, nukupala
kwa Uhuke jwa Nnoongo
kanana na tama ya mmele
ejibi nkati jinu. Ilebe
yene ibele kuchikichanaje,
kuyene anda nnongaleigwe
na Uhuke jwa Nnoongo
nkamulangaje agampala
mmene mangweto.
18 Anda nnongaleigwa na
Uhuke, mmanya, mmije
kabe Mumalagilo.
19 Itendwa ya mmele
imanyikine, ngayenje,
ngongola na malaya na
kupunganikwa,
20 kugongalela inyepe na
uwabe na ungondwa na
bulwa na bwiu na lilaka na
chojo na mitau na kupwi-
likana,
21 lwina na kulobela na
kulya na ilebe yenge anda
yenje. Nankelebuya kabele
andi apanakelebuya, bandu
abakamu ilebe anda yenje
bajingalangaje mukingwana
cha Nnoongo.
22 Nambu mundu ojwa-
longaleigwa na Uhuke jwa
Nnoongo aba na, mapalano
na kuala mojo na tengela na
kuimbalila na gwambone na
kina nu kuaminika,

23 kulita na kachoko.
Gabije malagilo agaotola
kana ilebe yene.
24 Baba ababi na Yesu
Kilisto bijibambite mibele
jabe pamwe na mawacho
gabe na tama mbaja yoa eik-
iba nkati jabe.
25 Anda tutamite kuku-
jangatigwa ni Uhuke jwa
Nnoongo, tukengame ulon-
goi gwakwe.
26 Takalokalokaje, tak-
abe na nnomuje wala
kubonelana bwiu.

6

*Tuimbalilane nu kujan-
gatana*

1 Akalongo anda mamweni
mundu jwajoa ojwalemwite,
mangweto mannongoleigwa
na Uhuke jwa Nnoongo
mankelebuye mundu jwe-
nio aileke itendwa yene,
munkelebuyanga nambu
kwanga ukale, kongo mmi
maha makaikaje kulon-
doligwa mmene.
2 Mpotolelane miigo jinu
na kwa ndela jene mpakaga-
jali malagilo ga Kilisto.
3 Mundu anda akipemele
kube kilebe na kongo
kilebije, jwenio akikoloya
mwene.
4 Nambu kila mundu
na akiingikiye oti mwene
itendwa yakwe. Anda ibi
yambone, aotwile kukilum-
balila ku ilebe yakamwile
panga kilandanakia na
mundu jonge.
5 Gambu kila mundu
mapotola nhwigo gwakwe
mwene.
6 Ababoligwa lilobe lya
Nnoongo bapaligwa kabag-
ulila akaboli babe ilebe yoa
yambone yabakweti.
7 Makakoloigwaje,
Nnoongo kubekigwaje
nhwenyo. Echapandite
mundu ngucho echapaku-
una.
8 Mundu jwapanda
nukualalila mu tama mbaja
ya mmele, mauna ubaja
mwenio, nambu anda apan-
dite mu kunhwalalila Uhuke
jwa Nnoongo, mauna bwomi
gwa machoba goa pangapela
kuboke mu Uhuke.
9 Takatotakeje kutenda
gambone, magambu anda
tulegalekaje kingobu maki-
ika chukuuna mauno.
10 Yene, putukola kingobu,
tatendelange gambone
bandu boa, muno akalongo
abaamine.

*Maboulo gu kujomolela
na kapatanga abali*

11 Nnolange panhandike
kwa nembo ngolongolo, ku-
luboko lwango namwene.
12 Abapalanga kubonekana
bambone kwa ilebe
ya mmele nga abapala
kunkingilikia mangweto
nhwinigwe. Batendanga
yene kukilebe chimwe
tu, bakaika kupotekigwa
benekangwetoje magambu
ga nchalaba gwa Kilisto.
13 Magambu, bene
angweto abainigwe babika-
muje malagilo, bam-
palanga nhwinigwe angweto
balokeloke chache chiki-
tendigwe mumibele jinu.

14 Nambu nenga nokelokeje
ngu kilebe chachoa nambu
chimwe tu nchalaba gwa
Nngwana gwito Yesu Kilisto,
magambu kwa ndela ja
nchalaba gwenio bwomi
gwa bandu ba padunia
joa bawile kwango, na-
nenga nhwile magambu
gwa bwomi gwa bandu ba
padunia.
15 Kuinigwa andaje gwan-
gainigwa kilebe chambonije,
chambone kube melwike ka-
bele.
16 Bandu abakengamanga
ndela jenje najopelanga ten-
gela na kia, uyo tengela na
kia Kuisilaeli bandu ababi
ba Nnoongo.
17 Ngoe mundu jwajoa
akanjumbuyaje kabele, mag-
ambu mabalilo gangweti
mummeli gwango gambu
nenga napakachi ba Yesu.
18 Makalongo, nannumbi-
langa upeele gwa Nngwana
jwito Yesu Kilisto nu ube
mumyojo jinu. Unhyo.

Balua ja Paulo kwa Akaefeso Kilongoi

Balua kwa Akaefeso jiandikigwa kingobu chimwe na balua ja Akakolosai chaka cha 60 kuboka pukubelekwa Kilisto. Nhwandiki akilenga mwene kutenda nga ndundame Paulo (Lipungu lya 1:1). Akachomi ajingi bajekatile kutenda Paulo baandakila Akaefeso iganukube yalamu yakwe ibonakineje mwenio nambu ibonekana mubalua ja Akakolosai. Magambu genia ngipaligwa jitindile mumakanicha goa ga nkoa gwenio. Uyo Paulo alengite ajiandika balua jenie pakiba mukipungo (Lipungu lya 3:1, 4:1, na 6:20). Paulo ngampeleke balua Tikiko ku nhwalo gwa mwanja gwakwe gukutyangi kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Efeso (Lipungu lya 6:21-22).

Efeso, ikiba kilambo kikolongwa na boma jutawala gwa Loma munkoa gwa Asia njoko. Ku Efeso ikiba kilambo chikimanyakine muno kitembe nnoongo munkege ojwakemigwa Atemi jwa Akagiliki (Itendwa 19:23-31). Kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Efeso ngabatumbu kwa makakala, kuboka penia ngababe banga makakala gambu gukotoka kumpala Kilisto andi pukutumbula (Kuekuligwa 2:1-7).

Paulo nusu ja balua jakwe alanduli Nnoongo pabapambwi bandu bakwe na kakombola angweto kuboke mumabaja gabe kupete Yesu Kilisto. Ngabeka kilandanakio kati ja kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto na mmele, na Kilisto nga mutwe gwa mmele gwenio na alandanaki nyumba na Kilisto kube liganga likolongwa li pikimbetule lya nyumba jenie. Mu nusu jakwe ja pili jikitabu Paulo abekite ulongoi pipaligwa kutama kwa bandu abunhwamini Kilisto.

Agabi mukitabu

- Paulo akilenga mwene na kapata abali bandu buku Efeso (Lipungu lya 1:1-2).
- Alanduli pikibi kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto pabalondigwe na Kilisto (Lipungu lya 1:3-3:21).
- Kabe Paulo aandike pabapaligwa kutama bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 4:1-6:20).
- Paulo ajomole balua jakwe kwa kalumbi kindimba (Lipungu lya 6:21-24).

1 Ne nana Paulo, nandundame ba Yesu Kilisto kwa mapalano ga Nnoongo. Nunhwandikila mangweto mabandu ba Nnoongo kwenio ku Efeso, manhwaminike mu kulondana na Yesu Kilisto.

2 Nannyopelanga upeele na tengela kuboka ku

Nnoongo Awawa bito na
kwa Nngwana Yesu Kilisto.

Kindimba kuboka kwa Kilisto

3 Akoliigwe Nnoongo
Awawa ba Angwana bito
ana Yesu Kilisto! Magambu,
mu kulondana kwito na
Kilisto kukutupe indimba
yoa eiboka kumbengu
kupete Uhuke jwa Chwapi.
4 Tango nu kupanganiaje
dunia, Nnoongo ngatupam-
bula tube bakwe mu kulon-
dana na Kilisto kupala tube
chwapi na tanga malemwa
nnongi jakwe. Kwa maga-
mbu ga mapalano gabe,
5 Nnoongo ngatupambu
nu kupangania kutumbu
lolo kutubeka tube ingota
yakwe mwene kwa ndela ja
Yesu Kilisto. Kwa laa jakwe
nu kupala kwakwe mwene.
6 Yene tunnumbe Nnoongo
magambu ga gwambone
gwakwe gukuomongwa
gambu atupile Mwana
jwakwe jwampala abe hupo
yangalepa!
7 Gambu kwa myai
jakwe Kilisto Nnoongo
atukombwile, yani mabaja
gito galekekeigwe. Yene
gwambone nkolongwa gwa
Nnoongo,
8 atupi ndu muno! Mag-
ambu ga malango nu ku-
manya kwakwe kwoa,
9 Nnoongo ngakamwa
chache chakipai mwene,
ngatubeka tumanye nhwalo
gwakwe ogugukiite, gwenio
ukiba ubekigwe kubegelela
ku ndela ja Kilisto.
10 Nhwalo gwenio kabi
aulenganakie kukingobu
chabekite mwene, kongola
ipanganigwa yoa pamwe,
ilebe yukumbengu na
padunia, kubeka mukinala
cha Kilisto.
11 Mu kulondana na
Kilisto, twenga atuchagwi
kube bandu bakwe andi
papai Nnoongo, alen-
ganakia kila kilebe kukupala
kwakwe mwene kutumbu
lolo.
12 Twenga tatulongalile
kunhwamini Kilisto tu-
paligwa kukilumbalila
kibumo cha Nnoongo!
13 Namangweto uyo mmi
mabandu ba Nnoongo,
pumujoa nhwalo gwa kweli
yani Nhwalo Gwambone
ogunnetila ukomboi, mang-
weto uyo ngumunhwamini
Kilisto, Nnoongo kuku-
laya kutenda mangweto
nga bakwe, ngammekanga
muuli gwakwe kukumpe-
ganga Uhuke jwa Chwapi
ojwatulagila.
14 Uhuke jwa Chwapi jwe-
nio nga poni kulaya ku-
tenda matupokela chache
chatulagile Nnoongo agabal-
agila bandu bakwe, ilebe
yene itulenge kweli kube
Nnoongo mabakombolanga
boa ababi bakwe. Tukilum-
balile kibumo chakwe!

Paulo annumba Nnoongo

15 Kwa magambu genia,
kuboke apanajoa imani jinu
kwa Nngwana Yesu na ma-
palano ginu kwa bandu ba
Nnoongo,

16 ngotwikije ngu kunnumba Nnoongo kwa magambu ginu. Nankombakelanga mu kugongalela kwango,
17 kupala Nnoongo jwa Nngwana gwito Yesu Kilisto, Awawa bina kibumo, bampegange Uhuke jwabe ojwapakumpe mme na malango nu kunhweku Nnoongo kupala mummanye.
18 Nannyopa Nnoongo ajieku myojo jinu jioto kulola lumuli lwakwe, nhwoto kulimanya lihyobalelo elyankemile nu kumanya kibumo nduu chi kindimba chabalagi kape bandu ba Nnoongo,
19 nu kumanya uwecho gwakwe nkolongwa muno kwa magambu gito twenga tatuamini. Uwecho gukamu liengo nkati jito nga tela na makakala makolongwa muno,
20 makakala ganga ngu ugaga agunhyoya Kilisto kuboka kwa abawile, ngantamika kingonu chakwe cha kalelo chu kumbengu.
21 Kwenio, Kilisto atawala kila kinala, makakala ni kingwana, liina lyakwe likolongwa ku dunia jenje na ejipakuika.
22 Nnoongo abekite ilebe yoa mumaboko gakwe, nu kumpambula Kilisto jwatawala kila kilebe, abe mutwe ku bandu boa abunhwamini Kilisto,
23 benia nga mmele gwa Kilisto, mmele gwenio gunnimbia Kilisto na Kilisto nga ojwalenganikia ilebe yoa kila paali.

2

Kuboka mukiu nu kujingi mubwomi

1 Mangwetomwe makiba nhwilangite muhuke gambu ga malemwa na mabaja ginu.
2 Kingobu chache matamanga kengama ndela mbaja ja nnema gongo, makannyali ntawala ju michepela juna makakala gu kunani kamaunde, jwenio ojwabatawala bandu ngoe banga nnyali Nnoongo.
3 Na twe tuboa takiba andi benia, ngututama ukengama tama jito mbaja ja mmele ja dunia nu ukamwa ile eipala mibele jito na malango gito. Twenga uyo tatama andi angweto, tukapaligwa kupata hukumu ja Nnoongo.
4 Nambu Nnoongo juna kia muno. Ngatupala kwa mapalano makolongwa,
5 iganukube takiba tuwile mukihuke kwa magambu ga mabaja, ngatutenda kube tammomi pamwe na Kilisto. Gwambone nkolongwa gwa Nnoongo mangweto nkoligwe.
6 Mukube pamwe na Yesu Kilisto, Nnoongo ngatuyoya pamwe na jwenio, ngatubeka tutame pamwe nakwe kumbengu.
7 Atenda genia kupala kulaya ku ibelei yoa ipakuika

gwambone gwakwe nkolongwa gukuomongwa gwenio aulaite kwito mukulondana kwito na Kilisto Yesu.
8 Magambu, kwa gwambone gwa Nnoongo nkomboligwe kwa ndela ja imani. Kile chenie ngiti magambu ga kachana kwinuje, nambu hupo ya Nnoongo.
9 Ngiti kiboke muitendwa yinuje, mundu akalokelokeje kilebe.
10 Nnoongo atutei andi putubile, kukulondana na Kilisto Yesu, Nnoongo ngatupangana kupala tutame ku itendwa yambone eyatupanganakia tutende.

Kube pamwe mu Kilisto

11 Nkombakelange pamakiba kalakala mangweto mammi mabandu banga Akayahudi mankemigwa, mangainigwa, na Akayahudi, abikikema, abainigwe, kwa magambu ga chache chibatendanga mumibele jabe kwa maboko kulaya kutenda nga bandu ba Nnoongo.
12 Kalakala mangweto matamanga panga Kilisto, makiba panja ja lungolo lwa Isilaeli, makiba makamageni na makibangaje na paali papoa mu lilagano elyalagila Nnoongo. Makibanga panga lihyobalelo andi bandu bangammanya Nnoongo pannema pano.
13 Nambu ngoe, ku kulondana na Yesu Kilisto, mangwetu mamakibanga kutaali kalakala, mmekigwe papipi na Nnoongo pokaligwe ku ndela ja myai ja Kilisto.
14 Gambu Kilisto mwene atuletile tengela kwa kabeka Akayahudi na bandu banga Ayahudi kube lungolo lumwe. Ku mmele gwakwe mwene ngabomola lipamanda libalekania na kabeka kube angondwa.
15 Ngaboya malagilo ga Akayahudi pamwe na maboulo gakwe. Kupala kuboke bandu banga Akayahudi na Akayahudi babe kilebe chimwe mukulondana na Kilisto nu kuleta tengela.
16 Ku kiu chakwe, Kilisto ngaboya ungondwa gwabe, kwa nchalaba gwakwe ngaibeka pamwe ikuta ibena ku mmele gumwe na kachikachana na Nnoongo.
17 Kilisto ngaika ngatangacha Nhwalo Gwambone gwa tengela ku bandu boa, mangweto mabandu banga Akayahudi mammi kutaali na Nnoongo, nu uyo kwa Akayahudi abakiba papipi na Nnoongo.
18 Yene, kwa ndela jakwe, twenga tuboa tajendele Awawa kundela ju Uhuke jwa Chwapi ujwajo jumwe.
19 Kuyene mangweto makagenije kabele, kabe mabandu ba panjaje. Mangweto nga makakola kilambo pamwe na bandu ba Nnoongo uyo mabandu bu lungolo lwa Nnoongo.
20 Nchengigwe panani pi kijemo chikibekigwe na achandundame na akalon-

doli ba Nnoongo, jwombe
Kilisto Yesu mwene nga
libwe likolongwa likijemo.
21 Jwenio nga ojwalon-
dana nyumba joa nu
kujitenda jikole nu kube
nyumba Chwapi eji-
pangigwe kwa Angwana.
22 Mukulondana Kilisto,
mangweto pamwe na bange
boa nchengigwe pamwe
mmegange kitamo cha
Nnoongo kwa ndela ja
Uhuke jwakwe.

3

Liengo lya Paulo ku bandu banga Akayahudi

1 Magambu gwa genia, ne
Paulo, nandabigwe maga-
mbu ga kummegele Kilisto
Yesu na gambu gukuntan-
gachi mangweto mabandu
manga Akayahudi.
2 Kweli nnyoininge
kutenda Nnoongo, kwa
gwambone gwakwe,
ngangamuya liengo lende
nilikamule kwa magambu
ginu.
3 Nnoongo anhekulile
ilebe yakwe eikiite. Andi
pandumbwi kuandika ka-
choko,
4 namangweto andan-
chomangite malobe gango
mammanya panamanya
chili jenie ja Kilisto.
5 Lolo bandu bamanyije
chili jenie, nambu ngoe
Nnoongo bapi kumanya
achandundame na akalon-
doli bakwe bachwapi kwa
ndela ju Uhuke.
6 Chili jene nga jenje, ku
ndela ja Nhwalo Gwambone
gwa Yesu bandu banga
Akayahudi bapatanga
lipungu lyabe pamwe
na Akayahudi kuboke
mukindimba cha Nnoongo,
angweto uyo ipagwa ya
mmele ugwago, na angweto
uyo babi mulilagano ulyale
lyalagila Nnoongo ku ndela
ja Kilisto Yesu.
7 Nenga mekigwe kube
napakachi ba Nhwalo
Gwambone gwa Yesu Kilisto
kwa gwambone gwannyika
gwambi Nnoongo ku uwe-
cho gwakwe nkolongwa.
8 Nenga nachokochoko
kupeta bandu ba Nnoongo
boa, ata yene Nnoongo ambi
gwambone gwakwe, kupala
nantangachilange bandu
banga Akayahudi kindimba
cha Kilisto changapemeka,
9 kabe namulikilange
bandu boa balole kupala
kwa Nnoongo kukukiite
putendigwa. Nnoongo
ngaojwabi mpangani jwa
ilebe yoa ngaiya chili jenje
tango lolo,
10 kupala ngoe kupete
bandu boa abunhwamini
Kilisto, Nnoongo mabatenda
akakolongwa na akatawala
kumbengu bamanye kinala
chakwe pikibonekana kun-
dela nduu.
11 Nnoongo atenda nhwalo
gwenio tela na apapangite
pangapela genia atenda ku
ndela ja Yesu Kilisto Nng-
wana gwito.
12 Ku kulondana na Kilisto
na kunhwamini jwombe
twenga tuotwi kunnyendele
Nnoongo kongo tubi ndii

panga mbwele.
13 Kuyene, nanyopanga
makatopoka mwojoje mag-
ambu gu kupotekigwa
kwango kwa magambu ginu,
genia gabi kwa magambu gi
kibumo chinu.

Mapalano ga Kilisto

14 Kwa magambu ge-
nia, nakilikitila majugwa
Awawa,
15 jwabi kindumbutumbu
chi ingolo yoa pannema na
kumbengu.
16 Nannyopa Nnoongo,
kibumo chakwe pikibi
chukuomongwa, ampegange
uwecho ku Uhuke jwakwe,
nnimbange mumyojo jinu,
17 Kilisto atame mumyojo
jinu ku imani. Nanng'ongale
mmegange ni mikega ni
kijemo mulipalano lya
Nnoongo,
18 kupala mabandu
ba Nnoongo mmoa
mmanyange mapalano ga
Kilisto pagajoanika na
mapana nu kutandamala,
nu kola nu kunyolika.
19 Elo, milimanye lipalano
likolongwa lya Kilisto elipeta
malango goa, na mang-
weto mantwelela kindimba
tegatega ku ndela yoa andi
pabi Nnoongo.
20 Nnoongo kwa makakala
gakwe agakamu maengo
nkati jito baotwile kutenda
minhalo nduu muno kupeta
agutujopa andaje kuwacha.
21 Kibe kibumo ku
Nnoongo ku bandu boa
gambu ga kukikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto
na Kilisto Yesu mwene ku
ingobu yoa, machoba goa
pangapela! Unhyo.

4

Kulondana mumele gwa Kilisto

1 Ne nambi napungwa
kwa kabegelela Angwana,
nannyopanga ntamange
tela andi pankemigwe na
Nnoongo ntame.
2 Mmaganga mabandu ba
kunyenyepa, nuu na kuim-
balila. Kuimbililana mmene
makangweto kwa mapalano.
3 Nkachanange kugoya ku-
londana kwinu okuletigwa
nu Uhuke jwa Nnoongo kun-
dela ja tengela ejijimmeka
mme pamwe.
4 Kubi na mmele gumwe
gwa Kilisto nu Uhuke
jwa Chwapi, jumwe, anda
yene libi lihyobalelo limwe
lyankemi Nnoongo.
5 Kubi na Angwana
bamwe, imani jimwe nu
ubaticho gumwe,
6 kubi na Nnoongo jumwe
benia nga Awawa ba boa
abunhwamini Kilisto, benia
bakamwa maengo ku bandu
boa, na babi umyojo ja
bandu boa.
7 Kila mundu kati jito ap-
atite hupo kuboka Nnoongo
tela ni kipemo chatupi
Kilisto.
8 Anda pagalenga Ma-
jandiko,
“Apajenda kumbengu ku-
nani muno,
ngabalongalea pukongolou
nnongi ja bandu andi
bandu abapukaligwa

mateka kungondo
kulaya baotwile,

ngapanga hupo kubandu.”
9 Apilengigwa, “Ngajenda
kunani,” ibi na mana
nike? Mana gakwe yene,
pukutumbula ngaika mpaka
pae ja nnema.
10 Jwenio ojwauluka pan-
nema pano nga ojwajenda
kunani ku mbengu yoa ku-
pala autwelea nnema.
11 Nga ojwabapa bandu
hupo, bange ngababeka
babe achandundame,
bange akalondoli, bange
babe akatangacha Nhwalo
Gwambone, bange akachungi
na akaboli ba bandu abun-
hwamini Kilisto.
12 Atenda yene kupala
bapanganiki bandu ba
Nnoongo gambu ga liengo
likummele Kilisto kupala
kuchenga mmele gwa
Kilisto,
13 kuyene tuboa tuba pamwe
kile chimwe ku imani
nu kummanya Mwana
jwa Nnoongo penia tuba
tukomile nu kuika kulen-
ganila andi pabi Kilisto
mwene.
14 Tubeje kabe andi ingota,
nu kutoligwa na mawimbi
nu kugoloigwa na kila aina
ju upepo gwa maboulo
agaletigwa na bandu
buwangi kupala baoyange
bange kukalamuka.
15 Anda tulengaline ukweli
ku mwojo gwa mapalano
matujendekea komala muk-
ila kilebe kunhwiki Kilisto
ojwabi mutwe.
16 Mu ulongoi gwakwe,
ipagwa yoa ya mmele
ikamulana pamwe, na
mmele gwoa uhyobele
ipagwa yakwe. Penia kila
kipagwa kikamwa liengo
lyakwe telatela, mmele
gwoa kola nu kukichenga
mumapalano.

Bwomi nhyono mu Kilisto

17 Kwa liina lya Angwana,
nankelebuya, makataman-
gaje kabele andi bandu
bangummanya Nnoongo,
ababi na mawacho guku-
tokamala,
18 bandu benia malango
gabe gabi mulubendu. Babi
kutaali na bwomi gwa-
panga Nnoongo magambu
bummanyije Nnoongo mag-
abu gukutokamala kwabe
kukubi nkati jabe ni mitau
jabe.
19 Bakwetije oni, ngibik-
ibeka mungongola mbaja,
angweto kutenda kila ile ya
oni panga kotoka.
20 Nambu mangwetumwe
mikibolangitije yene kun-
hwalo gwa Kilisto.
21 Ngi kipola kutenda
ngannyoanga chwapi jakwe,
makiba akinapunji bakwe
ngammoligwa kweli ejibi
mu Yesu.
22 Mmoligwe kuula ma-
jendo ginu mabaja ga
kalakala andi mundu paula
ngobo, kuula umundu
gwinu gwa lolo ogualabigwe
na tama yakwe yuwangi.
23 Mwojo gwinu na
malango ginu gagalambuke
kube mayono.
24 Nkwindange umundu
nhyono ogupanganigwe

ogubi andi Nnoongo, ogukilaya mukitamo cha kweli, nu kutenda gapala Nnoongo na chwapi.

25 Ku yene, muleke uwangi. Kila mundu apaligwa kunnenge nnyakwe kweli, magambu kila mundu kati jito ngi kipagwa cha mmele gwa Kilisto.

26 Anda nchimwangite, makajeketeje lilaka linu lyannyambuki kutenda malemwa, wala makatamaje ni lilaka lyoele tipi.

27 Makampeje Mmaja lilanga.

28 Ojwakiba akajiba, akajibaje kabele, nambu akamu maengo gambone kwa maboko gakwe, abe ni kilebe chu kumpe mundu nhwocho.

29 Malobe gangambone gakajoanikaje ngu katijinu, machoba goa malobe ginu gabe gambone nu gukujangata kabeka bange chwapi, kupala baalalange mwojo abannyoanga.

30 Mukunhwechuyaje Uhuke jwa Chwapi jwa Nnoongo, gambu jwenio ngi kiingi cha Nnoongo ilaya kutenda lichoba lya Nnoogo elyaika kombola bandu bakwe mankomboligwa.

31 Kubinia mwojo nu kuchimwa ni lilaka na manjega na matukano. Nnekange kila ubaja!

32 Mmegange na mwojo gwa mbone na bina ukolelana kia, kila mundu annekekee nnyakwe andi Nnoongo apannekiinge mangweto kwa ndela ja Kilisto.

5

Kutama mulumuli

1 Kuyene mannyigange Nnoongo, magambu mangweto ngi ingota yakwe yaipala.

2 Lipalano lilongalea bwomi gwinu andi Kilisto apatupaile, kwa magambu gito ngapanga bwomi gwakwe andi lilumbo lina kunungila na elilinhwalali Nnoongo.

3 Ku yene mangweto nga mabandu ba Nnoongo, ngongola, uwenje gwagwoa gola andaje tama mbaja yakajoanikaje kwinu.

4 Kabe malobe ga oni na gu upuchi andaje mitau, genia goa gapaligwije kwinu, malobe gu kunnumba Nnoongo nga agapaligwa.

5 Mmanyanga kipola kutenda nngongola jwajwoa andaje nchapu andaje tama mbaja, tama mbaja tela nu kugongale inyago, andaje mundu jwajwoa jwa aina jenie ajambulije chachoa mu kingwana cha Kilisto na cha Nnoongo.

6 Makajeketeje ukoloigwa na mundu kwa malobe gupuuchi, kwa magambu ga ilebe andi yenie Nnoongo mabahukumula bandu boa bangannyali.

7 Mikikilondaje pamwe na angweto ku kilebe chochoa.

8 Kalakala mangweto makibanga pulubendu, nambu ngoe mangweto mmi

mu lumuli kukulondana
na Angwana. Kuyene
ntamanga andi bandu ababi
mulumuli,
9 magambu lumuli luleta
kutenda ilebe yoa yambone,
yapala Nnoongo nu kulonge
kweli.
10 Mikibolange kumanya
agabapala Angwana.
11 Makakamuje ganga
mbone andi agatendigwa
na bandu bumulubendu,
nambu mabekange bandu
benia pulumuli.
12 Ilebe yabatendanga
angweto kwa chili oni
kulandulila.
13 Nambu ilebe eitendigwa
mu lumuli, kubonekana,
14 gambu lumuli lubeka
kibonekane kila kilebe.
Gambu Majandiko galenga,
"Nnyimuke mwenga
manng'ochile,
nhyoke kuboka kwa abaw-
ile,
Kilisto mammulikila."
15 Mmaganga maha pan-
tamanga. Makatamangaje
andi makajinga, nambu andi
bina malango.
16 Ntumianga gwicho kila
lilanga lyampatanga maga-
mbu machoba ganga gam-
bonije.
17 Makabegangaje maka-
jinga, nambu mmanyange
gabapala Angwana.
18 Nkoto kulobela divai
gambu jenie jipakunhwal-
abia, nambu ntweleigwe
Uhuke jwa Nnoongo.
19 Nnongelange malobe
ga zabuli, minhambo ja
kalumba ana Nnoongo ni
minhambo ju kugongalela.
Majembelange Angwana
minhambo jakalumba
mumyojo jinu.
20 Malumbe ana Nnoongo
Awawa machoba goa kwa
magambu ga ilebe yoa, kwa
liina lya Angwana bito Yesu
Kilisto.

Akikege na akinalome

21 Kila mundu annyali
nnyakwe kwa magambu ga
kunnyali Kilisto.
22 Akikege bajali akang-
wanamundu anda kajali
Angwana.
23 Magambu analome nga
mutwe gwa aanamundu
andi Kilisto pabi mutwe
gwa kikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto mwene na
jwenio Nkomboi ku bandu
abunhwamini, yani mmele
gwakwe.
24 Andi yene kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto
pabannyali Kilisto, uhyo na
akikege bajali akangwana-
mundu mu ilebe yoa.
25 Namakinalome, ma-
palange akaanabinu andi
Kilisto apababapalanga bandu
abunhwamini, ngakipanga
bwomi gwakwe ube lilumbo
kwa magambu gabe.
26 Atenda yene kupala
babeke chwapi bandu
abunhwamini nnongi ja
Nnoongo, kwa kajeleya ku
lilobe lyakwe elibi andi
mache.
27 Atela yene kupala
akibeke kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto kibe
china kualala muno, kikuta
cha bandu chwapi changa

malemwa, changa male-
lalela andaje mangwinyali
andaje chochoa andi chenie.
28 Akinalome bapaligwa
kapalanga akaanamundu
andi mmele gwabe. Mundu
jwabapala aanamundu
akipala mwene.
29 Abije mundu jwa-
joa ojwauchimwa mmele
gwakwe, nambu kupe
chakulya nu kukwindia.
Andi Kilisto apababegela
bandu abunhwamini,
30 magambu twenga ngi
ipagwa ya mmele gwakwe.
31 "Kwa magambu genia,
analome mabaleka awawa-
mundu na amamamundu nu
kulondana na aanamundu,
na abele benia biba andi
mundu jumwe."
32 Ubi ukweli nkolongwa
ogukiite gwa malobe ganga
genia Nnoongo anhekulile
ne, panole nenga kunhwalo
gwa Kilisto ni kikuta cha
bandu abunhwamini.
33 Kwinu mangweto
ipaligwa uyo, analome
bapale aanamundu andi
pibikipala bene na akege
ipaligwa bajali angwana-
mundu.

6

Ingota na achikibelei babe

1 Makinangota magambu
maamini Angwana majoe
awabinu na amabinu, maga-
mbu chenie kile chambone.
2 Mumajandiko ga Chwapi
jibi amuli ejilenga, "Majoe
awabinu na amamabinu,"
jenie nga amuli jukutum-
bula ejikweti malagilo,
3 "Mme na bwomi na
ntame kwa yaaka ndu pan-
nema."
4 Machikibelei mikutum-
buje nnomo ingota inu
nambu milela nu kuikele-
buya nu kuibola ndela
yabapala Angwana.

*Akabanda na akako-
longwa babe*

5 Mangweto makabanda,
majali akangwana binu
padunia pano kukupwelela
nu kulendema, ntendanga
yene kukuala mwojo andi
kummegele Kilisto.
6 Ntendanga yene ngati
pabannoleke tuje kupala
bammonange mambone,
nambu mmegelelange kwa
mwojo gwinu andi papala
Nnoongo magambu mang-
wetumwe makapakachi ba
Kilisto.
7 Ntendanga maengo ginu
andi makabanda kongo
mmi lachi, andi mabegele
Angwana ngiti gambu ga
banduje.
8 Nkombakela kutenda
kila mundu ojwakamu
gambone, abe mmanda
andaje agabwa, mapokela
hupo yakwe kuboka kwa
Angwana.
9 Mangweto mamme-
galigwa, matendelanga
uyo akabanda binu, nkoto
kajogoyanga. Nkombakela
kutenda mangweto mmi
andi angweto, Angwana
binu ubo bukumbengu,
benia kubagwaje.

Ngondo yu uhuke

10 Kabe, nampalanga
nnimbange mukulondana

na Angwana na kukujan-
gatigwa kwa makakala gabe
makolongwa.
11 Nkwindange ilebe
yukuputani ngondo eyampe
Nnoongo kupala makajonjig-
waje mumitambo ja Mmaja.
12 Gambu kujomana
kwito ngiti na banduje
nambu tuputana na matyala
gi michepela kunani ka-
maunde bina utawala na
akangwana bina makakala
abatawala dunia ju lubendu.
13 Magambu gwa ge-
nia nkwindange ilebe
yampe Nnoongo yukuputani
ngondo. Kupala lichoba
lyubaja pilipakuika pe-
nia mpakulimbanga ku-
jingiligwa na akangondwa
kuboka pu kuputana mpaka
kujomola penia nhwoto
kujema ndii.
14 Nnyemanga ndii, kweli
jibe andi luunga mikibumo
chinu, nu kutenda gapala
Nnoongo andi kuibalaki
kitibi,
15 chuna chu kutangacha
Nhwalo Gwambone gwa
tengela ibe andi ilatu
mumakongono ginu.
16 Kupeta genia, imani
jiba machoba goa andi ngao
mukuboku jinu, junhwotoye
kujiimia michale jina mwoto
ja Mmaja.
17 Mpokelange ukoli
andi kopia jinu ja choma,
lilobe lya Nnoongo andi
upanga ogwampe Uhuke jwa
Nnoongo.
18 Nng'ongalelanga ma-
choba goa, mannyopanga
Nnoongo annyangate.
Nng'ongalelange machoba
goa andi Uhuke jwa
Nnoongo pannongalea.
Nkelukianga panga totakela
makagongalela ku Nnoongo
kwa magambu ga bandu ba
Nnoongo boa.
19 Uyo unyopelanga na-
nenga kupala apanongela
Nnoongo ambe chukulon-
gela, nhoto kalenge bandu
chili ju Nhwalo Gwambone
gwa Yesu panga jogopa.
20 Nenga natangachi
bu Nhwalo Gwambone
gono iganukube ngoe mbi
mukipungo. Nnyopange,
kupala nakabe na bwogaje
kutangacha andi pipaligwe.

*Kupata abali kukujo-
molela*

21 Tukiko, nnongo gwito
ojutumpala na mpakachi
ojwaaminike mukulondana
na Angwana, annengela
ile yango yoa kupala
mmanyange changamula.
22 Nankinga kwinu an-
nenge ilebe ito kupala an-
nimbie mwojo.
23 Nannumbilanga maka-
longo tengela, lipalano na
imani kuboka ku Nnoongo
Awawa nu kuboka ku Nng-
wana Yesu Kilisto.
24 Mmoa nannumbilanga
gwambone gwa Nnoongo
ube kwa bandu ababa-
pala Angwana bito ana
Yesu Kilisto kwa mapalano
gangapela nannumbilanga
gwambone gwa Nnoongo na
mapalano ga machoba goa.

Balua ja Paulo kwa Akafilipi Kilongoi

Paulo ngabaandakila balua kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Filipi kati ja chaka cha 61 pakiba mukipungo, kuboka pukuwe Kilisto (Lipungu lya 1:13), iwechakine ku Loma. Balua ngijiandakigwa kukikuta cha bandu abunhwamini kilisto bikikilambo chuku Filipi. Tuotwi kikibola majingi kuboke mukitabu chi itendwa. Filipi ikiba kilambo kikolongwa cha nkoa gwa Makedonia. Uyo likiba likanicha likutumbula elichengigwa Kamakedonia. Paulo na Sila ngabatumbu kuchenga likanicha pamwe na iganukube bakiba mukipungo kilo jenie kingobu chabakiba penia (Itendwa 16).

Paulo akiba ni minhalo nduu jikuandika balua jenje. Ngabeka ilandanakio ya kalumba bandu abunhwamini Kilisto gambu gwa hupo yabampelekela pabajoa abi mukipungo (Lipungu lya 4:10-19). Ngababeka tengela angweto pakiba mukipungo nu kulenga malemwa gabe Timoteo na Epafaladito kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 2:19-30) yene bapaligwa kapokela angweto na kajoa akiilongoi babe.

Agabi mukitabu

Paulo aandike balua jakwe kukutumbu kapata kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Filipi (Lipungu lya 1:1-2).

Kabe balengi ilebe eimpitile ni minhalo jakweti (Lipungu lya 1:3-2:30).

Kabe apangite ndela ejipaligwa kutama kwa bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 3:1-4:9).

Paulo ajomole kwa kalumba bandu abunhwamini Kilisto buku Filipi kwa hupo yabe nu kinga yalamu yakwe (Lipungu lya 4:10-23).

1 Nenga Paulo pamwe
na Timoteo, takabanda ba
Kilisto Yesu, tunhwandikilanga mangweto mabandu
ba Nnoongo mantama Ku-
filipi mannondine na Kilisto
Yesu pamwe na makiilongoi
na makajangati abajangata
akiilongoi kalongele bandu
abunhwamini Kilisto.
2 Tunnumbilanga mpate
upeele na tengela kuboka
ka Awawa ana Nnoongo
na Angwana bito ana Yesu
Kilisto.

Paulo bajope bandu abunhwamini Kilisto bu Kufilipi

3 Nalumba ana Nnoongo
bango kila kingobu
panankombakelanga,
4 na kila panannyopelanga
mmoa nannyopelanga
kukuala mojo,
5 magambu nnondine na
nenga muliengo likutan-
gacha Nhwalo Gwambone

kuboke lichoba likutumbula
kuiki lele.
6 Yene ne manyi kube
Nnoongo ojwalitumbula
liengo lyambone lende nkati
jinu, malibeka lijendekeye
mpaka lilenganile lichoba
likubuja kabena Kilisto Yesu.
7 Iyalile nenga kunkom-
bakelanga yene, gambu mmi
umojo gwango. Magambu
mangweto mmoa mikilo-
ndite pamwe na nenga
mulilanga lya Nnoongo
kulendela nu kuchalakicha
Nhwalo Gwambone, ngoe
pandabigwe na kalakala
panakiba nangatabigwa.
8 Nnoongo nchaili jwango,
amanyi kutenda nengite
kweli pangwajalila ku-
tenda, kukupalana ukwako
kukuboke kwa Yesu Kilisto,
mbi na chuna muno kum-
monanga.
9 Nannyopa Nnoongo ku-
tenda kupalana kwinu ku-
jendekeye muno na muno
pamwe na kumanya kwa
kweli na malango goa,
10 kupala nhwotolange
kupambula kilebe chik-
ibi chwapi. Penia nga
pampakube chwapi panga
lugambo lwalwoa lichoba
likubuja Kilisto.
11 Mubwomi gwinu
gatwele majendo gambone
agapala Nnoongo, kuboka
ku Yesu Kilisto, gambu gwa
kibumo nu kunnumbalila
Nnoongo.

Kutama kukummegele Kilisto

12 Makalongo bango mbala
umanyange kutenda ilebe
eimbitile imbitila kupala
Nhwalo Gwambone ujen-
dekeye kutangachigwa.
13 Magambu gwa genia,
akalendei boa ba nyumba ji
kingwana, pamwe na bange
boa ba pamba bamanyi kube
ndabigwe kwa magambu
nenga nammegele Kilisto.
14 Nu kukutabigwa
kwango kwatei akalongo
ajingi bahyobale muno
Angwana, nu kube na
mwojo gukachana kutan-
gacha lilobe lya Nnoongo
panga jogopa.
15 Kweli, bange bandu
bantangacha Kilisto kwa
bwiu na nnomo, nambu
bange bantangacha Kilisto
kwa mawacho gambone.
16 Benia batendanga
yene kulipalano, bamanyi
kube Nnoongo ambi liengo
lende kuulende Nhwalo
Gwambone.
17 Bange bala bantangacha
Kilisto kukikitondabea ngiti
kwa mojo gwa mboneje,
bakitanga kutenda kabi
banyonjakie kupotekigwa
kwango mukutabigwa.
18 Nambu genia goa
kwangone kileje! Ne aala
mwojo bandu pabatangacha
Nhwalo gwa Kilisto kwa
kila ndela, ibe kwa mwojo
gwa mbone andaje kwa
mwojo gwanga mbone. Ne
manyendekea kuala mwojo.
19 Gambu manyi kube
kukugongalela kwinu nu
kukujangatigwa okuboke ku
Kuhuke jwa Yesu Kilisto,
manyogoligwa.

20 Chuna chango kikolongwa nu kuyobalela kwango, kutenda ati ikabi bole ngolaje oni, nambu mbala nimbe mwojo machoba goa muno ngoe, kupala Kilisto akoliigwe mukulama kwango anda mbi nammomi andaje nhwile.
21 Magambu kwangune kulama nga kummegele Kilisto, kuwe nga nyonjakea.
22 Anda nyendaki kulama mangamula liengo lina nyonjakea ndu, lele, manyije njagula nike!
23 Nhutigwa na mabena gano. Mbi kupala kuuleka bwomi gongo, nakatame pamwe na Kilisto, chenje kile chambone muno,
24 nambu ngi kilebe chambone muno kwinu anda nyendakie kulama.
25 Ne manyi kweli kutenda manama, na manyendekea kutama na mangweto, kupala kunnyangata muimani inu nu kuala mwojo kwinu kujendekeye,
26 kupala pambakube pamwe na mangweto kabele mamma ni kile chukulokeloke kwa agatei Kilisto Yesu kupete ne.

27 Nambu, kilebe chambone nga chenje machoba goa majendo ginu gaba andi pipaligwa mu Nhwalo Gwambone gwa Kilisto, kupala anda nhike kachinu andaje njipwile, nyoe makajema ndii kumwojo gumwe na mputana ngondo kumwojo gumwe magambu ga imani ja Nhwalo Gwambone.
28 Makajogopangaje akangondwa binu, nambu mmegange ndii kingobu choa na yenie ipakumanyikana kutenda angweto nga ababakuoba, na mangweto mpakomboligwa, gambu ilebe yenie iboke ku Nnoongo.
29 Gambu mangweto mpatangite lilanga li kummegelela Kilisto, ngiti kunhwamini tuje, nambu nu kupotekigwa kwa magambu gakwe.
30 Ngoe mikilondite pamwe na nenga mungondo kujomani Nhwalo Gwambone. Ngondo ujaje ejiummonangita nakaputana kalakala na mpaka ngoe mbi tango mungondo andi pannyoanga.

2

Kunyenyepa nu ukolongwa gwa Kilisto

1 Bo, bwomi gwinu ku Kilisto kubi kumpe makakala? Bo, mapalano gakwe gabi kumpembeleanga? Bo, mikilonditeje ni Kihuke jwa Chwapi nu kubonelana kia nukokelekeana?
2 Nnenganakiange kuala mwojo kwango kukube niliwacho limwe ni lipalano limwe na mwojo gumwe kuwacha kumwe.
3 Makatendangaje kile chochoa kukupetana andaje kukulokaloka jagi, nnyenyepane mangweto

kwa mangweto, kila
mundu ammone nnyakwe
jwambone kumpeta mwene.
4 Pakabeje na mundu
ojwapalapala ilebe yaipala
mwene tu nambu uyo
apalepale ilebe ibapala
ajabe.
5 Mma na mwojo ugwago
andi gwa Kilisto Yesu.
6 Jwenio pabile akiba
Nnoongo, nambu
aloije kube tela na
Nnoongo ngi kile chu
kuonenela.
7 Nambu kukupala kwakwe
mwene, ngaileka yoa
yakweti, ngabe andi
mmanda pabile. Nga-
belekwa mundu, andi
bange bandu.
8 Nganyenyepa nu kujali
mpaka kuwe, nu
kuwe panchalaba.
9 Magambu gwa genia
Nnoongo ngantond-
abeya kunani muno,
ngampe liina elibi
likolongwa kupeta
maina goa,
10 kupala ku liina lya
Yesu, ipanganigwe
yoa ya kumbengu na
padunia nu kumambi
inkilakitila majugwa
nnongi jakwe,
11 na kila lulimi lulenga
kutenda Yesu Kilisto
nga Nngwana, kuk-
ibumo cha Awawa
ana Nnoongo.

Kube andi lumuli padunia

12 Makaganja bango man-
ampala, panakiba pamwe
na mangweto ngunyoa ma-
choba goa, ngoe nga pi-
paligwa muno kwinu mang-
weto kunnyoa pambi kutali.
Kwa mbwele nu kulendema
nnayange itendwa inu kube
nkombaligwe,
13 magambu Nnoongo
nga ojwakamu maengo
nkati jinu kingobu choa nu
kumpeganga mwojo gu ku-
pala nu uwecho gu kutenda
ilebe yaipala mwene.
14 Ntendange kila kilebe
panga kokaleka andaje ku-
tauka,
15 kupala mme ingota ya
kweli ya Nnoongo mabandu
mambone, banga malemwa,
andi abatamanga mudunia
mbaja na bandu abaobite.
Mmonekane kati jabe andi
ndondwa ping'ala kunani,
16 kongo nkamulinge
maha nhwalo gwago gwa
bwomi. Anda ntei yene ne
mbakube ni kilebe chuku-
lokaloka magambu ginu
mu lichoba likubuja Kilisto,
magambu maibonekana
kipola kube ukachana
kwango na liengo lyango
liobite jagije.
17 Ata ikabi bwomi
gwango umiminigwe kube
andi lilumbo pamwe ni
liengo linu likuaminika elibi
lilumbo nnongi ja Nnoongo,
ne manhalala mwojo muku-
londana pamwe na mang-
weto mmoa.
18 Namangweto uyo
nhwalalange mwojo kabe
nhwalalange mwojo pamwe
na nenga.

Timoteo na Epafaladito

19 Enoeno cheno mbemele
anda Angwana ana Yesu
bapaile mbakunkinga Timo-
teo kwinu machoba uganga,
mbala mbe na mwojo kuku-
joa ile ya kwenio.
20 Ngwetije mundu jonge
andi jwombe ojwanhwaga-
bala muno.
21 Magambu bandu bange
baagabala ilebe yabe bene
tu kubegeleje ilebe ya Yesu
Kilisto.
22 Mangweto mmoa
mmanyi Timoteo pabegalile
pamwe na nenga, magambu
gwa Nhwalo Gwambone
andi mwana na awamundu.
23 Kuyenie nhyobale
kunkinga kwinu machoba
uganga pambakumanya ile
pipakumbitila.
24 Ne naamini Angwana
kutenda namwene amban-
hika chokwe kwenio.
25 Nola chwapi kummuya
kwinu Epafolodito nnongo
gwango na mpakachi
nnyango kukuputani
Nhwalo Gwambone pamwe
na nenga uyo jwenio
nga ndundame jwinu oju-
munneta anyangate.
26 Abi na chuna muno
chukummonanga mmoa,
kabe atekuechuka muno
gambu makajoa atenda
kubinia.
27 Elo, akiba ntamwe
papipi nukuwe. Nambu
Nnoongo ngammone kia,
ammonela kia jwombe jika
jakweje, nambu na nenga
uyo kupala nakaechuka
munoje.
28 Yene, mbai muno
kunkinga kwinu, kupala
pampakummona nhwala
mwojo kabena, nukuechuka
kwango kuboke.
29 Mampokelange kukuala
mwojo andi nnongo ka
Angwana. Maagabale bandu
andi jwenio,
30 gambu jwombe akiba
papipi nukuwe magambu
gwa liengo lya Kilisto,
ngaubeka mukioya bwomi
gwakwe kupala anyangate
pamachipulanga kunyan-
gata.

3

Tubonekane tambone nnongi ja Nnoongo

1 Kuboka penia, mako-
longo bango, nhwalalange
mwojo mukulondana na
Angwana. Mbi kutotakelaje
kubujila gaga agandumbwi
kuandika, gambu gapan-
nyangatanga kummeka
maha.
2 Mmaganga maha na
bandu abatenda mabaja,
benia nga andi imbwa,
bandu abakwajali kuinigwa.
3 Twenga nga tabandu
tatuinigwe kweli, angwe-
toje, gambu twenga
tanng'ongalela Nnoongo
kundela ja Kihuke jwakwe,
nukulokelokela kukulon-
dana na Kilisto Yesu. Twe
kihyobaleje ilebe yammele.
4 Nenga namwene kabi
nhotwi kihyobale ilebe
yenie, anda abi mundu jonge
jwaotwi kihyobalela ilebe
yenie, jwenio kumbetaje
nenga,
5 nenga ngainigwa lichoba
lya nane, nenga namundu

ba Kuisilaeli, kabila ja Benjamini, Naebulania pyuu. Nhwalo gwa kugaagabala malagilo ga Musa gapata ku Nnoongo nenga nakiba Nafalisayo,

6 nenga ngangachana muno mpaka nginiipoteka ikuta einhwamine Kilisto. Ku nhwalo gukubonekana nambone nnongi ja Nnoongo nu kamu malagilo, nenga nakibaje nililemwa.

7 Nambu kwa magambu gwa Kilisto goa aganagabona gambone, ngoche nagabona kileje.

8 Kabe genia tuje, goa nagabona kileje, magambu gi kilebe kikolongwa muno chukummanya Kilisto Yesu Nngwana jwango. Magambu gwa jwenio nekile kutali kila kilebe, nola genia goa andi mai, kupala nampate Kilisto,

9 monekane nondine nakwe tegatega. Nenga mbaije kabe kubonekana nambone nnongi ja Nnoongo kukuagaba malagilo nambu mbaije monekane nambone kukunhwamini Kilisto, gwambone uboka ku Nnoongo kupete imani.

10 Chambala, kummanya Kilisto na makakala gu kuyoigwa kwakwe, mbala mbotekigwe pamwe na jwenio nu kulandana nakwe mukiu chakwe,

11 kongo nane nakahyobalela mahyoigwa.

Mutuki kumbaligwa kuika

12 Ngiti nenga inke andaje nimbite ije. Nambu mbi nakajendekea kachana mbate upo jaje, gambu kupete Yesu Kilisto mwene ngambata nenga.

13 Makalongo bango, ne mbemelije kutenda mbatite upo jenie, nambu ngamwa kile chimwe tu, nagalibalila gu unyuma na kagaagabala ga nnongi.

14 Mutaki kumbaligwa kuika, kupala mbokele upo ya bwomi gwa machoba goa, upo yangemi Nnoongo kupete Yesu Kilisto.

15 Twe tuboa tatukomile mubwomi gwito gu kulondana na Kilisto tupaligwa kagawachi ugo. Nambu anda bandu bange kati jinu baachanga gange, Nnoongo mannayanga kipola kile chenie.

16 Ati ikabibole tujendeke nnongi ku ndela ujaje ejitukengima kalakala mpaka ngoe.

17 Makalongo bango, nkengamange kulandanikia kwango. Mma maha na angweto abakengama majendo ga bandu agabagabona kwito.

18 Nannengilinge kilebe chenje pajingi, ngoe muji kabele kwa manjochi, bandu ajingi batamanga andi akangondwa ba lilobe lya Kilisto kukuwe kwakwe panchalaba.

19 Angweto bajomolela kumwoto, gambu nnoongo jwabe tama yabe ya mmele, kibumo chabe

kibi muitendwa yabe ya
oni, bawachilanga ilebe ya
padunia tu.
20 Nambu twenga tubandu
bukumbengu nu tulende
kwa chuna muno Nkomboi
aike kuboke kumbengu,
Nngwana Yesu Kilisto.
21 Jwombe majigalambuya
mibele jito ejibola nu
kujibeka jibe andi mmele
gwakwe gu kibumo, kwa
makakala agaoto kuibeka
ilebe yoa mukinala chakwe.

4

Malobe gukulimbia mwojo

1 Kuyenie, makalongo
bango, manampalanga, mbi
na chuna muno kummo-
nanga, mangweto mammi
kualali mwojo kwango nu
luchengo lwango, nnye-
mange ndii mukulondana
na Angwana, mangweto
manampalanga.
2 Chonde nannyopanga
Eudia na Sunitike, nchikachane
andi makalongo mukulon-
dana na Angwana.
3 Namwe malongo bango
mina kuaminika, nan-
nyopa majangate akina
mama benia, magambu
angweto bakachaninge
kamu liengo likutangacha
Nhwalo Gwambone pamwe
na nenga na Kelemesi na
akakamu maengo akajango
boa abaandikigwe maina
gabe mukitabu cha bwomi.
4 Machoba goa nhwalalange
mwojo kukulondana kwinu
na Angwana. Nonge kabele,
nhwalalange mwojo!
5 Nuu jinu jimanyikane na
bandu boa. Angwana am-
babaika.
6 Mikikichumbuyaje ku
kilebe chochoa, nambu
kukila kilebe munnyopange
Nnoongo gampala, nu
kunnumba.
7 Na tengela ja Nnoongo
ejipeta malango ga bandu
boa jipakujilendela myojo
na malango ginu, mukulon-
dana na Kilisto Yesu.
8 Kuboka penia, maka-
longo bango, ntendange
ilebe yambone eilum-
baligwa, ilebe ya kweli na
ilebe eibi yambone nnongi ja
Nnoongo na ilebe ya chwapi
na ilebe yukualala na ilebe
ina ichima.
9 Nnenganikiange agamik-
ibolite nu kupokela kuboka
kwango, goa agamajoine
nakagabona kwangone. Na
Nnoongo jwabatenda bandu
kube na tengela apakube
pamwe na mangweto.

Paulo balumba Akafilipi kwa hupo

10 Nhali mwojo muno
mukulondana kwango na
Angwana magambu ungom-
bakalinge kabena. Kweli
mmi kungombakela ma-
choba goa, nambu mpatan-
giteje napachi jukulaya mmi
kungombakela.
11 Nonge genia ngiti mbate
kilebeje, gambu nikibolite
kujeketela kube ni ilebe
eingweti ati ikabi ichokutu.
12 Manyi ibibo panga kola
ilebe nu kola ilebe nduu.
Nikiyobaliki nu kujeketela
kube muali jojoa, anda mbi

nyukwite andaje mbe na
njala, mbe nikipato andaje
naocho.
13 Nhotwi kutenda ilebe
yoa kupete Kilisto jwambe
makakala.

14 Nambu mangweto
ntei kilebe chambone kun-
yangata nenga mukulaga
kwango.
15 Mangweto Makafil-
ipi mmanyi mmene
kube panatumbula kutan-
gacha Nhwalo Gwambone
panaboka Makedonia, kik-
ibaje kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto
abanyangite maengo gu
kupokela nu kupanga
nambu mangwetomwe tu.
16 Gambu ata panakiba
Kusesalonike ngunetelanga
ilebe, kabe pajingi.
17 Ngiti nenga mbala
kupoke upoje, nambu mbala
kummona nnyonjakiigwe
gambone goa gankamulinge.
18 Ne, mbokile ilebe
yoa eyumbile, kabe nduu
telaje na eimbalita. Ngoe
ngweti kila kilebe magambu
Epafolodito tayali ambile
hupo eiboka kwinu. Hupo
yenje nga andi lilumbo
lina kunungila, lilumbo eli-
jeketeligwa nu kunhwalila
Nnoongo.
19 Na Nnoongo jwango
jwakweti ilebe nduu muno
mantwelekea yoa ku kibumo
chakwe tela na pampala
kuwecho gwakwe nko-
longwa kundela ja Kilisto
Yesu.
20 Kibumo kibe na
Nnoongo Awawa bito,
machoba goa pangapela.
Unhyo.

*Kupatana abali kukujo-
molela*
21 Umbatilange abali
bandu ba Nnoongo boa
abanhwamine Kilisto Yesu.
Akalongo ababi pamwe na
nenga pamba bampatanga
abali.
22 Bandu ba Nnoongo boa
ba pamba, muno ababi mun-
yumba ja ngwana jwa Loma
bampatanga abali.
23 Nannumbilanga mmoa
gwambone gwa Nngwana
jwito Yesu Kilisto nu ube
pamwe mumyojo jinu.

Balua ja Paulo kwa Akakolosai Kilongoi

Balua kwa Akakolosai jiandikigwa na ndundame Paulo (Lipungu lya 1:1). Iwechakine ajiandika balua jenje kingobu pakiba mukipungo ku Loma kati ja chaka cha 60 kuboka pukubelekwa Kilisto. Kitabu cha Akakolosai na Akaefeso ni kitabu cha Filemoni, ikemigwa balua imikipungo gambu Paulo aiandika yenie kingobu pakiba mukipungo. Balua jenje baandakila bandu abunhwamini Kilisto bikilambo cha Kolosai. Paulo atumbwije kalenga bandu abunhwamini Kilisto buku Kolosai, andi pabalengite mulipungu lya 2:1, nambu amanyi kutenda nga jumwe jwa genia. Iwechakine Epafaladito nga ogwatumbula kuchenga likanicha tangu pabokela ku Kolosai.

Paulo ngaga kana maboulo gu wangi mulikanicha lya ku Kolosai. Ngakinga balua nduu eilenga nhwalo gwenio. Kukiba na kikuta cha Akayahudi abunhwamini Kilisto abajiga kakwajali akaumini ajabe bakengame malagilo giki Yahudi kuboke Mulilagano lya Lolo, muno nhwalo gu kuinigwa. Paulo ngaandika kipola kutenda bandu abunhwamini Kilisto kibije chenge chabapala andaje mundu nambu tu Kilisto kupala bajeketeligwe na Nnoongo (Lipungu lya 1:15-20). Na maboulo genia galenda bandu akakata (Lipungu lya 2:8).

Agabi mukitabu,

- Paulo mubalua jakwe atumbwi kapata abali bandu abunhwamini Kilisto buku Kolosai (Lipungu lya 1:1-2).
- Kabe aandike nhwalo gu ukolongwa gwa bandu abunhwamini Kilisto muno kagakana maboulo gu wangi Kukolosai (Lipungu lya 1:3-3:4).
- Paulo mubalua yakwe ijingi mukila balua aandike nusu ile yulongoi pipaligwa kutama kwa bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 3:5-4:6).
- Paulo ajomoli kapata abali na kalenge balua jenje jipaligwa kuuchomigwa kanonoya ku kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 4:7-18).

1 Nenga Napaulo, nandundame ba Kilisto Yesu kukupala kwa Nnoongo, pamwe na nnongo gwito Timoteo,

2 tunhwandikila mangweto bandu ba Nnoongo mantama Kukolosai, makalongo manhwaminike mu kulondana na Kilisto, tunnumbilanga upeele na tengela kuboke kana Nnoongo Awabito.

Paulo annyopa Nnoongo nu kunnumba

3 Machoba goa putun-
nyopelanga tunnumba
Nnoongo, Awawa ba
Angwana bito ana Yesu
Kilisto,
4 gambu tujoine pumunhwamini
Kilisto Yesu na mapalano
ginu ku bandu ba Nnoongo
boa.
5 Kuamini kwinu nu ku-
palana kwinu kuboke muli-
hyobalelo elibammeki kum-
bengu. Lihyobalelo elim-
ilijoa lichoba likutumbula
kingobu chamatangachigwa
nhwalo gwa kweli gwenio
nga Nhwalo Gwambone.
6 Nhwalo Gwambone gwe-
nio ngunhwikali mangweto,
nu kujendeke kwela padunia
joa na kabeka bandu ba-
tende gambone nu kola andi
pitei nkati jinu kutumbu li-
choba lyamajoaga nu ku-
manya upeele gwa Nnoongo
pubile.
7 Ngammoligwa upeele
gwa Nnoongo na Epafulo,
mpakachi nnyito jutumpala,
mpakachi juna kuaminika
jwa Kilisto kwa magambu
gito twenga.
8 Jwenio ngatulenge li-
palano lyampatite ku Uhuke
jwa Nnoongo.
9 Kwa magambu genia
kuboke putujoa minhalo
jinu, tujendeke kunny-
opelanga. Tannyopa
Nnoongo ampegange ku-
manya goa agagapala,
malango goa nu kumanya
kwampatite ku Uhuke
jwakwe.
10 Tujopa yene kupala
nhwotolanga kutama andi
pabapala Angwana nnyen-
deke kamu gabaalali be-
nia. Mannyendekea kamu
itendwa yambone nu kola
kukummanya Nnoongo.
11 Nnoongo ampe
makakala kuwecho gwakwe
guna kibumo kupala nhwoto
kulendela nu kuimbali goa
panga totakela,
12 kukuala mwojo malum-
bange Awawa, aban-
tei nhwoto kupokela
lipungu lyababeki bandu
ba Nnoongo mukingwana
chulumuli.
13 Nnoongo ngatukola
mumakakala gu lubendu,
ngatupeleka mukingwana
cha Mwana jwakwe
ojwampala,
14 kupete jwenio twenga
tukoligwa, yani kulekekigwa
mabaja gito.

Ukolongwa gwa Kilisto niliengo lyakwe

15 Kilisto abonekana
kipola kube alan-
dine na Nnoongo
jwangabonekana,
jwombe akiba tango ni ipan-
ganigwa yoa kupan-
ganigwa.
16 Gambu kupete jwenio,
Nnoongo ngapanga-
nia ilebe yoa,
eibi kumbengu na eibi
padunia,
eibonekana na yangabonekana,
akangwana na akatawala
na bina inala bina
makakala.
Yoa ngipanganigwa kupete
jwenio kwa magambu
gakwe.

17 Kilisto akiba tango ilebe
yoa nukupanganig-
waje,
kukulondana na Kilisto ilebe
yoa ikamulana.
18 Jwenio nga mutwe gwa
mmele, mmele gwe-
nio ngi kikuta cha
bandu boa abun-
hwamini Kilisto.
Jwenio ngi kindumbutumbu
cha bwomi kupala abe
jukutumbula kuyoka
kilebe yoa.
19 Gambu Nnoongo apala
unnoongo gwakwe
ubonekane kupete
nkati ja Kilisto.
20 Kupete Mwana jwakwe,
Nnoongo aichikachine
yoa eipanganigwe
immujile, na kwa
myai jakwe ejijitike
panchalaba abekite
tengela na ilebe yoa
yapadunia nu kum-
bengu.
21 Pukutumbula mang-
weto uyo makiba kutali na
Nnoongo na makiba man-
gondwa bakwe magambu
ga mawacho ginu mabaja ni
itendwa inu ibaja.
22 Nambu ngoe, Nnoongo
antei mangweto mme maka-
ganja mundu kupete kiu cha
mmele gwa Mwana gwakwe,
kupala ampeleke mangweto
nnongi jakwe kongo mmi
chwapi, panga malemwa.
23 Nambu mpaligwa,
kujendeke kuhyobalela nu
kube ndii mu imani, maka-
jeketeje kuboigwa muli-
hyobalelo lyale lyamapata
kuboke pamajoa Nhwalo
Gwambone. Nenga Paulo
bandei mbe napakachi
bu Nhwalo Gwambone
ogutangachigwe ku bandu
boa padunia.

Liengo lya Paulo ku bandu abunhwamini Kilisto

24 Ngoe nhalali kupotekigwa
magambu ginu mang-
weto, nu tweleke mmele
gwango gaga agapelewike
mukupotekigwa kwa Kilisto
magambu ga mmele
gwakwe, yani nga kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto.
25 Nane mekigwe na
Nnoongo mbe napakachi ba
bandu abunhwamini Kilisto.
Bambi liengo lyukutangacha
lilobe lyabe limanyikane
kipola,
26 nhwalo gwenio nga
bandu ngabaiigwa buku-
manyaje kuboke kalakala,
nambu ngoe baekulile
bandu bakwe.
27 Nnoongo akapala bandu
bakwe bamanye gwambone
nu ukolongwa gwa chili,
chili jenie nga jenje, Kilisto
abi nkati jinu, jwenio
nga ojwatulaya kutenda
matukilonda mulihyobalelo
likibumo cha Nnoongo.
28 Nyene tuntangacha
Kilisto kwa malango goa,
takelebuya nu kummola
mundu jwajoa kupala tuoto
kumpeleka kila mundu
nnongi ja Nnoongo kiti
akomile mukulondana na
Kilisto.
29 Kukutangacha nhwalo
gwenio nenga ndenda
kulaga nu kamwa maengo
kwa makakala makolongwa

ga Kilisto agakamu maengo
nkati jango.

2

1 Mbala mmanyange
apangamu maengo kukachana
magambu ginu, nambu
uyo ku bandu bu kilambo
cha Laodikia na gambu
ga bandu bange banga
bonangana na nenga.
2 Ndenda yene kupala
kape mojo na balondane
pamwe mulipalano kupala
batwele malango ga kweli,
kupala bijimanye chili ja
Nnoongo chili jenie nga
Kilisto mwene.
3 Nkati jakwe iigwe
mbambo yoa yambone,
malango nu kumanya.
4 Nannengelanga yene
makajeketeje koloigwa na
mundu jwajoa kwa malobe
guwangi, ati ikabi gukuno-
gela muno.
5 Iganukube nenga mbi
kutali na mangweto, nambu
kwa mmele mbi kunhwaga-
bala muno mangweto, mbi
kualali mwojo panammona
makajema ndii mukun-
hwamini Kilisto.

*Bwomi gwa kweli muku-
londana na Kilisto*

6 Andi pamannyeketela
Yesu Kilisto kube Nngwana,
nnyendekeange kulondana
nakwe.
7 Mmegange andi ngega
imikongo ejionene pae nkati
jakwe, na bwomi gwinu
uchengigwe panani jakwe
nu kube ndii muimani andi
pammoligwe. Na mma-
ganga bandu bina lilumbo.
8 Mmaganga maha,
mundu akantendanga mak-
abandaje kwa maboulo ga
jagi, guwangi jika agahy-
obale maboulo ga bandu na
gimichepela ejitawala dunia,
ngiti gaboka ku mwene
Kilistoje!
9 Gambu, nkati ja Kilisto
ku mmele gwakwe, kulen-
ganile Unnoongo gwoa,
10 mangweto mpatite
bwomi tegatega mukulon-
dana nakwe. Jwombe
akweti uwecho gukutawala
kujipeta michepela ejitawala
na bina kinala boa.
11 Mukulondana na Kilisto
mangweto nhwinigwe kuku-
ula umundu gwa mabaja,
ngiti kuinigwa kubatenda
banduje, nambu kuinigwa
kukutendigwa na mwene
Kilisto.
12 Kingobu pama-
batichigwa, machikigwa
pamwe na Kilisto, kuku-
batichigwa mangweto
uyo ngunhyoigwa pamwe
na jwombe mukuamini
makakala ga Nnoongo
ojwanhyoya Kilisto.
13 Mangweto makibanga
andi nhwile magambu ga
malemwa ginu na magambu
umundu gwinu gwa mabaja
ukiba ulekekigweje. Nambu
ngoe Nnoongo ammekangite
mme na bwomi pamwe na
Kilisto. Nnoongo atulekekie
mabaja gito goa,
14 pajomola kuimia
malemwa agaandikigwe
agutukong'ondela na malag-
ilo gukutuhukumu twenga,
ngaimia mbyuu, nu

ngakong'andela panchalaba.
15 Panchalaba gwenio Kilisto ngabapoka makakala gabe achimichepela abatawala na akakolongwa, ngabalongalea pukongolou nnongi ja bandu andi bandu abapukaligwa mateka kungondo kulaya baotwile.
16 Yene, makajeketeje mundu kummeke amuli ja chakulya andaje chukunywe, andaje mipapala, andaje mipapala ja mwei andaje Lichoba Lyu Kupomolela.
17 Ilebe yenie kiwili tu chi ilebe eipakuika, nambu ukweli gwene nga Kilisto.
18 Makajeketeje kuhukumuligwa na mundu jwakitenda nkolongwa kwa magambu gwa malolo ga jika jakwe ojwakwajali kunyenyepa kuwangi nu kagagongale apakachi bukunani. Mundu andi jwenio alokaloka gambu gwa ilebe yaibweni na magambu gwa malango gakwe,
19 akotwike kukilonda na Kilisto ojwabi mutwe gwa mmele. Kupete Kilisto mmele gwoa kamulana nu kulondigwa pamwe ku ipagwa na ndandamba yakwe, nu kola andi papala Nnoongo.

Kuwe nu kutama pamwe na Kilisto

20 Mangweto nhwile pamwe na Kilisto nu komboligwa mumakakala ga michepela ejijitawala dunia. Kwanike mangweto ntama andi mabandu ba padunia jenjeno? Kwanike nkamu malagilo andi geniga?
21 “Makakamuje chenje na makapayaje chenje na makakunyuje chache?”
22 Ilebe yoa kualabika kingobu pitumika, genie nga malagilo na maboulo ga bandu tu.
23 Malagilo genia gabonekana gina malango kundela jukugongalela kubabekangite beneakangweto, kukunyenyepa, nu kukitawala mmele gwabe kukale, nambu genia kuotwaje kujiibila tama mbaja ja mmele.

3

1 Lele anda uhyoigwe pamwe na Kilisto, nhwachilange ilebe yukunani, kwabi Kilisto, kwenio atama paali pukutawala kingonu cha kalelo cha Nnoongo.
2 Miwachilange ilebe yukunani, ngiti ilebe eibi padunia panoje.
3 Gambu mangweto nhwilangite, na bwomi gwinu uhiigwe pamwe na Kilisto mu Nnoongo.
4 Bwomi gwinu gwa kweli nga Kilisto, kingobu chapakupitila kabele na mangweto uyo miba pamwe na jwombe mukibumo.

Bwomi gwa kalakala na bwomi nhyono

5 Yene, mikome ilebe ibaja nkati jinu ya padunia pano, ngongola nu uchapu na tama mbaja jukupala kube

ni ilebe nduu, kwenio nga
kugongale inyago.
6 Magambu gwa ilebe
yenie lilaka lya Nnoongo
lipakaikalila bandu boa
banga nnyali.
7 Kalakala mangweto
makatama kengama ilebe
yenie, pantawaligwa na
mabaja genia.
8 Nambu ngoe mpaligwa
kuileka ilebe yenie yoa,
lilaka na tama nu ku-
tenda ubaja. Makan-
tukanaje Nnoongo na mal-
obe gukung'ing'ia maka-
longeje mukano yinu.
9 Makakoloyanaje, mag-
ambu mangweto mulekite
umundu gwa kalakala
pamwe na itendwa yakwe
yoa ibaja,
10 nu kwinda umundu
nhyono. Umundu nhyono
gwenio ujendeke kutendeki-
igwa na Nnoongo, Mpan-
gani, kukulanda nakwe,
kupala mummanye kipola.
11 Penia palekineje kati
ja Mgiliki na Nhyahudi,
ojwainigwe na jwanga
inigwa, akageni andaje
akola kilambo, mmanda an-
daje mundu ojwabi agabwa.
Nambu Kilisto nga goa, na
abi kwa goa.
12 Gambu mangweto nga
bandu ba Nnoongo, jwe-
nio ampaile nu kumpam-
bula mme bandu bakwe.
Kuyenie, mme na kia na
gwambone, kunyenyepa na
nuu nu kuimbalila.
13 Nhwimbalilane nu
kulekekeana anda mundu
anng'amba nnyakwe.
Mpaligwa kulekekeana
malemwa andi Angwana
pabannekekie mangweto.
14 Chikilimbite kati ja ge-
nia, nnyonjake kupalana,
magambu mapalano galon-
dana ilebe yoa nu kube kile
chimwe chinakulimba.
15 Na tengela ja Kilisto
jitawale mumyojo jinu,
gambu Nnoongo ankemite
mangweto mme na tengela
ku mmele gumwe. Kabe
mmegange ni lilumbo!
16 Nhwalo gwa Kilisto
utwele muno nkati jinu,
mmolane nu kelebuyana
kwa malango goa. Kongo
makajemba zabuli, min-
hambo ji kulumba na ji
kunng'ongale Nnoongo, na
nnyembange minhambo
jukunnumba Nnoongo
mumyojo jinu.
17 Kila chantendanga na
channongela, ntendanga yoa
ku liina lya Angwana ana
Yesu na kalumba Awawa
ana Nnoongo kundela jabe.

Maboulo munyumba ya akaumini

18 Makajumbo, majoe
akangwana binu, gambu
nga pabapala Angwana.
19 Na makinalome, ma-
palange akaana binu, mak-
abe iyobeje kwabe.
20 Na makinangota, ma-
joe achikibelei binu kukila
kilebe gambu genia gaalalila
Angwana.
21 Na machikibelei, miki-
tumbu nnomoje ingota inu,
penia mpakitopoya mwojo.
22 Na makabanda, ma-
joe akangwana binu ba
padunia mugoa. Ngiti

pabannolekea tuje kupala
mmonekane mambone
nambu ntenda genia kwa
mwojo gwambone maga-
mbu ga kajali Angwana.
23 Chachoa echinten-
danga, ntendange kwa
mwojo gwoa, andi matende
Angwana ana Yesu ngiti
munduje.
24 Nkombakelanga ku-
tenda Angwana mabampa-
ganga upo eibabeki bandu
bakwe. Kilisto nga Nngwana
jwa kweli jukummegelela!
25 Ojwatenda mabaja
malepigwa tela na mabaja
gakwe, gambu Nnoongo
kupala kwakwe kubaguje.

4

1 Na mangweto makang-
wana, matendelange ak-
abanda binu kwa mbone
na agunhwalali Nnoongo,
makakombakela kutenda
mangweto uyo nkweti
Angwana kumbengu.

Maboulo gukujonjakea

2 Nnyendekeange muku-
gongalela na pang'ongalela
mmegange maha, na
munnumbe Nnoongo.
3 Uyo, mutujopele na
twenga kupala Nnoongo
atupe lilanga lyambone
likutangacha nhwalo ogubi
chili ja Kilisto. Magambu
gwa chili jenie ne ngoe
ndabigwe.
4 Lele nnyopange kupala
nhoto kutangatacha andi
pambaligwa nu kundela
ejipakujibeka chili jenie
kipola.
5 Mmegange na malango
pantamanga na bandu
banga nhwamini Kilisto,
ntumianga gwicho lilanga
lyampatanga.
6 Machoba goa nnonge-
langa gambone gakajangata
bandu, na mpaligwa ku-
manya ndela ju kunnyanga
kwambone kila mundu.

Abali jukujomolela

7 Tukiko nnongo gwito
jutumpala nkamwa maengo
juna kuaminika na
mpakachi nnyito muliengo
lya Angwana, apakunnenge
minhalo jango joa.
8 Nankinga kwinu, kupala
ampegange mwojo kukun-
nengelanga minhalo jito.
9 Aika kwenio pamwe na
Onesimo, nnongo gwito ju-
tumpala na juna kuaminika
jwenio nga nnyinu. Ba-
pakunnengelanga ilebe yoa
eikamuligwa pamba.
10 Alistako, jwatabigwe
pamwe nanenga, tumpatanga
abali, pamwe na Maluko,
nhwibani jwa Banaba. Mbe-
mele nnyoininge malagilo
gakwe, anda aike kachinu
mampokelange.
11 Na Yesu ojwakemigwa
Yusto, ampatanga abali. Kati
ja Akayahudi abijipokile
imani bamba tu abakamu
liengo pamwe na nenga li
kingwana cha Nnoongo na
angweto banimbia mwojo
muno.
12 Epafulo, jwabi pamwe
na mangweto na mmanda
jwa Kilisto Yesu, ampatanga
abali. Machoba goa anny-
opelanga kukachana kupala

nkomale nnyemange ndii,
na nnyendeke kuamini nu
kamu gapala Nnoongo.
13 Nhotwi kuchalakicha
kutenda akachana kamwa
maengo kwa magambu ginu
na kwa magambu ga bandu
buku Laodikia nu buku
Hilapoli.
14 Luka, nng'anga jwito
jutumpala na Dema bam-
patanga abali.
15 Mapate abali aka-
longo ababi ku Laodikia
na nnombo gwango Nifa
pamwe na kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto
abakongana munyumba
jakwe.
16 Anda nnyomwi ku-
choma balua jenje, mikipe
kikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto chuku
Laodikia nangweto bachome
na balua jimaandikila bandu
buku Laodikia bampe mang-
weto, na mangweto nchome.
17 Mannengelange Alikipo,
“Abegelele gwicho liengo
lyale lyabampi Angwana.”
18 Ne Paulo andika
ganga ku luboko lwango
namwene, kumpatanga
abali. Nkombakelanga ne
mbi mukipungo. Nannum-
bilanga upeele kuboka ku
Nnoongo.

Balua ja Paulo ju kutumbula kwa Akasesalonike Kilongoi

Balua ja 1 Sesolonike jiandikigwa na ndundame Paulo kwa Akasesolonike (Lipungu lya 1:1). Iwechekine balua jukutumbula ejaandika Paulo nga paali pa Bibilia na iandikigwa chaka cha 51 kuboka pukubelekwa Kilisto. Paulo akiba Kukolinto pajiandika balua jenje mukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto Kusesolonike, kikuta chakitumbula mumwanja gwakwe gwa pabele gu kimisheni (Itendwa 17:1-10). Ilengigwe mukitabu chi Itendwa kutenda likanicha lichengigwa na Akayahudi na Akagiliki ajingi.

Paulo ajendekije kutama Kusesolonike kuboka pukutumbula kikuta chenie, kuboka penia ngajikinga balua jenie kupala kalimbia mwojo akaumini kwenio. Balua jikiba ni ilebe ijingi nu yulongoi ku bandu abunhwamini Kilisto pabapaligwa kutama. Paulo akwajali kubuja kabena kwa Kilisto. Iwechakine akaumini buku Sesolonike ngibilipala muno lipungu lyenie. Paulo atumi kubuja kwa pabena kwa Kilisto andi kalimbia mwojo batame kukunhwalali Nnoongo (Lipungu lya 5:6-8).

Agabi mukitabu

- Mubalua jenje Paulo atumbwi kapata abali bandu abunhwamini Kilisto nu kunnumba Nnoongo magambu gabe (Lipungu lya 1).
- Kabe alandulile nhwalo gu itendwa yakwe ni ile iyono yaleta Timoteo (Lipungu lya 2-3).
- Kuboka penia Paulo apangiti ulongoi pabapaligwa kutama bandu abunhwamini Kilisto gambu gwa kubuja kwa pabena kwa Kilisto (Lipungu lya 4:1-5:15).
- Paulo ajomoli kapata abali bandu abunhwamini Kilisto na kakwajali kutenda kila mundu kati jabe apaligwa kuchoma balua jenie (Lipungu lya 5:16-28).

1 Ne Paulo na Silwano na Timoteo, tukiandiki kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto ba kilambo cha Kusesalonike, ababi nkati ja Awawa ana Nnoongo na nkati ja Angwana ana Yesu Kilisto.

Tunnyopelanga upeele gwa Nnoongo na tengela.

Kutama nu kuamini kwa bandu ba Kusesalonike

2 Tunnumba Nnoongo machoba goa kwa magambu ginu mangweto mmoa, machoba goa putugongalela tubi kunkombakela.

3 Gambu nnongi ja Nnoongo Awawa bito, tukotokaje kombakela imani inu ibonekana kuitendwa

na mapalano ginu paganhwotoya kamu maengo kukachana, na lihyobalelo linu kwa Angwana bito ana Yesu Kilisto pilibi ndii.

4 Makalongo bito mangweto mpaligwe na Nnoongo tumanyi kutenda ate kunchagula,

5 Nhwalo Gwambone punhwikilila uika kwa malobe tuje, nambu kwa makakala nu Uhuke jwa Chwapi kongo tumanyi muno kutenda nhwalo gwenio gwa kweli. Mmanyi kitama chitutamite pamwe na mangweto, tutama gwicho kupala kunnyangatanga mangweto.

6 Mangweto makengama majendo gito twenga nu uyo ga Angwana. Iganukube mate kupotekigwa muno, nambu ngampoke nhwalo gwenio kukuala mwojo kuboka ku Uhuke jwa Chwapi.

7 Kuyene mangweto mmilingite kilandanakio cha mbone kwa bandu abunhwamini Yesu ababi kukilambo cha Kamakedonia nu Kuakaya.

8 Gambu kukachana kwinu nhwalo gwa Angwana ujoinike ngiti Kamakedonia nu Kuakaya tuje nambu imani jammi najo ku Nnoongo ilenganile kila paali. Tukwetije chukujonjekea muno,

9 magambu bandu benia balonge nhwalo gwa mwanja gwito putuntyangilaga na pumutupokelaga na pimilekaga inyago na pamantebukila nu kummegele Nnoongo ojwabi mmomi na jwa kweli.

10 Nu uyo butulenge ngoe mannende mwana jwakwe auluke kuboka kumbengu, mwana jwenio nga Yesu ojwanhyoyaga, jwenio apakutukombola mulilaka lya Nnoongo elipakuika.

2

Liengo lya Paulo kwenio Kusesalonike

1 Makalongo mmene makangweto mmanyingite kutenda mwanja gwito kwinu ukiba jagije.

2 Mmanyi putupotekigwe nu kutukanigwa kwako kukilambo cha Kufilipi tango nukuikaje Kusesalonike. Iganukube kukiba kanigwa kukolongwa Nnoongo jwito ngatupe mwojo gukuntangachila mangweto Nhwalo Gwambone panga jogopa.

3 Kilebe chitunkwajalila mangweto ngiti kilebe chuwangije andaje kupala mawacho mabaja, wala tupaije kunkoloya mundu jwajwoa.

4 Twe machoba goa tulonge gapala Nnoongo magambu atubweni tuotwile, ngatukamuya kutangacha Nhwalo Gwambone gongo. Ngiti tupala kaalali banduje na pachokochokoje nambu tupala kunhwalali Nnoongo jwenio nga ojwajimanyi myojo jito mpaka nkati,

5 Nnoongo nga nchaili
jwito gambu andi pum-
manyi kutenda, twenga
tulongije malobe gukupem-
bela andaje gukuia tama jito
mbaja kupala kupata ilebe
yinu kwa chili!
6 Tupaije kupata kibumo
ku bandu na wala mang-
weto, andaje mundu jwaj-
woa.
7 Twenga iganukube nga
tachandundame ba Kilisto,
kabi tuotwile kulonga ilebe
yoyoa kwinu. Nambu
twenga ngututama kwa nuu
kwinu andi amama pabalela
ingota yabe.
8 Tukatekumpala muno
mangweto mpaka ngutun-
nete Nhwalo Gwambone
gwatupi Nnoongo na bwomi
gwito. Gambu makiba
bandu tatampala muno!
9 Makalongo bito, mang-
weto mmi kombakela
patukamula maengo nu
kupotekigwa kilo na mui
kupala takabeje nhwigo kwa
mundu jwajwoa panakati
jinu putukiba takantan-
gachila Nhwalo Gwambone
oguboka ku Nnoongo.

10 Mangweto makachaili
na Nnoongo uyo, kube ma-
jendo gito kwinu mangweto
manhwamini gakiba gam-
bone, gujeketeligwa nnongi
ja Nnoongo panga lukolo.
11 Mmanyi kube twenga
tuntendela kila mundu
kwinu andi awawa paba-
tende akinangota mundu.
12 Ngutunnimbiya mwojo,
ngutumpembela nu kunkwa-
jalila kupala ntamange
papala Nnoongo jwankema
nnyingi mukingwana
pamwe ni kibumo chakwe.
13 Uyo twe tujendeke kun-
numba Nnoongo machoba
goa, magambu patannete-
langa Nhwalo gwa Nnoongo,
mangweto ngumupokela
andi nhwalo gwa Nnoongo
ngiti nhwalo gwa munduje,
nga pubile. Magambu
Nnoongo akamu maengo
nkati jinu mangweto ma-
munhwamini.
14 Makalongo mangweto
gampatite ugaga gabapata
bandu ba Nnoongo kikuta
chikinhwamini Kilisto chik-
ibi kwako Kuyudea, minhalo
ujaje jibapata bandu ababi
ba Kilisto Yesu. Mangweto
ngampotekigwa na bandu
bikilambo chinu uyo andi
angweto pabapotekigwa
gambu ga Akayahudi ajabe,
15 abakoma Angwana
ana Yesu na akalondoli ba
Nnoongo na twe ngubu-
tupoteka. Bandu benia
banchimwi Nnoongo, kabe
angondwa ba kila mundu!
16 Na ngabajiga kutuibi-
likia tukatangachije bandu
banga Akayahudi Nhwalo
ogubakalete koligwa. Penie
nga pabatwelekeya mabaja
goa gabatendanga machoba
goa nambu ngoe lilaka lya
Nnoongo lyaulukile.

Chuna cha Paulo katyangi kabena bandu bu Kusesalonike

17 Makalongo kulekana
kwito na mangweto kuk-
iba kukingobu tu, kabe
kulekana kwenio kukiba

kwa mmele tu ngiti kwa
mawachoje. Kuboka pama-
choba machoko ngutupala
kummona kabele!
18 Penia ngutupala
kuntyangilanga kabele.
Ne Paulo ngambala kuika
kachinu pajingi, nambu
Lichetani ngilituibila.
19 Bo, putupa kujema
nnongi ja Angwana ana
Yesu kingobu chabapakuika
hupo ikulokeloke kwito iba
nike? Mangwetomwe ngi
lihyobalelo lito nu kuala
mwojo kwito!
20 Elo, magambu mang-
weto nga kibumo chito nu
kuala mwojo kwito!

3

1 Putuchipula kujendeke
kuimbalila, yene ngutuamu
kutama jika jito Kuatene,
2 nukunkinga kachinu
nnongo gwito Timoteo,
ojwakiba nkamu maengo
nnyito liengo lya Nnoongo
lya katangachi bandu
Nhwalo Gwambone gwa
Yesu Kilisto. Tankinga
kupala kumpe mwojo nu
kunnimbia mu imani jinu.
3 Kupala imani ja
mundu jwajoa panakati
jinu jakapolaje maga-
mbu gukupotekigwa kwe-
nio. Mangwetomwe
mmanyi kutenda tupaligwa
kupotekigwa.
4 Magambu, putukiba
pamwe na mangweto,
ngutunnengela kutenda
tupakupotekigwa, andi
pummanyi, ngapipitile.
5 Magambu naotwije
kuimbalila kabele nganankinga
Timoteo kwinu. Nankinga
kupala manye nhwalo gwa
imani inu. Napwelela
pangaje Mmaja atekunnon-
doya ni liengo lyoa elitutei
panakati jinu kabi liobite
jagi!
6 Ngoe Timoteo abu-
jite, jwombe atulandulile
minhalo jukuala mwojo
nhwalo gwa imani jinu na
mapalano ginu. Jwenio
atulengi kutenda mangweto
mutuwachi gambone kila
machoba, kabe mmilingite
na chuna chu kutubona
twenga andi twe putubi na
chuna chu kummonanga.
7 Makalongo bito nhwalo
gu imani jinu jitupi mwojo
mukulaga nu kupotekigwa
kwito kwoa.
8 Gambu ngoe tubi kupo-
mola anda mangweto nnye-
manga ndii kukulondana na
Angwana.
9 Ngoe tuotwile kunnumba
Nnoongo kwa magambu
ginu mangweto. Tunnumba
kukuala mwojo kutubinako
nnongi jakwe kwa magambu
ginu.
10 Tujendeke kunnyopa
Nnoongo kilo na mui kum-
wojo gwito gwoa kupala
tammonange nu kunnyon-
jake ipungwike muimani
inu.
11 Tajopa ana Nnoongo
Awabito na Angwana ana
Yesu, butujogolele ndela
jikuika kwinu.
12 Angwana bannyonjak-
eye mangweto kupalana na

kapala bandu boa, andi twe
putumpala mangweto.
13 Yene Timoteo majipa
makakala myojo jinu na
mangweto mma manga
malemwa bachwapi nnongi
ja Nnoongo na Angwana
bito ana Yesu pabapakuika
pamwe na boa ababi bakwe.
Unhyo.

4

Kulama kukunhwalali Nnoongo

1 Ngoe makalongo mik-
ibolite kwito ndela ejim-
paligwa kutama nu kupala
kunhwalali Nnoongo. Yene
nga apantamanga. Lele
tunnyopanga nu kumpem-
bela kulina lya Angwana
ana Yesu nnyendekeye ku-
peta penia.
2 Magambu mmanyi
maboulo gutumpa kuwecho
gwa Angwana ana Yesu.
3 Nnoongo ampalanga
mangweto mmegange mach-
wapi ni milekange ngongola.
4 Kila mundu kati jinu
apaligwa kumanya kutama
na aanamundu kwa chwapi
ni ichima,
5 ngiti kwa tama mba-
jaje andi bandu bange banga
mmanya Nnoongo.
6 Mundu jwajoa akan-
nemwaje nnyakwe andaje
kummonela nnyakwe ku
kile chenie. Magambu
Angwana bapahukumula
boa abatenda genia andi
pututumbula kunnengela nu
kunkelebuya muno.
7 Nnoongo atukemiteje
tube tangongola, nambu
tube chwapi.
8 Na yene mundu jwajoa
ojwakana maboulo ganga
ankanali munduje, nambu
ankanali Nnoongo ojwampe-
ganga Uhuke jwakwe jwa
Chwapi.
9 Ku nhwalo gu lipalano,
tupaije kunhwandikila, mag-
ambu mangweto mmene
ngammoligwa na Nnoongo
pampaligwa kupalana.
10 Magambu yene nga
pamatendelanga akalongo
binu boa ababi kilapaali
Kamakedonia. Nambu
makalongo tunnyopanga
nnyendeke kutenda genia
muno na muno.
11 Nkachananga kutama
kitama chu kutamiana,
kila mundu abegelele ilebe
yakwe mwene na akamu
maengo kamaboko gakwe
mwene andi putulagila.
12 Kukutenda yene ge-
nia mampatanga kulum-
baliligwa na bandu banga
mmanya Kilisto, nu munhy-
obalelaje mundu jwajoa
kuilebe imipala.

Kuika kabena kwa Angwana

13 Makalongo bito, tupaije
makamanyaje kweli ku
nhwalo gwa bandu aba-
jomwike magambu makaika
kuechukaje andi bange
banga lihyobalelo.
14 Twenga tuamini ku-
tenda Yesu ngawe na
ngayoka kabele na yene
twenga tuamini kutenda
Nnoongo mabaleta pamwe

na Yesu boa abajomwike kongo bukunhwamini.

15 Ganga gutunnenge gano nga lilobe lya Angwana, twenga tatubi tammomi tatupa kuigala mpaka kingobu Angwana pabapakuika kabele, kweli twenga talongaleje baba abajomwike.

16 Gambu Angwana bene biuluka kuboka kumbengu pamwe na amuli ni lilobe lya mpakachi nkolongwa ju kumbengu pamwe na lilobe li lipenga lya Nnoongo, na bandu abajomwike kongo bukunhyobalela Kilisto bitumbula kuhyoigwa.

17 Penia twenga tatubi tammomi, tatuigile titoligwa kujenda kamaunde kapoke Angwana panyengalele. Na yene titama na Angwana pangapela.

18 Ngoe mpegane mwojo kwa malobe ganga.

5

Mpanganike kuika kwa Angwana

1 Akalongo tubi kukibonaje chukunhwandikila ku nhwalo gwa mangobu na lii pagapakupitila,

2 gambu mmene makangweto mmanyi kutenda lichoba libapakubuja Angwana liika andi mmui apaika kilo.

3 Bandu pabapakulenga, “Kila kilebe kibi tengela na tegatega,” penia ubaja pupakaikili kukujitukila! Andi yene utandu gu munkege juna ndumbo papoto mwana, bandu biotoje kujepa.

4 Nambu makalongo mangwetumwe mmi mulubenduje lichoba lyenie linhwikalilaje kukujitukila andi mmui paika.

5 Mangweto mmoa ingota ya mulumuli ni ingota ya mui. Twenga tubandu bulubenduje andaje kilo.

6 Yene tukagocheje lugono andi bange, tupaligwa kelukia nu kukitawala.

7 Gambu bandu abagochela bagoche kilo, na bandu abalobela balobe kilo.

8 Nambu twenga tatubi tamui nu tupaligwa kukitawala tubene. Tukwinde imani na mapalano andi ngobo ja choma kuibilikia muitibi ito ni lihyobalelo lito li ukoli andi kopia ja choma jukuibiliki mitwe jito.

9 Magambu Nnoongo atupambwije kupala tuhukumuligwe mulilaka lyakwe, nambu tukoligwe kundela ja Angwana bito ana Yesu Kilisto.

10 Jwenio awa kwa magambu gito, kupala tutame pamwe nakwe, anda tubi tammomi andaje tuwile papakubuja.

11 Mpegane myojo nu kujangatana andi pantendanga ngoe.

Malagilo gukujomolela na chalamu

12 Makalongo tunyopanga majoange abakamu maengo kati jinu abannongeleya nu

kummolanga kutama kukulondana na Angwana.

13 Mapegange ichima ngolongwa na kapalanga magambu ga maengo gabakamula. Ntamanga kwa tengela.

14 Makalongo tunnyopa makelebuyanga bandu akamakata, malimbiyange mwojo ababi na mbwele majangatange abalegalike, maimbalile bandu boa.

15 Mma maha mundu akannepaje nnyakwe libaja anda antendi libaja, nambu machoba goa ntendelana gambone na katende bandu boa gambone.

16 Nhwalalanga mwojo machoba goa,

17 mannyope Nnoongo panga totakela,

18 nu kube ni lilumbo mukila kilebe. Gambu genia nga gapala Nnoongo mubwomi gwinu kukulondana na Kilisto Yesu.

19 Makaibilikije liengo lyu Uhuke jwa Chwapi,

20 makabembuje nhwalo guboka ku Nnoongo.

21 Nambu miingakie ilebe yoa nu kutenda agabi gambone,

22 ntamanga kutali nu ubaja.

23 Nnoongo mwene jwatupe tengela annyeguyange jegwa, myojo jinu ni ihuke ni mibele jinu jibekigwe panga malemwa mpaka pabapakubuja kabele Angwana bito ana Yesu Kilisto.

24 Jwenio ojwankema mangweto matenda yene, magambu atekuaminika.

25 Makalongo mutugongalele ku Nnoongo.

26 Mapatange abali bandu boa abunhwamini Kilisto kukiingi cha mapalano.

27 Tunkwajali ku uwecho gwa Angwana, balua jenje machomelanga bandu boa abunhwamini Kilisto.

28 Tunnyopelanga upeele gwa Angwana bito ana Yesu Kilisto ube pamwe na mangweto.

Balua ja Paulo ja pabele kwa Akasesalonike Kilongoi

Balua ja 2 Sesolonike jiandikigwa na ndundame Paulo kwa Akasesolonike (Lipungu lya 1:1). Ajiandika balua jenje nyipi kubokapa balua ja 1 Sesolonike, chaka cha 51 kuboka pukubelekwa Kilisto. Paulo akiba tango Kukolinto pajiandika balua jenje kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Sesolonike, ngi kikuta chakitumbula mwene mumwanja gwakwe gwa pabele (Itendwa 17:1-10). Ilengigwe mu kitabu chi Itendwa kutenda likanicha lyenie lichengigwa na Akayahudi na Akagiliki nduu.

Likanicha lya Akasesolonike ngiliundigwa gambu gwa mangobu gukupela gano nu kubuja kwa pabele kwa Kilisto, gambu Paulo agaandike genia goa mubalua yakwe yoa kwa Akasesolonike. Nusu ja 2 Sesolonike nga magambu gu nhwalo gwa machoba gukupela gano. Uyo Paulo akelebwie nhwalo gwa chojo. Kila mundu apaligwa kamwa maengo gambu gwa chakulya (Lipungu lya 3:6-10).

Agabi mukitabu

- Paulo mubalua jakwe atumbwi kikilenga mwene na kapata abali akajakwe (Lipungu lya 1:1-2).
- Kabe annumbite Nnoongo gambu gu kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Sesolonike nakajoe ku Nnoongo (Lipungu lya 1:3-12).
- Mulipungu lya 2, Paulo alonge nhwalo gwa mangobu gukupela gano.
- Kabe akelebwie nhwalo gwa chojo nambu bapaligwa kamwa maengo (Lipungu lya 3:1-15).
- Paulo ajomoli kikipata abali kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 3:16-18).

1 Ne Paulo na Silwano na
Timoteo, tunhwandikilanga
mabandu mamunhwamine
Kilisto ba kwenio Kusesa-
lonike, mammi mabandu
ba Nnoongo Awawa bito
na Angwana bito ana Yesu
Kilisto.
2 Tunnyopelanga ku
Nnoongo Awabito na
Angwana ana Yesu Kilisto
bampe upeele na tengela.

Hukumu kingobu chu kuika Kilisto

3 Makalongo twenga
tupaligwe kunnumba
Nnoongo machoba goa kwa
magambu ginu mangweto,
ipaligwe twe kutenda yene
magambu imani nu ku-
palana kwinu kila mundu
na nnyakwe jijonjeke kola.
4 Nga kwa magambu
twe tunnokeloke mangweto
ikuta ya bandu ba Nnoongo
mamunhwamine Kilisto.

Mannyendekea kaamini Angwana nu kuimbalila kulaga nu kupotekigwa kukumpatanga.

5 Genia goa galaya kube hukumu ja Nnoongo nga ejipaligwa, kupala mmonekane kutenda nnyeketeligwe kujingi mukingwana cha Nnoongo, nga magambu mpotekigwa nago.

6 Nnoongo atenda andi pipaligwa, mabalepa kupotekigwa boa ababampoteka,

7 mampaganga kupomolela mampotekigwa natwe uyo. Bitenda genia kingobu Angwana ana Yesu pabapakupitila kuboka kumbengu pamwe na akapakachi bakwe bukumbengu bina makakala.

8 Apakuika na nimi ya mwoto kahukumu bandu abankana Nnoongo na abakana kujoa Nhwalo Gwambone gwa Angwana bito ana Yesu.

9 Mabaukumigwa kupotekigwa machoba goa pangapela nu kubekigwa kutaali na Angwana na kibumo cha makakala gabe.

10 Lichoba lyenie elyapakuika alumbigwa na bandu bakwe nu kuomongigwa na bandu abunhwamini, mangweto uyo mibaganga pamwe nabenia, magambu uchaili gwito nguaminika kwinu.

11 Kwa magambu tunnyopelanga ku Nnoongo jwito machoba goa anhwotoye mangweto kuimbalila nu kutama kitamo chenie echankemilinge ntame, tunnyopa kwa makakala gakwe, alengenakie mawacho ginu gu kutenda gambone na kila liengo lya imani.

12 Tujopa yene, kupala liina lya Angwana bito Ana Yesu lilumbigwa panakati jinu na mangweto mipata ichima kuboka kwakwe ku upeele gwa Nnoongo jwito na Angwana ana Yesu Kilisto.

2

Mundu mmaja

1 Gongo nga nhwalo gu kuika kwa Angwana bito ana Yesu Kilisto na twenga tukongana nnongi jakwe. Makalongo bito tunnyopa kukumpembela,

2 makajojoke kuechukaje umwojo gwinu, andaje kube na mbwele kwa magambu kulenga lichoba lya Angwana liike. Pangaje ikita kutenda nhwalo gongo uboke mulondoi gwa bandu bange, matangacho andaje balua ejilengigwa jiboke kwito.

3 Mundu akankoloyangaje kwa ndela jajoa, magambu lichoba lyenie liikaje mpaka lichoba lyale li kunkanalila Nnoongo lipitile na mundu jwakemigwa Mmaja abonekane, ojwapakujomale kualabigwa.

4 Jwenio apakikikana kila kilebe echibikigongalela bandu nu kukikema

Nnoongo, akitenda nkolongwa kukila kilebe kabe aijingila nu kutama Munyumba ja Nnoongo nu kukikema mwene kita Nnoongo.

5 Bo, mmikombakelaje kutenda nannengalinge genia goa kingobu panakiba pamwe na mangweto?

6 Nambu ngoe kibi kilebe chikinhwibila, namangweto mikimanyi kilebe chenie. Maliika lichoba lya Mundu Mmaja malibonekana kukingobu chikipaligwa.

7 Magambu makakala ga Mundu Mmaja ga chili gakamu maengo ngoe nambu abonekana otije mpaka aboigwe oti ojwaibilikia.

8 Penia Mundu Mmaja jwenio apapakuekuligwa, nambu Angwana ana Yesu pabapakuika bapakunkoma kuhuke gwa kano jabe nu kuntimba kukung'ala kwabe.

9 Mundu Mmaja jwenoi aika kwa makakala gi Lichetani lilaya ikobo ndu ikuomongwa yuwangi,

10 atumia uwangi gwa gwoa kwa kakoloya abaobanga. Angweto biobanga kwa magambu bapokilingeje ni kujipala kweli jakombolange.

11 Yene Nnoongo babekangite bandu benia babe pae ja makakala guwangi, baamini yuwangi.

12 Yene boa abakanite kujiamini kweli nambu bualali ubaja, bapakuhukumuligwa.

Mpambuligwe kupala nkoligwe

13 Nambu ngoe tupaligwa kunnumba Nnoongo machoba goa kwa magambu ginu mangweto, mampaligwa na Angwana, magambu kuboka pitumbulaga Nnoongo ngampambula nkomboligwe kupete liengo lya Uhuke jwakwe, nu kummeka mme bandu bakwe bachwapi magambu ga kuamini kwinu kweli.

14 Nnoongo ankemangita mangweto kupete Nhwalo Gwambone gutuntangachila kupala mmagange pamwe mukibumo cha Angwana bito ana Yesu Kilisto.

15 Bai makalongo mma maha na magaagabale maboulo gutunnengila na gutunhwandakila.

16 Tajopa Angwana bito bene ana Yesu Kilisto na ana Nnoongo Awabito abutupaile nu ku upeele gwabe ngubutupe tengela machoba goa pangapela ni lihyobalelo lya kweli,

17 annimbie mwojo na ampegange makakala gi itendwa nu kulonge gambone.

3

Mutujopele ku Nnoongo

1 Pukujomolela makalongo bito mutujopele kupala Nhwalo gwa Angwana ujoanike chokwe na upokeligwe kuichima andi pibi kwinu mangweto.

2 Uyo mutujopele kupala Nnoongo atukombole na

bandu akabaja na bandu
bina kijonga gambu boaje
abaamini Nhwalo gongo.
3 Angwana nga bina
kuaminika. Bombe bannim-
bia nu kummeka tengela na
Mmaja jola.
4 Angwana bututenda tun-
hwamini mangweto kube
mannyendekea kutenda
agatunnengalinge.
5 Angwana bijilongaleye
myojo jinu mukulimanya
lipalano lya Nnoongo nu
kuimbalila kwatupi Kilisto.

Malagalakio gu kamu maengo

6 Makalongo kulina lya
Angwana bito ana Yesu
Kilisto tunnagi, ntamanga
kutali na bandu boa abun-
hwamini Kilisto ababi akata
banga kengama malagilo
gutulagile.
7 Magambu mangweto
mmene mmanyi kutenda
mpaligwe kengama andi
pututenda twenga. Twenga
tukiba takakataje putukiba
na mangweto,
8 tulije chakulya kwa
mundu panga lepa. Nambu
ngutukamu maengo kilo na
mui kukachana nu kulaga
kupala tukabeje nhwigo ku
mundu jwajoa kwinu.
9 Tutenda genia ngiti
tapaligwije kujangatigwa
na mangweto, nambu
kwa magambu kupala
kunnayanga kilandanikio
kwinu.
10 Putukiba pamwe na
mangweto ngutunnengela,
“Mundu jwajoa jwakana
kamu maengo, akalyeje
chakulya.”
11 Tulonge ilebe yene
magambu tujoine kutenda
babi bandu bange kati
jinu akakata na kabe babi
kamuje maengo, nambu
angweto kikichumbuya
kulonge minhalo ja bandu
bange.
12 Kuliina lya Angwana
bito ana Yesu Kilisto nalagila
na kakelebuyanga bandu be-
nia babegange na majendo
gambone nu kamu maengo
kupala bapatange chakulya
chabe bene akagweto.
13 Nambu mangweto
makalongo, makatotakaje
kutenda gambone.
14 Anda abi mundu kwenio
jwanga agabala nhwalo
gwito gwa balua jenje,
mammekange pukongolou
mundu jwenio na makatama
nakweje, kupala abe naoni.
15 Nambu mundu jwenio
makantenda andi nngond-
waje, nambu mankelebuya
andi nnongo.

Chalamu chukujomolela

16 Bene Angwana abaleta
tengela, bampegange ten-
gela machoba goa ku ndela
jajoti jela. Na Angwana
batame pamwe na mang-
weto.
17 Ne Paulo, nampatanga
abali kukunhwandiki ku
luboko lwango namwene.
Chene nga kiingi chango
paandika kila balua, yene
ngapaandika.
18 Nnoongo ampegange
upeele gwa Angwana bito

ana Yesu Kilisto ube pamwe
na mangweto mmoa.

Balua ja Paulo ju kutumbula kwa Timoteo Kilongoi

Kitabu cha 1 Timoteo nga balua ejiandikigwa na ndundame Paulo kwa napunji jwakwe Timoteo. Kitabu chenje 1 Timoteo ewechakine kiandikigwa chaka cha 62-64 kuboka pukubelekwa Kilisto. Balua jenje jibonekana jiandikigwa papipi nu kujomoka Paulo kingobu patama padunia pano. Paulo akiba maganja na Timoteo nu kuyene pajingi ankema Timoteo mwana gwakwe nnola, (Akaf 2:22, 1 Timoteo 1:2, 1:18).

Jenje nga balua jimwe kati ja balua ncheche yaandika Paulo ku mundu jumwe jumwe papala kukiandaki kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Balua yenge itatu nga 2 Timoteo na Tito na Filemoni. Balua 1 Timoteo jiandikigwe minhalo nduu pipaligwa kugongalela ku bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 2:1-15), pipaligwa kube akilongoi bikikuta cha bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 3:1-13), nu kelebuya nhwalo gwa akaboli bu wangi (Lipungu lya 1:2-11, 4:1-5, 6:2-5). Yene ilaite Paulo pammola Timoteo kube kilongoi ju kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Mubalua ja 1 Timoteo ibi ndela nduu iotwi kajangata akilongoi bikikuta cha bandu abunhwamini Kilisto bamachoba ganga baoto kalongolea bandu abunhwamini Kilisto.

Agabi mukitabu

- Paulo atumbu kumpata abali Timoteo (Lipungu lya 1:1-2).
- Kuboka penia ankelebuya Timoteo kunhwalo gwa akaboli buwangi (Lipungu lya 1:3-11).
- Paulo ajendaki kulandulila pannumba Yesu Kilisto (Lipungu lya 1:12-19).
- Kabe annagila Timoteo ku nhwalo guku gongalela na akilongoi (Lipungu lya 2-3).
- Paulo mubalua jakwe ajomoli kumpe Timoteo malagilo gukujomolela (Lipungu lya 4-6).

1 Ne Paulo, nambi nandundame ba Kilisto Yesu kwa amuli ja Nnoongo Nkomboi jwito na Kilisto Yesu lihyobalelo lito,
2 nunhwandakila Timoteo mamanango makweli mu imani.
Nannyope gwambone na kia na tengela kuboka ku Nnoongo Awabito na Yesu Kilisto Nngwana gwito.

Kelebuya maboulo gu uwangi

3 Mbala ntame kwenio ku Efeso, andi panannyopita apanakiba nakajenda ku Makedonia. Babi bandu bange kwenio ababola

maboulo gu uwangi,
makanakie bandu benia.
4 Malengele bilekange
omo nu nhwalo gwa ibelei
ndu ilondana, jenie jileta
kutaukana tu, kamwaje
maengo ga Nnoongo
agapaligwa kamuligwa
mukuamini.
5 Kilebe kikolongwa cha
malagilo gango nga kwa-
jalila mapalano agaboka
mu mwojo gwa chwapi na
mwojo gu kupala kupembu
gambone na imani ja kweli.
6 Bandu bange bijilekite
ilebe yenie nu kugalambuki
ilebe yangambone.
7 Bapalanga kube akaboli
ba Malagilo ga Musa, nambu
bikimanyije chabalongela
andaje chibakwajalila.
8 Tumanyi kutenda Malag-
ilo ga Musa gambone, anda
gatumike pipaligwa.
9 Nambu ipaligwa ukom-
bokela kutenda Malagilo
gabekigwe kwa magambu
ga bandu bamboneje.
Nambu kwa magambu ga
bandu bangajijoa chalia
na bangajoa Malagilo,
banga nnyogopa Nnoongo
na akabaja, bandu banga
gongalela abakengama
dunia. Bandu ababakoma
akawamundu na akama-
mundu na akakomi ba
baboa bala,
10 malagilo gabekigwe kwa
magambu ga akangongola
na akinalome abagoloka na
akinalome ajabe, abaucha
bandu na akawangi na
abalapila kuwangi andaje
abatenda kilebe chachoa
changapaligwa na maboulo
ga kweli.
11 Maboulo genia gabi
mu Nhwalo Gwambone
gwa Nnoongo juna kibumo,
juna kindimba chenie
bangamwie nenga ndan-
gache.

Lilumbo kwa magambu ga kia ja Nnoongo

12 Nannumba Nngwana
jwito Kilisto Yesu ojwambi
makakala kwa magambu ga
liengo lyango. Nannumba
gambu amweni ne mbi
kuaminika, ngambambula
ne nammegelele.
13 Iganukube kalakala
nenga ngununtukana na
kumpoteka nu kuntende
chanaki. Nambu Nnoongo
ngamone kia, kwa magambu
nakiba natokamau kabe
nanga imani.
14 Nambu Nngwana jwito
ngandweleke gwambone
nduu, ngambe imani ni
lipalano elibi lito mukulon-
dana na Kilisto Yesu.
15 Kilonge chenje nga
chakweli, kabe ipaligwe
kujeketeligwa, Yesu Kilisto
ngaika padunia pano
kakombola bina mabaja.
Nane nga nanemwite muno
kupeta benia boa,
16 nambu Nnoongo ng-
amone kia nenga nambi
nabaja kupeta bandu boa,
kupala Yesu Kilisto alaye
kuimbalila kwakwe kwoa
kwango nenga, andi kulan-
danakia kwa boa abapakun-
hwamini kingobu chikiika
nu kupokela bwomi ma-
choba goa pangapela.

17 Kwa jwenio jwabi
Nngwana jwa machoba goa
pangapela na jwangawe
na jwangabonekana na
jwabi Nnoongo jika jakwe,
ku jwenio kube ni ichima
ni kibumo machoba goa
pangapela! Unhyo.
18 Manango Timoteo,
nankamuya amuli jenje
tela na malobe gulon-
doi agalengigwe kalakala
kwinumwe. Nannagi
magagoye malobe genia
gabe chilaa chukuputanila
gwicho ngondo ja Nhwalo
Gwambone,
19 mijikamulile imani ku-
pala mme na mwojo guku-
pambula agabi gambone.
Bange bandu bapaije kube
na mwojo gukupambula
agabi gambone ku yene
ngibijialabia imani jabe.
20 Panakati jabe abi
Humeneyo na Alekizanda
bombe nakamuinge ku
Lichetani, kupala baboligwe
bakantukanaje Nnoongo.

2

*Maboulo nhwalo gu ku-
gongalela*

1 Kilebe chukutumbula
nannyopanga, mannyope
Nnoongo ilebe eimpala,
kugongalela ku Nnoongo,
ng'ongalele magambu ga
bandu bange nu kunnumba
Nnoongo kwa magambu ga
bandu boa,
2 na mannyopange
Nnoongo gambu ga akang-
wana na bandu akatawala,
kupala nhwoto kutama
kwambone na tengela
pamwe na kunng'ongale
Nnoongo na majendo gam-
bone.
3 Kilebe chenje chambone
na kinhwalali Nnoongo
Nkomboi jwito,
4 jwenio apala bandu
boa bakomboligwe nu
kuumanya ukweli.
5 Gambu abi Nnoongo
jumwe, uyo abile jumwe
ojwabachikachana bandu
na Nnoongo, mundu jwenio
nga Kilisto Yesu,
6 jwenio ngakipanga
mwene kakombolanga
bandu boa. Penia icha-
lakicha kutenda, kingobu
chikipaligwa pikipakuika
Nnoongo apakakombolanga
bandu boa.
7 Kwa magambu genia
nenga ngabambambu mbe
nandundame na naboli ba
bandu banga Akayahudi,
ndangache nhwalo gwa
imani na kweli. Nenga
kweli, ngiti uwangije!

8 Papoa pankongananga
kugongalela, mbala bandu
bagongalele ababi na myojo
chwapi, benia baotwile ku-
tondobea maboko gabe bak-
agongalela panga lilaka wala
mitau.
9 Kabe, napalanga akikege
bakwindange ngobo ina
ichima nnongi ja bandu
pamwe na majendo gam-
bone ngiti kukulembeke
kukuchuka nywilije kik-
ilemba ku jaabu na lulu
andaje kuikwindo ya ngobo
ya bei ngolongwa,
10 nambu ku itendwa
yambone andi pipaligwa

kwa akikege abanng'ongale
Nnoongo.
11 Akikege bapaligwa ku-
tama nuu nu kunyenyepa
kingobu chibikibola.
12 Ne nannekaje munkege
babole andaje antawale mu-
nalome, apaligwa kutama
nuu.
13 Gambu Adamu jwa-
tumbula kupanganigwa,
kuboka penia ngapan-
ganigwa Hawa.
14 Na ngiti Adamuje
ojwakoloigwa, nambu
munkege nga ojwakoloigwa,
ngannemwa Nnoongo.
15 Nambu munkege
makoligwa mukioya
kingobu chukupoto ingota,
anda atamite muimani ni
lipalano na chwapi na
majendo gambone.

3

Ilongoi mukikuta cha abunhwamini Kilisto

1 Kilonge chenje nga
chakweli, mundu ojwapala
kube kilongoi jwa kikuta
cha abunhwamini Kilisto,
jwenio aganwa liengo lyam-
bone.
2 Kilongoi jwa kikuta
cha bandu abunhwamini
Kilisto apaligwa kube
mundu jwanga koligwa,
apaligwa kube nu munkege
jumwe, apaligwa kube
jwaotwi kikitawala mwene,
ojwaechimika nu kina, na
ojwaotola kuboola,
3 akabeje jukulobela an-
daje mundu juna kijonga,
nambu aba jwa nuu, jwa-
pala tengela, akabeje mundu
jukupala uloi,
4 apaligwa abe mundu
jwaotola kagoya bandu pa
bapachakwe nu kabeka
babe bukujoa ni ichima
muno.
5 Anda mundu kuotwaje
kijigoya nyumba jakwe, ao-
tolabo kugoya kikuta cha
bandu ba Nnoongo?
6 Anda mundu jwaamine
enoeno akabekigwaje
kube kilongoi, akaika ku-
lokalokaje nu kuhukumigwa
andi Mmaja.
7 Apaligwa kuchala-
kichigwa na bandu banga
nhwamini Kilisto, kupala
akakoligwaje nu kolwa
muntambo gwa Mmaja.

Akajangati mu mukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto

8 Nu uyo akajangati ba
kikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto bapaligwa
babe na majendo gambone,
bina kuaminika na abalonge
kweli bakabe akanywagije
na bandu bukupala kupata
uloi kutama mbaja,
9 bapaligwa kujiagabala
kweli ja muimani kwa
mwojo chwapi.
10 Nambu bapaligwa ka-
jiga oti anda babonakine
kuotola kamu liengo lyenie.
11 Akaanamundu ba-
paligwa kube na majendo
gambone, bangang'ing'ia
akajabe bandu, bina kik-
itawala bene na bina
kuaminika ku ilebe yoa.

12 Nnyangati mu kikuta
cha bandu abunhwamini
Kilisto apaligwa kube nu
munkege jumwe, ojwaotwi
kigoya chwapi ingota yakwe
na nyumba jakwe.
13 Gambu akajangati
abakamu maengo gabe
kwambone babeka bandu
bajoe kabe akajangati benia
baotwi kulonge panga
jogopa nhwalo gwa imani
jabe ku Kilisto Yesu.

Kweli ejiekuligwe

14 Pununhwandaki balua
jenje nhyobale kutenda
manhika kachinu machoba
uganga.
15 Nambu anda njelwite,
balua jenje jinnenganakia
majendo gutupaligwa kube
nago mu nyumba ja
Nnoongo, jenie nga bandu
abunhwamini Kilisto ababi
ba Nnoongo jwabi mmomi
jwenio nga lueke ni kijemo
cha kweli.
16 Kubije mbwele jajoa
ku nhwalo nkolongwa gwa
imani jito,

Ngabonekana na mmele
andi mundu,

Uhuke jwa chwapi an-
naite jwenio kube
jwambone nnongi ja
Nnoongo,

ngabonekana na akapakachi
bu kumbengu.

Ngatangachigwa mu ilambo
yoa,

bandu ba padunia ngubun-
hwamini,

ngatoligwa kunani kum-
bengu kukibumo.

4

Akaboli buuwangi

1 Uhuke alenga kipola
kutenda machoba agaika
bandu bange mabijikana
imani, ni kijoa ihuke
yuwangi nu kengama
maboulo gi michepela.
2 Maboulo andi genia
gatangachigwa na bandu
akawangi na akandendemu-
ndu, benia mwojo jabe ju
kupambu gambone andaje
mabaja uchipwile andi
upojoligwe na choma cha
mwoto.
3 Bandu benia babola
kutenda malemwa kutola
akege nu kulye yenge
yakulya. Nambu Nnoongo
apanganya yakulya yenie,
kupala balye kukunnumba
Nnoongo bandu abaamine
na abijimanyi kweli.
4 Kila kilebe chapanganie
Nnoongo chambone, kibije
chikipaligwa ukanigwa,
nambu yoa ipokeligwe
kukunnumba Nnoongo,
5 magambu ku lilobe lya
Nnoongo nu kugongalela
kukibeka kilebe chenie
kijekatiligwe na Nnoongo.

Mpakachi jwambone jwa Yesu Kilisto

6 Anda malengalinge
akalongo boa malagilo
ganga, mamma mapakachi
ba mbone ba Yesu Kilisto,
anda ntei genia mmene
mannyendakea kola mu
uhuke kwa maboulo ga
imani na maboulo ga kweli
gamakengama.
7 Nambu mwe ma Timoteo
mikane homo yangabe ya

Nnoongo na yanga mana. Mikihyobalekea kutama kukunhwalali Nnoongo.

8 Kikihyobalekea kugolola mmele mbaya kachoko, nambu kutama kukunhwali Nnoongo kwambone muno mu kila kilebe, gambu gutulagalaki bwomi mukulama kwito ngoeno nu kulama kwito kukupakuika.

9 Kilonge chenje nga kweli muno na kipaligwa kujeketeligwa.

10 Twenga tuundika nkunge nu kamu maengo kukachana kwani tummekile lihyobalelo lito Nnoongo jwabi mmomi jwombe nga Nkomboi jwa bandu boa, muno bandu abanhwamini Kilisto.

11 Mmole ilebe yenje na makwajalile kana ilebe yenie.

12 Makajeketeje mundu jwajoa ammembule magambu mwe nga makakombo, nambu nkachane mma kilandanikio kwa abanhwamine Kilisto, mu kilonge chinu na itendwa iinu na lipalano na lihyobalelo na majendo ga chwapi.

13 Machoba goa nnyendekea kachome bandu pukongolou Majandiko Gachwapi, kutangacha na kubola, mpaka pambakuika.

14 Makakotokaje kutumia upo yampatite kuboke ku Uhuke jwa Chwapi ibi nkati jinu champata kwa malobe ga akalondoli ba Nnoongo nu kummeke maboko ga akinanhota bikikuta cha bandu abunhwamini Kilisto.

15 Nhwachila muno genia goa nu kubegelela kupala kujendeke kwinu kubonekane kwa bandu boa.

16 Mma maha pantama na pammola. Nnyendekea kamu genia, magambu anda ntei nyenie, mamikikola mmene na abampenekia.

5

Pampaligwa kutama na akaumini ajinu

1 Makankalapilaje mundu munanhota, nambu malengela andi awabinu. Matendelange achakakombo anda akalongo binu,

2 akikege akinanhota andi amabinu, achakabale andi akalombo binu, panga mawacho mabaja.

3 Maagabale akanawele ababi na malola.

4 Nambu nawele jwabi ni ingota andaje ichokolo, yenie ipaligwa kagoya achikibelei babe andi papala Nnoongo, yene babukia maboko achikibelei babe kukutenda yene bunhwalalila Nnoongo.

5 Ojwabi nawele kweli, jwanga mundu jukunnyangata, jwenio anhyobale Nnoongo ajendeke kung'ongale Nnoongo nu kunnyopa annyangate kilo na mui.

6 Nambu nawele jwatama kukikikonja, jwenio abi andi awile, iganukube abi mmomi.

7 Makwajalile bandu batendi ilebe yenie, kupala bakapatangaje lukolo.

8 Anda mundu kagoyaje
akalongo mundu, muno
ababi kunyumba jakwe,
mundu jwenio ajikana
imani, nga mmaja muno ku-
peta mundu jwangaamini.

9 Mukunhwandikaje muk-
itabu cha akinawele mundu
jwangaika yaka sitini. Kabe
aba atoligwe na analome
bamwe,
10 na abe banchala-
kiche kwa maengo gakwe
gambone, jwalelite in-
gota yakwe kwambone,
jwalendekie akamageni
kachakwe, jwabapoki bandu
ba Nnoongo na katawacha
makongono, ngajangata
bandu bina malola, jwak-
itabite kamu gambone.
11 Makaandikaje akanawele
bale, gambu tama yabe yu
kupala kutoligwa nanalome
kabeka bagalambuke nu
kunneka Kilisto Nkomboi,
12 bikilete hukumu bene
gambu bukulekite kuamini
kwabe kwa kalakala.
13 Akanawele andi benia
bikibola ukata nu ku-
tumbu kutindila nyumba
na nyumba, kabe nyenie
tuje nambu andumbakani
na kang'ing'ina akajabe nu
kujingi muilebe ya bandu
bange bakalenga minhalo
janga paligwa kulongela.
14 Kwa yene kabi mbaile
akanawele baale batoligwe
na analome, bapate ingota
na kugoya nyumba yabe ku-
pala akangondwa bito bak-
abeje na nililanga lya ku-
longela minhalo mibaja kati
jito.
15 Magambu akanawele
bange baobite nu kunkengama
Lichetani.
16 Nambu anda amama
Akilisto bakweti akanawele
mulongo gwabe, benia
bapaligwa kagoyanga na
ngiti kukileke kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto
tuje liengo lyenie. Kupala
kikuta cha abunhwamini
Kilisto kioto kagoyanga
akanawele bangakola bandu
bakajangata.
17 Akinanhota abalonga-
leya kwambone akaamini,
bapaligwa kupata mapungu
gabe pabena, muno kutan-
gacha nu kubola.
18 Gambu Majandiko
Gachwapi galenga, “Makantabaje
kano ng'ombe pamatu-
mia kupuluya ilyo,” uyo,
“Nkamwa maengo apaligwa
malepo gakwe.”
19 Makajeketeje kupokela
lukumbi lwa ananhota aba-
longalea kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto andaje
pabe na akachaili abena an-
daje atatu.
20 Abajendeke kutenda
mabaja makelebuya pa-
bandu nduu, kupala bange
bajogope.
21 Nunhwamulicha nnongi
ja Nnoongo na nnongi ja
Kilisto Yesu na nnongi
ja akapakachi ba kum-
bengu, magaagabale malag-
ilo ganga panga nchimwa
mundu, makammagu
munduje kukunnoleke ku-
mio.
22 Makabyalaje kummeke
mundu abe kilongoi kuk-
abegele Angwana. Mikikilo-

ndaje mu mabaja ga bange, ntama chwapi kukunhwalila Nnoongo.

23 Makanywe mache tuje, nambu nnywa divai kachoko kwa magambu ga lutumbo lwinu, gambu ga itamwe eyampata kila kingobu.

24 Malemwa ga bandu bange gabonekana kipola, tango nakapelekaje kuhukumu, nambu mabaja ga bandu bange gamanyikana kingobu cha kapeleka kuhukumu.

25 Yene, itendwa yambone ibonekana kipola na yangabonekana kipola kuotoje kikiiya.

6

1 Akabanda boa bapaligwa kaechimu akinanhota mundu kukila kilebe kupala lina lya Nnoongo lyakatukanigwaje andaje maboulo gito.

2 Akabanda abakweti akakolongwa babe akaumini bakabembuje kwa kawachi kutenda akaumini ajabe tu. Nambu bapaligwa kabegelela kwambone muno, gambu akakolongwa benia bikikonja kuboke mumaengo ga akabanda abunhwamini Kilisto benia ababampalanga, yene mpaligwa kubola nu kutangacha nhwalo gwenio.

Maboulo gu uwangi ni kipato cha kweli

3 Mundu jwajoa jwabola maboulo gange gangabe tela na ganga, na jwanga jeketela malobe ga kweli ga Angwana bito ana Yesu Kilisto nu kutama andi papala Nnoongo,

4 jwenio kutweli kulokaloka na amanyi kileje. Mundu ntamwe mitau na bulwa mumalobe ganga mbone, genia galeta bwiu na bulwa na matukano na kawachi bange mabaja,

5 mitau janga pela kuboka kwa bandu benia malango gabe gapungwanikwe kabe bakwetije kweli. Bakitanga kummegele Nnoongo nga ndela jikipato.

6 Kweli kummegele Nnoongo kummeka mundu abe nikipato, anda ajeketile kube ni ilebe yakweti.

7 Magambu tuikije kilebe chachoa padunia pano, wala tubokaje ni kilebe chachoa padunia pano.

8 Yene, anda tukweti yakulya na ngobo, tupaligwa kujeketela kube na yenie.

9 Nambu abapala kube ni kipato kugwe mukujigigwa, nu kujonjigwa mutama mbaja nduu yukutokamala yenie kauta bandu mukualabika nu kujomoka.

10 Gambu kupala muno uloi ngi kindumbutumbu cha ubaja gwoa. Bandu bange balokalile muno kupata uloi ata ngababe kutaali na imani na myojo jabe jitweli kubinia.

Malagilo kwa Timoteo

11 Nambu mwe, mamundu ba Nnoongo, nneke kilebe chenie. Nnyendekea kube mambone nnongi

ja Nnoongo, mang'ongale
Nnoongo, imani na ma-
palano na kuimbalila mma
manuu.
12 Nkachana muno ka-
gaoto malola gankweti
gambu ga imani, kupala
mpate bwomi gwa machoba
goa pangapela ogwankemi
Nnoongo kingobu pama-
jeketela mmene imani jinu
pakachaili nduu.
13 Nannagila nnongi ja
Nnoongo jwaipe bwomi
ilebe yoa na nannagalakia
nnongi ja Yesu Kilisto
jwapanga uchaili nu kulenga
kweli mwene nnongi ja
Pontio Pilato,
14 nkamule malagilo ganga
na kugaagabala na ntenda
kuaminika mpaka lichoba
libapakubuja Angwana bito
ana Yesu Kilisto.
15 Kubuja kwabe ku-
tendigwa mangobu apa-
gapaligwa agabekigwe na
Nnoongo jwalumbigwa
jwabi Ntawala jika jakwe,
Nngwana jwa akangwana na
Ungwana jwa Mangwana.
16 Jwenio jika jakwe atama
machoba goa pangapela
mu lumuli lwanga oto
kuluegelela mundu. Abije
mundu jwawaite kummona
andaje jwaotwi kummona.
Kwakwe ibe ichima nu
utawala gwa machoba goa
pangapela! Unhyo.
17 Malengele bandu ababi
ni ipato mu bwomi gongo
gwangoe, bakalokalokaje nu
kihyobale ilebe yanga hy-
obaleka nambu buhyobale
Nnoongo jwatupe kukina
ilebe nduu kupala tuialalile
mwojo.
18 Malenge batendange
gambone, babe ni itendwa
ndu yambone na babe
binukina na abajeketile kape
bange ile yabe.
19 Ku yene mabikibekela
lupambo kumbengu lwenio
kwabe kiba kijemo cham-
bone kulimba machoba
agaika. Penia mabapata
bwomi gwenio nga bwomi
gwa kweli.
20 Mwe ma Timoteo,
nng'oye kwambone goa gala
agankamwiigwe. Nnyepe
kulongela kwanga nhwalali
Nnoongo ni mitau janga-
mana nu nhwalo gu kilebe
bandu bange chibikikema,
kumanya.
21 Gambu bandu bange
bikitenda bakweti kumanya
kupeta kwenio, kujomole
kwakwe bijioite imani.
Nnoongo ampegange upeele
gwakwe!

Balua jenge ja Paulo kwa Timoteo Kilongoi

Kitabu chenje cha 2 Timoteo kiandikigwa na ndundame Paulo ku napunji jwakwe jwakemigwa Timoteo. Kitabu chenje kiandikigwa papipi nu kupela kwake patama padunia pano. Kingobu chenie akiba mukipungo kukilambo chuku Loma (2 Timoteo 1:16). Paulo akiba kupalana nu kujoana muno na Timoteo mpaka Paulo ankema mwana gwakwe nnola (Akafilipi 2:22, 1 Timoteo 1:2, 1:18).

Jenje nga balua jimwe kati ja balua nchenche eyaandika Paulo kujenda ku mundu jumwe jumwe papala kuandika kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Balua yenge itatu nga, 1 Timoteo na Tito na Filemoni. Kingobu chenie chi kiandikigwa balua jenje 2 Timoteo, bandu abunhwamini Kilisto abakiba bakatawaligwa ni kingwana cha Loma batenda kupotekigwa muno. Pangaje chenie ngi kilebe chikintenda Paulo atabigwe, yene akiba akannagila Timoteo aimbalile kulaga. Andi pibi 1 Timoteo, Paulo nganhunda muno Timoteo ku nhwalo gwa akaboli buwangi (1 Timoteo 1:16-18). Uyo annenge Timoteo kutenda kiika kingobu chukulaga nnongi jito (Lipungu lya 3:1).

Agabi mukitabu

- Paulo atumbu kukumpata abali Timoteo, kuboka penia annimbia mwojo (Lipungu lya 1:1-18).
- Kabe ankwajali Timoteo aimbalile (Lipungu lya 2:1-13).
- Kuboka penia ampe malagilo ku nhwalo gu kutama kukunhwamini Yesu (Lipungu lya 2:14-26).
- Kabe annenge ilebe eipakuika nnongi na pipaligwa kamula (Lipungu lya 3:1-4:8).
- Paulo ajomole kukunnagila mwene Timoteo (Lipungu lya 4:9-24).

1 Ne Napaulo nandundame ba Yesu Kilisto kukupala kwa Nnoongo. Mekigwe ndangache bwomi ogwatulagila Nnoongo mu kulondana na Kilisto Yesu,
2 nunhwandaki mwe ma Timoteo mamanango manumpala muno,

Nunnyope kana Nnoongo Awabito na Yesu Kilisto Angwana bito bampe gwambone gwa Nnoongo na kia na tengela.

Lilumbo na malobe gu kumpe mwojo

3 Nannumba Nnoongo junammegelela ku mwojo chwapi andi apabatenda akananhota bango, nannumba kila apanankombokela mu kugongalela kwango kilo na mui.

4 Mbi kombakela manjochi
ginu na mbi nachuna muno
nammone, kupala ndwele
kuala mwojo.
5 Mbi kombakela imani
yinu ya kweli, imani eibak-
weti awibinu Loisi nu uyo
eibakweti amabinu Eunike.
Manyi kutenda namwe uyo
nkweti imani jenie.
6 Magambu gwa genia
nankombakela nkolokeye
kitoi champi Nnoongo man-
gobu panammekela maboko
gango.
7 Kwa magambu Nnoongo
atupi Uhuke jwa Chwapi
jukutubeka tube takab-
wogaje, nambu Uhuke juku-
tupe makakala na mapalano
na mwojo kukikitawala.

8 Yene makalola onije
kachalakicha Angwana
bito, kabe makalola onije
magambu gango nenga
nandabigwe mukipungo
kwa magambu ga benia.
Nambu mikilonde nane
mukulaga kwa magambu
gu Nhwalo Gwambone, andi
Nnoongo pampe makakala.
9 Nnoongo atukolite,
atukemite tube bandu
bakwe mwene, ngiti gambu
ga itendwa yito yam-
boneje, nambu andi papaile
Nnoongo na gwambone
gwakwe. Ngatupe
gwambone gwenio kwa
magambu ga Yesu Kilisto
tango dunia kupanganig-
waje,
10 Nambu ibekigwe
kipola kwinu ngoe kukuika
kwakwe Nkomboi jwito,
Yesu Kilisto. Jwenio aboite
mbyu makakala ga kiu nu ku
ndela ju Nhwalo Gwambone
ngauhekula ndaa bwomi
gwanga kiu.
11 Nnoongo ambamb-
wile ne mbe nandundame
na naboli kwa magambu
gu kutangacha Nhwalo
Gwambone,
12 genia nga agameka ne
mbotakigwe ngoe. Nambu
ne mbi kupweleje mag-
ambu nummanyi kipola
jununhwamini, kabe manyi
kutenda jwenio makilendela
chambile, mpaka lichoba
lyapakubuja.
13 Nkamula gwicho
maboulo ga kweli ganam-
molite andi kilenganakio
kwinu. Na nnyendekeye
mu imani na mapalano
agankweti mukulondana na
Yesu Kilisto.
14 Kwa makakala gu Uhuke
jwa Chwapi jwatama nkati
jito mikigoye gwicho kile
chache chambone chanka-
muigwe.
15 Andi pummanyi, bandu
boa bi kilambo chuku Asia
banekite, kati jabe abi
Fugelo na Helimogene.
16 Najopa Angwana
babonelange kia akalongo
ba Onesifolo, kwa magambu
akanimbia mwojo pajingi.
Na aloije oni kutenda nakiba
kukipungo,
17 nambu kingobutu
apaika kukilambo chuku
Loma, ngatumbu kumbal-
apala kukachana mpaka
ngambata.
18 Najopa Angwana
bankole kia Nnoongo li-

choba lyapakuhukumu bandu! Namwe mmanyi gwicho majingi agandendile okwo ku Efeso.

2

Mpakachi juna kuaminika jwa Kilisto Yesu

1 Mwe mamanango Timoteo, mma na makakala mwagwambone gutupatite mu kulondana na Yesu Kilisto.
2 Na maboulo agunyoina nakabola nnongi ja akachaili ajingi, ugo mabolange bandu abaaminika na benia baoto kabola bandu bange.
3 Na mwe mikilonde mukupotekigwa andi lityala lina kuaminika lya Kilisto Yesu.
4 Lityala elibi kungondo kupaligwaje kamu maengo gangabe gumungondo, kupala aotole kunhwalalila nkolongwa jwa matyala.
5 Uyo mundu jwapetana mukubutuka mbelo kupataje upo panga agabala malagilo gukubutuka agabekigwe.
6 Nnemi jwakamwi liengo kukachana nga ojwapaligwa kupata lipungu likutumbula lya mauno.
7 Magabekange umwojo genia gannongela na Angwana mabanhwotoya kimanya ilebe yoa.
8 Mankombakela Yesu Kilisto ojwayoigwa, jwakiba ju lungolo lwa Daudi, andi pulenga Nhwalo Gwambone gundangacha.
9 Magambu gakwe ne mbotekigwa na ndabigwe mitondolo andi nabaja, nambu lilobe lya Nnoongo litabigweje mitondolo,
10 ku yene nhimbilila kila kilebe kwa magambu ga bandu ba Nnoongo, kupala angweto uyo bapatange ukoli ogupatikana kwa ndela ja Kilisto Yesu, gwenio uleta kibumo cha Nnoongo machoba goa pangapela.
11 Kilonge chenje nga chakweli,
“Anda ngutuwe pamwe nakwe,
matulama pamwe nakwe.
12 Anda tujendakie kuimbalila,
matutawala pamwe nakwe.
Andatunkanite,
jwenio uyo matukana.
13 Anda tubi kuaminikaje,
jwenio majendekea kuaminika machoba goa,
magambu jwenio kikikanaje mwene.”

Nkamwa maengo jwajeketeligwe na Nnoongo

14 Makombakeye bandu binu minhalo jenje na kakelebuya nnongi ja Nnoongo bakotoke mitau kwa malobe. Mitau jenie kualaje, gambu jaalabiya abajoa.
15 Nkachana kamwa ilebe enhwalali Nnoongo mme makamwa maengo mambone makalola onije ku liengo lyakwe na jwombe abola telatela nhwalo gwenio gwa kweli.
16 Mme kutali ni minhalo jikipuuchi janganhwalali Nnoongo gambu genia

gajendeke kabeka bandu
kutali na Nnoongo.
17 Maboulo andi genia nga
andi libanga lyangalama
elilye mmele. Kati ja akaboli
benia nga Humeneyo na
Fileto.
18 Benia bijilekangite ku-
tali ndela ja kweli ni bijial-
abia imani ja bandu bange
kukulonge kwabe kulenga
kuyoigwa kwa bandu boa
kupetite.
19 Nambu kweli ja
Nnoongo jibi ndii andi libwe
panani jakwe paandikigwe
malobe ganga, “Angwana
bamanyi baba ababi
bakwe,” na “Kila jwalenga
jwenio nga jwa Angwana,
nga mpaka alekane na
mabaja.”
20 Mu nyumba ngolongwa
mubi ni mitungati na
yombo ya kila aina, yenge
itenganichigwe ku uloi na
jaabu gambu gwa liengo
lya nnyika na yenge iten-
ganichigwe ni mikongo
yenge nu utope gambu gwa
liengo lya kila machoba.
21 Anda mundu akijegwiye
nu kube kutali ni minhalo
mibaja, aba kilebe chuka-
muli maengo gannyika mag-
ambu abekigwe kube jwa
Angwana, baalali Angwana
mundu jwenio abi tela kamu
liengo lyambone.
22 Mma kutali na tama
jukombo na ntama tela na
papala Nnoongo na imani
nu kupalana na tengela
pamwe na bandu boa
abajopa Angwana ku mwojo
gwa chwapi.
23 Ntama kutali ni mitau
janga mana nu jukutoka-
mala, mmene umanyi ku-
tenda genia galeta bulwa.
24 Mpakachi jwa Angwana
akajomanaje, apaligwa kube
jwa nuu ku bandu boa,
jwaotwi kubola na juna
kuimbalila.
25 Jwa nuu pabakelebuya
bandu abankana, gambu be-
nia Nnoongo aotwi kape
kingobu chukulapa nu kuji-
manya kweli.
26 Penia malango
gabe magabujila kabele,
mabapokonyoka muntambo
gu Lichetani ogubajonjite na
kabeka bannyali.

3

Machoba gukupela

1 Nkombokela kutenda,
mu machoba gu kupela
kupakube na mangobu gu
kulaga.
2 Bandu bapakikipala
bene, bina kupala uloi na
bina kukilumbalila na bina
lunjonjo na bina kuntukana
Nnoongo na bangajoa achik-
ibelei babe, banga lumba na
bangang'ongale Nnoongo.
3 Bandu banga mapalano
na banga pala kuchikachana
bina kung'ing'ia bina nnomo
na akakale, mabachimwa
kila chikibi chambone,
4 bapakagaluka akajabe
banga jali na abatweli
lunjonjo, bipala kikikonja
muno nu kotoka kumpala
Nnoongo.
5 Kwa kunja bi-
bonekana andi bandu bina
kunng'ongale Nnoongo,

nambu bagakana makakala
gakwe. Mikijepange muno
na bandu andi benia.
6 Bange bandu kujenda
mu nyumba ya bandu na
kagaluya akikege abapun-
ganikwe abalemile ni mi-
igo ja mabaja na abalon-
galeigwa na tama mbaja ya
kila kilebe,
7 akikege benia bajiganga
kukibola kila machoba
nambu ngu kujimanyaje
kweli.
8 Bandu benia bijikana
kweli andi Yane na Yam-
bule apankana Musa. Bandu
bamba baobite mumalango
gabe bachipwile muimani.
9 Nambu biotwaje ku-
jendeke muno maga-
mbu kutokamala kwabe
makubonekana kipola ku
bandu boa, ngapikiba ku
Yene na Yambule.

Undo yukujomolela

10 Nambu mwenga ma
Timoteo, magakengime
maboulo gango na majendo
gango na gambala mu
kutama kwango na imani
jango na kuimbalila kwango
na mapalano gango na
kulende kwango,
11 nu kulaga kwango
nu kupotekigwa kwango.
Kabe magamanyi agam-
batite okwo ku Antiokia
nu Kuikonio nu Kulusta.
Ngaimbalila kupotekigwa
kukolongwa muno! Nambu
Angwana ngabangola mu
genia goa.
12 Kila mundu jwa-
pala kutama kukunhwalali
Nnoongo mu kulondana
na Yesu Kilisto apa
kupotekigwe.
13 Bandu akabaja na
akakoboi bapakube akabaja
muno, bakakoloya bange na
beni angweto bikoloigwa.
14 Nambu mwe ntama
mu kweli ujaje ejimmoligwe
ngumujeketela muno. Ma-
manyi abakiba akaboli binu,
15 mmi kombakela ku-
tenda tango ungota gwinu
mmanyi Majandiko Gach-
wapi genia gaotwile kumpe
malango agaleta ukoligwa
ku ndela ja imani ku Kilisto
Yesu.
16 Majandiko Gachwapi
goa gabi nu uhuke gwa
Nnoongo gaotwi kajangata
kubola kweli nu kelebuya nu
kugalambuya mabaja gabe
gambone na kalongolea
bandu batame andi papala
Nnoongo,
17 kupala mundu
jwammegelela Nnoongo abe
na kila kilebe chikipaligwa
muliengo lyakwe na abe
tayali kamu maengo goa
agabi gambone.

4

1 Nnongi ja Nnoongo
na nnongi ja Kilisto Yesu
jwapakahukumu bandu
ababi bwomi na abawile
na kwa magambu atenda
kuika kutawala kongo abi
Nngwana nannagila,
2 ntangacha lilobe lya
Nnoongo, mpanganike ku-
tangacha kingobu cham-
bone andaje kingobu changa
mbone na nkalipe nkelebuye
na mape bandu mwojo

makabola kukuimbalila kwoa.
3 Gambu makiika kingobu penia bandu bipenikije maboulo ga kweli, nambu bikengama tama yabe bene ni kikikongole akaboli nduu abapakalengela ilebe yae yibipala kijoa.
4 Bikananga kujoa kweli, bigalambukila omo yu uwangi.
5 Mwenga, nambu mma mio kila ali, nhwimbalila kupotekigwa na ntenda liengo lya ntangachi jwa Nhwalo Gwambone na nnenganakia kwambone upakachi gwinu ku Nnoongo.
6 Kingobu chango chu kuwe kibandakile na myai jango jimiminigwa andi yene akakung'i pabamimina lilumbo lya divai nnongi ja Nnoongo.
7 Mbutine ngondo kwambone, mwanja gwango nyomwile, imani ng'oite gwicho.
8 Ngoe iigi kupata hupo yambaligwa gambu gukunhwalali Nnoongo hupo ejibi Angwana, ojwahukumu pipaligwa ku lichoba lyenie ngiti netuje na baba abalende kwa chuna kubuja kwabe.

Malagilo ga mwene Timoteo kuboka kwa Paulo

9 Makachelwaje kuika kwangone.
10 Gambu Dema aipai ile ya padunia pano nganeka nu kujenda Kusesalonike. Kelesike ajei ku Galatia na Tito ajei Kudalimatia.
11 Luka tu nga ojwabi pamba pamwe na nenga. Mantole Maluko nhwika nakwe, kwa magambu maotola kunyangata mu liengo lyango.
12 Nakankinga Tukiko kukilambo chuku Efeso.
13 Pampakuika umbotalele likoti lyango linililekite kwa Kalipo kukilambo cha Kutoloa, uyo unetele ni itabu muno yae itendakigwe kulimbendela.
14 Pundi kipala jwakemigwa Alekizanda andendi mabaja majingi, Angwana mabannepa kuboke mu itendwa yakwe.
15 Namwe mma maha najwenio kwa magambu akate kana muno nhwalo gwito.
16 Pinikikola pu kutumbula akibaje mundu jwajemite kingono chango, boa ngabaneka. Nnoongo balekeke malemwa gabe!
17 Nambu Angwana ngabatama pamwe nane, ngabambe makakala, mpaka nganhotola kuutangacha nhwalo gwoa, kupala bandu banga Akayahudi bujoe, kabe ngakomboligwa mu hukumu ja kiu andi mukano ji liimba.
18 Angwana mabangombola na mabaja goa nu kundola tegatega mpaka ku kingwana chabe chu kumbengu. Kwabe kube ni kibumo cha Nnoongo machoba goa pangapela! Unhyo.

Kapata abali kukujomolela

19 Mapatange abali Pilisika
na Akula, pamwe bandu
ababi kunyumba ja Onesi-
folo.
20 Elasto ngaigala ku
Kolinto na Tolofimo ngana-
neka Mileto kwa magambu
akiba ntamwe.
21 Nhwika chokwe tango
nu kuikaje kipepwe. Ebulo
na Pude na Lino na Kelau-
dio bampatanga abali uyo
na akalongo bange abun-
hwamini Kilisto.
22 Angwana babe namwe
umwojo gwinu. Nanny-
opelanga mmoa upeele gwa
Nnoogo.

Balua ja Paulo kwa Tito Kilongoi

Kitabu chenje cha Tito nga chimwe kati ja balua ncheche ya Paulo yaandika ku mundu jumwe jumwe papala kaandiki bandu abunhwamini Kilisto. Balua yenge itatu nga 1 Timoteo na 2 Timoteo na Filemoni. Iganukube Paulo anhwandaki balua jenje Tito, nambu jibonekana andi jipaligwe kuchomigwa kanonoya pabandu. Tuotwi kumanya lende gambu Paulo alandulile yoa eintenda abe ndundame, kile chenie Tito akiba akimanyi. Pangaje balua jenje jiandikigwa na Paulo panakati ja yaka 63-65 kuboka pukubelekwa Kilisto.

Paulo ngannagi Tito kilongalea ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto eikiba ku ichilu ya Kulete. Aandika balua jenje kupala kunnagila Tito kunhwalo gu kupambula na kabola akiilongoi bi ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto. Ngalagi uyo mubalua jakwe ku Timoteo. Balua jakwe jilenga akiilongoi bikikuta cha bandu abunhwamini Kilisto pabapaligwa kube kilandanikio cha majendo gambone. Ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto na akiilongoi babe ba ngoe bapaligwa kutenda nu kamula goa agapaligwa mulongoi.

Agabi mukitabu

- Paulo annagila Tito kupambula bandu abannyali Nnoongo kube akiilongoi (Lipungu lya 1:1-16).
- Kabe annagila kabola bandu kutama kukunnyali Nnoongo (Lipungu lya 2:1-3:11).
- Paulo alonge malobe gukujomolela (Lipungu lya 3:12-15).

1 Ne Napaulo mpakachi jwa Nnoongo na ndundame jwa Yesu Kilisto nhandika. Nenga mbambuligwe kachenga imani bandu ba Nnoongo na kalongalea bijimanye kweli nu kutama andi papala Nnoongo,

2 kweli jenie jitupe lihyobalela li kube na bwomi gwa machoba goa pangapela. Nnoongo jwanga lenga nhwangi, ngatulagalakia bwomi gwenio tango dunia kupanganigwaje,

3 ni kingobu chekipaligwa apikiika, ngaulaya Nhwalo gwakwe. Ngangamuigwa Nhwalo gwenio nutangache kukengama amuli ja Nnoongo, Nkomboi jwito.

4 Nunhwandikila mwenga mana Tito, mamanango makweli muimani twe tuboa tubi mwenio. Nnoongo Awawa na Kilisto Yesu, Nkomboi jwito ampe tengela ni kindimba.

Liengo lya Tito ku Kulete

5 Ngananneka ku Kulete kupala nnyomolele maengo

agakiba tango na kapambula akinanhota akiilongoi bi ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto mukila kilambo. Nkombokele malagilo gango.

6 Munanhota kilongoi ju kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto apaligwa kube jwanga lukolo, juna akege bamwe tu, ningota yakwe ipaligwa kube einhwamine Kilisto, jwanga manyikana kube juna nnomo andaje juna mitau.

7 Magambu kilongoi ju kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto nga nnolei jwa liengo lya Nnoongo, apaligwa kube mundu jwanga lokaloka. Jwanga chimwa chokwe, nnywagije, juna nnomoje andaje juna kupala uloi kundela mbaja.

8 Nambu apaligwa kube mundu juna kina, ojwapala ile yambone. Apaligwa kube mundu jwakitawala, jwanga bagu bandu, jwatenda gachwapi nnongi ja Nnoongo na jwanga kijonga.

9 Apaligwa aagabale telatela maboulo gukuaminika andi pagaboligwa. Penia ngapapakuotola kalimbia mwojo bandu bange kwa maboulo ga kweli nu kugapia panja malemwa ga bandu abakana maboulo genia.

10 Gambu babile bandu bange banga jali abalonge malobe ganga mana muno bandu ababoka mi kikuta chi Kiyahudi nu kunhwamini Kilisto baoyanga akajabe.

11 Ipaligwa kakotoyanga malobe gabe, gambu batindagana bandu boa munyumba yoa kukubola ilebe yanga paligwa babole, batendanga yenie kwa mawecho mabaja gukupata uloi.

12 Nnondoli jwabe jumwe, Nkelete, ngalenga, “Akakelete akawangi machoba goa, babi andi inyama ikale, ba chojo na bina ukata!”

13 Uchaili gwenio kweli, na magambu gwa genia, mpaligwa kakalapila muno, kupala babegange niimani inakulimba.

14 Bakapenekije homo yuwangi ya Akayahudi andaje malagilo ga bandu abijikana kweli.

15 Kila kilebe nga chwapi kwa bandu abajeguigwe, nambu kibije kilebe echikibi chwapi kwa abachapuigwe na banga imani, gambu malango nu kupala kwabe kukupala kupembu gambone kuchapuligwe.

16 Bandu benia bajeketela kutenda bummanyi Nnoongo, nambu kuitendwa yabe batenda nkana. Nga bandu bi kinyela muno ni mitau, kupaligwaje kamula maengo gambone.

2

Mmole maboulo ga kweli

1 Nambu mwenga mpaligwa kubola maboulo ga kweli.

2 Mabole akinanhota bapaligwa kuoto kikitawala

babe na malango gambone,
bandu ba maha, bapaligwa
kube telatela muimani, baba
na mapalano nu kuimbalila.
3 Uyo mabole akikege ak-
inanhota babe na majendo
gukunhwalila Nnoongo,
bakabe bukung'ing'iaje
andaje akabanda bujembe.
Kabe bapaligwa kubola
minhalo jenie,
4 kupala kaunda achak-
abale bapale akangwana
mundu ni ingota yabe,
5 baoto kikitawala nu kube
chwapi, babegelele gwicho
maengo ga kachabe kajoa
akangwana mundu, kupala
Lilobe lya Nnoongo lyakabe-
mbuligwaje.
6 Nu uyo, makwajali
achakakombo babe bik-
itawale.
7 Na mmene mwe
mpaligwa kube kilan-
danikio kuitendwa yam-
bone. Mmola kwa kweli na
makatenda nhwenyoje.
8 Mmola malobe ga kweli
kupala abatauka babe na
oni bakakolaje kile kibaja
chukulongela magambu
gito.
9 Mabola akabanda ba-
paligwa kajoa akakolongwa
babe nu kaalalila kuilebe
yoa. Bakataukana nabuje,
10 andaje kajiba ilebe
yabe. Nambu bapaligwa
kulaya bina kuaminika
muno, kupala kuitendwa
yabe yoa bagabeke maboulo
ga Nnoongo Nkomboi jwito
galumbigwe.
11 Gambu gwambone gwa
Nnoongo guleta ukoli gwapi-
tile bandu boa.
12 Gwambone gwa
Nnoongo gutubeka tukane
kamwa ubaja gwoa na
tama mbaja ya padunia,
tube bandu bikikitawala,
tutame andi pipaligwa
kukunhwalali Nnoongo
mudunia jenje ja ngoe,
13 kongo takalendela
lichoba likuala mwojo muno
litulihyobalela, kingobu
pikipakupitila kibumo cha
Nnoongo ojwabi nkolongwa
na Nkomboi jwito Yesu
Kilisto.
14 Jwombe ngakipanga
mwene magambu gito
kupala atukombole kuboke
muubaja gwoa nu kutubeka
bandu chwapi ababi bakwe
mwene, bandu ababi na
chuna chukamwa gambone.
15 Mmole ilebe yenie, kuk-
inala chinu choa makakwa-
jalila na kakelebuya bandu
abampenakia, mundu jwa-
joa akammembwaje.

3

Kutenda ilebe yambone eipaligwa

1 Makombakeye bandu
kunyenyepa kwa akatawala
na bandu bina kingwana,
kajoa nu kujeketela kamu
ilebe yambone yoa.
2 Malengelange bakan-
tukanaje mundu jwajoa,
nambu batamange kwa
tengela nu kupenakiana,
babe bandu banga nnomo
machoba goa kwa kila
mundu.
3 Kalakala, twenga tukiba
tatokamau uyo, ni mitau na
takabaja. Takiba takabanda

ba tama mbaja nu kupala
kila ilebe. Takatama kitamo
china ubaja na bwiu, bandu
ngubutuchimwa nu tubene
ngutuchimwana.
4 Nambu kingobu
gwambone ni lipalano lya
Nnoongo Nkomboi gwito
puekuligwa kwito,
5 ngatukola twenga. Ngiti
kwa magambu gi kilebe
chambone chituteileje chik-
inhwalali Nnoongo, nambu
gambu gwa kia jakwe
atukolite. Kundela ja
Uhuke jwa Chwapi ojwabeka
tubelekwe uyono nu kutupe
bwomi uyono kukutujelea
kwa mache.
6 Nnoongo ngatupe Uhuke
jwa Chwapi nduu kundela ja
Yesu Kilisto Nkomboi jwito,
7 kupala kwa gwambone
gwa Nnoongo gwakwe tu-
jeketeligwe kube tunhwalali
Nnoongo nu kupokela
bwomi gwa machoba goa
pangapela ogutunhyobalela.
8 Kilebe chenie kweli.

Mbala mikwajali ilebe
yenje, kupala abunhwamini
Nnoongo babe na chuna
machoba goa kutenda gam-
bone, ilebe yenie yambone
nga yakajangata bandu.
9 Nambu mijepe mitau
jukutokamala kupala ku-
manya maina ga lungolo
lwa akaokolo na bulwa
nu kutaukana nhwalo gwa
Malagilo. Ilebe yenie yajagi
kunnyangataje mundu.
10 Mundu jwaleta kupwi-
likana mankelabuye mala
ju kutumbula na mmwelea
ja pabele nu kuboka penia
manneke.
11 Mmanyi kube mundu
andi jwenio ate kuoba na
mabaja gakwe galaya ku-
tenda atekulemwa.

Malobe gukujomolela

12 Kingobu cham-
bakunkinga kwinumwe
Alitemi andaje Tukiko,
nkachane kuika kukilambo
chuku Nikapoli, gambu
amwi kutama kwenio
kingobu chi kipupwe.
13 Nkachane kunnyangata
Zena mundu jwagamanyi
malagilo na Apolo ku-
pala baotolange kutumbwa
mwanja gwabe na nnole
kutenda ilebe yoa bakweti.
14 Ipaligwa bandu bito bik-
ibole kila kingobu kutenda
gambone kupala bajangate
bange muilebe ibipala, ku-
pala kutama kwabe kuk-
abonekana kwa jagije.
15 Bandu boa ababi
pamwe na nenga bam-
patanga abali. Mapatange
abali akaganja boa ababi mu
imani.
Mmoa nannyopelanga
gwambone gwa Nnoongo.

Balua ja Paulo kwa Filemoni

Kitabu chenje kichoko cha Filemoni kiandikigwa na ndundame Paulo (Lipungu lya 1:1). Iwechakine Paulo pakiba mukipungo ku Loma, yene anda akiba ku Loma penia mmanya balua jenje jiandikigwa chaka cha 61 kuboka pukubelekwa Kilisto, nga chaka ucho pikiandikigwa kitabu cha Kolosai.

Paulo anhwandakila balua jenje mundu jumwe jwakemigwa Filemoni. Ojwakiba jumwe kati ja bandu abunhwamini Kilisto na akiba na akabanda bakwe. Paulo anhwandakila kupala kunnyopa akunhwukumuje mmanda jwakwe jwakemigwa Onesimo jwakatila kuboka ku Filemoni. Kengama malagilo ga Loma Filemoni akiba nuwecho gu kunhukumu Onesimo akomigwe. Paulo ngampembela Filemoni kupala annyeketele Onesimo ammone andi nnongo mukulondana na Kilisto kabe annyopa Filemoni annekekeye Onesimo kupala abegelele pamwe na Paulo (Lipungu lya 1:13-14).

Agabi mukitabu

- Paulo ampata abali Filemoni, lipungu lya 1:1-3.
- Kabe Paulo annyopa Filemoni ampokele Onesimo andi nnongo mu Kilisto (Lipungu lya 1:4-21).
- Paulo ajomole kukutangacha mawacho gakwe ga katyangila na kapata abali (Lipungu lya 1:22-25).

1 Ne Napaulo, ndabigwe magambu ga kummegele Kilisto Yesu. Nenga pamwe na nnongo gwito Timoteo.

Tunhwandaki mwe maganja bito mana Filemoni, makamwa maengo majito,

2 na bandu abunhwamini Kilisto abakongana kachinu na ku nnombo gwito Afia nu ku lityala nnyito Alikipo.

3 Nnoongo Awabito mampegange tengela nu upeele na Angwana bito ana Yesu Kilisto.

Lipalano na imani ja Filemoni

4 Kila kingobu pang'ongalela, nankombake mwe ma Filemoni nu kunnumba Nnoongo,

5 gambu nyoine pamaamini Angwana bito ana Yesu na pamapala bandu ba Nnoongo boa.

6 Nannyope ku Nnoongo mme na makakala gakalenge bandu bange imani inu kupala bamanye kipola gwambone gutubi nago twenga tatulondine na Kilisto.

7 Malongo bango, lipalano linu linhalali muno na limbi mwojo! Mwenga mijikalamwie myojo ja bandu ba Nnoongo.

Paulo annyopa Filimoni ampokele Onesimo

8 Kwa magambu genia, ne
nalongo binu kukulondana
na Kilisto, kabi nhotwi kun-
hwamulu panga jogopa nka-
mule champaligwa kamula,
9 nambu magambu nde
mpala, mbaya nannyope.
Ndenda yene iganukube ne
Paulo ng'oime na ngoe ne
mbi napungwa kwa mag-
ambu ga kummegele Yesu
Kilisto.
10 Nannyopa mannyan-
gate Onesimo jwenio ngoe
manango kukunhwamini
kwakwe Kilisto ne mbi
na awamundu panakiba
mikipungo.
11 Pukutumbula akiba kile
chamboneje kwinu nambu
ngoe kile chambone kwango
uyo na kwinu.
12 Ngoe nammuya ka-
bele kwinu, jwombe mbi
kumpala muno.
13 Kabimbai atame na-
nenga anyangate pampala
kunyangata mwe kiti mbi
pamba mukipungo maga-
mbu gu kutangacha Nhwalo
Gwambone.
14 Nambu mbaije kun-
nachimicha unyangate,
nambu mbala ntendi pam-
pala mmene yene ngamuje
chachoa mpaka nnyeketele.
15 Pangaje Onesimo
ngaboka kwinu kukingobu
kichoko tu, kupala abuje
kabena ntame nakwe ma-
choba goa pangapela.
16 Jwenio mmanda kabeje,
nambu kupeta mmanda,
jwenio ngoe nga nnongo
gwito mukulondana na
Kilisto. Ambala nenga na
ampala mwenga chenge
muno, gambu jwenio andi
mmanda na andi nnongo
mukulondana na Angwana.
17 Bai, anda umona ne
kube nalongo binu, kwa
Angwana, mampoke Ones-
imo andi umboke nenga.
18 Anda akiba annemwite
kilebe, andaje akiba na
ligambo kwinu, nannepa
nenga.
19 Ne Paulo andika
namwene ku lukobo lwango,
manannepage! Mbaije
kunkombake kutenda
nkweti ligambo lya bwomi
kwango.
20 Elo, malongo bango,
undende yene kukunyan-
gata nenga ka magambu ga
Angwana, ngoe mwe ma-
longo bango mukulondana
na Kilisto muwalali mwojo
gwango.
21 Nunhwamine magambu
nunhwandaki ganga, manyi
mankamula kupeta genia
ganannengile.
22 Pamwe na genia, um-
bangi chumbi chukutama
gambu nhyobale Nnoongo
majanga kujopa kwinu nu
kumbanga kwinu.

Kupata abali kukujo-molela

23 Epafulo, mpungwa
nnyango kwa magambu
gukummegele Kilisto Yesu,
ampata abali.
24 Maluko na Alistako na
Dema na Luka, akakamwa
maengo ajango, uyo bam-
patanga abali.

25 Nnoongo ampegange
upeele kuboka ka Angwana
bito ana Yesu Kilisto ube
pamwe na mangweto
mumyojo jinu.

Balua kwa Akaebulania Kilongoi

Kitabu cha Ebulania ngi kitabu chukupegana mwojo andi palengania Yesu ilebe yenge yulondoli mu Lilagano Liyono. Iandikigwe andi matangacho. Gabi mapungu 60 mu Lilagano Liyono mu kitabu cha Ebulania agalaya kutenda kweli ngalengania ulondoli ni liengo li Kiyahudi li ukung'i nkolo. Magambu ga genia kitabu chenje kiandikigwa gambu gwa kape mwojo Akayahudi abunhwamini Kilisto. Ebulania alaite Yesu palenganikie Chalia kuyene akakung'i bipangaje kabe malumbo. Yesu nga lilumbo lya mabaja goa, pakamwe nu kukila kingobu. Bandu abunhwamini Kilisto ba ngoe uyo bapata mwojo mu kitabu cha Ebulania kujendeke kunkengama Yesu Kilisto nga jwenio jwatei iwechekane twe kunhwamini Nnoongo, nu uyo kujendeke kunhwamini jwenio (Lipungu lya 12:2).

Abije mundu jwamanyi mene jwaandike kitabu cha Ebulania, nambu akachomi balenga kutenda iwechakine kiandikigwa na ndundame Paulo, andaje Luka, andaje Banaba. Chaka chikiandikigwa uyo kimanyakineje nambu bandu ajingi baamine kutenda kiandakigwa chaka 70 kuboka pukubelekwa Kilisto. Yelusalemu jialabigwa chaka 70 kuboka pukubelekwa Kilisto nambu nhwandiki ju kitabu chenje alongila ilebe yenie tango nu kualabigwaje Yelusalemu. Kitabu cha Ebulania kiandikigwa ku Loma (Lipungu lya 3:24). Iwechakine ngikikwela mumakanicha nduu.

Agabi mukitabu

- Nhwandiki alaite kutenda Yesu nga jwambone kwa akalondoli ba Nnoongo boa na akapakachi (Lipungu lya 1:1-4:13).
- Kabe ngajendeke kulaya kutenda Yesu nga jwambone kwa akakung'i abijilongalea nyumba ja Nnoongo ku Yelusalemu (Lipungu lya 4:14-7:28).
- Uyo liengo lya Yesu lyambone kupeta lilagano lya lolo Nnoongo lyabeka na bandu bakwe kupete lilagilo lyampa Musa (Lipungu lya 8:1-10:31).
- Kuboka pukulenga kipola kutenda Yesu nga jwambone muno, nhwandiki alaite pipaligwa kutama (Lipungu lya 10:32-13:17).
- Pukujomolela nhwandiki mukitabu chakwe ajomoli mubalua jakwe kwa kapata abali (Lipungu lya 13:18-25).

Nnoongo alonge kupete Mwana jwakwe

1 Kalakala Nnoongo nga-
longe na akanhokabito pa-
jingi kwa ndela ja akalondoli
ba Nnoongo,
2 nambu machoba guku-
pela gano, alongi natwe kwa
ndela ja Mwana jwakwe.
Kupete jwenio Nnoongo nga-
pangania mbengu na dunia
ni ilebe yoa eibi mwenio,
ngampambula kupala ilebe
yoa ibe yakwe.
3 Jwenio nga kung'ala ku
kibumo cha Nnoongo na abi
telatela na mweni Nnoongo,
ajikamwi pamwe dunia ku
lilobe lyakwe lina makakala.
Kibokacha kajeguya bandu
mabaja gabe, atamite ku-
nani kumbengu, kingonu
cha kalelo cha Nnoongo nko-
longwa.

Ukolongwa gwa Mwana jwa Nnoongo

4 Mwana ngabekigwa
kube nkolongwa kapeta
akapakachi bu kumbengu,
andi yene liina elyampi
Nnoongo nga likolongwa
kupeta maina ga akapakachi
bukumbengu.
5 Gambu Nnoongo an-
nengije mpakachi jwajoa,
kulenga,

"Mwe Mamanango, lele
nonge bandu boa
bamanye kutenda ne
Nawabinu."

Kabe Nnoongo alengitije
kumpakachi jwajoa,

"Ne mamba Nawabinu
na mwe mma Ma-
manango."

6 Nambu Nnoongo apakiba
akantuma Mwana jwakwe,
jwabi litibo padunia alenga,
"Akapakachi boa ba
Nnoongo banng'ongalele."
7 Nambu kunhwalo gwa
akapakachi bukumbengu
Nnoongo ngalenga,
"Babekite akapakachi
bakwe kube upepo,
na abammegelela kube nimi
ya mwoto."
8 Nambu kwa Mwana
jwakwe, Nnoongo alenga,
"Kitebu chinu chikingwana,
mwe mana Nnoongo
cha machoba goa
changa pela."
Mwe matawala bandu binu
pangabagula.
9 "Mwe magapala agun-
hwalali Nnoongo nu
kuchimwa ubaja.
Kuyene, Nnoongo, ojwabi
Nnoongo jwinu,
ngampambula,
nu kumpe kuala mwojo
muno kupeta aka-
jinu."
10 Na kabele, alengite,
"Angwana, mwe kalakala
ngammeka kijemo
cha dunia,
na mbengu liengo lya
maboko ginu."
11 "Yene maipela, nambu
mwe nhwigala machoba
goa,
yoa mailala andi ngobo.
12 "Mamilibulunga andi
likai,
nayene maligalambuka andi
lutando olulalite.
Nambu mwe mma ujwajo
machoba goa pan-
gapela,

Bwomi gwinu upelaje.”
13 Nnoongo annengije
mpakachi jwakwe na
jumweje, kulenga,
“Ntame kingono chango cha
kalelo,
mpaka batamile akan-
gondwa binu pae.”
14 Lele akapakachi bukum-
bengu nga nike? Ngi ihuke
tu eimmegele Nnoongo na
yombe ikingigwa kajangata
bandu abapakoligwa.

2

Ukoli nkolongwa

1 Kwa yene tupaligwa
kuagabala kwa maha goa
agatagajoine, tukaikaje
kutumbu kuoba kachoko
kachoko.
2 Nhwalo gwago gutan-
gachigwa na akapakachi
bukumbengu ubonekana
kube kweli mundu jwajoa
jwanga kengama andaje
kulemwa ngahukumigwa
andi apipaligwa.
3 Lele twenga tujepa bole
anda tubembwile ukomboi
nkolongwa andi gongono?
Angwana bene ngabatumbu
kutangacha ukoli gwenio
na abajoa ngabachalakicha
kwito kutenda nga kweli.
4 Nnoongo uyo ngajonjake
penia uchalakichi kukulaya
iingi na yukuomongwa ni
ikobo ijingi na kape bandu
itoi ya Uhuke jwa Chwapi
andi papala mwene.

Yesu nga jwatulongalea twe kukoligwa

5 Nnoongo babekiteje aka-
pakachi bukumbengu babe
akakolongwa badunia nhy-
ono ejiika, yani dunia jitu-
jilenga.
6 Uyo pabi paali pa Ma-
jandiko gachwapi palenga,
“Mundu nga nike, ata
munhwachile,
jwabelwike na mundu nga
nike ata munhwaga-
bale?
7 Ngamammeka kukingobu
tu abe nchokochoko
kupeta pabakiba aka-
pakachi bukumbengu,
munkwindie luchengo lu
kibumo ni ichima,
8 ngammeka ilebe yoa pae ja
makongono gakwe.”
Galengigwe kutenda
Nnoongo ngammeka mundu
kube ntawala jwa ilebe
yoa, yani panga kileka
ata chimwe. Ata yene,
tubikulolaje tango mundu
akaitawala ilebe yoa ngoe.
9 Nambu tummona Yesu
jwabekigwa kukingobu tu
kube nchokochoko ku-
peta akapakachi bu kum-
bengu, kwa magambu ga
gwambone gwa Nnoongo
kwito, Yesu ngawe maga-
mbu ga bandu boa. Mag-
ambu gu kulaga kwakwe
mpaka kuwe, ngoe tum-
mona bankwindie luchengo
lu kibumo ni ichima.
10 Kupala alete ingota
ijingi ikilonde mukolongwa
gwakwe. Ikiba tela kwa
Nnoongo ojwapangania nu
kutendekea ilebe yoa kum-
meka Yesu akamilika muno
kwa ndela ju kupotekigwa.
Gambu Yesu nga ojwabakola
bandu boa.

11 Jwenio bajeguyanga
bandu mabaja gabe, jwombe
pamwe na abajeleigwe
mabaja gabe, boa bakweti
Awawa bamwe. Nga
magambu Yesu akwetije oni
kakemanga benia, akalongo-
mundu,
12 andi apalenga ku
Nnoongo,
“Manalandulila akalongo
bango itendwa inu.
Panakati ja ngongano jabe
manannyembela.”
13 Alenga kabele,
“Manimmekela Nnoongo li-
hyobalelo lyango.”
Kabe ngajendeke kulenga,
“Ne mbi pamba pamwe
na bandu abambi
Nnoongo kube ingota
yango.”
14 Andi ingota pikweti
mmele na myai andi
achikibelei babe, Yesu uyo
ngaika kube andi angweto.
Atenda yene kupala kwa kiu
chakwe, anhwotole Mmaja
jwakamulile makakala ga
kiu.
15 Yesu atenda yenie ku-
pala kabeka agabwa baba,
kukujogopa kiu, ngababe ak-
abanda mu bwomi gwabe
gwoa.
16 Gambu kweli Yesu
aika magambu ga kajangata
akapakachi bu kumbenguje,
nambu, “Kijangata ibelei yu
Ulaimu.”
17 Magambu akapaligwa
abe andi akalongomundu ku
ilebe yoa, kupala abe Nko-
longwa jwabe jwa Akakung'i
jwa Nnoongo jwaaminike na
juna kia mu kummegele
Nnoongo, kupala mabaja ga
bandu gaboigwe.
18 Magambu mwene
ngaimbalila kulaga palon-
doigwa yene aotwile kajan-
gata angweto abalondoigwa.

3

*Yesu nga nkolongwa ku-
peta Musa*

1 Makalongo bango, ma-
bandu ba Nnoongo mamik-
ilondite mulukemo lu kum-
bengu, munhwachila muno
Yesu ndundame na nkung'i
Nkolongwa jwa imani jitu-
lenga kukano ito.
2 Jwenio akiba juna
kuaminika ku Nnoongo
ojwampambula andi Musa
pakiba juna kuaminika
pababegelela bandu boa
abakemigwa nyumba ja
Nnoongo.
3 Nambu Yesu apaligwa
ichima ngolongwa muno ku-
peta Musa gambu nchengi
jwa nyumba kupata ichima
muno kupeta nyumba jene.
4 Kila nyumba jichengigwe
na mundu, nambu Nnoongo
nga nchengi jwa ilebe yoa.
5 Musa jwombe akiba
mpakachi juna kuaminika
muliengo lyakwe lyoa lye-
nie, liengo lyakwe likiba
kuchalakicha gaga agapaku-
longe Nnoongo kingobu
chikiika.
6 Nambu Kilisto jwombe
nga ojwaaminika andi
Mwana juna kinala mu
nyumba ja Nnoongo. Tubeni
twenga nga nyumba jakwe
anda tujendeke kube

ndii mu lihyobalelo litu-
lokelokela.

Kakelabuya bina ku-
jundupa myojo

7 Andi Uhuke jwa Chwapi
palenga Mumajandiko Gach-
wapi,
“Lele anda nnyoininge lilobe
lya Nnoongo,
8 makajundupa myojoje andi
akahokabinu kingobu
chache chabankana
Nnoongo,
lichoba libannondoya
kupongoti.
9 Nnoongo alenga kwenio
akahokabinu ngaban-
nondoya,
iganukube ngibibona
itendwa yango
kwa yaka makomi
ncheche!
10 Kwa magambu genia
ngambe nililaka ku
bandu benia nga-
nenga,
‘Machoba goa bakengama
ndela yabe,
bimanyije ngu ndela yango.’
11 Nganjimwa, nganapila,
‘Bijingije ngu paali pango
pukupomolela!’ ”

12 Makalongo, mmaganga
maha akabeje mundu jwajoa
kati jinu jwabi na mwojo
mmaja na jwangaamini
na mikikibekaje kutali na
Nnoongo jwabi mmomi.

13 Nambu pannyendeke
kujoa lilobe lende, “Lele,”
likachomigwa Muma-
jandiko, nnimbiane mwojo
kila machoba kupala mundu
jwajoa akakotokaje kuaga-
bala magambu gu koloigwa
nu kutenda mabaja.

14 Magambu twe tuboa
tubi pamwe mukulondana
na Kilisto ojwatukola anda
ibi tuilekiteje minhalo eitu-
iamina kalakala.

15 Nkombakela pagalenga
Majandiko Gachwapi,
“Lele anda nnyoaninge
lilobe lyakwe,
makabeganga nimitauje
andi kingobu chache
chabanganaga.”

16 Bene abilijoa lilobe lya
Nnoongo ngabankana? Bo,
boaje abalongoliigwa na
Musa pabakuboka ku Misili?

17 Nnoongo bachimwa
beneke ku yaaka makomi
ncheche? Bo, babaje abatei
mabaja ngabagwe nu kuwe
kupongoti?

18 Nnoongo apalapila, “Bi-
jingije paali pango pu kupo-
malela,” balenga beneke?
Bo, babaje abakana kun-
nyoa?

19 Tulola kutenda baotwije
kujingi kwenio magambu
gwangaamini gwabe.

4

Kupomalela kwa bandu
ba Nnoongo

1 Kwa magambu lilag-
ilo lyu kujingi paali pa
kupomolela palagi Nnoongo
panaboigwaje kuyene tube
maha kupala jwajoa kati
jinu akachipuje kujingila
mwenio.

2 Ngutujoa Nhwalo
Gwambone putangachigwa
kwito andi aputangachigwa
ku bandu benia ba lolo.
Nambu nhwalo gwenio
gwajangiti kileje, gambu

bakwetije imani andi bandu abajoa kalakala.

3 Twenga tatuamine kweli tujingi mulipomalelo lyenie, paali penia ngu pukupomolela apakiba akalongela Nnoongo kulenga,

“Nakate kuchimwa, nganapila,
‘Bijingije ngu paali pango pi lipomalelo.’ ”

Nnoongo alenga genia iganukube liengo lyakwe likamilike kutumbu kupangania dunia.

4 Kweli mu Majandiko Gachwapi pabi paali apalenga nhwalo gwa lichoba lya chaba, “Nnoongo ngapomalela lichoba lya chaba, ngakotoka kamu maengo gakwe goa.”

5 Kabe mu Majandiko ganga alenga, “Bijingije paali pango pu lipomalelo.”

6 Yene iigile kwa bandu bange kujingi paali pu kupomolela nambu baba abajoa kalakala Nhwalo Gwambone bajingije magambu gwanga jali gwabe.

7 Nnoongo ngabeka lengi lichoba elikemigwa “Lele,” kuboka pa kupeta machoba majingi ngalonge kupete Daudi malobe ugaga agalongila,

“Lele anda nnyoine lilobe lya Nnoongo,
makabeganga nimitauje.”

8 Ikabi Yoshua bapile bandu benia lipomalelo lyenie, Nnoongo kabi alongije kabele kunhwalo gu lichoba lenge.

9 Ku yene, kubile kupomalela kwa bandu ba Nnoongo andi Nnoongo apapomolela lichoba lya saba.

10 Kila jwapakujingila paali pukupomalelo pa Nnoongo maleka liengo lyakwe andi Nnoongo pagaleka maengo gakwe nu kupomolela.

11 Tukachane kujingi mulipomalelo lyene, kupala akabeje mundu jwajoa kati jito ojwapakana kuliagabala andi apabatenda angweto.

12 Lilobe lya Nnoongo libi limmomi na lina makakala, kutema muno kupeta lipanga elinoligwe kongo na kongo. Lyenie kupekenyela mpaka nkati umyojo jito nu muihuke andi lipanga lina kutema liotwi kuchepa ipagwa na uondo. Lilobe lyenie kagamanya mawacho ga tama mbaja mu myojo ja bandu.

13 Kibije kipanganigwa chachoa chikikiite nnongi ja mio ga Nnoongo, kila kilebe kiekuligwe nnongi ja mio gakwe ku jwenio tupaligwa kunnenge itendwa ito yoa.

Yesu nga Nkung'i Nkolongwa

14 Gambu tukweti Nkung'i Nkolongwa Yesu, Mwana jwa Nnoongo ojwajingi mpaka kumbengu. Ku yene tupaligwa kamu maha imani itulenga mung'omo ito.

15 Jwenio Nkung'i jwito Nkolongwa amanyi muno kulegeleka kwito, jwombe mwene ngalondoigwa andi twenga ku kila kilebe nambu ateije mabaja.

16 Tukiegelele panga mbwele kitebu chi kingwana cha Nnoongo juna gwambone, tupokele kia na gwambone gwakwe gukutujangata kingobu cha malola.

5

1 Kila nkung'i nkolongwa apambuligwa na Nnoongo kati ja bandu. Jwombe abekigwe ammegele Nnoongo gambu gwa bandu, apange hupo ku Nnoongo nu kupanga lilumbo kwa magambu ga mabaja.

2 Magambu jwenio mundu andi twenga aotwi kutenda mabaja gagoa gala, kwayene aotwi kabone kia baba abaoba gambu gwanga manya kilebe.

3 Kwa magambu genia apaligwa kupanga lilumbo ngiti kwa magambu ga bandu tuje, nambu uyo kwa magambu ga mabaja gakwe mwene.

4 Abije mundu ojwaotola kukitondabea mwene ku ichima kube nkung'i nkolongwa. Kila mundu apambuligwa na Nnoongo kube nkung'i nkolongwa andi apakiba Aluni.

5 Uyo Kilisto jwatukola akitondabieje mwene kube ni ichima ju kube nkung'i nkolongwa, nambu Nnoongo mwene ojwalenga,

“Mwe Mamanango,
lele nonge bandu boa bamanye kutenda ne nawabinu.”

6 Uyo paali pange Mumajandiko ga Gachwapi Nnoongo annenge,

“Mwe mma makung'i machoba goa pangapela,
kulandanikia ni liengo lyu ukung'i lya Melikizedeki.”

7 Yesu apakiba akatama padunia pano, kukuguta kukolongwa na manjochi, ngagongalela nu kunnyopa Nnoongo juna uwecho gu kunkola mukiu, magambu Yesu akiba akunhwalalila Nnoongo, Nnoongo ngampenakia.

8 Nambu, iganukube akiba Mwana jwa Nnoongo, ngakibola kujali kundela ju kupotekigwa.

9 Pajomola kamwa liengo lyakingigwe na Nnoongo, ngabalongalea bandu boa abannyali bakoligwe machoba goa pangapela,

10 jwombe Nnoongo ngalenga boa bamanye jwenio nga nkung'i nkolongwa andi pukiba ukung'i nkolongwa gwa Melikizedeki.

Ukelebuya nhwalo gu kileka imani

11 Tukweti majingi gukunnengela nhwalo gongo, nambu ukomo kunnengelanga, magambu mangweto makamakata kupenakia.

12 Ku kingobu chenje mangweto makapaligwa kube makaboli, nambu tango apaligwa mundu ju kummolanga maboulo gu kutumbula nhwalo gwa malobe ga Nnoongo. Mmuji

kujonga mabele pampala
kulye chakulya kinonou.
13 Kila mundu jwapaligwa
kujonga mabeele jwenio
tango kilemba, amanyije
maboulo gi ilebe einhwalali
Nnoongo.
14 Nambu chakulya ki-
nonou nga magambu ga
bandu abakomile, benia
baotwi kujendeke kukibola
kugamanya gambone na
mabaja.

6

1 Tujendeke kukibola
maboulo agakomile nu
kugaleka maboulo ga
kalakala gangakomala gu
nhwalo gwa Kilisto, ngiti
kujendeke kubola maboulo
ga kalakalaje gangajangata
kilebe andaje maboulo
ga kalakala nu nhwalo
gukunhwamini Nnoongo,
2 na aina nduu ji maboulo
gu ubaticho nu kummeke
maboko nu kuyoigwa kwa
bandu na hukumu ja ma-
choba goa pangapela.
3 Genia matutenda anda
apai Nnoongo.
4 Gambu bandu abapi
lumuli nu kupaya kitoi
chu kumbengu, ngabapoke
Uhuke jwa Chwapi pamwe,
5 nu kupaya gambone
ga lilobe lya Nnoongo na
makakala ga dunia ejiika,
6 Kuboka pa genia
ngibijileka imani jabe,
kuwechekanaje benia
kabuya balape kabena.
Andi bammamba kabena
panchalaba Mwana jwa
Nnoongo kukunkana nu
kunkoya oni pukongolou.
7 Nng'onda ogukome ula
kila kingobu nu kumalika
ipandwa eibape akalemi
ipato jenie ipatite kindimba
ku Nnoongo.
8 Nambu nng'onda anda
umalike mikongo ja miba
na chinde, gwambonije,
ubandakile kulaanigwa na
Nnoongo nu pukupela dunia
ujochigwa mwoto.
9 Nambu makalonga
bango iganukube tulenga
nyenie, tumanyi kutenda
kweli mangweto mmi
mundela jambone, ndela
jenie jijenda ku ukoligwa.
10 Nnoongo kutendaje
ilebe yanga paligwa, kuye-
nie alilibilije liengo elin-
teilinge andaje kupalana
kwannaite kwa liina lyakwe,
magambu mabegalile bandu
bakwe bachwapi na mpaka
ngoe tango makabegelela.
11 Tupai muno kummona
kila mundu kati jinu alaye
kachana ukwakwo mpaka
pukupela kupala gaga agun-
hyobalela galenganile.
12 Yene makabegangaje
makakata, nambu mma-
ganga andi abaamine na
abaimbalila, ngabapokela
agalagila Nnoongo.

Lilagilo lya Nnoongo nga lya kweli

13 Nnoongo apampa
Ulaimu lilagilo, ngalapila
kwa lina lyakwe mwene,
magambu abije ojwabi
nkolongwa kupeta Nnoongo,

kabi otwile kulapila kwa jwenio.
14 Nnoongo ngalenga, “Kweli kindimba manampa ni ibelei nduu.”
15 Ulaimu ngalendela ku kuimbalila ku yene ngapokela chache channagila Nnoongo.
16 Bandu apabalapila, balapila ku jumwe ojwabi nkolongwa kupeta benia, nu kulapila kwenio kulaya kweli ja chache chikilongaligwe.
17 Nnoongo ngapala kulaya kipola muno kwa abalapile kutenda agalambukaje.
18 Ibi ilebe ibele, lilagilo nu kulapila, yenie kuotwaje kugalambuka, kuyene Nnoongo kulengaje uwangi, twenga tatubutakile tengela jakwe tupata mwojo gu kulikamu lihyobalelo elibekigwe nnongi jito.
19 Tukweti lihyobalelo lyene libi andi nanga ja meli mubwomi gwito. Lihyobalelo lyene lipekenyela mpaka pilipazia paali pachwapi muno.
20 Mwene Yesu alongali kujingila mwenio kwa magambu gito jwenio nga nkung'i nkolongwa machoba goa pangapela, kukulandanikia andi liengo lyu ukung'i lya Melikizedeki.

7

Ukung'i gwa Melikizedeki

1 Melikizedeki jwenio akiba nngwana jwa Salemu na nkung'i jwa Nnoongo jwabi Nkolongwa muno. Ulaimu apabuja kuboka ku ngondo kwenio ngabakomanga akangwana, Melikizedeki ngajenda ukongana nakwe Ulaimu nu kumpe kindimba,
2 jwombe Ulaimu ngampe lipungu lya komi li ilebe yoa eyabapoka kwenio. Pukutumbula lina lyenie Melikizedeki nga “Nngwana jwatenda agapala Nnoongo,” kabe akemigwa nngwana jwa Salemu, akonda “Nngwana jwa Tengela.”
3 Kunhwalo gwa awamundu na amamundu imanyakineje, andaje lungolo lwakwe, andaje kubelekwa kwakwe andaje kujomoka kwakwe. Abi andi Mwana jwa Nnoongo na ajendeke kube nkung'i machoba goa pangapela.
4 Nhwacha oti mundu jwenio akiba nkolongwa muno. Mpaka munanhota jwito Ulaimu ngampe lupungu lya komi li ilebe yoa yatola kungondwa.
5 Na bandu boa bi kibelei cha Akalawi na abakiba akakung'i ba Nnoongo. Malagilo ga Musa gapala batole lupungu lya komi ku bandu babe Akaisilaeli, iganukube angweto uyo ngi ibelei ya Ulaimu.
6 Nambu jwenio Melikizedeki akiba julungolo lwa Lawije, ati yene apokela lipungu lya komi kuboka kwa Ulaimu, kabe ngampe kindimba jwenio jwakiba ni lilagano lya Nnoongo.
7 Kubije na mbwele kutenda nkolongwa kumpe

kindimba nchokochoko.
8 Kabe, benia akakung'i
abapokela lipungu lya
komi, bandu tu lichoba
limwe kuwe, nambu pamba
abapokela lipungu lya komi,
nambu kwenio jwombe
jwabanchalakicha kutenda
abi mmomi.
9 Tuotwile, kulenga Lawi
kibelei chakwe kipokela
lipungu lya komi jwombe
uyo ngalepa lipungu lya
komi ku Melikizedeki kupete
Ulaimu,
10 gambu Lawi akiba nkati
mumyai ja anhokamundu
ana Ulaimu, kingobu Me-
likizedeki apakongana na
Ulaimu.
11 Kuboka mu ukung'i
gwa Akalawi, bandu ba
Isilaeli ngabape malagilo gu
ukung'i. Anda bandu bakiba
tegatega gambu gu liengo li
uking'i lya Akalawi, ikapalig-
wije kube nu ukung'i gonge
ogukiba andi ukung'i gwa
Melikizedeki na ngiti ogubi
andi gwa Alunije.
12 Magambu ukung'i anda
ugalambwike, na malagilo
gu ukung'i uyo gapaligwa
kugalambuka.
13 Bombe Angwana
bito minhalo jwenio joa
jilengigwa kwabe, akiba jwa
kabi jenge mu kabi jenie
akibaje ata jumwe jwabegali
kitembe cha Nnoongo andi
nkung'i.
14 Imanyikana kipola ku-
tenda Angwana bito baboke
mu kabi ja Yuda, Musa alen-
giti kileje kwa kabila jenie
ku nhwalo gu ukung'i.

*Nkung'i jonge andi Melik-
izedeki*

15 Kabe gutulengite ngaga
kweli muno, nkung'i jonge
jwa Nnoongo jwalandana na
Melikizedeki apitile.
16 Jwenio abekigwije
kube nkung'i kwa amuli ji
kimundu mundu kengama
lungolo lwakwe, nambu kwa
makakala ga bwomi gwa
machoba goa pangapela.
17 Magambu banchala-
kiche kutenda, “Mwe mma
makung'i machoba goa
pangapela, kwa andi pubi
ukung'i gwa Melikizedeki.”
18 Amuli ja kalakala
jela jinhwalo gu ukung'i
ngijiboigwa magambu jikiba
janga makakala janga ajan-
gata bandu.
19 Magambu malagilo
genia gaotwije kulenganila
kilebe chachoa. Nambu
ngoe paali pakwe pabekigwe
lihyobalelo elibi lya mbone
muno kupete lyenie tuotwile
kummandakila Nnoongo.
20 Muno mwa genia,
pamba pabi nu kulapila kwa
Nnoongo. Nambu mangobu
bangiba apabatendigwa
akung'i pakibaje nu kulapila.
21 Nambu Yesu abekigwe
kube nkung'i kukulapila
mangobu Nnoongo pannen-
gala,
“Angwana balapile,
wala bagalambuyaje kupala
kwabe,
‘Mwe nga makung'i ma-
choba goa pangapela.’
”
22 Gambu gwa kulapila
kwenio, Yesu nga ojwalibeka

lilagano liyono lipitile elibi lya mbone muno.

23 Kabe, akakung'i bange bakiba nduu magambu kila piika kingobu chabe chukuwe ngabawe kuyene ngabachipu kujendeke ni liengo lyenie.

24 Nambu Yesu nga anda beniaje, jwenio atama pangapela, ukung'i gwakwe ubokaje kwa jwenio.

25 Yene, jwenio aotwile machoba goa kakola boa abannyendelela Nnoongo ku ndela jakwe, magambu jwenio atama machoba goa pangapela akajopela bandu ku Nnoongo.

26 Yene kile chambone muno kwito twenga nga kube na nkung'i andi jwenio, ojwabi chwapi, jwanga malemwa andaje ubaja na akengimeje ndela ja bina malemwa na ajinuligwe kunani muno kumbengu.

27 Ilekine na akakung'i bange ba kalakala, jwombe apaligwije kupanga lilumbo kila machoba, kutumbu mabaja gakwe mwene, nu kwa mabaja ga bandu. Jwenio apanga lilumbo pakamwe, pakamwe nu ku bandu boa, pakipanga mwene kuwe panchalaba.

28 Malagilo kapambula bandu banga otola kube akakung'i akolongwa, nambu lilagano lya Nnoongo elyalitenda ku kulapila na lyenie liike kuboka pa malagilo limpambwi Mwana jwombe abekigwe kube tegatega machoba goa pangapela.

8

Lilagano lya kalakala ni lilagano liyono

1 Kilebe kikolongwa mu ganga agatulengagano nga chenje, twe tukweti Nkung'i Nkolongwa jwa aina jenie, jwenio atama luboko lwa kalelo lwa kitebu chi kingwana chu Ukolongwa kumbengu.

2 Jwenio abegele liengo li ukung'i paali pa Chwapi muno, yani liteba lya kweli elichengigwe na Angwana, ngiti na munduje.

3 Kila nkung'i nkolongwa apambuligwe kumpangi hupo ni inyama ku Nnoongo, yene Nkung'i Nkolongwa jwito mpaka na jwenio abe ni kilebe chukupanga.

4 Anda jwenio akabi jwa padunia pano, akaba nkung'ije, kwani babi akakung'i bange abapanga lilumbo tela na Malagilo. Maengo gabe ga kikung'i nga kulandanakia tu na kiwili cha gaga agabi kumbengu.

5 Maengo gabe ga kikung'i nga kulandanakia tu ngi kiwili cha gaga agabi kumbengu. Magambu Musa apabandakila kuchenga lihema lela, Nnoongo ngannengela, “Ntendekee kila kilebe kulaya kilandanakio uchache chenannaita kukitombi.”

6 Nambu ngoe Yesu bampi liengo li ukung'i elibi chwapi kupeta lyabe, andi lilagano elileta kuchikachana kati

ja bandu na Nnoongo
lyambone muno, gambu libi
nikijemo chakwe chambone
muno.
7 Magambu anda lilagilo
lela lyu kutumbula lyakabije
na lilemwa, kabi kubije ka-
bele ni lilagano lya pabele.
8 Nambu Nnoongo
ngagabona malemwa ku
bandu bakwe ngalenga,
“Machoba gaika,
balenga Angwana,
penia mameka lilagano li-
hyono na bandu buku
Isilaeli na bandu buku
Yuda.
9 Libije lilagano andi lyale
elindeila na akahoko
mundu panakamula
luboko kaboyanga
baboke ku Misili.
Magambu baaminikije
mulilagano lyango,
na yene nenga na nhagabije,
balenga Angwana.
10 Lende nga lilagano elim-
bakutenda na bandu
ba ku Isilaeli machoba
agaika,
balenga Angwana,
mameka malagilo gango mu-
malango gabe,
nukubeka mumyojo jabe.
Nenga mamba na Nnoongo
jwabe, nabenia
mababa bandu bango.
11 Abije ngu jwapakum-
mola nkola kilambo
nnyakwe,
wala jwapakunnenge
nnung'una gwakwe,
‘Mummanye Nngwana.’
Magambu boa, akachoko-
choko na akako-
longwa, mabamanya
nenga.
12 Manalekekea mabaja
gabe,
nikombokeje kabele mabaja
gabe.”
13 Ku kulenga nhwalo gwa
lilagano lihyono, Nnoongo
ngaliboya lyale likutumbula,
na chachoa chikilalite nu
kube cha kalakala kibandaki
kuboigwa.

9

Kugongalela padunia nu ku mbengu

1 Lilagano li kutumbula
lyakiba na chalia yakwe
yu kung'ongale Nnoongo
ni likiba na paali pakwe
pa chwapi pukugongalela
padunia pano.
2 Ngapachengigwa liteba
nkati likiba na yumbi ibena,
chumbi chukutumbula
pakemigwa paali pa Chwapi,
mwenio mwakiba nu utala
gukubeke muli na mecha
na mikate ejipangigwe ku
Nnoongo.
3 Kunyuma ji lipazia lya
pili nkati ji lihema pakiba
na chumbi kikemigwa Paali
Pachwapi muno.
4 Mwenio mukiba na
kitembe echibatendaki ku-
jaabu magambu ga kuuk-
ilikia ubani ni lichanduku
lya lilagano, lyombe lyakiba
lipakaigwe jaabu ingonu
yoa, nkati jakwe mwakiba ni
kibega cha jaabu echikikiba
na chakulya echikikemimwa
mana, echikikiba chakulya
chu kupongote, bokola
ja Aluni ejikiba jiipwike
maamba, ni ibao ibele
eiandikigwe Malagilo komi
ga Nnoongo.

5 Panani ji lichanduku pakiba ni ipanganigwa ibena ina mapapanilo eilaya kutenda paali penia pabi ni kibumo cha Nnoongo, mapapanilo gabe ngagaekela panani ji kiekelo chi lichanduku kulaya paali apalekeke mabaja ga bandu. Nambu ngoe kingobu chakweje chukulenga muno minhalo jenie.

6 Na kila kilebe apikikiba kibekigwe kila machoba akakung'i ngabajingi paali pukutumbula pi lihema nu kamu liengo lyabe li ukung'i.

7 Nambu nkung'i nkolongwa jikajakwe nga ojwapaligwa kujingi paali pa pili, kabe atenda yene pakamwe tu kwa chaka chimwe kongo apotwi myai ejapanga ku Nnoongo kwa magambu gakwe mwene na kwa magambu ga mabaja ga bandu agabatendangite panga manya.

8 Kundela jenje Uhuke jwa Chwapi alaya kutenda kongo lihema likutumbula likiba tango likajema, ndela jukujingi paali pa Chwapi muno jikiba tango janajogoligwaje.

9 Nhwalo gongo kulandanakia na mangobu ga ngoe, penia hupo na malumbo gapangigwa ku Nnoongo nambu yenie kuotwaje kuboya nhwigo gwa mabaja mumwojo ja bandu abang'ongale Nnoongo,

10 genia goa gabi mu yakulya nu yukunywee ndela nduu ikikijeguya. Genia goa malagilo ga kunja tu, na makakala gakwe kupela magambu Nnoongo apakutendekea ilebe yoa ibe iyono.

11 Nambu Kilisto aike, ojwabi Nkung'i Nkolongwa ju ilebe yambone, eibi ngoe. Jwenio ngajingila mu lihema likolongwa elibi tegatega muno, lyanga tenganechigwa na bandu, ngiti paali padunia ejipanganigwe jenoje.

12 Jwombe ngajingila Paali Pachwapi pakamwe tu, kiti apotwile myai, ngiti myai ja mbui ni likoga lya ng'ombeje, nambu apotwile myai jakwe mwene, kundela jenie ngatulete ukomboi gwa machoba goa pangapela.

13 Bandu abakiba akachapu ku nhwalo gu kung'ongale Nnoongo ngabajeguigwa kwa kamichi myai ja mbui na ji likoga lya ng'ombe pamwe na maliu gi likoga lya ng'ombe.

14 Nambu, kwa myai ja Kilisto, ilebe ikolongwa muno kutendigwa! Kwa makakala gu Uhuke jwa machoba goa pangapela, Kilisto ngakipanga mwene lilumbo elibi tegatega ku Nnoongo. Myai jakwe majitujeleya myojo jito kupala tammegele Nnoongo jwabi mmomi.

15 Kuyene jwenio nga nchikachani jwa lilagano lihyono lyenie abakemigwe na Nnoongo baotwile kupokela kindimba cha machoba goa pangapela chabalagila. Kiu chakwe

chakombo bandu kuboke
mumalemwa agabatendite
kingobu cha lilagano li
kutumbula.
16 Ku nhwalo gu lilagano
lyu kuandika kujeketelig-
waje mpaka jwaandike
amanyikane kutenda awile.
17 Lilagano liulichi kulen-
ganakigwa mpaka kupiti
kiu, gambu lilagano li
ulichi kujeketeligwaje
anda jwaandike abi tango
mmomi.
18 Magambu lilagano li ku-
tumbula libekigwije panga
myai.
19 Kukutumbula Musa
ngabatangachila bandu
malagilo goa andi apibile
mu Malagilo, kuboka penia
ngatola myai ji likoga lya
ng'ombe pamwe na mache
na maamba ga litutwe lya
husopo pamwe ni litonji
likele ngakimichi kitabu cha
malagilo na bandu boa.
20 Musa ngalenga, “Jenje
nga myai ejichalakicha
lilagano elinnagiligwe na
Nnoongo kupala mulijali.”
21 Uyo Musa ngalimichi
myai lihema lela ni ilebe yoa
ibi mukitembe cha Nnoongo.
22 Elo, kupala kwa
Malagilo kila kilebe kiotole
kujeguigwa kwa myai na
mabaja uyo galekekigwa
kukujita myai.

Lilumbo lya Kilisto kuboya mabaja ga bandu

23 Ilebe yenje ipaligwa
kujeleigwa kwa myai na
kwenio kulandanikia tu ku
yae ibi ya kweli yukum-
bengu. Nambu ilebe yu
kumbengu ipaligwa ku-
jeleigwa ku lilumbo elibi
lyambone muno.
24 Magambu Kilisto
ajingije paali pa Chwapi
papachengigwe na bandu,
chenie nga kilandanakio
tu kwa chache echikibi
kweli. Jwombe ngajingila
kumbengu jenie ngoe ajema
nnongi ja Nnoongo kwa
magambu gito.
25 Nkung'i nkolongwa
jwa Akayahudi ajingila
paali pa Chwapi muno kila
chaka kongo abi na myai
ja kinyama, nambu Kilisto
ajingije mweno kupala
akipange mwene pajingi,
26 magambu ikabi
yene, Kilisto apaligwe
kupotekigwa pajingi ku-
tumbu pipanganigwa dunia.
Nambu kweli apitile mala
pakamwe, pibandaki kupela
apitile mala pakamwe
tu kuboya mabaja ku
kukipanga mwene abe
lilumbo.
27 Kila mundu kuwe
pakamwe tu, nu kujema
nnongi ja hukumu ja
Nnoongo,
28 uyo na Kilisto jwe-
nio ngakipanga lilumbo
pakamwetu kwa magambu
ga kugaboya mabaja ga
ajingi. Papakubuja kabele,
ngiti kwa magambu ga
mabaja je, nambu nga kwa
magambu ga kakombola
baba abannendela kwa
chuna.

10

1 Kwa yene Malagilo
kiwili tu cha ilebe yambone

eipakuika na ngiti picha
tegatega ya ilebe ya kwelije,
lilumbo ulyale lya malagilo
eipangigwa chaka mpaka
chaka, kuotwaje ngu ka-
tenda baba abagongalela
babe tegatega.
2 Anda bandu benia
abanng'ongalela Nnoongo
bakabi bajeguigwe mabaja
gabe kweli, kabi bikibwenije
kabele kube bina mabaja
nu kupanga malumbo
kabi kujendakije kupanga
malumbo.
3 Nambu malumbo ge-
nia gatendigwa kila chaka
kakombokea bandu kutenda
bakweti mabaja gabe.
4 Magambu myai ja
ng'ombe na mbui kuotwaje
ngu kuboya mabaja.
5 Nga magambu Kilisto
apakiba akaika padunia,
ngannengela Nnoongo,
“Mapaije hupo andaje
lilumbo li inyama,
nambu nenga gumban-
ganikie mmele.
6 Lilumbo li inyama yu ku-
tinia andaje malumbo
gukuboya mabaja
gunhwalalije.
7 Penia nganenga,
‘Mbi pamba, Mwe, Mana
Nnoongo, kulen-
ganakia gambaligwa,
andi panyandikigwe Muma-
jandiko.’ ”
8 Panani palenga, “Mpaije
nu kunhwalalije lilumbo
li inyama yu kutinia,
na malumbo gukuboya
mabaja.” Alenga yene
iganukube malumbo genia
gapangigwa andi pagapala
malagilo.
9 Penia ngalenga, “Mbi
pamba, Mwe mana
Nnoongo, nhike kamula
gampala mwenga.” Yene
Nnoongo ngaliboya lilumbo
likutumbula lyenie ngam-
meka Kilisto kube lilumbo.
10 Magambu Yesu Kilisto
ngalenganakia kupala kwa
Nnoongo, twe tujeguigwa
mabaja gito ku lilumbo
kukuboigwa mmele gwakwe
gwapanga mala pakamwe tu
bai.
11 Kila nkung'i kamwa
liengo lyakwe lyukung'ongalela
Nnoongo lya kila machoba
nu kupanga malumbo ugaga
pajingi, lilumbo lyangaotola
ngu kuboya mabaja.
12 Nambu Kilisto nga-
panga lilumbo limwe kwa
magambu ga mabaja goa,
machoba goa pangapela,
kuboka penia ngatama
kingonu cha kalelo cha
Nnoongo,
13 kutumbu kingobu che-
nie balenda akangondwa
bakwe batamile.
14 Ku lilumbo lyakwe
limwe, batei balimbe ma-
choba goa pangapela boa
abajeguigwe mabaja gabe.
15 Nu Uhuke jwa Chwapi
matupa kuchalakicha
kwakwe. Pukutumbu
alenga,
16 Angwana balenga, “Lende
nga lilagano elim-
bakulagana nabo,
machoba agaika,
mameka malagilo gango
mumyojo jabe,

nukugaandika mumalango gabe.”

17 Kabe ngalenga,

“Nagawachije ngu kabele mabaja gabe,

wala itendwa yabe yu ubaja.”

18 Yene mabaja anda galekekigwe, kupaligwaje kabele kupanga malumbo gu kuboya mabaja.

Tunhwegelele Nnoongo

19 Akalongo, ku myai ja Yesu tupatite mwojo gwanga jogopa kujingila paali pa Chwapi.

20 Kilisto atujogoli ndela nhyono, ndela ejitulongalea ku bwomi, kupete lipazia lyenie, yani mmele gwakwe mwene.

21 Tukweti Nkung'i Nkolongwa juna kinala ku nyumba ja Nnoongo.

22 Kwa yene tummandakile Nnoongo kwa mwojo gwa kweli ni imani tegatega nu ku myojo ejijegwike kuboke gambu gwa myojo mibaja nu kumibele ejijeleigwe kwa mache ga chwapi.

23 Tuagabale muno lihyobalelo lya imani ito, lyakagalambukaje, magambu Nnoongo ojwabekite lilagano lyakwe nga juna kuaminika.

24 Tukachane kujangatana kwa magambu ga kupala nkachane kupalana nu kutenda gambone.

25 Tukakotokaje kongana pamwe, andi lukobo lwa bandu bange banga kongana. Nambu tupaligwa tupegane mwojo andi putumanyi kutenda lichoba lya Angwana libandakile.

26 Magambu, andatujendekie kutenda mabaja nyamii kuboka pa kumanya kweli, libije lilumbo elioto kupangigwa kabele kwa magambu ga kuboya mabaja.

27 Echikiigile kulende kwa mbwele hukumu ja Nnoongo na mwoto nkale ogupakajomola boa abankana Nnoongo.

28 Mundu jwajoa jwangaagabala Malagilo ga Musa, ngakomigwa pangabe na kia anda pabi na uchalakichi gwa bandu abele andaje atatu.

29 Bo, mundu jwanga nhwagabala Mwana jwa Nnoongo nu kujibembula myai ji lilagano lya Nnoongo ejinnyegwiye na mundu jwantukana Uhuke jwa Nnoongo jwatupe kindimba, apaligwa kupata hukumu ngolongwa andi nike?

30 Magambu tuumanyi jwalengita, “Nenga manepa kisasi, nenga manepa,” na jwombe ngalenga uyo, “Angwana mabahukumula bandu bakwe.”

31 Kilebe chu kujogopa muno Nnoongo anda ampukile nu kunhwukumula!

32 Nkombokelange agapitile machoba gu kutumbula kuboka pa kukibola nhwalo gwa Kilisto. Iganukube machoba genia makiba na

kupotekigwa kujingi, mangweto ngunhwimbililanga.
33 Chengi kingobu ngantukanigwa na kumpe oni nnongi ja bandu, chengi kingobu ngannyeketela kikilonda na abapotekigwe ndela ujojo.
34 Kweli ngamabone kia bandu ababi mukipungo na pabampoka ilebe inu ngunhwalalila mwojo gambu ngammanya kutenda nkweti ilebe yambone muno nu yukujendeke machoba goa pangapela.
35 Makaoyangaje lihyobalelo linu, gambu lipakumpe hupo ngolongwa muno.
36 Mpaligwa kuimbalila kupala nhwotolange kulenganakia gapala Nnoongo nu kupokela chache chalagile.
37 Magambu Majandiko ga Chwapi galenga,

“Iigi kachoko tu,

ojwalendaligwa kuika, maikage,

achelwaje.

38 Nambu mundu ojwatama kukunhwalali Nnoongo malama ku imani,

nambu anda abujite unyuma

nenga nunhwalalije jwenio.”

39 Nambu twenga tubandu ababuja unyuma nu kujomoka, nambu twe tabandu bina imani nu koligwa.

11

Imani

1 Kuyene imani nga kweli ji ilebe eituhyobalela, nu kuiamini ilebe yangabonekana.
2 Magambu kwa yene akananhota bito ngabachalakicha, Nnoongo ngabalumbalila gambu gwa imani jabe.
3 Ku imani twenga tumanyi kutenda dunia ngijipanganigwa ku lilobe lya Nnoongo, ilebe eibonekana ipanganigwe kuboke mu yangabonekana.
4 Ku imani Abeli ngapanga lilumbo kwa Nnoongo elibi chwapi kupeta lya Kaini. Kwa imani jakwe Abeli ngaboneka jwambone nnongi ja Nnoongo, mwene Nnoongo ngachalakicha malumbo gakwe. Kwa imani jakwe Abeli tango akalongela iganukube awile,
5 Ku imani Henoki ngatoligwa na Nnoongo, akaweje. Abonekinije kabele magambu Nnoongo akate kuntola. Andi piandikigwe mu Majandiko ga Chwapi kutenda jwenio tango nu kutoligwaje kumbengu, Nnoongo ngachalakicha kutenda jwenio ateije mabaja.
6 Panga imani kuwechekanaje kunhwalalila Nnoongo. Kwa magambu kila mundu ojwannyendele Nnoongo mpaka aamini kutenda Nnoongo abile nu kutenda bagoya abampalapala.
7 Imani ngijintenda Nuhu aagabale agakelebuya Nnoongo ku ilebe eipakuika

yangabonekana. Ngatengenecha safina mwenio ngakomboligwa jwenio pamwe na akalongo mundu. Kukilebe chenie Nnoongo ngijihukumu dunia, Nuhu ngabonekana jwambone nnongi ja Nnoongo kupete imani yakwe.

8 Ku imani Ulaimu ngannyali Nnoongo apakemigwa ajende kukilambo Nnoongo champe kibe chakwe. Iganukube Ulaimu akumanyije kwajenda, ngajenda.

9 Ku imani ngatama andi nng'eni mukilambo echannagila Nnoongo. Ngatama kwenio mu lihema anda apatama Isaka na Yakobo, benia uhyo ngabatama mulilagilo ulyale.

10 Gambu Ulaimu akiba akalendela kilambo china kijemo chambone, kilambo chenie mwene Nnoongo ojwakiwachila kube kitame pangapela.

11 Ku imani uyo Sala ngaamini kutenda Nnoongo kulenganakia malagilo gakwe, kuyene ngaoto kupata ndumbo iganukube akiba mbuja.

12 Ku yene, kuboke mundu jwenio jumwe, Ulaimu, jwakiba andi awile, ngabapiti bandu nduu bangabalangika andi ndondwa yu kumbengu na andi nhwangi gu kumbwani.

13 Bandu benia boa ngabaweganga kongo babi na imani. Ngabaweganga tango nu kupokeje ilebe eikiba alagine Nnoongo, nambu kutali ngibibona, ngabaala mwojo na angweto ngabalenga mu ng'omo yabe kutenda twe takamageni na takapeta ndela padunia.

14 Bandu abalenga ilebe andi yene, balaya kipola kutenda bikipalapala kilambo cha kweli.

15 Bikikiwachi kilambo echibabokanga lolo, kabi baotwi kubuja kwenio.

16 Nambu ngoe bapalanga kilambo echikibi chambone muno, yani kilambo chu kumbengu. Nga magambu Nnoongo abikulolaje oni andabankemite jwenio Nnoongo jwabe, kwa magambu jwenio mwene tayali bapanganakie kilambo.

17 Ku imani Ulaimu ngampanga lilumbo mwana jwakwe Isaka kingobu Nnoongo apalondoya imani jakwe. Ulaimu nga jwapata lilagano, jwenio ngajeketela kumpanga lilumbo mwana jwakwe iganukube akiba jwenio tu,

18 iganukube Nnoongo akiba annengile, “Ibelei inu ibakuboke kwa Isaka.”

19 Ulaimu ngaamini kutenda Nnoongo aotwile kayoya abawile, na kweli Ulaimu ngampata kabele Isaka kuboka kwa abawile, kukulandanakia kwenio.

20 Ku imani Isaka ngabalumbi kindimba Yakobo na Esau, bapatange kindimba muno echikipakuika mumachoba agaika.

21 Ku imani Yakobo apa-
bandakila kuwe, ngabape
kindimba kila mundu
jwa ingota ya Yusufu,
nganng'ongale Nnoongo
akajegemekia bokola jakwe.

22 Ku imani Yusufu apa-
bandakila kuwe, ngalenga
nhwalo gu kuboka kwa
Akaisilaeli mu kilambo
chu Kumisili nu uhyo
ngabalenge nhwalo gu iyupa
yakwe.

23 Ku imani achikibelei
ba Musa ngabanhwiya Musa
kwa myei mitatu kuboka
pu kubelekwa. Magambu
bammona kualala muno, na
bajogopingije amuli ja nng-
wana Falao ju Kumisili.

24 Ku imani Musa apak-
iba mundu munanhota,
ngakana ukemigwa mwana
jwa biti Falao.

25 Ngalola mbaya ku-
laga pamwe na bandu ba
Nnoongo kuliko kualila
mwojo mabaja kukingobu
kichoko tu.

26 Akamanya kutenda
kulaga kwa magambu
ga Kilisto jwatukola kubi
kwambone muno kupeta
kipato choa chi kikilambo
cha Misili, magambu akiba
akalolela hupo eipakuika.

27 Ku imani Musa
ngaamwa kuboka kukil-
ambo cha Misili panga
jogopa lilaka lya nng-
wana, na wala abujitije
unyuma, kwani akiba
anda mundu ojwamweni
Nnoongo jwangabonekana.

28 Ku imani ngabeka
Pasaka jikutumbula, ngalagi
myai bapakaye unani
mumilyango, kupala
mpakachi nkomi akako-
maje akinalome abatumbwi
kubelekwa ba kabi ja Isilaeli.

29 Ku imani bandu buku
Isilaeli ngabajomboka baali
ja Shamu andi batyanga
pajomo, nambu Akamisili
apabajiga kutenda yene
ngabawaganga na mache.

30 Ku imani bandu buku
Isilaeli ngabatindi boma ji
kilambo cha Yeliko kwa ma-
choba saba na boma jenie
ngijigwe.

31 Ku imani Laabu ojwak-
iba nngongola awije pamwe
na baba abannemwite
Nnoongo, kwa magambu
bakapoke akaingakii kwa
tengela.

32 Nongela nike muno?
Kibije kingobu chukujen-
dekea kulongela nhwalo
gwa Gidioni, Balaki na
Samsoni na Yefita na Daudi
na Samweli na akalondoli ba
Nnoongo.

33 Ku imani benia
ngabaoto kuputana na
akangwana bilambo yenge,
ngabaotola. Ngabatawala
pipaligwa na kabeka bandu
bajali malagilo, ngabapokela
ilebe eyalagila Nnoongo.
Ngibitaba kano ya maimba,

34 ngabaimianga mwoto
nkale, ngabajepa ma-
panga, bakibanga banga
makakala nambu ngabapata
makakala. Ngababe ndii
mu ngondo, ngabagaotola
matyala mageni.

35 Na, akikege abaamine
ngababukia akalongo

mundu abawile kongo bahyoigwe.

Bange kati jabe ngabakana kulekekigwa, ngabapotekigwa mpaka kuwe kupala bahyoigwa nu kujingi mu bwomi gwambone muno.

36 Bange ngababekigwa unhwenyo na kaputa bokola na bange ngabataba mitondolo na kajigili mukipungo.

37 Bange ngabakomigwa kukuputigwa maganga bange ngabaeketigwa ipandi ku michumeno bange ngabakomigwa kwa mapanga. Ngabatindila tindila kongo bakwindangite mambendela ga mambelele na mambendela ga mbui bakiba bandu akaocho bakapotekigwa nu katende mabaja.

38 Bandu benia ngubunhwamini Nnoongo, nambu bandu ba dunia jenje bakiba akabaja muno kuyene bapaligweje kube na bandu andi benia. Abunhwamine Nnoongo ngabatindi tindila kupongoti nu kuitombi, ngabatama mumachela nu munduka ya pae.

39 Bandu benia Nnoongo ngachalakicha imani jabe. Ata yene bapokije ilebe eyabalagila Nnoongo,

40 magambu Nnoongo akiba atupanganiki ilebe eibi yambone muno magambu gito, kupala akangweto bakakamilikaje panga twenga.

12

Awabito ana Nnoongo bikelebuya ingota yabe

1 Twenga tukweti kikuta kikolongwa cha akachalakichi nnongi jito. Yene tuboye kila kilebe echitukolwa na mabaja agatuonenela. Tubutuke mbelo kukuimbalila kukupetana kukubi nnongi jito.

2 Tannolekea Yesu ojwatumbula imani ito na ojwapakulenganakia. Magambu amanyi laa japakupata ngaimbalila kuwe panchalaba panga lola oni na ngoe atama luboko lwa kalelo lwa kitebu chikinala cha Nnoongo.

3 Nhwachange nhwalo gwa ilebe eyampata Yesu, apaotwile kuimbalila kanigwa kukolongwa na bandu bina mabaja. Makapweleje wala makatopoka mwojoje.

4 Nhwalo gwa kujomana magambu gwa mabaja, mangweto nnyitangitije myai magambu gwa genia.

5 Bo, nnibalile malobe gu kumpe mwojo, genia Nnoongo alenga mangweto ngi ingota yakwe?

“Manango, makabembuje pabammola Angwana,
andaje kulegeleka mwojo pabankelebuya.
6 Magambu Angwana kunkelebuya kila ojwabampala,
kunchapa kila jwajeketela kube mwana jwabe.”

7 Nhwimbililange pabankelebuya genia nga maboulo, Nnoongo antenda

genia gambu mangweto
ingota yakwe. Gambu
awawa ni banganchapa
mwana jwabe?
8 Nambu anda mmi
kuchapigwaje andi ingota
yenge, mmanya mang-
wetomwe ingota yabije,
nambu makinangota ba
mumatutwe.
9 Muno mwa genia,
twenga taechimu achikibelei
bito ababutupotwile ata
apabutuchapa. Mmanya
tupaligwa kajoa muno
Awawa bito biki uhuke
kupala tulame.
10 Achikibelei bito
padunia pano ngubu-
tuchapa kukingobu tu
andi bene akangweto pa-
balolanga tela, nambu
Nnoongo atukelebuya maga-
mbu gukutujangata tubene,
tuotole kukilonda muchwapi
gwabe.
11 Kuchapigwa ngiti kilebe
chu kuala mwojoje nambu
kile chukubina. Nambu
baba ababoligwe kube na
ichima pukupela bipata
hupo ya tengela kuboka
mu bwomi ogunhwalali
Nnoongo.

Kelebuigwa nu kuboligwa

12 Nnyinulange maboko
ginu agalendema nu kulim-
bia majugwa ginu agalega-
like.
13 Mikitendekekeye ndela
janga mandondombi, kupala
chikilemile chakakobaleje,
nambu kilamiigwe.
14 Nkachanange kutama
kwa tengela na bandu boa.
Ntamange mubwomi gwa
chwapi, kwa magambu
abije mundu ojwapakabona
Angwana panga bwomi
anda gwenio.
15 Nkachanange muno
mundu jwajoa akaika kuoy-
aje upeele gwa Nnoongo.
Mmaganga maha kupala
nkega mmaba gukayokaje
kati jinu na kachumbuya
bange ku uchungu gwakwe.
16 Mmaganga maha ku-
pala kati jinu pakabeje na
mundu nngongola andaje
mundu jwanganng'ongalela
Nnoongo anda Esau,
ojwaucha upeele gwakwe
gu kutumbu kubelekwa kwa
kukulye chaliko chimwe.
17 Mangweto mmanyi
kutenda ata apapaila ku-
pata kabele kindimba
chenia echikikiba chakwe,
ngakanaligwa, magambu
apatiti kabeje napachi ju ku-
lapa, iganukube akapalapala
kwa manjochi.
18 Mangweto maikilingije
kukitombi cha Sinai, kikiba
chukamulika andi Akaisi-
laeli pubikiikila kitombi cha
Sinai, Kitombi chenie kijaka
mwoto nu kube lubendu tii,
nu kujogoya muno,
19 kuguguma ku lipenga
nu kujoanika kulilobe.
Akaisilaeli ngibilijoa lilobe
lyenie ngabajopa bakajoan-
gaje kabele,
20 gambu baotolingije
kuimbalila amuli eji-
pangigwe, “Ojwapakunyula
kitombi chenje, ata ikabi
kinyama, kipakuputigwa
maganga.”
21 Genia goa gabonekina

gu kujogoya muno, ata Musa
ngalenga, “Ndenda kujogopa
muno nu kulendema.”

22 Nambu mangweto
nhwikangite ku kitombi
cha Sayuni, kukilambo cha
Nnoongo jwabi bwomi.
Nhwikangite ku Yelusalemu,
kilambo chu kumbengu,
kwenio maelufu akapakachi
bu kumbengu bakonganinge
kwa laa pampapala.

23 Nhwikangite kun-
gongano kwa ababelwike
pitumbula ba Nnoongo,
bombe maina gabe
gaandikigwe kumbengu.
Nnyemanga nnongi ja
Nnoongo ojwabi hakimu
jwa boa, nnongi ji uhuke
gwa bandu bambone
ababekigwe bambone.

24 Nhwikilinge kwa Yesu
ojwabi nchikachani mu
lilagano lihyono na myai
jakwe ijimichigwe jilonge
na twenga ilebe yambone
kupeta myai ja Abeli.

25 Mmaganga maha
makakanaje kumpenekia
jwenio jwalonge namang-
weto. Andi baba abakana
kumpenekia jwankelebuya
pamba padunia bakom-
bokingije, twenga tuoto-
labo komboka anda tukan-
ite kumpenekia jwenio
ojwatukelebuya kuboka
kumbengu?

26 Kingobu chenie lilobe
ngililendema padunia,
nambu ngoe alagile kabele,
“Manendemeya kabena
dunia, nambu ngiti dunia
tuje uyo na mbengu.”

27 Lilobe lende, “Kabele,”
litulaya kutenda ilebe ya
kalakala ilendemeigwa
ipakuboigwa yoa, kupala
ilebe iyono iigala pangalen-
demiigwa.

28 Twenga tube nu ku-
lumba, gambu tupokela
kingwana changalen-
demela. Twenga tun-
yenyepe nu kunng'ongalela
Nnoongo kundela ejitu-
pakunhwalalila jwombe
kugongalela kukupwelela,

29 kweli Nnoongo jwito
nga mwoto nkale ogujomala.

13

Pipaligwa kunhwalalila Nnoongo

1 Nnyendekea kupalana
kulongo.

2 Makalibilije kapokelanga
akamageni, gambu kuku-
tenda yene bandu bange
bakapokelanga akapakachi
kuboka kumbengu panga
manya.

3 Makombokelange ababi
kukipungo andi ntabigwe
mmene mangweto. Makom-
bokelange abapotekigwa
andi mpotekigwa mmene
mangweto.

4 Nhwalo gu kutolana
upaligwa kuechimigwa na
bandu boa, utwai guk-
abeje mukutolana kwabe.
Nnoongo mabahukumula
akangongola na akamalaya.

5 Makabe mabandu
bu kupala muno uloije,
nambu ntochekange ni ilebe
einkweti. Mwene Nnoongo
alengite, “Ninnekaje, wala
nannyeaje ngu.”

6 Nga magambu tuoto kulenga,
“Angwana nga ajangati bito, nijogopaje.
Mundu apakututenda bo?”
7 Makombokelange achiilongoi binu abantangachila lilobe lya Nnoongo. Nhwingakie gwicho majendo gi ilongochi inu pabatamanga nu kuwe, makajigange imani jabe.
8 Yesu Kilisto nga ujwajo licho, leleno na jwangapela.
9 Makaangaikaje kongo na kongo kwa maboulo gange gi kigeni. Upeele gwa Nnoongo chwapi gulimbia iuke inu na wala ngiti amuli ja nhwalo gwa chakulyaje, amuli jenie jannyangitije ngu mundu jwajoa ojwajikengime.
10 Twenga tukweti kitembe chenie ababegelela mu lihema bapaligwije kulye ilebe ya mwenio.
11 Nkung'i nkolongwa jwa Akayahudi kuleta myai ja inyama mu Paali Pachwapi na kupanga lilumbo kwa magambu ga mabaja, nambu inyama yenie kitinia panja ja kambi.
12 Uyo Yesu mwene, ngapotekigwa nu kuwe panja ji kilambo kupala bajeguya bandu kwa myai jakwe mwene.
13 Lele tukajogopaje tuboke tunnyendele panja ji likambi tukakanigwe andi pakanigwa jwenio.
14 Magambu padunia pano tukwetije kilambo chukulama, tukilolela kilambo chikiika.
15 Kwa ndela ja Yesu, tujendeke kumpangi Nnoongo lilumbo lya chipa machoba goa, mana gakwe nga malobe gito putulenga Yesu nga Nngwana jwito.
16 Makalibililangaje kutenda gambone nu kujangatana, magambu genia nga malumbo aganhwalalila Nnoongo.
17 Maagabale achiilongoi binu na ukamula amuli yabe, benia bagoya uhuke gwinu kilo na mui benia bapakulandulila ku Nnoongo nhwalo gwa maengo gabe. Mpaligwa kajoa kupala bakamu maengo gabe kukuala mwojo bukubona nhwigoje gambu yene innyangata kileje mangweto.
18 Nnyendeke kutujopela natwenga. Tumanyi kutenda myojo jito jibi kutulengeje kutenda tute kulemwa, magambu tupala kube na majendo gambone ku ilebe yoa.
19 Nannyopanga muno unyopelange kupala Nnoongo amuye kwinu chokwe andaiwechikine.

Kung'ongale Nnoongo ni kindimba

20 Nnoongo jwatupi tengela anhyoite Nngwana jwito Yesu Kilisto kuboka kwa abawile, ojwabi Nchungi Nkolongwa ju mambelele kupete myai ji lilagano lya machoba goa pangapela.
21 Nnoongo ampegange kila kilebe chikibi chambone kuyene nhwotolange kamu

agapala. Uyo kupete Yesu Kilisto jwenio atenda maengo nkati jinu agagunhwalali mwene. Kupete Yesu kibe kibumo pangapela! Unhyo.

Malobe gukujomolela

22 Makalongo bango, nannyopa nhwimbalilange pampoke undo ganannengalinge gambu nunhwandaki machoko tu mubalua jenia.

23 Mbala kunnengelanga kutenda nnongo gwito Timoteo alekekiigwe kuboka mukipungo. Anda ajombakite kuika pamba chokwe, manhika nakwe kwenio.

24 Mapatange abali achilongoi binu boa pamwe na bandu ba Nnoongo! Akalongo ba kilambo cha Kuitalia bampatanga abali.

25 Mmoa tunnyopelanga upeele gwa Nnoongo.

Balua ja Yakobo Kilongoi

Kitabu chenje kiandikigwa na mundu jumwe jwakemigwa Yakobo. Inhotwi kube Yakobo jonjo nga ojwakiba nnuna gwa Yesu, kabe akiba kilongoi mukikuta chukutumbula cha bandu abunhwamini Kilisto nu uyo akiba jumwe kati ja bandu bi libalacha likolongwa lya Yelusalemu (Itendwa 15:13). Uyo ndundame Paulo mu kitabu cha Akagalatia 2:9 ankema Yakobo, "lueke," lu kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Akachomi baamini kutenda kitabu cha Yakobo kiandikigwa tango nu kuikaje chaka cha 50 kuboka pukubelekwa Kilisto. Gambu Yakobo akiba kilongoi jukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto chuku Yelusalemu penia inhotwi kube aandika kitabu chenje pakiba akatama kwenio.

Yakobo baandikila kitabu chenje, "Makabi komi na mabena agapwilikine ku ilambo yenge" (Lipungu lya 1:1). Maboulo agabi mukitabu cha Yakobo nga gakajangata bandu boa abunhwamini Kilisto nambu malobe ganga, "Makabila komi na mabena" gatenda ibonekane Yakobo baandakila Akayahudi abunhwamini Kilisto. Magambu kitabu chenje kipaligwa kichomigwe na bandu ajingi kilongile minhalo nduu. Yakobo akwajalile nhwalo gwa imani ni itendwa kutenda imani ja kweli jilaigwa ku itendwa (Lipungu lya 2:17). Uyo akelabwie nhwalo gwakakonjale bandu bina uloi (Lipungu lya 2:1-4). Kabe atulenge tuba maha kwa agatulongela (Lipungu lya 3:1-12).

Agabi mukitabu

- Yakobo bapata abali akachomi bakwe (Lipungu lya 1:1-1).
- Kabe balimbia mwojo bandu abunhwamini Kilisto kuimbalila mu kulaga (Lipungu lya 1:2-27).
- Kabe alanduli pibi kile chambone imani kulaigwa ku itendwa (Lipungu lya 2:1-26).
- Kuboka penia alaya nhwalo gwa malobe pagabi na makakala (Lipungu lya 3:1-12).
- Kabe Yakobo alanduli malango ga Nnoongo pagalekine na malango ga dunia (Lipungu lya 3:13-4:10).
- Kabe bakelebuya akachomi bakwe ku nhwalo gu kulokaloka (Lipungu lya 4:11-5:6).
- Yakobo ajomole kitabu chakwe kukalapila ilebe nduu (Lipungu lya 5:7-20).

1 Ne Yakobo, napakachi ba Nnoongo na Angwana ana Yesu Kilisto, nampatanga abali mangweto, mammi kabila komi na mabena, agapwilikine padunia joa!

Malango nu kuhyobalela

2 Makalongo pannondoigwa mmanyanga kutenda ngi kingobu chinu chu kuala mwojo,
3 mmanyi kutenda kulondoigwa ku imani inu impe kuimbalila.
4 Nno! Kuimbalila kwinu kube mpaka pukupela, kupala nkomale na nnimbe panga pelelwa kilebe.
5 Nambu anda mundu kati jinu apelwi malango gu kumanya, apaligwa kunnyopa Nnoongo ojwabape bandu boa muno nu kwambone.
6 Nambu apaligwa kujopa ku imani pangapwele kilebe. Gambu mundu ojwabi na mbwele abi andi kilebe chikitoligwa na kimbonga nu kulekeligwa okwo na okwo.
7 Gambu mundu andi jwenio akahyobaleje kupoke kilebe ka Angwana.
8 Mundu juna ndela ibena kuchichilakana mundela yakwe yenie yoa.

Nhwocho na juna uloi

9 Anda nnyinu mundu jwanhwamine Kilisto abi nhwocho apaligwa kuala mwojo pajinuligwa na Nnoongo,
10 na mundu juna uloi aalala mwojo pauluigwa na Nnoongo. Gambu mundu juna uloi apakujebelea andi liloba likamanyai.
11 Lichoba pilipita lumu kubala nu kulembuya matutwe, na maloba gakwe kutola pae nukualaje kabe. Uyo na mundu juna uloi apakujebelea mukubegele kwakwe.

Kulondoigwa nu kutegigwa

12 Mbaya mundu ojwajendeke kuaminika mukulondoigwa, gambu andaimbalile mpaka kupela, aipata hupo ya bwomi eyalagila Nnoongo kapeganga abampala.
13 Anda mundu alondoligwe, akalengaje, “Nondoligwe na Nnoongo”, Gambu Nnoongo kunnondoyaje mundu kwa mabaja na jwenio.
14 Nambu mundu alondoligwa pautigwa nu kujonjigwa na tama jakwe mbaja.
15 Kuboka penia tama mbaja anda jikomile jileta mabaja na mabaja anda gakomile galeta kiu.
16 Makalongo bango manampala, makakoloigwaje!
17 Itoi yambone yoa ina kuala na tegatega iboka kumbengu, iboka Kawawa, abapangani muli kumbengu, benia kugalambukaje andi kiwili chikiama ama.
18 Kukupala kwabe bene ngubutupotola ku lilobe lyabe lya kweli, kupala tube milembu mu yoa yapangine.

Kujoa nu kamula

19 Makalongo manampalanga nkombakelanga kilebe chenje! Kila mundu ajojakele kujoa nambu akajojokeje kulongela wala akajojoke kuchimwaje.

20 Gambu lilaka lya mundu
kuotwaje kamu gambone
gapala Nnoongo.
21 Yene magalekele kutali
mabaja goa nu uchapu
mpokelange kukunyenyepa
lilobe lya Nnoongo elya-
pandite umyojo jinu, lyene
liotwile kunkombolanga
mangweto.

22 Mikikikoloyaje mmene
makangweto kukupenakia
tuje lilobe lyakwe nambu
mpaligwa kamula ku
itendwa.
23 Anda mundu jwajoa
jwapenakia lilobe lyenie
nambu kulibegeleje, jwenio
andi mundu ojwakilolake
mulindala,
24 andajomwi kikilolakea
nu kuboka, kulibalila pabile.
25 Nambu mundu
ojwakamu kukachana
malagilo agalenganile nu
kabeka bandu kube agabwa,
nu kujendeke kutenda yenie
pangalibalila chakijoine,
nambu ngalikamula apaku-
pata kindimba mu kila
kilebe chakamula.
26 Mundu anda akibona
nga ojwang'ola Nnoongo,
nambu kulutabaje lugomo
lwakwe mmanya jwenio
ang'ongale Nnoongoje, na
akikoloya mwene.
27 Ndela ejibi chwapi
janga malemwa nnongi
ja Nnoongo Awawa nga-
jenje, kajangata akakeba
na akananhwele mumalola
gabe, kikilende mmene
makaakaigwaje padunia
jenje.

2

Kelebuya nhwalo gu kubagulana

1 Makalongo anda
maamini Ana Yesu Kilisto,
Angwana bi kibumo,
makabagu banduje na
pachokuje.
2 Tulenge mundu
jonge akwindite pete ja
jaabu na ngobo inachwapi
ajingi pangongano inu, ni
kingobu ucho ajingi mundu
jonge ojwakwindite ngobo
yangambone.
3 Anda munyalite muno
jwajo ojwakwindite ngobo
inachwapi nu kunnenge
“ntame pamba” panachwapi
na kunnenge nhwochojo
“mwe nkajema okwo”
andaje kunnenge “ntame
paijagi,”
4 bo, kwenio kubagu-
lanaje mangweto kwa mang-
weto? Bo mmi kuhukumuje
mumawacho mabaja?
5 Makalongo bango man-
ampala, mpenikiyange!
Nnoongo bachagwi bandu
akahocho padunia jenje
babe bandu bina kipato mu
imani nukupoke kingwana
chalagila Nnoongo apakape
bandu abapaile.
6 Nambu mangwetumwe
mabembu bandu akahocho!
Bo, bandu binuloi nga abam-
ponjaje nu kumpeleka mum-
abalacha?
7 Bo, nga beniaje abal-
itukana liina lyambone
lya Kilisto, mangweto nga
bakwe?
8 Anda nnenganakie
malagilo gi kingwana cha

Nnoongo andi piandikigwe
Mumajandiko ga Chwapi
kulenga, “Mumpale nndami
nnyinu andi pimikipala
mmene,” mmanya mpaku-
tenda pipaligwa muno.
9 Nambu anda mabagwi
bandu ntenda ubaja, na
malagilo gunhukumulanga
mangweto mmi kujalije
malagilo.
10 Ojwalemwa lilagilo
limwe, mmanya abakube ni
lilemwa mumalagilo goa.
11 Gambu Nnoongo
ujwo jwalenga makatenda
“ngongolaje” nga ujwo
ojwalenga, “Makakomaje.”
Kuyene ata ikabi nteije
ngongola, nambu nte koma,
mwe magajaliteje malagilo
goa.
12 Nnongelanga nukamu
andi bandu abapa kuhuku-
migwa kwa malagilo agaleta
agabwa.
13 Gambu Nnoongo abeje
na kia apapakunhukumu
mundu jwanga kiya. Juna
kiya kujogopaje kujema
nnongi ja hukumu ja
Nnoongo.

Imani ni itendwa

14 Makalongo chambone
kini anda mundu alengite
akweti imani nu kongo ku-
layaje kuitendwa? Bo, imani
jenie jiotolabo kunkola?
15 Anda tulonge mundu
ojwaamini abi munalome
andaje munkege akwetije
ngobo wala chakulya.
16 Bo kualala kunnenge
jwenio, “nnyabula kwa
tengela makajote mwoto
nu kujukuta,” pangampe
kile chakipala mubwomi
gwakwe?
17 Uyo imani janga
itendwa iwile.
18 Nambu mundu aotwi
kulenga, “Mwenga nkweti
imani, nenga ngweti
itendwa!” Elo! Unangile
mundu kube na imani panga
itendwa, nane nannangila
imani jango kuitendwa
yango.
19 Bo, mwe kuamini ku-
tenda Nnoongo abi jumwe
tu! Tela! Nimichepela ji-
amini ulyo, kabe nukulen-
dema kwa mbwele.
20 Mwe malangoje! Bo,
mpala kunnaya kube imani
janga itendwa jiwile?
21 Bo, Ulaimu aokobito
bapatabo kube bambone
nnongi ja Nnoongo? Ikiba
kuitendwa yabeje! Kingobu
pabampanga mwana gwabe
Isaka pikitembe kube
lilumbo.
22 Mmikulola kutenda
imani jakwe kengamana ni
itendwa yakwe, imani jakwe
jikamilika ni itendwa yakwe.
23 Yene ngagalenganila
Majandiko Gachwapi
agalenga, “Ulaimu ngan-
hwamini Nnoongo, na
kuimani jakwe Nnoongo
ngannyekete kube jwambone.”
Yene Ulaimu ngakemigwa
ng'anja jwa Nnoongo.
24 Mmikulola kutenda
mundu ajeketeligwa kube
jwambone nnoongi ja
Nnoongi kuitendwa yakwe,
ngiti kuimani jika tuje.
25 Ikiba uyo kunhwalo
gu munkege nngongola

ojwakonda Laabu. Jwenio ngajeketeligwa kube jwambone nnongi ja Nnoongo magambu ga kapokela akaingakii Akasilaeli bajabule kupete jenge ndela.
26 Yene andi mmele panga uhuke mmanya uwile, uyo imani yanga itendwa iwile.

3

Kuundika lulimi

1 Makalongo bango, makalokale kube makaboli ajingije. Andi umanyiela, takaboli tubakupata hukumu ngolongwa kupeta bange bandu.
2 Gambu tuboa twenga tulemwa ku ile ijingi. Anda mundu kulemwaje mukulonge kwakwe, mmanya mundu jwenio akamilike, na aotwile kukilongalea mmele gwakwe.
3 Twenga tantaba choma pakano falasi kupala atukengame kwakwoa okutupala kujenda.
4 Nhwachanga ntumbwi, iganukube nkolongwa uotwile kuutigwa nuupepo nambu kugalambuya kwa kasia njokochoko, kujenda kwakwoa okwapala jwaulongalea.
5 Uyo, lulimi, luganukube kipagwa kichokochoko cha mmele, kukiluya makolongwa muno.

Mwoto nchokochoko tu nambu uotwile kutinia nhwitu nkolongwa.
6 Lulimi lubi andi mwoto. Lutweli mabaja ndu ngi kipagwa kichokochoko chi mibele jito nambu kujambuki ubaja mmele gwoa. Lulimi kutinia bwomi gwito gwoa kuboke kubelekwa mpaka kuwe. Gambu gwene utiniigwa na mwoto gu kujahanamu.
7 Mundu aotwile kulanga inyama naotwile kulanga ipanganigwe yoa andi inyama ya mpongote ni ijuni ni ikokalakani na yamaki yu umache.
8 Nambu kila mangobu nimi ito kutulema. Lulimi kilebe kibaja, kutawalikaje, kabe kitweli uchungu ogukoma bandu.
9 Ku lulimi twenga tutenda kalumba Angwana na Awawa bito. Kululimi ulwo tabeka nhwilo bandu, bandu abapanganigwe kukilandanikio cha Nnoongo.
10 Malobe gukumpe mundu kindimba na gukummeka mundu nhwilo goa gaboka mukano jimwe. Makalongo bango, ilebe yenje ipaligwije kube yene.
11 Chembwe chimwe kupiaje mache maimu na gina mwinyo.
12 Makalongo bo, ntini uotwile kupambika zabibu? Andaje nzabibu kupambika tini? Chembwe cha mache gina mwinyo kupiaje mache maimu.

Malango kuboka ku Nnoongo

13 Bo, mene juna kumanya na malango kati jinu? Alaye kilebe chenie kwa majendo gakwe gambone ni itendwa

yakwe eitendigwa ina
kualala itendigwa kukun-
yenyepa na kwa malango.
14 Nambu anda myojo jinu
jitweli bwiu nu kuchimwa
nu kukikoya, makaibi-
likije kweli kukulokeloke
gwambone gwinu.
15 Malango genia gaboka
kumbenguje, nambu ja
padunia ngiti ji Uhuke jwa
Chwapije, kabe gu Kichetani.
16 Gambu papoa apabi
bwiu na kukiluya, penia
pabi ni kijonga na kila ubaja.
17 Nambu malango
agaboke kumbengu, gabi
chwapi, kupala tengela nu
kulita na kajali bandu,
utweli kia na itendwa
yambone, kubagulanaje
wala undendemunduje.
18 Bandu abapala tengela
bapandanga mbeju ya ten-
gela na bapakuuna mauno
agunhwalali Nnoongo.

4

Kummandaki Nnoongo

1 Kuputana nu kujomana
kuboka ko? Kuboka mutama
inu eijomana nkati jinu.
2 Mmi na tama ju kupala
ilebe nambu mmi kipataje
yene nnolanga tela tu koma,
yene mmi kujomana nu
kuputana. Mpatangaje
chimikipala magambu mmi
kujopaje ku Nnoongo.
3 Pannyopanga ku
Nnoongo mmi kupataje
magambu nnyopanga ilebe
kupala mitumie ku tama inu.
4 Mangwetumwe ma-
bandu bangaaminika. Bo,
mmanyije kutenda kipala
ilebe ya dunia tela nu
kube mangondwa ba
Nnoongo? Mundu jwajoa
ojwaipala ilebe ya dunia abe
nngondwa jwa Nnoongo.
5 Makapemeleje ku-
tenda Majandiko Gach-
wapi galenga malobe ga-
jagi, pagalenga, “Uhuke
ojwabekigwe na Nnoongo
nkati jito abi na bwiu
muno.”
6 Nambu upeele gwatupi
Nnoongo guna makakala
muno, andi Majandiko
pagalenga, “Nnoongo
kakananga bandu bina
kulokaloka nambu kape-
ganga kindimba bandu
abanyenyepa.”
7 Lele mannyali Nnoongo,
mankanange Mmaja na jwe-
nio mantilanga.
8 Mummandakile Nnoongo
jwombe maba papipi na
mangweto. Nkuyange
maboko ginu makaba-
jamwe. Nnyeguyange myojo
jinu makandendemundu!
9 Nhwechukange na
ng'utange nukokaleka.
Kueka kwinu kube nguto,
nu kuala mwojo kwinu kube
kuwechuka kukolongwa.
10 Nnyenyepange nnongi
ja Angwana, bombe ma-
banyinulanga.

Kelebuya nhwalo gwakahukumu ajinu akau-mini

11 Makalongo makakopekeanaje,
ojwankopake nnongo

gwakwe andaje kunhukumu
nnongo gwakwe, agakopake
malagilo nu kugahukumu
malagilo. Nambu anda mag-
ahukumu malagilo mmanya
mwe mmi kugaagabalaje
malagilo, nambu mmi
mahakimu.
12 Nnoongo tu ojwaotwi
kubeka malagilo nu ku-
gahukumu. Jwenio jika-
jakwe ojwaotwi kombola
nukujita bandu. Lele mwe
mabene mpaka nhwoto
kahukumu ajinu bandu?

Kelebuya nhwalo gu ku-
lokaloka

13 Ngoe mpenikiyange
mangweto mannenga ku-
tenda, “Leleno andaje
malabo nijenda kilambo
chikuteno nukutama kwenio
chaka mbyu kuucha ilebe nu
kupata uloi ndu.”
14 Mangwetomwe mmany-
ije bwomi gwinu apupakube
malabo! Bwomi gwinu nga
nike, mangweto mmi andi
ngongobwe ijipiti kingobu tu
nukuboka.
15 Ipaligwa kulenga
“Angwana anda bapaile
tuba tammomi tutenda
chache na chache.”
16 Nambu ngoe ntenda ku-
lokaloka nu kukiluya, ku-
lokaloka kwenio kubaja.
17 Anda mundu kamwaje
lyale elyalimanyi lyambone
lyapaligwa kamula, atenda
mabaja.

5

Kelebuya nhwalo gu uloi

1 Mpenikiyanga oti manu-
loi manhwamine! Ng'utange
nukokaleka gambu gu ku-
laga okumpakupata.
2 Uloi gwinu ubolite, na
ngobo inu ileligwe nu umea.
3 Jaabu jinu nu uloi gwinu
uleligwa na nguu, na nguu
jenie jibakube uchaili kwinu
mangweto na jenie jiba ku-
lye mibele jinu andi mwoto.
Mangweto mikilundaki uloi
mumachoba gukujomolela
gano.
4 Malepangiteje mapungu
gabe abakamulinga maengo
mumigonda jinu. Mpenekie
kokaleka kwabe! Nguto
ja benia abaunanga mu-
migonda jinu kiike ka
Angwana bina uwecho.
5 Ntamangite padunia
kukikonjalela nu ukonji.
Nnenepinge mmi tela ni
lichoba li kuchinjigwa.
6 Munhukumwile nu
kunkoma mundu jwanga
malemwa, jwanga nkananga
mangweto.

Kubalakia nu kung'ongale
Nnoongo

7 Lele makalongo,
mmegange mukulendela
mpaka Angwana paba-
pakuika. Nnolanga
nnemi apalende ipandwa
yakwe mpaka pipakujela
kwambone. Jwenio kulende
ku kuimbalila ula ja chem-
beya na jantolo.
8 Namangweto uyo
mpaligwa kuimbalila nu
kujema ndii, gambu lichoba
likuika Angwana libandak-
ile.
9 Makalongo makang'olelanaje
mmene makangweto jika

Nnoongo manhwukumulanga. Nno, hakimu ambaika kuhukumula.
10 Makalongo anda mpai kukilandanaki kuimbalila mu kupotekigwa, maachanga akalondoli abatangacha nhwalo kuboka ka Angwana.
11 Angweto takemanga mbaya magambu gukuimbalila. Nnyoine nhwalo gwa Ayubu, nu mmanyangite Angwana pabantendile pukujomolela. Gambu Angwana batweli kia nu upeele.
12 Muno mwa genia, makalongo, mikijilapalije mbengu, wala dunia, wala kukilebe chachoa. Nnenganga "Elo," anda kweli, nnenganga "Ije" anda uwangi na penia nhukumigwaje na Nnoongo.
13 Bo, abi mundu kati jinu juna malola? Apaligwa kugongalela ku Nnoongo. Bo, abile ojwaala mwojo? Apaligwa kujemba miambo ji kunnumba Nnoongo.
14 Bo, abi mundu ntamwe kati jinu? Apaligwa kakema akinanhota bikikuta cha bandu abunhwamine Kilisto, bombe mabunnyopela nu kumpakaya mauta kulina lya Angwana.
15 Kujopa kwenio anda bajopite ku imani ntamwe malama, Angwana mabannyinula jwenio. Ati ikabi akweti mabaja malekekeigwa.
16 Yene nnengalane mabaja ginu na nnyopelane ku Nnoongo kupala nnamange. Kujopa kumundu jwajekatiligwe na Nnoongo kukweti makakala gukutenda majingi anda ajopite kukachana.
17 Nnondoli jwa Nnoongo Eliya akiba mundu andi twenga. Ngajopa kukachana ula jikakomaje, na ula jikomitije pikilambo kukingobu cha yaka itatu na myei sita.
18 Kuboka penia ngajopa kabele, mbengu ngijipia ula ni ipandwa ngimalika pannema.
19 Makalongo bango, kati jinu anda mundu ajilekite ndela ja kweli, na jonge ammuye,
20 mmanyanga kutenda jwenio ojwammuite abakunkola bwomi gwa mundu mmaja jwenio mukiu, na mabaja majingi gabakuboigwa.

Balua ju kutumbula ja Petulo Kilongoi

Balua jenje ja 1 Petulo jiandikigwa na ndundame Petulo. Petulo atumbula balua jakwe kukikilenga jwombe meneke na baandaki bene. Jwombe baandakile balua jenje bandu boa abunhwamini Kilisto, "Abapwilikine padunia joa, benia kila kingobu mubalua jenje bakema akageni," (1 Petulo 1:1, 17; 2:11). Gambu balua jenje jilandine na balua ja Paulo kwa Akaefeso ku yenge ilebe, ajingi baamini kutenda balua jenje 1 Petulo jiandikigwa kuboka pu kuandika balua juku Efeso chaka 65 kuboka pukubelekwa Kilisto. Petulo aandika balua jenje kiti abi kukilambo chuku Loma kwakukema Babiloni (Lipungu lya 5:13).

Petulo alenga ajiandike balua jenje magambu gu, "kunnimbia mwojo mwenga nu kuchalakicha kutenda gongo nga gwambone gwa kweli gwa Nnoongo" (Lipungu lya 5:12). Kubi kulandana kati ja 1 Petulo 2:11-3:7, Akaefeso 5:18-6:9, na Kolosai 3:18-4:6. Mapungu matatu genia galagi nhwalo gwa majendo gambone mu kibelei nu kajoa achilongoi. Uyo balimbia mwojo bandu abunhwamini Kilisto baimbalilange kupotekigwa magambu kupela kwa dunia kubandakile (Lipungu lya 4:1).

Agabi mukitabu

- Petulo akilanduli mwene na abaandakila (1 Petulo 1:1-2).
- Kabe annumba Nnoongo gambu gu ukoli, bandu boa bapaligwa kujingi mwenio na nike mana gu ukoli gwenio mubwomi gwabe (1 Petulo 1:3-2:10).
- Kabe balagi abaamine kutama kwambone padunia na alanduli ilebe ijingi andi yene nhwalo gwa akege na analome na mmanda na angwana (1 Petulo 2:11-4:11).
- Kuboka pa genia Petulo balimbia mwojo babe akalimbau pabapotekigwa (1 Petulo 4:12-5:11).
- Kabe ajomwile balua jakwe (1 Petulo 5:12-14).

1 Nena Petulo nandundame ba Yesu Kilisto, nunhwandikilanga mangweto manchaguligwe na Nnoongo Awawa bito, mampwilikine nukube andi mageni kwenio kukilambo chuku Ponto na kukilambo chuku Galatia na kilambo cha Kapadokia na kilambo chuku Asia na chuku Betania.

2 Nnoongo Awawa bito banchagula mangwetumwe andi palongalela kummanya kuboka kalakala tela nu kukupala kwabe, na mmekigwe mmegange chwapi ku ndela ju Uhuke jwakwe, kupala munnyali

Yesu Kilisto na nnyeleigwe kwa myai jakwe.

Na Nnoongo ampe upeele na tengela ndu.

Lihyobalelo lya bwomi gwangapela

3 Talumbalile ana Nnoongo, Awawa ba Angwana bito ana Yesu Kilisto! Kwa kia jabe ngolongwa ngubutupe bwomi nhyono kukunhyoya Yesu. Butupi lihyobalelo lya bwomi gwangapela,

4 na yene tulole kupata kindimba Nnoongo echibabeki bandu bakwe. Kindimba chenie kubolaje, kualabikaje nu kuchujukaje, chibammekile kumbengu magambu ginu.

5 Namangweto nnendeligwa na makakala ga Nnoongo kundela ja imani kupala mpatange ukoli ogupakuekuligwa kingobu chukupela.

6 Nhwalalange mwojo kunhwalo gwenio, iganukube ngoe mpakuechuka kukingobu kachoko nu kupotekigwa kundela ndu.

7 Kulondoigwa kwenio kupala kumanya imani jinu jibibole. Ata jaabu jiganukube ejialabika nambu mpaka jilondoigwe pamwoto, na imani jinu uyo kilebe chambone kupeta jaabu, mpakaoti nnondoigwe kupala nnimbe. Kupala kube lilumbo ni kibumo ni ichima lichoba elyapakuika Yesu Kilisto.

8 Iganukube manammonaje mmi kumpala, iganukube manammonaje mangweto mmi kunhwamini na mmi kuala mwojo, kukuala mwojo kukolongwa kwangalandulika,

9 magambu mpokelanga hupo yi imani inu gwenio ngu ukoli gwa bwomi gwinu.

10 Akalondoli ngabapalapala nu kuingakia ukomboi gwenio, na ngabalondolanga nhwalo gwambone gwa Nnoongo gwenio kabi mpatangite mangweto.

11 Ngabapala kumanya kingobu gani ni ipakubebo pikipakupitila. Gambu Uhuke jwa Kilisto ojwakiba nkati jabe ngabalaya apabakiba bakalondola nhwalo gu kupotekigwa ogupakumpata Kilisto ni kibumo chikipakube.

12 Nnoongo akaekuli akalondoli benia ngiti kwa magambu gabe benije nambu ginu mangweto, pabantangachila nhwalo gongo gubannenge ngoeno na bandu baba abantangachila nhwalo gwambone kwa makakala ga kiuhuke jwa chwapi jwakingigwa kuboka kumbengu. Akapakachi bukumbengu bapala kumanya ile yenie.

Lukemo lu kutama chwapi

13 Penia malango ginu gabe tela kukamwa maengo, mma maha. Ni milibeke lihyobalelo linu mu kindimba champakupata kingobu Yesu Kilisto papakuika kabena!

14 Mmaganga ingota einnyoa Nnoongo, makajeketeje
kabe kengama tama mbaja
andi pamakibanga tango kujimanyaje kweli ja Nnoongo.
15 Andi Nnoongo ojwankemangite pabi chwapi na
mangweto mpaligwa kube
chwapi mumajendo ginu
goa.
16 Gambu Majandiko ga
chwapi galenga, “Mmaganga machwapi gambu
nenga nachwapi.”

17 Pamannyopa Nnoongo,
munkema Awawa. Yene
mmanyanga kutenda jwenio
anhwukumula kila mundu
kengama itendwa yakwe
wala kubaguje. Yene ntamanga padunia andi makageni kukunnyali Nnoongo.
18 Gambu mmanyi kutenda makomboligwa mumajendo ginu gangambone
agaboke kakahokobinu
nambu makomboligwa
kuilebe yanga alabika, andi
ela andaje jaabu,
19 nambu kwa myai jambone muno ja Kilisto, ojwakiba andi Mwana Limbelele
jwangalemala andaje lilelalela.
20 Jwenio akiba apambuligwe na Nnoongo tango
dunia nu kupanganigwaje,
nambu ngaekuligwa machoba gukupela gano kwa
magambu ginu mangweto.
21 Kundela jakwe, mangweto muhyobale Nnoongo
ojwanhyoya kuboka kwa
abawile nu kumpe kibumo,
yene kuhyobalela kwinu nu
kuamini kubi ku Nnoongo.
22 Magambu ngoe
nnyeguigwe ihuke inu kukujijali kweli kupala mapale
akajinu panga undendemundu, mpalane kwa mwojo
chwapi.
23 Gambu mmelwikinge
kabele ku lilobe lya Nnoongo
lina bwomi elilama machoba goa pangapela, ngiti
ku mbeju eialabikaje nambu
ku mbeju eilama.
24 Andi Majandiko Gachwapi pagalenga,
“Kila mundu andi maamba,
ni kibumo chabe andi liloba likamanyai
Maamba kuniala na maloba kupuluta,
25 nambu lilobe lya Ngwana kulama machoba goa pangapela.”

Lilobe lyenie ngu Nhwalo Gwambone oguntangachigwe kwinu.

2

Yesu nga liganga lina bwomi

1 Kuyene mulekange
ubaja gwoa nuwangi na
kukitenda mambone na
bwiu nukopekeana.
2 Andi pibi ilemba apipala
mabele, na mangwetomwe
uyo mpaligwa kube nachuna
chukunywe mabele ganga
lomboligwa agabi lilobe lya
Nnoongo, kupala nkolange
nu komboligwa.
3 Andi Majandiko pagalenga, “Nng'anyaminge
kutenda Angwana nga
bambone.”

4 Majendele Angwana!
Benia ngi liganga limmomi elikanigwe na bandu,
nambu ngilipambuligwa
na Nnoongo kube liganga
lyambone kwakwe.
5 Mangweto uyo,
munnyendelele jwenio andi
machamaganga gabwomi
makachengigwe nu kube
nyumba ji uhuke mumpakutumika andi akakung'i
ba bachwapi, kupangi
malumbo gi kihuke agagunhwalali Nnoongo kwa ndela
ja Yesu Kilisto.
6 Gambu Majandiko ga
Chwapi galenga,
“Nnola! Meka liganga kukilambo cha Kusayuni,
liganga elipambuligwe likijemo pikimbetuli na
lina ichima.
Mundu ojwapakunhwamini
jwenio akolaje oni.”
7 Kwinu mangweto mamunhwamini liganga lyenie
nga lyambone muno, nambu
kwa banganhwamini, andi
Majandiko Gachwapi pagalenga,
“Liganga elibilikana
akachengi,
ngoe lyenie ngi liganga lina
ichima muno.”
8 Kabe Majandiko galenga,
“Liganga lyenie ngi liganga
lyukobala,
libwe lyakagwia bandu.”
Bandu kobala magambu
gwanga liamini lilobe lya
Nnoongo, yene babekalinge
genia kuboke kalakala.
9 Nambu mangweto nga
lungolo olupambuligwe
na Nnoongo nu Ukung'i
Gukingwana na kilambo
cha Chwapi, bandu ba
Nnoongo mwene, mampambuligwe kutangacha
itendwa ikolongwa ya
Nnoongo ojwankemangite kuboka kulubendu,
ngannyingiyanga mulumuli
lwakwe lukuomongwa.
10 Kalakala mangwetomwe makibanga mabandu
ba Nnoongoje, nambu
ngoe mangweto nga bandu
bakwe. Kalakala mangwetomwe mapatangiteje kia
ja Nnoongo, nambu ngoe
mpatangite kia.

Akapakachi ba Nnoongo

11 Makalongo bango,
nanyopanga mangweto andi
makageni na mangakitamo
padunia pano, nnekange
tama mbaja ejikanana nu
uhuke gwinu.
12 Majendo ginu panakati
ja bandu banga nhyobale
Nnoongo gaba gambone
muno, kupala bandu
apabapa kunkopakeanga
kutenda ntendanga mabaja,
pabapakibona itendwa
inu yambone bannumbali
Nnoongo lichoba elibapakuika Angwana.
13 Majali bandu bina kinala magambu ga Angwana.
Mannyali nngwana jwabi
ntawala nkolongwa,
14 andaje akakolongwa
abapambuligwe na jwenio
kahukumu abatenda mabaja
na kalumbali bandu abatenda gambone.
15 Gambu Nnoongo apala
nhwoto kagakotoya malobe

matokamau ga bandu akatokamau kuitendwa yambone.
16 Ntamanga andi bandu ba agabwa, nambu makatumiaje agabwa jinu kube kijobelo cha mabaja, nambu ntamanga andi akabanda ba Nnoongo.
17 Maichimu bandu boa. Mapalange akaamini ajinu. Manng'ongale Nnoongo. Mapegange ichima angwana.

Kulandaniki kupotekigwa kwa Kilisto

18 Mangweto makapakachi, majoe na kaechimu akangwana binu, ngiti ababi bambone na banuu tuje, nambu na akaongwajagi.
19 Gambu anda nhwimbali kupotekigwa kwanga paligwa kwinu, makamanya kube Nnoongo apala yenie mmanya Nnoongo apakumpe kindimba.
20 Mpakupata hupo nike kukuimbali kuputigwa kwa malemwa ganteile? Nambu anda mpotekigwe kukutenda gambone na mmi kuimbalila genia, mmanya Nnoongo apakumpe kindimba.
21 Genia nga gabankemilinge, gambu mwene Kilisto ngapotekigwa kwa magambu ginu, ngannekelanga kilandanakio kupala nkengame ndela jakwe.
22 Jwombe ateije mabaja, wala alongije kilebe chachoa chuwangi.
23 Patukanigwa, jwombe atukineje, apapotekigwa, jwombe bayengije, nambu ngaunhyobale Nnoongo ojwahukumu andi pipaligwa.
24 Yesu mwene ngapoto mabaja gito mummele gwakwe panchalaba, kupala takatenda mabajaje, nu kutama kukunhwalali Nnoongo. Kukuputigwa kwakwe mangweto nnamite.
25 Magambu mangweto makiba andi mambelele agaobite, nambu ngoe mummuji Nchungi na Nnendei jwa bwomi gwinu.

3

Akajumbo na akangwanamundu

1 Uyo na makajumbo majoe akangwanabinu, kupala anda babi akinalome baboa bangaamini lilobe lya Nnoongo, baamini pabapakugabona majendo ginu. Pangapaligwa kulenga lilobe,
2 gambu mabagabona majendo ginu kube chwapi na gi ichima.
3 Kukilembeleke kwinu kukabe kunjatuje, andi kuchuka kukulekaleka muno nu kwinda jaabu na ngobo ya bei ngolongwa.
4 Nambu kukilembeleke kwinu kube kuboke nkati ja mwojo jinu, ukonji gwangaalabika, yene nga uhuke gu kunnyenyepa na nuu genia nga kilebe chambone muno nnongi ja Nnoongo.

5 Yene nga pibikilembelekea akikege ba kalakala abunhyobalela Nnoongo, bikilembelekea kukajoa akangwanamundu.
6 Andi Sala pabajoa angwanamundu ana Ulaimu bakema angwanamundu. Namangweto ngoe nga makinangota mundu anda ntei gambone pangajogopa kilebe.
7 Uyo na makinalome, ntamanga nakaanabinu kongo makamanya kutenda angweto akalegalau, yene makakanaje, majali gambu mipokelanga pamwe na angweto hupo ja bwomi gwa Nnoongo. Anda ntei yene kibeje kilebe chukuibaliki kujopa kwinu.

Kupotekigwa kukutenda gambone

8 Kukujomole nonge yene, mma mwojo gumwe, mmonelane kia, mpalane andi makalongo, mmaganga manuu nu kunyenyepa.
9 Makabuyangaje bandu ubaja ku ubaja andaje matukano kwa matukano, nambu majopelange kindimba, magambu mangweto nkemigwa na Nnoongo kupala mpatange kindimba.
10 Andi Majandiko Gachwapi pagalenga,
“Mundu jwajoa jola ojwaupala bwomi,
nu kugabona machoba gambone,
kano jakwe jakalongeje ubaja nu lulimi lwakwe lukalonge uwangije
11 Ajepe ubaja atendi gambone, apalepale tengela nu kujiagabala.
12 Gambu mio ga Angwana kalolake kwa mbone abajeketeligwe,
na machikilo gabe kupenekia kugongale kwabe,
nambu Angwana kalayanga kiyogo bandu abatendanga mabaja.”
13 Beneke abapakumpoteka, anda nkachine kutenda gambone?
14 Nambu ataikabi mpaligwa kupotekigwa kwa magambu gukutenda agapala Nnoongo, mbaya mangweto. Makannyogopaje mundu jwajoa, wala makabe nambweleje.
15 Nambu munkoyanga Kilisto andi Nngwana mu myojo jinu. Machoba goa mmaganga tayali kunnyanga kila mundu ojwapakunkonya nhwalo gu lihyobalelo linu elibi mumyojo jinu.
16 Nambu ntendanga genia kwa nuu ni ichima. Mmaganga na mwojo gwanga nnaya kube na malemwa, kupala abantukana majendo ginu gambone andi bandu babunhwamini Kilisto, babe na oni.
17 Gambu mbaya kupotekigwa kukamu gambone, anda apai Nnoongo, kuliko kupotekigwa kukamu mabaja.

18 Gambu Kilisto ngapotekigwa
nu kuwe pakamwe tu
magambu ga malemwa ga
bandu boa, mundu jwa
mbone ngawe kwa bandu
akabaja, kupala kumpeleka
mangweto ku Nnoongo.
Ngakomigwa mmele nambu
ngabekigwa kube mmomi
kuwecho gu Uhuke jwa
Chwapi,
19 na ngajenda kui-
tangachila ihuke eikiba
mukipungo,
20 benia nga abakanangita
kunnyali Nnoongo apa-
balenda kwa kaimbalila
kingobu Nuhu apatendekea
safina. Musafina jenie
bakiba bandu achokotu yani
bandu nane tu abakom-
boligwe mumache,
21 mache genie galaya
ubaticho ogunkombo mang-
weto ngoe. Ngiti ubaticho
gukuboya uchapu gwa
mmeleje, nambu lilagano
elitendigwa ku mwojo
gwanga hukumuligwa kube
tutei malemwa nnongi ja
Nnoongo ku ndela jikuyoka
kwa Yesu Kilisto,
22 ojwajabwi kumbengu
na ngoe atamite kingono
cha kalelo cha Nnoongo,
atawala akapakachi bu kum-
bengu na bina kinala na
bina makakala.

4

Kutama gambu ga Nnoongo

1 Magambu Kilisto
apotekigwe kwa mmele na
mangweto uyo mpaligwa
kengama majendo gakwe,
gambu mundu anda
apotekigwe kwa mmele
alekine na mabaja.
2 Kutumbu ngoe bwomi
oguigile kutama padunia
pano mpaligwa kulon-
goleigwa na Nnoongo, ngiti
ku tama mbaja ya mmeleje.
3 Kingobu kijingi
kipetite penia makibanga
na kingobu chukamu
ilebe andi ibakamulanga
bandu bangammanya
Nnoongo. Matamanga
kupala ngongola na tama
mbaja nu kulobela ni mipa-
pala ju kulye nu kulobela
muno kutenda ilebe ya oni
nu kugongale inyago yenie
ngi ilebe ikuchimwa,
4 ngoe bandu benia
bangummanya Nnoongo
batenda kuomwangwa
pabammonanga mmije
pamwe nabo mukutenda
mabaja muno nga magambu
bantukananga.
5 Nambu bapaligwa kola
chukujanga ku Nnoongo,
apapakahukumu ababi
mmomi na abawile.
6 Magambu Nhwalo
Gwambone ngutangachigwa
ati ikabi kubandu abaw-
ile, bahukumigwe mub-
womi gwabe kimmele andi
pabahukumigwa bange,
kupala batamange mu
Uhuke andi Nnoongo apabi
mmomi.

Mpakachi jwambone jwa hupo ya Nnoongo

7 Kupela kuilebe yoa
kubandakile, yene mma
maha nkelukiange kunny-
opa Nnoongo.

8 Kupeta genia goa
mpalanange mangweto kwa
mangweto ku mwojo gwoa,
gambu mapalano gaibiliki
mabaja majingi.
9 Nnendekeane kachinu
mangweto kwa mangweto
panga kokaleka.
10 Kila mundu apaligwa
kutumia itoi yampi Nnoongo
kajangata bandu bange.
Andi makalolei bambone
ba hupo nduu yampaganga
Nnoongo.
11 Mundu jwatangacha
kubandu atangacha andi
malobe ga Nnoongo. Anda
apala kubegelela abegelela
kwa makakala agapatite
kuboka ku Nnoongo, kuilebe
yoa kupala alumbigwe
Nnoongo kundela ja Yesu
Kilisto. Gambu kibumo na
makakala nga ga Nnoongo
machoba goa pangapela.
Unhyo.

Kupotekigwa magambu gukube makilisto

12 Makaganja bango,
makaomongwaje kupotekigwa
kukubinia kumpata mag-
ambu mankita kilebe
echikimpata kigeni.
13 Nambu nhwalalalile
gambu mpotekigwa andi
papotekigwe Kilisto kupala
papakubuja kabe mukibumo
chakwe nhwalalilange
muno.
14 Mbaya mangweto man-
tukanigwa magambu gukun-
hwamini Kilisto, kilebe che-
nie kibi namana kutenda
Uhuke jwa kibumo jwenio
ngu Uhuke jwa Nnoongo
atama namangweto.
15 Akabeje mundu jwa-
joa panakati jinu ojwa-
pakupotekigwa kwa maga-
mbu nkomi andaje mmwi
andaje mmabaja andaje
mundu nndumbakani.
16 Nambu anda mpotekigwa
magambu gukunhwamini
Kilisto, makalola onije
nambu mankoleye Nnoongo
magambu mwenga ma-
mundu ba Kilisto.
17 Kingobu cha hukumu
kiike, hukumu jenie jitumbu
na bandu bakwe mwene
Nnoongo. Anda ibi hukumu
jenie jitumbu kwito jibaku-
jomolebo, ku bandu banga-
jali Nhwalo Gwambone gwa
Nnoongo?
18 Andi pagalenga Ma-
jandiko Gachwapi,
“Komboka ku mundu jwa-
tenda agunhwalali
Nnoongo kujundupa,
ibakubebo ku mundu
jwanga nnyo-
gopa Nnoongo na
mmabaja?”
19 Kuyene bandu abapotekigwa
kwa magambu ga Nnoongo
bapaligwa, kuitendwa yabe
yambone, kukibeka nhwina
ja Mpangani jwabe ju-
nakuaminika muno.

5

Bandu abunhwamini Kilisto

1 Nenga nananhota
kati ja akilongoi bi
kikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto, nachaili
kupotekigwa kwa Kilisto.
Nane mbakube pamwe muk-
ibumo echikipakuekuligwa.
Ndenda nnyopanga muno

mangweto makiilongoi ma-
jango,
2 mikichunge kikuta cha
Nnoongo chibankamuinge,
mikichunge ngiti kukun-
nachimichaje, nambu kuku-
pala andi papala Nnoongo.
Nkamulanga liengo lyene
ngiti kukupala kunnepaje,
nambu ku mwojo gwinu
gwoa.
3 Makatawalanga kwa
makakalaje benia ababekigwe
kwinu, nambu mmaganga
kilandanakio kukikuta che-
nie.
4 Na Nchungi Nkolongwa
papakuika, mangweto
mpatanga luchengo lu
kibumo lwanga chujuka.

5 Uyo machikakombo
mpaligwa kajoa akinan-
hota. Mangweto mmoa
mpaligwa kubegelelana
kukunyenyepa, gambu Ma-
jandiko ga Chwapi galenga,
“Nnoongo kakananga bandu
bina kulokaloka, nambu
kapeganga upeele bina
kunyenyepa.”
6 Nnyenyepange nnongi ju
luboko lwa Nnoongo juna
makakala, kupala anyinu-
lange kingobu chekipaligwa.
7 Mannekele Nnoongo
malola ginu goa, gambu
jwenio nga ojwang'oyanga.

8 Mma maha na
nkelukiyange! Nngondwa
jwinu, Mmaja, atenda
kutinditindila andi liimba
elikoloma limpala mundu
annie mbyuu.
9 Ntamanga maha
mankanange na nta-
manga ndii muimani,
kiti mmanyangite kutenda
akaamini ajinu padunia joa
bapotekigwa uyo.
10 Nambu anda mpotekigwe
kukingobu tu, Nnoongo
ojwabi kindumbutumbu chu
upeele gwoa na ojwankeme
kujingila mukibumo chakwe
cha machoba goa pangapela
kukulondana na Kilisto
Yesu, jwombe mwene ampa
apakunnimbia nu kumpe
makakala ni kijemo cham-
bone.
11 Jwenio nga Nnoongo
junuwecho machoba goa un-
hyo.

Abali jukujomolela

12 Nunhwandikilinge
balua jenje nyipi anyangita
Silwano, nnongo ojunum-
manyi jukuaminika. Mbala
kunnimbianga mwojo
nuchalakicha kutenda gongo
nga upele gwa kweli ja
Nnoongo. Ntamanga maha
mu upeele gwenio.
13 Bandu abunhwamini
Kilisto akajinu ba pamba
panapakema pa Babiloni
abapambuligwe pamwe
na mangweto bampatanga
abali. Na Maluko manango
mukihuke ampatanga abali.
14 Mpatana abali ku ki-
ingi chu kulaya mapalano ku
Kilisto.
Nannyopelanga tengela
mangweto mammi mu
Kilisto.

Balua ja pabena ja Petulo Kilongoi

Balua ja 2 Petulo jilenga jiandikigwa na ndundame Petulo, nambu akachomi ajingi ba ngoe bapemele kutenda genia ga kwelije. Iotwi kube mundu jonge nga ojwaandika balua jenje papala kuandika Petulo. Nhwandiki alenga jwombe mwene ngammona Yesu patama padunia pano muno Yesu pagalambuka kumio jakwe (2 Petulo 1:17-18). Anda nga ojwaandika balua jenje ibonekana aandika pakiba ku Loma pibandakila kupela yaka ya 65-67 kuboka pukubelekwa Yesu tango Petulo nu kujomokaje. Kabe Petulo ajikema balua jenje ja pabele Akalenga ajiandika balua jenje kuboka pukuandika balua ja 1 Petulo (2 Petulo 3:1). Aandika balua jenje ku bandu boa abunhwamini Kilisto.

Kupala kwa Petulo kuandika balua jenje nga kalimbia mwojo akaumini batame kwambone na kakelabuya bakakengamaje akaboli buwangi (2 Petulo lipungu lya 2). Bakwajali bandu abunhwamini Kilisto bakajalije bandu abalenga Yesu atenda kuchelwa kubuja. Nambu akwajali kulenga Nnoongo abi kuchelwaje nambu apala kila mundu akoligwe (Lipungu lya 3:8-9). Chenie ngi kilebe chabatenda bandu abapaligwa kutama kukunhwalali Nnoongo (Lipungu lya 3:14).

Agabi mukitabu

- Petulo akilanduli mwene na akachomi bakwe (Lipungu lya 1:1-2).
- Kabe bakombakea bandu batame kukunhwalali Nnoongo gambu Nnoongo atuotoya kutenda yene (Lipungu lya 1:3-21).
- Kuboka penia bakelebuya bandu baba maha na akaboli buwangi na ailenga ilebe eipakapata akaboli buwangi pijipakupela dunia (Lipungu lya 2:1-22).
- Kabe Petulo ajomole kukalimbia mwojo akaumini batame kukunhwalali Nnoongo nu kukipangani gambu gu kubuja Yesu Kilisto (Lipungu lya 3:1-17).

1 Ne, Simoni Petulo napakachi na nandundame ba
Kilisto, nunhwandikilanga
mangweto mampatite imani
jambone muno andi ejitu-
patite twenga kundela ja
gwambone gwa Nnoongo na
Nkomboi Yesu Kilisto.
2 Nannumbilanga upeele
na tengela ndu mukum-
manya Nnoongo na Yesu
Nngwana jwito.

Nkemigwe nu kupambu-
ligwa na Nnoongo

3 Kuwecho gwakwe
Nnoongo, atupi ilebe yoa
itipala kupala tutame

kukunhwamini jwombe kukummanya jwenio nga ojwatukemite tube pamwe mukibumo nagwambone gwakwe mwene.

4 Kwa ndela jenie atupi lilagano likolongwa na lyambone, kupala ku hupo yenie tukilonde mumakakala ga Nnoongo, kupala tutame kutali nubaja gwa padunia oguletigwa na tama mbaja nu kupoke lipungu ku Unnongo gwakwe.

5 Magambu gwa genia, nkachanange kujonjake gambone muimani jinu na mwagambone nnyonjake malango,

6 mumalango ginu nnyonjake nuu, munuu nnyonjake kuimbalila mukuimbalila nnyonjake bwoomi ogunhwalali Nnoongo,

7 kukutenda ilebe einhwalali Nnoongo nnyonjake kutenda gambone kwa akajinu abunhwamini Kilisto, na nnyonjake mapalano ku bandu boa.

8 Anda ntwelalinge chipa ndu andi yene mmagangaje makakata, nambu bukuoto kamu gambone kwakamanya Angwana bito ana Yesu Kilisto.

9 Nambu mundu anda nukubeje na chipa yenie mmanya nga andi mundu kinjwilili kuotoje kulola gwicho, na alibalile kutenda ajeguigwe mabaja gakwe ga kalakala.

10 Ku yene makalongo nkachanange muno kubeka lukemo lwinu olunkemigwe na Nnoongo lube kilebe chu kujendeke kube nalwo mubwomi gwinu, anda ntamangite yenie ng'wegangaje ngu mubaja.

11 Kukutenda yene mannyeketeligwa kujingila mukingwana cha machoba goa pangapela cha Angwana na Nkomboi jwito Yesu Kilisto.

12 Na yene manyendekeya kunkombakea machoba goa ilebe yene, iganukube miimanyi na mmilingite mukulimba mukweli ejimpokilinge.

13 Ne mbemele chenie kilebe cha mbone kwango kunnyimuya kukunkombakea ganga kiti mbi tango nakalama.

14 Manyi kutenda mandakile kuwe nu kuleka mmele gongo, andi Angwana bito ana Yesu Kilisto apabanaite kipola.

15 Yene mbakachana kunnaya ndela kupala nkombakelange genia kila kingobu anda nyomwike.

Takachaili bikibumo cha Kilisto

16 Kingobu putummola nhwalo gwa makakala gukuika kwabe Angwana bito ana Yesu Kilisto, takengimeje omo eitendakigwe na bandu akakalamui nambu twenga tubene ngitikibona kibumo chakwe kwa mio gito tubene.

17 Gambu twenga tukiba upo kingobu Awawa ana Nnoongo apabampa ichima ni kibumo. Lilobe ngilijoanika kuboka kwakwe

jwombe jwabi Kibumo Kikolongwa, ngalenga, “Jwenio nga manango ojunumpaile, ojwanhalalila.”

18 Kabe twe tubene ngutujoa lilobe lyenie kuboka kumbengu kingobu apatakiba pamwe na jwenio panani pikitombi cha Chwapi.

19 Kabe uchaili gwa Akalondoli ba Nnoongo gutuchalakicha kilebe chenie, na mangweto mpakutenda gambone anda miagabala ilebe yenie, gambu yene ilandana andi lumuli olumulika pulubendu mpaka pipakuche nu lutondwa lu kindabi pulupakung'ala mumyojo jinu.

20 Kupeta genia mpaligwa kutumbu kumanya ganga, ataikabibole, abije mundu jwajoa ojwaotwi kupia ulondoli ogubi Mumajandiko ga Chwapi andi papala mwene.

21 Gambu ulondoi kupiigwaje andi papala mundu, nambu bandu ngabapia ulondoli guboka ku Nnoongo kukulongeleigwa nu Uhuke jwa Chwapi.

2

Akaboli buwangi

1 Pakapiti na akalondoli buwangi panakati ja bandu, nu uyo akaboli bu uwangi mabapitila panakati jinu. Benia bileta kwa chili maboulo guwangi gukualabiya mpaka kunkana Ngwana ojubakombwile, yene babakikijambuki chokwe kujomoka bene akangweto.

2 Kabe bandu akajingi bapakengamanga ndela yabe ya oni, nu kutenda yene ndela ja kweli jipakutukanigwa.

3 Kwa tama yabe mbaja i kipato, bapakupatanga nyonjakea kuboke kwinu kukunhwome omo yuwangi. Nambu kuboka kalakala hukumu jabe jitangachigwe nu komigwa kwabe kubi mio!

4 Gambu akapakachi bu kumbengu apabalemwaga, Nnoongo bakolije kia, nambu ngabaleke paali pukupotekigwa kwenio batabangite mitondolo pulubendu totolo balende lichoba lya hukumu.

5 Nnoongo ajikolije kia dunia ja kalakala paleta mapuliko ga mache kikilambo cha bandu bangannyali Nnoongo, nambu Nuhu ojwatangacha ku bandu kupala batende ilebe yukunhwalila Nnoongo, ngankombola pamwe na bandu bange saba.

6 Uyo Nnoongo ngahukumu kilambo chuku Sodoma ni kilambo chuku Gomola, ngaitinia mwoto mpaka ngibe tikitiki nga maliu, abeka ibe kilandanakio chikipakapata bandu bangannyali Nnoongo.

7 Nnoongo ngankombo Lutu mundu jwanhwalalila Nnoongo ojwaechuka muno magambu ga ngongola ya bandu bangannyali Nnoongo,

8 gambu mundu jwanhwalalila Nnoongo jwenio

atama pamwe na bandu
benia, machoba goa mwojo
gwakwe nguechuka kuku-
lola nu kujoa itendwa yabe
ibaja.
9 Yene ngipibile Angwana
bamanyi pabapakakombo
bandu bakwe bambone
kuboke mukulondoigwa,
na kabekanga bandu ban-
gannyali Nnoongo mpaka
lichoba lya hukumu.
10 Muno bandu baba
abakengama tama mbaja ya
mmele nukubembu kinala
cha Nnoongo.

Akaboli buwangi benia
mitau na bina kulokaloka
kujogopa kitukana ipan-
ganigwa ina kibumo yu
kumbengu.
11 Nambu akapakachi
bu kumbengu abakweti
makakala kapeta akaboli
buwangi, babi kitakiyanaje
ipanganigwa yenie nnongi ja
Angwana wala kitukanaje.
12 Bandu benia kikitukana
kila kilebe changa kimanya
balandine ni inyama yanga-
mawacho, ibelekwa kuboka
penia kupukaligwa nu kuch-
injigwa. Yenie ipakomigwa
andi inyama ya mpongoti,
13 malepigwa kulaga ku
kulaga ukwako kubajam-
bukie. Angweto kun-
halalila kutenda yayoa ibaja
kengama tela na tama yimi-
bele jabe, kabe mui nalumu.
Bandu benia bankoyanga
oni nu kuwechuka panakati
jinu pammeganga pamwe
muyakulya ni mipapala
kongo bakanhalalila ndela
yabe yubaja.
14 Mio gabe gatweli
ngongola nu kotokaje ku-
tenda mabaja. Balongaleya
bandu akalegalau mukute-
gigwa mumabaja. Myojo
jabe jiyobali tama ji kipato,
Nnoongo babekite nhwilo.
15 Bijilekite ndela ji kipola,
baobangite ni bijikengama
ndela ja Balaamu, mwana
jwa Beoli jwenio apala
kupata malepo kukutenda
mabaja.
16 Nambu Balaamu
ngakalapigwa ku ubaja
gwakwe, liponda ngililon-
gela andi mundu ngilin-
hwibila, machonjo ga nnon-
doli jwenio.
17 Akaboli buwangi benia
nga andi chembwe chiki-
jomite, andi maunde aga-
joligwa nu upepo. Bandu be-
nia Nnoongo babeki kutama
paali pina lubendu totolo.
18 Balonge malobe gu
gukulokaloka na gamboneje,
ku tama yabe mbaja ya
mmele kautanga bandu
abatumbu katila bandu
abatama kubaja.
19 Balagana na bandu kita
baba tengela nakongo bene
akangweto akabanda bu
ubaja gambu mundu nga
mmanda ju kilebe chachoa
chikintawala.
20 Bandu abapokony-
wikwe kuboke mu ilebe ya
dunia jenje ejileta kualabika,
Angwana na Nkomboi
jwito Yesu Kilisto, anda
bapukaligwe kabele nu
kulongoleigwa na angweto
mmanya ubaja gwabe
upakube nkolongwa muno

kupeta pitumbulaga.
21 Ikabi mbaya bikiji-
manyije ndela jukunhwalali
Nnoongo, kuliko kujimanya
kuboka penia kujileka nu
kujioya amuli ja chwapi
jibapatite.
22 Kubi kichobo chenje,
“Jimbwa agabuji matapii
gakwe mwene,” ni kichobo
chenge, “Ligolobe elibilijoite
ligalabuka kabele paman-
dope.”

3

Lichoba lyukuika Angwana

1 Makalongo bango, balua
jenje nga jipabele kun-
hwandikilanga mangweto.
Mubalua ibele yenie nyigite
kugakalamuya malango
ginu gaacha kwambone
kukunkombake ilebe yenje.
2 Mbala nkombakela ilebe
ibalenga akalondoli ba
Chwapi na amuli jimapata
ka Angwana na Nkomboi
jwito kupete achandundame
binu.
3 Nkombakela kutenda
machoba gukujomolela gano
bapakuika bandu benia
majendo gabe gakengama
tama yabe mbaja. Benia
bammeka nhwenyo.
4 Balenga, “Alagila ku-
tenda maika! Lele, babiko
Angwana? Akaokobito ba-
jomwike, kila kilebe kibi
uyo kuboka pijipanganigwa
dunia!”
5 Nambu bandu benia kwa
nyamie kubembula kutenda
kalakala ku lilobe lya
Nnoongo mbengu na dunia
ngijipanganigwa. Dunia
ngijipanganigwa kuboke
mache nu kundela ja mache.
6 Ku lilobe lya Nnoongo na
mapuliko ga mache dunia ja
kalakala ngijialabigwa.
7 Nambu kulilobe ulyale
mbengu na dunia ja ngoe
jibekigwa magambu ga
Nnoongo kupala itiniigwe
na mwoto. Ibekigwe mpaka
lichoba lyale pabakuhuku-
migwa nu komigwa bandu
banga nnyali.
8 Nambu makalongo
bango kibi kilebe chimwe
mikikilibalije! Kutenda,
nnongi ja Angwana lichoba
limwe tela na machoba elufu
yaka elufu tela na lichoba
limwe.
9 Angwana kuchelwaje
kulenganiki lilagano lyabe
andi bandu pabapemelela
kita batenda kuchelwa.
Benia babi kunhwimbalila,
kupalaje mundu jwajoa awe,
nambu bapala kila mundu
alape mabaja gakwe.
10 Nambu lichoba lya
Angwana liika andi nny-
ibi. Lichoba lyenie dunia
jiboigwa kuluindu luko-
longwa muno, kila kilebe
chikibi kunani kitiniigwa
mwoto, dunia jiboigwa na
kila kilebe chikibi mwenio
ibeje kabele.
11 Anda kila kilebe kial-
abigwa yenie lele mang-
weto mibaganga mabandu
nike? Mpaligwa kuta-
manga chwapi nu kunnyali
Nnoongo,
12 andi pantama nuku-
lende lichoba lya Nnoongo

nu kulitenda liike chokwe. Lichoba lyenie mbengu ibakutiniigwa mwoto nu kualabigwa ni ilebe yoa eibi kunani itapata kwa mwoto.

13 Twenga tulende lilagano lya Nnoongo, tulende mbengu nhyono na dunia nhyono itamo ya bandu abatenda gapala Nnoongo.

14 Yene makalongo bango magambu nnende ilebe yenie nkachana kukibeka chwapi makabeje na malemwa nnongi ja Nnoongo, nukutama nakwe tengela.

15 Mmanyanga kutenda Angwana batenda kuimbalila kumpala bandu bakole kingobu chukomboligwa, andi Paulo nnongo gwito ojutumpala panhwandikila kwambone kwapata ku Nnoongo.

16 Genia nga agaandike Paulo mubalua yakwe yoa palonge nhwalo gwenio. Mubalua yakwe ilebe yenge kumanyikanaje kipola na bandu akajinga na nagalambu na banga kijemo kagaponangania, andi pabatenda mu Majandiko gange Gachwapi, yene bikijambuki kujomoka kwabe bene.

17 Nambu, makalongo bango, magambu tayali mmanyi kile chenie, mmaganga maha makaoigwaje na malemwa ga bandu akabaja, kugwe nu kuchipu kujema pikijemo chinu.

18 Nambu nyendekeyange kutama mupeele na kamanya Angwana na Nkomboi jwito Yesu Kilisto. Kibumo kibe kwabe, ngoe nakujendekea machoba goa! Unhyo.

Balua ju kutumbula ja Yohana Kilongoi

Balua ja Yohana jukutumbula jiandikigwa na ndundame Yohana chaka 85-90 kuboka pukubelekwa Kilisto. Yohana akilaiteje mwene kutenda nga jwaandikage, nambu lipungu lya likutumbula alaite kutenda jwombe nga nchaili jukuibona kukutama kwakwe padunia pano nu kuyoka kwa Yesu (1 Yohana 1:1-3). Aina jukuandika mu 1 Yohana uyo jilengani mu Nhwalo Gwambone gwa Yohana. Iaminike kutenda Yohana aandike Nhwalo Gwambone tela na Yohana na balua itatu 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana kingobu chatama ku Efeso.

Yohana aandika balua yenje ku bandu boa abunhwamini Kilisto na kingobu chenie bandu abakiba bukunhwamina Kilisto bakate kulaga muno kuboka kukikuta cha bandu chikikemigwa, "Ginostiki." Ngabaamini kutenda Yesu akiba Nnoongo kweli nambu pakiba padunia pano akiba munduje andi pabi mundu. Nga magambu Yohana aandike kunhwalo gukube kwakwe nchaili jwa Yesu kukutama kwakwe padunia nu kutenda maboko gakwe gankamwile Yesu (1 Yohana 1:1-3). Yohana aandika balua jenje kujitenda laa jakwe jilenganile (1 Yohana 1:4). Na kakanakia akaumini bakatenda malemwaje (1 Yohana 2:1). Na kalenda akaumini na maboulo guwangi (1 Yohana 2:26). Na kalenge kipola akaumini kutenda kweli babi koligwa (1 Yohana 5:13).

Agabi mukitabu

- Yohana alanduli nhwalo gwa balua jakwe nu kulenga kwanike ajiandike jenie (Lipungu lya 1:1-4).
- Na jwombe alaite kutenda Nnoongo ngu lumuli nu tupaligwa kutama andi patama Yesu (Lipungu lya 1:5-3:10).
- Kabe atukombakie twenga nhwalo gu kupalana (Lipungu lya 3:11-5:12).
- Penia ajomoli balua jakwe (Lipungu lya 5:13-21).

Lilobe elibape bandu bwomi

1 Tunhwandikilanga mangweto nhwalo gu Lilobe ojwaleta bwomi ojwakiba kuboke lolo. Twenga ngutunnyoa nu kummona kwa mio gito tubene, ngutunnolakea nu kunkamula kwa maboko gito tubene.

2 Bwomi gwenio apupitila twenga ngutubona na ngoe tuchalakicha minhalo jakwe nu kunnengelanga nhwalo gwa bwomi gwa machoba goa pangapela ogukiba kwa Awawa na ogulaigwa kwito.

3 Echitukibweni nu kukijoa nga chituntangachila na mangweto uyo, kupala namangweto nhwoto kube

pamwe na twenga mukube
kile chimwe andi putulon-
dine twenga na Awawa na
Mwana jwabe Yesu Kilisto.
4 Tunhwandikilanga
mangweto ilebe yenje ku-
pala tualalila mwojo muno.

Nnoongo ngu lumuli

5 Nhwalo gongo tujoine
kuboka ku Yesu na ngoe
tunnengelanga kutenda
Nnoongo ngu lumuli nu
lubije lubendu lwalwoa
nkati jakwe.
6 Anda tulengite kutenda
tubi pamwe na jwombe, nu
upo tutama pulubendu, tu-
lenga uwangi ni itendwa ito
ya kwalije.
7 Nambu anda tutamite
pulumuli, andi Nnoongo
mwene patama pulumuli,
penia, tiba kile chimwe
tubene jika, na myai ja
Yesu Kilisto, Mwana jwa
Nnoongo, jitujeguya mabaja
goa.
8 Anda tulengite ku-
tenda tukwetije mabaja,
tukikoloya tubene, na kweli
jibije nkati jito.
9 Nambu anda tugalen-
gite mabaja gito, penia,
Nnoongo juna kuaminika
na jwambone, jwombe
matulekekea mabaja gito
nu kutujeguya ubaja gwoa
gututeile.
10 Anda tulengite kutenda
tuteije mabaja, tupakun-
tenda Nnoongo alenga
uwangi, ni lilobe lyakwe
libije nkati jito.

2

Kilisto nga ojwatujangata

1 Makinangota bango,
nunhwandikila ilebe
yenje, kupala makatendaje
mabaja. Nambu, anda
ibi mundu atei mabaja,
tukweti jumwe jwatujangata
kutujopela ka Awawa, nga
Yesu Kilisto jwanga lilemwa.
2 Kilisto ngi lilumbo
elilitubokea mabaja gito,
ngiti mabaja gito twenga
tuje, nambu uhyo gambu ga
mabaja ga bandu boa.
3 Anda tuagabi amuli ya
Nnoongo, penia tuotwi ku-
lenga kweli tummanyi.
4 Mundu andalengite
kutenda ammanyi Nnoongo,
nambu kuagabaje amuli
yakwe, mmanya mundu
jwenio alenga nhwangi, na
kweli jibije nkati jakwe.
5 Nambu mundu jwajoa
jola ojwaagabala lilobe
lya Nnoongo, jwenio nga
ojwakweti lipalano lya
Nnoongo lilenganile nkati
jakwe. Yene nga putuotwi
kumanya kweli tulondine
nakwe,
6 mundu jwajoa ojwalenga
kutenda akilondine na
Nnoongo, apaligwa kutama
andi patama Yesu Kilisto.

Amuli nhyono

7 Makalongo bango, amuli
jenje ejinunhwandikila
jeno ngiti amuli nhyonoje,
jenje amuli ujaje jimakiba
najo kuboke pukutumbula.
Amuli ng'ona jenie nga
nhwalo gumujoinago.

8 Kukingonu chenge, amuli jenje ejinunhwandikilanga jeno nga amuli nhyono, kweli jakwe jibonekana nkati ja Kilisto na nkati jinu uhyo. Gambu lubendu lutenda kuboka nu lumuli lutumbwile kumulikila.

9 Mundu jwajoa ojwalenga kutenda abi nkati ja ndaa, nambu anchimwa nnunugwakwe, mundu jwenio abi tango mulubendu.

10 Mundu jwajoa ojwampala nnunugwakwe abi mulumuli lwenio, ni kibije kile chochoa chela nkati jakwe chekiotwile kummeka mundu jonge atende mabaja.

11 Nambu mundu jwanchimwa nnongomundu abi mulubendu. Atyanga mulubendu, na amanyije okwajenda, gambu lubendu luntei abe kinjwilili.

12 Nunhwandikilanga mangweto makinangota magambu mabaja ginu galekakiigwe kupete agatei Kilisto.

13 Nunhwandikilanga mangweto makina wawa magambu mummanyi jwenio ojwakiba kuboke pukutumbula. Nunhwandikilanga mangweto machakakombo na achakabale magambu munhwotwile mmaja jola.

14 Nunhwandikilanga mangweto makinangota magambu mamanyi Awawa. Nunhwandikilanga mangweto makina wawa magambu mamanyi bombe abakiba kuboke pukutumbula. Nunhwandikilanga mangweto machakakombo na achakabale magambu nkweti makakala, ni lilobe lya Nnoongo libi nkati jinu nu munhwotwile mmaja.

15 Mikijipalaje dunia wala kilebe chochoa chikibi padunia. Mundu jwajoa jwajipala dunia, kuotoje kapala Awawa ana Nnoongo.

16 Gambu kila kilebe chikibi cha dunia, andi yene tama mbaja ya mmele ni ilebe eibibona bandu nu kulokalela nu kulokaloka okujambukia gambu gwa uloi, yenie yoa iboka ka Awawaje, nambu iboke padunia.

17 Dunia pamwe na ilebe yakwe yoa ina kulokalela itenda kupeta, nambu mundu jwakamu lyapala Nnoongo, atama machoba goa pangapela.

Nngondwa jwa Kilisto

18 Makinangota, kupela kubandakile! Ngannyoa kutenda jwankana Kilisto atenda kuika, nambu ngoe akangondwa nduu ba Kilisto baike, kuyenie tumanya kutenda kupela kwa dunia kubandakile.

19 Bandu benia babokila kati jito nambu kweli bakiba bitoje magambu butulekite, anda bakabi bito, kabi batamite na twenga. Nambu ngubutuleka, ngabajabulanga, kupala ibonekane kipola kutenda bakiba bitoje ngu.

20 Mangweto mmanyi kutenda Kilisto ngannyela

Uhuke jwa Chwapi, mangweto mijimanyi kweli.
21 Nunhwandikilanga mangweto, ngiti kutenda mijimanyije kweli, nambu mijimanyi, kabe magambu ubije uhwangi gwagoa guboke mukweli.
22 Nhwangi nga meneke? Nga ojwakana kutenda Yesu nga Kilisto Nkomboije ojwapambuligwe na Nnoongo. Mundu andi jwenio nga jwankana Kilisto Nkomboi, bakana Awawa na Mwana.
23 Gambu mundu jwajoa jwankana Mwana, bakana Awawa uhyo, na mundu jwajoa jwannyeketela Mwana, bajeketela Awawa uyo.
24 Nhwalo gwago gumujoa kuboke pitumbulaga utame mumyojo jinu. Anda nhwalo gwenio gumujoa kuboke pitumbalaga utamite nkati jinu, mmanya ntama mukulondana na Mwana na Awawa.
25 Chenje nga chatulagila kutupe Mwene Kilisto bwomi machoba goa pangapela.
26 Nunhwandikilinge nhwalo gongo kupala kunkelebuya nhwalo gwa bandu abapalanga kunkolobana mangweto.
27 Na mangweto mumpokile Uhuke jwa Chwapi kuboka ku Kilisto na jwenio atame nkati jinu. Mpaligweje kabe kuboligwa na mundu jwajoa. Gambu Uhuke jwenio ammolanga kila kilebe, na maboulo gakwe nga gakweli, ngiti guwangije. Yene magaagabale maboulo gu Uhuke nu kujendeke kutama kukulondana na Kilisto.
28 Elo makinangota ntamange nkati jakwe kupala apapakuika tukajogopaje pangabe ni kikopakeo chu kukiiya kwa oni.
29 Mmanyi kutenda Kilisto atenda gapala Nnoongo, kuyenie, mpaligwa kumanya kila mundu ojwatenda gapala Nnoongo nga mwana jwa Nnoongo.

3

Ingota ya Nnoongo

1 Nnolange oti Awawa apabutupaile muno mpaka tukemigwa ingota ya Nnoongo! Na kweli nga aputubile. Nga magambu bandu badunia butumanyije, magambu bummanyije Nnoongo.
2 Makalongo bango manampala, ngoe twenga nga takinangota ba Nnoongo, nambu tango yanamanyikanaje kipola pipakube. Nambu tumanyi kutenda Kilisto papakubuja kabele, tuba andi jwenio gambu tupakummona pabile.
3 Kuyenie, kila mundu ojwakweti lihyobalelo lende ku Kilisto, kukijeguya mwene andi Kilisto pabi chwapi muno.
4 Kila mundu jwatenda malemwa ajikana chalia ja Nnoongo, gambu kutenda mabaja ngu kujikana chalia.

5 Mmanyi kutenda Yesu
Kilisto aikila kugaboya
mabaja gito, na nkati jakwe
gabije mabaja.
6 Kuyenie, kila mundu
ojwatama kukulondana na
Kilisto kutendaje mabaja,
nambu kila mundu ojwa-
tenda mabaja tango anu-
manyaje Kilisto wala kum-
mona.
7 Kuyenie makina ngota
bango makajeketeje mundu
ankoloyange. Mundu ojwa-
tenda itendwa eipaligwa na
Nnoongo jwenio anhwalali
Nnoongo andi Kilisto apuan-
hwalali Nnoongo.
8 Nambu mundu jwatenda
mabaja jwenio jwa Mmaja,
gambu Mmaja atei mabaja
kutumbwa kalakala. Nambu
Mwana jwa Nnoongo ngaika
padunia kualabia liengo lya
Mmaja.
9 Kila mundu ojwabi
mwana jwa Nnoongo ku-
jendekeje kutenda mabaja,
gambu bwomi nhyono
kuboka ku Nnoongo utama
nkati jakwe, kabe kutendaje
mabaja gambu Nnoongo nga
Awamundu.
10 Chenje nga chekilaya in-
gota ya Nnoongo yako ni in-
gota ya Mmaja yako, mundu
jwajoa jwangatenda ilebe
yukunhwalali Nnoongo, an-
daje jwangampala nnongo-
mundu, jwenio nga mwana
jwa Mmaja.

Mpalanange

11 Nhwalo gumujoa
kuboke pukutumbula nga
gongo, tupaligwa kupalana!
12 Takabeje andi Kaini
kukulongoleigwa na Mmaja,
ngankoma nnunamundu.
Na, kwanike ankomite?
Gambu itendwa yakwe ikiba
ibaja, nambu itendwa ya
nnunamundu nginhwalali
Nnoongo!
13 Kuyenie, makalongo
bango, makaomwangaje
anda bandu badunia
banchimwanga.
14 Twenga tumanyi ku-
tenda tupetite kuboka
mukiu nu kujingi mubwomi
magambu tubi kapala aka-
nunabito. Mundu jwanga
mapalano ajendeke kutama
mumakakala ga kiu.
15 Kila mundu jwanchimwa
nnunamundu jwenio nga
nkomi, mangweto mmanyi
kutenda mundu jwajoa
nkomi nkati jakwe akwetije
bwomi gwa machoba goa
pangapela.
16 Twenga tumanyi ku-
palana nga nike, kwani Yesu
Kilisto ngapanga bwomi
gwakwe magambu gito
twenga. Natwenga uhyo
tupaligwa kupanga bwomi
gwito magambu ga aka-
longabito.
17 Na anda mundu akweti
ilebe ya padunia pano, anda
amweni nnongomundu jwa-
pala kilebe, nambu kunkole
kiaje aotwabo kulenga am-
pala Nnoongo?
18 Makinangota bango,
mapalano gito gakabeje
malobe jika, nambu ku-
palana kuba kwa kweli
kukubonekana ku itendwa.
19 Yenie nga putuotwi

kumanya kube twenga tubi
mukweli, nu tujogopaje
putupakujema nnoongi ja
Nnoongo.
20 Ata ikabi myojo jito
jituhukumula, tumanyi ku-
tenda Nnoongo nkolongwa
amanyi kila kilebe.
21 Makalongo bango, anda
myojo jito jibi kutuhuku-
muje mmanya tujogopaje
nnongi ja Nnoongo,
22 nu kupoke kila kilebe
echitujopa kuboka kwakwe,
gambu tutenda kujali amuli
yakwe nu kamwa agun-
hwalalila.
23 Na amuli jakwe nga
jenje, kunhwamini Mwana
jwakwe Yesu Kilisto nu ku-
palana andi patuamuliche.
24 Ojwaagabala amuli
ya Nnoongo atama nkati
ja Nnoongo na Nnoongo
atama nkati ja jwenio.
Kupete Uhuke jwa Chwapi
ojwatupile Nnoongo, twenga
tumanyi kutenda Nnoongo
atama kukulondana na
twenga.

4

Kihuke jwa kweli na jwa nhwangi

1 Makalongo bango
mukunhwaminije kila
mundu ojwalenga kita
akweti Uhuke jwa Nnoongo,
nambu munhwingakia
mundu jwenio anda akweti
nu Uhuke jwa Nnoongo
andaje uwangi, gambu
akalondoli ndu buwangi
bapitile padunia.
2 Yene nga pampaku-
manya kutenda mundu
jwenio alongeleigwa nu
Uhuke jwa Nnoongo. Kila
mundu jwalenga kutenda
Yesu Kilisto ngaika, ngabe
mundu, mundu jwenio
akweti Uhuke jwa Nnoongo.
3 Mundu jwangan-
nyeketela Yesu, mmanya
akwetije Uhuke jwaboka
ku Nnoongo. Nambu
mundu jwenio akweti uhuke
jwankana Kilisto, na mang-
weto ngannyoa kutenda
atenda kuika, na ngoe aike
padunia!
4 Nambu mangweto, nga
makinangota ba Nnoongo
na manhotwile akalondoli
buwangi benia, gambu
Uhuke jwa Nnoongo jwabi
nkati jinu akweti makakala
kupeta uhuke ojwabi nkati
ja benia ababi badunia.
5 Akalondoli buwangi
balenga ilebe yadunia,
nangweto dunia japenakia
magambu angweto nga
badunia.
6 Nambu twenga nga
bandu ba Nnoongo. Mundu
ojwammanyi Nnoongo
atenda kutupenakia, mundu
jwangammanya Nnoongo
kutupenakiaje. Kuyenie
tuotwi kumanya kulekana
kati ja Uhuke jwa kweli na
uhuke juwangi.

Nnoongo juna kupalana

7 Makalongo bango, tu-
palane, gambu kupalana
kuboka ku Nnoongo. Kila
mundu ojwabi nu kupalana

nga mwana jwa Nnoongo,
na ammanyi Nnoongo.
8 Mundu jwangabe nu ku-
palana ammanyije Nnoongo,
gambu Nnoongo nga ku-
palana.
9 Nnoongo ngalaya ku-
palana kwakwe kwito
twenga kukunkinga Mwana
jwakwe jwa jika padunia,
kupala tube na bwomi
kundela jakwe.
10 Kupalana kwa kweli
nga kongo, ngiti tweje tatu-
tumbula kumpala Nnoongo,
nambu jwombe ngatupala
nu kunkinga Mwana abe
lilumbo likutubokea mabaja
gito.
11 Makalongo bango,
andaibi Nnoongo ngatupala
yenie, mmanya, natwenga
tupaligwa kupalana.
12 Abije mundu jwabab-
weni ana Nnoongo, nambu
anda tupaline, Nnoongo
atama nkati jito, nu ku-
palana kwakwe kulengani
nkati jito.
13 Tumanyi kutenda tu-
tama nkati jakwe, naj-
wombe abi nkati jito, gambu
jwombe atupile Uhuke
jwakwe.
14 Twenga tuloile nu
kuchalakicha kutenda
Awawa ngabankinga
Mwana jwabe abe Nkomboi
jwa padunia.
15 Kila mundu jwalenga
kung'omo jakwe kutenda
Yesu nga Mwana jwa
Nnoongo, Nnoongo atama
nkati ja mundu jwenio, na
jwenio atama pamwe na
Nnoongo.
16 Kuyenie twenga tu-
manyi nu tubikuamini ku-
palana kwakweti Nnoongo
kwito twenga.

Nnoongo ngi lipalano,
na kila mundu jwatama
mukupalana, atama pamwe
na Nnoongo, na Nnoongo
atama mukulondana pamwe
na jwenio.
17 Tube andi pabi Kilisto
nu kutama kukupalana
padunia pano, kupalana
kwakwe kulenganile nkati
jito tujogopaje Nnoongo
lichoba lyapakahukumu
bandu boa.
18 Apabi na mapalano ku-
jogopaje, elo, mapalano ga
kweli kukuboya kujogopa
kwoa. Mundu juna ku-
jogopa tango anabe telaje
mumapalano, bandu bajo-
gopa gambu kubi hukumu.
19 Twenga tukweti ma-
palano magambu Nnoongo
nga ojwatumbula kutupala.
20 Mundu anda alenga
ampala Nnoongo, kongo
akanchimwa nnongo-
mundu, jwenio alenga
nhwangi. Gambu mundu
jwanga mpala nnongo-
mundu ojwammona, kuot-
waje kumpala Nnoongo
jwanga mmona.
21 Kuyenie jenje nga amuli
jatupa Kilisto, ojwampala
Nnoongo uyo apaligwa
kumpala nnongomundu.

5

Kujioto dunia ku imani

1 Kila mundu ojwaamini
kutenda Yesu nga Kilisto

Nkomboi ojwapambuligwe
na Nnoongo, jwenio nga
mwana jwa Nnoongo. Kila
mundu ojwabapala awawa
uyo ampale na mwana.
2 Yene nga putumanya
kutenda tubi kuipala ingota
ya Nnoongo, kukumpala
Nnoongo nu kuagabala
malagilo gakwe,
3 gambu kumpala
Nnoongo ngu kuagabala
amuli jakwe. Na amuli
jakwe kunonopaje,
4 gambu kila mundu
ojwabi mwana jwa Nnoongo
aotwile kujiotola dunia.
Yene nga aputujiotola dunia,
kuimani jito.
5 Mene ojwaotwile ku-
jipeta dunia? Jwajo tu
ojwaamini kutenda Yesu nga
Mwana jwa Nnoongo.
6 Yesu Kilisto nga ojwaika
kwa mache gukubatichila
kwakwe na myai ja kiu
chakwe. Ngiti aikila kwa
mache tuje, nambu kwa
mache na kwa myai. Nu
Uhuke achalakicha kutenda
nga kweli, gambu Uhuke nga
kweli.
7 Babilingite akachaili
akatatu,
8 Uhuke jwa Nnoongo na
mache na myai, nu chaili
gwabe ubi tela.
9 Anda tujeketi uchaili gwa
bandu, uchaili gwa Nnoongo
guna kutopela muno, gongo
nguchaili ogwapiya mwene
Nnoongo nhwalo gwa
Mwana jwakwe.
10 Ojwanhwamini mwana
jwa Nnoongo akweti uchaili
gwenio nkati jakwe, nambu
jwanga nhwamini Nnoongo,
antenda Nnoongo alenga
uwangi, gambu aamineje
uchaili ogwapanga Nnoongo
nhwalo gwa Mwana
gwakwe.
11 Nuchaili gwene nga
gongo, Nnoongo ngatupe
bwomi gwa machoba goa
pangapela, bwomi gwenio
uboka ka Angwana.
12 Mundu jwajoa ojwan-
hwamini Mwana jwa
Nnoongo akweti bwomi
gwenio, jwanganhwamini,
akwetije bwomi.

Bwomi gwa machoba goa

13 Nunhwandikilanga
mangweto manhwamini
ku lina lya Mwana jwa
Nnoongo mmanyange ku-
tenda nkweti bwomi gwa
machoba goa pangapela.
14 Na twenga tulimba
mwojo nnongi ja Nnoongo
gambu tumanyi kutenda
anda tunnyopite andi pa-
pala, jwenio kutujoa.
15 Tumanyi kutenda anda
tunnyopite kutujoa, gambu
tumanyi atupe goa agatun-
nyopa.
16 Mundu andamweni
nnongomundu akatenda
libaja lyangampeleka
mukiu, apaligwa kunny-
opela ku Nnoongo, Nnoongo
mampa bwomi. Nonge yene
magambu ga bandu abatei
mabaja gangapeleka mukiu.
Libi libaja likumpeleka
mundu mukiu, nenga nonge
ngiti mpaligwa mannyope
Nnoongo magambu ga
geniaje.

17 Kila kitendwa changun-
hwalali Nnoongo ngu
ubaja, nambu gabi mabaja
gangampeleka mundu
mukiu.
18 Tumanyi kutenda ingota
ya Nnoongo kutendaje
mabaja, magambu Mwana
jwa Nnoongo annendele
kwa tengela, Mmaja kun-
tenda kileje.
19 Tumanyi kutenda
twenga ngi ingota ya
Nnoongo iganukube dunia
joa jitawaligwa na Mmaja
jwenio.
20 Uyo tumanyi kutenda
Mwana jwa Nnoongo aike,
atupile malango kupala
tummanye Nnoongo jwa
kweli, tutame mukulondana
na Nnoongo jwa kweli na
mukulondana na Mwana
jwakwe, Yesu Kilisto. Jwenio
nga Nnoongo jwa kweli,
jwenio nga bwomi gwa
machoba goa pangapela.
21 Makinangota bango
makagongaleje inyago.

Balua ja pabele ja Yohana
Yohana Kilongoi

Balua ja pabele ja Yohana jiandikigwa na ndundame Yohana chaka cha 90 kuboka pukubelekwa Kilisto. Yohana akilengiteje mwene kutenda nga jwaandika jenie, nambu tu akikemite mwene munanhota. Minhalo ejibi mukitabu chenje gabi tela na agabi mukitabu chu Nhwalo Gwambone oguandikigwe na Yohana. Muno pakwajali nhwalo gwa amuli ja Yesu ju kupalana na panneta pamwe Yesu jwa lipalano nu kengama amuli jakwe (2 Yohana 1:5-6; Yohana 15:9-10). Bandu baamini kutenda Yohana aandike Nhwalo Gwambone tela na Yohana na balua itatu 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana kingobu patama ku Efeso.

Iganukube Yohana ajiandika balua jenje kwa akalombo abapambuligwe na akinangota mundu, nambu ibonekana andi akiba akaandikila kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Yohana aandika balua jenje gambu gwa kalimbia mwojo bandu abunhwamini Kilisto na kakelabuya angweto nhwalo gwa akaboli buwangi.

Agabi mukitabu

Yohana ajilaite balua jenje kutenda baandaki beneke na bapatite abali akajakwe (Lipungu lya 1:1-3).

Penia ngabape mwojo bandu abunhwamini Kilisto na kakomboke angweto amuli ngolongwa (Lipungu lya 1:4-6).

Kabe ngaba kelebuya angweto ku nhwalo gwa akaboli buwangi (Lipungu lya 1:7-11).

Yohana ajomolila balua jakwe kwakapata abali kuboke kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto kwakiba, chakikema “nnombo gwinu jwapambuligwe na Nnoongo” (Lipungu lya 1:12-13).

1 Nenga nananhota nunhwandikila mwenga Amama mampambuligwe pamwe ni ingota inu mbi kupalanga mukweli. Ngiti netuje nanumpalanga, nambu boa abijimanyi kweli babi mpalanga.

2 Magambu kweli ejibi nkati jito, jijendekea kube na twenga machoba goa.

3 Gwambone na kia na tengela eiboka ku Nnoongo nuku Yesu Kilisto, Mwana jwa Awawa, ipakube pamwe na twenga mukweli na mapalano.

Kweli na mapalano

4 Nganhala mwojo muno kutenda ingota inu yenge itama mukweli andi ana Nnoongo Awawa pubutuamuliche.

5 Nunhwandiki mwe mamama, twe tuboa tatunhwamine Kilisto, tupalane. Kujopa kongo ngiti amuli nhyonoje, nambu amuli ujaje ejitukiba najo kuboke pukutumbula.

6 Kupalana nga kongo kutama kukuagabala amuli ya Nnoongo. Amuli ejimijijoa kuboke kalakala nga jenje, mmoa mpaligwa kutama kukupalana.

7 Akawangi ajingi pabile padunia, bandu benia kujeketeje kutenda Yesu Kilisto eike kwa mmele gukimundu. Mundu jwalenga genie nhwangi na ankana Kilisto.

8 Kuyenie, mmegange maha mmeni mangweto kupala makaoyangaje chache chemikibegalile, kupala mpatange hupo inu tegatega.

9 Mundu jwajoa jwanga agabala nu kujendeke kutama mumaboulo ga Kilisto, nambu kuagabaje akwetije Nnoongo. Ojwajendeke mumaboulo genia akweti Awawa na Mwana.

10 Kuyenie anda mundu aike kwinu mangweto nu kunneteje maboulo genia, mangweto makampokeje kachinu, wala makampataje abali.

11 Gambu jwampata abali mundu jwenio, abi nakwe pamwe muitendwa yakwe ibaja.

12 Ngweti ndu gukunnengelanga, nambu mbaije kunnenge genia kukunhwandakila, nambu, nhyobale kuika kwinu nu kulongela na mangweto, kupala kuala mwojo kwito kulenganile.

13 Ingota ya nnombo gwinu jwapambuligwe na Nnoongo yampata abali.

Malobe gukupela

Balua ja tatu ja Yohana Kilongoi

Balua ja 3 Yohana jiandikigwa na ndundame Yohana chaka cha 90 kuboka pukubelekwa Kilisto. Yohana akilengiteje mwene kutenda nga jwaandike, nambu tu akikemite munanhota (Lipungu lya 1:1). Ate uyo mubalua jakwe ja 2 Yohana (Lipungu lya 1:1). Iaminike kutenda Yohana aandike Nhwalo Gwambone tela na Yohana na balua yenge itatu 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana kingobu chatama ku Efeso.

Yohana aandika balua jenje ku mundu jwanhwamine Yesu ojwakemigwa Gayo. Annengite Gayo kutenda nng'anja mundu na annagila jwenio kutenda bapokele kachakwe akalongo abunhwamini Kilisto abatyangi pikilambo chenie.

Agabi mukitabu

- Yohana ampata abali Gayo (Lipungu lya 1:1).
- Uyo annimbie mwojo Gayo nu kunnagila jwenio kutenda abe jwakapoke akalongo mundu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 1:2-8).
- Kabe alonge nhwalo gwa bandu abena bano, Detolofa na Demotilasi (Lipungu lya 1:9-12).
- Ajomole balua jakwe (Lipungu lya 1:13-14).

1 Nenga nananhota nunhwandikila mwenga maganja bango Gayo, manumpala mukweli.

2 Maganja bango, nanyope yene kila kilebe channyende kwambone, nannyope mme na mmele gwambone andi pammi mubwomi gwinu muhuke.

3 Ndekuala mwojo muno bange akalongo pabaika pamba, ngabachalakicha mwe pimijijali kweli na pannyende kutama mukweli.

4 Kibije kilebe chanhala mwojo muno nambu tu panyoa kita ingota yango itama mukweli.

Kajangata bange

5 Maganja bango, mwenga mmi kuaminika kila kingobu pamabegelela akalongo, ata bakabi ageni.

6 Bandu benia bachalakiche kubandu ba pamba abunhwamini Kilisto minhalo ja mapalano ginu. Chonde majangate bajendeke na mwanja gwabe tela na apipakunhwalila Nnoongo.

7 Gambu batumbalanga mwanja gwabe mukummegele Kilisto panga pokela kilebe chochoa chakajangata kuboka kwa bandu banganhwamini Kilisto.

8 Twenga tupaligwa kajangata bandu benia, kupala na twenga tube pamwe muliengo lyabe mukutangacha kweli.

Deotefa na Dematilio

9 Nganhandika balua
kukikuta cha bandu chi-
bunhwamini Kilisto, nambu
Diotefa, ojwapalapala kube
nkolongwa jwabe, apaije
kumbenakia.
10 Yene, pambakuika
mbakulenga ilebe yoa
yaiteile, nilenga malobe
mabaja gu wangi galenga
kwito. Kabe genia tuje,
jwombe akana kapoke
akalongo ababi mumwanja,
nu uhyo bakanakia bandu
bange abapalanga kapoke
akageni nu kupala kabenga
baboke mukikuta cha bandu
abaamine.
11 Maganja bango, maka-
jigaje mabaja, nambu
nnyiga gambone. Kila
ojwatenda gambone jwenio
jwa Nnoongo, nambu ojwa-
tenda mabaja ammanyije
Nnoongo.
12 Kila mundu annumbali
Demetilio, na kweli jene
jichalakicha kutenda jwe-
nio jwambone. Na ata
twenga tunchalakicha ujwo,
namwenga mmanyi kutenda
echitulongela chakweli.

Chalamu chukujomolela

13 Ngweti ndu gukunnen-
gela, nambu mbaije kun-
hwandikia mubalua jenje.
14 Nhyobale kummona
enoeno kupala tulongela
putupakongana.
15 Tengela jibe na mwenga.
Akaganja binu boa ba
pamba bampata abali na
mwenga mampata abali kila
mundu jwabi nng'anja jwito.

Balua ya Yuda Kilongoi

Balua jikemigwa Yuda jitoi lina li nhwandiki. Yuda akilenga mwene kutenda nga nnuna gwa Yakobo nu uyo nnuna gwa Yesu (Yuda 1). Uyo bandu bamanyi kutenda Yuda akiba nnuna gwa Yesu. Tumanyije kutenda balua jenje jiandikigwa kwa magambu ga kikuta chenge cha bandu abunhwamini Kilisto kabe ibonekana akachomi bakwe bukutumbula bakiba Akayahudi tela na apatumie majandiko kuboke mulilagano lya lolo. Iganukube ibonekana balua jenie baandaki, "boa abakemigwe abapaligwe na Nnoongo Awawa, nu kugoigwa gambu ga Yesu Kilisto" (Yuda 1). Na balua jenie jibonekana jiandikigwa mu chaka cha 60 kuboka pukubelekwa Kilisto.

Kupala kwa Yuda kuandika balua jenje ku bandu boa abunhwamini Kilisto, kakelebu nhwalo gwa akaboli buwangi (Yuda 4). Atumi minhalo ni ilebe kuboke mu Majandiko ga lolo kupala kachani chalongela. Mubalua jenje ibi ilebe eilandine ni ilebe eibi mu 2 Petulo, kelebuya nhwalo gwa akaboli buwangi (Yuda 4, 2 Petulo 2:1). Uyo alanduli nhwalo gwa akapakachi bu kumbengu ni ilebe yuku Sodoma nuku Gomola.

Agabi mukitabu

- Yuda atumbu kapata abali akachomi bakwe (Yuda 1-2).
- Kabe alanduli chikintei aandike, kakelebuya bandu abunhwamini Kilisto ku nhwalo gwa akaboli buwangi (Yuda 3-4).
- Kuboka penia bakelebuya akachomi bakwe kukalenge ilebe eibapitila bandu Mulilagano lya lolo (Yuda 5-16).
- Kabe balengi ibapaligwa kutenda kuboke muundo yenie (Yuda 17-23).
- Kuboka penia mubalua jakwe ajomali kukunnumba Nnoongo (Yuda 24-25).

1 Ne na Yuda, napakachi ba Yesu Kilisto na
nnuna gwa Yakobo, nunhwandakilanga mangweto
mankemigwe nu kupaligwa
na awabito ana Nnoongo nu
ulenda gwa Yesu Kilisto.
2 Nannumbi kana
Nnoongo bankole kia na
tengela na mapalano ndu.

Akaboli bu uwangi

3 Makalongo bango,
panapala kunhwandikilanga nhwalo gwa ukoli
ogutubegelela tuboa, nambu
nola mbaligwa kunhwandiki
nukunnimbi mwojo kupala
kachani imani ejibapi bandu
ba Nnoongo pakamwe tu
kwa machoba goa.

4 Gambu bandu bangannyali Nnoongo bajingi kwa chili panakati jito, bandu benia, bagalambuya nhwalo gu upeele gwa Nnoongo jwito kupala batendi ngongola nu kunkana Yesu Kilisto jwabi jika jakwe kilongoi nu Nngwana jwito. Kupala bapate nyonjakea kukutama kwabe mubaja. Nambu, Majandiko Gachwapi ngagalenga kutumbu lolo kutenda hukumu ja bandu benia jitenda kalenda.

5 Ngoe mbala kunkombakelanga kilebe, iganukube ganga ngannengaligwa pajingi kingobu chenie, nkombokelange kutenda Angwana apabakombola bandu buku Isilaeli na kabuyanga ku kilambo chuku Misili, nambu kuboka penia ngabajomola abakananga kuamini.

6 Nkombakela akapakachi bukumbengu abapalanga kube akakolongwa kupeta pababile kuyene ngibileka itamo yabe yabapaligwa kutama, Nnoongo ngabataba mu lubendu ku mitondolo kwa machoba goa bakalendela lichoba lya ukumu.

7 Nkombokela uyo ku Sodoma nuku Gomola na ilambo ya papipi yakwe, bandu bakwe ngabatenda andi akapakachi bukumbengu, ngabatenda ngongola ni ilebe yangapaligwa mukupanganigwa kwabe, ngabapata hukumu ja mwoto gwanga imika machoba goa pangapela, ibe undo kwa bandu boa.

8 Uyo nga apababile bandu ababi maloto gabe gabeka kuakaya mibele jabe nu kubembula kinala cha Nnoongo kabe kitukana ipanganigwa ina kibumo yu kumbengu.

9 Ata Mikaeli, jumwe kati ja akapakachi akolongwa bu kumbengu, ateije yenie. Mukutaukana kati jakwe na Mmaja ku nhwalo gwa mmele gwa Musa, Mikaeli ajigitije kunhukumula Mmaja kwa matukano, nambu alenga, “Angwana bene bankalapile.”

10 Nambu bandu benia kuitukana ilebe yoa yangimanya, andi inyama yanga mawacho kutenda chachoa bakalongeleigwa kwa malango gabe bikipelekanga kukujomoka kwabe.

11 Bapakulaganga! Bandu benia gambu bakengeminge majendo ugaga ga Kaini. Kwa magambu ga uloi, balemwangite malemwa ugaga ga Balaamu. Bagalukinge andi pagaluka Kola majomakinge andi pajomoka Kola.

12 Bandu benia nga andi maeleele machapu pabaika kulye pamwe na mangweto mumipapala jinu jimijibeka kwa mapalano angweto kulye kamakalama pangambwele. Babilangite andi maunde ganga ula agajoligwa nupepo na andi mikongo jangapambika ngokwa ejijikuligwe nu kujoma.

13 Bandu benia nga
andi mawimbi ga baali
ni itendwa yabe ya oni
ibonekana andi mauluulu.
Benia nga andi ndondwa
ijenda kongo na kongo
yombe ibekigwe paali pu-
lubendu lukolongwa ma-
choba goa.
14 Jwombe Henoki, ojwak-
iba kibelei cha saba kuboke
Adamu, ngalondola nhwalo
gwa bandu benia kulenga,
“Mpenekiange! Angwana
batenda kuika pamwe na
akapakachi bakwe bach-
wapi nduu bangabalangika
bukumbengu,
15 kahukumula bandu
boa, na kapoteka bandu
boa banga nng'ongale
Nnoongo kwa magambu
gi itendwa yabe yoa ibaja
eibateile panga nhwagabala
Nnoongo, na kwa magambu
ga malobe mabaja gukun-
tukana Nnoongo.”
16 Bandu benia kung'ola
machoba goa nu kokaleka,
abakengama tama yabe
mbaja, nu kulonge
makolomakola kukikiluya
benekangweto na kalumbali
bange kupala bapate ilebe.

Maboulo nu kelebuya

17 Nambu makalongo
bango, nkombokelanga
gaga agabannengila kuboka
kalakala achandundame ba
Angwana bito ana Yesu
Kilisto.
18 Ngabannengelanga,
“Machoba gukupela,
mabapitila bandu abapam-
membula mangweto, bandu
benia nga abakengema tama
yabe mbaja.”
19 Bandu akabaja benia
nga abajambukia kulekana,
bandu ba mawacho ga
padunia, banga Uhuke jwa
Nnoongo.
20 Nambu mangweto, mak-
aganja bango, mikichen-
gange ndi muimani inu ibi
chwapi muno. Nnyopange
ku Nnoongo kuwecho gu
Uhuke jwa Chwapi.
21 Nu kutama mukupala
kwa Nnoongo, makalendela
Angwana bito ana Yesu
Kilisto bombe, kwa kia
jabe, mabampa bwomi gwa
machoba goa pangapela.
22 Mmaganga na kia kwa
bandu abapwelela.
23 Makolange kwa ka-
jokolanga kuboka pam-
woto. Nambu kwa bange
mabonelanga kia pamwe nu
kube maha, michimwe ata
ngobo yabe ina maeleele ga
tama yabe mbaja.

Yuda annumbali Nnoongo

24 Mannyopange Nnoongo
nu kunnumbalila jwombe
jwaoto kunnolela kupala
makagweje mumabaja,
kabe ojwaoto kumpeleka
mangweto panga malemwa
mukolongwa gwakwe nu
kuala mwojo muno,
25 kwa jwenio jwabi
jika jakwe Nnoongo, jwabi
Nkomboi jwito nu uko-
longwa, makakala ni kinala
kwa ndela ja Yesu Kilisto
Nngwana gwito, kutumbwa
lolo, ngoeno na machoba
goa! Unhyo.

Kuekuligwa Yaekuligwa Yohana Kilongoi

Kitabu chenje chu kuekuligwa kiandikigwa na ndundame Yohana (Kuekuligwa 1:1). Ngi kitabu chukupela kuandikigwa Mulilagano Lihyono, na kiandikigwa chaka cha 95 kuboka pukubelekwa Kilisto. Ndundame Yohana nga ojwaandika Nhwalo Gwambone oguandikigwa na Yohana na balua itatu ya 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana. Uyo Yohana jonjo nga ojwamanyikana kutenda "Yesu ojwakampala muno" (Yohona 13:23). Yohana aandika kitabu chenje pakiba mukichilu cha Patimo pakiba mukipungo, atabigwa gambu gu kutangacha Nhwalo Gwambone gwa Yesu Kilisto (Kuekuligwa 1:9).

Kupala kwa Yohana kuandika kitabu chenje chukuekuligwa apala kalimbia mwojo akachomi bajendeke kunhwamini Yesu Kilisto na kape lihyobalelo gambu kingobu chukubuja Yesu Kilisto kibandakile (Lipungu lya 1:3; 22:7). Baandakila bandu boa abunhwamini Kilisto muno ikuta saba ya bandu abunhwamini Kilisto andi pibi mu lipungu lya 2-3. Mwene Yohana alenga chakiandike ngu ulondoli (Kuekuligwa lipungu lya 1:3). Kabe atumia mawacho picha kulandulila ilebe yaibweni. Kitabu chenje kibi na mapungu agalandana na agabi mulilagano lya lolo muno Zakalia 6:1-8. Mapenga saba ni mitungati saba genia galandana ni miputo Nnoongo jabaputa Akamisili (Kuboka lipungu lya 7-9). Kuekuligwa kulanduli nhwalo gu kupela kwa dunia kutenda Yesu apakuotola na boa abunhwamini bapakutama nakwe machoba goa pangapela. Kuyene kitabu chenje kimmole nu kumpe lihyobalelo kutenda Yesu atenda kubuja chokwe.

Agabi mukitabu

- Yohana atumbu kukilenga jwenio nga meneke na papoki kuekuligwa kwenio kulondoi (Lipungu lya 1:1-1:20).
- Yohana ato nhwalo kuboka kwa Yesu ni kipe ikuta saba ya bandu abunhwamini Yesu (Lipungu lya 1:1-3:22).
- Kuboka penia alanduli nhwalo gu minepo saba (Lipungu 4:1-8:5). Na mapenga saba (Lipungu lya 8:6-11:19).
- Kuboka penia Yohana alanduli ngondo kati ja mwana munalome ni lijoka lina mitwe saba (Lipungu lya 12:1-14:20).
- Kabe aandika nhwalo gwa mitungati saba ji lilaka (Lipungu lya 15:1-16:18).
- Kuboka penia Yohana

alanduli Nnoongo pabaotola akangondwa bakwe kumbengu (Lipungu lya 17:1-20:15).
Pukujomolela alanduli nhwalo gwa mbengu nhyono na dunia nhyono pipakuika mukingobu chukupela (Lipungu lya 21:1-22:21).

1 Kuekuligwa kongo kwa Yesu Kilisto, ok-
wapanga Nnoongo bal-
ayange akapakachi bakwe
ilebe ipakupitila chokwe.
Kilisto ngankinga mpakachi
jwakwe ju kumbengu an-
nenge mpakachi jwakwe
Yohana ilebe yene.
2 Yohana ngalenga goa
agagabweni nhwalo gu
lilobe lya Nnoongo nu
uchaili gwa Yesu Kilisto nga
kweli.
3 Mbaya mundu jwachoma
kitabu chenje china malobe
gu nhwalo gongo gu ulon-
doli na mbaya bandu abajoa
nu kuagabala agaandikigwe
mukitabu chenje, magambu
kingobu chukupitila ilebe
yenje kubandakile.

Yohana bapata abali bandu abunhwamini Yesu

4 Ne nga Yohana niandik-
ila ikuta saba ya bandu
abunhwamini Kilisto eibi
kunkoa gwa Asia. Nan-
numbi upeele na tengela
kuboka ku Nnoongo, jwenio
nga jwakiba, jwabile na
jwapakuika, nu kuboka ku
iuhuke saba eibi nnongi
ji kitebu chakwe chu
kutawala,
5 nu kuboka kwa
Yesu Kilisto, nchalakichi
jwaaminika, ju kutumbu
kuyoigwa kuboka kwa
abawile, jwenio nga ntawala
jwa akangwana bapa dunia.
Nu kuboka kwa jwajo
jwatupala na atukolite
mumabaja gito, kwa myai
jakwe,
6 ngatubeka twenga,
tube akakung'i muking-
wana chakwe, tummegelele
Nnoongo, Awamundu. Ku
jwombe Kilisto kube kibumo
na makakala, pangapela!
Unhyo.
7 Nnola! Atendakuika na maunde!
Kila mundu mammona,
na ata baba abampojwile.
Kabila yoa padunia ma-
bankokalekea kwa magambu gakwe.
Yene ngipipakube. Unhyo.
8 Angwana ana Nnoongo
bina Makakala, ababile na
abakiba na abaika, balenga,
“Nenga nakutumbula nu ku-
jomolela ku ilebe yoa.”

Malolo ga Yohana pammweni Kilisto

9 Ne nga Yohana, na-
longabinu, mukupotekigwa,
na mukingwana chakwe,
mukuimbalila magambu ga
Yesu. Nenga nakabekigwa
mukipungo mukichilu
chuku Patimo magambu
nakatangachi bandu lilobe
lya Nnoongo na magambu
gukuchalakicha kweli ja
Yesu.
10 Lichoba lya Angwana
Uhuke jwa Nnoongo
nganongalea, nganyoa lilobe

likolongwa kunyuma jango,
andi lilobe li lipenga.
11 Lilobe lyenie linengila,
“Nhwandike mukitabu aga-
magabona na mipelekele
ikuta saba ya bandu
abunhwamini Kilisto, eibi
Kuefeso nuku Similina nuku
Peligamo nuku Tiatila nuku
Salide nuku Filadefia nuku
Laodikia.”
12 Ngandendabuka nabone
abakiba bakalongela na-
nenga, nginibona ilebe saba
ya jaabu yukubeke muli,
13 panakati ja inala saba
ya jaabu yukubeke muli
yela nganammona jumwe
andi Mwana jwa Mundu,
akwindite kanju ndan-
damau mpaka mumakon-
gono gakwe nu luunga lwa
jaabu olupengakine pikitibi.
14 Nywili yakwe yumutwe
yakiba nhuu mbuu andi
litonji, andaje balafu, mio
gakwe ngagamulakila andi
mwoto,
15 makongono gakwe
gang'ala andi liaba
eliyanigwe pikipala, ni lilobe
lyakwe likiba andi lilobe lya
mache agaguguma.
16 Mu luboko lwakwe
lwakalelo akiba na ndondwa
saba, na mukano jakwe
mupita upanga gunakatema
kono na kono. Kumio jakwe
ngukung'ala kwa makakala
andi lichoba lya nalumu.
17 Panammona tu,
ngang'we pamakongono
gakwe andi ntui. Ngameka
luboko lwakwe lwa kalelo,
ngalenga, “Makajogopaje!
Nenga nga nakutumbula nu
kujomolela ku ilebe yoa.
18 Nenga nambi na bwomi!
Nakiba nhwile, nambu ngoe
ne mbi nammomi machoba
goa pangapela. Ngweti
mbungulo ya kiu na yu ku-
mambi.
19 Yene nhwandike eimi-
bona, ilebe ya ngoeno ni
ilebe eipakuika.
20 Ganga nga mana ga
chili ja ndondwa saba eimib-
weni muluboko lwango lwa
kalelo na chili ja inala saba
ya jaabu yukubeke muli.
Ndondwa saba yela nga aka-
pakachi bu kumbengu bi
ikuta saba ya bandu abun-
hwamini Kilisto, na inala
saba ya jaabu yukubeke
muli nga ikuta saba ya
bandu abunhwamini Kilisto.

2

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Efeso

1 “Munhwandiki yene
mpakachi ju kumbengu
jwa kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto buku
Efeso,
“Gongo ngu nhwalo
oguboka kwa jwenio
ojwakamwi ndondwa saba
mu luboko lwakwe lwalelo
nu kutyanga panakati ja in-
ala saba ya jaabu yukubeke
muli,
2 nagamanyi gankamula,
manyi ukachana kwinu na
kuimbalila kwinu. Manyi
kutenda kajeketeje bandu
akabaja na kajiga abikikema
achandundame nambu
achandundameje na mab-
weni kutenda akawangi.

3 Mwenga nhwimbalile, na
mpotekigwe magambu gu
kumegelela nenga, wala ma-
totakije.
4 Nambu kibi kilebe
chimwe tu kunnengela,
nkotwike kumbala andi
kalakala.
5 Nkombakela pamakiba
tango nukugweje, makalape
nu kutenda andi pama-
tenda pukutumbula. Anda
nukotokaje ubaja gwinu
nhika kutola kinala chinu
chukubeke lumuli kuboke
pikikiba.
6 Nambu nannumbali
kilebe chimwe, mwenga
magachimwa agabatenda
Akanikolai andi nenga
panagachimwa.
7 "Ojwabi na machikilo,
ajoe Uhuke jwa Nnoongo
agalenga kuikuta ya bandu
abunhwamini Kilisto!
"Ojwapakuotola mban-
neka alye ngokwa ya nkongo
gwa bwomi ogubi muki-
jongo cha Nnoongo."

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Similina

8 "Munhwandiki yene
mpakachi ju kumbengu jwa
bandu abunhwamini Kilisto
buku Similina."
"Nhwalo gongo uboka ku
ojwabi jukutumbula nu ku-
jomolela, nganhwe na abi
mmomi,
9 nukumanyi kulaga
kwinu na manyi kutenda
maocho gwinu, nambu
kweli mwenga manikipato!
Manyi kutukanigwa kwinu
kubantukana ababikikema
Akayahudi nambu nga
Akayahudi ba kwelije,
nambu kikuta chi Lichetani.
10 Makajogopaje kupotekigwa
kumpakupata. Nannenge,
Mmaja apakunnondoya
kukummeka mukipungo
kati jinu, namangweto
mpakulaga kukingobu cha
machoba komi. Mmaganga
nukuaminika mpaka kuwe,
nane nimpa luchengo lwa
bwomi."
11 "Ojwabi na machikilo,
na ajoe Uhuke jwa Nnoongo
pailenge ikuta ya bandu
abunhwamini Kilisto!"
"Ojwapakuotola aialabig-
waje ngu na kiu cha pabele."

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Paligamo

12 "Munhwandiki yene
mpakachi ju kumbengu
jukikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto buku Pelig-
amo,
"Nhwalo gongo uboka ku
jwenio jwabi nu upanga
guna katema kono na kono.
13 Nu kumanyi kuntama,
pantama nga kukibi kitebu
chikingwana chi Lichetani!
Nambu tango makaagabala
lina lyango, nambu nkotwik-
ije kunhyobalela, ata
kingobu cha Antipa nchaili
juna kuaminika kwango
jwakomigwa kati jinu penia
pilitama Lichetani.
14 Nambu ngweti nhwalo
nchoko gukunnengela,
bange kati jinu bakengama
maboulo ga Balaamu.
Ojwammola Balaki balongal-
eye bandu buku Isilaeli ba-
tendi ubaja kukulye yakulya

igongaligwe ni inyago nu
kutenda ngongola.
15 Uyo, babi bange kati
jinu abakengama maboulo
Gakanikolai.
16 Nnape. Anda nukula-
paje, nhika kwinu chokwe
ne mbakuputana na bandu
benia nu upanga guboka
mukano jango.
17 “Ojwabi na machikilo,
ajoe Uhuke jwa Nnoongo
balenge kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto!
“Ojwapakuotola nampa
chakulya chekiigwe chikikemigwa
mana. Uhyo manimpa
libwe liuu eliandikigwe
lina lihyono abije mundu
jwalimanyi nambu jwajo tu
jwalipokela.

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Tiyatila

18 “Munhwandiki yene
mpakachi ju kumbengu
jukikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto buku
Tiatila,
“Gongo ngu nhwalo
gwa Mwana jwa Nnoongo,
ojwabi na mio agajaka
andi nimi ya mwoto na
juna makongono andi liaba
elikutigwe.
19 Nimanyi itendwa inu.
Manyi mapalano ginu,
manyi imani jinu. Manyi
kujangatana kwinu na
manyi kuimbalila kwinu.
Ngoe ntenda gambone muno
kupeta pitumbulaga.
20 Nambu ngweti kilebe
chimwe chukunkele-
buya, mwenga munhim-
bali munkege Yezebeli
jwakikema mwene nnon-
doli. Babola na kaoya bandu
bango batendi ngongola nu
kulye yakulya eigongaleigwe
inyago.
21 Nenga nampile kingobu
chukulapa ngongola yakwe,
nambu akanite kuileka
ngongola yakwe.
22 Penia, mbampoteka ku
kitamwe, jwenio pamwe
na akajakwe abatei nakwe
ngongola bapakupotekigwa
muno, mpaka pabapakileka
itendwa yabe ibaja yabatei
nakwe.
23 Uhyo mbakakoma
abankengama, kupala
kikuta cha bandu boa
abanhamini nenga bamanye
kutenda nenga nagamanyi
agabi umyojo na agabi
umutwe ja bandu. Manin-
nepa kila mundu tela na
chateile.”
24 “Nambu mangweto
mantamanga kukilambo
chuku Tiatila nkengamingije
maboulo gakwe. Na mikibo-
lite chache chibikikema chili
ji Lichetani. Nannengelanga
kutenda nintwekangaje
gonge nhwigo.
25 Nambu magaagabale
agammoligwe ngoe mpaka
pambakuika.
26 “Jwapakuotola nu
kujendeke kamwa ilebe
einipala, manimpa kinala
chakalongalea bandu bil-
ambo yenge.
27 Matawala ku bokola
ja choma na kapwindulana
angweto biba andi ijonjo.
28 Na jwapakuotola
aipokela kinala uchache

chambokila kuboka ka Awabango, manampa lutondwa lu nng'andu.

29 “Ojwabi na machikilo, ajoe Uhuke jwa Nnoongo pailenge ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto!

3

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Sadi

1 “Munhwandiki yene mpakachi ju kumbengu jukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Salide,

“Nhwalo gongo uboka ku jwajo ojwakamwi ihuke saba ya Nnoongo na ndondwa saba. Nimanyi itendwa inu, manyi mmanyikana kube na bwomi kumbe nhwile!

2 “Nnyimuke, nnimbie ilebe iigile kwinu tango yangawe. Gambu, mpaka ngoe, nanibonaje itendwa inu ilenganile nnongi ja Nnoongo jwango.

3 Nkombokela, gammoligwe na agannyoine, magaagabale genia, nnape kutenda ubaja. Nambu anda nukelukije niika kukujitukila andi mwii nu umanyaje kingobu chambakuika.

4 Nambu nkweti bandu achoko abunhwamini Kilisto buku Salide banga akaya ngobo yabe. Benia nga abapaligwa kutyanga pamwe nanenga, kongo bakwindangite ngobo nhuu.

5 “Jwapakuotola bikwindia ngobo nhuu andi angweto. Nenga niliboyaje lina lyabe mu kitabu cha bwomi, kabe maninnyeketela liina lyakwe nnongi ja Awabango na nnongi ja akapakachi bakwe bu kumbengu.

6 “Ojwabi na machikilo, ajoe Uhuke jwa Nnoongo pakilenge kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto!

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Filadefia

7 “Munhwandiki yene mpakachi ju kumbengu ju kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Filadefia,

“Yene nga palongela ojwabi chwapi na juna kweli, juna mbungulo ya Daudi. Na pajogola nniango abije mundu jwaotwi kujigala, na pajigala nniango abije mundu jwaotwi kujogola.

8 Nno niimanyi itendwa inu yoa! Ngoe, nyogwile nniango nnongi jinu abije mundu jwaotwi kujigala, manyi kutenda iganukube nkweti makakala kachoko nambu miliagabile lilobe lyango na milikanitije liina lyango.

9 Mpenekie! Manannetela bandu ba nyumba ji kugongale Lichetani abibikikema Akayahudi, kumbe Akayahudije, nambu akawangi, manabeka bankilakitile majugwa mumakongono ginu na bandu boa bamanye kutenda nenga ndendampala.

10 Magambu miliagabile lilagilo lyango likuimbalila, nenga maninnendela kingobu chamalola chekiika padunia joa, kalondoya bandu boa.
11 Nhika kwinu chokwe! Nkamula ndii chankweti, kupala mundu akampokaje hupo inu.
12 Jwapakuotola manimmeka abe nng'omba mu nyumba ja Nnoongo jwango. Abokaje mweno ngu. Uyo maniandika kwakwe liina lya Nnoongo jwango na liina lya kilambo cha Nnoongo jwango, yani Yelusalemu nnyono, kilambo chenie kiuluka kuboka kumbengu kwa Nnoongo jwango. Uyo panani jakwe niandika liina lyango lihyono.
13 “Ojwabi na machikilo, ajoe Uhuke jwa Nnoongo pailenge ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto!

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Laodikia

14 “Munhwandiki yene mpakachi ju kumbengu jukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Laodikia.
“Gongo nga nhwalo guboke kwa jumwe jwakemigwa Unhyo, nchaili juna kuaminika na jwa kweli jwenio ngi kindumbutumbu chi ilebe yoa yaipanganie Nnoongo.
15 Niimanyi itendwa inu yoa! Manyi kutenda mwenga kuimilaje na mwotoje. Mbaya makabi, kuimila andaje mwoto.
16 Magambu mmi mapyou na maimuje wala mmi mwotoje, amba nantapika mmoke mukano jango!
17 Mwenga mikitenda mmi nikipato, na mina ilebe nduu, na mpaije kilebe chachoa nambu mwenga umanyije kutenda manying'anyau, ipai kunkole kia, mwenga mahocho kinjwilili na mmi makengele!
18 Nannenge nhwemele kwango jaabu ejijochigwe mwoto kupala mme nikipato. Uyo mbaya nhwemele ngobo nhuu kupala nhwibalikie oni jinu jukutama makengele. Nu uyo nhwemele ntela mpakaye mio jinu kupala nnole.
19 Nenga kunkalapila nu kunkelebuya jwajoa junampala. Yene nkachane kutenda gambone nu kulapa.
20 Mpenekia! Nenga nyema panniango na kugomba oti. Mundu jwajoa andajoine lilobe lyango nu kujogo nniango, manyingila nu kulye nakwe, na jwenio malya pamwe nanenga.
21 “Jwapakuotola nammeka atame pamwe na nenga pikitebu chango chukutawala, andi nenga panhotwile nu kutama pamwe na Awabango pikitebu chabe chukutawala.
22 “Ojwabi na machikilo, ajoe Uhuke jwa Nnoongo pailenge ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto.”

4

Kitebu chukutawala chikibi kumbengu

1 Pannyomola kugabona genia nganagabona malolo gange nniango ujogoligwe kumbengu. Ni lilobe elinilijoa kuboka pa genia likiba andi lilobe li lipenga, ngilinengela, “Nhwike kunani kono, nane manunnaya ilebe eipakupitila.”

2 Penia Uhuke jwa Chwapi nganongalea. Nginikibona kitebu chikingwana kumbengu atamite mundu jumwe.

3 Jwenio ojwatamite pikitebu chenie abonekana andi mabwe gina kung'ala agakemigwa yaspi na yakiki. Upende gwa matanga ukiba gwakang'ala andi libwe linukualala likijani nu utindikie kitebu chikingwana.

4 Kukiba yenge itebu ichilini na ncheche kukitindila kitebu chenie, na panani jakwe batamangite akinanhota ichilini na ncheche, benia bakiba bakwindangite ngobo nhuu nu umutwe jabe bakwindite njengo ya jaabu.

5 Kukitebu chutawala chenie kupitila kumulakila na njai nu kulindimila. Imbundi saba ya mwoto ikiba yakajaka nnongi ja kitebu chutawala chenie. Imbundi yenie ngi iuhuke saba ya Nnoongo.

6 Uyo nnongi ja kitebu chutawala chenie pakiba ni kilebe andi baali ji lindala, ibonekana andi liganga eling'ala.

Panakati kukitindi kitebu chutawala chenie pakiba na ipanganigwa inabwomi ncheche. Ikiba na mio nduu nnongi nu kunyuma.

7 Kipanganigwa chikutumbula kibonekana andi liimba, cha pili kibonekana andi ng'ombe na chi itatu kibonekana andi kumio ja mundu na cha ncheche kibonekana andi litumbui eligoloka.

8 Ipanganigwa yoa ncheche, kila kipanganigwa kikiba na mapapanilo sita, mapapanilo genia gakiba gatweli mio kunja na nkati. Kilo na mui ikotwikije kujemba,

“Chwapi, chwapi, chwapi,
Angwana, ana Nnoongo bina Makakala goa,
abakiba na ababile na abapakuika!”

9 Kingobu choa ipanganigwa ina bwomi ncheche yenie nginkolea nu kumpe ichima nu kunnumba jwenio jwatamite pikitebu chiutawala na ojwalama pangapela na pangapela,

10 akananhota ichilini na ncheche bala kukigwia nnongi ja jwenio jwatamite panani ja kitebu chiutawala na kunng'ongale jwenio ojwalama pangapela na pangapela, na kubeka njengo yabe nnongi ji kitebu chutawala chenie nu kulenga,

11 “Mangwana bito na
Nnoongo jwito, mpaligwa

kupokela kibumo na ichima
na makakala,
magambu mwe mpanginie
ilebe yoa, na kukupala
kwinu ngipanganigwa
ni ibile.”

5

Kitabu na Mwana limbelele

1 Penia nginikibona kitabu
mukuboko lwalelo lwa
jwenio jwatamite panani
ja kitebu chutawala, kitabu
chenie kikiba kiandikigwe
nkati na kunja ni kitabigwe
minepo saba ejibekigwe
mihuli. 2 Kabe nganammona
mpakachi ju kumbengu
juna makakala akatangacha
kanonoya, “Bene abaotwile
kuboya minepo jenie nu
kuekula kitabu chenie?”
3 Nambu abonakinije
mundu jwajoa kumbengu,
wala kudunia na wala
pae pa nnema, jukuoto
kuekula kitabu chenie nu
kukilolakea nkati.
4 Nenga ngang'uta ku
lipyanda magambu ak-
ibaje mundu jwapaligwa
kukiekula, andaje kukibona
nkati.
5 Kubokapenia bamwe
kati ja akananhota bala
ngabanengela, “Makagutaje.
Nnola! Liimba lya kabila ja
Yuda, nchokolo jwa Daudi,
aotwile. Jwenio kuotola
kuboya minepo saba yenie
nu kukiekula kitabu chenie.”
6 Penia nganammona
Mwanalimbelele ajemite
panakati ja kitebu chutawala,
yantindi ina bwomi ncheche
na akinanhota bala.
Mwanalimbelele jwenio
abonekana anda achinjigwe.
Akiba na mbembe saba na
mio saba ngi iuhuke saba ya
Nnoongo eikiba ikingigwe
kila paali padunia.
7 Mwanalimbelele nga-
jenda, ngakitola kitabuche
mukuboko lwa kalelo lwa
jwajo jwatamite panani ja
kitebu chutawala.
8 Kingobutu apatola kitabu
chenie, inabwomi ncheche
pamwe na akananhota
ichilini na ncheche ngibikig-
wia nnongi ja Mwanalim-
belele. Kila mundu akiba ni
kinubi chakwe na mikungu
ja jaabu ejitweli ubani,
kwenio ngu kugongalela
kwa bandu ba Nnoongo.
9 Ngabajemba nhwambo
nhyono,
“Mwe mpaligwa kukitola
kitabu chenie
nu kujiboya minepo jakwe.
Magambu mwe makiba nch-
injigwe,
nu kumyai jinu mankombali
Nnoongo
bandu kuboka makabila goa,
ilonge yoa na bandu bi il-
ambo yoa.
10 Mabekangite kube
akakung'i muking-
wana bammegele
Nnoongo jwito,
na benia mabatawala dunia
joa.”
11 Panalola, nganyoa lilobe
lya akapakachi nduu muno
bu kumbengu, na abije
mundu jwaotwi kabalanga.
Bakibanga bikitindi kitebu
chu utawala, pamwe na
ina bwomi ncheche yela na
akinanhota,

12 ngabajemba kanonoya,
“Mwanalimbelele ojwachinjigwe apaligwa kupokela uwecho,
kipato na ichima na malango na makakala na kibumo nu kulumbaliligwa.”
13 Kuboka penia nganyoa kila kipanganigwa kumbengu, padunia na pae ja nnema nu kubaali ni ipanganigwe yoa eibi mwenio nginijoa yakalenga,
“Alumbigwe jwenio jwatamite pa kitebu chu utawala,
na Mwanalembelele,
ichima ni kibumo na kulumbaligwa,
abe na makakala pangapela na pangapela.”
14 Na ina bwomi ncheche ye ngilenga, “Unhyo!” Na akinanhota bala ngabagweganga manguku, ngabagongalela.

6

Mwanalimbelele anamatula minepo

1 Kuboka penia nganammona Mwanalimbelele akanamatula minepo jimwe kati ja minepo saba. Nganyoa lilobe lya jumwe kati ja ina bwomi ncheche akalenga ku lilobe likolongwa andi kulindimila, “Nhwike!”
2 Panakiba nakalola, nganammona falasi jumwe nhwuu. Jwanhwombile falasi jwenio akamwi upende, na jwombe ngabampe luchengo. Ngaboka aotwile na jwenio ajendeke kuotola.
3 Kabe, Mwanalimbelele nganamatula unepo gwa pili. Nganannyoa kipanganigwa jwa pili akalenga, “Nhwike!”
4 Penia ngapiti falasi jonge, nkele. Jwanhwombi falasi jwenio akakamuigwa liengo lya kujiboya tengela padunia joa, bandu bakomane. Jwenio ngabampe upanga nkolongwa.
5 Penia Mwanalimbelele panamatula minepo ja tatu, nganannyoa kipanganigwa jwa tatu akalenga, “Nhwike!” Nganola na nganammona falasi mpili. Jwanhwombi falasi jwenio akiba akamwi kapa ibena mukuboko jakwe.
6 Nganyoa andi lilobe eliboka panakati ja ipanganigwa inabwomi ncheche, kulenga, “Mbichi jimwe ja unga gwa ngano malepo gi liengo lilichoba limwe, na mbichi itatu ya shaili kwa malepo gu uloi gu liengo lilichoba limwe. Nambu makaalabije mauta na divai!”
7 Penia, Mwanalimbelele nganamatula unepo gwa ncheche. Ngannyoa lilobe lya kipanganigwa juna bwomi jwa ncheche kulenga, “Nhwike!”
8 Nganola nganammona falasi juna langi ja maliu. Na jwanhwombi falasi jwenio akemigwa Kiu, nu Kumambi akiba akankengama unyuma jakwe. Angweto bakakamuigwa kinala ku lobo jimwe ja dunia, ukoma

bandu ku upanga na njala
na itamwe ni ikoko ikale
yampongoti.
9 Penia, Mwanalimbelele
panamatula unepo gu
nhwano. Nganola nhwina
mu kitembe nginibona ihuke
ya bandu abachinjigwe
magambu gu kutangacha
lilobe lya Nnoongo nu
kujendeke kuchalakicha
kweli ja gabaamine.
10 Ngabaguta ku lilobe
likolongwa, “Mwe Mang-
wana mammi Chwapi,
mantawala na mina
kuaminika, nchelwa mpaka
lii kaukumula bandu
abatama padunia kwak-
abukia magambu ga ku-
tukoma twenga?”
11 Penia kila mundu
ngapata kanju nhuu, na
ngabalenge bapomolele
kukingobutu, mpaka pi-
pakulengani ichabo ya
akapakachi ajabe na aka-
jabe abunhwamini Kilisto
komigwa andi angweto.
12 Penia nganola, Mwanal-
imbelele apaboya minepo
ja sita, ngukube na ku-
lendemela kukolongwa kwa
dunia, lichoba ngilibe lip-
ili andi ligunia lipili, na
mwei gwoa ngube nkele
andi myai,
13 na ndondwa eibi ku-
nani ngigwe padunia andi
ngokwa ya tini yangajela
pigwe kingobu pupoga up-
epo nkolongwa.
14 Mbengu ngijiboigwa
andi likai pilibiligwa, na
kila kitombi ni kichilu
ngialibigwa nu kuboigwa
pikiba.
15 Penia, akangwana ba
padunia, akakolongwa na
akakolongwa ba manjolin-
joli na bina kipato bina
makakala na akabanda
boa na bandu ba tengela,
ngibikiiyanga munduka na
panakati ja mabwe gitombi.
16 Ngibilengela ito-
mbi yenie na mabwe,
“Mutugwelele, mutuiye
takabonekanaje umio
mwa jwatama pi kitebu
chukutawala, nu kuboke
mulilaka lya Mwanalim-
belele!
17 Magambu lichoba lyabe
li kuhukumigwa. Beneke
abapakulimba?”

7

Akasilaeli bange babekigwa muhuli

1 Kiboka penia nganabo-
nanga akapakachi ncheche
bukumbengu bajemite
mu ingono ncheche ya
dunia, bakaibilanga ingono
ncheche ya dunia kupala up-
epo gukagugumaje pannema
andaje mubaali andaje
mumikongo.
2 Kabe nganammona
mpakachi jonge akaboka
kumbwani, abi na muuli
gwa Nnoongo ojwabi
mmomi. Ngatondabea lilobe
na kalengelanga akapakachi
ncheche abakamuigwe
makakala gu kualabiya
dunia na baali.
3 Mpakachi jwa Nnoongo
jwenio ngalenga, “Makaal-
abiyaje dunia andaje baali
andaje mikongo, mpaka

putupakabeka muuli akapakachi ba Nnoongo jwito
mu ibongi yabe.”
4 Kuboka penia, nganyoa
ababekigwe muhuli, bandu
laki jimwe na elufu alobaini
na ncheche ba makabila goa
ga bandu buku Isilaeli,
5 kabila ja Yuda, bandu
elufu komi nibena kabila
ja Lubeni bandu elufu
komi nibena, kabila ja Gadi
bandu elufu komi nibena,
ngababekigwa iingi,
6 kabila ja Asheli bandu
elufu komi nibena, kabila ja
Nafutali bandu elufu komi
nibena, kabila ja Manase,
bandu elufu komi nibena,
7 kabila ja Simioni bandu
elufu komi nibena, kabila
ja Lawi, bandu elufu komi
nibena kabila ja Isakali
bandu elufu komi nibena,
8 kabila ja Zabuloni bandu
elufu komi nibena na ka-
bila ja Yusufu na Benjamini
bandu elufu komi nibena.

Bandu kuboke kila kabila

9 Kupoka pa genia,
nganola, ngunubona nken-
geni nkolongwa gwa bandu
banga balangika, bandu
bi ilambo yoa na kabila
yoa na ngolo yoa ni ilon-
gela yoa. Benia bakiba
bajemangite nnongi ja
kitebu cha kalakala na
nnongi ja Mwanalimbelele,
bakwindite ngobo nhuu
na bakamwile matutwe ga
mitende mukuboko jabe.
10 Ngabatondobeya lilobe,
“Ukomboi gwito uboka ku
Nnoongo jwito nu uyo
uboka ku Mwanalimbelele
jwatama panani ja kitebu
chu kutawala!”
11 Akapakachi bukum-
bengu boa ngabajema kuk-
itindila kitebu chutawala
chenie na akananhota
na inabwomi ncheche.
Ngabagweganga manguku
nnongi ja kitebu chutawala,
ngabanng'ongale Nnoongo,
12 ngabalenga, “Unhyo!
Kulumba na kibumo na
malango na malumbo na
ichima nu uwecho na
makakala ya ana Nnoongo
bito, machoba goa pan-
gapela na pangapela! Un-
hyo!”
13 Jumwe kati ja akanan-
hota bala ngangonya,
“Bandu abakwinditi ngobo
nhuu nga beneki? Na
babokanga koo?”
14 Nenga nganajanga,
“Ananhota, mwe mmanyi!”
Bombe ngabanengela,
“Bamba nga ababoke muku-
laga muno. Bapulite ngobo
yabe kube nhuu mbuu mu
myai ja Mwanalimbelele.
15 Kuyene babi nnongi
ja kitebu chutawala cha
Nnoongo na bammegelela
kilo na mui mu nyumba
jakwe ju kumbengu, jwombe
jwatama panani pikitebu
chutawala aitama na
angweto na kalolela.
16 Bijijoaje kabe njala an-
daje nyota. Na lumu lwa-
balije kabele, ni liuke bikom-
baje.
17 Gambu Mwanalimbelele
jwabi panakati ja kitebu
chutawala aba nchungi
jwabe. Jwenio mabalon-
galea ku chembwe cha

mache ga bwomi. Na Nnoongo mabaungula manjochi mumio gabe.”

8

Unepo gwa saba

1 Na Mwanalimbelele apanamatula unepo gwa saba, ngukube nuhu kumbengu kwa kingobu.

2 Penia, nganabona akapakachi saba bukumbengu abajemanga nnongi ja Nnoongo, bakamuigwe mapenga saba.

3 Mpakachi jonge ngaika na kongo akamwi nkungu gwa jaabu gukuukaliki ubani, ngaika nu kujema nnongi papipi ni kiteba. Jwombe ngakamuigwa ubani nduu atinie pamwe na malumbo ga bandu ba Nnoongo, pikitembe cha jaabu nnongi ja kitebu chutawala.

4 Malyoi gu ubani pamwe na malumbo ga bandu bachwapi ba Nnoongo ngagaika nnongi ja Nnoongo, kupete kamaboko ga mpakachi ju kumbengu.

5 Kuboka penia nganammona mpakachi jwenio atoi nkungu gubani gwenio, ngajela makala ga mwoto gupikitembe nu kukileke kudunia. Ngukube kulindamila na manjega, kumulakila nu kulendemela kwa nnema.

Lipenga likutumbula mpaka lya ncheche

6 Penia akapakachi saba bukumbengu bina mapenga saba ngabapanganika kujemba.

7 Mpakachi jukutumbula ngatumbu kujemba lipenga lyakwe. Na penia ngijiika ula ja maganga na mwoto kiwanga na myai ngilekeligwa pannema. Selusi jimwe ja nnema ngijitinika na selusi jimwe ji mikongo ngijitinika na maamba mabee goa ngagatinika.

8 Penia mpakachi jwa pili ngajemba lipenga lyakwe. Ni kilebe andi kitoombi kikolonga chikijaka mwoto ngikilekaligwa mubaali na selusi jimwe ja baali ngijibe myai jika,

9 selusi jimwe ji ipanganigwa yumubaali ngiwe na selusi jimwe ja meli ngijialabika.

10 Mpakachi jwa tatu ngajemba lipenga lyakwe. Lutondwa lukolongwa olujaka andi kiika kuboka kumbengu ngulugwele mu selusi jimwe ja ngemba nu muyembwe ya mache.

11 Liina lya lutondwa lwenio lukemigwa, Kubaba. Penia, selusi jimwe ja mache ngagabe mababa, bandu ajingi ngabawe kukunywe mache genia mababa.

12 Mpakachi jwa ncheche ngajemba lipenga lyakwe. Lichoba na mwei na ndondwa ngiputigwa nu kuoya selusi jimwe ju kung'ala kwakwe. Selusi jimwe ja mui lumu lubaliteje nu uyo selusi jimwe ja kilo mwei na ndondwa ijakitije.

13 Panalola ngannyoa litumbui likagoloka kunani muno, kongo likalenga kanonoya, “Kulaga! Kulaga! Kulaga! Kwa abatama padunia kingobu akapakachi atatu abaigile pabapakujemba mapenga gabe!”

9

Lipenga linhwano

1 Penia, mpakachi ju nhwano ngajemba lipenga lyakwe. Ne ngunulubona lutondwa oluboka kumbengu, lugweli panani pikilambo, lwenio ngulupata lupungulo lwa mwimba gu kujenda kulibomba lyangapela.

2 Lutondwa lwenio ngulujogola mwimba gu libomba lyanga pela lyenie, malyoi ngagapita mumwimba gwenio gabonekana andi malyoi agapita pilitanuli likolongwa. Lichoba na mbengu ngibe lubendu kwa malyoi agapita kwenio.

3 Maige ngagapitila mumalyoi genia ngagatanda padunia joa, kuboka penia ngagapata makakala andi ipelele.

4 Ngagaamulichigwa gakaalabije maamba pannema andaje itutwe andaje mikongo, nambu bapoteka bandu banga bekigwa kiingi cha Nnoongo kiibonge yabe.

5 Maige genia gapatitije makakala ga kakoma bandu, nambu kapoteka kwa myei nhwano. Kubinia kwakwe kulandina andi kipelele pikinnuma mundu.

6 Machoba genia bandu mabikipala kiu nambu bikipataje, bipala kuwe nambu kiu machatilanga.

7 Maige genia gabonekena andi falasi eibekigwe gambu ga ngondo. Umitwe jabe gakwindite ilebe ibonekana andi luchengo lwa jaabu nu kumio kwabe kukiba andi kumio ja mundu.

8 Nywili yabe ikiba ndandamau andi nywili yumunkege na mino gabe gakiba anda mino gi liimba.

9 Itibi yabe ikiba iekaligwe kilebe chikibonekana andi ngobo ja choma. Lilobe lya mapapanilo gabe likiba andi lilobe lya mutuka eutigwa na falasi nduu eijenda kungondo.

10 Gakiba na ipumbunkela ina miba andi ipelele na makakala ga kabengwa bandu kwa myei nhwano gaboka muipumbunkela yenie.

11 Gakiba nu nngwana jwabe jwabalongalea jwenio nga mpakachi ju Lichetani ju libomba lyenie lyangapela, liina lyakwe ku Kiebulania nga Ebadoni na ku Kigiliki nga Apolioni, mana gakwe, Nkomi.

12 Kulaga kukutumbula kupetite, nnolela kuika kulaga kubele.

Lipenga lya sita

13 Penia, mpakachi jwa sita ngajemba lipenga lyakwe. Nganyoa lilobe

kuboka mu ingonu ncheche
ya kitembe cha jaabu
echikibi nnongi ja Nnoongo.
14 Lilobe lyenie lyan-
nengila mpakachi jwa
sita ojwakiba nilipenga,
“Makulugulange akapakachi
ncheche bi Lichetani
abatabigwe ku lukemba
lukolongwa lwa Fulata!”
15 Apakachi ncheche be-
nia ngabalekekiigwa, benia
bakiba babekigwe kupala
kingobu ni lichoba lya mwei
gwenio na chaka chenie
koma selusi jimwe bandu
padunia.
16 Nganyoa matyala
agaombi falasi gakiba mil-
ioni mia mbili.
17 Mumaloto gango
ibonekana yene, falasi na
akaombe falasi. Bakwindan-
gita ngao ya choma muitibi
yabe ngele ni kibulugu nu
yanjano na baluti ejijaka.
Mitwe ja falasi yene ilan-
dana andi mitwe ja maimba
nu mung'omo yabe upita
mwoto na malyoi na baluti.
18 Selusi jimwe ja bandu
ngabakomigwa ni ioya itatu
yenje mwoto na malyoi na
baluti eipita mukano ya
falasi yenie,
19 makakala ga falasi yenie
gakiba mukano yabe na
mumikela jabe. Magambu
mikela jabe jibonekana andi
majoka na jikiba na mitwe,
itumia jenie kabengwa
bandu.
20 Bange bandu abaigile
banga komigwa ku ioya
itatu yenie, balapitije ubaja
na balekiteje kugongale
ilebe yabatendakea bene
akangweto kwa maboko
gabe. Wala bakotakingije
kugongale michepela na
inyago ya jaabu na ya feza
na ya liaba na ya mabwe
ni i mikongo na ilebe yenge
yangaoto kulola, andaje
kujoa andaje kujenda.
21 Uyo balapiteje ubaja nu
kuleka koma bandu andaje
uwabe andaje ngongola an-
daje bwii.

10

Mpakachi ju kumbengu ni kitabu kichokochoko

1 Kuboka penia, nganam-
mona jonge mpakachi juna
makakala akauluka kuboka
kumbengu. Jwenio akiba
linhwekali liunde na up-
ende gwa matanga panani
ja mutwe gwakwe. Kumio
jakwe kukiba andi lichoba
na makongono gakwe gak-
iba andi eke ya mwoto.
2 Mukuboko jakwe
akamwi kitabu kichoko-
choko chikiekuligwe.
Ngabeka lukongono lwakwe
lwa kalelo pabaali na lwa
kangeja pikilambo.
3 Ngakema kulilobe
likolongwa andi liimba
pilikoloma. Pakoloma,
ilindimo saba ngilindimila.
4 Ni ilindimo saba
pilindima, napala kuandika,
nambu nganyoa lilobe
kuboka kumbengu, ku-
lenga, “Malobe gi ilindimo
saba yenie ga chili maka-
gaandikaje!”
5 Penia mpakachi jwanam-
mona ajemite lukongono

lumwe ku baali longe
kukilambo ngatondabea
luboko lwakwe lwa kalelo
kumbengu,
6 ngalapila kwa lina
lya Nnoongo jwalama
pangapela na pangapela,
Nnoongo jwapangine
mbengu na yoa eibi mwenio,
jwapangine baali na yoa
eibi mwenio, dunia na yoa
eibi mwenio. Mpakachi
jwenio ngalenga, “Kubeje
kabe kulendela!
7 Nambu lichoba
mpakachi jwa saba pa-
pakujemba lipenga lyakwe,
Nnoongo malenganakia
minhalo jakwe ejikiite andi
pabatangachila akalondoli
ababi akapakachi bakwe.”
8 Penia lilobe lin-
ilijoa kuboka kum-
bengu ngilinenge kabe,
“Nnyende makakito kitabu
chikiekuligwe mukuboko
ja mpakachi ojwajemite
lukongono mubaali longe
pikilambo.”
9 Yene, nganyenda
kumpakachi, nukunnyopa
ambe kitabu kichokochoko
che. Jwenio nganengela,
“Mikitolage chenie, nnie,
mukano jinu kinoga andi
buuchi, nambu mulutumbo
lwinu kiba kibaba!”
10 Ngandola kitabu mu-
luboko lwa mpakachi
nginikilye. Chenie kikiba
kunoga andi buchi mukano
jango, nambu pinikimila
ngikibe kibaba mulutumbo
lwango.
11 Penia, nganenge,
“Mpaligwa kupia kabe ulon-
doi kunhwalo gwa bandu
ajingi, ilambo, bandu ba
makabila majingi ni ilongela
ni ingwana!”

11

Akachaili abele

1 Ngabambe nnai ogukiba
andi lutela lukupemela
nu kunenge, “Nnyende
makapeme nyumba ja
Nnoongo ni kitembe
na makabalange bandu
abagongalela mwenio.
2 Nambu makapemaje
lubanja olubi panja ja
nyumba ja Nnoongo, maga-
mbu lwenio lupangigwe kwa
bandu banga Akayahudi.
Benia bikikindanga kilambo
chachwapi myei alubaini na
mibena.
3 Nenga manatuma
akachaili bango abele ku-
pala bapie ulondoli kwa ma-
choba elufu jimwe mia ibele
na sitini, kiti bakwindangite
ngobo ya magunia.”
4 Akachaili abena benia
ngi mikongo mibele ji
mizeituni na muli ibele
eijema nnongi ja Angwana
ba padunia.
5 Anda mundu ajigite
katende mabaja, mwoto
kupita mukano jabe na
kakomanga akangondwa
babe, yene kila mundu
ojwapakapoteka aiwa kiwe
chenie.
6 Angweto bakweti kinala
chukaga mbengu ula jakako-
maje, kingobu chibatan-
gacha lilobe lya Nnoongo.
Kabe bakweti kinala chuku-
galambu mache kube myai

nu kubeka ioya padunia kila pabapala.

7 Pabajomola kuchalakicha lilobe lya Nnoongo, kinyama kikale chikiboka kulibomba lyangapela aijomana nabo, na chenie machaotola na kakomanga.

8 Mitui jabe jigonekigwa undela mukilambo kikolongwa kwenio Angwana babe ngababambigwa. Liina li kilandanikio li kilambo chenie nga Sodoma andaje Misili.

9 Bandu bilambo, makabila goa ni ilongela na kila lungolo bijilolakea mitui jenie ja akachaili abena kwa machoba matatu na nuchu angweto bichikaje.

10 Bandu abatamanga padunia bialala mwojo kuwe kwa bandu abena benia. Mabibeka mpapala nu kupagana hupo, magambu akalondoli abena benia bate kapoteka bandu abatama padunia pano.

11 Kuboka pa machoba matatu na nuchu kupeta uhuke jwa bwomi kuboka ku Nnoongo ngugwajingila, angweto ngabajemanga, boa ababweni ngabajogopa muno.

12 Kabe akalondoli abena benia ngibilijoa lilobe likolongwa kuboka kumbengu lyakalenga, “Nhwikange kunani kono!” Angweto ngabajabula kunani kumbengu kiti maunde gatindile, kongo akangondwa babe babi bakalolakeya.

13 Mangobu ugo, ngukupiti kulendeme kwa nnema, lipungu lya komi likilambo ngilibomoka. Bandu elufu saba ngabaweganga kuboke mukulendeme kwenio. Bandu abaigile ngabajogopa muno nu kumpe kibumo Nnoongo ju kumbengu.

14 Kioya cha pili kipetite, ngoche kiigi kioya chatatu.

Lipenga lya saba

15 Mpakachi jukumbengu jwa saba ngajemba lipenga lyakwe. Na lilobe likolongwa ngilijoanika kumbengu kulenga, “Ngoe kingwana cha dunia nga cha Angwana bito ana Nnoongo na Kilisto Nkomboi jwabampambwile. Jwombe matawala machoba goa pangapela!”

16 Akananhota ichilini na ncheche abatamite nnongi ja Nnoongo mu itebu yabe yutawala, ngabagwaganga manguku, ngabanng'ongale Nnoongo,

17 bakalenga,

“Tunnumba mwe Mangwana Ana Nnoongo
Mina Makakala,
mammile na mamakiba!
Magambu nnaite makakala
ginu makolongwa, nu
kutumbu kutawala!

18 Bandu bilambo yoa
ngababe nililaka,
gambu kingobu chi lilaka
linu kiike,
kingobu cha kahukumula
abawile kiike.
Kingobu cha kaupanga akapakachi binu akalondoli
na bandu ba Nnoongo, abiliagabala lina linu,

akinangota na akinanhota. Ngi kingobu cha kakomanga bandu abakomanga bandu ba dunia!”

19 Penia nyumba ja Nnoongo kumbengu ngijijogoligwa na lichanduku lya lilagano lyakwe ngilibonekana munyumba jakwe. Ngukupiti kumulakila nu kulindimila na njai na kulendemela kwa nnema na ula ngolongwa ja maganga.

12

Munkege ni lijoka likolongwa

1 Penia, kiingi chukuomongwa ngikibonekana kumbengu. Pakiba nu munkege jumwe ojubunkwindie lichoba na mwei pae ja makongono gakwe nu luchengo lwa ndondwa komi ni ibena umutwe jakwe!

2 Munkege jwenio akiba na ndumbo, jwombe akiba akaguta kanonoya kulipyanda gambu akabandakila kukikombo mwana.

3 Penia, kiingi chenge ngikipitila kumbengu, kukiba nilijoka likolongwa likele na lina mitwe saba na mbembe komi na kila mutwe ukiba na njengo saba.

4 Nkela gwakwe ukiba gwakanhuta selusi jimwe ja ndondwa yu kunani nu kileke padunia. Lijoka lyenie ngilijema nnongi ja munkege jwenio jwapa kikikombo mwana, kupala ammile mwana jwapakubelekwa.

5 Munkege jwenia ngakikombola mwana munalome jwombe matawala ilambo yoa kwa bokola ja chooma. Nambu mwana ngatoligwa ngapelekigwa ku Nnoongo nuku kitebu chakwe chukutawala.

6 Munkege jwenia ngatili kupongote Nnoongo ampanganikie paali kupala anng'oe machoba elufu jimwe mia ibena na sitini.

7 Jikiba ngondo kumbengu, Mikaeli na akapakachi akajakwe ngabaputana ni lijoka lyenie, lijoka lyenie na akapakachi bakwe, ngabaputana nabo.

8 Nambu lijokale na akapakachi bakwe ngabaputigwa na yene ngababengigwa kumbengu.

9 Lijoka likolongwa lyenie ngililekaligwa pae. Lijoka lyenie nga lyale lijoka lya kalakala likemigwa Lichetani andaje Mmaja jwenio nga ojwabakoloyanga bandu boa padunia. Ngililekaligwa kudunia na akapakachi bakwe.

10 Penia nganyoa lilobe likolongwa kuboka kumbengu lyakalenga, “Ngoe Nnoongo bakombwile bandu bakwe! Na Nnoongo nngwana jwito alaite makakala ni kingwana cha Kilisto Nkomboi jwampambwile alaya kinala chakwe. Magambu jwajo ojubatakiana akalongo bito nnongi ja Nnoongo kilo na mui, alekeligwe pae.

11 Akalongo bito bunhwotolinge kwa makakala ga myai ja Mwanalimbelele nu kulilobe lya Nnoongo libachalakicha, benia bupaije bwomi gwabe ngabajekete kuwe.

12 Kwa magambu genia, nhwalala mwojo kumbengu na mmoa mammi mwenio. Nambu, mpakulaga mantama padunia na mammi mubaali, magambu Mmaja anhwulakila pae! Jwenie abi ni lilaka muno, magambu amanyi machoba gakwe gabandaki kupeta.”

13 Lijoka apilimanya kutenda lilekaligwe padunia, ngilitumbu kunhwema munkege jwenio jwakiba akikombwi mwana munalome.

14 Munkege jwenio ngapata mapapanilo mabele gi litumbui likolongwa kupala agoloke kutaali kulitila lijoka lyenie, mpaka paali pabampanganikie okwo kupongote jwombe agoigwe kwa yaka itatu na nuchu.

15 Penia lijoka lyenie ngilitapika mache nduu andi lukemba, ngagankengama munkege jwenia unyumba kupala gannyole.

16 Nambu nnema ngugunnyangata munkege jwenio, ngugukiekula andi kano ngumila mache agapita mukano ji lijoka lyenie.

17 Lijoka lyenie ngilinchimwa munkege jwenio, penia, ngilijenda kujomana na ibelei yakwe ya munkege jwenia chikiigile, ngababa abaagabala amuli ja Nnoongo nu kuchalakicha kweli ejiekuligwe na Yesu.

18 Yene lijoka lyenie ngilijema umbwega muluboga lwa baali.

13

Inyama ibena ikale

1 Penia nginikibona kinyama chimwe kikale chakapita mubaali. Kikiba na mbembe komi na mitwe saba na panani ja mbembe yakwe akiba na njengo komi na panani ja mitwe jakwe pakiba na maina gu kuntukana Nnoongo.

2 Kinyama chenie chinikibona chalandine ni kiobe, makongono gakwe galandine na nkwanda na kano jakwe jilandine andi ja liimba. Lijoka likolongwa lela ngilimpe makakala gakwe kinyama kikale pamwe na kitebu chakwe chutawala nikinala kikolongwa.

3 Mutwe gumwe gu kinyama chenie uboneka andi likiba libanga elipala kunkoma, nambu libanga lyenie lilamite. Bandu boa badunia ngabaomongwa nukukikengama kinyama chenie.

4 Bandu boa ngibiligongale lijoka magambu lyakampe kinyama chenie kinala chakwe. Na angweto ngibikipangi lilumbo kinyama chenie, nu kukikonya, “Bene abalandine ni kinyama eche? Bene abaoto kuputana nacho?”

5 Penia kinyama chenie
ngikipata uwecho gu ku-
longe malobe gikikiluya
na malobe gukuntukana
Nnoongo, ngikipata kinala
chukamu maengo gakwe ku
kingobu cha myei alubaini
ni mibena.
6 Ngatumbu kuntukana
Nnoongo na lina lyakwe, ki-
tamo chabe na boa abatama
kumbengu.
7 Kinyama chenie
ngikipata makakala gu
kuputana na bandu ba
Nnoongo na kaotola.
Ngikipata kinala ku bandu
ba kila kilambo na kabila nu
lungolo ni kilongela.
8 Bandu boa abatama
padunia bapakunng'ongalela,
kila mundu jwangaandikigwa
mu kitabu cha bwomi cha
Mwanalimbelele ojwachin-
jigwe kuboka kalakala.
9 “Ojwabi na machikilo
gukujoa na ajoe!
10 Mundu jwapangigwe ku-
toligwa ubanda ma-
toligwa ubanda,
jukomigwa kupanga
makomigwa kupanga.
Yene, bandu ba Nnoongo ba-
paligwa kuimbalila na
imani.”
11 Penia, nginikibona
kinyama chenge chakaboka
munnema. Chakiba na
mbembe ibena andi ya
Mwanalimbelele nambu
alonge andi lijoka liko-
longwa.
12 Kinyama kikale chenie
chakiba ni kinala choa tela
ni kinyama chu kutumbula
ngikitumi kinala choa chi
kinyama chukutumbula.
Ngajitenda dunia na bandu
bakwe bikigongale kinyama
chenie chukutumbula,
ojwalamite libanga lyakwe
lya kiu.
13 Kinyama cha pili chenie
ngikitenda ikobo ikolo ikolo
nu gukuomongwa ata ngiki-
ijambukia mwoto kuboka
kumbengu uuluke padunia
nnongi ja bandu.
14 Ngabakoloya bandu boa
ba padunia kuikobo yakwe
yaitenda kwa magambu
ga kinyama chukutumbula.
Chenie ngichaamulicha
bandu ba padunia batendeke-
eye kinyago chikilandine ni
kinyama chikipotakigwe nu
upanga ni libanga lyakwe
lilamite.
15 Chenie ngikipata uwe-
cho gu kukipe bwomi
kinyago chi kinyama chuku-
tumbula, mpaka ngikioto
kulongela na kakoma bandu
boa abakana kukigongalela.
16 Ngabalachimicha boa,
akinangota na akina nhota,
bina kipato na akaocho, ak-
abanda na ababi agabwa
babekigwe iingi muluboko
lwabe lwa kalelo andaje pi-
bongi yabe.
17 Ngakana mundu akae-
meje andaje kuucha kilebe
mpaka abe ni kiingi che-
nie. Kiingi chenie nga lina li
kinyama chenie andaje ich-
abo ya lina lyakwe.
18 Penia ipaligwa malango
na juna malango amanya
kinyama chenie pik-
ibalanga! Gambu yenie ngi
ichabo ya mundu. Ichabo
yenie nga mia sita sitini na

sita.

14

Bandu ba dunia bakongoligwa andi mauno

1 Penia nganammona Mwanalimbelele ajemite panani pikitombi cha Sayuni, pamwe na bandu laki jimwe na elufu alobaini na ncheche abaandikigwe muibongi yabe liina lya Mwanalimbelele na liina lya Awamundu.
2 Penia nganyoa lilobe likolongwa kuboka kumbengu, elikiba andi mache majingi agapuma mulichela andi lilobe lya nnjai. Lilobe linilijoa andi bandu baona kilimba.
3 Bajembanga nhwambo nhyono nnongi ja kitebu chutawala na nnongi ja ipanganigwa inabwomi ncheche pamwe na akinanhota. Akibaje mundu jwakaotwa kukibola nhwambo gwenio nambu bandu laki jimwe na elufu alobaini na ncheche abakomboligwe padunia.
4 Bandu benia bateije ngu ngongola, bandu benia babi chwapi. Benia kunkengama Mwanalimbelele kwakwoa kwajenda. Bakomboligwe kuboka kati ja bange bandu, babe bukutumbula kupangigwa ku Nnoongo na kwa Mwanalimbelele.
5 Balongije ngu uwangi, babije nililemwa lyalyoa.

Akapakachi atatu bukumbengu

6 Penia, nganammona mpakachi jonge akagoloka kunyengalele abi nu Nhwalo Gwambone gwa machoba goa pangapela, gwakatangachi bandu ababi padunia na kwa ilambo yoa na makabi goa na bandu ba ilonge yoa na ngolo yoa.
7 Jwombe ngalonge ku lilobe likolongwa, “Mannyogope Nnoongo na kunkolea jwenio! Gambu saa jakwe jukuhukumula bandu jiike. Manng'ongalelange jwombe jwapangine dunia na mbengu, baali na chembwe ya mache.”

8 Mpakachi jwa pabele ngankengama jukutumbula ngalenga, “Kibomwike! Kibomwike mbyuu! Kilambo kikolongwa cha Babiloni! Jwaipi ilambo yoa divai jakwe, divai jukube na chuna muno cha ngongola jakwe!”

9 Na mpakachi jwa tatu ngabakengama akabele benia akalenga ku lilobe likolongwa, “Mundu jwajoa anda agongale kinyama kikale chenie andaje kinyago chakwe nu kubekigwa kiingi pikibongi chakwe andaje muluboko lwakwe,
10 jwenio uhyo ainywa divai jililaka lya Nnoongo elijeligwe mu kikombe chi lilaka lyakwe lyangaimula. Jwenio aipotekigwa kwa mwoto na mabwe ga baluti agajaka nnongi ja akapakachi ba chwapi

bukumbengu na nnongi ja
Mwanalimbelele.
11 Malyoi gu kupotekigwa
kwenio giuka kujenda
kunani pangapela na pan-
gapela. Bandu benia
abikigongali kinyama kikale
chenie na kinyago chakwe
pamwe na mundu jwajoa
jwabekigwe kiingi cha liina
lyakwe bipomoleje kilo na
mui.”
12 Kuyene bandu ba
Nnoongo bapaligwa kuim-
balila yani abijiagabala
amuli ja Nnoongo nu kujen-
deke kunhwamini Yesu.
13 Kuboka penia, nganyoa
lilobe kuboka kumbengu
lyakalenga, “Nhwandike
malobe ganga! Mbaya
abawi ngoe kiti baamini
Angwana.” Jwombe Uhuke
jwa Nnoongo alenga, Elo
kweli! “Angweto bipomolela
kuboke mumaengo gabe,
gambu itendwa yabe mayak-
engama.”

Mauno ga nnema

14 Penia nginilibona liunde
liuu. Piliunde lyenie akiba
atamite mundu jwalandine
na Mwana jwa Mundu. Ak-
iba akwindite luchengo lwa
jaabu umutwe jakwe, nu
mukuboko jakwe akamwi
mbopo jina kutema.
15 Penia mpakachi jonge
ju kumbengu kuboke kun-
yumba ja Nnoongo okwo
kumbengu ngannenge ku
lilobe likolongwa jwajo
jwabi miliunde, “Ntole
mbopo jinu makaune gambu
mauno gaike, gambu mauno
agabi padunia gakomile.”
16 Yene, jwatamite pil-
iunde ngauna na mbopo
jakwe na mauno ga dunia
ngagaunigwa.
17 Mpakachi ju kumbengu
jonge ngapita unyumba
ja Nnoongo kumbengu
jwombe uyo akamwi mbopo
jina katema.
18 Penia mpakachi jonge
kumbengu kilongoi jwa
mwoto, ngapita kuboka
pikitembe, ngannenge ku
lilobe likolongwa jwajo juna
mbopo jina katema, kulenga,
“Ntole mbopo jinu jina
katema, nteme mikungu ja
zabibu ejibi padunia, gambu
ijelite!”
19 Mpakachi ju kumbengu
jwenio ngatumi mbopo
jakwe kueketa mikungu ja
zabibu ja padunia, ngaleke
milibomba li ukamangi
zabibu, paali pililaka liko-
longwa lya Nnoongo.
20 Zabibu ngikandigwa
nkati ji libomba lyene
elikiba panja ji kilambo
na myai ngijibutuka andi
lukemba meta ibena kujingi
pae nu kwela kilomita mya
tatu.

15

Akapakachi saba ni ioya saba

1 Kuboka pagenia ngini-
bona iingi yenge ikolongwa
yukuomongwa okwo kum-
bengu. Pakiba na aka-
pakachi saba bukumbengu
bina ioya saba yukujo-
molela. Gambu gu ioya saba
yenie, lilaka lya Nnoongo
lilenganile.

2 Penia nginikibona kilebe
andi baali ja lindala, ki-
wanga na mwoto. Ngan-
abona ababikiotwi kinyama
kikaleche nikinyago chakwe
ni ichabo ya lina lyakwe.
Bandu benia bajema umb-
wega ja baali ji lindala.
Bakamwi inanda ibapa
Nnoongo.
3 Bajembanga nhwambo
gwa Musa, mpakachi jwa
Nnoongo na gwa Mwanalim-
belele, bakalenga,
"Mwe Mangwana Mana
Nnoongo Mina
Makakala,
itendwa inu nga ikolongwa
na ya kuomongwa
muno!
Mwe Mangwana ba ilambo
yoa,
ndela inu ibi andi pipaligwa
na ya kweli!
4 Mwe Mangwana, mene
jwanga nnyogopa
mwe?
Mene jwanga likoleya lina
linu?
Mwenga jika jinu nga Mach-
wapi.
Bandu bi ilambo yoa
mabunhwikalila nu
kunng'ongalela,
gambu itendwa inu ya kweli
ibonakine."
5 Kuboka pa genia nginiji-
bona nyumba ja Nnoongo
jijogaligwe kumbengu,
nkati jakwe mukiba liteba
elichalakicha kutenda abi
Nnoongo.
6 Penia ngabapitanga aka-
pakachi saba unyumba jenie
bina ioya saba. Bakwin-
dangite ngobo nhuu chwapi
ina kang'ala nu luunga lwa
jaabu mbengamabele.
7 Penie jumwe kati ja
ipanganigwa ina bwomi
ncheche yela ngabape-
ganga akapakachi saba
bukumbengu bala mikungu
ejitweli lilaka lya Nnoongo,
ojwalama machoba goa
pangapela.
8 Nyumba ja Nnoongo
ngijitwele malyoi agaboka
mukibumo cha Nnoongo na
makakala gakwe, na akibaje
mundu jwaotwile kujingi
munyumba ja Nnoongo
mpaka pipela ioya saba
eiletigwe na akapakachi
saba.

16

Mikungu saba ji lilaka lya Nnoongo

1 Penia, nganyoa lilobe
likolongwa kuboka mun-
yumba ja Nnoongo kum-
bengu jakalengela aka-
pakachi saba bala, "Nnyen-
dange makajite mikungu
saba jenia ji lilaka lya
Nnoongo kudunia."
2 Mpakachi ju kutumbula
ngajenda kujita nkungu
gwakwe padunia. Kingob-
utu mapute mabaja guku-
binia ngabagapata boa abak-
iba na kiingi chikinyama
kikale na abagongalila
kinyago chakwe.
3 Mpakachi jwa pabena
ngajita nkungu gwakwe
mubaali. Nabaali ngijibe
myai jika andi myai ja
mundu jwawile na inab-
womi yoa mubaali ngiwe.

4 Mpakachi jwa tatu
ngajita nkungu gwakwe
mu ngemba na yembwe ya
mache, yenie ngigalambuka
kube myai.
5 Nganannyoa mpakachi
kilongoi jwa mache
akalenga,
“Mwe machwapi, mammile
na mamakiba!
Mwe ntei andi pipaligwa
kuhukumula nyene.
6 Magambu bakajitanga
myai ja bandu ba
Nnoongo na akalon-
doli binu,
namwe mapi myai banywe,
bapaligwa kutendigwa ge-
nie!”
7 Penia, nganyoa lilobe
pikitembe lyakalenga, “Elo,
Mwe Mangwana Mana
Nnoongo Bina Makakala!
Hukumu inu nga eipaligwa
na ya kweli!”
8 Mpakachi jwa ncheche
ngajita nkungu gwakwe pili-
choba. Lyenie ngilipata
makakala gakatinia bandu
kwa lumu lwakwe.
9 Yene bandu ngaba-
tinika muno, ngabantukana
Nnoongo ojwabi nuwecho
ku ioya yenia. Nambu
balapangitije kumpe kibumo
Nnoongo.
10 Penia, mpakachi ju
nhwano ngajita nkungu
gwakwe panani pi kitebu
chutawala gu kinyama
kikale chenie. Lubendu
nguluwekele kingwana
chikinyama chenie na
bandu ngibikilumanga nimi
yabe magambu gu kubinia,
11 na ngabantukana
Nnoongo ju kumbengu
kwa magambu ga kubinia
kwabapata na mapute
gala. Nambu balapangitije
itendwa yabe ibaja.
12 Penia, mpakachi jwa
sita ngajita nkungu gwakwe
mu lukemba lukolongwa
lwa Fulata. Mache gakwe
ngagajoma kupala jibe
ndela ja akangwana kuboka
kumbwani.
13 Penia, nginijibona
ihuke ichapu itatu ikiba
andi maula, chimwe kipita
mukano ji lijoka likolongwa
na chimwe kipita mukano ji
kinyama kikale na chimwe
kipita mukano ja nnondoli
ju uwangijo.
14 Yenje ngi ihuke itatu
imichepela eitenda ikobo,
ngiijenda kakangwana
ba dunia joa na kakon-
gani pamwe kwangondo
kulichoba likolongwa lya
Nnoongo Juna Makakala.
15 Angwana balenga,
“Mpenekia! Nenga nhika
anda nnyibi! Mbaya mundu
jwakelukia nu kwinda
ngobo yakwe kupala aka-
jenda makengelije nu kola
oni.”
16 Ihuke yenie ngayakon-
gania akangwana benia
paali apakemigwa Kiebula-
nia, Halimagadoni.
17 Penia, mpakachi
jwa saba ju kumbengu
ngajita nkungu gwakwe
panyengelejagi. Lilobe
likolongwa ngilijoanika
kuboka pa kitebu chutawala,

munyumba ja Nnoongo,
lyakalenga, “Galenganile!”
18 Ngukupiti kumulakila
na manjega nu kulindimila
kwa njai nu kulendeme
kukolongwa kwa nnema
na kwanapitije kulendeme
kwa nnema andi kwenio
kutumbu Nnoongo pampan-
gana mundu.
19 Kilambo kikolongwa
chenie ngikibaganika ipande
itatu ni ilambo ya bandu
boa ngibomonika. Penia
Nnoongo ngakikombokela
kilambo kikolongwa chuku
Babiloni. Ngakikenga
kikombe cha divai ji lilaka
lyakwe likolongwa.
20 Ichilu yoa ngiboigwa, na
itombi yoa ibonakineje ka-
bele.
21 Penia kumbengu ngi-
jikoma ula ngolongwa ja
maganga gina kutopa limwe
kilo amsini ngagagwele
bandu. Angweto ngaban-
tukana Nnoongo magambu
ga ioya yenie ya ula ngo-
longwa jimaganga, gambu
jikiba ula ngolongwa muno.

17

Munkege juna ngongola ni kinyama kikale

1 Jumwe kati ja aka-
pakachi saba bukum-
bengu abakiba nimikungu
saba ngaika, nganengela,
“Nhwike, nane nannaye
hukumu ja munkege jwajo
nngongola nkolongwa,
jwatama umbwega ja mache
majingi.
2 Akangwana ba padunia
bateilinge ngongola najwe-
nio, na bandu abatama
padunia ngabalobe ugembe
gwa ngongola yakwe.”
3 Kiti tango nakalon-
geleigwa nu Uhuke jwa
Nnoongo nginikibona naka-
toligwa na mpakachi ju
kumbengu mpaka kupon-
gote. Kwenio nganam-
mona munkege atamite
panani ja kinyama kikale
kikele. Kinyama chenie
kikiba kiandikigwe kila
paali maina gukuntukana
Nnoongo, kikiba na mitwe
saba na mbembe komi.
4 Munkege jwenio akiba
akwindite ngobo ya langi ja
zambalau na ngele, akiba
akilembalakie kwa jaabu,
mabwe ga bei ngolongwa
na lulu. Mukuboko jakwe
akamwile kikombe cha
jaabu chombe chakiba
kitweli mabaja nu uchapu
gwa ngongola yakwe.
5 Pikibongi chakwe
paandikigwe liina lya
mana ga chili, “Babiloni
Nkolongwa, amama ba
akangongola na ba akabaja
ba dunia.”
6 Nganammona munkege
jwenio alobile myai ja bandu
ba Nnoongo, na myai ja
akachaili ba Yesu. Panam-
mona ngaomongwa muno.
7 Penia mpakachi jukum-
bengu jwenio ngangonya,
“Kwa nike nhwomongwa?
Nenga maninnengela mana
gachili ga munkege ojo
na kinyama kikale chenje
chikimpotwile china mitwe

saba na mbembe komi.
8 Kinyama kikale chela chimikibona kikiba kimmomi nambu ngoe kiwile, nambu ngoe kibandaki kuika kuboka kulibomba lyanga pela, chenie makialabigwa. Bandu abatama padunia, banga andikigwa maina gabe mukitabu cha bwomi kutumbu pipanganigwa dunia bapakuomongwa pabapakukibona kinyama kikale chenie magambu kalakala ngikibe kimmomi na ngoe kiwile nambu makiika kabena!
9 "Pamba ipaligwa malango na gwambone! Mitwe saba jenie ngi itombi saba yatama munkege jwenio. Uyo mitwe saba jenie nga akangwana saba.
10 Akangwana nhwano bakomigwe, jumwe tango akatawala na jonge tango anaikaje, nambu papakuika apaligwa kutawala kukingobu tu.
11 Kinyama kikale chikikiba kalakala ngoche kibije, jwenio ngungwana jwa nane. Jwenio nga kati ji inyama sabaye, chenie makijomokage.
12 "Mbembe komi imibona yela nga akangwana komi bangatumbu kutawala, nambu bipata kinala chukutawala kwa saa jimwe ni kinyama kikaleche.
13 Boa biba lyabe limwe na angweto bikipa kinyama kikale chenie makakala gabe goa ni kinala.
14 Bapakuputana ngondo na Mwanalimbelele, nambu Mwanalembelele pamwe na ababakemite na kapambula bina kuaminika, apakaotola gambu jwenio nga Ungwana jwa akangwana na Nkolongwa jwa akakolongwa."
15 Kuboka penia mpakachi jukumbengu nganengela, "Mache gamagabona patamite nngongola jola, nga ngongano yi ilambo yoa na ngolo yoa ni ilonge yoa.
16 Kinyama kikaleche na mbembe komi imibona mainchimwa nngongola jwenio. Maimpoka ilebe yakwe yoa yakweti nu kunneka makengele na mabilya nyama ja mmele gwakwe nu kuntinia mwoto.
17 Gambu Nnoongo abekite mumyojo jabe kutenda gapala jwombe, nu kuchikachana angweto kwa angweto kukipe kinyama kikale chenie uwecho gwabe gukingwana mpaka palenga Nnoongo galenganile.
18 "Munkege jumummona jola ngi kilambo kikolongwa chibatawala akangwana boa padunia."

18

Kugwe kwa kilambo cha Babiloni

1 Kuboka pa genia nganammona mpakachi jonge akauluka kuboka kumbengu. Akiba ni kinala kikolongwa, na dunia ngijimulikigwa na kung'ala kwakwe.
2 Jwenio ngatondobea lilobe kanonoya akalenga,

"Mmomwike kilambo kikolongwa chuku Babiloni
mmomwike mbyuu! Ngoe
mmi kitamo chi ibwebwe ni
michepela, mwe ngoe ngi
kitamo chi ijuni ichapu ni
inyama ichapu yukuakala
muno.
3 Magambu bandu ba ka-
bila yoa ngabalobe divai
jinu babe na chuna muno
chukutenda ngongola yakwe
na akangwana ba padunia
na bandu bikilambo chenie
batei nakwe ngongola. Na
akaucha ilebe ba padunia
bapatite kipato kikolongwa
kwa makakala ga kauchi
mukilambo chenie ile yu
konji."
4 Kuboka penia nganyoa
lilobe lenge kuboka kum-
bengu kulenga,
"Mangweto mabandu
bango, mmokange
mukilambo chuku
Babiloni,
kupala akannyambukije
mabaja gakwe,
kupala makapatangaje ioya
yakwe.
5 Kwa magambu mabaja
gakwe,
galombakine mpaka kum-
bengu,
na Nnoongo akombakile
mabaja gakwe.
6 Matenda andi apanten-
delinge mangweto,
mannepange pabena kwa
agantendalinge.
Mukikombe chatindagine
divai jakwe, mantin-
danikia divai mbaba
mala pabena kupeta
jampilangita mang-
weto.
7 Mampegange kupotekigwa
nu kukubinia tela na
pakikoya nu kutama
kukukikonja,
gambu umwojo akilenga,
'Ndama pamba andi
linyongolo nane
nanahweleje,
nagaje!'
8 Kwa magambu genia kuli-
choba limwe ioya yakwe yoa
ipakumpata,
kiu na kokaleka na njala,
apakujochigwa mwoto,
gambu Angwana ana
Nnoongo abahukumu
bakweti makakala."
9 Akangwana ba padunia
abatei nakwe ngongola nu
kutama kukikikonja pamwe
na mwenga, bapakuguta nu
kokaleka, pabapakagabona
malyoi gukutinika kwinu.
10 Bajemanga kutaali
kwa mbwele gambu
gukupotekigwa kwinu,
bakalenga, "Kulaga, kulaga,
mwe Babiloni kilambo
kikolongwa ni kilambo
china makakala. Gambu saa
jimwe tu hukumu jinu jiike!"
11 Uyo akaucha ilebe
ba padunia angweto
mabaguta nu kubeka malelo
kilambo chenie, maga-
mbu abonekanaje mundu
jukueme ilebe yabe kabele,
12 abeje kabele mundu
jukueme jaabu yabe, na
feza yabe na mabwe ga
bei na lulu na ikwindo
yukualala na ngobo ya
zambalau na ngobo ngele
na ngobo nyebajau, na kila
kilebe chukunungila chi
mikongo na yambo ya mino

ga ndembo na yombo i
mikongo itendakiigwe kwa
bei ngolongwa na yombo
iliaba na yombo ya yoma na
yombo ya malumalu,
13 mdalasini na itimbilo
nu ubani na udi na divai
na mauta na unga gwa
ngano na ngano na ng'ombe
na mambelele na falasi na
mikokoteni na akabanda
babe na ati bwomi gwa
bandu.
14 Na akaucha ilebe
bikilengela kilambo chenie,
“Ilebe yambone yoa imapala
ibe inu ngoe ejebalie, kipato
chinu choa chukulokeloke
ni ilebe eimpa kukikonja
mibona kabeje ngu!”
15 Akaucha ilebe abak-
iba bina ipato kuboke
mukuucha ilebe mukilambo
chenie, majemanga kutaali
ku kujogopa kupotekigwa
kwakwe. Bapakuguta nu
kube na malelo,
16 bilenga, “Kulaga! Ku-
laga mwe makilambo kiko-
longwa, mayobali kwinda
ngobo ja kitani na ngobo
ya langi ja zambalau ngobo
ngele nu kukilembaleke kwa
jaabu na mabwe ga bei ngo-
longwa na lulu!
17 Ku saa jimwe tu kipato
chinu kibokite!”

Kabe akaendecha meli
binu na boa abatyanga nabo
na akaucha ilebe kundela
ja baali na bandu boa
abakamu maengo mubaali
ngabajema kutaali,
18 na pabagabona malyoi
ga mwoto ogukiba gukan-
tinia jwenio, ngabaguta
kunonoya, kulenga, “Bo,
kibile kilambo kikolongwa
andi chenjeno!”
19 Ngabaguta nu kubeka
kiale umutwe nu kokaleka,
kulenga, “Kulaga! Kulaga,
kilambo kikolongwa! Maga-
mbu bandu boa bina meli
ngabapata ipato kupete
mwe, ku saa jimwe tu
nhwoite ilebe inu yoa!”
20 Nhwala mwojo mbengu,
nhwala mwojo mammi
chwapi na machandundame
na makalondololi magambu
Nnoongo anhwukumwi
andi jwombe pantendalinga
mangweto.
21 Kuboka penia mpakachi
jumwe juna makakala
ngajinu libwe likolongwa
andi lwala nu kulileke
mubaali, ngalenga, “Yene
nga pikipakulekaligwa ka-
makakala kilambo cha Ba-
biloni, kibonekana kabeje.
22 Mijijoa kabeje miambo
ja bandu, wala malobe ga
akaona inubi wala malobe
ga akajembi wala akajemba
pilimbi wala akajemba
mapenga. Wala pundi
jwajoa jwapakubonekana
kwinu, wala lilobe li kuyaga
lijoanikaje kwinu.
23 Kung'ala kwa muli
kubonekanaje kabe kwinu,
na malobe ga ajumbo na
andaje ga angwanamundu
gijoanikaje kwinu, maga-
mbu akaucha ilebe binu
bakiba nuwecho nkolongwa
padunia nu kuwabe gwinu
ngamakoloyanga bandu boa
ababi padunia!”
24 Kilambo chuku Babu-
loni kihukumuligwa maga-
mbu nkati jakwe mukiba na

myai ja akalondoli na bandu
ba Nnoongo na bandu boa
abachinjigwe padunia joa.

19

Minhambo ju kunnumba Nnoongo

1 Kiboka cha genia
nganyoa lilobe likolongwa
kuboka kumbengu andi
lya bandu ajingi kulenga,
“Alumbigwe Nnoongo!
Ukomboi ni kibumo na
makakala yoa nga yakwe
Nnoongo jwito!
2 Hukumu jakwe nga
ja kweli nga ejipaligwa.
Anhwukumwile nngongola
nkolongwa ojwajialabia
dunia joa kwa ngongola
yakwe. Nnoongo an-
hwukumwile magambu
ga kakoma akapakachi
bakwe!”
3 Ngabakemeke kabena,
“Alumbigwe Nnoongo! Ma-
lyoi ga mwoto agatinie kil-
ambo chenie gajende kunani
machoba goa pangapela!”
4 Akananhota ichilini
na ncheche na inabwomi
ncheche, ngabagwe man-
guku nu kunng'ongale
Nnoongo jwatamite pikitebu
chakwe chutawala ngalenga,
“Unhyo! Alumbigwe
Nnoongo!”

Mpapala gwa kutola akege gwa Mwanalimbelele

5 Kuboka penia, ngapapiti
lilobe pi kitebu chutawala
kulenga, “Munnumbange
Nnoongo jwito, mangweto
makapakachi bakwe mmoa,
mmoa mamung'ongalela,
makanangota na makanan-
hota.”
6 Penia nganyoa kilebe
andi lilobe andi lya bandu
ndu na andi kupuma kwa
mache na andi kulindimi
kwa njai, lyakalenga, “Man-
numbange Nnoongo! Kwa
magambu Angwana bito
ana Nnoongo Bina Makakala
abatawala.
7 Tuala mwojo nu kulu-
luta, tulumbe ukolongwa
gwakwe! Magambu mpa-
pala gu kutola akege gwa
Mwanalimbelele uike na
ajumbo babe babi tayali.
8 Munkege jwenio bampi
uwecho gu kwinda ngobo
chwapi nhuu inakung'ala.”

Kikwindo chenie kilaya
itendwa yambone ibatenda
bandu ba Nnoongo.
9 Penia mpakachi ju
kumbengu jo nganengela,
“Nhwandika ganga, mbaya
baba abakokigwe ku mpa-
pala gwa Mwanalimbelele.”
Kabe nganengela, “Genia
nga malobe ga kweli ga
Nnoongo.”
10 Penia ngang'we man-
guku nnongi ja makon-
gono gakwe, ngambala
kunng'ongalela. Nambu jwe-
nio nganengela, “Nkotoke!
Ne nga napakachi najinu
andi mwenga na akanuna
binu, twe tuboa tunchala-
kicha Yesu. Manng'ongale
Nnoongo!”

“Gambu kweli ejiekuligwe
na Yesu nga ejebaotoya
bandu kulenga nhwalo
kuboka ku Nnoongo.”

Jwanhwombila Falasi nhuu

11 Penia, nganola mbengu jiekuligwe, na nganammona falasi nhuu, na jwanhwombile akemigwa, “Jukuaminika,” na “Kweli.” Pabahukumula bandu nu kuputana ngondo atenda yene andipipaligwa.

12 Mio gakwe gakiba andi nimi ya mwoto na akiba akwindite njengo ndu umutwe. Jwombe akweti liina lyene abije jwalimanyi nambu mwene tu.

13 Akiba akwindite ngobo jibachwikite mu myai. Liina lyakwe akemigwa, “Lilobe lya Nnoongo.”

14 Matyala gu kumbengu ngagankengama kongo gaombi falasi nhuu mbuu na gakwindite ngobo ina chwapi nhuu ina kualala.

15 Upanga gunakatema ngupita mukana jakwe, na kupanga gwenio mabaotola bandu bilambo yao. Jwenio nga ojwapakutawala kwa bokola ja choma nukanda divai muchombo chu ukamangi zabibu ya lilaka likolongwa lya Nnoongo juna Makakala.

16 Mungobo jakwe nu mulibondo lyakwe, paandikigwe liina, “Nngwana jwa akangwana na Ntawala jwa akatawala.”

17 Penia, nganammona mpakachi jukumbengu jonge ajemite pilichoba. Ngatondobea lilobe na kikema ijuni yoa eigoloka kunani, “Nhwikange! Nkonganange pamwe ku mpapala nkolongwa gwa Nnoongo.

18 Nhwikange nniagange mibele ja akangwana, mibele ja akakolongwa ba matyala, mibele ja bandu bina makakala, mibele ja falasi na mibele ja akaombe falasi boa, nhwikange nniagange mibele ja bandu boa, ababi agabwa na akabanda, akanangota na akananhota.”

19 Penia, nginikibona kinyama kikale na akangwana ba padunia pamwe na matyala gabe bakongine pamwe kupala kumputa ngondo jwajo ojwaombi falasi nhuu na matyala gabe.

20 Nambu kinyama kikale chenie ngikipukaligwa mateka pamwe na nnondoli ju uwangi jwakiba akalaya ikobo kupete kinyama chenie. Ku ikobo yenie, ngabakoloya abakiba babekigwe kiingi chi kinyama chenie, na angweto abagongalela kinyago chakwe. Kinyama kikale chenie pamwe na nnondoli ju wangi jwenio ngabalekeligwa boa abena, babi akammomi, nkati ja lilaba elijaka mwoto gwa mabwe ga baluti.

21 Matyala gabe ngagakomigwa ku upanga ogupita nkano ja jwajo jwaombe falasi nhwuu. Ijuni yoa ngijukuta ku nyama ya mibele yabe.

20

Yaka elufu jimwe

1 Penia, nganammona mpakachi jumwe akauluka kuboka kumbengu abi na lupungulo lu kulibomba lyangapela na ntondolo nkolongwa mukuboko jakwe.
2 Ngalikamula lijoka lela lijoka lya kalakala, yani Mmaja andaje Lichetani ngalitaba ntondolo kukingobu cha yaka elufu jimwe.
3 Mpakachi jwenio ngalilekela kulibomba lyangapela, ngalijigilila kwenio nukubeka minepo panniango kupala akaoyangaje bandu kabele mpaka yaka elufu jimwe pipakulenganila. Nambu kuboke mu yaka yenie nga mpaka likuluguligwe kabele, nambu kukingobu tu.
4 Penie nginibona itebu yu utawala na batamite bandu abakamuigwe kinala chukuhukumula. Kabe nginibona ihuke ya bandu abachinjigwe kwa magambu gukunhwamini Yesu nu kutangacha lilobe lya Nnoongo. Benia bagongalije kinyama kikale chenie ni kinyago chakwe, na babekigwije kiingi chakwe muibongi yabe, andaje mumaboko gabe. Ngabayokanga nukutawala na Kilisto kwa yaka elufu jimwe.
5 Bange bandu abajomwike bala bapatangitije bwomi mpaka pilenganila yaka elufu jimwe. Kwenio nga kuhyoka ku kutumbula kwa abawile.
6 Mbaya nu upeele, kwa bandu ba Nnoongo abapakube mukutumbu kuyoka. Kiu cha pabele kibeje na makakala kwabe, biba akakung'i ba Nnoongo na ba Kilisto bitawala pamwe kwa yaka elufu jimwe.

Kupela ku Lichetani

7 Kingobu cha yaka elufu jimwe kulengania, Lichetani malijogoligwa kuboke mukipungo chakwe.
8 Lyene malipita panja, litumbula kaoyanga bandu abapwilikine kila paali padunia, yani ilambo eikemigwa Gogu na Magogu. Lichetani lyakongala pamwe kukuputana ngondo, benia biba ndu andi nhwangi gu kumbwani.
9 Ngabapetanga mu kilambo choa, bikikitindila kigono cha bandu ba Nnoongo ni kilambo chakipala Nnoongo. Nambu mwoto nguuluka kuboka kumbengu, ngugwatinia mbyu.
10 Mmaja ojubaoyanga, ngalekaligwa nkati ja lilaba elijaka mwoto gwa mabwe ga baluti, mukibi kinyama kikale chela na nnondoli juwangi. Angweto bipotekigwa mwenio kilo na mui pangapela na pangapela.

Hukumu ja bandu boa

11 Penia, nginikibona kitebu chutawala kikolongwa kihuu na jwatamile chenie. Dunia na mbengu

ngiboka nnongi ja mio gakwe, na jibonekana kabeje.

12 Nganabonanga bandu abawile akinanhota na akinangota, bajemangite nnongi ja kitebu chutawala ni itabu ngiekuligwa. Kitabu chenge ngikiekuligwa, chenie ngi kitabu cha bwomi. Abawile ngabahukumigwa kuboke muitendwa yabe, andi piandikigwe muitabu yenie.

13 Baali ngabapianga abawile abakiba mwenio, kiu nu kumambi ngabapianga abawile abakiba mwenio. Na kila mundu ahukumigwa kuboke muitendwa yakwe.

14 Kuboka penia kiu nu kumambi ngukulekaligwa mulilaba lya mwoto. Lilaba lya mwoto nga kiu cha pabena.

15 Mundu jwajoa jwanga andikigwa liina lyakwe mu kitabu cha bwomi, ngalekaligwa mulilaba lya mwoto.

21

Mbengu nhyono na Dunia nhyono

1 Kuboka penia, nginijibona mbengu nhyono na dunia nhyono. Gambu mbengu ja kalakala na dunia ja kalakala ikiba iboigwe na baali uhyo jikibaje.

2 Nginikibona kilambo cha chwapi, Yelusalemu nhyono, chakauluka kuboka ku Nnoongo kumbengu. Kikiba kibekigwe chwapi andi ajumbo abalembalekigwe chwapi kukutoligwa na analome.

3 Penia nginilijoa lilobe likolongwa kuboka pikitebu chutawala kulenga, “Nno! Kitamo cha Nnoongo kiyono kibi pamwe na bandu. Jwombe atama pamwe nabo. Angweto biba bandu bakwe, Nnoongo mwene aitama nabo, jwombe aiba Nnoongo jwabe.

4 Jwenio magaungula manjochi gabe goa. Gambu kiu kibeje kabena, andaje kokaleka, andaje nguto, andaje kubinia. Gambu ilebe yakalakala ipetite.”

5 Penia jwatamite pikitebu chutawala ngalenga, “Nno, nitenda yoa kube ihyono.” Kabe nganengela, “Nhwandike malobe ganga, gambu malobe ganga gu kuaminika na ga kweli.”

6 Penia nganengela, “Galenganile! Nenga nakutumbula nu kujomolela, kindumbutumbu chi ilebe yoa nu kupela kuilebe yoa. Mundu jwajoa jwabi na nyota manimpa mache agaboke mu chembwe cha bwomi anywe pangalepa.

7 Jwapakuotola mapata genia, nane maniba Nnoongo jwakwe na jwenio aiba manango.

8 Nambu bandu abajogopa na bangaamini na akabaja na akakomi na akangongola na akaabe na abagongale inyago na akawangi boa, benia paali pabe piba mulilaba elijaka mwoto gwa mabwe

ga baluti, chenie nga kiu cha pabena.”

Yelusalemu nhyono

9 Penia jumwe kati ja akapakachi saba kuboka kumbengu abakiba na mitungati sabaje ejikiba jitweli ioya saba jukujomolela, ngaika nu kunengela, “Nhwike! Nane manunnaya ajumbo, nhwana gwa Mwanalimbelele”
10 Penia kiti mbi nu Uhuke jwa Nnoongo, mpakachi ngandola ngambeleka mpaka pikitombi kikolongwa kitandamau. Nganaya kilambo cha Chwapi, Yelusalemu, chakauluka kuboka ku Nnoongo kumbengu.
11 Chakang'ala ku kibumo cha Nnoongo, kung'ala kwakwe kukiba andi kwa libwe lya bei ngolongwa andi libwe lya yaspi, ling'ala andi lindala.
12 Kilambo chenie kikiba ni lipamanda litindile kilambo choa lina milyango komi ni mibele pamwe na akapakachi komi na abele ngabajema pimilyango jenie. Panani ja kila nniango paandikigwe maina ga makabi komi na mabele guku Isilaeli.
13 Kikiba na milyango mitatu kundonde, milyango mitatu kuchanya, milyango mitatu kubanda, milyango mitatu kumbwani.
14 Mulipamanda li kilambo chenie likiba lichengigwe kijemo cha maganga komi na mabena, na kila panani ja liganga pakiba paandikigwe liina limwe lya achandundame komi na abena ba Mwanalimbelele.

15 Mpakachi ojwalongila nane akiba nu lutela lwa jaabu lukupemela kilambo, nu kupeme milyango jakwe na mapamanda gakwe.

16 Kilambo chenie kikiba ni ingonu ncheche mapana na matandamau gakwe telatela. Mpakachi ngakipema kilambo chenie kulutela lwakwe, kikiba na kilomita elufu ibena na mya ncheche, na kilomita yenie mapana nu kutandamala kujenda pae.

17 Penia mpakachi ju kumbengu ngapema lipamanda lyenie mapana gakwe gakiba mita sitini na sita ku kipemo cha bandu, mpakachi atumia chenie.

18 Lipamanda lyenie lyakiba lichengigwe kwa mabwe ga bei ngolongwa agakemigwa yaspi ni kilambo chenie kikiba kichengigwe kwa jaabu chwapi, andi lindala linakung'ala.

19 Ijemo ya lipamanda lya kilambo yakiba ilembelekigwe ku kila liganga ga bei ngolongwa. Liganga likutumbula li kijemo likiba yaspi, lya pabena safaya na lya tatu kalikedoni na lya ncheche zumalidi,

20 li nhwano salidoniki, lya sita akiki, lya saba kilisolito, lya nane bebulo, lya tisa topazi, lya komi kilisopaso, lya komi na moja

yasintho na lya komi ni
ibena ametisto.
21 Milyango komi na
mibena jela jakiba lulu
komi ni ibena, kila nniango
gwakatengenechigwa kwa
lulu jimwe. Ndela ngo-
longwa ja kilambo jakiba
jichengigwe kwa jaabu
chwapi, jina kung'ala andi
lindala.
22 Nijibwenije nyumba
ja Nnoongo mu kilambo
chenie, gambu Angwana
ana Nnoongo Bina Makakala
na Mwanalimbelele nga
nyumba jabe.
23 Kilambo chenie kipalig-
wije kumuliki lichoba an-
daje mwei, gambu kibumo
cha Nnoongo kikipe ndaa
nu lumuli lu kilambo chenie
nga Mwanalimbelele.
24 Bandu ba padunia
batyanga mundaa jakwe
na akangwana ba padunia
baleta kipato chabe mwenio.
25 Milyango ji kilambo che-
nie jijigaligwaje machoba
goa, gambu kubeje kilo
mwenio.
26 Kibumo ni ipato ya
bandu boa badunia iletigwa
mwenio.
27 Nambu kibije ngu
chachoa chikibi kichapu
chikipakujingila mukilambo
chenie, andaje mundu
jwajoa jwakamu ilebe yaoni
andaje uwangi aijingije
mwenio. Nambu baba tu
abaandikigwe maina gabe
mukitabu cha bwomi cha
Mwanalimbelele.

22

Mache agapanga bwomi

1 Penia mpakachi jukum-
bengu nganaya lukemba
lwa mache ga bwomi
lunakung'ala andi lindala,
gaboka pikitebu chutawala
cha Nnoongo na Mwanalim-
belele,
2 panakati nakati ja
ndela ngolongwa jikilambo.
Kila kingonu chi lukemba
ubi nkongo gwa bwomi
gupambika ngoko aina komi
na ibena kwa mwei. Na
maamba ga nkongo gwenio
nga ntela gu kulamia bandu
banga Akayahudi.
3 Kubeje kilebe nhwilo
gwagwoa mu kilambo che-
nie.
Gambu kitebu chutawala
cha Nnoongo na cha
Mwanalimbelele kiba mwe-
nio, na akapakachi bakwe
bammegelela jwombe.
4 Mabukubona kumio
jakwe, na liina lyakwe liba
liandikigwe muibongi yabe.
5 Kubeje kilo kabele ni bi-
palaje lumuli kabele andaje
lichoba, gambu Angwana
ana Nnoongo bamulakila,
nangweto bitawala ma-
choba goa pangapela.

Kuika kabele kwa Yesu

6 Penia mpakachi jukum-
bengu nganengela, “Malobe
ganga nga ga kweli na
gukuaminika. Angwana
ana Nnoongo abalongalea
akalondoli kulenga nhwalo
gwabe kupete Uhuke jwabe,
bankingite mpakachi jwabe
jukumbengu balayange
akapakachi babe bapadunia
ilebe eibakupitila kingobu
tu.

7 “Mpenikie! Ndenda kuika. Mbaya ojwaagabala malobe gu ulondoli agaandikigwe mu kitabu chenje.”

8 Ne nana Yohana, nanibona nu kuijoa ilebe yenie. Kuboka pu kuibona nu kuijoa, ngang'we pamakongono ga mpakachi ju kumbengu kupala kung'ongalela, ojwanaya ile yene.

9 Nambu jwombe nganenge, “Makatendaje yene! Ne napakachi najinu na ba akanunabinu akalondoli na bandu boa abagaagabala malobe agabi mu kitabu chenje. Munng'ongalela Nnoongo.”

10 Kabe nganenge, “Makagaiyaje malobe gu ulondoli agabi mu kitabu chenje, gambu kingobu chenie kibandakile.

11 Manneke ojwabi mmabaja ajendeke nu ubaja gwakwe na ojwabi nchapu ajendekea kube nchapu. Jwakamwa gambone agunhwalali Nnoongo ajonjeke kamwa gambone, na ojwabi chwapi ajendeke kube chwapi.”

12 “Mpenakie!” Alenga Yesu. “Nhika chokwe! Pamwe na hupo yambakumpe kila mundu tela ni itendwa yakwe.

13 Ne nakutumbula ku ilebe yoa nu kujomolela ku ilebe yoa, kindumbutumbu nu kupela jwandumbula ilebe yoa nu kuilenganikia ilebe yoa.”

14 Mbaya abapula ngobo yabe, gambu benia nga abapaligwa kuujendele nkongo gwa bwomi, nu kujingi kunnyini kukupete milyango jakwe.

15 Nambu panja ibi imbwa, akaabe na akangongola na akakomi na abagongale inyago na boa abapala kulonge uwangi.

16 “Ne nana Yesu, nankingite mpakachi jwango achalakiche ilebe yenje kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Ne ngi kibelei chu lungolo lwa Daudi. Ne lutondwa olung'ala lu kindabi.”

17 Uhuke jwa Nnoongo na Ajumbo balenge, “Nhwike.” Kila mundu jwajoa alenge, “Nhwike.” Juna nyota aike, na jwapala, agatole mache ga bwomi pangalepa.

Kujomolela

18 Ne nachalakicha boa abajoa malobe gu ulondoli gi kitabu chenje, mundu jwajoa andajonjakie chachoa mu ilebe yenje, Nnoongo apakunnyonjeke mipengui ejiandikigwe mu kitabu chenje.

19 Anda mundu aboite lilobe kuboka mulondoli gu kitabu chenje, Nnoongo apakuboya lipungu lya jwenio mu nkongo gwa bwomi, na mu kilambo cha chwapi, ilebe ilengigwe mu kitabu chenje.

20 Yesu jwaekwile kweli jilebe yenje achalakicha kulenga, “Elo, ndenda kuika.”

Unhyo. Nhwike Angwana ana Yesu!

21 Upeele gwa Angwana ana Yesu ube pamwe na bandu ba Nnoongo boa. Unhyo.